ปี
10

วิวิธวรรณสาร

JOURNAL OF VARIETY
IN LANGUAGE AND LITERATURE

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569
Vol.10 No.1 (January - April) 2026

ISSN 3088-1544 (Online)
เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

วิวิธวรรณสาร

JOURNAL OF VARIETY
IN LANGUAGE AND LITERATURE

ISSN 3088-1544 (Online)

ผู้เขียนประจำฉบับ

วิเชษฐชาย กมลสัจจะ
ชญานนท์ ชมดี
ก่อพงศ์ นามวัฒน์
สายธาร ทิมทับ
ณิชาดา ดิษยบุญสุวรรณ
นนทิยา จันทร์เนตร์
สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล
สุวิมล เวชวิโรจน์
สมเกียรติ ติดชัย
ปาริชาต โปธิ
นลินภัสร์ เมฆเกรียงไกร
วรวรรธน์ ศรียาภัย
ศุภธิดา นันต๊ะภูมิ
วริทธิ์ สร้อยจาตุรนต์
โซอิจิ ทานากะ
ประภากร ทัดเทียม
ราชันย์ นิลวรรณาภา
รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์
เชิดชัย อุดมพันธ์
Sasasiri Suwannathip
Sutina Rianthong
Wiriya Dankamphaengkaew
พรทิพย์ ทิศอุ่น
สมหวัง อินทร์ไชย
อาภิสรา พลนรัตน์
หนึ่งฤทัย ชวนะลิขิกร
จันทร์จิรา หาวิชา
อนันต์ ลากุล
ชมชนก ธนาวีราภรณ์

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

เจ้าของ
เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ	ราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตร์จำนงค์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้อย	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำรอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทูล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกริก
รองศาสตราจารย์สุนีย์ เลี่ยวเพ็ญวงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารียา หุดินทะ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกุล บุณยทัต	มหาวิทยาลัยศิลปากร
นางชมัยภร บางคมบาง	ศิลปินแห่งชาติ
Dr.Nguyen Thi Thuy Chau	Vietnam National University
Dr. Chom Sonnang	Royal Academy of Cambodia

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รักษ์มณี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรธน์ ศรียาภัย	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา ลาภใหญ่	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัฐิพร ไทยงูเหลือม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา พรายยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ดร.สรพันธ์ นั้นต๊ะภูมิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

บรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุณยเสนอ ตรีวิเศษ — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายภาษาต่างประเทศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ พันธ์ศิริ — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์จิรัฏฐ์ธัญกมล ผลเจริญ — มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู — มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

ประสานงาน
ดร.อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ยุพาวดี อาจหาญ — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ทิพวัลย์ เหมรา — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิสูจน์อักษร
อาจารย์อุภาวัณณ์ นามหิรัญ — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณภัทร เชาว์นวม — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติภาพ ชารัมย์ — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์ — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ปนิดา ทองบุญชม — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ประยุทธ จิตราช — มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

ประสิทธิภาพเว็บไซต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สินทรัพย์ ยืนยาว มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศิลปกรรม-รูปเล่ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร์
วรโชติ ต๊ะนา
ชลดา สมานชาติ

ประชาสัมพันธ์
อาจารย์อุภาวัณณ์ นามหิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

JOURNAL OF VARIETY IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

Publisher

Network of Academics on Language and Culture

Editorial Consultant

Adjunct Prof. Chamnong Thongprasert	Fellow of The Royal Society
Prof. Dr. Pathom Hongsuwan	Mahasarakham University

Expert

Prof. Dr. Duangmon Chitchamnong	Prince of Songkla University Pattani Campus
Prof. Chuan Petkaew	Suratthani Rajabhat University
Hon. Prof. Dr. Boonyong Ketthet	Khonkaen University
Assoc. Prof. Dr. Natthaporn Panpothong	Chulalongkorn University
Assoc. Prof. Sagnop Boonkloi	Eastern Language Specialist
Assoc. Prof. Dr. Thanya Sangkhaphanthanon	Naresuan University
Assoc. Prof. Dr. Santi Phakdeekam	Srinakharinwirot University
Assoc. Prof. Dr. Wilaisak Kingkham	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Siriwan Nantachantoon	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Wilaiwan Khanittanan	Thammasat University
Assoc. Prof. Dr. Chalor Rodloy	Krirk University
Assoc. Prof. Sunee Leopenwong	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Supaporn Kongsirirat	Naresuan University
Assoc. Prof. Krisada Sridharmma	Maha Sarakham Rajabhat University

JOURNAL OF VARIETY IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Wattanapongsakul	Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Siriporn Phakdeephasook	Chulalongkorn University
Asst. Prof. Areeya Hutinta	Silpakorn University
Asst. Prof. Sakun Bunyathat	Silpakorn University
Mrs. Chamaiporn Bangkombang	National Artist
Dr. Nguyen Thi Thuy Chau	Vietnam National University
Dr. Chom Sonnang	Royal Academy of Cambodia

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Rakmanee	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Chettha Chakchai	Rajabhat Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr. Warawat Sriyabhaya	Phayao University
Asst. Prof. Prakit Chantakhian	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Kobkan Wisesram	Phetchabun Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Suchada Jiaphong	Pibulsongkram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Rachada Lapyai	Rangsit University
Asst. Prof. Dr. Jiratthiporn Thainguluam	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Wichuda Praiyong	Dhonburi Rajabhat University
Dr. Soraphan Nantaphum	Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

JOURNAL OF VARIETY
IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Bunsanoe Triwiset	Buriram Rajabhat University

Assistant Editor for Foreign Language

Asst. Prof. Dr. Somsak Phansiri	Buriram Rajabhat University
Chiratthankamol Phoncharoen	Surindra Rajabhat University
Dr. Pisutpong Endoo	Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

Coordinator

Dr. Orawan Rithisrithorn	Buriram Rajabhat University
Yuphawadee Athan	Buriram Rajabhat University
Thippawan Hemmara	Buriram Rajabhat University

Proofreader

Uphawan Namhiran	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Napat Chawnuam	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Santiphap Charam	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Phiphat Prasertsang	Buriram Rajabhat University
Panida Thongbunchom	Buriram Rajabhat University
Prayut Jitrach	Buriram Rajabhat University

JOURNAL OF VARIETY
IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

Web Editor
Asst. Prof. Dr. Sinsup Yuenyaw Buriram Rajabhat University

Layout Editor
Asst. Prof. Palita Phonpradapphet
Worachot Tana
Chonlada Samanchat

Public Relations Officer
Uphawan Namhiran Buriram Rajabhat University

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

Office of Journal of Variety in Language and literature
568 Village No. 9, Samet Sub-District, Mueang Buriram, Buri Ram
Province 31000, Tel. 084-518-6262
Email Address: wiwitjournal@gmail.com
Subscribe and Submission of manuscript at
https://www.tci-org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684

ที่ทำการสำนักงานวารสารวิวิธวรรณสาร
568 หมู่ที่ 9 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวังหวัดบุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์: 084-518-6262
email address: wiwitjournal@gmail.com

สมัครสมาชิกและส่งบทความได้ที่เว็บไซต์
https://www.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

เกี่ยวกับวารสาร

วิวิธวรรณสาร เป็นวารสารวิชาการที่เกิดจากความร่วมมือทางวิชาการของเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมในหลายมหาวิทยาลัย เป็นวารสารราย 4 เดือน ตีพิมพ์สองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่หนึ่ง ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่สอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่สาม ระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม วิวิธวรรณสาร ได้จัดทำเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบตีพิมพ์ และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ต้นฉบับ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือที่เป็นองค์ความรู้ด้านภาษา วรรณคดี คติชนวิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร บทความที่จะได้รับการพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสาร จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใด และบทความทุกเรื่องที่รับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทความ โดยเป็นการประเมินแบบอำพรางสองฝ่าย ต้นฉบับอาจได้รับการปรับปรุงและแก้ไขตามที่บรรณาธิการและผู้ทรง คุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของ ผู้เขียนบทความ อย่างไรก็ตาม ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์เป็นของวารสาร การพิมพ์ซ้ำบางส่วนหรือทั้งหมดของบทความจะต้องได้รับการอนุญาตจากบรรณาธิการวารสารเป็นลายลักษณ์อักษร

JOURNAL OF VARIETY IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

JOURNAL OF VARIETY
IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

About Journal

Journal of Variety in Language and literature is an academic journal which originated from the academic cooperation of the Network of Academics on Language and Culture in many universities. It is a four monthly journal published in two languages: Thai and English. There are three issues each year, which are the first issue between January - April, the second issue between May - August and the third issue between September - December. Journal of Variety in Language and literature is prepared in two formats, which are the printed format and electronic format. The objective is to publish the manuscripts of the research article, academic article, and book review article, which are a body of knowledge in the field of lanquage, literature, folklore, linguistics, teaching of language and language for communication. The articles to be published in the joumal must be articles that have never been published in any other joumals before, or are under consideration to be published in any other journals, and every article considered for publication in this journal has been evaluated by three experts in science related to articles by double blind method. The manuscript may be revised and edited as appropriate by the editors and experts. Any comments in the article are the views and responsibibies of the author of the article; however, the copyright is owned by the journal, and the reprint of all or part of an article must be approved by the editor of the journal in writing.

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

บทบรรณาธิการ

ปีที่สิบ เล่มยี่สิบแปด แดดเมษา
ยังมุ่งหน้า หยัดสร้าง อย่างมุ่งมั่น
ภาษา-วัฒนธรรม คงสำคัญ
เป็นพื้นที่ สร้างสรรค์ ทางปัญญา

วารสารวิวิธวรรณสาร (Journal of Variety in Language and literature) เล่มนี้ เป็นปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2569) เป็นเล่มที่ 28 แล้ว สำหรับการเดินทางของเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม ในเล่มนี้ มีบทความหลากหลายจำนวน 14 บทความ โดยอาจจัดกลุ่มเนื้อหาได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรม ได้แก่ 1. โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์: ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์และอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง 2. เรื่องเล่าบาดแผล การเยียวยาและการสร้างมาตุภูมิใหม่ในจินตนาการที่ปรากฏในเรื่อง **អ្នកណាជាម្តាយខ្ញុំ** “เนียะณาเจียมดายคญม” (ใครเป็นแม่ของฉัน?) ของ อุม สุผานี 3. การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 4. ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำของวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา 5. A Comparative Study of Masculinity in the Ramcharitmanas and the Ramakien: A Case Study of Hanuman 6. Critical Synthesis of Rhetoric of Horror and Disability Representation in Hellblade: Senua’s Sacrifice (2017)

กลุ่มที่เน้นการศึกษาภาษา กลวิธีทางภาษา และคติชนวิทยา ได้แก่ 7. การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน 8. การสืบทอดทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี 9. การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักขรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก 10. กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย 11. กลวิธีทางภาษาเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ในการขายสินค้าออนไลน์: กรณีศึกษา “พิมรี่พาย”

และ**กลุ่มที่เน้นการสื่อสารและการสอนภาษาไทย** ได้แก่ 12. การศึกษาปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย: กรณีศึกษาแรงงานชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุ 13. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และ 14. การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

ขอขอบคุณผู้นิพนธ์ทุกท่านที่ส่งบทความคุณภาพมาให้พิจารณา ทำให้ผู้อ่านได้มีตัวเลือกหลากหลายในการเลือกอ่านตามความสนใจและความจำเป็นเฉพาะตน

รวมสิบสี่ บทความ สร้างความหมาย
มีหลากหลาย เรื่องเด่น เลือกเฟ้นหา
เชิญอ่านคิด พินิจสาร ดาลพัฒนา
สื่อภาษา พาวิวิธ สัมฤทธิ์ใกล

บุณยเสนอ ตรีวิเศษ
บรรณาธิการ

JOURNAL OF VARIETY
IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

Editorial Note

Tenth Year, Twenty-Eighth Volume, April Sun
Still advancing, steadfastly building with resolve,
Language and culture remain essential,
A creative space for intellectual pursuit.

This issue of Variety in Language and Literature marks the tenth year, Volume 28, Issue 1 (January–April 2026). It continues the journey of a network of scholars devoted to language and culture. Within these pages are fourteen diverse articles, which may be grouped into three thematic clusters:

1. Literary Criticism and Analysis. E.g.

1. A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha: The Artistic Techniques of Literary Language and Influence on the Pa Mok Community, Ang Thong Province: Literary Aesthetics and Community Influence in Pa Mok, Ang Thong Province. 2. Narratives of Wounds, Healing, and Imagined Homeland in "Who Is My Mother?" by Um Sophea. 3. An Analysis of Thai Language Textbooks for Grade 7 (2010–2021). 4.The Poetic Artistry of Phayao Folk Songs. 5. A Comparative Study of Masculinity in the Ramcharitmanas and the Ramakien: A Case Study of Hanuman. 6. A Critical Synthesis of Horror Rhetoric and Disability Representation in Hellblade: Senua's Sacrifice (2017)

2. Language, Linguistic Strategies, and Folklore. E.g.

7. Naming Strategies of Thai YouTube Channels on Finance and Investment. 8. Transmission of the Phra Malai Chant in Chaiya District, Surat Thani Province. 9. Orthographic Analysis of Archaic Terms in Ancient Laws of Phitsanulok Province. 10. Linguistic Strategies Conveying the Ideology of the "Good Child" in Provincial Anuban March Songs. 11. Language Strategies for Identity Construction in Online Commerce: The Case of "Pimrypie".

3. Communication and Thai Language Pedagogy. E.g.

12. Communication Challenges in Japanese among Thai Migrant Workers: A Case Study of Chiang Rai Caregivers for the Elderly. 13. Enhancing Thai Literary Learning Outcomes through Concept Mapping and Blended Learning: Grade 9 Students in Chiang Rai Provincial Administrative Organization School. 14. Local Wisdom-Based Instructional Design for Developing Thai Literature Teaching Competence among Teacher Education Students at Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

We extend our gratitude to all contributors whose quality works enrich this issue, offering readers a wide range of perspectives to engage with according to their interests and needs.

Fourteen articles, shaping meaning,
Varied themes, carefully chosen.
Read, reflect, discern, and grow
Language guides diverse achievement afar.

Bunsanoe Triwiset
Editor in Chief

JOURNAL OF VARIETY IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

JOURNAL OF VARIETY IN LANGUAGE AND LITERATURE

Vol.10 No.1 (January - April) 2026

สารบัญ

วิวิธวรรณสาร
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2569

โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์: ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ และอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง 1
A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha: The Artistic Techniques of Literary Language and Influence on the Pa Mok Community, Ang Thong Province
วิเชษฐชาย กมลสัจจะ / ชญานนท์ ชมดี / ก่อพงศ์ นามวัฒน์
Wichetchay Kamonsujja / Chayanon Chomdee / Korpong Namwat

เรื่องเล่าบาดแผล การเยียวยาและการสร้างมาตุภูมิใหม่ในจินตนาการที่ปรากฏในเรื่อง អ្នកណាជាម្តាយខ្ញុំ “เนียะณาเจียมดายคญม” (ใครเป็นแม่ของฉัน?) ของ อุม สุผานี 29
Trauma Narratives and the Construction of an Imagined Motherland in “Nieak Na Chea Mday Khyom” (Who is My Mother?) by Oum Sophany
สายธาร ทิมทับ
Saythan Timtab

การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 51
An Analysis of Thai Language Textbooks for Grade 7 between 2010 – 2021
ณิชาดา ดิษยบุญสุวรรณ / นนทิยา จันทร์เนตร์
Nichada Ditsayaboonsuwan / Nontiya Channate

การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน 69
The Naming of Thai YouTube Channels Focusing on Finance and Investment
สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล
Somkiat Watanapongsakul

การสืบทอดทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี 89
The Transmission of Phra Malai Chanting in Chaiya District, Surat Thani Province
สุวิมล เวชวิโรจน์
Suwimon Vetviroj

การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักขรวิธีของคำโบราณ จากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก 109
An Analytical Study of the Orthography of Archaic Words in Ancient Thai Laws of Phitsanulok Province
สมเกียรติ ติดชัย
Somkiat Tidchai

ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำของวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา 137
The Arts of Diction in Phayao's Song Literature
ปาริชาต โปธิ / นลินภัสร์ เมฆเกรียงไกร / วรวรรธน์ ศรียาภัย
Parichart Pothi / Nalinpat Mekkriengkrai / Warawat Sriyabhaya

การศึกษาปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย : กรณีศึกษาแรงงานชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุ 157
A Study of Communication Problems in Japanese Language Among Thai Workers: A Case Study of Japanese Elderly Caregivers from Chiang Rai
ศุภธิดา นันต๊ะภูมิ / วริทธิ์ สร้อยจาตุรนต์ / โซอิจิ ทานากะ
Supatida Nuntapoom / Warit Soijaturon / Soichi Tanaka

กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย 173
Linguistic Strategies Conveying the "Good Child" Ideology in March Songs of Provincial Anuban Schools in Thailand
ประภากร ทัดเทียม / ราชันย์ นิลวรรณาภา
Prapakorn Thadthiam / Rachan Nillawannapha

กลวิธีทางภาษาเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ในการขายสินค้าออนไลน์: กรณีศึกษา "พิมรี่พาย" 191
The Linguistic Strategies for Identity Construction in Online Product Sales: A Case Study of 'Pimrypie'
รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์ / เชิดชัย อุดมพันธ์
Radchadaporn Tantasit / Cherdchai Udomphan

A Comparative Study of Masculinity In the Ramcharitmanas and the Ramakien: A Case Study of Hanuman 209
การเปรียบเทียบความเป็นชายในรามจริตมานัส และรามเกียรติ์: กรณีตัวละครหนุมาน
Sasasiri Suwannathip
ศศศิริ สุวรรณทิพย์

Critical Synthesis of Rhetoric of Horror and Disability Representation in Hellblade: Senua's Sacrifice (2017) 229
การสังเคราะห์เชิงวิพากษ์เกี่ยวกับวาทศิลป์แห่งความหวาดกลัวและภาพแทนของความพิการในเกม Hellblade: Senua's Sacrifice (2017)
Sutina Rianthong / Wiriya Dankamphaengkaew
สุทินา เหรียญทอง / วิริยา ด่านกำแพงแก้ว

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย 245
A Study of Learning Achievement in Thai Literature by Mind Mapping Technique Integrated with Blended Learning Approach of Grade 9 Students at Chiang Rai Provincial Administrative Organization School
พรทิพย์ ทิศอุ่น / สมหวัง อินทร์ไชย / อาภิสรา พลนรัตน์
Porntip Tidaoon / Somwang Inchai / Abhisara Bholnarattana

การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 259
An Investigation of the Effectiveness of Local Wisdom–Based Instruction to Enhance Thai Literature Teaching Competency among Pre-service Teachers at Nakhon Ratchasima Rajabhat University
หนึ่งฤทัย ชวนะลิขิกร / จันทร์จิรา หาวิชา / อนันต์ ลากุล / ชมชนก ธนาวีราภรณ์
Nuengruethai Chavanalikikorn / Janjira Havicha / Anan lakul / Chomchanok Thanaweeraporn

ประวัติผู้เขียน 269

โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์: ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์และอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง*

A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha: The Artistic Techniques of Literary Language and Influence on the Pa Mok Community, Ang Thong Province

วิเชษฐชาย กมลสัจจะ[1]/ ชญานนท์ ชมดี[2]/ ก่อพงศ์ นามวัฒน์[3]**

Wichetchay Kamonsujja[1]/ Chayanon Chomdee[2]/ Korpong Namwat[3]**

[1]คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, พระนครศรีอยุธยา 13000, ประเทศไทย

[1]Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand

[2]สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, นครนายก 26120, ประเทศไทย

[2]Educational Research Development and Demonstration Institute, Srinakharinwirot University, Nakhon Nayok 26120, Thailand

[3]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

[3]Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand

***Corresponding author. E-mail: Chayanonc@g.swu.ac.th*

Received: January 6, 2025
Revised: February 16, 2026
Accepted: February 23, 2026

Abstract

This article aims to: 1) study the artistic techniques of literary language in A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, and 2) examine the influence of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha on the Pa Mok community in Ang Thong Province. This qualitative research integrates documentary research with field data. Information was collected from the inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, the Fine Arts Department's edited edition of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, the Royal Chronicles (Royal Autograph Edition), and interviews with residents of the Pa Mok community in Ang Thong Province. The findings reveal that A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha is an inscriptional literary work that not only records historical events but also "creates new meanings", transforming a significant historical event into an aesthetic narrative through the processes

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง "โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์: จากภูมิปัญญาบริหารจัดการภัยธรรมชาติสู่วรรณคดีถึงคติและวิถีชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง" ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พ.ศ. 2568, ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เลขที่ IRB-RUS-2568-010-V.20 วันที่ 28 มีนาคม 2568

of artistic techniques of literary language. The text employs seven major techniques: 1) structuring the poetic form and content, 2) crafting sound and rhythm, 3) employing foreign-language vocabulary, 4) using a lexical field, 5) using expressions that create imagery, 6) enriching the meaning, and 7) employing linguistic strategies that create cohesion aligned with literary aesthetics. Thus, the work is outstanding in both its linguistic form and its thematic content. Regarding the influence of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha on the Pa Mok community, the study finds that it functions as cultural capital in accordance with Bourdieu's (1986) framework, which can be categorized into three types: 1) embodied state, 2) objectified state, and 3) institutionalized state. The community acts as the agent that transforms this capital, resulting in multidimensional value that generates tangible impacts on the local economy, society, ways of life, and community identity.

Keywords: Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Artistic Techniques of Literary Language, Influence on Community, Pa Mok Community, Ang Thong Province

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ และ 2) ศึกษาอิทธิพลของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่มีต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผสานการวิจัยเอกสารร่วมกับข้อมูลภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวบทจารึกโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ วัดป่าโมก ตัวบทโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ ฉบับกรมศิลปากร พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา และการสัมภาษณ์ชาวบ้านชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์เป็นวรรณกรรมจารึกที่ไม่ได้เป็นเพียงบันทึกเหตุการณ์ หากแต่ทำหน้าที่ "สร้างความหมายใหม่" ทำให้เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเล่าเชิงสุนทรียะผ่านกระบวนการทางภาษาวรรณศิลป์ โดยใช้ศิลปวิธี 7 ประการ คือ 1) การกำหนดสร้างฉันทลักษณ์และเนื้อหา 2) การปรุงแต่งเสียงและจังหวะ 3) การใช้คำภาษาต่างประเทศ 4) การใช้วงศัพท์ 5) การใช้ถ้อยคำภาษาสร้างจินตภาพ 6) การปรุงแต่งความ และ 7) กลวิธีการใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความที่สอดคล้องกับลักษณะวรรณศิลป์ วรรณกรรมเรื่องนี้จึงดีเด่นทั้งรูปแบบ ภาษา และเนื้อหา ส่วนด้านอิทธิพลของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่มีต่อชุมชนป่าโมก พบว่า มีอิทธิพลต่อชุมชนในฐานะทุนทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Bourdieu (1986) จำแนกได้ 3 รูปแบบ คือ 1) ทุนที่ฝังในตัวคน 2) ทุนรูปธรรม และ 3) ทุนรับรองจากสถาบัน โดยชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้แปลงทุน ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สร้างคุณค่าหลายมิติ ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์, ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์, อิทธิพลต่อชุมชน, ชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

บทนำ

“วรรณกรรม” ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มนุษย์ใช้บันทึกความคิด ความเชื่อ และเหตุการณ์ของสังคมในแต่ละยุคสมัยผ่าน “ภาษา” อันเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรม วรรณกรรมไม่เพียงแต่สร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน หากยังทำหน้าที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อีกประการหนึ่ง ดังที่ Batstone (2024, p.7) กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์เน้นการค้นคว้าข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบ ส่วนวรรณกรรมมุ่งถ่ายทอดประสบการณ์และอารมณ์ของมนุษย์ แม้วิธีการจะแตกต่าง แต่ทั้งสองศาสตร์ก็มีความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกัน” สอดคล้องกับทัศนะของ Sujjapun (1983, p. 22) ที่เสนอว่า “วรรณกรรมกับประวัติศาสตร์มีลักษณะอย่างเดียวกัน คือ การบันทึกเหตุการณ์ แต่ประวัติศาสตร์มุ่งข้อเท็จจริง ส่วนวรรณกรรมเป็นงานศิลปะที่แสดงอารมณ์” ผ่านภาษาอันวิจิตรที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากภาษามาตรฐาน เพื่อสื่อความหมายที่ลึกซึ้งและสร้างอารมณ์ในใจผู้อ่าน (Shrawan, 2019, pp. 6-7)

โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เป็นวรรณกรรมเรื่องสำคัญสมัยอยุธยาตอนปลายที่สะท้อนคุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์และความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื้อหาของโคลงบันทึกเหตุการณ์สำคัญในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ เกี่ยวกับการชะลอพระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมกให้พ้นจากภัยพิบัติน้ำกัดเซาะตลิ่ง กระทำการกระทั่งสำเร็จอย่างน่าอัศจรรย์ใจ แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสานความรู้ทางด้านวิศวกรรมเพื่อบริหารจัดการภัยธรรมชาติร่วมกับคติความเชื่อ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างฝ่ายปกครองและชุมชนในการทำกิจกรรมทางศาสนา

Note: Wichetchay Kamonsujja (2025)

ด้านศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ คือ กลวิธีทางศิลปะในการสร้างสรรค์วรรณกรรม สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงแสดงพระอัจฉริยภาพในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือบันทึกเรื่องราวและสร้างสรรค์งานวรรณศิลป์ เฉกเช่นที่ทรงใช้ศิลปะแขนงอื่นบูรณปฏิสังขรณ์ ประดับประดาวัดวาอารามให้กลับมางดงามสมบูรณ์ดังเดิม พระองค์ทรงใช้โคลงสี่สุภาพประพันธ์อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะ ทรงสรรถ้อยคำภาษาที่กระชับแต่สื่อความได้อย่างลึกซึ้งและมีจินตภาพ แสดงถึงความเชี่ยวชาญในการสร้างสมดุลระหว่างรูปแบบและเนื้อหาผ่านความงามทางวรรณศิลป์ ทั้งด้านเสียง จังหวะ คำ และความโดยแต่ละองค์ประกอบเชื่อมประสานกันด้วยกลไกการเชื่อมโยงความ ก่อให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นเอกภาพ ผู้อ่านจึงได้รับทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ความซาบซึ้งทางอารมณ์ ตลอดจนเข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรม และคติความเชื่อที่สะท้อนอยู่ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ โคลงเรื่องนี้จึงมีความดีเด่นทั้งในฐานะการเป็นวรรณกรรมจารึกประวัติศาสตร์ วรรณกรรมยอพระเกียรติ และวรรณกรรมศาสนา

วรรณกรรมเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นพลังความศรัทธาของพระมหากษัตริย์กับประชาชนที่มีต่อพระพุทธไสยาสน์ ส่งต่อจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของคติความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์จึงมิใช่เพียงงานวรรณศิลป์ที่สะท้อนพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แต่มีอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมกในการเป็น“ทุนทางวัฒนธรรม” ตามแนวคิดของ Bourdieu (1986) ประกอบด้วย 1) การหล่อหลอมค่านิยม ความศรัทธา และอัตลักษณ์ชุมชน ผ่านการสืบทอดความรู้และความเชื่อ (Embodied State) 2) การดำรงอยู่ของจารึกและพระพุทธไสยาสน์ (Objectified State) และ 3) การยอมรับในฐานะมรดกทางประวัติศาสตร์ (Institutionalized State) อันส่งผลต่อความสามัคคี การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาในท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการศึกษาโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์อย่างกว้าง ๆ มักใช้ประกอบกับข้อมูลอื่น อาทิ Imchai (1985) ศึกษาเปรียบเทียบโคลงพระราชนิพนธ์ 6 เรื่องในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ, Vingvorn (1987) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมยอพระเกียรติ และ Srikamnerd (2016) ศึกษาโคลงและกาพย์ห่อโคลงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางที่มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมสมัยหลัง อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาเฉพาะเรื่องด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสานที่ครอบคลุมทั้งมิติการวิเคราะห์ตัวบทวรรณคดี เอกสารทางประวัติศาสตร์ และการสำรวจข้อมูลภาคสนาม

ตามที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยเรื่องนี้มีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งด้านการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และบทบาทต่อชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการและช่วยสร้างการรับรู้ในฐานะวรรณกรรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและของชาติที่สะท้อนภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่มีต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาข้อมูลและวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับข้อมูลภาคสนาม (Field Work) และนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจำแนกข้อมูลในการวิจัยเป็น 3 กลุ่ม คือ ข้อมูลตัวบท ข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ และข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1.1 ข้อมูลตัวบท ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ตัวบทจารึกโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ วัดป่าโมก และตัวบทโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ ฉบับกรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ปรากฏอยู่จริงในพื้นที่และดำรงอยู่ในการรับรู้ของชุมชน รวมถึงมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

1.2 ข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เนื่องจากเป็นฉบับที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย มีการชำระและตรวจสอบข้อมูลต้นฉบับหลายสาย โดยนำมาเปรียบเทียบกับตัวบทจารึกโคลงชะลอ

พระพุทธไสยาสน์ วัดป่าโมก

1.3 ข้อมูลภาคสนาม การสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง จำนวน 20 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากหลักความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) กล่าวคือ เมื่อข้อมูลจากการสัมภาษณ์เริ่มซ้ำกันและไม่มีประเด็นใหม่เกิดขึ้น สามารถนำไปวิเคราะห์สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครบถ้วน การคัดเลือกใช้วิธีการแบบก้อนหิมะ (Snowball or Chain Sampling) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เลขที่ IRB-RUS-2568-010-V.20 ลงวันที่ 28 มีนาคม 2568

2. เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือ 2 ประเภท คือ เครื่องมือเก็บข้อมูลและแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

2.1 เครื่องมือเก็บข้อมูล มีกระบวนการจัดทำ 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ 2 ชนิด คือ 1) แบบบันทึกศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ และ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับอิทธิพลของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่มีต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ในโปรแกรม Microsoft Word

2.1.2 การประเมินคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ทั้งด้านภาษาไทยและด้านการวิจัย แบบบันทึกข้อมูลมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 แสดงว่า แบบบันทึกข้อมูลมีความเหมาะสมมากที่จะนำไปใช้

2.1.3 การพัฒนาเครื่องมือ ปรับแก้ตามผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้แบบบันทึกข้อมูลที่เหมาะสม

2.2 แนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิด 2 กลุ่มแนวคิด ดังนี้

2.2.1 แนวคิดด้านภาษาวรรณศิลป์ ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Bickner (1991); Bamrungkul (1994); Jitjamnong (1997); Yuden & Yuden (2005); Wetphada (2006); Thanirat (2010); lamharit (2022) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเชิงศิลปะ ทั้งด้านฉันทลักษณ์ เสียง คำ และความร่วมกับแนวคิดการเชื่อมโยงความ ของ Sriyabhaya (2009); Prasithrathsint (2012); Sriyabhaya (2020)

2.2.2 แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม ของ Bourdieu (1986) จำแนกทุนทางวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ทุนที่ฝังในตัวคน (Embodied State) 2) ทุนรูปธรรม (Objectified State) และ 3) ทุนรับรองจากสถาบัน (Institutionalized State)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากอ่านข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ทั้งกลุ่มตัวบทวรรณคดีและกลุ่มเอกสารทางประวัติศาสตร์ จึงเก็บข้อมูลจากเอกสาร รวมถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านชุมชนป่าโมก ลงแบบบันทึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่จัดระบบข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาด้านศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์และด้านอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เมื่อได้ผลการวิเคราะห์จึงทำการสรุปผลและอภิปรายผลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัย เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์และอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมก นำไปต่อยอดการวิจัย และออกแบบหลักสูตรการสอนภาษาและวรรณกรรมกับชุมชน

2. ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม เผยแพร่องค์ความรู้จากการวิจัยให้แก่ชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ยังไม่มีแหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่สัมพันธ์กับชุมชน จึงต้องการองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์: ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์และอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง” ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2 ประเด็น คือ 1) ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ และ 2) อิทธิพลของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่มีต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์

ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ คือ กลวิธีทางศิลปะในการใช้ภาษาสร้างสรรค์วรรณกรรม การศึกษาศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ ผู้วิจัยใช้ตัวบทจารึกโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ วัดป่าโมกเป็นหลัก เนื่องจากเป็นข้อมูลปฐมภูมิซึ่งอยู่ในความรับรู้ของชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวบทโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ ฉบับกรมศิลปากร ซึ่งระบุว่าเรื่องที่นำมาพิมพ์ครั้งนี้ ถือตามที่ปรากฏในแผ่นจารึกข้างพระขนองค์พระพุทธไสยาสน์ (The Fine Arts Department, 2002, p. preface) มีการถ่ายถอดต่างออกไปจากจารึกหลายแห่ง ด้านการใช้อักขรวิธี กรมศิลปากรไม่ใช้รูปวิสรรชนีย์ เช่น ประคอง – ปรคอง, ประโคม – ปรโคม ฯลฯ ไม่ใส่ทัณฑาต เช่น องค์ - องค, โพธิ์ – โพธิ ฯลฯ ใช้อักขรวิธีปัจจุบัน เช่น วิไนย - วินัย, แต่งต้ง - แต่งตั้ง ฯลฯ นอกจากนี้ยังปรากฏคำที่ถ่ายถอดต่างออกไป เช่น เสมียรหมาย - รเมียรหมาย, มาก - มารค, พลุ - ทลุ, พื้น - ฟื้น, หนูน – นูน, ฌาณ - ชาญ ฯลฯ

ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์มีการใช้ศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ที่ดีเด่น 7 ลักษณะ คือ 1) การกำหนดสร้างฉันทลักษณ์และเนื้อหา 2) การปรุงแต่งเสียงและจังหวะ 3) การใช้คำภาษาต่างประเทศ 4) การใช้วงศัพท์ 5) การใช้ถ้อยคำภาษาสร้างจินตภาพ 6) การปรุงแต่งความ และ 7) กลวิธีการใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความที่สอดคล้องกับลักษณะวรรณศิลป์ ดังนี้

1.1 การกำหนดสร้างฉันทลักษณ์และเนื้อหา การชะลอพระพุทธไสยาสน์ สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกไว้หลายแหล่ง ทั้งในรูปแบบจารึกและพงศาวดาร จากการศึกษาพบการกำหนดสร้าง 2 ลักษณะ คือ การกำหนดสร้างฉันทลักษณ์และกลบท และการกำหนดสร้างเนื้อหา ดังนี้

1.1.1 การกำหนดสร้างฉันทลักษณ์และกลบท กวีกำหนดสร้างอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ ฉันทลักษณ์ คือ รูปแบบหรือกฎของการใช้ภาษา เป็นวรรณศิลป์ที่เป็นข้อกำหนด สร้างขึ้นมาเป็นแบบแผนทางการประพันธ์ โดยกวีเลือกใช้โคลงสี่สุภาพในการแต่ง จำนวน 69 บท

เมื่อพิจารณารูปแบบฉันทลักษณ์ของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ จะพบว่า ไม่เคร่งครัดจำนวนคำในวรรคและข้อบังคับคำเอกคำโทนัก ดังพระบรมราชาโชบายใน King Vajiravudh (1974, p. 10) ความว่า “โคลงโบราณสังเกตว่าท่านไม่สู้จะจำกัดเอกโทนัก เพราะฉนั้นเข้าใจว่าน่าจะเปนของที่จำกัดขึ้นในชั้นหลัง ๆ” นอกจากนี้ยังไม่ปรากฏการใช้คำสร้อยในบทประพันธ์ กรณีดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่ากวีมีพระอัจฉริยภาพที่ทรงใช้ศิลปวิธีในการเลือกสรรคำที่สื่อความหมายได้ครบถ้วนสมบูรณ์ในบาทโดยไม่ต้องเติมคำสร้อย ดังที่ King Vajiravudh (1974, p. 11) ได้ทรงนิยามลักษณะการใช้คำสร้อยไว้ว่า *“แท้จริงก็คือคำที่เหลืออยู่บรรจุลงไม่ได้ในบาทนั้นเอง”* ดังจะเห็นจากตัวอย่างเช่น

พระผทมพนมโมกไม้ ไพรสาณฑ์
ยาวทวาทศบทสถาน เทียบไว้
สถิตเสถียรจำเนียรนาน แนวฝั่ง
ประชาชนกล่นกันไหว้ สพรั่งพร้อมสลับสลอน

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 1)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า โคลงสี่สุภาพเพียงหนึ่งบท กวีสามารถบรรจุเนื้อความให้เห็นภาพและรายละเอียดอย่างครบถ้วน บอกทั้งลักษณะของพระพุทธไสยาสน์ ตำแหน่งประดิษฐานองค์พระที่อยู่บริเวณป่าโมก ระบุขนาดพระว่ามีขนาด 12 วา พร้อมทั้งมาตรวัดแบบโบราณซึ่งใช้ร่างกายเป็นหน่วยวัด นอกจากนี้ยังระบุว่า พระพุทธไสยาสน์องค์นี้ประดิษฐานอยู่ ณ ริมฝั่งแม่น้ำแห่งนี้มาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการเลือกใช้โคลงสี่สุภาพเพื่อนำเสนอเนื้อหาวรรณกรรมเกิดจาก (1) ความนิยมในการใช้โคลงสี่สุภาพที่แพร่หลายในสมัยอยุธยา อาทิ ยวนพ่ายโคลงดั้น โคลงทวาทศมาส ฯลฯ อีกนัยหนึ่ง คือ กษัตริย์มักจะแต่งโคลงตามขนบนิยม ซึ่งแสดงถึงพระปรีชาสามารถด้านกวี (2) ขนบทางวรรณศิลป์ของวรรณกรรมยอพระเกียรติที่กวีมักใช้โคลงสี่สุภาพในการแต่ง (3) โคลงสี่สุภาพให้จังหวะและอารมณ์เข้มขลัง เพื่อสื่อสารเรื่องราวที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของบ้านเมือง (4) ความเหมาะสมกับการจารึกบนแผ่นศิลา ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ โคลงสี่สุภาพจึงมีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุด เพราะกวีต้องใช้ถ้อยคำที่กระชับแต่สื่อความได้มาก

นอกจากการกำหนดสร้างฉันทลักษณ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาแล้ว กวียังแสดงชั้นเชิงในการประพันธ์ที่ซับซ้อนขึ้นด้วยลีลากลบท ปรากฏ 2 ลักษณะ คือ กลบทบุษบงแย้มผกา และกลบทบัวบานกลีบขยาย ดังตัวอย่างเช่น

***จง**พระทรงโลกย์ล้ำ สุริวงษ์*
***จง**จำเริญยศยงค์ อย่าม้วย*
***จง**เรืองรุ่งฤทธิรงค์ ราญราบ*
***จง**สิ่งใดได้ด้วย เดชพร้องพรถวาย*

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 67)

จากตัวอย่างข้างต้น กวีใช้กลบทบุษบงแย้มผกา โดยขึ้นต้นแต่ละบาทด้วยคำว่า **จง** ทั้ง 4 บาท เพื่อสร้างจังหวะที่สม่ำเสมอและเน้นเสียงเพื่อความเข้มขลังเหมาะแก่เนื้อความที่มุ่งถวายพระพรชัยมงคล กวียังใช้กลบทบัวบานกลีบขยายมาใช้ในบทประพันธ์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลบทบุษบงแย้มผกา แต่บังคับคำสองคำขึ้นต้นบาท หรือเรียกกระทู้ยืน 2 คำ โดยจะขึ้นต้นบาทด้วยคำว่า ขอจง..... ขอจง.....ขอจง..... ขอจง..... ดังตัวอย่างเช่น

***ขอจง**ทรงเดชได้* *ไอยรา*
***ขอจง**จำนงหา* *แก่นเกื้อ*
***ขอจง**ดำรงอา* *รามรวด*
***ขอจง**ได้ในเนื้อ* *ยอดเยี่ยใญยธรรม*

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 66)

โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ จึงเป็นวรรณกรรมจารึกที่ดีเด่นในเชิงศิลปวิธี ทั้งด้านฉันทลักษณ์และกลบท สะท้อนเจตนาของกวีที่มุ่งสร้างสรรค์ให้เป็นอนุสรณ์แห่งความศรัทธาและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาติ

1.1.2 การกำหนดสร้างเนื้อหา กวีใช้การคงเดิม เพิ่มเติม และตัดทอนเหตุการณ์โดยใช้โครงเรื่องเป็นกลวิธีในการนำเสนอเนื้อหา เมื่อเปรียบเทียบพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา กับโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ พบว่า งานเขียนทั้งสองประเภททำหน้าที่ต่างกันแต่เกื้อหนุนกัน กล่าวคือ พงศาวดารทำหน้าที่เป็นสารคดีประวัติศาสตร์ที่มุ่งบันทึกเหตุการณ์ตามข้อเท็จจริงและเป็นไปตามระเบียบแบบแผนเอกสารทางราชการ ในขณะที่โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ทำหน้าที่เป็นวรรณกรรมยอพระเกียรติที่มีเนื้อหาในเชิงพระพุทธศาสนา ซึ่งกวีนำเหตุการณ์เดียวกันมากำหนดสร้างเนื้อหาและถ่ายทอดด้วยภาษากวีเพื่อขยายมิติทางอารมณ์และสุนทรียะ

การเปิดเรื่องที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา และโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ สามารถเปรียบเทียบได้ดังตารางที่ 1 ข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบการเปิดเรื่อง

โครงเรื่อง	พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา	โคลงชะลอ พระพุทธไสยาสน์
การเปิดเรื่อง	ลุศักราช 1077 ปีมะเส็งสัปตศก น้ำกัดเขาะตลิ่ง พังเข้ามาถึงวิหาร อีกประมาณหนึ่งปีจะพังมาถึงองค์พระพุทธไสยาสน์ เจ้าอธิการจึงแจ้งพระยาราชสงคราม แล้วจึงไปกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัว	พระพุทธไสยาสน์ขนาดประมาณสิบสองวา อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ท่ามกลางป่าไม้โมก ประชาชนต่างศรัทธาเข้ามากราบไหว้ ต่อมาเกิดเหตุน้ำกัดเขาะตลิ่ง ผนังแยก แตกร้าวลามไปถึงองค์พระ พระสงฆ์แก้ไขเหตุเบื้องต้นแต่ไม่สำเร็จ เจ้าอธิการจึงนำความกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัว

จากตารางที่ 1 ซึ่งได้เปรียบเทียบข้างต้น กวีได้กำหนดสร้างการเปิดเรื่อง ดังนี้

(1) คงเดิม กวียังคงเหตุการณ์หลักและลำดับเหตุการณ์เดิมไว้เพื่อรักษาความจริงทางประวัติศาสตร์ แต่ปรับจุดเน้นมุ่งไปที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระในฐานะเป็นตัวละครเอกสำคัญ เพื่อต้องการยอพระเกียรติ

(2) เพิ่มเติม กวีพรรณนาบรรยากาศและให้รายละเอียดเกี่ยวกับพระพุทธไสยาสน์ ทั้งลักษณะที่ตั้ง ขนาด และความศรัทธาของประชาชน รวมถึงความพยายามแก้ไขเหตุเบื้องต้นแต่ไม่สำเร็จ โดยกวีใช้ภาษาวรรณศิลป์ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ให้เห็นภาพเหตุการณ์และมีอารมณ์ร่วม เพื่อสร้างความเป็นวรรณกรรมให้กับตัวบท

(3) ตัดทอน มีการตัดศักราชและขั้นตอนการรายงานเหตุที่ผ่านพระยาราชสงครามก่อนแล้วจึงนำความกราบบังคมทูล เพื่อลดความเป็นเอกสารทางราชการ มุ่งไปที่สาระเชิงศิลปะ ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างรวดเร็วและลื่นไหล

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเปิดเรื่องตามองค์ประกอบของวรรณกรรมยอพระเกียรติ จะพบว่าไม่ได้เปิดเรื่องด้วยบทนมัสการตามขนบ แต่กวีเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุแห่งการชะลอพระพุทธไสยาสน์เพื่อมุ่งสู่สาระสำคัญของเรื่องในทันที สะท้อนเจตนารมณ์ที่ต้องการสร้างโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ให้เป็นวรรณกรรมบันทึกเหตุการณ์โดยเฉพาะ

การดำเนินเรื่องที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา และโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ สามารถเปรียบเทียบได้ดังตารางที่ 2 ข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการดำเนินเรื่อง

โครงเรื่อง	พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา	โคลงชะลอ พระพุทธไสยาสน์
การดำเนินเรื่อง	พระเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงทราบความ จึงปรึกษาข้าราชการและพระราชาคณะ มีข้อถกเถียงก่อนลงมติให้ชะลอแทนการรื้อ ตรัสสั่งให้พระยาราชสงครามเป็นแม่กองงาน เตรียมการ 5 เดือน ลุศักราช 1088 โปรดให้สร้างพระตำหนัก เสด็จตรวจงานเป็นระยะ ครั้นถึงมงคลฤกษ์จึงชะลอพระเข้าไปที่อันกระทำวิหารได้สำเร็จ	เมื่อพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบ จึงรับเป็นพระราชภาระ ตรัสสั่งให้พระยาราชสงครามหาทางแก้ไข มีการเตรียมงานและถวายรายงานพร้อมทั้งสร้างที่ประทับ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จตรวจไพร่พล พระองค์ทรงมีความรู้เรื่องฤกษ์ยาม จึงทรงเลือกเวลาที่เหมาะสม พระสงฆ์ถวายพระพร จากนั้นเริ่มการชะลอ มีเสียงกลองและม้าล่อเป็นสัญญาณ การทำงานยากลำบากแต่ได้ความร่วมใจจากหลายฝ่าย พระเจ้าอยู่หัวทรงมีส่วนร่วมชะลอพระ ด้วยพระบารมีจึงสำเร็จได้ด้วยดี

จากตารางที่ 2 ซึ่งได้ดำเนินการเปรียบเทียบข้างต้น พบว่า กวีได้กำหนดสร้างการดำเนินเรื่อง ดังนี้

(1) คงเดิม กวีคงเหตุการณ์หลักคือ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จตรวจงานด้วยพระองค์เอง ขั้นตอนการเตรียมการที่สำคัญ เช่น การเจาะฐานองค์พระ แล้วใช้ตะเข่สอดเข้าไป ฯลฯ และยังกล่าวถึงการชะลอพระไปที่อันกระทำพระวิหารได้สำเร็จ เหล่านี้แสดงความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงระหว่างพงศาวดารกับวรรณกรรมได้อย่างเด่นชัด

(2) เพิ่มเติม กวีเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับภาพบรรยากาศการทำงานอย่างชัดเจน รวมถึงข้อมูลบางประการที่ไม่ปรากฏในพงศาวดาร เช่น การถมและปรับหน้าดินให้เสมอโดยใช้น้ำตั้งบนขาหยั่งจังกาเพื่อวัดระดับ การใช้ช้างพังเหยียบดินให้แน่น นอกจากนี้ยังเพิ่มรายละเอียดการชะลอพระ การตรวจไพร่พล พระเจ้าอยู่หัวทรงตรวจดูฤกษ์ยาม พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา การให้รายละเอียดเครื่องมือ การประโคมเครื่องดนตรีเพื่อเป็นสัญญาณ พระเจ้าอยู่หัวทรงร่วมชะลอพระ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน อารมณ์ความรู้สึกขณะทำงาน รวมถึงการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระ โดยกวีจะแทรกการสรรเสริญพระเกียรติตลอดการดำเนินเรื่อง วรรณกรรมเรื่องนี้เติมเต็มข้อมูลบางส่วนที่ไม่ปรากฏในพงศาวดาร กวีเป็นผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์จริง จึงสามารถพรรณนารายละเอียดและอารมณ์ของเหตุการณ์ได้อย่างสมจริง

(3) ตัดทอน มีการตัดศักราช ระยะเวลาในการเตรียมการและการเสด็จประทับแรมเพื่อตรวจงาน ขนาดของไม้ รวมถึงขั้นตอนที่ซับซ้อน แต่เน้นไปที่การสรุปเฉพาะสาระสำคัญ ซึ่งรายละเอียดจะอยู่ในกระบวนการภาคปฏิบัติ โดยเป็นศิลปวิธีที่ช่วยรักษาจังหวะและความลื่นไหลของเรื่องเล่า

การปิดเรื่องที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา และโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ สามารถเปรียบเทียบได้ดังตารางที่ 3 ข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบการปิดเรื่อง

โครงเรื่อง	พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา	โคลงชะลอ พระพุทธไสยาสน์
การปิดเรื่อง	พระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชสงครามเลื่อนเป็นสมุหนายกให้สร้างพระวิหาร การเปรียญ พระอุโบสถ พระเจดีย์ กุฎี ศาลา กำแพง หอไตร ส้วมฐาน สะพาน และบันได ใช้เวลา 5 ปีเศษ จึงแล้วเสร็จ แต่ยังไม่ได้ฉลอง	หลังจากชะลอพระพุทธไสยาสน์สำเร็จ จึงโปรดให้ปฏิสังขรณ์วัดครั้งใหญ่ เช่น สร้างพระเขนยองค์พระ สร้างพระวิหาร การเปรียญ พระอุโบสถ หอระฆัง ขุดคู ปลูกพรรณไม้ รวมทั้งจารึกเหตุการณ์นี้บนแผ่นศิลา จากนั้นมีการถวายพระพรแด่พระเจ้าอยู่หัว กวีขอพรพระพุทธรูปต่าง ๆ จำนวน 9 ปาง และพระสาวก 6 รูปในบทท้าย ระบุผู้แต่งและกล่าวถ่อมตน

จากตารางที่ 3 ซึ่งได้เปรียบเทียบข้างต้นนั้น พบว่า กวีได้กำหนดสร้างการปิดเรื่อง ดังนี้

(1) คงเดิม กวียังคงเนื้อหาหลักไว้ คือ เหตุการณ์หลังการชะลอพระพุทธไสยาสน์สำเร็จ พระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ เพื่อรักษาแก่นเรื่องที่เป็นเหตุการณ์จริง อีกนัยหนึ่งกวีมีความมุ่งหมายใช้เป็นหลักฐานแสดงให้คนรุ่นหลังเห็นว่าสิ่งปลูกสร้างอันวิจิตรเหล่านี้ล้วนเกิดเมื่อครั้งเหตุการณ์การชะลอพระพุทธไสยาสน์เป็นต้นมา โดยมีสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระเป็นองค์ศาสนูปถัมภก

(2) เพิ่มเติม กวีกล่าวถึงการจารึกเหตุการณ์บนแผ่นศิลา มีการพรรณนาการปฏิสังขรณ์วัดโดยให้รายละเอียดอย่างวิจิตรพิสดารมากกว่าพงศาวดาร กวีถวายพระพรชัยมงคลแด่พระเจ้าอยู่หัว โดยขอพรจากพระพุทธรูป จำนวน 9 ปาง และขอพรพระสาวก 6 รูป โดยกวีนำคุณลักษณะวิเศษของพระพุทธรูปและพระสาวกมาขอพรให้แด่พระมหากษัตริย์ ส่วนในตอนท้ายกวีระบุผู้แต่งและกล่าวถ่อมตนตามขนบวรรณกรรมไทยโบราณ

(3) ตัดทอน มีการตัดเนื้อความจากพงศาวดารที่กล่าวว่า “การปฏิสังขรณ์ใช้เวลาห้าปีเศษ แต่ยังไม่ได้ฉลอง” เนื่องจากกวีต้องการให้เรื่องราวจบโดยสมบูรณ์และยิ่งใหญ่ตามขนบวรรณกรรมยอพระเกียรติ จากการศึกษาเปรียบเทียบพระราชพงศาวดารกับโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์จะเห็นว่า กวีมีการกำหนดเนื้อหา โดยคงเนื้อหาหลักและลำดับเหตุการณ์ไว้เช่นเดิม เพื่อรักษาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ มีการเพิ่มเติมรายละเอียดบางประการที่กวีต้องการเน้นความสำคัญ รวมถึงเพิ่มอรรถรสทางวรรณศิลป์ เพื่อยกระดับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นวรรณกรรมบันทึกเหตุการณ์ที่มุ่งยอพระเกียรติด้านศาสนา มีการตัดทอนเนื้อหาข้อมูลเชิงตัวเลข ซึ่งไม่นิยมใช้ในคำประพันธ์ จะเลือกเฉพาะสาระสำคัญ อีกทั้งยังเป็นการรักษาจังหวะและความลื่นไหลของเรื่องเล่า

1.2 การปรุงแต่งเสียงและจังหวะ

1.2.1 การปรุงแต่งเสียงเสนาะตามข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ ข้อบังคับทางฉันทลักษณ์หมายถึงสัมผัสบังคับของฉันทลักษณ์ซึ่งกำหนดให้คำที่อยู่ต่างวรรคหรือต่างบท คล้องจองหรือรับ-ส่งสัมผัสกันและต้องสัมผัสสระเท่านั้น (Bamrungkul, 1994, p. 22) โดยโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลง ยังต้องคำนึงถึงตำแหน่งบังคับคำเอกคำโท ดังที่ Yuden & Yuden (2005, p. 299) ได้ให้คำนิยามว่า “คำเอกในฉันทลักษณ์หมายถึงคำที่มีวรรณยุกต์เอกปรากฏอยู่ ส่วนคำโทก็หมายถึงคำที่มีวรรณยุกต์โทปรากฏอยู่” จากการศึกษาการปรุงแต่งเสียงให้เกิดความเสนาะ เป็นไปตามข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์โคลงสี่สุภาพ ดังนี้

ในด้านสัมผัสนอกพบว่า กวีมีการใช้สัมผัสนอกได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์ ดังในบทประพันธ์ตอนเริ่มเรื่อง ตัวอย่างเช่น

ตวันลงตรงทิศทฺง *แทง**สาย***
*เชราะฝั่งพังรหุยร**หาย*** *รอด**น้ำ***
*ขดเชื่อนเลื่อนทลม**ทลาย*** *ริมราก*
*ผนังแยกแตกแตน**ซ้ำ*** *รูปร้าวปฏิมา*

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 2)

นอกจากนี้ หากมีคำใดที่จำเป็นต้องใช้แต่ไม่ตรงตามตำแหน่งของข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์ในบังคับสัมผัสนอก กวีก็จะมีศิลปวิธีในประดิษฐ์สรรค์คำขึ้นใหม่ให้เป็นไปตามเงื่อนไขทางฉันทลักษณ์ อาทิ การตัด การเติม และการประดิษฐ์สรรค์คำขึ้นใหม่ เช่น *“ขอจงจรรโลง**อุด ดม**เลอศ* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 57) กวีใช้คำว่า **“อุดดม”** โดยต้องการให้ **“อุด”** รับสัมผัสคำว่า **“บุตร”** ในวรรคที่ว่า *“ขอพระเอารสสร้อย สาริ**บุตร**”* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 57) แสดงให้เห็นความสามารถในการสร้างสรรค์คำ เพื่อให้เกิดเสียงเสนาะที่เป็นไปตามข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์ และไม่ทำให้เสียความหมายเดิม

นอกจากสัมผัสนอกแล้ว กวียังใช้คำตำแหน่งบังคับคำเอกคำโทได้อย่างถูกต้องด้วยเช่นกัน ที่ช่วยทำให้มีเสียงสูงต่ำในแต่ละบาท สร้างความไพเราะให้แก่บทประพันธ์ เพราะคำเอกและคำโทให้เสียงสูงต่ำที่เหลื่อมล้ำกันอยู่เหมือนเสียงดนตรี ในการแต่งโคลงถ้าแต่งได้ถูกเอกโทก็นับว่าไพเราะแล้ว

(Pongpaiboon, n.d., p. 46) อย่างไรก็ตาม พบว่า บางตำแหน่งมีการใช้เสียงนาสิกแทนคำเอกอยู่บ้าง แต่พบไม่บ่อยครั้ง เช่น *"ด้วย**องค์**อัครจักรพาฬ แจ่มเจ้า...เคยดำ**รง**องค์ประธาน พุทธรูป"* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 22) สอดคล้องกับ Theekaprasertkul & Ruengruglikit (2014, p. 105) ที่ได้ศึกษาเสียงและจังหวะ: กลวิธีทางวรรณศิลป์ในยวนพ่ายโคลงดั้น พบว่า "มีการใช้คำที่มีตัวสะกดเสียงนาสิก /ม/ /น/ และ /ง/ แทนตำแหน่งคำเอกและคำโท" นอกจากนี้ยังพบว่า กวีมีการใช้คำตายแทนในตำแหน่งบังคับคำเอกหลายแห่ง สอดคล้องกับที่ Bickner (1991, p. 79) ได้อธิบายระบบเสียงวรรณยุกต์ ดังในตารางที่ 4 ข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย

	A	B	C (ˊ)	DS (ˇ)	DL
Voiceless friction sound: /h/, /ph/, /hm/, etc.	R	L	F	L	L
Voiceless unaspirated sound: /p/, /?/, etc	M				
Voiced sound: /b/, /m/, etc.		F	H	H	F

หมายเหตุ R คือ Rising tone, L คือ Low tone, F คือ Falling tone, H คือ High tone และ M คือ Mid tone

จากตารางที่ 4 ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำตายเสียงสั้นและเสียงยาวสามารถใช้แทนคำที่มีไม้เอกกำกับในกลุ่มอักษรสูงและกลาง ส่วนคำตายเสียงยาวสามารถใช้แทนคำที่มีไม้เอกกำกับในอักษรต่ำที่กวีนำมาใช้ในบทประพันธ์ได้ ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตว่า แม้ว่าช่วงสมัยนั้นยังไม่ถือเป็นขนบที่เคร่งครัด แต่เมื่อมีโอกาสกวีก็จะเลือกใช้คำโดยคำนึงถึงตำแหน่งบังคับคำเอกคำโทเพื่อสร้างเสียงเสนาะอยู่เสมอ จึงก่อเกิดสุนทรียะแก่บทประพันธ์

1.2.2 การปรุงแต่งเสียงเสนาะตามลีลาของกวี การปรุงแต่งเสียง คือ วิธีการสร้างความงามทางเสียงในบทประพันธ์ให้เกิดเสียงเสนาะ เป็นหัวใจของการสร้างกวีนิพนธ์ (Wetphada, 2006, p. 18) โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์มีการปรุงแต่งเสียงเพิ่มเติมนอกเหนือจากข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์ โดยผู้วิจัยพบว่า กวีมีการใช้ลักษณะการปรุงแต่งเสียงที่ปรากฏซ้ำ ๆ จนเป็นลักษณะเฉพาะ 3 ลักษณะ คือ 1) สัมผัสพยัญชนะในวรรคหน้า 2) สัมผัสพยัญชนะในวรรคหลัง และ 3) สัมผัสพยัญชนะระหว่างวรรคหน้าและวรรคหลัง โดยปรากฏสัมผัสพยัญชนะตั้งแต่ 2 – 5 คำ อีกทั้งบางบทมีการใช้สัมผัสพยัญชนะทั้ง 3 ลักษณะในบทประพันธ์เดียว ดังตัวอย่างเช่น

*แถวถนน**พลเพิ่มพ้อง*** ***พูน**รับ*
น้ำต้งจังการดับ *คิดไว้*
*กิรินีขี่**เหยียบยับ*** ***ลงเล่า***
เติมต่ำ**จำแก้ให้* ***แน่นเนื้อเสมอสมาน

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 10)

จากบทประพันธ์จะเห็นว่า กวีมีการใช้เสียงสัมผัสพยัญชนะต้นของวรรคหน้าในบาทที่ 1 คำว่า พล-เพิ่ม-พ้อง บาทที่ 3 คำว่า เหยียบ-ยับ และบาทที่ 4 คำว่า เติม-ต่ำ อีกทั้งพบว่า กวีใช้สัมผัสพยัญชนะในวรรคหลัง ดังในบาทที่ 3 คำว่า ลง-เล่า และบาทที่ 4 คำว่า แน่น-เนื้อ, เสมอ-สมาน นอกจากนี้ กวียังมีการใช้

สัมผัสพยัญชนะระหว่างวรรคหน้าและวรรคหลังในบาทที่ 1 คำว่า พ้อง-พูน เหล่านี้เป็นศิลปวิธีการปรุงแต่งเสียงสัมผัสพยัญชนะ ทำให้เห็นถึงความจงใจในการสร้างเสียงเสนาะในบทประพันธ์ อีกทั้งยังทำให้เห็นถึงลักษณะประการหนึ่งที่กวีใช้ในการสร้างเสียงเสนาะเป็นประจำ คือ กวีจะเล่นสัมผัสพยัญชนะในวรรคหลังที่เป็นคำคู่ โดยเฉพาะในวรรคที่ 4 และ 6 เช่น ลง-เล่า แน่น-เนื้อ และกวีจะเล่นเสียงสัมผัสใน สัมผัสสระวรรคหน้าอย่างสม่ำเสมอ เช่น ถนน – พล, ต้ง – จัง, นี – ขี่, ตั่ำ – จำ

นอกจากการปรุงแต่งเสียงเพื่อสร้างเสียงเสนาะด้วยสัมผัสพยัญชนะแล้ว ยังปรากฏการสร้างจังหวะให้เกิดขึ้นแก่บทประพันธ์ที่ส่งผลถึงสุนทรียภาพในการอ่านและการขับโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ด้วยเช่นกัน โดยจังหวะในการพูดของทุกภาษา จะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญทั้งหมด 3 ประการ คือ ความสั้นยาวของพยางค์ การลงเสียงหนักเบา และการหยุด (Luangthongkum, 1990, p. 289) นอกจากนี้ ข้อบังคับเรื่องคำเอกและคำโทยังมีส่วนสำคัญในการสร้างจังหวะและมีส่วนช่วยเน้นน้ำหนักของข้อความ ซึ่งเกิดจากความขัดกันของระดับเสียงสูงต่ำของคำ ดังนั้นระดับเสียงวรรณยุกต์ซึ่งมีความแตกต่างกันที่ถูกกำหนดนี้จึงมีผลต่อการเลือกคำให้มีเสียงตามข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์และมีความหมายเกี่ยวข้องกันกับคำอื่น (Jitjamnong, 1997, p. 154) จากการศึกษาพบศิลปวิธีการสร้างจังหวะในบทประพันธ์ 3 ลักษณะ คือ การวางคำที่มีพยางค์สั้นยาว การซ้ำเสียง และการซ้ำคำ เช่น ***“แคะคุ้ยขจุยขจายทราย*** *โรยร่วง”* (Inscription of Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 29) จากการศึกษาทำให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์อีกประการหนึ่ง คือ กวีจงใจสัมผัสสระวรรคหน้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดจังหวะที่ลื่นไหลในการอ่าน ซึ่งช่วยสร้างสุนทรียะให้แก่บทประพันธ์

1.3 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

คำภาษาต่างประเทศเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของศิลปวิธีซึ่งกวีได้สรรคำใช้เพื่อลีลาทางเสียง จังหวะ และความหมายในบทประพันธ์ และสะท้อนอัจฉริยภาพด้านภาษาของกวี ดังที่พระบรมราชาธิบายในการประพันธ์โคลงสี่ของ King Vajiravudh (1974, p. 9) ความว่า “การหาคำให้ถูกสัมผัสคือคล้องกันด้วย และให้ได้ความดีด้วยนั้นเป็นการยากเพราะฉนั้นผู้เปนจินตกะวีจึงต้องเป็นผู้รู้ภาษาดีอยู่” จากการศึกษาพบว่า มีการใช้คำสันสกฤตมากที่สุด จำนวน 167 คำ คำบาลี จำนวน 155 คำ และคำเขมร จำนวน 59 คำ ทั้งที่เป็นกลุ่มคำนาม คำกริยา คำสรรพนาม และคำวิเศษณ์ โดยกวีมีการสรรคำภาษาต่างประเทศขึ้นใช้เพื่อลีลาทางเสียงและความหมาย อาทิ ภาษาบาลีสันสกฤต มักเป็นคำหลายพยางค์ และเกี่ยวข้องกับการศาสนา เสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้เนื้อหา ส่วนภาษาเขมร มักเป็นคำสั้น กระชับ มีเสียงสั้นยาววางสลับกันในคำเดียว เกี่ยวข้องกับศัพท์ราชสำนัก การใช้คำเหล่านี้ช่วยสร้างความสมดุลของเสียงและจังหวะในการอ่าน รวมถึงมีผลในการเน้นย้ำความหมาย อีกนัยหนึ่ง ภาษาต่างประเทศที่กวีเลือกนำมาใช้มีรูปทางอักขรวิธีและรูปทางเสียงที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีเสียงตัวสะกด เสียงควบกล้ำ เสียงควบกล้ำกึ่งมาตรา และเสียงสระสั้นยาว ฯลฯ รูปทางเสียงประกอบกันและมีความหมายนี้ช่วยสร้างความอลังการให้กับเรื่อง ทั้งที่เป็นศัพทาอลังการและอรรถาอลังการ ดังตัวอย่างเช่น

อธิการ(ป.)*ดานเดือดดิ้น*	*รเหหน*
*มาลู่**ภูธร***(ส.)***สกล***(ป.,ส.)	*หม่นไหม้*
แถลง(ข.)***ถวาย***(ข.)*สาย**ชล***(ป.)***ผจญ***(ข.)	***พุทธรูป***(ป.)
เชิญ(ข.)*ป้อง**ประคอง***(ข.)**ไภย***(ป.)*ให้*	*ผ่อนพ้น**ปฏิมาน***(ป.)

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha Wat Pa Mok, Verse 4)

จากบทประพันธ์ข้างต้น อักษรย่อที่กำกับท้ายคำในตัวบท ได้แก่ (ป.) หมายถึง คำภาษาบาลี, (ส.) หมายถึง คำภาษาสันสกฤต และ (ข.) หมายถึง คำภาษาเขมร โดยกวีมีการสรรคำภาษาเขมรคำว่า **แถลง ถวาย ประคอง ผจญ เชิญ** มาใช้ในหลากหลายลักษณะ อาทิ การนำคำภาษาเขมรเสียงสั้นยาววางคู่กัน ก่อเกิดจังหวะกระชั้นในการอ่าน ความว่า **"แถลง-ถวาย"** อีกทั้งคำที่ใช้ยังเหมาะสมกับระดับภาษาในสถานะกษัตริย์ด้วยเช่นกัน ส่วนการสรรคำภาษาบาลีสันสกฤต พบคำว่า **อธิการ ภูธร สกล ชล พุทธรูป ปฏิมาน** โดยนำมาใช้ในหลายกระบวนวรรณศิลป์และทางความหมายดังคำว่า **"สกล"** ในการส่งสัมผัสภายในวรรคกับคำว่า **"หม่น"** และใช้ขยายความหมายของ "**ภูธร**สกล" สื่อถึงกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก ส่วนการใช้เพื่อเน้นย้ำความหมาย พบการใช้ร่วมกับภาษาอื่นดังคำว่า **"ป้อง-ประคอง"** ซึ่งกวีนำคำภาษาไทยและภาษาเขมรที่มีความหมายในทิศทางเดียวกันมาวางคู่กัน เพื่อสร้างจังหวะสั้นยาวในการอ่านและเน้นย้ำความหมาย สร้างความหนักแน่นแก่เนื้อหา เร้าอารมณ์ผู้อ่านไปกับสถานการณ์ภายในเรื่อง นอกจากนี้ยังพบการนำมาใช้โดยการแผลงคำและหลากคำเพื่อเอื้อต่อการสัมผัสและมีคำใช้อย่างหลากหลายไม่ซ้ำซาก ก่อให้เกิดวงศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งกวีนำมาใช้บรรยายได้อย่างสอดรับกับบริบทของเหตุการณ์ อนึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศของกวีได้รับอิทธิพลมาจากองค์ความรู้ในจินดามณี ซึ่งเป็นตำราเรียนด้านภาษาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในราชสำนัก เป็นค่านิยมของชนชั้นสูงที่แสดงออกถึงการเป็นผู้รู้ ผู้มีการศึกษา คำภาษาต่างประเทศที่กวีนำมาใช้ผสานกับวรรณศิลป์ เป็นศิลปวิธีที่ทำให้โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์มีลักษณะดีเด่นทางสุนทรียะ ทั้งด้านรูปอักขรวิธี เสียง จังหวะ คำ และความหมาย

1.4 การใช้วงศัพท์

การใช้วงศัพท์ที่เหมาะสมเป็นศิลปวิธีหนึ่งของการแต่งวรรณกรรม วงศัพท์ของภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมมีมากมายและกว้างขวาง เพราะในคำประพันธ์นั้น ถ้าจำกัดวงศัพท์แล้วจะเกิดปัญหาการใช้คำซ้ำซาก ไม่งดงาม ภาษากวีจึงเป็นภาษาที่คัดสรรวงศัพท์มาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (Thanirat, 2010, p. 92) จากการศึกษาพบว่า มีการใช้วงศัพท์อย่างหลากหลายที่สัมพันธ์กับเนื้อหา 9 วงศัพท์ คือ วงศัพท์กลุ่มบุคคล วงศัพท์พระพุทธไสยาสน์ วงศัพท์พระพุทธรูปปางต่าง ๆ วงศัพท์พระสาวก วงศัพท์เครื่องมือและวัสดุการช่าง วงศัพท์การกระทำและกิริยาอาการในการชะลอพระ วงศัพท์เครื่องให้สัญญาณ วงศัพท์พรรณไม้ และวงศัพท์สิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมในเขตพุทธาวาส ดังตารางที่ 5 ข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงตัวอย่างวงศัพท์ในโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์

ที่	วงศัพท์	จำนวน (คำ)	ตัวอย่างคำศัพท์
1	กลุ่มบุคคล พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์	34	พระองค์ทรงเดช, ท้าวนเรนสูร, พระพุทธวงศ์, พุทธบุตร, พระองค์ยงยศเจ้าจักรพาฬ, จอมภพลบโลกย์ล้ำแดนไตร, ภูวไนย, ภูธรธรรมิกราช, จักรพรรดิ์ ฯลฯ
	พระสงฆ์	4	อธิการ, พระสงฆ์, สมภาร, ภิกษุ
	ขุนนางและทหาร	7	เสนี, เสนา, เสนีพิริยไพร่ฟ้า,ไพร่พลขันธ์, พล ฯลฯ
	ประชาชน	3	ประชาชน, ชน, สัตรีมือเนกขร้อง
2	พระพุทธไสยาสน์	12	พระผทม, ปฏิมา, ปฏิมาน พุทธรูป, องค์, พระอุตมาง, พระ, ชินศรี, ชินศรีบดีองค์, ไสยาศน์, องค์พระพุทธรูป, มุนินทรชินศรี

ที่	วงศัพท์	จำนวน (คำ)	ตัวอย่างคำศัพท์
3	พระพุทธรูปปางต่าง ๆ	9	พุทธรูปผจญมาร, พระพุทธห้ามสมุท, พระพุทธยาตรเยื้อง, พระพุทธภาคยเพี้ยรจักรวรรดิ, พระพุทธรูปเรื้องรำพึง ฯลฯ
4	พระสาวก	6	สาริบุตร, พระอนุรุทธ, พระสิมพลิศ, พระกัสสป, อุปคุต, อานนท์
5	เครื่องมือและวัสดุการช่าง	17	กดาน, เฉนาะ, เซือก, รอก, กว้าน, ลวดหนัง, พวน, จะเข้, น้ำต้งงจังการ, เรือกเฝือก, ปูนปั้น, คานหาบ, แสรก ฯลฯ
6	การกระทำและกิริยาอาการในการชะลอพระ	61	เจาะ, ขุด, ถม, ระดม, เหยียบยับ, เติมต่ำ, แก้ให้แน่น, กลึง, ชลอ, ขัน, รั้ง, เพิ่ม, โห่โหม, ประโคม, ลาก, เร่งรื้อ ฯลฯ
7	เครื่องให้สัญญาณ	2	กลอง, ม้าฬ่อ
8	พรรณไม้	8	โมกไม้, มหาโพธิ, ไผ่, ยาง, ขนุน, ขนัน, พิกุล, ม่วง
9	สิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมในเขตพุทธาวาส	15	พิหาร, โบถ, ปราการสถาน, การบุเรียญ,หอรฆัง, ศิลาจาฤก, เสาคด, อิฐปิดสุวรรณ, แกระแหนะ, ฯลฯ

จากตารางที่ 5 ข้างต้นจะเห็นว่า กวีแสดงพระอัจฉริยภาพเชิงภาษาผ่านกลวิธีสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) การหลากคำ ซึ่งช่วยสร้างความหลากหลายทางถ้อยคำและหลีกเลี่ยงความซ้ำซากในบทประพันธ์ และ (2) การแจกแจงคำ เพื่อขยายรายละเอียดของสิ่งที่กล่าวถึงให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และเกิดภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในกระบวนการนำเสนอของกวี การบรรจบกันของวงศัพท์แต่ละวงศัพท์ ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเป็นการยอพระเกียรติโดยยกเหตุการณ์ชะลอพระพุทธไสยาสน์มาเป็นสารัตถะสำคัญ สะท้อนถึงพระบารมี พระราชกรณียกิจที่ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภก โดยทรงวางแผนและบัญชาการในพระราชภารกิจนี้ อีกทั้งการที่กวีใช้วงศัพท์ยังเป็นการเน้นย้ำสิ่งสำคัญที่จะกล่าวในเรื่องให้เกิดความชัดเจน เหล่านี้เป็นศิลปวิธีที่กวีใช้เพื่อจัดระบบภาษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ในเรื่อง ก่อให้เกิดเอกภาพทางความหมาย ความงามทางถ้อยคำ และสะท้อนความศรัทธาอันลึกซึ้งของผู้คนที่มีต่อพระพุทธไสยาสน์

1.5 การใช้ถ้อยคำภาษาสร้างจินตภาพ

กระบวนการจินตภาพ คือ การสร้างภาพในจิต กวีจะเลือกสรรถ้อยคำที่สื่อถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและประสบการณ์ที่ช่วยสร้างภาพในจิตได้ชัดเจน (Lamharit, 2022, p. 50) การศึกษาพบ 5 ลักษณะ คือ 1) จินตภาพการมองเห็น 2) จินตภาพการได้ยิน 3) จินตภาพการได้กลิ่น 4) จินตภาพการเคลื่อนไหว และ 5) จินตภาพความรู้สึกภายใน เมื่อพิจารณาถ้อยคำภาษาสร้างจินตภาพจะพบการใช้คำกริยาซ้อน เป็นการซ้อนความหมาย โดยใช้รูปภาษาที่ต่างออกไป ทั้งที่ต่างออกไปบางส่วนและต่างออกไปทั้งหมด พบทั้งหน่วยซ้อนขนาดสั้นและขนาดยาว ซึ่งวิธีการเหล่านี้มีผลต่อการรับรู้ภาพ ดังนี้

1.5.1 จินตภาพการมองเห็น กวีใช้ถ้อยคำสร้างจินตภาพการมองเห็น จำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ภาพความเสียหาย 2) ภาพผู้คน บรรยากาศ และเหตุการณ์ และ 3) ภาพการก่อสร้างและภูมิทัศน์ใหม่ ดังตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างถ้อยคำภาษาจินตภาพการมองเห็น

ภาพความเสียหาย	ภาพผู้คน บรรยากาศ และเหตุการณ์	ภาพการก่อสร้าง และภูมิทัศน์ใหม่
เซราะฝั่ง**พังรหุยรหาย**,	ประชาชน**กล่น**กันไหว้	คูขุดสุด**เล่ห์เลี้ยว วงเวียน**,
ขุดเขื่อน**เลื่อนทลมทลาย**,	**สพรั่งพร้อมสลับสลอน,**	ที่สถาน**สอ้านสอาดเตียน แลลิ่ว,**
ผนัง**แยกแตกแตน**ซ้ำ **รูปร้าว**ปฏิมา	ประชุมสงฆ์ผจง**เขื่อนขั้นหลายขนัด**	**เรียงเรียบรเบียบชิดชั้น** ม่วงไม้ใน**คู**

จินตภาพการมองเห็นเป็นกลไกทางภาษาที่สำคัญในการบันทึกเหตุการณ์ โดยกวีสร้างภาพความแตกต่างระหว่างภาพความเสื่อมโทรมกับภาพการก่อสร้างใหม่ เป็นการขับเน้นความยิ่งใหญ่ของพระราชกรณียกิจในการชะลอพระให้พ้นจากภัยพิบัติและบูรณปฏิสังขรณ์ ขณะเดียวกันก็ฉายภาพของมวลชนและพลังความศรัทธาอันยิ่งใหญ่

1.5.2 จินตภาพการเคลื่อนไหว กวีใช้ถ้อยคำสร้างจินตภาพการเคลื่อนไหว จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ 1) การเคลื่อนไหวของการชะลอพระ และ 2) การเคลื่อนไหวของมวลชน ดังตารางที่ 7 ข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงตัวอย่างถ้อยคำภาษาจินตภาพการเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวของการชะลอพระ	การเคลื่อนไหวของมวลชน
กิรินีขี่**เหยียบยับ ลง**เล่า,	พลมาน**พ่านขจรซอน ซนซอก,**
รอกราย**กระจายกระสันหัน** เกี่ยวกว้าน,	สัตรีมือเนกซร้อง **เสียดสน**
เสด็จลงทรง**แย่งยื้อ** พวนทอง	**ดับคั่ง**หวังแสวงผล แบ่งบ้าง

จากถ้อยคำสร้างจินตภาพการเคลื่อนไหวที่ปรากฏในตาราง ทำให้เห็นการเคลื่อนไหวของการชะลอพระที่เป็นไปอย่างมีระบบแบบแผนด้วยวิธีการทางวิศวกรรม ท่ามกลางมวลชนที่โกลาหลอลหม่าน ทำให้ผู้อ่านสัมผัสถึงความยากลำบาก ความยิ่งใหญ่ และความสมจริงของเหตุการณ์

1.5.3 จินตภาพความรู้สึกภายใน กวีใช้ถ้อยคำสร้างจินตภาพความรู้สึกภายใน 2 ลักษณะ คือ ความรู้สึกทุกข์ร้อนและยากลำบากกับความรู้สึกยินดีและสมหวัง ดังตารางที่ 8 ข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงตัวอย่างถ้อยคำภาษาจินตภาพความรู้สึกภายใน

ความรู้สึกทุกข์ร้อนและยากลำบาก	ความรู้สึกยินดีและสมหวัง
อธิการ**ดานเดือดดิ้น รเหหน...หม่นไหม้, เร่งรั้นพลกระสัน**	ชลอไป**ได้ดั่งใ้ท้ คนึงนาน, โสมนาปราโมช**เว้น

จากถ้อยคำจินตภาพความรู้สึกภายในที่ปรากฏ แม้จะมีอยู่ไม่มากแต่ทำหน้าที่สำคัญในการสร้างสุนทรียะทางอารมณ์ให้กับวรรณกรรมเรื่องนี้ กวีใช้โครงสร้างแบบเริ่มจาก “ทุกข์” ไปสู่ “สุข” ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของวรรณกรรมยอพระเกียรติ

1.5.4 จินตภาพการได้ยิน ปรากฏเสียงประโคมดนตรีและการโห่ร้องขณะชะลอพระ กวีใช้ถ้อยคำจินตภาพสร้างบรรยากาศที่มีเสียงดังอึกทึกกึกก้อง ดังความว่า *“**โห่โหมประโคมอึงอื้อ** ลากเล้าประโคมไป...**เสียงอัดอึงคนึงอื้อ** อาจร้องเปนไฉน”* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 16-17) และตอกย้ำว่าการชะลอพระครั้งนี้เป็นพิธีสำคัญที่มวลชนทุกภาคส่วนช่วยกันจึงต้องมีการให้สัญญาณเพื่อความพร้อมเพรียงในการทำงาน

1.5.5 จินตภาพการได้กลิ่น ปรากฏกลิ่นหอมของดอกไม้ กวีใช้ถ้อยคำจินตภาพเพื่อบรรยายกลิ่นหอมของดอกไม้ที่ปลูกประดับประดาไว้บริเวณเขตพุทธาวาส ความว่า *“...กลิ่นเกลาเสาวคนธ์**ให้เฟื่องฟุ้งขจาย**ถวาย...”* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 38) จะเห็นได้ว่า กวีใช้กลิ่นหอมอย่างมีนัยสำคัญเพื่อสื่อถึงการถวายเป็นพุทธบูชา ดังปรากฏคำว่า “ถวาย” ท้ายถ้อยคำจินตภาพจากการดมกลิ่น

จากผลการศึกษาจะเห็นว่า ถ้อยคำสร้างจินตภาพเป็นศิลปวิธีหนึ่งที่ทำให้โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์มีความดีเด่นทางวรรณศิลป์ โดยตัวบทได้แสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนผ่านกระบวนการสรรคำ การซ้ำคำ ซ้อนคำ และสัมผัสพยัญชนะ ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตว่า การเลือกใช้ถ้อยคำสร้างจินตภาพยังช่วยบีบอัดเนื้อหาที่มากให้เหลือเฉพาะสาระสำคัญ และยังช่วยเร้าประสาทสัมผัสของผู้อ่านให้มีอารมณ์ร่วมได้ทันที ในบริบทนี้กวีเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์จริงตั้งแต่ต้นจนจบจึงสามารถใช้ถ้อยคำสร้างจินตภาพในวรรณกรรมบันทึกประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 การปรุงแต่งความ

การปรุงแต่งเนื้อความให้มีความลึกซึ้งซึ่งสารและอารมณ์ จะต้องอาศัยเครื่องมือสำคัญ คือ ภาพพจน์และโวหาร รวมทั้งการลำดับเนื้อความ (Wetphada, 2006, p. 41) การศึกษาพบว่า กวีมีการใช้โวหารและภาพพจน์เพื่อความมุ่งหมายที่จะแสดงและสื่อถึงความยิ่งใหญ่ของทั้งองค์พระพุทธไสยาสน์ กษัตริย์ และบริบทต่าง ๆ ในด้านภาพพจน์ ปรากฏทั้งการใช้อุปมาและอติพจน์ ดังตัวอย่างการใช้อุปมาเพื่อนำเสนอความใหญ่โตขององค์พระด้วยการนำพระเขนยมากล่าวเปรียบเทียบว่าใหญ่โตเหมือนภูเขา ความว่า *“**พนักอิงพิงเพียงไสล ไสยาศน์**”* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 36) และการใช้อติพจน์ ที่กล่าวถึงพระพุทธไสยาสน์ให้คงอยู่ถาวรยาวนานชั่วกัลป์ ความว่า *“**ในอนาคตยศยั้ง อยู่เท้ากัลปา**”* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 44)

ในด้านโวหารพบว่า ผู้เขียนผสมผสานการใช้โวหารหลากหลายแบบ โดยเฉพาะพรรณนาโวหารและบรรยายโวหาร กวีใช้พรรณนาโวหารเพื่ออธิบายรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพอย่างแจ่มชัด อาทิ พรรณนาภาพบรรยากาศ สภาพขององค์พระ ภาพประชาชน ดังตัวอย่างว่า *“**...ปูนปั้นสรรพทลุยทลาย เร่งรื้อ...แคะคุ้ยขจุยขจายทราย โรยร่วง**”* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 29) นอกจากจะปรุงแต่งเสียงและจังหวะในบทนี้แล้ว กวียังมีการปรุงแต่งความด้วยการใช้พรรณนาโวหารในการสื่อสารให้เกิดจินตภาพถึงสภาพขององค์พระพุทธไสยาสน์หลังชะลอที่มีความเสื่อมโทรม จึงต้องเร่งรื้อบูรณปฏิสังขรณ์

บรรยายโวหาร กวีใช้เพื่ออธิบายเหตุการณ์ บอกเล่าขั้นตอน และให้ข้อมูลเชิงกระบวนการ ไม่เน้นความงดงามของภาษาเท่าพรรณนาโวหาร แต่เน้นความชัดเจนและเป็นลำดับเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว ดังปรากฏในบทประพันธ์ที่กล่าวถึงวิธีการและขั้นตอนการชะลอองค์พระพุทธไสยาสน์ เช่น *“เจาะถานการจะเข้ขุด ปคองคาน...ไม้เรียบเปรียบปรุงกดาน ทาบไว้...”*(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 8) กวีใช้บรรยายโวหารบอกรายละเอียดทั้งจากอุปกรณ์ของการชะลอ วิธีการชะลอ รวมถึงขั้นตอน ได้อย่างครบถ้วนและเห็นภาพชัดเจน เหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นเครื่องบันทึกภูมิปัญญาการบริหารจัดการภัยพิบัติทางน้ำของคนในอดีตผ่านการชะลอพระพุทธไสยาสน์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางวิศวกรรม งานช่างฝีมือที่สำคัญในช่วงสมัยนั้น รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการคนทุกภาคส่วน ทั้งฝ่ายราชสำนัก ภาคประชาชน และคณะสงฆ์เป็นอย่างดี ทำให้การชะลอพระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ไม่คาดคิดว่าจะสามารถสำเร็จได้ ให้ลุล่วงไปอย่างสมบูรณ์

จากการศึกษาโวหารและภาพพจน์ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตประการหนึ่งในด้านภาพพจน์ คือ แม้ว่าจะมีการใช้ภาพพจน์อุปมา หากแต่พบจำนวนน้อย เนื่องด้วยกวีเลือกสรรคำที่ก่อให้เกิดจินตภาพอย่างชัดเจนในการสื่อเนื้อหาได้อย่างครบถ้วนแล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ภาพพจน์เพื่อสร้างจินตภาพอีก

1.7 กลวิธีการใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความที่สอดคล้องกับลักษณะวรรณศิลป์

โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ นอกจากจะแสดงศิลปวิธีทางวรรณศิลป์ด้านฉันทลักษณ์ เสียง จังหวะ คำ และความ ที่เป็นเครื่องมือในการนำเสนอเหตุการณ์แล้ว กวียังใช้กลไกการเชื่อมโยงความร้อยเรียงองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เกิดความต่อเนื่องเป็นลำดับ เพื่อนำเสนอเรื่องราวและอารมณ์ได้อย่างมีเอกภาพ จากการศึกษาพบ 2 ลักษณะ ดังนี้

1.7.1 การใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความตามระเบียบฉันทลักษณ์ พบการใช้รูปภาษาตามฉันทลักษณ์โคลงสี่สุภาพ โดยปรากฏกลไกการอ้างถึง เป็นกลไกที่เชื่อมประสานให้ข้อความมีความสัมพันธ์ทางความหมายเกิดจากการใช้รูปภาษาหนึ่งแทนรูปภาษาหนึ่งเพื่อไม่ต้องกล่าวรูปภาษานั้นซ้ำ แต่ความหมายยังเป็นความหมายของรูปภาษาหลักที่ต้องการกล่าวถึง (Sriyabhaya, 2009, p. 1) ส่วนกลไกการละ คือ การละไว้ในฐานที่เข้าใจ หรือตัดข้อความที่ผู้พูดกับผู้ฟังรู้ดีอยู่แล้วออก ทำให้เกิดช่องว่างที่มีความเชื่อมโยงกับข้อความข้างหน้า (prasithrathsint, 2012, pp. 127-128) ทั้งนี้จะใช้สัญลักษณ์สุญรูป Ø แทนรูปภาษาที่ละไว้ ดังตัวอย่างเช่น

*พระองค์ทรง**โลกย์ล้ำ*** ***สุริยวงษ์***$_1$
บำรุงผดุงสาสนยง *ยิง**ไท้***$_{1.1}$
แม้ชินศรีบดีองค์ *คงอยู่*
จักแจ้งแสดงธรรมให้ Ø$_{1.1}$ *มากเนื้อในผล*

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 34)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า มีการใช้กลไก**การอ้างถึง** หน่วยภาษาหลัก คือ **พระองค์ทรงโลกย์ล้ำ** ***สุริยวงษ์***$_1$ ซึ่งในบริบทนี้กล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ รูปภาษาที่ใช้อ้างถึง คือ หน่วยเรียกตำแหน่ง ได้แก่ ***ไท***$_{1.1}$ อีกกลไกหนึ่ง คือ **การละ** เพื่อให้สามารถบรรจุถ้อยคำได้ตามฉันทลักษณ์ ทั้งยัง

ช่วยให้สื่อความกระชับ ชัดเจน และคงความไพเราะ จากตัวอย่าง รูปภาษา $\emptyset_{1.1}$ เป็นการละของรูปภาษา **พระองค์ทรงโลกย์ล้ำ** ***สุริยวงษ์***$_1$ ซึ่งมีการเชื่อมโยงความกัน

เมื่อพิจารณาการใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความตามระเบียบฉันทลักษณ์ ปรากฏการใช้รูปภาษาหลักแสดงการอ้างถึงด้วยหน่วยฉายานาม ในรูปภาษา “พระองค์ทรง**โลกย์ล้ำ** สุริยวงษ์” มีการใช้หน่วยเรียกตำแหน่ง ในรูปภาษา “ยิ่ง**ไท้**” ซึ่งสอดคล้องกับการบังคับคำเอก คำโท รูปภาษา “สุริยวงษ์” ยังส่งสัมผัสไปยังรูปภาษา “ยง” ในวรรคที่ 1 ของบาทที่ 2 และรูปภาษา “ไท้” ส่งสัมผัสไปยังรูปภาษา “ให้” ในวรรคที่ 1 ของบาทที่ 4 ซึ่งตรงตามบังคับสัมผัสในฉันทลักษณ์ แสดงพระอัจฉริยภาพในการเชื่อมร้อยเสียง คำ และความได้อย่างมีเอกภาพ

1.7.2 การใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความตามกระบวนความงามของบทร้อยกรอง ไม่ได้เป็นข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์ แต่เป็นลีลาชั้นเชิงและความสามารถของกวีที่ใช้ในการประพันธ์ การศึกษาพบการเชื่อมโยงความที่สัมพันธ์กับกระบวนความงามของบทร้อยกรอง 3 กลไก คือ การอ้างถึง การซ้ำ และการใช้ศัพท์ ดังนี้

1) การอ้างถึง พบว่า กวีมีการใช้กลไกการอ้างถึงเพื่อสรรถ้อยคำแทนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ถ้อยคำแทนพระพุทธไสยาสน์ ถ้อยคำแทนพระสงฆ์ และถ้อยคำแทนขุนนางและทหาร ดังตัวอย่าง เช่น

พระองค์ทรงยศเจ้า	***จักรพาฬ***$_1$***...***
*...ขอจง**ภูดาธาร***$_{1.1}$	*ทรงทวีป*
เรืองฤทธิปลิดไปล่แปล้	*ปราบท้าวทุกสถาน...*
*...ขอจง**องค์ภูวไนย***$_{1.2}$	*ทุกทวีป*
ห้ามหายมลายล้าง	*นอกเนื้อในขันธ์*

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 46-48)

จากตัวอย่างข้างต้น กวีสรรถ้อยคำแทนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระอย่างหลากหลาย พบ 32 คำ โดยปรากฏรูปภาษา ***ภูดาธาร***$_{1.1}$ ***องค์ภูวไนย***$_{1.2}$ อ้างถึงรูปภาษาหลัก คือ ***พระองค์ทรงยศเจ้า จักรพาฬ***$_1$ เป็นการเชื่อมโยงความโดยสัมพันธ์กับการหลากคำ ซึ่งเป็นการใช้ศัพท์ที่สัมพันธ์กันทางความหมายในลักษณะที่เหมือนกัน เพื่อไม่ต้องใช้รูปศัพท์เดิมซ้ำ เกิดความต่อเนื่องของเนื้อหาในแต่ละบท อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า กวีในสมัยอยุธยาจะไม่กล่าวถึงพระนามของพระมหากษัตริย์โดยตรง จึงเป็นข้อกำหนดที่ทำให้เกิดการสรรถ้อยคำแทนพระองค์ในลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบถ้อยคำแทนพระพุทธไสยาสน์ ได้แก่ **พระผทม, พระอุตมาง, ชินศรี, ไสยาศน์, มุนินทรชินศรี** ฯลฯ ถ้อยคำแทนพระสงฆ์ ได้แก่ **พระสงฆ์, สมภาร, ภิกษุ** ถ้อยคำแทนขุนนางและทหาร ได้แก่ **เสนี, เสนีพิริยไพร่ฟ้า, ไพร่พล** ฯลฯ

2) การซ้ำ โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ใช้กลไกการซ้ำที่สัมพันธ์กับลีลากลบท 2 ลักษณะ คือ กลบทบุษบงแย้มผกาและกลบทบัวบานกลีบขยาย ซึ่งกลไกการซ้ำ คือ การปรากฏครั้งที่ 2 ขึ้นไปของหน่วยภาษาเดิม (Sriyabhaya, 2020, p. 6-58) พบ 2 ลักษณะ คือ การซ้ำรูปภาษาเดิมและการซ้ำโครงสร้างภาษา เช่น *“**จงพระ**แรมโรคร้าง...**จงพระ**จำเริญชนม์...**จงพระ**เสวยศุขผล...**จงพระ**ไทยไคลคล้อย...”* (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 64)

กวีใช้กลบทบัวบานกลีบขยาย ซึ่งสัมพันธ์กับการซ้ำโครงสร้างทางภาษา “จงพระ” ปรากฏซ้ำ 4 ครั้ง มีโครงสร้างทางภาษา คือ จงพระ (...) โดยมีหน่วยภาษาอื่นปรากฏตามหลังหน่วยโครงสร้างภาษา ทำให้หน่วยภาษาในหน่วยข้อความมีความสัมพันธ์กัน เพื่อเน้นย้ำเจตจำนงของการถวายพระพรชัยมงคล ให้มีความหนักแน่นและต่อเนื่อง แสดงถึงความจงรักภักดีอันมั่นคงและแน่วแน่ของกวี

3) การใช้ศัพท์ กวีเลือกใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความแบบคำลูกกลุ่มเป็นการเลือกใช้ศัพท์ที่สัมพันธ์กันทางความหมายและเป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน ในบริบทนี้กวีใช้คำลูกกลุ่มที่สัมพันธ์กับการพรรณนาโวหาร โดยปรากฏรูปภาษา ***ไม้***$_{1}$ เป็นคำจำกลุ่ม เชื่อมโยงกับคำลูกกลุ่มในรูปภาษา ***ไผ่***$_{1.1}$ ***ยางใหญ่***$_{1.2}$ ***ขนุน***$_{1.3}$ ***ขนุน***$_{1.4}$ ***พิกุล***$_{1.5}$ ***ม่วง***$_{1.6}$ทำหน้าที่สร้างความต่อเนื่องทางความหมายและระบบของการพรรณนาความที่ขับเน้นบรรยากาศของฉากให้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่างเช่น

คูขุดสุดเล่ห์เลี้ยว วงเวียน
*รอบราบปราบสถิตย์เสถียร ปลูก**ไม้***$_{1}$
ที่สถานสอ้านสอาดเตียน แลลิ่ว
ไผ่$_{1.1}$*สลับรดับรเดียนให้ ชอบชั้นพรรณราย*
ยางใหญ่$_{1.2}$*ไว้นอกนั้น เปนขนัด*
สว่างไสวในวงวัด เขตรชั้น
ขนุน$_{1.3}$***ขนุน***$_{1.4}$***พิกุล***$_{1.5}$*ถัด แถวหนึ่ง*
เรียงเรียบรเบียบชิดชั้น ***ม่วง***$_{1.6}$*ไม้ในคู*

(Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 42-43)

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ใช้ศิลปวิธีหลากหลายอย่างมีชั้นเชิง ส่งผลให้เป็นวรรณกรรมที่ดีเด่น ทั้งรูปแบบ ภาษา และเนื้อหา สะท้อนพระปรีชาญาณเชิงกวีและคุณค่าทางวรรณศิลป์ ควรค่าแก่การศึกษาในฐานะมรดกวรรณกรรมสำคัญสมัยอยุธยาต่อไป

2. อิทธิพลของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่มีต่อชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ตลอดจนการสังเกตการณ์กิจกรรมในวัดป่าโมกวรวิหาร พบว่า อิทธิพลของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ ทำหน้าที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม มีสถานะเป็นวรรณกรรมเชิงประวัติศาสตร์ศาสนาที่บันทึกเหตุการณ์สำคัญ เป็นเสมือน “ความทรงจำร่วม” ที่คนในชุมชนรับรู้ ดังปรากฏคำสัมภาษณ์ของชาวบ้านในชุมชน ความว่า *“เรื่องชะลอพระนอนเป็นเรื่องของคนป่าโมก เราเล่าต่อกันมานานแล้ว”* (Participant 1, Personal Communication, April 5, 2025) คำบอกเล่านี้แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาในโคลงทำหน้าที่เสมือนรากทางอัตลักษณ์ของพื้นที่ถูกตีความ สืบทอด และนำไปใช้จนเกิดทุนวัฒนธรรมใหม่หลายมิติ ตามแนวคิดของ Bourdieu (1986) คือ 1) ทุนที่ฝังในตัวคน 2) ทุนรูปธรรม และ 3) ทุนรับรองจากสถาบัน รายละเอียดดังนี้

1) ทุนที่ฝังในตัวคน (Embodied state) คือ ความรู้ ความเชื่อ และความศรัทธาที่สะสมอยู่ในตัวบุคคล โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ยังคงทำหน้าที่ฉายภาพอดีตที่สัมพันธ์กับปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นพลังศรัทธาซึ่งดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยมีรากฐานจากวรรณกรรมสำคัญซึ่งสลักไว้ด้านหลังองค์พระ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์ความรู้ เรื่องเล่า และประวัติศาสตร์ของชุมชนยังสืบทอดทั้งระดับครอบครัวและชุมชน ดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย Participant 2 (Personal Communication, May 15, 2025) สรุปความได้ว่า *"ตนเองเป็นคนป่าโมกและรู้เรื่องการชะลอพระจากปู่และย่า แต่เมื่อได้เรียนวรรณคดี ยิ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญต่อชุมชน เกิดความภูมิใจและต้องการเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้ในสังคม"* ผู้นำชุมชนยังชี้ให้เห็นว่า โคลงฯ สร้างแรงบันดาลใจในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางน้ำ ดังที่กล่าวว่า *"ผมมีความรู้เรื่องช่างและสนใจโคลงชะลอพระ รู้สึกว่าคนสมัยก่อนมีวิธีจัดการอย่างชาญฉลาดด้วยภูมิปัญญา พอมาเป็นผู้นำจึงมีแรงบันดาลใจที่จะแก้ปัญหาเรื่องนี้"* (Participant 3, Personal Communication, April 6, 2025) นอกจากนี้พบว่า โคลงฯ จะอยู่ในความรับรู้ของคนในชุมชนร่วมกับตำนานพระนอนพูดได้ตามบันทึกบอกเล่าของพระครูปาโมกข์มุนี ดังที่นักศึกษาสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า Participant 4 (Personal Communication, May 16, 2025) กล่าวว่า *"แม่ใหญ่เล่าทั้งเรื่องหลวงพ่อโตพูดได้ที่บอกตำรายารักษาโรคและเล่าเรื่องการชะลอพระด้วย"* องค์ความรู้ที่ฝังในตัวคนรุ่นใหม่สะท้อนถึงการสืบทอด โดยมีพระพุทธไสยาสน์ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางอัตลักษณ์ของชุมชน ส่งต่อองค์ความรู้ สร้างตัวตน และความภาคภูมิใจแก่ผู้คนในชุมชน ตลอดจนไปสู่บุคคลภายนอกชุมชนและระดับประเทศอย่างกว้างขวาง จะเห็นได้ดังในภาพที่ 2 ภาพที่ 3 และภาพที่ 4 ข้างล่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ประเพณีแห่ผ้าห่มพระพุทธไสยาสน์
Note: Wichetchay Kamonsujja et al. (2025)

ภาพที่ 3 ชาวบ้านสรงน้ำพระพุทธไสยาสน์จำลอง
Note: Wichetchay Kamonsujja et al. (2025)

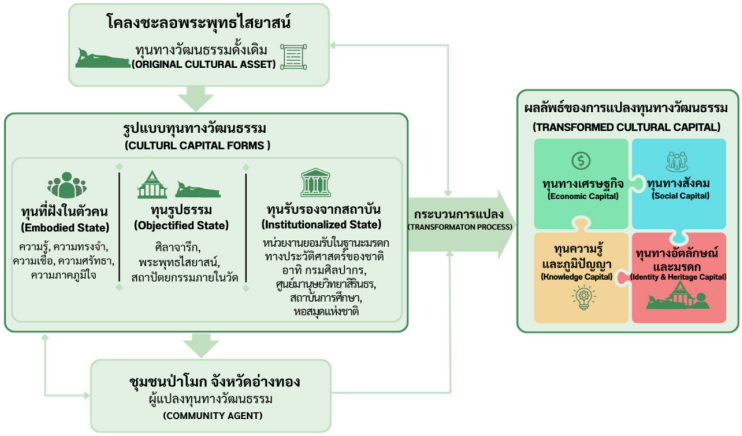

ภาพที่ 4 ชาวบ้านบรรยายเกี่ยวกับโคลงฯ
Note: Wichetchay Kamonsujja et al. (2025)

2) ทุนรูปธรรม (Objectified State) คือ ทุนที่เกิดจากสิ่งของหรือวัตถุที่จับต้องได้ โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ สะท้อนการสร้างสรรค์ทุนทางวัฒนธรรมในลักษณะทุนรูปธรรมผ่านประติมากรรมและสถาปัตยกรรม แสดงจุดเริ่มต้นของทุนรูปธรรมที่เริ่มก่อรูปขึ้นเมื่อครั้งชะลอพระพุทธไสยาสน์ ดังบทประพันธ์ความว่า ***"ที่สุวรรณอันชอกช้ำ สล่ำสลาย...ปูนปั้นสรรพทลุยทลาย เร่งรื้อ"*** (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 29) หรือการสร้างสิ่งปลูกสร้างรอบองค์พระ เช่น วิหาร โบสถ์ หอระฆัง รวมไปถึงศิลาจารึกโคลงที่แสดงให้เห็นจุดเริ่มต้นของการก่อเกิดทุนรูปธรรม ความว่า ***"ศิลาจาฤกพื้น พจมาลย์...สถิตย์เสถียรจำเนียรนาน ปถมแท่น"*** (Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok, Verse 44) ทุนเหล่านี้ยังอยู่ในความรับรู้ เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ดังคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์ Participant 5 (Personal Communication, May 20, 2025) สรุปความได้ว่า *"องค์พระมีพระพักตร์ที่งดงามเรียกได้ว่าเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย"* และผู้ค้าขายอยู่ภายในวัดยังให้สัมภาษณ์ไว้ว่า *"นักท่องเที่ยวมักถามว่า จุดไหนที่เคยชะลอพระ เราก็เล่าให้ฟังจากโคลง"* (Participant 6, Personal Communication, April 5, 2025) แม้ว่ากาลเวลาจะทำให้ทุนรูปธรรมบางส่วนทรุดโทรมพังทลาย หากแต่มีการบูรณะรักษา ต่อยอดสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาทดแทน ทำให้ยังคงปรากฏทุนรูปธรรมอยู่เสมอ เนื่องด้วยมีโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางแห่งการสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นถึงการสืบสานต่อ ก่อเกิดทุนวัฒนธรรมในลักษณะของทุนรูปธรรมที่กลายเป็นหลักฐานที่มีชีวิตในมิติทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

3) ทุนรับรองจากสถาบัน (Institutionalized State) เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ยึดโยงกับความเป็นสถาบัน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ฯลฯ จากการศึกษาพบว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ได้รับการยอมรับยกย่องอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานและสถาบันสำคัญหลายแห่งในประเทศไทย ทั้งกรมศิลปากร ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร หอสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ สถาบันการศึกษา นักวิชาการ ฯลฯ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกแห่งชาติในฐานะหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์และวรรณกรรม เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยในหลากหลายมิติอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังถูกบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนวรรณคดีระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ดังที่ครูในชุมชนป่าโมก Participant 7 (Personal Communication, May 10, 2025) กล่าวว่า *"เด็ก ๆ ในโรงเรียนก็ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชนผ่านโคลงฯ โดยกลุ่มสาระภาษาไทยได้พยายามนำเรื่องนี้มาออกแบบหลักสูตร"* อีกทั้งยังมีการจัดทำหนังสืองานกฐินพระราชทานที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึงโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ ซึ่งแสดงถึงการยอมรับจากสถาบัน

จากการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยมีโอกาสสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกชาวบ้านในชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทองพบว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมดั้มเดิมทั้ง 3 รูปแบบที่กล่าวข้างต้นนั้น สามารถนำมาแปลงให้เกิดคุณค่าด้านต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับ Kaewkamon et al. (2021, p.77) สรุปได้ว่า *"ทุนทางวัฒนธรรมจะถูกนำมาแปลงให้กลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมูลค่าในตัวเอง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสินค้าและบริการหรือแนวความคิด แบบแผนความประพฤติ เพื่อใช้สิ่งเหล่านี้ในการพัฒนาขับเคลื่อนสังคม ประเทศชาติต่อไป"* ผู้วิจัยสังเคราะห์การแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นทุนด้านต่าง ๆ ดังแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงการแปลงทุนทางวัฒนธรรม
Note: Wichetchay Kamonsujja (2025)

จากแผนภาพข้างต้น อธิบายได้ว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่มีอิทธิพลต่อชุมชนป่าโมก เกิดขึ้นจากกระบวนการแปลงทุน 4 ประการ คือ การรับรู้และตีความ การสืบทอด การประยุกต์ใช้ และการสร้างความหมายใหม่ โดยชุมชนป่าโมกมีบทบาทเป็นผู้แปลงทุน ให้เกิดผลลัพธ์ 4 ลักษณะ คือ **(1) ทุนทางเศรษฐกิจ** เกิดการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาซึ่งจังหวัดอ่างทอง ได้ขับเคลื่อนโครงการท่องเที่ยว “10 สัมผัสศรัทธา เที่ยววัดวา เมืองอ่างทอง” ส่งผลให้ร้านค้าชุมชนขายสินค้าเพิ่มขึ้นและเกิดรายได้ในช่วงเทศกาล โดยเฉพาะงานปิดทองพระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมก งานกฐินพระราชทาน และประเพณีถวายผ้าห่มหลวงพ่อโต จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเผยแพร่โคลงฯ ในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว **(2) ทุนทางสังคม** ชาวบ้านในชุมชนมีความร่วมมือในการจัดงานที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธไสยาสน์ เกิดเป็นกิจกรรมของบ้าน วัด โรงเรียน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สะท้อนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่ชุมชน **(3) ทุนความรู้และภูมิปัญญา** ความรู้ที่ได้จากโคลงฯ เช่น การบริหารจัดการน้ำ ภูมิศาสตร์พื้นที่ริมน้ำ และความรู้ด้านงานช่าง ฯลฯ สามารถนำไปใช้เป็นฐานของการเรียนรู้ในโรงเรียนและกิจกรรมท้องถิ่น อาทิ การสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การจัดนิทรรศการ และการบรรยายแก่ผู้มาเยือน ฯลฯ **(4) ทุนทางอัตลักษณ์และมรดก** เป็นทุนที่สำคัญที่สุดเพราะทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในถิ่นฐาน เนื่องจากเป็นหลักฐานทางวรรณกรรมที่ยืนยันว่าพื้นที่ป่าโมกเคยเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คนในชุมชนจึงรู้สึกว่า “เรื่องในโคลงคือเรื่องของเรา” เชื่อว่าตนเองเป็นลูกหลานของหลวงพ่อโต เป็นชุมชนแห่งศรัทธา และมองว่าตนเองเป็นผู้มีส่วนร่วมในการรักษาประวัติศาสตร์อันยาวนานของโคลงฯ และการชะลอพระในอดีต ซึ่งสร้างอัตลักษณ์ร่วมที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดรากเหง้า ความผูกพัน ความภาคภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรม

ข้อความดังกล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ไม่ได้เป็นเพียงวรรณกรรมจารึก แต่เป็น “ทุนทางวัฒนธรรมที่เคลื่อนไหว” ผ่านบทบาทของชุมชนในฐานะผู้แปลงทุนทางวัฒนธรรมจนกลายเป็นทุนร่วมสมัยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชุมชนป่าโมกอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลและสรุปผล

การศึกษาศิลปวิธีแห่งภาษาวรรณศิลป์ ผลการศึกษาพบว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์เป็นวรรณกรรมจารึกที่ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงบันทึกเหตุการณ์เท่านั้น หากแต่ทำหน้าที่ “สร้างความหมายใหม่” ทำให้เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเล่าเชิงสุนทรียะผ่านกระบวนการทางภาษาวรรณศิลป์ที่มีชั้นเชิง โดยใช้ศิลปวิธีที่โดดเด่น 7 ประการ คือ 1) การกำหนดสร้างฉันทลักษณ์และเนื้อหา 2) การปรุงแต่งเสียงและจังหวะ 3) การใช้คำภาษาต่างประเทศ 4) การใช้วงศัพท์ 5) การใช้ถ้อยคำภาษาสร้างจินตภาพ 6) การปรุงแต่งความ และ 7) กลวิธีการใช้รูปภาษาแสดงการเชื่อมโยงความที่สอดคล้องกับลักษณะวรรณศิลป์

ส่วนด้านอิทธิพลที่มีต่อชุมชนป่าโมก พบว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์มีอิทธิพลต่อชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมในฐานะทุนทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดของ Bourdieu (1986) จำแนกได้ 3 รูปแบบ คือ 1) ทุนที่ฝังในตัวคน 2) ทุนรูปธรรม และ 3) ทุนรับรองจากสถาบัน โดยชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้แปลงทุน ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สร้างคุณค่าหลายมิติ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ใช้ศิลปวิธีทางภาษาวรรณศิลป์ โดยกำหนดสร้างฉันทลักษณ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bamrungkul (1994) จะพบว่ากวีไม่ได้เคร่งครัดคำเอกคำโทตามแบบแผนอย่างปัจจุบัน แต่ยังคงรักษาความไพเราะโดยมุ่งเน้นการปรุงแต่งเสียงและจังหวะของคำ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bickner (1991); Jitjamnong (1997); Yuden & Yuden (2005); Wetphada (2006) ในด้านการใช้วงศัพท์มีการคัดสรรวงศัพท์มาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและเพื่อเกิดความหลากหลายในการใช้คำ สอดคล้องกับ Thanirat (2010) โดยกวีใช้วงศัพท์ในลักษณะการหลากคำและการแจกแจงคำ กวีใช้ถ้อยคำภาษาสร้างจินตภาพที่เร้าประสาทสัมผัสผู้อ่าน สอดคล้องกับ lamharit (2022) ผู้วิจัยพบว่า กวีใช้คำกริยาซ้อนหลายลักษณะ รวมถึงการซ้ำคำ ซ้อนคำ และสัมผัสพยัญชนะ เพื่อให้เกิดจินตภาพ และปรุงแต่งความโดยใช้โวหาร ภาพพจน์นำเสนอเนื้อหา เช่นเดียวกับแนวคิดของ Wetphada (2006) กวียังใช้กลไกการเชื่อมโยงความที่สัมพันธ์กับศิลปวิธีทางวรรณศิลป์ เพื่อนำเสนอเรื่องราวและอารมณ์ให้เกิดความต่อเนื่อง เป็นลำดับและมีเอกภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sriyabhaya (2009); Prasithrathsint (2012); Sriyabhaya (2020) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อค้นพบแตกต่างออกไป กล่าวคือ โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ มีการใช้คำภาษาต่างประเทศจำนวนมาก ถือเป็นโครงสร้างสำคัญในการประพันธ์ สะท้อนผ่านความอลังการของรูปอักขรวิธี เสียง และความหมายที่สอดรับกับบริบทเนื้อหาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่และสำคัญ นอกจากนี้ ในการกำหนดสร้างเนื้อหา กวีไม่ได้ใช้ศิลปวิธีทางภาษาวรรณศิลป์เพื่อสร้างสุนทรียะทางอารมณ์ตามแบบแผนวรรณกรรมเท่านั้น แต่มีการขยายและเพิ่มเติมรายละเอียดเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในหลักฐานประเภทอื่น วรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีความสำคัญในการเป็นแหล่งเพิ่มเติมข้อมูลและใช้สอบทานกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้

ศิลปวิธีต่าง ๆ ที่กวีเลือกใช้อย่างมีชั้นเชิง ทำให้โคลงเรื่องนี้มีคุณค่าเด่นชัดทั้งในด้านวรรณศิลป์และในฐานะเอกสารบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา สอดคล้องกับ Imchai (1985) ที่ศึกษาเปรียบเทียบโคลงพระราชนิพนธ์ 6 เรื่องในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ผลการศึกษาพบว่า *"โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ โคลงราชานุวัตร โคลงประดิษฐ์พระร่วง โคลงพาลีสอนน้อง โคลงทศรถสอนพระราม และโคลงราชสวัสดิ์ ล้วนมีคุณค่าทางด้านภาษาและเนื้อหา ทำให้เห็นบุญญาธิการกษัตริย์และแนวคิดของคนในสมัยนั้น ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติวรรรณคดี"* แต่การวิจัยครั้งนี้ได้ขยายมิติการวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ศิลปวิธีทางภาษาปรุงแต่งบันทึกเหตุการณ์ให้กลายเป็นวรรณกรรมยอพระเกียรติ ซึ่งกวีได้สืบทอดแนวคิดจากวรรณกรรมยอพระเกียรติสมัยก่อนหน้า ทำนองเดียวกับ Srikamnerd (2015) ที่ศึกษาโคลงดั้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน: จากบันทึกประวัติศาสตร์สู่การสร้างสรรค์วรรณกรรมยอพระเกียรติ พบว่า *"โคลงดั้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน มีการสืบทอดแนวคิดการแต่งมาจากยวนพ่ายโคลงดั้น โดยใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นร้อยแก้วมาเขียนเป็นวรรณกรรมร้อยกรอง จึงทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นได้ทั้งวรรณกรรมยอพระเกียรติและวรรณกรรมบันทึกเหตุการณ์"* ลักษณะดีเด่นของโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ที่แตกต่างจากวรรณกรรมยอพระเกียรติเรื่องอื่น คือ มีการถวายพระพรชัยมงคล โดยขอพรพระพุทธรูป 9 ปาง และพระสาวก 6 รูป กวีนำคุณลักษณะวิเศษของพระพุทธรูปและพระสาวกมาขอพรให้แด่พระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับ Kamonsujja (2024) ที่พบว่า *"โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์บางตอนมีการแต่งล้อกับโคลงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์ แต่มีบทนมัสการและการขอพรที่แตกต่างไปจากเรื่องอื่น ซึ่งในอดีตนิยมไหว้และขอพรจากเทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หากแต่ปรากฏการขอพรพระพุทธรูปหลากหลายปางและพระสาวกหลายรูป"*ลักษณะดังกล่าวสะท้อนความมุ่งหมายที่ทรงต้องการแสดงฝีมือ เพื่อให้วรรณกรรมของพระองค์แตกต่างอย่างเหนือชั้นกว่าวรรณกรรมยอพระเกียรติก่อนหน้า พระอัจฉริยภาพด้านการประพันธ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า พระองค์น่าจะทรงใช้จินดามณี ฉบับพระโหราธิบดี ซึ่งเป็นแบบเรียนหลวงในสมัยอยุธยาเป็น "แม่บท" เพื่อเข้าใจแบบแผนภาษาและรจนาวรรณศิลป์ได้อย่างถูกต้อง จินดามณีฉบับนี้แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2215 ซึ่งเป็นเวลา 8 ปี ก่อนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเสด็จพระราชสมภพ ใน พ.ศ. 2223 เมื่อถึงช่วงเวลาที่ทรงพระอักษรจึงมีโอกาสได้ใช้แบบเรียนเล่มนี้ การที่พระองค์ทรงยึดจินดามณีฉบับพระโหราธิบดีเป็นหลักในการแต่ง ทำให้โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ มีคุณสมบัติสมบูรณ์ทั้งรูปแบบ ภาษา และเนื้อหา เสมือนปฐมบทแห่งการสั่งสมองค์ความรู้ด้านการประพันธ์ของพระองค์ อันนำไปสู่การสร้างสรรค์งานวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ และการสร้างจินดามณี ฉบับพระเจ้าบรมโกศในเวลาต่อมา สะท้อนถึงยุคทองของภาษาและวรรณกรรมในรัชสมัยของพระองค์ เช่นเดียวกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์มีอิทธิพลต่อชุมชนในฐานะทุนทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Bourdieu (1986) คือ 1) ทุนที่ฝังในตัวคน แสดงให้เห็นการหล่อหลอมองค์ความรู้และความเชื่อความศรัทธาที่เกิดจากเรื่องเล่า ผ่านการสืบทอดในระดับครอบครัวและชุมชน อันมีรากฐานจากบันทึกในโคลงฯ 2) ทุนรูปธรรม ก่อรูปขึ้นจากเหตุการณ์ชะลอพระ ปรากฏผ่านวัตถุต่าง ๆ ที่คงอยู่ตามเนื้อความในโคลงอันเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ และ 3) ทุนรับรองจากสถาบัน ได้รับการยอมรับยกย่องจากสถาบันสำคัญหลายแห่งในฐานะที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของชาติ ทุนดังกล่าวขับเคลื่อนโดยชุมชนที่เป็นผู้แปลงทุนทางวัฒนธรรม สร้างคุณค่าและมูลค่าในตัวเอง จนเกิดเป็นทุนร่วมสมัย ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์ผลลัพธ์ของการแปลงทุนทางวัฒนธรรมได้ 4 ลักษณะ คือ ทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) โคลงฯ เป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งชี้รากเหง้าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

ขององค์พระพุทธไสยาสน์ ซึ่งช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา ส่งผลต่อเศรษฐกิจสินค้า และบริการในชุมชน ดังจะเห็นได้จากข้อความป้ายประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลป่าโมกว่า *“กินเตี๋ยว เที่ยวตลาด ไหว้พระพุทธไสยาสน์ วัดป่าโมก”* สอดคล้องกับ Kasempholkoon (2016) ที่วิจัยเรื่องการสำรวจและศึกษาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม *“ตามรอยวรรณคดีนิราศเรื่องพระประธมของสุนทรภู่”* ในจังหวัดนครปฐม นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร พบว่า *“การศึกษานิราศพระประธมในฐานะทุนทางวัฒนธรรม นำมาใช้พัฒนาการท่องเที่ยวได้ 5 มิติ คือ เส้นทาง อาหาร กิจกรรม ของฝาก โดยบูรณาการให้เข้ากับการท่องเที่ยวได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม”* นอกเหนือจากมิติทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยว สินค้าและบริการแล้ว การแปลงทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนป่าโมกยังได้ขยายผลลัพธ์ไปสู่มิติทุนทางความรู้ (Knowledge Capital) โดยความรู้ที่ได้จากโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ กลายเป็นฐานของการเรียนรู้ในโรงเรียนและกิจกรรมท้องถิ่น ทุนสังคม (Social Capital) แสดงออกผ่านความร่วมมือในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธไสยาสน์ โดยสร้างเครือข่ายระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สะท้อนถึงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่ชุมชน ก่อเกิดเป็นทุนทางอัตลักษณ์และมรดก (Identity & Heritage Capital) ซึ่งถือเป็นทุนที่ยั่งยืนกว่าทุนทางเศรษฐกิจหรือทุนทางสังคม เนื่องจากทุนนี้ทำหน้าที่สร้างความภาคภูมิใจในถิ่นฐาน ทำให้คนในชุมชนตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของทุนทางวัฒนธรรม และหล่อหลอมอัตลักษณ์ร่วมที่เข้มแข็งของชุมชนป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาเชิงเปรียบเทียบโคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์กับวรรณกรรมยอพระเกียรติที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจด้านศาสนาและการบูรณปฏิสังขรณ์วัด เพื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของวรรณกรรมประเภทนี้

2. ศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ต่อการสร้างความตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมในท้องถิ่นของเยาวชนและคนในชุมชนป่าโมก โดยต่อยอดจากทุนที่ฝังในตัวคน

References

Bamrungkul, W. (1994). **Poetry.** Bangkok: Tonor. (In Thai)

Batstone, A. (2024, July 23). **Treasure trove or fool’s gold: To what extent can literature be used as a historical source?.** St Hugh’s College, University of Oxford. https://www.st-hughs.ox.ac.uk/prospective-students/outreach-at-st-hughs/essay-competitions/julia-wood-history-essay-competition/.

Bickner, R. J. (1991). **An Introduction to the Thai Poem “Lilit Phra Law” (The Story of King Law).** Illinois: Center for Southeast Asian Studies, Northern Illinois University.

Bourdieu, P. (1986). "The forms of capital" In J. Richardson (Ed.) **Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education.** New York: Greenwood Press.

Inscription of A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha, Wat Pa Mok. (n.d.). [Stone inscription]. Wat Pa Mok, Ang Thong Province, Thailand. (In Thai)

Jitjamnong, D. (1997). **The Value and Distinctive Features of Early Rattanakosin Thai Literature.** Thammasat University Press. (In Thai)

Kaewkamon, K., Thaotong, N., Rosruen, S., Pechchan, A., Ratanasupa, A. & Phutiariyawat, J. (2021). Manipulation of cultural capital for sustainable community development. **Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University, 11** (1), 75-92. (In Thai)

Kamonsujja, W. (2024). **Uniqueness and Identity of the Eulogistic Literatures for King Rama IX.** [Doctoral dessertation]. University of Phayao. (In Thai)

Kasempholkoon, A. (2016). **A field study and a study of cultural capital based on Sunthorn Phu's Nirat Phra Prathom in Nakhon Pathom, Nonthaburi, and Bankok for the development of cultural.** [Research Report]. The Thailand Research Fund, TRF. (In Thai)

King Vajiravudh. (1974). **Royal commentary on composition; Suphalak Wat Roop; Nirat Pralongyuth; Sakrava Chai Ta Rae; Sakrava Nha Nao; Nirat Malae-thaethai.** Bangkok: Kurusapha. (In Thai)

Lamharit, K. (2022). **Critical Studies of English Poetry.** Academic Publication Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)

Imchai, L. (1985). **A comparative study of the six literary works attributed to King Paramakosa.** [Master's thesis]. Silpakorn University. (In Thai)

Luangthongkum, T. (1990). "Rhythm in the Thai Language." In **Thai Language 3: Teaching Materials, Volume 1, Units 1–6** (4th ed.). Sukhothai Thammathirat University Press. (In Thai)

Pongpaiboon, N. (n.d.). **Thus, I wrote.** Ko Kai Press. (In Thai)

Prasithrathsint, A. (2012). Cohesion. In **Thai Language Standards, Volume 3: Types of Words, Phrases, Sentences, and Cohesion.** Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Educational Personnel, Ladprao. (In Thai)

Vingvorn. S. (1987). **An analytical study of the eulogies for kings.** [Doctoral dessertation]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Wetphada. T. (2006). **Hom lok wannasin.** Pachera Publishing House. (In Thai)

Shrawan, A. (2019). **The language of literature and its meaning: A comparative study of Indian and Western aesthetics.** Cambridge Scholars Publishing.

Srikamnerd, W. (2015). The Poem in the Celebration of the Restoration of Wat Phra Chetuphon: The Creation of Panegyric Literature. **Vannavidas, 15** (Special Issue), 33–76. (In Thai)

Srikamnerd, W. (2016). Khlong Poetry and Kap Ho Khlong in the Middle Ayutthaya Period. **Vannavidas, 5**, 18-39. (In Thai)

Sriyabhaya, W. (2009). **Linguistic Forms Referring To Participants In Thai Poetic Literature.** [Doctoral dessertation]. Mahasarakham University. (In Thai)

Sriyabhaya, W. (2020). "Unit 6 Paragraph and Text in Thai" in **Characteristic of Thai Language.** Sukhothai Thammathirat Open University Press. (In Thai)

Sujjapun, R. (1983). **General Knowledge of the Thai Language: Thai Literature Section** (2nd ed.). Ramkhamhaeng University. (In Thai)

Thanirat, S. (2010). **Literary studies: Thai literature studies.** Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences & Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (In Thai)

The Fine Arts Department. (2002). **Ayutthaya Literature Vol. 3.** Office of Literature and History. (In Thai)

Theekaprasertkul, P. & Ruengruglikit, C. (2014). Sound and Rhythm: Literary Art Techniques in Yuan Phai Khlong Dan. **Silpakorn University Journal, 34** (1): 99-117. (In Thai)

Yuden, M. & Yuden, W. (2005). **Knowledge of Thai Poetics.** Kurusapha. (In Thai)

เรื่องเล่าบาดแผล การเยียวยาและการสร้างมาตุภูมิใหม่ในจินตนาการ ที่ปรากฏในเรื่อง អ្នកណាជាម្តាយខ្ញុំ “เนียะณาเจียมดายคญม” (ใครเป็นแม่ของฉัน?) ของ อุม สุผานี

Trauma Narratives and the Construction of an Imagined Motherland in “Nieak Na Chea Mday Khyom” (Who is My Mother?) by Oum Sophany

สายธาร ทิมทับ / Saythan Timtab

นักวิชาการอิสระ / Independent scholars

E-mail: saythan.tim@gmail.com

Received: February 3, 2025
Revised: March 8, 2026
Accepted: March 16, 2026

Abstract

This research aims to analyze the phenomena of character trauma and the process of healing through the formation of reconstructed family relationships in the award-winning Cambodian novel *Who is My Mother?*, by Oum Suphany. The findings reveal that this narrative functions as a site of memory that expresses trauma across two critical historical periods: the Civil War (1972–1975) under the Lon Nol and Khmer Rouge regimes, and the national restoration era of the 1990s. The narrative unfolds through the experiences of the main characters—Sukha, Ked, and Ratha—who endure war-induced trauma through the loss of the “Mother,” symbolizing their separation from home and their land of birth. When the physical motherland is destroyed by war and fire, the characters are unable to return to their original spaces for self-healing. In response, an imagined motherland is reconstructed, shifting emotional attachment from physical territory to human relationships. This transformation is realized through the formation of new families that transcend biological bloodlines and are instead rooted in shared experiences and a common destiny. The creation of these alternative family structures functions as a healing mechanism, enabling the characters to recover from psychological trauma and to reclaim the deeper meanings of “Home” and “Mother.”

Key words: Traumatic Narrative, Healing, Motherland, Who is My Mother?, Oum Suphany

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่แสดงถึงบาดแผลของตัวละครและวิธีการเยียวยาบาดแผล ผ่านความสัมพันธ์ของครอบครัวที่สร้างขึ้นใหม่ในเรื่อง ใครเป็นแม่ของฉัน ซึ่งเป็นวรรณกรรมรางวัลของกัมพูชา ประพันธ์โดย อุม สุผานี ผลการวิจัยพบว่า เรื่องเล่านี้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่แห่งความทรงจำที่บอกเล่าบาดแผลผ่านช่วงเวลาสำคัญ คือ ยุคสงครามกลางเมือง ปี ค.ศ. 1972-1975 ที่ลอน นอลและเขมรแดงปกครอง และยุคฟื้นฟูประเทศ ช่วงทศวรรษ 1990 โดยนำเสนอผ่านตัวละครหลัก ได้แก่ สุขา เกด และรัดฐา ที่ได้รับบาดแผลจากสงครามด้วยการสูญเสีย ‘แม่’ ที่หมายถึงการต้องพลัดพรากจากบ้านและแผ่นดินเกิด เมื่อบ้านที่เป็นมาตุภูมิทางกายภาพถูกทำลายลงจากภัยสงครามและเหตุการณ์เพลิงไหม้ ตัวละครไม่สามารถกลับไปเยียวยาตนเองในพื้นที่เดิมได้ จึงมีการรื้อฟื้นมาตุภูมิในจินตนาการขึ้นมาแทนที่ โดยเปลี่ยนจากความผูกพันที่เป็นสถานที่มาเป็นผู้คน ผ่านการสร้างครอบครัวใหม่ที่ไม่ได้ยึดติดกับสายเลือด แต่เกิดจากความเข้าใจในชะตากรรมร่วมกัน การรวมกลุ่มเป็นครอบครัวใหม่ของตัวละครจึงเป็นวิธีการเยียวยาบาดแผลทางใจและเป็นการกอบกู้ความหมายของคำว่าบ้านและแม่ให้กลับคืนมาอีกครั้ง

คำสำคัญ : เรื่องเล่าบาดแผล, การเยียวยา, มาตุภูมิ, ใครเป็นแม่ของฉัน, อุม สุผานี

บทนำ

อุม สุผานี เป็นนักเขียนหญิงคนสำคัญในวงการวรรณกรรมที่สร้างผลงานสะท้อนประวัติศาสตร์และสังคมกัมพูชาได้อย่างโดดเด่น และวรรณกรรมเล่มที่สามารถสร้างชื่อให้ผู้คนทั้งภายในและนอกประเทศรู้จักเธอ คือเรื่อง **អ្នកណាជាម្តាយខ្ញុំ** หรือ *ใครเป็นแม่ของฉัน?* ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์ ในปี ค.ศ. 2007 (Oum, 2000, p. intro) เรื่องนี้เริ่มต้นที่ตัวละครสุขา เด็กหญิงสู้ชีวิตในพนมเปญต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าเมื่อ นางพินผู้เป็นแม่เสียชีวิตในเหตุเพลิงไหม้ชุมชนแออัด เธอได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวของคุณมุมและเกดรับเป็นลูกบุญธรรมเพื่อไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ประเทศฝรั่งเศส ท่ามกลางบาดแผลจากสงครามกลางเมืองที่ทำให้ตัวละครอย่างเกดและรัดฐาต้องพลัดพรากจากครอบครัวในอดีต เมื่อเวลาผ่านไปทุกคนได้เดินทางกลับมายังมาตุภูมิในปี ค.ศ. 1999 เพื่อเยียวยากันและกัน และสร้างครอบครัวขึ้นใหม่ ความจริงปรากฏในตอนสุดทายว่าสุขาคือลูกสาวแท้ ๆ ของรัดฐาที่พลัดพรากกันในค่ายอพยพ การรวมตัวกันครั้งนี้จึงเป็นการเยียวยาบาดแผลทางประวัติศาสตร์ผ่านการสร้างครอบครัวในบริบทใหม่ ที่ประกอบขึ้นจากกลุ่มคนที่เคยแตกสลายนั่นเอง

เหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผลงานวรรณกรรมของสุผานีมีความเข้มข้นโดดเด่น จนกระทั่งถูกจับตาจากสังคมวรรณกรรมกัมพูชาน่าจะเป็นด้วยเหตุที่ว่านักเขียนมีชะตาชีวิตที่ขึ้น ๆ ลง ๆ จากบริบทสงครามซึ่งได้รับการนำเสนออยู่ในงานวรรณกรรมนั่นเอง ประวัติของสุผานีระบุว่าชีวิตเธอได้รับผลกระทบจากสงครามทั้งทางตรงและทางอ้อม จนสร้างบาดแผลที่เจ็บปวดให้เธอไม่น้อย เหตุการณ์ทางการเมืองทำให้ต้องพลัดพรากและสูญเสียบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ พี่ น้องในช่วงที่เขมรแดงเรืองอำนาจ

สุผานีศึกษาที่วิทยาลัยพระยุคลธร (Preah Yukunthon) พนมเปญ ระหว่างปี ค.ศ. 1960-1970 และศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยโบราณวิทยา (Faculty Of Archaeology) ระหว่างปี ค.ศ. 1970-1975 หลังเรียนจบมหาวิทยาลัยประเทศเข้าสู่ภาวะสงคราม ชีวิตต้องลำบากเพราะต้องอพยพไปเป็นชาวนาที่จังหวัดตาแก้วจนถึงปี ค.ศ. 1979 ในปีเดียวกันนี้เธอได้รับเลือกให้เป็นรองผู้อำนวยการสำนักงานวิจัยของกรมอนุรักษ์ธรรมชาติ (Oum, 2000, p. intro) ระหว่างปี ค.ศ. 1989-1993 เป็นรองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์พระราชวังเก่า สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ตั้งแต่ปี 1996-2000 ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานนำเที่ยว (Oum, 2000, p. intro)

หลังจากที่วรรณกรรมทั้งสองเล่มออกมาเธอได้ว่างเว้นจากการเขียนงานไปร่วมสิบปี จนเมื่อปี ค.ศ. 2000 นิยายของเธอตีพิมพ์ออกมาถึงสามเล่ม ได้แก่ **លោហិតតែមួយ** หรือ สายเลือดเดียวกัน **អ្នកណាជាម្តាយខ្ញុំ** หรือ ใครเป็นแม่ของฉัน? และ **សំណាញ់ជីវិត** หรือ พันธนาการชีวิต จนอาจกล่าวได้ว่า ค.ศ. 2000 เป็นปีทองของสุผานีก็ว่าได้ เพราะไม่เพียงแต่จะมีผลงานทยอยออกมาหลายเรื่องเท่านั้น หากยังได้รับ*รางวัลวรรณกรรมเพื่อสันติภาพ* จากผลงานเรื่อง *สายเลือดเดียวกัน* และ *ใครเป็นแม่ของฉัน?* ของสมาคมนักเขียนเขมรพลัดถิ่นในประเทศฝรั่งเศส (AEKE) (Heng, 2018) ด้วย กระทั่งเมื่อ ค.ศ. 2004 เธอออกนิยายเรื่อง **កាលណាយើងជួបគ្នា** หรือ *เมื่อไรเราจะได้พบกัน* จนเป็นที่กล่าวถึงอีกคำรบหนึ่ง

นอกจากงานเขียนนิยายแล้วสุผานียังดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารในสมาคมนักเขียนกัมพูชาด้วยเช่นกัน ทำหน้าที่รวบรวมนักเขียน ส่งเสริมการผลิตงานวรรณกรรม และช่วยเหลือนักเขียนในการจัดพิมพ์ จึงถือได้ว่าเธอเป็นนักเขียนที่มีบทบาทสำคัญในวงการวรรณกรรมกัมพูชา ทั้งเป็นผู้ประพันธ์ และขับเคลื่อนวงการไปพร้อม ๆ กัน

กล่าวได้ว่าจุดเด่นในผลงานของสุผานีเป็นเพราะประสบการณ์ในชีวิตที่เข้มข้น หน้าที่การงานตลอดจนบทบาทในสังคมการประพันธ์ ทำให้เธอสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในกลุ่มเนื้อหาที่สะท้อนประสบการณ์อันยากลำบากจากประวัติศาสตร์สงคราม นิยายทั้งหมดจึงเผยแพร่ออกมาหลังภาวะสงคราม เพื่อสื่อสารความทรงจำอันเจ็บปวดจากความยากลำบากที่ผู้คนต้องเผชิญในสภาวะสงคราม หรือการเยียวยาตนเองและผู้คนหลังสงครามให้พ้นจากความเจ็บปวดทางกายและจิตใจ โดยเฉพาะในเรื่อง ใครเป็นแม่ของฉัน สุผานีได้บันทึกลักษณะดังกล่าวลงในงานของเธอและแสดงผ่านตัวละครเอก และตัวละครย่อยต่างๆ ที่แต่ละคนได้พบเจอ ให้เรื่องราวและพฤติการณ์ของตัวละครแต่ละตัวเป็นเสมือนเรื่องเล่าเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สุดท้ายแล้วได้หลอมรวมกันจนกลายเป็นเรื่องเล่าขนาดใหญ่ที่สื่อให้เห็นบาดแผลและการเยียวยาของชาวกัมพูชาจากประวัติศาสตร์บาดแผลที่ฝังลึกมาอย่างยาวนาน ผลงานของเธอจึงมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าความทรงจำที่ทำหน้าที่จารึกประวัติศาสตร์ พร้อมกับเป็นความพยายามหาทางออกจากประสบการณ์อันเจ็บปวดในฐานะเรื่องเล่าเยียวยา (narrative repair) อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เรื่อง *ใครเป็นแม่ของฉัน?* ในฐานะเรื่องเล่าเพื่อการเยียวยาบาดแผลจากสงครามกลางเมืองและการสร้างมาตุภูมิแบบใหม่ของชาวกัมพูชา

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่องนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมและประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องเล่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้ เรื่อง ใครเป็นแม่ของฉัน ของ สุผานี ทำให้เห็นบาดแผลของผู้คนผ่านฉากทางประวัติศาสตร์ของประเทศกัมพูชา ระหว่างปี ค.ศ. 1972-1975 ช่วงที่ลอน นอลและเขมรแดงปกครองครองประเทศ เหตุการณ์ทางการเมืองช่วงนี้ได้สร้างบาดแผลอันยากจะเยียวยาให้กับประชาชนกัมพูชา สุผานีใช้การเล่าเรื่องจากปัจจุบัน คือในปี ค.ศ. 1999 ย้อนกลับไปหาอดีตที่ได้สร้างบาดแผลให้กับตัวละคร เราจึงได้เห็นและรับรู้สภาพของประเทศกัมพูชา ในช่วงทศวรรษ 1970-1990 ซึ่งเป็นยุคแห่งสงครามกลางเมือง และยุคแห่งการฟื้นฟูประเทศหลังเผชิญวิกฤติสงครามกลางเมือง

อีกด้านหนึ่งการที่สุผานีฉายให้เห็นภาพของสังคมในช่วงปีดังกล่าว ทำให้เห็นว่าแม้สงครามอันหนักหน่วงที่สร้างความทุกข์ยากให้กับคนกัมพูชาจะผ่านไป 2 ทศวรรษแล้วก็ตาม หลังจากที่เรื่องนี้ปรากฏตัวขึ้นในปี ค.ศ.1999 แต่บาดแผลของผู้คนยังคงอยู่ และถูกรับรู้ในความรู้สึกและความทรงจำของผู้คน เรื่องเล่านี้จึงเป็นผลผลิตที่สุผานีได้ส่งสารถึงประชาชนรุ่นหลังเพื่อบอกเล่าถึงประวัติศาสตร์และวิถีทางในการเยียวยา เป็นการบันทึกความรู้สึกเจ็บปวด แตกร้าวที่เธอและชาวกัมพูชาในรุ่นของเธอต้องพบเจอ เพื่อในที่สุดแล้วจะได้หาวิถีทางเพื่อการเยียวยา และอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขอีกครั้งในเวลาปัจจุบัน เรื่องได้เสนอว่าการเยียวยาความเจ็บปวดจากบาดแผลทางประวัติศาสตร์ การใช้เรื่องเล่าความทรงจำ และการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ในครอบครัวขึ้นมาใหม่เป็นวิถีทางหนึ่งที่สำคัญ โดยครอบครัวในความสัมพันธ์ใหม่ดังกล่าวไม่ได้ยึดติดอยู่กับพื้นที่เชิงกายภาพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

การวิเคราะห์การเล่าเรื่องเพื่อการเยียวยา หรือเรื่องเล่าเยียวยา (narrative repair) ถือเป็นแนวศึกษาเรื่องเล่าที่ได้รับความสนใจแนวหนึ่งในปัจจุบัน คือการพิจารณาเรื่องเล่าในฐานะเครื่องมือหนึ่งของการเติมเต็ม การสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคล หรืออัตลักษณ์ทางสังคมแบบใหม่ บทความที่น่าสนใจของเจมส์ โจชัว โคลมัน ให้ความสนใจการเล่าเรื่องเพื่อเยียวยาของปัจเจกบุคคลชนชายขอบกลุ่มครูเพศทางเลือกที่มีบาดแผลจากการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามต่ออัตลักษณ์ความเป็นคนกลุ่มน้อยเพศทางเลือก โคลมันระบุว่าแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเล่าเยียวยาและกระบวนการที่เรื่องเล่าถูกนำไปใช้เพื่อแก้ไขอัตลักษณ์ที่สูญเสียไปนั้นจะทำให้เห็นถึงกระบวนการที่อัตลักษณ์ของบุคคลมีความเปลี่ยนแปลงและเลื่อนไหล เห็นวิธีการที่จะเปิดพื้นที่ให้กับอัตลักษณ์ทางสังคมที่หลากหลาย ครูเพศทางเลือกในโรงเรียนแห่งหนึ่งที่ต้องปกปิดความเป็นเพศทางเลือกของตนเองในบริบทสังคมอเมริกาบางรัฐก่อนมีกฎหมายคุ้มครองเพศทางเลือก พวกเขาต้องปกปิดตัวเองทั้งต่อครอบครัว คนในชุมชน นักเรียน และเพื่อนร่วมงาน พวกเขาและเธอถูกดูหมิ่นและอาฆาตมาดร้ายอย่างไรก็ดี ครูก็มีกระบวนการใช้เรื่องเล่าเยียวยาที่แตกต่างกันไปแต่สามารถสังเคราะห์ออกมาได้เป็น 3 ลำดับ คือ ขั้นตอนการเปิดเผยเรื่องราวความเจ็บปวดผ่านการเล่าเรื่อง ขั้นตอนการเรียบเรียงเรื่องเล่าทางเลือกในจินตนาการของผู้มีบาดแผล และขั้นตอนการที่ได้รับการเยียวยา (Coleman, 2000, p. 1-2)

ในทางทฤษฎีถือว่าการเล่าเรื่องเป็น “การจัดวางโครงสร้างของประสบการณ์” (Connelly and Clandinin, 1990, p. 2, as cited in Coleman, 2000, p. 2) เรื่องเล่าเพื่อการเยียวยาจึงเป็นการจัดวางโครงสร้างของประสบการณ์อันเจ็บปวดในอดีตของผู้เล่า โดยพิจารณาเรื่องเล่าในฐานะเครื่องมือหรือวิธีการในการเยียวยาบาดแผลหรือความเจ็บปวดที่พ่วงติดมากับชีวิตของบุคคลหรือสังคม หากมองในแง่ของ

อัตลักษณ์ศึกษา (identity studies) เรื่องเล่าเยียวยาเป็นทั้งกระบวนการเติมเต็มอัตลักษณ์เดิมและสร้างอัตลักษณ์ขึ้นใหม่ภายหลังความเสียหายหรือแตกร้าวของอัตลักษณ์เดิม (damaged identities)

โครงสร้างประสบการณ์ในเรื่องเล่าประเภทนี้มักจะมีระเบียบเป็นลำดับ และดำเนินไปบนโครงสร้างการเล่าที่เอื้อต่อการเติมเรื่องราวเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งมักจะดำเนินไปบนลำดับเหตุการณ์ตามเวลาทั่วไปคือมีจุดเริ่มต้น ตรงกลาง และจุดจบ อย่างไรก็ดี เรื่องราวก็ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยไม่สัมพันธ์กับรูปแบบ ทั้งยังไม่ใช่ภาพตัวแทนของอัตลักษณ์เชิงแก่นสารที่ถูกกำหนดเอาไว้ล่วงหน้าหรือตายตัวแต่อย่างใด (Connelly and Clandinin, 1990, p. 2 as cited in Coleman, 2000, p. 2)

Bamberg and Georgakopoulou (2008, pp. 381-382) อธิบายว่าเรื่องเล่าขนาดเล็กเป็นรูปแบบหนึ่งของเรื่องราวที่ส่องสะท้อนให้เห็น “เรื่องเล่าที่ถูกเล่าผ่าน” เช่น ด้วยการเล่าเรื่องที่รวดเร็ว การเล่าไม่จบ หรือการเล่าซ้ำ นักวิเคราะห์เรื่องเล่าสนใจว่า ผู้คนใช้เรื่องเล่าขนาดเล็กสร้างอารมณ์ความรู้สึกและสำนึกตัวตนหรือการรับรู้อัตลักษณ์ของตนเองอย่างไร ซึ่งแตกต่างจากแนวการวิเคราะห์เรื่องราวขนาดใหญ่ที่ให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพของโลกและอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่ตายตัว มโนทัศน์เรื่องเล่าขนาดเล็กให้ความสำคัญกับการเล่าเรื่องที่ถูกมองข้ามหรือไม่ให้ความสำคัญในเรื่องเล่าหลักหรือเรื่องเล่าขนาดใหญ่ เช่น การบอกเล่าเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้น เหตุการณ์สมมุติ รวมทั้งเรื่องราวที่คู่เล่าเรื่องรับรู้ร่วมกันและนำมาอ้างถึง สิ่งที่ถูกชะลอ หรือไม่เล่า โดยเรื่องเล่าเหล่านี้มักจะมีขนาดสั้นและถูกมองผ่าน

หากพิจารณาในแง่มโนทัศน์เชิงทฤษฎี เรื่องเล่าขนาดเล็กเป็นทั้งการต่อต้านและเติมเต็มสิ่งที่ต้องการศึกษาเรื่องเล่ากระแสหลัก หรือเรื่องเล่าขนาดใหญ่ (grand narratives) มองข้าม (Bamberg and Georgakopoulou, p. 381-382) ด้วยเหตุนี้ เรื่องเล่าเยียวยาจึงเป็นเรื่องเล่าขนาดเล็กที่อาจเป็นส่วนหนึ่งในเรื่องเล่าใหญ่ เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์และการเป็นภาพตัวแทน โดยจำเป็นต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกันของเรื่องเล่าขนาดเล็กต่าง ๆ ทั้งในฐานะที่เรื่องเล่าถูกใช้ประโยชน์ และเรื่องเล่าเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพตัวแทน (Wortham, 2001, as cited in Coleman, 2000, p. 1-2)

ในงานที่กล่าวถึงเรื่องเล่าขนาดเล็กในประวัติศาสตร์บาดแผลในประเทศไทยเรื่องที่น่าสนใจคือ ธงชัย วินิจจะกูล งานชิ้นนี้กล่าวถึงประวัติศาสตร์การเมืองไทยกรณีการปราบปรามนักศึกษาและประชาชนในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ว่าส่งผลให้เกิดบาดแผลทั้งในจิตใจของปัจเจกบุคคลผู้อยู่ร่วมในเหตุการณ์และบาดแผลทางสังคมที่ประวัติศาสตร์ความรุนแรงโดยรัฐไม่ได้รับการชำระสะสาง ในส่วนที่เป็นบาดแผลส่วนบุคคล ธงชัยเห็นว่าเหตุการณ์ครั้งนั้นส่งผลอย่างยาวนาน สร้างปมปัญหาที่ไม่กระจ่างในจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบ เนื่องจากเป็นโศกนาฏกรรมที่เกินความคาดหมาย ไม่สมเหตุสมผลจนไม่อาจหาคำอธิบายได้ ทั้งในมิติการเมือง วัฒนธรรม หรือศีลธรรม *“บาดแผลเช่นนี้ต้องการคำอธิบาย การทำความเข้าใจอย่างมีเหตุผลโดยกระจ่างจนกว่าจะรู้สึกลงตัว จึงจะสามารถสมานแผลและทำให้อดีตไม่คาราคาซัง รบกวนจิตใจอีกต่อไป แต่อดีตเช่นนี้กลับมักก่อให้เกิดความทรงจำและคำอธิบายที่ขัดแย้งสับสนหรือก่อให้เกิดผลทางการเมืองที่ไม่พึงประสงค์”* (Winichakul, 1996)

“คำอธิบายต่าง ๆ” ที่ธงชัยเรียกร้อง นัยหนึ่งก็คือการถ่ายทอดความทรงจำของปัจเจกบุคคลที่เคยถูกเรื่องเล่าหลัก 6 ตุลาฯ ในอดีตหลงลืมไปนั่นเอง ในการระลึกถึงเหตุการณ์ตุลาคม 2519 ระยะหลังจึงมีการค้นหาเจ้าของเรื่องเล่าขนาดเล็กเรื่องใหม่ๆ จากประชาชนและนิสิตนักศึกษาที่เคยเข้าร่วม หรือได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เพื่อสร้างประวัติศาสตร์ 6 ตุลาใหม่ที่มีการเปิดพื้นที่ให้ตัวละครที่สูญหายได้เปล่งเสียงและได้มีพื้นที่ในประวัติศาสตร์บาดแผลนี้มากขึ้น กระบวนการเช่นนี้ได้ปรับเปลี่ยนให้บาดแผลถูกชำระสะสางด้วยการเล่าเรื่อง สร้างทางเลือก และผลการเยียวยา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีลักษณะเดียวกันกับที่เจมส์ โจเซ่ โคลมันกล่าวถึงเรื่องประวัติศาสตร์บาดแผลของครูเพศทางเลือกในสหรัฐอเมริกานั่นเอง

งานศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์บาดแผลที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งก็คือ ประวัติศาสตร์บาดแผล : การเยียวยาและการรื้อฟื้นความทรงจำใน Obasan Pragatwutisarn (2011, p. 78) วิเคราะห์นิยายของนักเขียนแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นที่ถูกรัฐบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐานออกจากชุมชนดั้งเดิมบริเวณชายฝั่งตะวันตกไปยังตอนในของประเทศในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นิยายอ้างอิงบริบทและบุคคลที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ขณะเดียวกันก็ผสมผสานด้วยข้อเท็จจริงของตัวผู้เขียนเองที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับโยกย้ายดังกล่าว ชุติมาวิเคราะห์ให้เห็นว่า นิยาย Obasan ดำเนินเรื่องด้วยเหตุการณ์ความทรงจำ ความพยายามหลงลืม และการรื้อฟื้น โดยเฉพาะความทรงจำนั้น มีลักษณะเป็นเศษเสี้ยวที่เว้าแหว่ง และกระจัดกระจาย ขนานไปกับการล่มสลายและกระจัดกระจายของชุมชนคนเชื้อสายญี่ปุ่นในแคนาดา ส่วนที่ขาดหายไปนี้อาจถือได้ว่าเป็นเรื่องเล่าขนาดเล็กที่ถูกหลงลืม การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและชุมชนคือการขุดค้นเรื่องเล่าขนาดเล็กเหล่านั้นขึ้นมาเพื่อปะติดปะต่อกันทำนองเดียวกับที่กลุ่มคนไทยกลุ่มหนึ่งทำเพื่อลบบาดแผล 6 ตุลาฯ ในนิยายเรื่องนี้ ผู้อ่านจะพบว่านักเขียนพยายามใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะความทรงจำส่วนบุคคลในรูปสมุดบันทึกมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินเรื่องเพื่อลบล้างบาดแผนที่เกิดขึ้นจากประวัติศาสตร์อันเจ็บปวด

วรรณกรรมที่มีองค์ประกอบเรื่องเป็นประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นจริงดังกรณีของ Obasan บางแง่มุมอาจจะได้รับการพิจารณาในแง่ของวรรณกรรมแนวประจักษ์พยาน (testimonial novel) แม้นิยามของวรรณกรรมประจักษ์พยานจะมุ่งเน้นการนำเสนอข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนสำคัญ ๆ ในประเทศที่เกิดสงครามกลางเมืองที่สร้างประวัติศาสตร์บาดแผลระดับลึก และมักจะเป็นงานเขียนรูปแบบสารคดีหรือบันทึกความทรงจำ Amratisha (2006, p. 3) วิเคราะห์นิยายของนักเขียนกัมพูชาพลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกา เรื่อง วิบัติในสมรภูมิรัก ของวง รฐา พบว่านักเขียนสร้างวรรณกรรมให้มีหน้าที่ 3 ประการด้วยกันคือ หน้าที่ต่อเหยื่อผู้เสียชีวิต โดยใช้นิยายเป็นการบันทึกไว้ซึ่งอนุสรณ์ของผู้จากไป หน้าที่ต่อผู้รอดชีวิต เป็นเครื่องมือในการเยียวยาและหาทางออกให้กับบาดแผลในใจและแสวงหาวิถีทางในการดำรงอยู่อย่างปกติสุข และหน้าที่ต่อชนรุ่นหลัง เพื่อเป็นบทเรียนไม่ให้บาดแผลนี้เกิดซ้ำ และร่วมกันรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกัมพูชา

ใกล้รุ่ง ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจด้วยว่าวรรณกรรมประจักษ์พยานของกัมพูชาสร้างสรรค์ขึ้นด้วยเจตนาสื่อสารในพื้นที่และบริบทที่แตกต่างกัน นักเขียนพลัดถิ่นเลือกเขียนด้วยภาษาที่แตกต่างกันเพื่อจุดมุ่งหมายในการสื่อสารจากข้อเขียนกับผู้อ่านคนละกลุ่ม เช่น ในนวนิยายจะนิยมใช้ภาษาเขมรเพื่อสื่อสารกับผู้อ่านกัมพูชาให้ตระหนักถึงบาดแผลและการเยียวยา ขณะที่นิยมสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษในงานเขียนประเภทสารคดีเพื่อยืนยันว่าเป็นเรื่องจริงที่ต้องการฟ้องร้องให้โลกได้รับรู้

จะเห็นว่างานศึกษาทั้งสามชิ้นข้างต้นได้ใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์มาเป็นฉากหลังของการศึกษา ธงชัยมองว่าประวัติศาสตร์ที่สร้างบาดแผล ไม่ใช่แค่ความเจ็บปวดทางกาย แต่เป็นทางอารมณ์และจิตใจของผู้คนที่ยังไม่ได้รับการเยียวยาอย่างจริงจัง ความค้างคาใจนี้เองที่ยังคงทำให้บาดแผลถูกรบกวน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ชุติมาที่ชี้ให้เห็นถึงความเจ็บปวดจากการสูญเสียและความไม่เข้าใจในชะตากรรม แต่สุดท้ายก็พบว่าไม่สามารถหลุดพ้นจากพันธนาการของอดีตได้ ซึ่งยืนยันแนวคิดของธงชัยที่ว่าอดีตที่ยังไม่กระจ่างจะยังคงรบกวนจิตใจอยู่เสมอ ธงชัยมองภาพรวมของผลกระทบทางการเมืองและสังคม ส่วนงานของชุติมาและใกล้รุ่งทำให้เห็นว่า ประวัติศาสตร์บาดแผลจากสงครามโลกในนิยายของนักเขียนแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น ประวัติศาสตร์กัมพูชายุคเขมรแดงในนิยายของนักเขียนกัมพูชาพลัดถิ่น และประวัติศาสตร์ 6 ตุลาคม 2519 ของไทย ส่งผลกระทบโดยตรงต่อครอบครัวผู้สูญเสีย ทั้งหมดล้วนชี้ว่าสงครามทำให้ คนในครอบครัวต้องพลัดพราก ซึ่งกลายมาเป็นบาดแผลฝังใจ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่ทำให้สายสัมพันธ์ในครอบครัวต้องจบลง ทั้งมันยังทิ้งร่องรอยบาดแผลที่แยกไม่ออกจากบาดแผลในประวัติศาสตร์ของชาติ

ดังนั้นจากคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ส่วนบุคคลเป็นเรื่องเล่าขนาดเล็กที่ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาเพื่อการเยียวยา ธงชัย เสนอว่าบาดแผลอันเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ต้องการคำอธิบายและความเข้าใจที่กระจ่างจึงจะเยียวยาได้ ใกล้รุ่ง มองถึงวิธีการเยียวยาบาดแผล และเพื่อให้สังคมตระหนักและไม่ลืมเลือนเหตุการณ์อันโหดร้ายที่ได้เกิดขึ้น สุดท้ายชุติมา มองว่าการรื้อฟื้นสายสัมพันธ์ โดยตัวละครกล้าที่จะหวนกลับไปเผชิญหน้ากับความจริง คือหนทางของการเยียวยา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องเพื่อการเยียวยา หรือเรื่องเล่าเยียวยา ควบคู่กับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์กัมพูชายุคเขมรแดงและสภาวะสังคมหลังสงคราม

2. ตัวบทเรื่อง **អ្នកណាជាម្តាយខ្ញុំ** หรือในชื่อภาษาไทยว่า “ใครเป็นแม่ของฉัน” ประพันธ์โดย **អ៊ុំ សុផានី** “อุม สุผานี” จัดพิมพ์โดยสมาคมนักเขียนกัมพูชาที่เป็นต้นฉบับภาษาเขมร เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการนำเนื้อหาจากต้นฉบับภาษาเขมรมานำเสนอในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอกำหนดแนวทางการนำมาใช้และการแปลในเบื้องต้น ดังนี้

2.1. ในการแปลเนื้อเรื่องที่จะนำมาประกอบการอธิบาย ผู้วิจัยจะแปลเพื่อเอาความเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงแปลเนื้อหาโดยมีการปรับคำและสำนวนให้เหมาะสมถูกต้องตามโครงสร้างภาษาในภาษาไทย โดยให้เนื้อหามีความสละสลวย

2.2. การอ้างอิงข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างในการนำเสนอบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแสดงเฉพาะข้อความที่แปลเป็นภาษาไทยเท่านั้น และอ้างอิงเลขหน้าตามที่ปรากฏในฉบับภาษาเขมร เช่น (Oum, 2000, p. 1) หมายถึง ข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างที่คัดมาจากวรรณกรรม หน้าที่ 1

3. วิเคราะห์เรื่องเล่าเยียวยาผ่านตัวละครหลัก 3 ตัว คือ สุขา เกด และ รัดฐา ว่าตัวละครมีการเยียวยาบาดแผลจากสงครามของชาวกัมพูชา

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องเล่าเยียวยาผ่านตัวละครหลัก 3 ตัว คือ สุขา เกด และ รัดฐา โดยจะแสดงผลการวิเคราะห์เป็นหัวข้อเพื่อแสดงให้เห็นถึงฉากหลัง (ช่วงที่สร้างบาดแผลให้ตัวละคร) ก่อนที่จะเกิดการเยียวยาและวิธีการเยียวยาบาดแผลของตัวละครทั้ง 3 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จุดบรรจบของเส้นขนานในเรื่อง ใครเป็นแม่ของฉัน?

หากพิจารณาในแง่ของโครงเรื่องจะพบว่าเรื่องเล่านี้สร้างขึ้นด้วยโครงเรื่องหลัก ๆ 2 โครงเรื่อง คือ โครงเรื่องว่าด้วยชีวิตที่กลายไปเป็นเด็กกำพร้าของตัวละครวัย 10 ขวบในทศวรรษ 1990 และโครงเรื่องที่ว่าด้วยการแสวงหาครอบครัวที่สมบูรณ์ของอดีตเด็กกำพร้าในทศวรรษ 1970 เส้นเรื่องทั้งสองดำเนินไปแบบคู่ขนานกัน จนกระทั่งเรื่องได้จัดวางให้มาบรรจบกันด้วยเหตุการณ์อุบัติเหตุ เด็กกำพร้ายากจนจากชุมชนแออัดได้เข้าไปอยู่ในครอบครัวที่ร่ำรวย ขณะที่ครอบครัวที่ร่ำรวยก็กำลังต้องการลูกเพื่อเยียวยาบาดแผลจากสงครามเมื่อ 1970 ของตัวเอง อุบัติเหตุจึงเป็นจุดพลิกผันของเรื่องที่ทำให้เส้นเรื่องคู่ขนานได้บรรจบกัน ทั้งยังเป็นเสมือนการได้ถ่ายถอนพิษจากบาดแผลสงครามที่สร้างความอ่อนแอให้กัมพูชาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ใครเป็นแม่ของฉัน? เปิดเรื่องด้วยตัวละครเด็กกำพร้าวัย 10 ขวบจากชุมชนแออัดในเมืองหลวงของกัมพูชาชื่อ สุขา ในฉากพระบรมราชวัง ณ กรุงพนมเปญ ที่คราคร่ำไปด้วยนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงแม่ค้าท้องถิ่นที่เร่ขายของกินของฝาก สุขาได้รับการนำเสนอให้มีเอกลักษณ์ที่ขยัน เฉลียวฉลาดและใฝ่รู้ เธอจึงได้รับการยกย่องทั้งจากบทบาทแม่ค้าขายของและนักเรียน นอกห้องเรียน สุขาเป็นหนึ่งในแม่ค้าหน้าวังที่ขายลูกอมและของกินเล่นให้นักท่องเที่ยว กิจวัตรประจำวันของเธอคือเมื่อกลับจากโรงเรียนเธอจะออกไปขายของทุกวัน เป็นเสาหลักของครอบครัวแทนแม่นางพิมที่เจ็บป่วยออด ๆ แอด ๆ ทั้งสองแม่ลูกอาศัยอยู่ในกระท่อมไม้ไม่ไกลจากวัดปทุม เธอเป็นที่รักของพ่อค้าแม่ค้าในละแวกนั้น ไม่ว่าจะเป็นน้าลำ ลุงสัน รวมถึง ฉายเด็กกำพร้ารุ่นพี่ วันหนึ่งสุขาประสบอุบัติเหตุ และได้รับความช่วยเหลือจากคุณมุม หญิงสาวผู้ร่ำรวย

โศกนาฏกรรมที่นำไปสู่การเริ่มต้นใหม่ของสุขาคือ เหตุเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ในย่านชุมชนแออัดที่เธอแม่ น้าลำ ลุงสัน ฉาย และตัวละครคนอื่น ๆ อาศัยอยู่ เนื่องจากกระท่อมปลูกติดกันทำให้เพลิงลุกไหม้และเผากระท่อมจนวอดวาย รถดับเพลิงเข้าไม่ถึงเพราะถนนแคบ นางพิมเสียชีวิตในกองเพลิง สุขากลายเป็นเด็กกำพร้าและไร้บ้าน น้าลำจึงรับสุขาไปดูแล ต่อมาคุณมุมและครอบครัวของเธอทราบข่าวจึงมารับสุขาไปอยู่ด้วยในฐานะลูกคนสุดท้อง แต่ไม่นานนัก คุณหญิงเกดน้าสาวของคุณมุมกลับมาจากฝรั่งเศสเพื่อหาเด็กกำพร้าไปเลี้ยงนัยว่าเพื่อเป็นการตอบแทนและเยียวยาแผ่นดินกัมพูชาที่ผู้คนตกระกำลำบาก เมื่อเห็นสุขาเข้าเกดก็พึงพอใจรับเด็กหญิงไปเป็นลูกบุญธรรม หลังตกลงเป็นแม่-ลูกบุญธรรม เรื่องก็เปลี่ยนมุมมองจากที่

เคยขับเน้นชีวิตสุขาก็ไปขับเน้นชีวิตของคุณหญิงเกดแทน ระหว่างรอเครื่องบินไปประเทศฝรั่งเศส สุขาและคุณหญิงเกดพบผู้ร่วมเดินทางเพิ่มมาชื่อรัดฐา เขาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเก็บกู้ระเบิดขององค์การสหประชาชาติ ในภายหลังเขาได้เป็นเพื่อนชายคนสนิทของเกด ช่วงที่รอเครื่องออกรัดฐาพูดถึงชะตากรรมของบ้านเมืองในอดีตโดยเปรียบตัวเองเป็นสะพานมีชื่อว่า ‘สะพานสังคมราษฎรนิยม’ หรือ ‘สะพานโจรยจงวา’ แต่กลับถูกทำลายในช่วงภาวะสงครามกลางเมือง ปี ค.ศ. 1972 ที่กัมพูชาอยู่ภายใต้ระบอบสาธารณรัฐ ส่วนเกดเธอได้เล่าถึงเบื้องหลังชีวิตที่ต้องประสบในภาวะสงครามที่ปกครองโดยเขมรแดง ที่เริ่มในปี ค.ศ. 1975 ของรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย ว่าทำให้เธอต้องพลัดพรากจากครอบครัวไปตลอดกาล โดยเรื่องเล่าเริ่มต้นตั้งแต่ชีวิตของเกดตั้งแต่เด็ก ๆ ที่สงครามทำให้เธอขาหัก ครอบครัวต้องอพยพหนีสงคราม ต้องเปลี่ยนชื่อพ่อต้องหลบหนี แม่และน้องชายเสียชีวิตเพราะความอดอยากในห้วงเวลาที่เกิดโรคระบาด

เกด รัดฐา และสุขากลับมายังมาตุภูมิ ในปี ค.ศ. 1999 เมื่อสุขาอายุได้ 13 ปี ได้ไปเยี่ยมฉาย น้าลำลุงสัน (ที่แต่งงานกันเพื่อเริ่มต้นครอบครัวใหม่หลังสงคราม) ที่หมู่บ้านจัดสรรซึ่งรัฐบาลสร้างขึ้นใหม่และให้ชาวบ้านในชุมชนแออัดที่เคยถูกไฟไหม้ย้ายเข้าไปอยู่ น้าลำเล่าความจริงว่าสุขาไม่ใช่ลูกแท้ ๆ ของแม่พิน แต่เป็นลูกของแม่สุขุม ที่ได้เสียชีวิตหลังคลอดสุขาได้เพียง 5 เดือนในค่ายอพยพ พินที่เป็นเพื่อนสนิทของสุขุมรับสุขามาเลี้ยงดูจนกระทั่งสงครามสงบลง จึงเดินทางกลับเข้ามาในพนมเปญ ได้เจอน้าลำและออกเงินซื้อที่ดินให้น้าลำปลูกบ้านอยู่ใกล้กัน เมื่อน้าลำพูดจบรัดฐาจึงกล่าวเสริมคำของน้าลำต่อว่า เมื่อเขาได้เห็นรูปสุขุมในล็อกเกตที่สุขาสวมอยู่ก็จำได้ทันทีว่านั่นคือสิ่งของ ๆ คนรักที่เขาตามหามาตลอด ความจริงจึงปรากฏว่า สุขาคือลูกสาวแท้ ๆ ของเขา

การพบกันของตัวละครทุกตัวในครั้งนี้จึงถูกนำเสนอให้เหมือนกับการฟื้นฟูหรือรื้อฟื้นครอบครัวขึ้นมาใหม่อีกครั้ง ภายใต้นิยามใหม่ของครอบครัวแบบเครือญาติ หรือครอบครัวที่ร่วมอัตลักษณ์ความเป็นคนกัมพูชาด้วยกัน เกด รัดฐา สุขา คือ ครอบครัวที่ต้องออกไปไขว่คว้าหาโอกาสแห่งความเจริญก้าวหน้าเพื่อกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของการฟื้นฟูประเทศจากสงคราม ขณะที่ครอบครัวน้าลำ ลุงสัน ฉาย ที่ตัดสินใจจะอยู่อาศัยเป็นครอบครัวเดียวกันเป็นครอบครัวที่ค้ำจุนความเป็นกัมพูชาให้คงอยู่ในบรรยากาศการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม

การรวมเป็นครอบครัวจึงเป็นการเยียวยาซึ่งกันและกันของทุกคน สุขาได้พบพ่อที่แท้จริง ได้รู้ว่าใครคือแม่ผู้ให้กำเนิดและมีเกดเป็นแม่เลี้ยง เกดได้ทำหน้าที่แม่บุญธรรมตามที่เธอตั้งความหวังไว้ รัดฐาได้พบกับลูกสาวและมีเกดเป็นภรรยา น้าลำรับฉายเป็นลูก มีน้าสันเป็นสามี สุขาที่จะตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อนำความรู้กลับมาพัฒนาประเทศกัมพูชาต่อไป และช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติต่อไป ส่วนฉาย รัดฐาได้ส่งเสียให้เรียนต่อด้วยเช่นกัน นี่จึงเป็นการพยายามรื้อฟื้นความเป็นครอบครัวภายใต้สภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงของเรื่องเล่านี้

2. สงครามกลางเมืองกัมพูชาในฐานะบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ของเรื่องเล่า

บริบททางสังคมของกัมพูชาที่เป็นฉากหลังและเป็นกำลังในการขับเคลื่อนให้เรื่อง ใครเป็นแม่ของฉัน ดำเนินไปตามลำดับต่าง ๆ มีสองช่วงคือช่วงปี ค.ศ. 1972-1975 และ ช่วงปี ค.ศ. 1994-1999 ช่วงแรกเป็นจุดเริ่มต้นของบาดแผลที่สร้างความเจ็บปวด แตกร้าว และกระจัดกระจาย สภาพของชุมชนที่ถูกทำลายอย่างย่อยยับ ส่วนช่วงหลังคือเวลาแห่งการเยียวยาและฟื้นฟูอัตลักษณ์ใหม่

ช่วงแรกคือ ปี ค.ศ. 1972-1975 สังคมกัมพูชาในช่วงระยะเวลานี้ตกอยู่ในความวุ่นวายที่คนในชาติแบ่งฝ่ายเป็นหลายกลุ่ม ลอน นอลขึ้นเป็นประธานาธิบดี และเจ้าสิริมตะผู้มีอิทธิพลในวงการธุรกิจขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐฯ ทำปฏิวัติสมเด็จสีหนุทำให้เขาต้องลี้ภัยไปที่ประเทศจีนและจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นที่นั่น การทิ้งระเบิดของสหรัฐฯ ทำลายโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ผลผลิตภาคการเกษตรได้รับความเสียหายย่อยยับ ชาวนาในชนบทจึงหันไปเข้าร่วมกับกลุ่มเขมรแดงมากขึ้น นี่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ขบวนการคอมมิวนิสต์กัมพูชาหรือ “เขมรแดง” สามารถเติบโตและขึ้นมามีอำนาจในที่สุด (Theeravit & Phasuk, 2000, p. 29)

ในปี ค.ศ. 1970 ธนาคารโลกประมาณการไว้ว่ากัมพูชามีประชากร 6.9 ล้านคน (Indochina Studies Center, 2008, p. 81) กลางปี ค.ศ. 1972 เขมรแดงมีกองกำลังติดอาวุธประมาณหนึ่งแสนคนเข้าควบคุมพื้นที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศและมีประชาชนอยู่ภายใต้การปกครองประมาณ 40% ของประชากรทั้งหมด ที่อยู่ตามชนบท ส่วนมากเป็นวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการศึกษา (Theeravit & Phasuk, 2000, p. 30) ต้นปี ค.ศ. 1975 เขมรแดงเคลื่อนพลเข้ายึดกรุงพนมเปญสำเร็จ จัดตั้งรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การสร้างสังคมใหม่

เขมรแดงภายใต้การนำของพอลพต มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ยกเลิกสถาบันกษัตริย์ สมเด็จสีหนุถูกกักบริเวณในพระราชวัง พร้อม ๆ กับระบบต่าง ๆ ถูกยกเลิก เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อพยพคนในเมืองพนมเปญออกสู่ชนบท ให้คนชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำลายโครงสร้างทางชนชั้น ระบบเงินตราไม่มีค่า ร้านค้า การแพทย์สมัยใหม่ไม่มีให้ประชาชนทั่วไป โรงเรียน วัด ศาสนา การใช้ภาษา การแต่งกาย และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ชาย-หญิง ถูกเปลี่ยนใหม่ (Nuchpiam, 1999, p. 78) นี่เป็นการทำลายความสัมพันธ์ในระบบครอบครัว โดยการเข้าไปแทรกแซงความสัมพันธ์ที่เป็นการลดบทบาทภายในครอบครัวลง

นอกจากนี้ยังเป็นการทำลายรูปแบบเครือข่ายของชุมชนที่เป็นเพื่อนบ้านกัน เพราะถูกจับแยกย้ายไปคนละทิศทาง ทำให้โครงสร้างสังคมที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันกันพังทลายลง แปรเปลี่ยนเป็นการเอาตัวรอดเฉพาะครอบครัวของตนเองแทน นอกจากนี้เพื่อที่จะสร้างสังคมใหม่ที่มีความเป็นชนบทอย่างแท้จริง มีการจัดตั้งคอมมูน เพื่อควบคุมวิถีชีวิต ชั่วโมงการทำงาน และอัตราการปันส่วนอาหาร (Nuchpiam, 1999, p. 79) การใช้ระบบ “คอมมูน” นี้รัฐจะเป็นผู้ควบคุมวิถีชีวิตว่าแต่ละคนมีหน้าที่ทำงานอะไร

แม้ว่าภาคการเกษตรจะดึงคนเข้ามาได้มากขึ้นแต่แรงงานกลับขาดประสิทธิภาพเพราะส่วนมากเป็นคนเมืองไม่มีความรู้ด้านการทำเกษตร ส่งผลให้ภาคการเกษตรที่ตอนแรกรัฐบาลมีเป้าหมายจะพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างผลผลิตที่เพิ่มขึ้นได้มากกลับเป็นตรงกันข้าม ผู้คนเริ่มอดอยากซึ่งปัจจัยดังกล่าวเมื่อถูกใช้แรงงานอย่างหนักแต่อาหารที่ได้กลับเท่าเดิมหรือน้อยกว่าเดิม ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดลงเพราะผู้คนล้มตายจากการขาดแคลนอาหาร ขาดยารักษาโรคพื้นฐานเป็นจำนวนมาก ช่วงนี้เองที่ได้ก่อตัวขึ้นเป็นบาดแผล อีกด้านหนึ่งความช่วยเหลือประเทศข้างเคียงอย่างประเทศไทยได้ตั้งศูนย์อพยพขึ้น ประชาชนกัมพูชาบางส่วนจึงได้อพยพหนีภัยสงครามมายังศูนย์อพยพแถบชายแดนฝั่งประเทศไทยจำนวนมาก เพราะทนการกดขี่ ความอดอยาก โรคภัยและงานในภาคการเกษตรไม่ไหว หรือบางส่วนเข้ามาเพื่อหาช่องทางจะลี้ภัยสงครามไปยังประเทศที่สามโดยเฉพาะฝรั่งเศส

ช่วงที่สอง ปี ค.ศ. 1994-1999 กัมพูชากำลังฟื้นตัวจากสงครามกลางเมือง ผู้คนตั้งรกรากสร้างบ้านเรือนและทำมาหากินบนพื้นที่ว่าง โดยรัฐไม่ได้เข้ามาจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นระบบเท่าที่ควร เพราะด้านการเมืองยังคงมีความวุ่นวายที่ดำเนินมาต่อเนื่อง อีกทั้งรัฐบาลกัมพูชาได้หันมาใช้ระบบเศรษฐกิจการตลาด มีการขายหรือโอนธุระกิจที่รัฐเป็นเจ้าของให้แก่เอกชนเป็นเจ้าของแทน เราจึงได้เห็นเอกชนเป็นจำนวนมาก เริ่มประกอบอาชีพการค้าปลีกได้อย่างเสรีมากขึ้น (Theeravit & Phasuk, 2000, p. 87-89)

ภาพรวมด้านเศรษฐกิจในทศวรรษ 1990 มีแนวโน้มของการค่อย ๆ ฟื้นตัว มีการก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดกัมพูชา (CMAC) ในปี ค.ศ. 1992 ในระหว่างการดำเนินงานขององค์กรบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (UNTAC) (Ouppapong, 2020, p. 23) เพื่อทำการเก็บกู้ระเบิดให้ประชาชนเดินทางได้สะดวกและยังเป็นการเพิ่มพื้นที่การเกษตร ทำให้ส่งออกผลผลิตทางการเกษตรได้มากขึ้นจากใน ปี ค.ศ.1994 อยู่ที่ 11.1% เพิ่มขึ้น เป็น 20.6.% ในปี ค.ศ. 1999 (Theeravit & Phasuk, 2000, p. 79) แม้เศรษฐกิจจะมีการหยุดชะงักบ้างเพราะความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ทางการเมือง ความช่วยเหลือจากภายนอกถูกระงับ นักลงทุนจากภายนอกชะลอการลงทุน และยังประสบภาวะภัยแล้งซ้ำเติมอย่างหนักในปี ค.ศ. 1998 จนกระทั่งประเทศเข้ารูปเข้ารอยใน ปี ค.ศ. 1999 โดยเฉพาะภาคเศรษฐกิจกลับมาฟื้นตัวเด่นชัดขึ้น เพราะสหประชาชาติได้ส่งกองกำลังทหารและพลเรือนเข้ามาช่วยฟื้นสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง

เรื่องเล่าได้นำเสนอดังที่กล่าวมาเป็นฉากหลัง แสดงภาพชีวิตของตัวละครในฉากประวัติศาสตร์แห่งความเลวร้ายนั้น ยุคเขมรแดงที่ทำให้ผู้คนต้องเดินทางอพยพออกจากบ้านตนเองมุ่งหน้าสู่ชนบทและชายแดนเป็นผู้อพยพรอลี้ภัยไปต่างประเทศ ประชาชนเหล่านี้ต้องเผชิญกับความขาดแคลนอาหารและความตาย นำมาซึ่งสูญสิ้นระบบความสัมพันธ์ด้านครอบครัวด้วย

เรื่องได้บันทึกความวุ่นวายและความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วงภาวะสงครามและหลังสงครามไว้อย่างน่าสนใจ เป็นต้นว่าความรู้สึกอันเจ็บปวดเพราะสูญเสียคนในครอบครัว ซึ่งเป็นจุดเด่นของการบันทึกประวัติศาสตร์ภายใต้อารมณ์และความรู้สึกของผู้มีบาดแผล ในแง่ของการสะท้อนประวัติศาสตร์เรื่องเล่าได้ทำหน้าที่ขยายความจริงของประวัติศาสตร์ไปพร้อม ๆ กันด้วย โดยการสะท้อนให้เห็นถึงภาพความทุกข์ยากและการพังทลายของระบบต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะระบบราชการ ระบบชุมชน และระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว หากกล่าวในมุมนี้ ก็ถือได้ว่า *ใครเป็นแม่ของฉัน?* ก็มีฐานะเป็นนิยายประจักษ์พยานที่เต็มไปด้วยศิลปะการเขียนที่สามารถโน้มน้าวผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

3. การเยียวยาด้วยการเผชิญหน้ากับบาดแผล

ในช่วง ค.ศ. 1994-1999 เข้าใจกันว่าเป็นช่วงของการฟื้นฟูประเทศภายหลังสงครามกลางเมือง ผู้คนในประเทศขาดแคลนอาหารน้อยลง แต่ในความเป็นจริงแล้วสภาพที่ประเทศย่อยยับจากการทิ้งระเบิด ระบบโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ถูกฟื้นฟูเท่าที่ควร มิหนำซ้ำอย่างน้อยในปี ค.ศ. 1996 ยังคงมีการสู้รบจากกองกำลังเขมรแดงที่ยังคงเคลื่อนไหวอยู่ตามชนบท ทำให้ความช่วยเหลือจากภายนอกที่เป็นงบประมาณเพื่อใช้ฟื้นฟูประเทศถูกนำไปใช้ในด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคงเสียเป็นส่วนใหญ่ ผู้คนในประเทศจึงยังต้องเผชิญกับความยากจนและขาดแคลนอาหารเพราะผลผลิตจากภาคการเกษตรไม่ได้ถูกนำมาหล่อเลี้ยงคนในชาติ แต่กลับนำไปเป็นสินค้าส่งออกเพื่อนำเงินมาใช้ทางการทหารแทน (Nuchpiam, 1999, p. 226)

ในเรื่อง *ใครเป็นแม่ของฉัน* สุผานีให้ตัวละครสุขาที่เป็นเด็กผู้หญิงวัย 10 ขวบเป็นผู้ดำเนินเรื่อง เรื่องได้เล่าว่า สุขาอาศัยอยู่ในกระท่อมไม้ของชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในเมืองพนมเปญยุคทศวรรษ 1990 เธอสวมบทเป็นเสาหลักของครอบครัวที่มีเพียงเธอและแม่ที่ไม่แข็งแรงเจ็บป่วยกระเสาะกระแสะทำงานไม่ไหว โดยยึดอาชีพเป็นแม่ค้าต่อจากแม่ ขายของกินเล่นอยู่ที่หน้าวังจตุรมุขให้กับนักท่องเที่ยว วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเรื่องราวที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวของสุขาได้เผยให้เห็นการดิ้นรนของผู้คนและตัวสุขาเองที่ต้องต่อสู้กับความยากจนและขาดแคลนอาหาร จนบางครั้งถึงกับต้องหลอกลวงต้มตุ๋น (Oum, 2000, p. 20) เรื่องแสดงให้เห็นบาดแผลของสุขาคือการที่เธอต้องเผชิญกับความยากจน ความอดอยาก และความเหลื่อมล้ำ สถานภาพของสุขาจึงสื่อให้เห็นสภาพสังคมและเศรษฐกิจกัมพูชาทศวรรษ 1990 ที่เป็นผลพวงจากสงครามในทศวรรษ 1970 นั่นเอง การพัฒนาอย่างเหลื่อมล้ำ สุขาและเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดต้องออกมาเป็นแรงงานขายของให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากดินแดนที่พัฒนาแล้วอื่น ๆ ความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ไม่เพียงแสดงผ่านตัวละคร ฉาก และการแต่งกายเท่านั้น หากยังแสดงออกผ่านอาหารอีกด้วย ดังตอนหนึ่งที่สุผานีสื่อผ่านภาพสุขาขณะอยู่ในโรงเรียนว่าเธอไม่มีเงินซื้ออาหารจนต้องกินมะยมดองเปรี้ยว ๆ ของเพื่อนแทนมื้อเช้า

> “เด็กหญิงจึงได้แต่ยืนนิ่งอยู่ตรงระเบียงหน้าห้อง มองดูเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ วิ่งเล่นกัน อย่างสนุกสนาน กลิ่นหอมของเนื้อวัวย่างลอยมาทำให้เธอเผลอกลืนน้ำลาย เพื่อนของสุขา ชื่อสุวรรณ ถือมะยมดองมายืนอยู่ข้าง ๆ แล้วชวนสุขาให้กินมะยมดองนั้น สุขาหยิบมะยมดอง มาลูกหนึ่งใส่ปาก แล้วทำหน้าเปรี้ยวจี๊ด ในขณะที่จมูกกำลังสูดกลิ่นหอมของเนื้อย่าง ที่ชวนให้น้ำลายสอ” (Oum, 2000, p. 10)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นทั้งความไร้โอกาสทางเศรษฐกิจของสุขา เธอเป็นตัวแทนชาวกัมพูชารุ่นหลังที่ได้รับผลกระทบจากสงครามกลางเมือง ยากจนและขาดโอกาสเข้าถึงแม้แต่อาหารครบสามมื้อ นอกจากนั้น เรื่องยังแสดงภาพโรงเรียนในฐานะพื้นที่จำลองของการรวมกลุ่มของคนต่างชนชั้นและสถานะทางเศรษฐกิจอีกด้วย ดังได้กล่าวถึงตัวละครชื่อ อุดม ที่มีช็อกโกแลตกิน สื่อถึงลำดับชั้นของอาหารที่นักเขียนนำมาใช้เพื่อแบ่งชั้นตัวละคร ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะสื่อสารปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำหลังสงคราม โรงเรียนในทศวรรษ 1990 จึงเปรียบเสมือนภาพจำลองของประเทศกัมพูชาที่ประกอบขึ้นจากคนหลายชนชั้น คนที่ร่ำรวยอย่างอุดมและครอบครัวของเขาสามารถเข้าถึงความทันสมัยและฐานะทางเศรษฐกิจที่เพียบพร้อม นักเขียนตั้งชื่อให้ตัวละครว่า “อุดม” นัยหนึ่งเพื่อสื่อนัยของความเป็นผู้ที่เกิดมาสมบูรณ์ แต่ความสมบูรณ์เพียบพร้อมของเขาก็สะท้อนให้เห็นด้านกลับ คือความอดอยากยากไร้ที่ตัวละครอย่างสุขาและคนอื่น ๆ ในชุมชนแออัดต้องเผชิญ อุดม และสุขา จึงเป็น 2 ตัวละครที่เรื่องจัดวางให้สื่อความหมายในลักษณะคู่ตรงข้าม (binary opposition) เพื่อสื่อหมายถึงการพัฒนาของประเทศกัมพูชาในช่วงทศวรรษ 1990 ว่าก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำสุดขั้ว ในกัมพูชาช่วงนั้นแม้จะดูทันสมัย และเปิดรับความเป็นตะวันตก แต่การพัฒนานั้นก็ได้ทำให้ “เด็กกำพร้าจากสงคราม” ร่วงหล่นลงไปในความด้อยโอกาสจำนวนไม่น้อย

การพยายามสื่อความหมายนี้ผ่านสัญญะหลาย ๆ อย่าง เช่นช็อกโกแลตที่อุดมนำมาให้สุขา และเนื้อย่างหอมกรุ่นมื้อเช้าที่สุขาอยากกิน ช็อกโกแลตถือเป็นสัญญะของความทันสมัยแบบตะวันตก ช็อกโกแลตในบริบทนี้ในครรลองของเรื่องอาจเป็นของหวานที่เด็กชอบ แต่ในระบบสัญญะ ช็อกโกแลตคือตัวสื่อความหมาย (signified) ถึงความทันสมัยและความร่ำรวย การที่อุดมหยิบยื่นช็อกโกแลตให้สุขา จึงสื่อถึงการแบ่งปัน

ผลประโยชน์จากยุคสมัยใหม่ของผู้มีฐานะแก่ผู้ที่ยากจนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ หากพิจารณาจากข้อค้นพบของใกล้รุ่ง อามระดิษ ที่ตั้งข้อสังเกตว่านักเขียนกัมพูชาเลือกเขียนวรรณกรรมภาษาเขมรเพื่อสื่อสารถึงชาวกัมพูชาด้วยกันเพื่อชี้แนะแนวทางในการเยียวยาบาดแผลจากประวัติศาสตร์ยุค 1970 การที่สุผานีสร้างให้อุดมแบ่งปันช็อกโกแลตแก่สุขาจึงสื่อนัยถึงการที่วรรณกรรมพยายามทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยผลประโยชน์ให้ตกถึงแก่คนทุกชั้น โดยการเรียกร้องผู้มีฐานะและโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคพัฒนาและฟื้นฟูของทศวรรษ 1990 เอื้อเฟื้อแบ่งปันแก่คนยากจนอีกจำนวนมากที่ซ่อนตัวอยู่ในซอกหลืบของตึกสูงใหญ่ และศาสนสถานสำคัญอันเคยเป็นสัญญะของความยิ่งใหญ่ทางวัฒนธรรมของกัมพูชาแต่อดีต

สุผานีได้นำเสนอเหตุการณ์ที่สำคัญเหตุการณ์หนึ่งในเรื่องเพื่อตอกย้ำให้เห็นถึงบาดแผลใหม่ของเด็กกำพร้าในทศวรรษ 1990 ก็คือเหตุการณ์ไฟไหม้ในชุมชนแออัดกลางเมืองพนมเปญที่ทำให้สุขาสูญเสียบ้านและแม่ ประวัติศาสตร์กัมพูชาระบุว่าในช่วง 1994 สังคมกัมพูชายังคงมีการสู้รบกับกองกำลังเขมรแดงที่หลงเหลืออยู่และยังคงเคลื่อนไหวอยู่ตามชนบท จากเหตุการณ์ทางการเมืองที่ยังไม่ยุติ ความช่วยเหลือจากภายนอกที่เป็นงบประมาณฟื้นฟูถูกนำไปใช้ในด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคงเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้เพื่อพัฒนาสังคมที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนนัก สุผานีได้ใช้ฉากประวัติศาสตร์ดังกล่าวเพื่อบอกเล่าว่าความวุ่นวายในประเทศกัมพูชาที่ยังไม่ยุติอย่างถาวรในเขตชนบท ขณะที่กลางเมืองใหญ่เหล่าเด็กกำพร้าผลพวงจากสงครามทศวรรษ 1970 ก็ต้องเผชิญกับสงครามเศรษฐกิจและปัญหาความมั่นคงในชีวิตที่เกิดจากการพัฒนาที่กระจุกตัวอยู่เฉพาะในหมู่ชนชั้นนำที่เข้าถึงเงินทุนและการช่วยเหลือมากกว่า ไฟไหม้ย่านชุมชนแออัดที่สุขาอาศัยอยู่จึงเหมือนกับสงครามกลางเมืองใหญ่ที่เกิดขึ้นซ้ำรอย เพียงแต่คราวนี้เป็นสงครามที่เกิดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำ ชาวชุมชนไม่สามารถเข้าถึงการบริการของรัฐได้ (รถดับเพลิงเข้าไม่ถึงเพราะเป็นชุมชนแออัด) ผู้คนจำนวนมากจึงสูญเสียสภาพครอบครัวและทรัพย์สินจากเหตุการณ์ดังกล่าว ดังข้อความที่ว่า

> ...สายตาของสุขาจ้องนิ่งอยู่ที่กระท่อมที่ซึ่งแม่ผู้เป็นที่เคารพรักได้ทรุดฮวบลงไป ยังไม่ทันรู้สึกตัว เธอก็กระโจนออกไปราวกับมีใครผลักจากด้านหลังสุขาพุ่งเข้าไปหาแม่ แต่ไอความร้อนของไฟก็ไม่ยอมให้เธอฝ่าเข้าไป เธอทำได้เพียงกรีดร้องและยืนมองกลุ่มไฟที่กำลังโหมลุกไหม้กระท่อมเล็ก ๆ ที่กำลังกลืนร่างแม่ของเธอในวัย 40 ปี ท่ามกลางความร้อนผ่าวและความทรมานไม่นานกระท่อมกับเรือนร่างของแม่พินก็กลายเป็นเถ้าถ่านชวนหดหู่ใจ... (Oum, 2000, p. 29)

จากข้อความข้างต้น สงครามที่คนยากจนในเมืองหลวงต่อกรไม่ได้ ทำให้ครอบครัวพังทลายลงอีกครั้ง ไม่แตกต่างจากสงครามทศวรรษ 1970 ที่เคยเกิดขึ้นกับคนรุ่นแม่ของสุขาแต่อย่างใด สุขากลายเป็นเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์นี้ การสูญเสียแม่และบ้านได้สร้างบาดแผลขึ้นในใจของสุขา เมื่อไม่มีแม่เธอก็ไม่ใช่ลูกของใครอีกต่อไป หมายถึงการถูกตัดขาดจากสายใยความผูกพันเดียวที่มี และเมื่อไม่มีบ้านเธอก็ได้หลุดลอยออกจากพื้นที่ไม่มีแหล่งที่อยู่ที่ชัดเจน พื้นที่ทางกายภาพที่เคยรองรับชีวิตของเธอก็หายไปด้วย สภาวะนี้ทำให้เธอต้องออกจากบ้านเกิดเมืองนอนไปสู่พื้นที่อื่นที่ไม่คุ้นเคย คือการไปอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสกับเกดที่เป็นแม่บุญธรรม

ตัวละครที่ชีวิตเต็มไปด้วยบาดแผลอีกคนหนึ่งก็คือ เกด หรือ หงส์ เกตยา ความทรงจำของเกดเกี่ยวกับอดีตในวัยเด็กเผยให้เห็นบาดแผลที่เกิดขึ้นกับเธอคือบาดแผลจากสงครามและการพังทลายของครอบครัวที่มี พ่อ แม่ และน้องชาย เกดคือหนึ่งในผู้รอดชีวิตที่ต้องก้าวข้ามบาดแผลจากยุคเขมรแดง บาดแผลของเธอฝังลึกและชัดเจนที่สุดในเรื่อง ปรากฏบาดแผล 2 แบบคือ บาดแผลที่เกิดจากความเจ็บปวดทางกายและใจ

แบบแรกคือบาดแผลที่เกิดกับร่างกายของเธอเกิดขึ้นตอนเธออายุ 10 ขวบ จากการทิ้งระเบิดของสหรัฐฯ ช่วงปี ค.ศ. 1972-1975 ที่มีลอนนอลเป็นผู้นำรัฐบาล เธอถูกสะเก็ดระเบิดเข้าที่ขาซ้ายขณะที่กลับจากการไปหยิบนิตยสารและกำลังวิ่งกลับหลุมหลบภัย แม้จะไม่เสียขาแต่ก็ต้องเข้าเฝือกนานนับเดือน บาดแผลนี้จึงเป็นบาดแผลเชิงประจักษ์ที่ทิ้งร่องรอยของสงครามให้ประทับอยู่บนร่างกายของเกด

บาดแผลแบบที่สองเกิดจากการสูญเสียครอบครัวที่ถือเป็นบาดแผลทางใจ เมื่อครอบครัวของเธออันประกอบด้วยพ่อสาวัต แม่ภุม และอารุณน้องชายเสียชีวิตในช่วงที่เขมรแดงปกครอง เธอต้องเปลี่ยนชื่อเป็น ‘มีเกด’ เป็นลูกสาวของกรรมกรโรงน้ำแข็งเพื่อปกปิดความจริงว่าเป็นลูกสาวนายทหารเพื่อรักษาชีวิตเอาไว้ เธอต้องตกอยู่ในสภาวะที่ต้องทนเห็นแม่เสียน้องอารุณไปเพราะความอดอยากและไม่มีนมให้กิน เมื่ออารุณจากไปแม่จึงตรอมใจตายตามไปด้วย ส่วนพ่อก็หายสาบสูญไป เธอจึงกลายเป็นเด็กกำพร้า

เรื่องเล่าของเกดมุ่งเน้นที่ความทารุณโหดร้ายของสงครามช่วงเขมรแดง บาดแผลของเธอจึงเป็นผลจากประวัติศาสตร์ความรุนแรงช่วง 1970 ที่เขมรแดงเข้ามามีอำนาจและเวียดนามถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในสงครามกลางเมือง ทั้งนี้เกดได้เปิดบาดแผลของเธอขึ้นมาจากการเล่าเรื่องให้รัตฐาฟัง การเล่าเรื่องความเจ็บปวดถือเป็นการยอมรับบาดแผล อันถือเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการของเรื่องเล่าเยียวยา เกดกล้าเผชิญหน้ากับความสูญเสียอันเจ็บปวด ดังตอนที่เธอเล่าถึงโศกนาฏกรรมที่ดำเนินไปตามประวัติศาสตร์จริงในปี ค.ศ. 1975 เรื่องเล่าของเธอสื่อสารภาพความโหดร้ายของสงคราม ขบวนคนอพยพที่เจ็บป่วยทุกข์ยาก ต้องจากพรากและเสียชีวิต จนครอบครัวแตกสลาย พวกเขาถูกบังคับย้ายถิ่น ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

> เวลาผ่านไป 5 เดือน ในหมู่บ้านตำหนักพิชัยแห่งนี้ ผู้ลี้ภัยเริ่มล้มตายต่อเนื่อง เพราะโรคอหิวาตกโรค และไม่มีตัวยารักษา นอกจากนำเปลือกไม้หรือรากไม้มาต้มดื่มเท่านั้น นางภุมไม่มีน้ำนมให้ลูกดูดอารุณก็ตายในที่สุด ส่วนเกดก็ถูกส่งเข้ากองเด็ก ฝ่ายสาวัตถูกเกณฑ์เข้าหน่วยเคลื่อนที่นาน ๆ ถึงจะได้กลับบ้านสักครั้งหนึ่ง ตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1977 เป็นต้นมา ก็ไม่มีใครได้ยินข่าวของสาวัตอีกเลย...(...) ...นางภุมอยู่ในบ้านเพียงลำพังไม่นานเธอก็ล้มป่วยและเสียชีวิต แล้วครอบครัวนี้จึงเหลือเพียงมีเกดเพียงคนเดียวเท่านั้น
>
> เกดรำลึกถึงเรื่องราวในอดีตน้ำตาก็ไหลอาบแก้ม เธอเอ่ยเสียงสั่นว่า
>
> “ฉันคิดถึงพ่อ แม่ และน้องชายของฉันมาก... แม้แต่รูปถ่ายสักใบฉันก็ไม่มีเลย ฉันจำใบหน้าของพ่อ แม่ และน้องชายได้อย่างพร่ามัวอยู่ในความรู้สึกเท่านั้น”
>
> (Oum, 2000, p. 107)

จากข้อความแสดงให้เห็นถึงการพลัดพรากจากบ้านเดิมในพนมเปญ อพยพมาอยู่ในหมู่บ้านตำหนักพิชัย จังหวัดพระตะบอง เริ่มจากข่าวของพ่อที่ว่าเขาต้องออกไปทำงานกับเรือขนส่งผู้คนให้กระจัดกระจายจากครอบครัวมากยิ่งขึ้น การสูญเสียอารุณน้องชายไปด้วยภาวะอดอยาก เพราะแม่ไม่มีอาหารกินจึงไม่มีน้ำนมให้อารุณขณะอยู่ในวัยแบเบาะกิน และท้ายที่สุดคือการตายของแม่ภุม จากตอนแรกที่เกิดความเจ็บป่วยทางกายเพราะการขาดแคลนอาหาร เมื่อร่างกายป่วยจิตใจที่บอบช้ำอยู่แล้วได้ถูกกระทำซ้ำเติมด้วยความตรอมใจอีกจุดจบของชีวิตจึงเป็นความตาย การตายของแม่ภุมคือการพังทลายของศูนย์กลาง

ครอบครัวเกด ทำให้เกดกลายเป็นเด็กกำพร้าโดยสมบูรณ์ แม้เกดจะได้ลี้ภัยไปฝรั่งเศสจนมีชีวิตที่ดี แต่เธอก็ต้องใช้ชีวิตอยู่กับบาดแผลเพียงลำพัง การกลับมาแผ่นดินแม่ที่กัมพูชาเพื่อรับสุขาไปเลี้ยงเป็นลูกคือความพยายามที่จะเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไปของชีวิตเธอ คือ ครอบครัวและความเป็นแม่

นอกจากนี้คำพูดของเกดที่สนทนากับรัดฐาระหว่างการรอขึ้นเครื่องเพื่อเดินทางไปฝรั่งเศสว่า “...เพราะว่าประชาชนกัมพูชาทุกยุคทุกสมัย ต่างก็ต้องประสบกับการพลัดพราก ความสูญเสีย ความทุกข์ยาก ไร้ซึ่งความสุขสงบ อย่างเช่นตัวฉันนี่เอง และฉันคิดว่า ประชาชนที่รอดชีวิตมาจากยุคปฏิวัติ ก็ล้วนแต่เป็น ‘กำพร้า’ ทั้งนั้น...” (Oum, 2000, p. 108) คำพูดนี้สะท้อนถึงการยอมรับอย่างกล้าหาญในรอยแผลของตัวเอง นอกจากนั้น การที่เธออ้างถึงชาวกัมพูชาที่รอดชีวิตมาจากสงครามว่าล้วนแต่เป็นกำพร้าทั้งสิ้น สื่อให้เห็นว่าบาดแผลนี้หาใช่บาดแผลของปัจเจกบุคคลเช่นเธอ หรือคนอื่นเพียงไม่กี่คนเท่านั้น หากแต่เป็นบาดแผลของชาติกัมพูชาที่ทำให้กัมพูชาต้องกลายสภาพเป็น “ชาติกำพร้า” ไปด้วย นี่อาจจะเป็นที่มาของความปรารถนาอันแรงกล้าที่เกดต้องการสร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่เพื่อเยียวยาบาดแผลของตนเองและสังคมกัมพูชา นัยยะนี้แสดงให้เห็นจากความคิดของเธอในการรับเด็กไปเป็นลูกบุญธรรมว่า ทั้งทำให้ครอบครัวเธอสมบูรณ์ทั้งช่วยผดุงชาติกัมพูชาด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่าด้วยเรื่องเล่าเยียวยานั่นเองที่ทำให้เกตยาได้เชื่อมโยงตัวเองเข้ากับผู้อื่น โดยเฉพาะตัวละครที่จะกลายเป็นเสาหลักให้แก่เธอในเวลาต่อมาคือ รัดฐา หรือ สัน รัดฐา บทบาทของเขาสื่อให้เห็นถึงเจตนาของเรื่องในการสะท้อนประวัติศาสตร์บาดแผลและการเยียวยาด้วยเรื่องเล่าขนาดเล็กในอีกมุม และอีกเรื่องหนึ่ง ความทรงจำที่เขาเล่าผ่านการพังทลายของสะพาน ‘สังคมราษฎรนิยม’ คือบาดแผลในภาพรวมที่สังคมกัมพูชาต้องเผชิญ ส่วนบาดแผลที่เกิดขึ้นกับเขาคือบาดแผลที่ต้องพลัดพรากจากครอบครัว

รัดฐาเป็นปัญญาชนที่มีบาดแผลจากสงครามเช่นเดียวกับตัวละครอื่น เขาสูญเสียคนรักและโอกาสในการสร้างครอบครัว ตอนที่เขาไปเรียนต่อที่ต่างประเทศเป็นช่วงที่เกิดสงครามกลางเมือง ทำให้ขาดการติดต่อกับครอบครัวอย่างถาวรนั่นเป็นสิ่งแสดงว่าเขาได้สูญเสียครอบครัวไปตลอดกาล ส่วนครอบครัวของเขาที่เกิดขึ้นในค่ายอพยพ เริ่มต้นจาก ปี ค.ศ. 1985 องค์การกาชาดสากลก็ได้เข้ามาช่วยเหลือผู้อพยพตามค่ายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งยังช่วยสนับสนุนให้เหล่าผู้อพยพได้เรียนภาษาอังกฤษ เขาที่ทำหน้าที่เก็บกู้ระเบิดต้องมาสอนภาษาเพราะครูสอนภาษาคนก่อนถูกสะเก็ดระเบิด ขณะที่เป็นครูสอนภาษาให้กับผู้อพยพไชท์ทูริมชายแดนประเทศไทย ทำให้เขาได้เจอสุขุมและตกหลุมรักเธอ ทั้งสองมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกันพอเรียนได้เพียง 2 เดือน องค์กรฯ ก็ส่งตัวเขาไปยังประเทศอเมริกา เพื่อเรียนต่อทำให้ทั้งคู่ต้องพลัดพรากจากกันโดยที่เขาไม่รู้เลยว่าสุขุมตั้งท้องลูกของเขาอยู่ ดังข้อความที่ว่า

> “ผมทำงานให้กับองค์การสหประชาชาติ ...ดังนั้นจึงถูกส่งไปเรียนที่หลาย ๆ ที่ ไม่สามารถระบุที่อยู่เป็นหลักแหล่งได้เลย... แต่ที่อยู่จริง ๆ ของผม ผมก็ได้บอกเธอไว้นะ แต่ผมก็ไม่เคยได้อยู่ที่นั่น ในเมื่อมีภารกิจติดพันอยู่ตลอดเวลา หรือว่าโชคชะตากำหนดให้ผมกับเธอต้องพรากจากกันเช่นนี้... เพราะสงครามเลวร้ายนั่น... ถึงได้ทำให้ต้องพลัดพรากกันไป” (Oum, 2000, p. 145)

ความหวังที่รัดฐาจะตามหาสุขุมเจอเป็นไปได้น้อยมาก แต่เขาก็ไม่ละความพยายามและตั้งใจว่าถ้าหากมีภารกิจมาที่กัมพูชาเขาจะอาสามาเสมอ ถึงแม้ว่างานนั้นจะต้องเผชิญหน้ากับอันตรายเพียงใดก็ตาม อย่างเช่น การกู้ระเบิดในทุ่งกับระเบิด หรือการไปสอนเจ้าหน้าที่กู้ระเบิดในภาคปฏิบัติ เขาก็จะมาเพราะการกลับมาประเทศบ้านเกิดมีประโยชน์ต่อเขามาก เขาหวังว่าจะได้เพิ่มพื้นที่การเกษตรและได้ตามหาลูกเมียที่พลัดพรากจากกันไปด้วย บาดแผลของตัวละครสุขา เกด และรัดฐา จึงสะท้อนจากประวัติศาสตร์ของการสูญเสียครอบครัว โดยเฉพาะแม่ซึ่งเรื่องได้เปรียบว่าการสูญเสียแม่ก็คือการต้องพลัดพรากจากบ้านและแผ่นดินเกิด ตัวละครอีกกลุ่มหนึ่งอย่างน้าลำ น้าสัน และฉาย แม้เรื่องจะไม่ได้เล่าถึงการสูญเสียแม่โดยตรง แต่พวกเขาก็ถูกทำให้พลัดพรากจากบ้านเกิด ซึ่งโดยนัยแล้วก็คือการพลัดพรากจากมาตุภูมิ หรือแผ่นดินแม่นั่นเอง

4. การรื้อฟื้นโดยสร้างมาตุภูมิในจินตนาการ

ไฟสงครามและไฟไหม้กลางเมืองหลวงส่งผลกระทบต่อสถานะทางครอบครัวของตัวละครให้กลายเป็นกำพร้า แต่สุดท้ายแล้วความเป็นผู้กำพร้าย่อมจะต้องได้รับการเยียวยา ชื่อเรื่อง *ใครคือแม่ของฉัน?* บ่งบอกอย่างตรงไปตรงมาว่านักเขียนต้องการแต่งเรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อสาธิตให้เห็นว่าสังคมกัมพูชาที่เต็มไปด้วยผู้กำพร้าจากสงครามนั้นจำเป็นที่จะต้องดูแลซึ่งกันและกันในลักษณะของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเครือญาติในทางสายเลือดหรือไม่ก็ตาม การรื้อฟื้นบ้านและครอบครัวสำหรับผู้พลัดถิ่นถือเป็นกระบวนการสำคัญในการเล่าเรื่องเยียวยา บ้านไม่จำเป็นต้องมีลักษณะเป็นบ้านทางกายภาพ ขณะที่ครอบครัวก็ไม่จำเป็นต้องเป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ พี่น้อง และญาติ ๆ ในทางสายเลือดเท่านั้น

ดังกล่าวแล้วว่าในเรื่องนี้ผู้อ่านได้เห็นการพังทลายของบ้านในทางกายภาพอย่างสิ้นเชิง ผ่านสงครามกลางเมือง การทิ้งระเบิดในช่วงปี ค.ศ. 1972-1975 และเหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนแออัดในปี ค.ศ. 1996 เหตุการณ์เหล่านี้ในทางกายภาพคือการสูญสิ้นของที่อยู่อาศัยของตัวละคร แต่โดยนัย มันคือการสูญเสียและพลัดพรากจากแผ่นดินแม่ รากเหง้าถูกตัดขาด ชุมชนแตกสลาย ไม่ว่าจะเป็นบ้านของเกดและรัดฐาที่ถูกทำลายไปพร้อมกับไฟสงคราม จนทั้งคู่ต้องกลายเป็นผู้ลี้ภัยในฝรั่งเศส หรือกระท่อมของสุขา น้าลำ น้าสัน และฉายที่ถูกไฟไหม้ จนรัฐบาลยังเข้ามาเวนคืนแล้วบังคับโยกย้ายไปอยู่ที่อื่น

สงครามและการเปลี่ยนแปลงของภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่ไม่เปิดโอกาสให้การรื้อฟื้นครอบครัวกระทำได้ในพื้นที่เดิมอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้การรื้อฟื้นมาตุภูมิจึงเป็นการสร้างมาตุภูมิในจินตนาการ เช่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นชุมชนกัมพูชาพลัดถิ่นในแผ่นดินฝรั่งเศส การสร้างแผ่นดินกัมพูชาในจินตนาการหลังการเปรียบเทียบกับประเทศไทยและฝรั่งเศส เป็นต้น นี่เป็นขั้นตอนที่สองในกระบวนการของเรื่องเล่าเยียวยา หลังจากขั้นตอนแรกที่เป็นการเปิดบาดแผลด้วยการยอมรับและกล้าเผชิญหน้ากับบาดแผลแล้ว ตัวละครก็เข้าสู่ขั้นตอนที่สอง คือการทบทวนและสร้างทางเลือกขึ้นในจินตนาการของตนเพื่อก่อร่างสร้างบ้านหรือครอบครัวขึ้นใหม่ภายหลังการขบคิดเปรียบเทียบกับ “บ้านหรือครอบครัวอื่น ๆ” ที่ได้พบเห็น ซึ่งในที่นี้ก็คือประเทศไทยและฝรั่งเศส

ทั้งเกดและสุขามองประเทศไทยด้วยสายตาชื่นชมและต้องการให้เป็นแบบอย่าง ทั้งความเจริญการพัฒนาที่เป็นสัดส่วน การให้ค่าความเท่าเทียม ความสงบเรียบร้อย และกิริยามารยาทอันดีงาม เป็นต้น ดังตอนหนึ่ง นักเขียนเล่าผ่านสายตาเกดว่า “เรามาถึงประเทศไทยแล้ว...ลูกเห็นไหม มองจากที่สูงแบบนี้เห็นประเทศเขาต่างจากประเทศเรามาก...เส้นสีขาว ๆ นั่นคือคลอง สองข้างคลองมีถนน...เขาทำนาหมุนเวียนไปตามฤดูกาล และไร่นาแห่งนี้ก็มีสีเขียวสดใสตลอดทั้งปี ส่วนบ้านเรือนก็สร้างติดต่อกันเป็นแถว ถนนเขาก็ซับซ้อน” (Oum, 2000, p. 52) ข้อความนี้แสดงนัยของการเปรียบเทียบในเชิงคุณค่าที่ตัวละครปรารถนาจะให้เกิดขึ้นในกัมพูชาด้วย เช่นเดียวกับที่สุขาเองก็ปรารถนาเช่นนั้นเมื่อมองเห็นความเจริญและคุณลักษณะเชิงบวกของคนไทยที่แตกต่างไปจากกัมพูชา ดังข้อความว่า

> “ทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับสุขาล้วนแต่เป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด เธอไม่ได้ยินใครพูดภาษาของเธอเลย แม้แต่แม่เกดของเธอด้วย หากต้องการสื่อสารอะไร แม่จะพูดภาษาอื่น สุขาไม่เข้าใจเลย ที่นี่สุขาสังเกตเห็นว่ามีผู้คนมากมาย เดินขึ้นเดินลงในตึกใหญ่โตมโหฬาร ที่สวยงามเรียบร้อยเป็นเงาวับ สินค้ามีสารพัดอย่าง ผู้คนมากมายขนาดนี้ ควรจะมีเสียงดัง แต่กลับตรงกันข้าม ผู้คนต่างพูดคุยกันเบา ๆ” (Oum, 2000, p. 52)

การสร้างทางเลือกในจินตนาการของกระบวนการเรื่องเล่าเยียวยาจะยิ่งเห็นได้ชัดเจนขึ้นเมื่อทั้งเกดและสุขาไปใช้ชีวิตอยู่ฝรั่งเศส เรื่องนำเสนอภาพเปรียบเทียบที่เด่นชัด โดยสุขากล่าวกับแม่เกดว่าตามถนนหนทางของฝรั่งเศสไม่มีมอเตอร์ไซค์ จักรยาน หรือสามล้อลากแบบกัมพูชาเลย มีแต่รถยนต์มากมาย แม่เกดจึงได้อธิบายบนฐานความคิดเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางพัฒนาของประเทศที่ได้ชื่อว่าพัฒนาแล้ว ว่า

> “นี่แหละลูก ที่เขาเรียกว่าบ้านเมืองที่เจริญแล้ว เขาเลิกใช้แรงงานคนเหมือนวัว เหมือนควายกันแล้ว แต่เขาใช้กำลังเครื่องยนต์มาลากแทนแรงงานคนและแรงงานสัตว์... หากยังใช้แรงคนหรือแรงสัตว์อยู่ ก็ดูน่าเวทนา” (Oum, 2000, p. 52)

หรืออีกตอนหนึ่งที่เกดกล่าวถึงระบบสวัสดิการของรัฐบาลฝรั่งเศสว่า

> “ประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศที่เจริญแล้วนั้น... ในวัยเด็ก รัฐจะเอาใจใส่จัดการมอบความรู้ให้เพื่ออนาคต หากผู้ปกครองหรือพ่อแม่คนใดยากจน รัฐก็จะช่วยเหลืออุปถัมภ์ไปจนกระทั่งบุคคลผู้นั้นอายุครบ 18 ปี เต็ม เป็นวัยที่สามารถทำงานเลี้ยงตัวเองได้แล้ว พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องทิ้งมรดกไว้ให้ พวกเขาก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างสบายครั้นเมื่อแก่ไป แม้จะมีลูกหรือไม่มีลูกก็ตาม... รัฐก็จะรับเลี้ยงดูไปจนกระทั่งเสียชีวิต” (Oum, 2000, p. 115)

ภาพที่เห็นในฝรั่งเศส ทั้งความเจริญ การเลิกใช้แรงงานคนและแรงงานสัตว์ฉุดให้ภาพความทุกข์ยากลำบากและไม่เท่าเทียมกันในกัมพูชาเด่นชัดขึ้น สุผานีให้สุขานึกย้อนไปเปรียบเทียบกับโลกที่เธอเคยพบในกัมพูชา ซึ่งไม่มีคุณค่าดังกล่าวว่า

> สุขามองดูโลกใบใหม่ที่กว้างใหญ่ เต็มไปด้วยผู้คนมากมาย ทั้งคนผิวขาว ผิวดำ
> และผิวคล้ายกับเธอเอง จมูกโด่งบ้างแบนบ้าง บ้างตาโต ตาเรียว แตกต่างกันไป
> ที่นี่มีผู้คนมากมาย แต่กลับไม่วุ่นวายเหมือนตลาดปลาที่บ้านเกิดของสุขา
> ที่นั่นเต็มไปด้วยเสียงผู้คนตะโกนจอแจไม่ขาด...นึกถึงผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด
> บางคนมีอาชีพถีบสามล้อ ส่วนใหญ่จะผอม ผิวดำกร้าน นั่นก็เพราะพวกเขาต้องทำงาน
> อยู่กลางแดดตลอด หากต้องเสียสุขภาพด้วยแล้วคือเรื่องใหญ่ ใครคือผู้รับผิดชอบดูแล
> ในวันที่เขาป่วยจนวันตาย... Oum, 2000, p. 113)

การเปรียบเทียบดังกล่าวนี้ยังปรากฏในตัวละครอื่นอีกด้วย เช่น สาเฌือน เพื่อนชาวกัมพูชาพลัดถิ่นของเกด การเปรียบเทียบของเธอแฝงนัยการวิพากษ์วิจารณ์ดังความว่า

> “โอ้... ประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ๆ เรา เขาเจริญรุดหน้าไปหมดแล้ว... เวรกรรมอะไร
> ของประเทศเขมรถึงยังคงย่ำแย่อยู่แบบนี้... แล้วถ้ายังไม่เจริญก้าวหน้าก็ไม่เป็นไร...
> ขอแค่อย่ามีสงครามก็ยังดีกว่า... แต่นี่อะไรกัน มีแต่ทะเลาะกันเอง...
> พอได้มาอยู่ เมืองนอกเมืองที่เขาเจริญแล้วถึงได้รู้... ตอนอยู่บ้านตัวเองกลับไม่เคยคิด
> จะตื่นรู้กันเลย... ถ้าหากรู้จักรู้เหมือนตอนมาอยู่เมืองนอก ป่านนี้คงไม่ย่ำแย่ถึงเพียงนี้”
> (Oum, 2000, p. 127)

ดังกล่าวแล้วว่าการเปรียบเทียบประเทศอื่นกับแผ่นดินเกิดดังกล่าวนี้เป็นวิถีทางหนึ่งในการสร้างทางเลือกหลังการเล่าเรื่องเพื่อยอมรับบาดแผลที่เกิดจากสงครามอันก่อให้เกิดความพินาศย่อยยับในกัมพูชา ได้นำพาเกดและสุขาออกไปสู่โลกกว้างจึงทำให้มองเห็นความเจริญและความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะหาได้ยากในแผ่นดินเกิด เมื่อประกอบกับพื้นฐานทางศีลธรรมที่เรื่องได้ตอกย้ำว่าคนกัมพูชาถูกปลูกฝังให้เลื่อมใสในความดีความงามตามแบบพุทธศาสนา ผู้อ่านจึงได้พบว่าจินตนาการครอบครัวใหม่ของทั้งสองคือครอบครัวอยู่บนความเท่าเทียมแบบสากล แต่ถูกควบคุมโดยศีลธรรมทางพุทธศาสนา คำว่าครอบครัวไม่เพียงพอจำกัดอยู่แต่เพียงบุคคลสายเลือดเดียวกันเท่านั้น แต่ยังหมายถึงเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมชุมชน รวมถึงเพื่อนร่วมชาติอีกด้วย

ครอบครัวในนิยามใหม่ที่ตัวละครให้คุณค่าดังกล่าวนี้ทำให้คำว่าบ้านอันเป็นที่อยู่ของครอบครัวสามารถหลุดลอยอยู่เหนือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่แน่นอนตายตัวอีกด้วย การอพยพโยกย้ายช่วงปี ค.ศ.1999 จึงไม่อาจทำให้ครอบครัวแตกสลายได้อีกต่อไป อาจกล่าวได้ว่าการที่ชาวกัมพูชากลายเป็นผู้กำพร้าและต้องอพยพเพราะสงครามทำให้ตัวละครสามารถปรับตัวเข้ากับพื้นที่ใหม่ได้ง่าย จึงย่อมง่ายที่จะยอมรับครอบครัวในความหมายใหม่เช่นเดียวกัน ครอบครัวลักษณะนี้เห็นได้ชัดในตอนท้ายของเรื่องที่เกด และรัฏฐาพาสุขากลับมากัมพูชาอีกครั้ง สื่อนัยว่าความเป็นครอบครัวได้หวนคืนมา ตัวละครทุกตัวถูกนำเสนอให้มีสายใยผูกกันแน่นเหนียวจนแทบจะไม่รู้สึกว่าเคยจากกันเลย ดังข้อความที่ว่า “สุขาวิ่งเข้าไปกอดน้าลำด้วยความคิดถึงสุดหัวใจ ส่วนน้าลำนั้น น้ำตาก็ไหลออกมาด้วยความดีใจและตื้นตันใจ เพราะได้เห็นเด็กกำพร้าคนหนึ่งกลับมาพร้อมอนาคตอันสดใส สมดังความปรารถนาของนาง” (Oum, 2000, pp. 133-134)

สุผานีจะสื่อว่าฉากนี้เป็นฉากแห่งความสุขซึ่งตัวละครกำพร้าทุกคนได้รับการเยียวยาบาดแผลแทบจะสิ้นเชิงแล้ว ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “เด็กกำพร้าคนหนึ่งกลับมาพร้อมอนาคตที่สดใส” การประสบความสำเร็จของสุขาคือโอสถที่มีสรรพคุณเยียวยาบาดแผลของผู้พลัดบ้านอย่างน้าลำ ผู้ที่เคยดูแลสุขาในฐานะลูกบุญธรรมโดยพฤตินัย พอ ๆ กับที่มันเป็นการเยียวยาบาดแผลของเด็กกำพร้าอย่างสุขาให้รู้สึกว่ารอบกายเธอเต็มไปด้วยคนในครอบครัวที่ปรารถนาดีต่อกัน ภาพที่ผู้อ่านเห็นจึงเป็นภาพที่ชวนตื้นตัน การกลับสู่กัมพูชาของผู้อพยพคือการกลับมาเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับครอบครัวที่เคยพังทลายลง จะต่างกันก็แต่ว่า สิ่งที่สายใยที่เชื่อมโยงสมาชิกในครอบครัวใหม่นี้หาใช่แต่เพียงสายเลือดแต่ลำพังไม่ ทว่าเป็นสายใยแห่งความเป็นมิตรผู้ปรารถนาดีต่อกันในนามของชาวกัมพูชาด้วยกันอีกด้วย ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

> เมื่อน้าสัน น้าลำ ฉาย และสุขา เดินกลับมาพบกันพร้อมหน้าพร้อมตา คุณหญิงเกด
> ก็แสดงกิริยาอ่อนน้อม ทำให้น้าสันรู้สึกเกรงใจ พร้อมทั้งแอบชื่นชมอยู่ในใจว่า:
> “เออหนอ... คุณหญิงเกดนี่ช่างมีมารยาทงดงามเป็นเลิศนัก... ไปอยู่เมืองนอกเมืองนา
> มาหลายปี แต่ก็ไม่ลืมประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติของตนเลยแม้แต่น้อย
> นี่ถึงจะนับได้ว่าเป็นสตรีเขมรผู้มีใจรักในเผ่าพันธุ์และชาติกำเนิดของตนอย่างแท้จริง”...
> (Oum, 2000, p. 136)

ครอบครัวที่เกิดขึ้นภายหลังการเยียวยาจึงไม่จำเป็นต้องเป็นครอบครัวในความหมายเดิม จะเห็นว่าเพื่อนร่วมชุมชนของสุขาได้แปรสถานะจากที่เคยเป็นคนจนเร่ขายของแก่นักท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยวเพราะการรื้อฟื้นความหมายของครอบครัวใหม่นั่นเอง คำว่าครอบครัวเดียวกันในความหมายของการรื้อฟื้นมาตุภูมิในจินตนาการคือ สายใยที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ภายใต้การตกลงพร้อมใจกัน แต่ยังคงองค์ประกอบของครอบครัวที่ต้องมี พ่อ แม่ และลูก ดังความเห็นของรัดฐาที่ว่า “..คุณเห็นไหม... ไม่ว่าจะเป็นผม... เป็นคุณ... หรือเป็นใครก็ตาม... ก็ต้องมีบ้าน ในบ้านก็ต้องมีครอบครัวอาศัยอยู่ และครอบครัวนั้นก็ต้องมีพ่อ แม่ และลูก... แล้วพอลูกมีสามี... มีภรรยา ก็ต้องมีลูก ลูกคนนั้นก็จะต้องเป็นหลานของพ่อแม่เรา... จริงไหมคุณ?” (Oum, 2000, p. 145)

จากข้อความข้างต้นสื่อให้เห็นถึงการก่อร่างสร้างครอบครัวใหม่ ซึ่งถือเป็นผลในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการเยียวยาหลังการหลุดพ้นจากขั้นตอนการยอมรับบาดแผล และการสร้างทางเลือกครอบครัวที่ปรากฏขึ้นจากสายใยนี้คือ ครอบครัวของสุขาที่มีรัดฐาเป็นพ่อ มีเกดเป็นแม่ และสุขาเป็นลูก ส่วนครอบครัวน้าลำคือ น้าสันเป็นพ่อ น้าลำเป็นแม่และมีฉายเป็นลูก นอกจากการสร้างครอบครัวแล้วยังรวมถึงการสวมบทความเป็นแม่ขึ้นใหม่ของตัวละครที่ไม่อาจเป็นแม่ได้ โดยเกดที่รับสุขามาเป็นลูกบุญธรรม มอบอนาคตให้สุขาโดยการส่งเสียให้สุขาเรียนหนังสือที่ประเทศฝรั่งเศส เพราะการรับสุขาเป็นลูกบุญธรรมไม่ใช่การกระทำด้วยความเมตตาเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเป็นการเยียวยาบาดแผลให้ตัวเธอและสุขาอีกด้วย การรวมกลุ่มครอบครัวในลักษณะดังกล่าวคือการทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะมีได้ ซึ่งมันสามารถช่วยเยียวยาบาดแผลที่เคยเกิดขึ้นในอดีตของทุกคน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เรื่อง *ใครเป็นแม่ของฉัน* ทำหน้าที่เป็น “เรื่องเล่าเยียวยา” (Narrative Repair) ที่บันทึกประวัติศาสตร์บาดแผลของชาวกัมพูชาผ่าน 2 ช่วงเวลาสำคัญ คือ ทศวรรษ 1970 ความย่อยยับของสถาบันครอบครัวจากสงคราม และทศวรรษ 1990 ยุคฟื้นฟูประเทศท่ามกลางความเหลื่อมล้ำ นำเสนอผ่านตัวละครหลักอย่าง สุขา เกด และรัดฐา ผู้ซึ่งเป็นตัวแทนของเหยื่อสงครามที่ต้องแบกรับความเจ็บปวดจากการสูญเสีย ‘แม่’ อันเป็นสัญลักษณ์ของการสูญเสียรากเหง้าและความมั่นคงทางจิตใจ ความรุนแรงจากสงครามและเหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนแออัด ได้ทำลายความหมายของ ‘บ้าน’ ในเชิงพื้นที่กายภาพลงอย่างสิ้นเชิง ทำให้ตัวละครต้องเผชิญกับสภาวะกำพร้า ความหิวโหย และการพลัดพรากซึ่งสะท้อนภาพรวมของสังคมกัมพูชาที่โครงสร้างพื้นฐานและระบบความสัมพันธ์ถูกทำลายลง

สงครามมักจะทำให้ผู้คนพลัดที่นาคาที่อยู่ สุขา เกด และรัดฐา พวกเขาไปอยู่ต่างประเทศ แต่ธรรมชาติมนุษย์ย่อมผูกพันกับแผ่นดินแม่ คือการที่พวกเขากลับมาประเทศบ้านเกิดด้วยความโหยหา อย่างไรก็ตามการจากบ้านเกิดของน้าลำ น้าสัน และฉายออกจากชุมอัดแออัดไปอยู่ที่เขตพัฒนาใหม่ จังหวัดสีหนุก็เป็นเช่นเดียวกัน พวกเขาต่างประสบกับสภาวะความอ่อนไหวต่อความมั่นคงในชีวิตที่เกิดจากสงครามตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 เป็นต้นมา ก็ย่อมทำให้พวกเขาและชาวกัมพูชาไม่อาจมีบ้านหรือครอบครัวบนภูมิศาสตร์กายภาพที่มั่นคงถาวรได้ เรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นการเยียวยาบาดแผลบอบช้ำจากสงครามด้วยการเผชิญหน้ากับบาดแผลในชีวิตและในใจผ่านการเล่าเรื่อง ทบทวน และสร้างทางเลือกในจินตนาการก่อนจะบรรลุสู่การเยียวยาด้วยการรื้อฟื้นสายใยครอบครัวและความเป็นแผ่นดินแม่ขึ้นมาโดยไม่จำเป็นต้องผูกพันอยู่กับพื้นที่กายภาพ ด้วยลักษณะเช่นนี้นี่เอง ไม่ว่าพวกเขาจะอพยพไปที่ใด ทั้งในและนอกประเทศ พลังของมาตุภูมิหรือแผ่นดินแม่จึงมักจะลากดึงให้พวกเขาย้อนคืนมาเสมอ เพราะมันคือวิธีทางแห่งการเยียวยาและปลดปล่อยพวกเขาออกจากความเจ็บปวด

References

Amratisha, K (2006). Novelistic Witnesses from the Cambodian Killing Fields: The Relationship between Literary Elements and Functions. **Journal of Letters, 35** (1), 1-24. (In Thai)

Bamberg, M., & Georgakopoulou, A. (2008). Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis. **Text & Talk, 28** (3), 377-396.

Coleman, J.J. (2023). Narrative repair in teacher education: Restorying painful histories and “damaged” queer teacher identity. **Teaching and Teacher Education, 124.**

Heng, O. (2018). **Eulogy for the Funeral of Author Oum Sophany.** https://pechsangwawann.wordpress.com/2018/06/04 (In Cambodia)

Indochina Studies Center Graduate School of Public Administration, Burapha University. (2008). **Basic Information of the Kingdom of Cambodia.** Indochina Studies Center. (In Thai)

Nelson, H.L. (2001). **Damaged Identities, Narrative Repair.** Cornell University Press.

Nuchpiam, T. (1999). **Economic and Political Development Cambodia.** Kobfai. (In Thai)

Oum, S. (2000). **Who is My Mother?.** AEKE Press. (In France)

Ouppapong, P. (2020). **The role of Thailand mine action regarding mine clearance operations in compliance with the Ottawa convention during 2010-2020** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Pragatwutisarn, C. (2011). **Narrating Home and Identity of Marginalized Women Literature.** Kobfai. (In Thai)

Theeravit, K & Phasuk, S. (2000). Cambodia: **History, Society, Economy, Security, Politics, and Foreign Affairs.** Chulalongkorn University. (In Thai)

Winichakul, T. (1996). Memory and Traumatic History: The Case of the October 6, 1976 Bloodshed. **Rathasatsan, 19**, (3). 25-26. (In Thai)

การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564

An Analysis of Thai Language Textbooks for Grade 7 between 2010 – 2021

ณิชาดา ดิษยบุญสุวรรณ[1*] / นนทิยา จันทร์เนตร์[2]

Nichada Ditsayaboonsuwan[1*] / Nontiya Channate[2]

[1-2] สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

[1-2] Thai language Program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

**Corresponding author. E-mail: Krupamnichada@gmail.com*

Received: September 17, 2025
Revised: December 15, 2025
Accepted: December 19, 2025

Abstract

The objective of this research was to analyze Thai language textbooks for Grade 7 between 2010 - 2021. The sources of data used in the study were six Grade 7 Thai language textbooks: “Linguistic Diversity and Literary Criticism” by the Publishing House of the Teachers’ Council of Thailand; “Principles of Language and Usage” and “Literature and Literary Works” by Aksorn Charoentat Publishing House; and “Principles of Language and Usage” and “Literature and Literary Works” by the Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST). These were selected from the three publishers with the highest print frequency, consisting of one Thai language textbook and one Thai literature textbook from each publisher, a total of six books. The analysis of Thai language textbooks was divided into two aspects: content and physical appearance. The results showed that the Thai language textbooks for Grade 7 between 2010 - 2021 had two aspects as follows: 1) The content was complete, accurate, and appropriate. There were a variety of activities and exercises to choose from, and the language used was correct according to the principles of Thai usage. 2) For the physical appearance, the Publishing House of the Teachers’ Council of Thailand used bright four-color printing with illustrations on almost every page, while Aksorn Charoentat Publishing House and IPST used 2 - 4 color printing with fewer illustrations.

Keyword: Thai language textbooks, Textbook analysis

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียนภาษาไทย “วิวิธภาษา” และ “วรรณคดีวิจักษ์” ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. หนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษา” และ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย” และ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) โดยคัดเลือกจากหนังสือเรียนภาษาไทยที่มีจำนวนครั้งที่พิมพ์สูงสุด 3 อันดับ จำนวน 3 สำนักพิมพ์ เป็นหนังสือเรียนหลักภาษาไทย จำนวน 1 เล่ม และหนังสือเรียนวรรณคดีไทยจำนวน 1 เล่ม จากสำนักพิมพ์เดียวกัน ทั้งหมด 3 สำนักพิมพ์ รวม 6 เล่ม แบ่งการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาและด้านกายภาพ ผลการศึกษา พบว่าหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 มีองค์ประกอบ 2 ด้าน ดังนี้ ด้านเนื้อหาครบถ้วนถูกต้องเหมาะสม กิจกรรมและแบบฝึกหัดมีให้เลือกหลากหลาย ภาษาที่ใช้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย ด้านกายภาพสำนักพิมพ์องการค้าของ สกสค. ใช้สีสันสดใส 4 สี ภาพประกอบมีเกือบทุกหน้า, สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ใช้สีในการพิมพ์ 2-4 สี ภาพประกอบมีจำนวนน้อย

คำสำคัญ: หนังสือเรียนภาษาไทย, การวิเคราะห์หนังสือเรียน

บทนำ

แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามหนังสือเรียนก็ยังคงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ทุกโรงเรียนยังคงใช้อยู่ ครูและนักเรียนยังซื้อหนังสือเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนรัฐบาลยังสนับสนุนเงินเพื่อใช้ในการซื้อหนังสือเรียน ตามแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basics of the Office of the National Education Commission Ministry of Education, 2024, pp. 8-13) อธิบายว่า เนื่องจากหนังสือเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องที่จะบรรจุไว้ในหนังสือเรียนเล่มนั้นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะหนังสือเรียนภาษาไทย ผู้ที่จะแต่งหนังสือเรียนภาษาไทยได้นั้นจะต้องได้รับการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านภาษาไทย ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ชำนาญในเรื่องการแต่งหนังสือ เชี่ยวชาญในเรื่องหลักภาษาและการใช้ภาษา เชี่ยวชาญในด้านวรรณคดีไทยเป็นอย่างดี ซึ่งก่อนที่จะมีการตีพิมพ์หนังสือเรียนแต่ละเล่มเพื่อให้นักเรียนและครูใช้ในการเรียนการสอนได้นั้น จะต้องได้รับการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และองค์ประกอบอื่น ๆ อย่างรอบด้าน ก่อนที่นำมาตีพิมพ์และจำหน่าย เพื่อให้นักเรียนทั่วประเทศได้ใช้หนังสือเรียนที่มีคุณภาพอย่างสูงสุด ดังนั้นหนังสือเรียนจึงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างมั่นใจ หรือนำไปใช้ในการอ้างอิงได้เป็นอย่างดี เพราะข้อมูลในหนังสือเรียนแต่ละเล่มได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาเป็นอย่างดีแล้ว หนังสือจึงเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลความรู้ให้คนทั่วโลกได้รับรู้จนถึงในปัจจุบัน

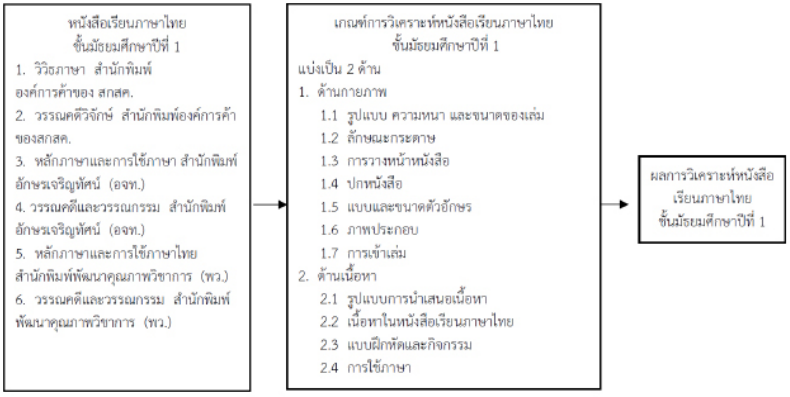
จากความสำคัญของปัญหาด้านการวิเคราะห์หนังสือเรียนในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผ่านมา พบว่างานวิจัยด้านการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนน้อยมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักพิมพ์เอกชน ตามบัญชีกำหนดสื่อการเรียนรู้สำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียนภาษาไทยที่เหมาะสมและใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเลือกหนังสือเรียนของครู นักเรียน และผู้ปกครอง อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนคุณภาพของหนังสือเรียนภาษาไทยในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหนังสือเรียนภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักพิมพ์เอกชนให้ได้เกิดประโยชน์สูงสุดตรงตามความต้องการของผู้ใช้

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดที่เป็นแนวทางในการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยวิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ ด้านกายภาพ และด้านเนื้อหา โดยผู้วิจัย ใช้แนวทางการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยมาปรับเป็นแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 โดยคัดเลือกจากหนังสือเรียนภาษาไทยที่มีจำนวนครั้งที่พิมพ์สูงสุด 3 อันดับ จำนวน 3 สำนักพิมพ์ และเป็นหนังสือเรียนภาษาไทยที่มีเนื้อหาหลักภาษาไทย จำนวน 1 เล่ม และหนังสือเรียนภาษาไทยที่มีเนื้อหาวรรณคดีไทยจำนวน 1 เล่ม จากสำนักพิมพ์เดียวกัน ทั้งหมด 3 สำนักพิมพ์ รวม 6 เล่ม ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	ชื่อหนังสือเรียนภาษาไทย	ชื่อสำนักพิมพ์	ปีที่เผยแพร่	จำนวนครั้ง
1	วิวิธภาษา	องค์การค้าของ สกสค.	2558	3
2	วรรณคดีวิจักษ์	องค์การค้าของ สกสค.	2558	3
3	หลักภาษาและการใช้ภาษา	อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)	2558	3
4	วรรณคดีและวรรณกรรม	อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)	2558	3
5	หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย	สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)	2558	2
6	วรรณคดีและวรรณกรรม	สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)	2558	2

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาข้างต้น เป็นหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักภาษาไทยและวรรณคดีไทย จำนวน 3 สำนักพิมพ์ ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียนในสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักพิมพ์เอกชนทุกสำนักพิมพ์ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์หนังสือเรียน คือ แบบวิเคราะห์หนังสือเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย รวมทั้งเก็บรวมรวมข้อมูลเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ แนวการวิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียน เรียบเรียงโดย K. Sarikabut & S. Sarikabut (1978) และการวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรียบเรียงโดย Priewpanich (2014) และแนวทางจากนักวิชาการ ได้แก่ Tim-am (2006) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1 แบบวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดพิมพ์ขึ้น ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564

2.1.2 แบบวิเคราะห์หนังสือเรียนด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ความคิดหลัก (สาระทางภาษา) และความคิดเสริม (สาระของเนื้อหา)

2.1.3 แบบวิเคราะห์หนังสือเรียนด้านกายภาพ ประกอบด้วย รูปแบบ ความหนาและขนาดของเล่ม ลักษณะกระดาษ การวางหน้าหนังสือ ปกหนังสือ แบบและขนาดตัวอักษร ภาพประกอบและการเข้าเล่ม

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 นำแบบวิเคราะห์หนังสือเรียนด้านเนื้อหาและด้านกายภาพที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำมาปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ

2.2.2 นำแบบวิเคราะห์หนังสือเรียนด้านเนื้อหาและด้านกายภาพไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและด้านกายภาพของหนังสือเรียนภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยด้านเนื้อหาและเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยด้านกายภาพ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าแบบวิเคราะห์สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย
0 หมายถึง ถ้าไม่แน่ใจว่าแบบวิเคราะห์สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย
-1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าแบบวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย

จากนั้นได้นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพร้อมคำแนะนำเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องหากค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 แสดงว่าเกณฑ์ในแบบวิเคราะห์ข้อนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย

2.2.3 นำแบบวิเคราะห์หนังสือเรียนด้านเนื้อหาและด้านกายภาพมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมข้อมูลรายชื่อหนังสือเรียนภาษาไทยที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียนหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาภาษาไทยที่จัดพิมพ์ขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 ซึ่งได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้เป็นหนังสือเรียนในสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยคัดเลือกจากหนังสือเรียนภาษาไทยที่มีจำนวนครั้งที่พิมพ์สูงสุด 3 อันดับ จำนวน 3 สำนักพิมพ์ เป็นหนังสือเรียนหลักภาษาไทย จำนวน 1 เล่ม และหนังสือเรียนวรรณคดีไทยจำนวน 1 เล่ม จากสำนักพิมพ์เดียวกัน ทั้งหมด 3 สำนักพิมพ์ รวม 6 เล่ม

3.2 ศึกษาหนังสือ เอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน หนังสือประกอบการเรียนและหนังสืออื่น ๆ ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำมาสร้างเป็นเกณฑ์หรือแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05

3.4 ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อถูกต้องแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 ตามเกณฑ์ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพและด้านเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยของ Sirisomboonwet (1985, pp. 51-52) และ Tim-Am (2006) มาสร้างเป็นแบบวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอผลการวิจัยเป็นพรรณนาวิเคราะห์และแบบตาราง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 ในลักษณะทางกายภาพและด้านการเนื้อหา สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ด้านกายภาพของหนังสือเรียนภาษาไทย

1.1 หนังสือเรียนภาษาไทย “วิวิธภาษา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค.

ภาพ 1 ตัวอย่างหนังสือเรียนภาษาไทย “วิวิธภาษา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Note: Thai Language Textbook “Linguistic Diversity” for Grade 7, published by the Teachers’ Council Publishing House, 2015

ด้านกายภาพของหนังสือเรียน จำแนกเป็นด้านรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง หนา 8 เซนติเมตร จำนวน 200 หน้า ขนาด 18.5 X 26 กระดาษปกเป็นกระดาษอาร์ต กระดาษที่ใช้ภายในเป็นกระดาษถนอมสายตา 55 แกรม ภาพปกและภาพภายในเล่มเป็นภาพวาดและภาพถ่ายสีสันสวยงาม สีที่ใช้ในการพิมพ์มี 4 สี สีสันสดใสเนื้อหาของภาพสื่อถึงเรื่องราวของเนื้อหา จำนวน 140 ภาพ แต่ละบทจะมีภาพแบบเต็มหน้ากระดาษ 1 หน้า และเป็นภาพขนาดเล็ก 1-2 หน้า นอกนั้นจะเป็นภาพตกแต่งบริเวณกรอบหน้าทุกหน้า ซึ่งเป็นภาพประกอบที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทนั้น เย็บเล่มแบบไสสันทากาว วิธีเย็บเล่มมีคุณภาพดี สีตัวอักษร 7-12 สี สีสันสดใส พบครั้งที่พิมพ์ พบปีที่พิมพ์ และจำนวนหนังสือที่พิมพ์

1.2 หนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีวิจักษ์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค.

ภาพ 2 ตัวอย่างหนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีวิจักษ์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
Note: Thai Language Textbook “Literary Criticism” for Grade 7, published by the Teachers’ Council Publishing House, 2015

ด้านกายภาพของหนังสือเรียนจำแนกเป็นด้านรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง หนา 8 เซนติเมตร จำนวน 168 หน้า ขนาด 18.5 X 26 กระดาษปกเป็นกระดาษอาร์ต กระดาษที่ใช้ภายในเป็นกระดาษถนอมสายตา 55 แกรม ภาพปกและภาพภายในเล่มเป็นภาพวาดและภาพถ่ายสีสันสวยงาม สีที่ใช้ในการพิมพ์มี 4 สี สีสันสดใส ภาพประกอบจำนวน 45 ภาพ ซึ่งแต่ละภาพสื่อถึงเรื่องราวของเนื้อหา ซึ่งเป็นภาพประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทั้งสิ้น เย็บเล่มแบบไสสันทากาว วิธีเย็บเล่มมีคุณภาพดี สีตัวอักษร 7-12 สี สีสันสดใส ชื่อบทจะเป็นตัวพิมพ์สีขนาดใหญ่ หัวข้อจะเป็นตัวหนาสีดำ เนื้อหาขนาด 18 พอยนต์ หากมีข้อความที่เน้นจะใช้ตัวหนาสีดำขนาด 18 พอยนต์ พบครั้งที่พิมพ์ พบปีที่พิมพ์ และพบจำนวนหนังสือที่พิมพ์

1.3 หนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษา” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)

ภาพ 3 ตัวอย่างหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
Note: Thai Language Textbook “Principles of Language and Usage” for Grade 7, published by Aksorn Charoentat Publishing House, 2015

รูปแบบเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง หนา 7 ซม. 160 หน้า ขนาด 18.4 X 25.4 กระดาษปกทำด้วยกระดาษอาร์ตชนิดมัน กระดาษที่ใช้ภายในเป็นกระดาษปรู๊ฟ 48.8 แกรม การออกแบบปกมีลักษณะเรียบง่ายสวยงาม ใช้สีสัน 4 สี สบายตา ใช้ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียน ภาพภายในเป็นภาพถ่ายและภาพวาด ภาพมีสีสันสวยงาม เนื้อหาของภาพสื่อเรื่องราวของเนื้อหา มีภาพประกอบจำนวน 33 ภาพ การวางหน้าหนังสือ ขอบด้านบน 2 ซม. ขอบด้านล่าง 1 นิ้ว ขอบด้านใน 1 ซม. ขอบด้านนอก 2 ซม. สีที่ใช้ในการพิมพ์มี 4 สี สีตัวอักษรมี 3 สี ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ชื่อบท ตัวอักษรหนาสีขาว ขนาด 48 พอยนต์ หัวข้อใหญ่เป็นตัวอักษรสี หนา 36 พอยนต์ หัวข้อรองเป็นตัวอักษรสี หนา 24 พอยนต์ เนื้อเรื่องเป็นตัวอักษรสีดำธรรมดา ขนาด 16 พอยนต์ เย็บเล่มแบบไสสันทากาว การเย็บเล่มประณีตคงทนแข็งแรง มีคุณภาพดี พบครั้งที่พิมพ์ แต่สิ่งที่ขาดไปคือปีที่พิมพ์ และจำนวนเล่มที่พิมพ์ในแต่ละครั้ง และสิ่งที่ควรปรับปรุงคือภาพประกอบในหนังสือเรียน ให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อดึงดูดใจและกระตุ้นความสนใจในการอ่านของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

1.4 หนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีและวรรณกรรม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)

ภาพ 4 ตัวอย่างหนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีและวรรณกรรม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
Note: Thai Language Textbook “Literature and Literary Works” for Grade 7, published by Aksorn Charoentat Publishing House, 2015

ด้านกายภาพของหนังสือเรียนจำแนกเป็นด้านรูปแบบเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง ขนาด 18.4 X 25.4 เซนติเมตร ความหนา 6 ซ.ม. จำนวน 160 หน้า กระดาษปกทำด้วยกระดาษอาร์ตชนิดมัน กระดาษที่ใช้ภายในเป็นกระดาษปรู๊ฟ 48.8 แกรม การออกแบบปกมีลักษณะประณีต สวยงาม ใช้สีสันเรียบง่าย แต่ก็ดึงดูดความสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหาทั่วไป ของหนังสือเรียนภาพปกเป็นภาพถ่าย ภาพประกอบมีจำนวน 16 ภาพ ภาพมีสีสันสวยงาม ภาพสื่อถึงเรื่องราวของเนื้อหา การวางหน้าหนังสือ ขอบด้านบน 1.5 ซม. ขอบด้านล่าง 2.5 ซม. ขอบด้านใน 1.5 ซม. ขอบด้านนอก 1.5 ซม. สีที่ใช้ในการพิมพ์ มี 4 สี สีตัวอักษรมี 3 สี ชื่อบทเป็นตัวอักษรหนาสี ขนาด 48 พอยนต์ ชื่อหน่วยใช้ตัวอักษรหนาสีขาว ขนาด 48 พอยนต์ หัวข้อใหญ่ใช้ตัวอักษรหนาสี 36 พอยนต์ หัวข้อรองใช้ตัวอักษรหนาสี 24 พอยนต์ เนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรธรรมดาสีดำ ขนาด 16 พอยนต์ การเย็บเล่มเย็บแบบไสสันทากาว มีคุณภาพดี แข็งแรงคงทน พบครั้งที่พิมพ์ แต่สิ่งที่ขาดไปคือปีที่พิมพ์และจำนวนเล่มที่พิมพ์ในแต่ละครั้ง

1.5 หนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

ภาพ 5 ตัวอย่างหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
Note: Thai Language Textbook “Principles of Thai Language and Usage” for Grade 7, published by Academic Quality Development Publishing House, 2015

ด้านกายภาพของหนังสือเรียนจำแนกเป็นด้านรูปแบบเล่มหนังสือเรียนภาษาไทยเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง ขนาด 18.2 X 25.5 เซนติเมตร หนา 6 เซนติเมตร ความหนา 144 หน้า กระดาษปกทำด้วยกระดาษอาร์ตชนิดมัน กระดาษที่ใช้ภายในเป็นกระดาษถนอมสายตา 55 แกรม การออกแบบปกมีลักษณะประณีต สวยงาม ภาพปกเป็นภาพวาดภาพคนลายไทย สีสันสดใส การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหาทั่วไปของหนังสือเรียน ภายในไม่มีภาพวาดมีภาพถ่าย จำนวน 16 ภาพ ภาพมีสีฟ้า ซึ่งเป็นภาพประกอบเนื้อหาเท่านั้น การวางหน้าหนังสือ ขอบด้านบน 2 ซม. ขอบด้านล่าง 1 นิ้ว ขอบด้านใน 1 ซม. ขอบด้านนอก 2 ซม. สีที่ใช้ในการพิมพ์ มี 2 สี สีตัวอักษร มี 2 สี ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ชื่อตอนใช้ตัวอักษรหนาสีดำขนาด 36 พอยนต์ หัวข้อใหญ่ใช้ตัวอักษรหนาสีดำขนาด 24 พอยนต์ หัวข้อรองใช้ตัวอักษรหนาสีดำขนาด 18 พอยนต์ เนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรธรรมดาดำขนาด 16 พอยนต์ จำนวน 144 หน้า เย็บเล่มแบบไสสันทากาว แข็งแรง ประณีต คงทน มีคุณภาพดี พบปีที่พิมพ์ แต่สิ่งที่ขาดไปคือครั้งที่พิมพ์และจำนวนเล่มที่พิมพ์ในแต่ละครั้ง และสิ่งที่ควรปรับปรุงคือสีสันโดยรวมของหนังสือเรียน สีและจำนวนของภาพประกอบในหนังสือเรียน ให้มีสีสันและจำนวนภาพประกอบมากขึ้น เพื่อดึงดูดใจ และกระตุ้นความสนใจในการอ่านของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

1.6 หนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีและวรรณกรรม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

ภาพ 6 หนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีและวรรณกรรม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
Note: Thai Language Textbook “Literature and Literary Works” for Grade 7, published by Institute of Academic Quality Development Publishing House, 2015

ด้านกายภาพของหนังสือเรียนจำแนกเป็นด้านรูปแบบเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง หนา 5 ซ.ม. จำนวน 120 หน้า กระดาษปกทำด้วยกระดาษอาร์ตชนิดมัน กระดาษที่ใช้ภายในเป็นกระดาษถนอมสายตา 55 แกรม การออกแบบปกมีลักษณะประณีต สวยงาม ใช้สีสันเรียบง่ายเพียง 2 สี คือสีดำและสีฟ้า ภาพปกเป็นภาพวาด การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหาภายในมีทั้งภาพวาดและภาพถ่าย ภาพเล็กจำนวน 7 ภาพ ภาพใหญ่เต็มหน้า 16 ภาพ ซึ่งมีภาพวาดเป็นส่วนใหญ่ ภาพสีจำนวน 7 ภาพ ภาพขาวดำจำนวน 8 ภาพ การวางหน้าหนังสือ ขอบด้านบน 2 ซม. ขอบด้านล่าง 1 นิ้ว ขอบด้านใน 1 ซม. ขอบด้านนอก 2 ซม. สีที่ใช้ในการพิมพ์ มี 2 สี และ 4 สี สีตัวอักษร มี 2 สี ชื่อตอนใช้ตัวอักษรหนาสีดำ ขนาด 36 พอยนต์ หัวข้อใหญ่ใช้ตัวอักษรหนาสีดำ 24 พอยนต์ หัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรหนาสีฟ้า 18 พอยนต์ เนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรธรรมดาสีดำ 18 พอยนต์ เย็บเล่มแบบไสสันทากาว การเย็บเล่มแข็งแรง ประณีต คงทน มีคุณภาพดีพบปีที่พิมพ์ แต่สิ่งที่ขาดไปคือครั้งที่พิมพ์และจำนวนเล่มที่พิมพ์ในแต่ละครั้ง สิ่งที่ควรปรับปรุงคือสีที่ใช้ในการพิมพ์ให้มีสีสันมากขึ้น เพื่อดึงดูดใจและกระตุ้นความสนใจในการอ่านของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

สรุปว่าด้านกายภาพของหนังสือเรียนภาษาไทยทุกสำนักพิมพ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 หนังสือเรียนภาษาไทยของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) เป็นหนังสือสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง หนา 6-8 เซนติเมตร จำนวนหน้า 120-190 หน้า ราคา 46-70 บาท กระดาษปกเป็นกระดาษอาร์ต กระดาษที่ใช้พิมพ์มีทั้งกระดาษถนอมสายตาและกระดาษปรู๊ฟ ตัวอักษรที่ใช้มีทั้งตัวหนาและตัวพิมพ์สี ขนาด 16-36 พอยนต์ รูปแบบการเย็บเล่มเย็บเล่มแบบไสสันทากาว การเย็บเล่มแข็งแรง คงทน คุณภาพดี ภาพปกและภาพภายในมีทั้งภาพวาดและภาพถ่าย จำนวน 16-33 ภาพ มีทั้งภาพสีและภาพขาวดำ เนื้อหาของภาพสื่อถึงเรื่องราวของเนื้อหา ภาพมีส่วนสำคัญที่ทำให้หนังสือน่าอ่านและหากเป็นภาพที่มีสีสันสวยงาม จะสามารถใช้เป็นสื่อแทนของจริงได้ การลำดับหน้าหนังสือ ปกนอกบอกชื่อหนังสือ สำนักพิมพ์ ระดับชั้น และราคา ด้านในของปกนอก ปกในบอกรายละเอียดของหนังสือทั้งหมด ตั้งแต่ชื่อเรื่อง ระดับชั้น สำนักพิมพ์ ผู้แต่ง ส่วนครั้งที่พิมพ์พบเพียง 2 สำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. และสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) แต่ไม่พบครั้งที่พิมพ์ในหนังสือเรียนภาษาไทย ของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ปีที่พิมพ์พบเพียง 2 สำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์องค์การค้าของสกสค. และสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ไม่พบปีที่พิมพ์ในหนังสือเรียนภาษาไทยของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) จำนวนหนังสือที่พิมพ์พบเพียง 1 สำนักพิมพ์เท่านั้น ได้แก่ สำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. ด้านในปกหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษา” และหนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีและวรรณกรรม” ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)

2. ด้านเนื้อหา

2.1 เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาไทย ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่ง หนังสือเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย และหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย ดังนี้

2.1.1 เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย ทั้ง 3 สำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์องค์การค้าของสกสค. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) มีความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน ดังนี้

หนังสือเรียนภาษาไทย “วิวิธภาษา” ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. เป็นหนังสือที่มีทั้งความคิดหลัก (สาระทางภาษา) และความคิดเสริม (สาระของเนื้อหา) ในส่วนของความคิดเสริม (สาระของเนื้อหา) จะเป็นเรื่องราวมีตัวละครและการดำเนินเรื่องที่น่าอ่าน ดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดีก่อนและตามด้วยความคิดหลัก (สาระทางภาษา) ซึ่งจะสอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องและอธิบายเพิ่มเติมหลังจากจบเนื้อเรื่องอย่างละเอียดอีกครั้ง

หนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษา” ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย” ของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จะมีลักษณะเนื้อหาความคิดหลัก (สาระทางภาษา) แต่ไม่มีความคิดเสริม (สาระของเนื้อหา) คือ เรื่องราวที่มีการดำเนินเรื่องผ่านตัวละครเหมือนหนังสือเรียนภาษาไทยของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. แต่เนื่องจากหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษา” ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยจึงพบว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยครบทุกมาตรฐาน ตัวชี้วัด และมีการเรียงลำดับเรื่องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

2.1.2 เนื้อหาของหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย หนังสือเรียนภาษาไทยทั้ง 3 สำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) มีการนำเสนอโครงสร้างและเนื้อหาที่เหมือนกัน เรื่องที่นำมาให้นักเรียนเรียนเป็นวรรณคดีเรื่องเดียวกัน การลำดับเรื่องที่ได้เรียนเหมือนกัน โครงสร้างของหนังสือเรียนคล้ายกัน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในรูปแบบตารางไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบเนื้อหาของหนังสือเรียนวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักพิมพ์องค์การค้าของ ทั้ง 3 สำนักพิมพ์

บทที่	“วรรณคดีวิจักษ์” สำนักพิมพ์ สกสค.	“วรรณคดีและวรรณกรรม” สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)	“วรรณคดีและวรรณกรรม” สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
บทนำ	สมบัติวรรณคดีของไทย	บทนำ	หลักการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม
บทที่ 1	นิราศภูเขาทอง	นิราศภูเขาทอง	นิราศภูเขาทอง
บทที่ 2	โคลงโลกนิติ	โคลงโลกนิติ	โคลงโลกนิติ
บทที่ 3	สุภาษิตพระร่วง	สุภาษิตพระร่วง	สุภาษิตพระร่วง
บทที่ 4	กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา	กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา	กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา
บทที่ 5	ราชาธิราช	ราชาธิราช	ราชาธิราช
บทที่ 6	กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน	กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน	กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน
บทที่ 7	นิทานพื้นบ้าน	นิทานพื้นบ้าน	นิทานพื้นบ้าน
ภาคผนวก	ผู้ทรงพระราชนิพนธ์ ผู้ทรงนิพนธ์ และผู้ประพันธ์	บทอาขยาน	บทอาขยาน

2.2 กิจกรรมและแบบฝึกหัด ในหนังสือเรียนภาษาไทยทั้ง 6 เล่ม พบว่าแบบฝึกหัดและกิจกรรมของสำนักพิมพ์เดียวกันจะมีรูปแบบของแบบฝึกหัดและกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันและต่างกัน ดังนี้

หนังสือภาษาไทยของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. “วิวิธภาษา” เน้นกิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติมากกว่าการนำความรู้ที่ได้จากบทนั้นมาตอบคำถาม เช่น แบ่งกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นในหัวข้อ “วัยรุ่นกับการแต่งกายตามแฟชั่น” (“Linguistic Diversity,” Publishing House of the Teachers’ Council of Thailand, 2015, p.62)

หนังสือภาษาไทยของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) ได้แก่ หนังสือเรียน “หลักภาษาและการใช้ภาษา” แบบฝึกหัดและกิจกรรมโดยแบ่งเป็น 2 หัวข้อโดยให้นักเรียนนำความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยมาใช้ในการตอบคำถาม เช่น “การอ่านจับใจความสำคัญควรมีหลักปฏิบัติอย่างไรบ้าง” และนำความรู้มาใช้ในการลงมือปฏิบัติในการจัดกิจกรรม เช่น นักเรียนแบ่งกลุ่มเลือกอ่านบทความ 1 บทความ จากงนเขียนสารคดี โฆษณา ข่าว บทร้อยกรอง วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และส่งตัวแทนรายงานการตีความและสรุปเรื่องที่อ่านหน้าชั้นเรียน” (“Principles of Thai Language and Usage,” Aksorn Charoentat Publishing House, 2015, p.25)

หนังสือเรียนภาษาไทยของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ทั้ง 2 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียน “หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย” เน้นแบบฝึกหัดเป็นคำถามท้ายบท โดยให้นักเรียนนำความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยมาใช้ในการตอบคำถาม แล้วนำความรู้มาใช้ในการลงมือปฏิบัติในการจัดกิจกรรม เช่นเดียวกับสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) แต่สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) มีการเพิ่มเติมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านหรือประชาคมอาเซียน เพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้รับความรู้ที่กว้างไกลมากยิ่งขึ้นเพิ่มเติมกิจกรรมที่เป็นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทักษะทุกด้านนอกจากนี้มีการเรียนรู้ด้วยโครงงาน ทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิดและทักษะที่หลากหลาย และเป็นการผสมผสานความรู้หลากหลายวิชาเข้าด้วยกันคำถามในกิจกรรมบูรณาการอาเซียน เช่นคำถามว่า “ถ้านักเรียนได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย ให้นักเรียนเขียนแนะนำตนเอง, แบ่งกลุ่มศึกษาสถานที่สำคัญในอาเซียนกลุ่มละ 1 ประเทศ เลือกสถานที่ที่สนใจ 1 แห่งมาเขียนแนะนำ, เขียนเรียงความเชิงพรรณนาเพื่อนำเสนอความเป็นไทยสู่อาเซียน นำมาแลกเปลี่ยนกันอ่าน ช่วยกันคัดเลือกผลงานดีเด่นไปจัดป้ายนิเทศ ฯลฯ” (“Principles of Thai Language and Usage,” Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST), 2015, pp. 84-100)

ทั้งนี้หนังสือเรียนภาษาไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยของทั้ง 3 สำนักพิมพ์ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้ มาใช้ในการตอบคำถาม และทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ทักษะความจำ ความรู้ ความเข้า การวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่นกิจกรรมในหนังสือ “วิวิธภาษา” ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของคุรุสภากล่าวว่า ฝึกเขียนวางแผนการใช้จ่ายและการเก็บออม โดยการแบ่งรายรับของตนเองออกเป็นส่วน ๆ ระบุรายการใช้จ่ายและการออมให้ชัดเจน (“Linguistic Diversity” and “Literary Criticism,” Publishing House of the Teachers’ Council of Thailand, 2015, p.32) หรือ ตัวอย่างกิจกรรมในหนังสือ “หลักภาษาและการใช้ภาษา” ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ กล่าวว่า ให้นักเรียนจัดโครงการ “สวนสุภาษิต” รวบรวมสำนวนสุภาษิต ข้อคิดหรือวรรคทองในวรรณกรรม วรรณคดีที่นักเรียนประทับใจ แล้วเขียนเป็นป้ายเล็ก ๆ ติดไว้ตามสวนหย่อมในโรงเรียน (“Principles of Thai Language and Usage,” Aksorn Charoentat Publishing House, 2015, p.11)และตัวอย่างกิจกรรมในหนังสือ “หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย” ของสำนักพิมพ์พัฒนา

คุณภาพวิชาการ กล่าวว่า ศึกษาคำที่ใช้ติดต่อสื่อสารในอาเซียน อาจแบ่งกลุ่มแยกกันศึกษาแต่ละประเทศ แล้วนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกัน (“Principles of Thai Language and Usage,”Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST), 2015, p.27)

2.3 การใช้ภาษา หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ทั้ง 6 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียนภาษาไทย “วิวิธภาษา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) หนังสือเรียนภาษาไทย “วรรณคดีวิจักษ์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย “วรรณคดีและวรรณกรรม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)และหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย “วรรณคดีและวรรณกรรม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) มีการใช้ภาษาในการอธิบายเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยและวรรณคดีไทย ทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ การใช้ภาษาในระดับทางการ เช่น “ภาษาพูด-ภาษาเขียน เป็นคำที่ใช้เรียกระดับของภาษา มิได้มีความหมายตรงตามตัวอักษรว่า ภาษาที่ใช้สำหรับพูดและภาษาที่ใช้สำหรับเขียน ภาษาพูด หมายถึง ภาษาระดับลำลองหรือภาษาระดับไม่เป็นทางการ ส่วนภาษาเขียน...” (“Linguistic Diversity,” Publishing House of the Teachers’ Council of Thailand, 2015, p.39) การใช้ภาษาในระดับกึ่งทางการ เช่น “คนหลายคนชอบต้นลั่นทม ทั้งรูปทรงของลำต้น ก้านใบและดอก บางคนว่าดอกลั่นทมมีเสน่ห์ กลีบบาง รูปสวย น่าทะนุถนอม ในขณะที่ลำต้นของลั่นทมให้ความรู้สึกเข้มแข็ง...” (“Linguistic Diversity,” Publishing House of the Teachers’ Council of Thailand, 2015, p.2) การใช้ภาษาในระดับไม่เป็นทางการ เช่น “วันหนึ่งตาก็งก ๆ เง่ิน ๆ เอาอาหารมาให้จระเข้ ขณะที่ตาก้มลงยื่นอาหารให้จระเข้กิน จระเข้ก็เอาหางฟาดทำให้ตาตกลงไปในน้ำ มันคาบตาดำน้ำหายไปอย่างรวดเร็ว ยายส่งเสียงร้องให้คนมาช่วย แต่ไม่มีใครช่วยได้ทันเพราะทั้งจระเข้และตาหายไปในน้ำอย่างไร้ร่องรอย...”(“ Principles of Thai Language and Usage,” Aksorn Charoentat Publishing House, 2015, p.15) และการใช้ประโยคคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจ เช่น “นักเรียนเคยสงสัยบ้างหรือไม่ว่ามนุษย์ออกเสียงได้อย่างไร การออกเสียงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของอวัยวะในขณะที่เราออกเสียง สมองจะสั่งการให้กล้ามเนื้อท้องหดตัว ดันกระบังลมและหน้าอกให้บีบลมออกจากปอดผ่านหลอดลมขึ้นมายังกล่องเสียง (ตำแหน่งของกล่องเสียงอยู่บริเวณกระดูกอ่อนที่เรียกว่า “ลูกกระเดือก” (“Principles of Thai Language and Usage,” Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST), 2015, p.6) โดยเนื้อหาความคิดหลัก (สาระทางภาษา) มีการใช้ภาษาในระดับทางการและภาษาในระดับกึ่งทางการ เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ต้องการความถูกต้อง ชัดเจน มีการเรียบเรียงอย่างเป็นลำดับและเหมาะที่จะใช้ในการอธิบายเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย เมื่อนักเรียนได้อ่านก็จะทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และบทวิเคราะห์ของเนื้อหาความคิดหลัก (สาระทางภาษา) ใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ และภาษาในระดับไม่เป็นทางการ เนื่องจากเป็นการแสดงความคิดเห็น มุมมอง ทัศนคติ สรุปความคิดสำคัญที่ให้ข้อคิด คติเตือนใจ ซึ่งในเนื้อหาความคิดเสริม (สาระของเนื้อหา) เป็นเรื่องราวที่มีการดำเนินเรื่องผ่านตัวละครจึงมีการใช้ภาษาในระดับกึ่งทางการเป็นส่วนใหญ่ เช่น “เวลาเราหาบของบนบ่า เราจะหาบได้ทีละข้าง เพราะต้องคอยระมัดระวังมิให้ของที่หาบไว้นั้นตกลงมา สังเกตได้จากคนที่หาบของเร่ขาย มือข้างหนึ่งหรือทั้งสองข้างจะต้องจับยึดไม้คานที่ใช้แขวนหาบไว้ให้มั่น การหาบของสองบ่าในเวลาเดียวกันย่อมทำให้ดีได้ยาก...”

("Literary Criticism," Publishing House of the Teachers' Council of Thailand, 2015, p.99) เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงความรู้สึกของตัวละคร เข้าใจเรื่องราวได้ง่ายมากยิ่งขึ้น รวมถึงบางตัวอย่างในเนื้อหาความคิดหลัก (สาระทางภาษา) มีการใช้ภาษาในระดับไม่เป็นทางการเพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้การใช้ภาษาดังกล่าวยังคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทยด้วย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2553-2564 จากฐานข้อมูลบัญชีกำหนดสื่อการเรียนรู้สำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านเนื้อหาและลักษณะทางกายภาพ จำนวน 6 เล่ม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 6 เล่ม ของทั้ง 3 สำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์องค์การของ สกสค. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และสำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ทั้งหนังสือที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย และหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาครบทุกด้าน ทั้งด้านการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูดอย่างน่าสนใจ รวมถึงทักษะในการใช้ภาษา การรู้จักสังเกต การตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นผู้ที่รู้จักนำเอาความรู้มาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างมีเหตุมีผล ก่อนนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีการใช้ภาษาและเนื้อหาที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน หนังสือเรียนมีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หน้าปก คำนำ สารบัญและเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องทั้งหลักภาษาไทยและวรรณคดีไทย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละส่วนแล้ว จะเห็นได้ว่าส่วนประกอบของหนังสือเรียนมีลักษณะค่อนข้างสมบูรณ์ กระดาษที่ใช้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร ภาพประกอบ สีที่ใช้ในการพิมพ์ การเข้าเล่ม ราคาและส่วนอื่นๆ ในหนังสือเรียน ความสมบูรณ์เหล่านี้ อาจเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านการพิมพ์ รวมทั้งการปรับปรุงรูปเล่มของหนังสือเรียนให้ดีขึ้นในแต่ละปี หลังจากที่ได้รับทราบข้อเสนอแนะ ในการจัดทำหนังสือเรียนมาแล้ว ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ (Krueayu, 2009, p. 37) ซึ่งได้ให้เกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบของเนื้อหา ประกอบด้วย โครงสร้างของเนื้อหา ,การกำหนดลำดับของเนื้อหา, รูปแบบการอธิบายเนื้อหา และลักษณะของแบบฝึกหัด

2. รูปเล่มของหนังสือเรียน ประกอบด้วย จำนวนหน้า, ลักษณะกระดาษ, ลักษณะปก, ขนาดเล่ม, ขนาดตัวอักษร, การใช้สีสันในหนังสือเรียน และภาพประกอบ

อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนของลักษณะภายนอกของหนังสือเรียนที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ความน่าสนใจของรูปเล่ม สีที่ใช้ในการพิมพ์ คุณภาพกระดาษ จำนวนของภาพประกอบ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ (Nilpraphasorn, 1985, p. 147) ที่พบว่า รูปเล่มไม่ทนทาน และไม่ประณีตเท่าที่ควร ภาพประกอบมีน้อย ความน่าสนใจของรูปเล่ม คุณภาพของปกหนังสือเรียนและกระดาษที่ใช้พิมพ์ ที่ควรปรับปรุงนั้นคงเนื่องมาจากทางสำนักพิมพ์มีความประสงค์ให้หนังสือเรียนมีราคาถูก ทางโรงพิมพ์จึงมุ่งถึงความประหยัดเป็นสำคัญคุณภาพและความน่าอ่านของหนังสือเรียนจึงลดลงไป

ด้านเนื้อหา ส่วนใหญ่มีความสมบูรณ์ดี ในเรื่องของปริมาณหรือสัดส่วนของเนื้อหาที่เหมาะสมกับเวลาเรียน สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร มีประโยชน์มีคุณค่า ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสมวัย มีความยาก-ง่าย เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน เนื้อหาเอื้อต่อการฝึกทักษะทางภาษา มีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก มีการใช้ภาษาที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักสังเกต ตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นผู้ที่รู้จักนำเอาสิ่งที่ได้อ่านมาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุมีผล ก่อนนำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Asakit, 2016, p. 98) ที่พบว่า หนังสือเรียนส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอยู่ในเกณฑ์ดีมากกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สิ่งควรปรับปรุง ได้แก่ ความน่าสนใจในหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และสำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) เนื่องจากมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยทั้งหมด มีเพียงเนื้อหาความคิดหลัก (สาระทางภาษา) เพียงอย่างเดียว แต่หนังสือเรียนภาษาไทย ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของ สกสค. ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยเหมือนกันแต่มีทั้งเนื้อหาความคิดหลัก (สาระทางภาษา) และความคิดเสริม (สาระของเนื้อหา) อยู่ในหนังสือเล่มเดียวกันเพราะหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์องค์การค้าของสกสค. ได้ระบุแนวการใช้หนังสือเรียนไว้ว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย “วิวิธภาษา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาไทยจากการอ่านเรื่องที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน ทำให้ได้เห็นรูปแบบงานเขียนที่หลากหลาย ได้อ่านภาษาสำนวนต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาทางการ ภาษากึ่งทางการ ภาษาลำลองและภาษาร้อยแก้ว จึงเน้นการใช้ภาษาเป็นประเด็นหลัก หลักภาษาเป็นประเด็นรอง ส่วนหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษา” ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) และหนังสือเรียนภาษาไทย “หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย” ของสำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) เน้นในเรื่องของหลักภาษาเป็นประเด็นหลักจึงไม่พบเนื้อหาความคิดเสริม(สาระของเนื้อหา) แต่ทำให้เนื้อหาในส่วนของความคิดหลัก (สาระทางภาษา) ละเอียดครบถ้วน เพิ่มเพียงความน่าสนใจของเนื้อหาความคิดเสริม (สาระของเนื้อหา) ที่จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการอ่านเกิดความหลากหลายในการศึกษา หากไม่เกินความสามารถของนักเรียนก็เป็นประเด็นที่ควรพิจารณา เพื่อให้นักเรียนได้เกิดแรงเสริมทางบวกในการเรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทยมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Nilpraphatsorn, 1985, p. 148) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ส่วนเนื้อหาที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือความน่าสนใจของเนื้อหาบางเรื่อง เนื่องจากบางเรื่องมีการใช้ภาษาค่อนข้างยาก แต่ถ้ามีคุณค่าสำคัญ และไม่เกินความสามารถของนักเรียนที่จะเรียนรู้ ก็สมควรนำมาศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์อันจะเป็นการพัฒนาปัญญาและทักษะต่างๆ ต่อไป

ด้านการใช้ภาษา มีความสมบูรณ์เป็นส่วนใหญ่ ทั้ง 6 เล่ม ได้แก่ ภาษาที่ใช้อธิบายมีความถูกต้องตามหลักภาษาไทย ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ (Nilpraphatsorn, 1985, p. 148) ซึ่งพบว่า ด้านวิธีเขียนและสำนวนภาษา มีความสมบูรณ์เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ภาษาที่ใช้อธิบายมีความถูกต้องตามหลักภาษาไทย สิ่งที่ควรปรับปรุง คือวิธีเสนอเนื้อหาในบางเล่ม ยังไม่พบการใช้สำนวนภาษาที่ทำให้เกิดการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ซึ่งตรงกับงานวิจัย Nilpraphatsorn (1985, p. 149) ซึ่งพบว่า วิธีเขียนที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ วิธีเสนอเนื้อหาบางตอนที่ไม่กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติมโดยตรงนัก

ด้านกิจกรรมและแบบฝึกหัด ส่วนใหญ่มีความสมบูรณ์ดี คือ แบบฝึกหัดและกิจกรรมมีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของคำถามที่ได้ใช้ทักษะ ทั้งความรู้ความจำ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Nilpraphatsorn, 1985, p. 149) ซึ่งพบว่า ด้านกิจกรรมและแบบฝึกหัดส่วนใหญ่มีความสมบูรณ์ดี คือ การฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ความสามารถนำไปประยุกต์ใช้และความเหมาะสมกับเวลา สิ่งที่ควรปรับปรุง คือ กิจกรรมในบางสำนักพิมพ์ยังเน้นเรื่องความรู้ความจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ทำกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเรียนรู้เพียงแค่ทฤษฎี คณะกรรมการหรือคณะผู้จัดทำหนังสือเรียนจึงจัดกิจกรรมและแบบฝึกหัดให้เลือกจำนวนมากและหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาร่วมกับการใช้ภาษาในการทำกิจกรรมในชีวิตจริง จนทำให้แบบฝึกหัดมีปริมาณมากจนไม่สัมพันธ์กับเวลา หากครูผู้สอนเตรียมการสอนล่วงหน้าและเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนไม่ต้องครบทุกกิจกรรม เลือกเฉพาะกิจกรรมที่เห็นว่าสำคัญไม่ต้องใช้ทั้งหมด ก็จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพอเหมาะกับเวลาที่จะใช้จัดกิจกรรมและแบบฝึกหัดของนักเรียนได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ในระดับชั้นอื่น เพื่อให้ได้วิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียนในระดับชั้นอื่น ซึ่งเป็นข้อมูลในการเลือกใช้หนังสือเรียนของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง

References

Asakit, T. (2016). **Analysis of high school history textbooks between A.D. 2008-2015** [Master's thesis]. Silpakorn University. (In Thai)

Choihiran, S., Inthapraphan, R., Kerd-on, P., Sahachatkosi, P., & Sukying, K. (2015). **Language principles and language use, Grad 7** (17th ed.). Aksorn Charoentat. (In Thai)

Choihiran, S., Inthapraphan, R., Kerd-on, P., Sahachatkosi, K., & Sukying, P. (2015). **Literature and Literary works, Grad 7** (16th ed.). Aksorn Charoentat. (In Thai)

Chalermyat, K., Changto, W., Hengsuwan, M., Khunwat Bandit, S., Lamprasert, N., Puingam, C., Thong-at, C., & Wichitnawin, P. (2015). **Thai Language Principles and Usage** (2nd ed.). Academic Quality Development. (In Thai)

Changto, W., Khunwatbandit, S., Onrit, L., Puingam, C., Ruddit, W., Thong-at, C., Utmang, S., & Wichitnawin. P., (2015). **Literature and Literary works** (2nd ed.). Academic Quality Development. (In Thai)

Krue-yu, T. (2009). **Comparative analysis of mathematics textbooks at the secondary school level in Thailand and Singapore, Textbook research** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Nilpraphatsorn, R. (1985). **Analysis of Thai language textbooks, Phicharat series, Grade 12** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Office of the National Education Commission, Ministry of Education. (2021). **Guidelines for the implementation of the project to support educational expenses from kindergarten to the completion of basic education, fiscal year 2022.** http://plan.bopp-obec.info. (In Thai)

Office of Academic Affairs and Educational Standards. (2010). **Linguistic Diversity, Grade 7** 3rd ed.). SKSC. (In Thai)

Office of Academic Affairs and Educational Standards. (2019). **Literary Criticism, Grade 7** (12th ed.). SKSC. (In Thai)

Piaophanit, R. (2014). **Analysis of Thai language textbooks.** (6th ed.). Ramkhamhaeng University. (In Thai)

การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน

The Naming of Thai YouTube Channels Focusing on Finance and Investment

สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล / Somkiat Watanapongsakul

[1] สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี 11120, ประเทศไทย
[1] School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi 11120, Thailand

E-mail: watsomkiat@gmail.com

Received: February 3, 2025
Revised: March 10, 2026
Accepted: March 18, 2026

Abstract

This research article aims to analyze the language used in the naming of Thai YouTube channels focusing on finance and investment, as well as to examine their naming characteristics. As a qualitative study, it collected data from 300 Thai YouTube channel names from August 1st to August 31st 2025. The findings reveal that: 1) the language used in naming is divided into monolingual naming, using either Thai or English, and bilingual naming, where the name combines both Thai and English. Regarding punctuation usage, five types were found: hyphens, colons, parentheses, dots, and Thai reduplication marks (Maiyamok, "ๆ"). 2) The semantic analysis identified two primary semantic domains: firstly, the financial and investment domain, which includes assets, resources, methods or processes, tools, goals, roles, and metaphorical expressions; and secondly, the general domain, which includes personal or organizational names, occupations and social status, kinship, animals, places, distinctive content features, and miscellaneous. Furthermore, three distinct naming patterns emerged: naming based on the general domain, naming based on the finance and investment domain, and naming that combines both the finance and investment and general domains.

Keyword: Thai YouTube Channel Naming, Finance and Investment

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน และวิเคราะห์การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลรายชื่อช่องยูทูบไทย จำนวน 300 ชื่อ ระหว่างวันที่ 1 - 31 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ผลจากการวิจัยพบว่า 1) ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อช่องยูทูบแบ่งเป็น การตั้งชื่อภาษาเดียว ด้วยภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ และการตั้งชื่อสองภาษา โดยส่วนหนึ่งของชื่อเป็นภาษาไทย อีกส่วนหนึ่งของชื่อเป็นภาษาอังกฤษ ด้านการใช้เครื่องหมายวรรคตอนพบเครื่องหมายยัติภังค์ ทวิภาค วงเล็บ จุด และไม้ยมก 2) การตั้งชื่อช่องยูทูบใช้วงความหมายหลักในการตั้งชื่อ 2 วงความหมาย ได้แก่ ก) วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน แบ่งเป็นสินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน, ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน, วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน, เครื่องมือและเครื่องมือวิเคราะห์ทางการเงินและการลงทุน, เป้าหมายทางการเงินและการลงทุน, คำเรียกบุคคลตามบทบาท, และคำเชิงเปรียบ ข) วงความหมายทั่วไป แบ่งเป็นชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร, อาชีพและสถานภาพบุคคล, เครือญาติ, สัตว์, สถานที่, การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา, และ อื่นๆ โดยพบรูปแบบการตั้งชื่อ 3 รูปแบบ คือ การตั้งชื่อด้วยวงความหมายทั่วไป, การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน, และการตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนร่วมกับวงความหมายทั่วไป

คำสำคัญ: การตั้งชื่อช่องยูทูบไทย, การเงินและการลงทุน

บทนำ

คนไทยให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อ จึงเลือกชื่อที่ความหมายดี ชื่อบุคคลใช้จำแนกและเรียกขานบุคคลแต่ละคน ส่วนชื่อร้านค้าและชื่อบริษัทมีความสำคัญหลายประการ อาทิ สร้างอัตลักษณ์ หรือสร้างการจดจำ การตั้งชื่อสะท้อนระบบความคิดและความเชื่อของคนในสังคม กล่าวคือ คนไทยมีความเชื่อว่าชื่อที่เป็นสิริมงคลช่วยให้ชีวิตประสบความสำเร็จและความสมหวัง (Phokasakonwanit & Boonyayotying, 2024, p. 327) ส่วนชื่อไม่ดีหรือไม่เหมาะแก่บุคคลจะส่งผลร้ายหรือพบความไม่สมหวัง

การตั้งชื่อในปัจจุบันสามารถใช้แสดงและระบุตัวตนในสื่อออนไลน์ โดยใช้หน่วยทางภาษาที่มีความหมายเป็นเครื่องมือสำคัญ อาทิ การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (E-mail) ที่ใช้ชื่อบุคคลเจ้าของบัญชี ชื่อบุคคลประกอบตัวเลข หรือสิ่งแสดงอัตลักษณ์บุคคล ทั้งเมืองเกิดหรือสถานที่ทำงาน ฯลฯ (Kersten & Lotze, 2021, pp. 15-17) การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก เป็นชื่อแสดงโปรไฟล์เจ้าของบัญชี โดยใช้ชื่อบุคคล ชื่อสกุลบุคคล ชื่อสมมติ หรือคำเรียกสิ่งมีชีวิตและคำเรียกสิ่งไม่มีชีวิต ฯลฯ (Burana & Singsawat, 2021, pp. 12-13) หรือการตั้งชื่อช่องยูทูบ ซึ่งเป็นชื่อที่มีความสำคัญเพราะใช้ระบุและอ้างอิงถึงช่องนั้น ๆ หรือใช้ค้นหารายการและติดตามช่องที่สนใจ ชื่อช่องยูทูบยังสร้างการรับรู้แก่ผู้ดูว่านำเสนอเนื้อหาประเภทใด เช่น แม่ไม้เพลงไทย นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพลงไทยลูกกรุง, ข่าวช่อง 8 นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข่าว, หนังจีน พากย์ไทย นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์จีน

ยูทูบเป็นแพลตฟอร์มที่รวมเนื้อหาในรูปแบบวิดีโอออนไลน์ เนื้อในยูทูบมีหลากหลายทั้งข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง และสาระข้อมูล ฯลฯ ส่วนใหญ่มีขนาดยาว จากการสำรวจการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่คนเอเชียใช้มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ เฟซบุ๊ก อินสตราแกรม และยูทูบ ส่วนสื่อออนไลน์ที่คนไทยเข้าถึงมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และยูทูบ (Statcounter, 2025) ยูทูบเป็นสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในลำดับต้น ๆ เนื่องจากเข้าถึงง่าย สะดวก รวดเร็ว เนื้อหาตอบสนองความต้องการ อย่างไรก็ดี จำนวนเนื้อหาในยูทูบไม่แน่นอน เนื่องจากเจ้าของช่องยูทูบสามารถสร้างและลบได้ตลอดเวลา

เนื้อหาในยูทูบที่ได้รับความสนใจมีหลายประเภท อาทิ ข่าว ความบันเทิง ประสบการณ์การเดินทาง และการศึกษา ในแต่ละประเภทยังจำแนกประเภทย่อย หากกล่าวเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ประเภทย่อยที่มีความสำคัญในปัจจุบันคือกลุ่มการพัฒนาตนเอง ด้านการเงินและการลงทุน หลายภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญนี้ จึงสร้างเนื้อหาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) โดยมุ่งปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ด้านการเงินและสามารถสร้างผลตอบแทนจากการลงทุนที่เหมาะสม (Sakonthawat, 2022) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดทำหลักสูตรการเงินและการลงทุน ให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาบรรจุในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) (The Stock Exchange of Thailand, 2025) นอกจากผนวกความรู้ด้านการเงินและการลงทุนเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในสถาบันการศึกษา บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงความรู้ดังกล่าวได้จากรายการในยูทูบ ปัจจุบันช่องยูทูบต่าง ๆ ผลิตเนื้อหาด้านการเงินและการลงทุน ซึ่งได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น บางรายการมีผู้ดูกว่าหกแสนครั้ง (The Standard Podcast, 2023) ในขณะที่บางช่องมีผู้กดติดตามกว่าล้านบัญชี ช่องยูทูบที่มีการดูและผู้ติดตามจำนวนมาก ส่วนหนึ่งมาจากการรับรู้ประเภทเนื้อหาได้จากชื่อช่องหรือจดจำช่องยูทูบได้ อาทิ ไอเดียลงทุน, นักสู้ตลาดเงิน, PK Finance, ย่อยข่าวหุ้น ฯลฯ อย่างไรก็ดี บางชื่อไม่ได้สื่อถึงเนื้อหารายการ แต่มีผู้ติดตามและดูจำนวนมาก เช่น ประธานเหมียว มีผู้ติดตามกว่าสามแสนบัญชี และ Paul Pattarapon พอล ภัทรพล มีผู้ติดตามกว่าล้านบัญชี จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าการตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุนอาจสัมพันธ์หรือสื่อเนื้อหาภายในช่องหรือไม่ก็ได้ อีกทั้งเมื่อพิจารณาลักษณะภาษาและการตั้งช่องยูทูบดังกล่าวมีความน่าสนใจวิเคราะห์ในระดับลึก ผลของการวิจัยนี้จะทำให้เข้าใจลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทยในสื่อออนไลน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน
2. เพื่อวิเคราะห์การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การตั้งชื่อ

ชื่อเป็นคำหรือกลุ่มคำที่ใช้เรียกและอ้างอิงบุคคลที่มีอยู่จริงหรือในจินตนาการ ชื่อบุคคลระบุถึงเฉพาะบุคคล แต่ไม่ระบุว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือประเภทใด (Zgusta in www.britannica.com) คนไทยให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อนับแต่อดีต โดยใช้คำไทยพยางค์เดียวที่จดจำง่าย เช่น อ้าย ยี่ ปัจจุบันความนิยมเปลี่ยนไป ชื่อมักมีหลายพยางค์ สร้างด้วยคำแปลกใหม่ เพื่อเลี่ยงไม่ให้ซ้ำกับผู้อื่น (Chaiyapan & Watchara-ampai, 2011, p. 122) โดยทั่วไปคนไทยตั้งชื่อให้ลูก 2 ชื่อ คือ ชื่อเล่นและชื่อจริง ที่มาของชื่อเล่นอาจตั้งด้วย 1) ลักษณะเด่นทางกายภาพของเจ้าของชื่อ 2) ส่วนของชื่อจริง 3) สิ่งที่ผู้ตั้งชื่อคาดหวังให้มีสภาพนั้น ๆ เช่น สภาพจิตใจที่มั่นคง สติปัญญา หรือคุณธรรมของบุคคล ฯลฯ ส่วนชื่อจริงเป็นชื่อที่สำคัญมากต้องเป็นชื่อที่มีความหมายดี โดยใช้คำภาษาบาลี สันสกฤต เขมร หรือประสมด้วยคำไทยหลายพยางค์ (Ronakiat, 2012, p. 5) การตั้งชื่อเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่สะท้อนความคิดและค่านิยม ปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อในสื่อออนไลน์เพิ่มขึ้น ทั้งชื่อบัญชีจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล ชื่อบัญชีเฟซบุ๊ก ชื่อบัญชีอินสตราแกรม และชื่อช่องยูทูบ ฯลฯ การตั้งชื่อในสื่อออนไลน์ดังกล่าวสะท้อนตัวตนบุคคล สร้างการรับรู้ และสร้างการจดจำ

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อของคนไทยมีอยู่พอควร โดยศึกษาวิเคราะห์การตั้งชื่อในประเด็นต่าง ๆ อาทิ งานวิจัยของ Phokasakonwanit & Boonyayotying (2024) เรื่องการศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาในการตั้งชื่อต่อความเชื่อเรื่องมงคล โดยใช้พยัญชนะ ก-ฮ เป็นตัวกำหนดชื่อตัวมงคล ผลการวิจัยพบว่าคนไทยนิยมตั้งชื่อที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก เพราะแสดงความเป็นที่หนึ่ง ส่วนผลการวิเคราะห์ลักษณะการตั้งชื่อที่สะท้อนความเชื่อเรื่องมงคลพบว่า ชื่อต้องมีความหมายดีและเป็นมงคลแก่ชีวิต เช่น เป็นผู้รู้, นักปราชญ์ หรือผู้เปี่ยมด้วยทรัพย์สินเงินทอง การตั้งชื่อที่นิยมรองลงมาคือการนำอักษรของชื่อพ่อและแม่มารวมกัน เพื่อแสดงความรักความผูกพัน ระหว่างพ่อ แม่ และลูก งานวิจัยของ Siriwatananawin (2001) เรื่องการศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย พบว่าการตั้งชื่อของคนไทยสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อ ทั้งความเชื่ออำนาจลึกลับความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยตั้งชื่อตามหลัก “นามทักษาปกรณ์” ส่วนบุคคลที่เป็นผู้ตั้งชื่อ ได้แก่ บิดามารดา พระภิกษุ ญาติผู้ใหญ่ ผู้รู้ และผู้ที่เกี่ยวกับเจ้าของชื่อ ปัจจัยในการตั้งชื่อคือ เพศ หลักโหราศาสตร์ ความหมาย ความไพเราะ ฯลฯ งานวิจัยของ Ronakiat (2012) เรื่องทัศนคติการตั้งชื่อเล่นสองพยางค์ของคนไทย ผลการวิจัยพบว่าการตั้งชื่อเล่นสองพยางค์มาจากความต้องการให้ชื่อมีความหมายที่ต้องการ, ความแปลกใหม่, ความโก้เก๋, และตั้งตามชื่อสัตว์ ดอกไม้ ผลไม้ ขนมที่ชอบ ชื่อเหล่านี้มีสองพยางค์ ผลการวิจัยยังพบว่าแนวโน้มการตั้งชื่อเล่นสองพยางค์มีมากขึ้น ในเด็กเล็กมีจำนวนชื่อเล่นสองพยางค์มากกว่าเด็กโตหรือผู้ใหญ่

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านค้าและการตั้งชื่อในสื่อออนไลน์ของคนไทยที่จะนำเสนอมีดังนี้ งานวิจัยเรื่องการตั้งชื่อร้านค้าย่านสำเพ็ง ของ Khumtong (2014) ผลการวิจัยพบว่าการตั้งชื่อร้านค้าย่านสำเพ็ง ในระยะแรกส่วนใหญ่เป็นภาษาจีน แต่ปัจจุบันมีทั้งภาษาจีน ไทย อังกฤษ ญี่ปุ่น เมื่อวิเคราะห์ความหมายที่ปรากฏในการตั้งชื่อร้านค้าจำแนกได้ 7 วงความหมาย คือ ชื่อบุคคล กิจกรรมหรือสินค้า คุณภาพสินค้าหรือบริการ ความนิยมชมชอบ ทำเลที่ตั้ง ความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และคำเรียกญาติ

ผลงานวิจัยต่อมาเป็นการศึกษาวิเคราะห์การตั้งชื่อในสื่อออนไลน์ ของ Burana & Singsawat (2020) เรื่องลักษณะทางภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อเฟซบุ๊กมีจำนวนตั้งแต่ 1-11 พยางค์ ตัวอักษรที่ใช้ ได้แก่ ตัวอักษรไทยและตัวอักษรภาษาอังกฤษ แต่นิยมใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษมากกว่า ส่วนกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กพบวิธีการตั้งชื่อ 6 วงความหมาย ได้แก่ ชื่อ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต อาการ ลักษณะ และอื่นๆ การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กมีแนวโน้มใช้ชื่อที่โดดเด่นกว่าผู้อื่น และแสดงตัวตนของบุคคล

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อที่ผ่านมามุ่งศึกษาวิเคราะห์ชื่อบุคคล ทั้งชื่อเล่นและชื่อจริง ชื่อกิจการร้านค้า และชื่อในสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก หรืออีเมล เป็นต้น แต่ไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อช่องยูทูบไทย ผู้วิจัยจึงมุ่งวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวต่อไป

2. แวดวงความหมาย (Semantic Domain)

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์แวดวงความหมายเป็นการศึกษากลุ่มของคำศัพท์ที่มีความหมายเป็นชุดเดียวกัน คือ มีความสัมพันธ์เชิงระบบ (paradigmatic relation) เช่น คำลักษณนาม คำสรรพนาม คำเรียกขาน คำเรียกญาติ คำเรียกสี คำบอกเวลา คำเรียกการทำอาหาร คำเรียกที่อยู่อาศัย คำในแต่ละกลุ่มเป็นคำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ กัน (Royal Institute, 2017, p. 388) การศึกษาแวดวงความหมายตามแนวทางของ Nida (1979, pp. 174-175) เน้นการจัดกลุ่มคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์เชิงระบบโดยแบ่งเป็น 4 หมวดใหญ่ คือ คำรูปธรรม, นามธรรม, เหตุการณ์ และการแสดงความสัมพันธ์ ทั้งนี้ Nida ได้แสดงให้เห็นว่าการจำแนกคำจากวงความหมายใหญ่สู่วงความหมายย่อย เช่น การแยกสิ่งมีชีวิตเป็นมนุษย์และสัตว์ในหมวดรูปธรรม การศึกษาแวดวงความหมายมักจำแนกแวดวงความหมายเป็นกลุ่ม เช่น คำเรียกรสในภาษาไทย จำแนกเป็น คำเรียกรสเดี่ยวซึ่งเป็นคำพื้นฐาน เช่น เผ็ด, เค็ม, เปรี้ยว, หวาน และคำเรียกรสที่สร้างขึ้นจากคำเรียกรสเดี่ยว เช่น เค็ม ๆ หวาน ๆ, เผ็ดไฟออกปาก ฯลฯ การศึกษาในประเด็นนี้สะท้อนถึงโลกทัศน์และกระบวนการรับรู้ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวภายใต้บริบทวัฒนธรรมนั้น ๆ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์แวดวงความหมายต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตการวิจัย 2 ประเด็น คือขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล และขอบเขตด้านแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล การคัดเลือกข้อมูลใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 – 31 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ดังนี้

1.1 เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล ดังนี้

1.1.1 การดำเนินรายการในช่องยูทูบใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก

1.1.2 รายการในช่องยูทูบนำเสนอเนื้อหาหลักด้านการเงิน และ/หรือการลงทุน

1.1.3 ช่องยูทูบมีเนื้อหารายการไม่น้อยกว่า 5 รายการ

1.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย จากเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อช่องยูทูบจำนวน 300 ชื่อ

2. ขอบเขตด้านแนวคิดการวิจัย งานวิจัยนี้ประยุกต์แนวคิดการวิเคราะห์การตั้งชื่อที่เสนอโดย Ronakiat (2012) และแนวคิดการวิเคราะห์วงความหมายที่เสนอโดย Nida (1979)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาข้อมูลและกำหนดแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นวิจัย ขอบเขตการวิจัย และแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดแหล่งข้อมูลและเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล ตามรายละเอียดในหัวข้อขอบเขตการวิจัย
2. เก็บข้อมูลรายชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเด็น คือ วิเคราะห์ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน และการตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นเสนอผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย การเสนอผลวิจัยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์พร้อมเสนอตัวอย่างข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การนำเสนอชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุนยึดรูปเขียน เครื่องหมาย สัญลักษณ์ และวรรคตอน ตามแหล่งข้อมูล โดยพิมพ์ด้วยตัวเอน เช่น *ลงทุนกล้วยๆ – Bananas Investment*
2. ชื่อช่องยูทูบภาษาอังกฤษจะแปลเป็นภาษาไทยแบบคำต่อคำ ในกรณีที่ภาษาไทยใช้คำภาษาอังกฤษเป็นคำทับศัพท์จะเขียนตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสภา โดยใส่คำภาษาอังกฤษพร้อมคำแปลภาษาไทยหรือคำทับศัพท์ ในเครื่องหมายอัญประกาศ และนำเสนอเฉพาะคำที่ปรากฏครั้งแรกเท่านั้น
3. ชื่อช่องยูทูบที่มีคำอธิบายประกอบจะใส่คำอธิบายในเครื่องหมายอัญประกาศ เช่น *Lumpsum* “เขียนแทนคำว่า ล่ำซำ”

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุนทุกชื่อมีความหมายประกอบด้วยคำอย่างน้อย 2 คำ โดยมากเป็นคำเนื้อหาที่มีความหมายในตัวเอง เช่น คำว่า หุ้น, ทอง, พ่อบ้าน, ลงทุน ฯลฯ ส่วนคำไวยากรณ์พบไม่มากเท่าคำเนื้อหา เช่น จะ, ใน, กับ ฯลฯ โดยคำกลุ่มนี้ใช้ประกอบชื่อขนาดยาว ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน

ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน ได้แก่ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังพบการใช้เครื่องหมายวรรคตอนประกอบเป็นส่วนหนึ่งของชื่อ ในหัวข้อนี้นำเสนอเนื้อหาโดยแบ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ และเครื่องหมายวรรคตอน

1.1 ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ แบ่งเป็นการตั้งชื่อภาษาเดียว และการตั้งชื่อสองภาษา

1.1.1 การตั้งชื่อภาษาเดียว ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อคือภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ดังนี้

1) ภาษาไทย ทั้งคำไทยแท้ เช่น พ่อบ้าน และคำยืมที่ภาษาไทยรับมาแต่อดีต อาทิ คำยืมภาษาบาลี เช่น วิชา คำยืมภาษาสันสกฤต เช่น ศิลปิน คำยืมภาษาเขมร เช่น จรวด และคำยืมภาษาจีน เช่น หุ้น การตั้งชื่อช่องยูทูบเป็นภาษาไทยอาจเขียนด้วยตัวอักษรไทย หรือตัวอักษรภาษาอังกฤษที่เขียนแทนคำภาษาไทย เช่น Hoon เขียนแทนคำว่า หุ้น ดังนี้

ก) ชื่อภาษาไทยเขียนด้วยตัวอักษรไทย ทุกชื่อมีความหมาย มีหลายพยางค์ และประกอบด้วยอย่างน้อย 2 คำ ดังตัวอย่าง *ลงทุนเปลี่ยนชีวิต, ตามผมลงทุน, ทันหุ้น, หุ้น ติด จรวด, เพื่อนเล่าการเงิน, เชียนทองคำ, แนวคิดคนรวย, วัยรุ่นนักลงทุน, พ่อบ้านลงทุน, ลงทุนหุ้นอเมริกา, ประธานเหมียว, วิชาใช้เงิน, เล่าเรื่องที่ชอบ บอกเรื่องที่ใช่, ศิลปินการเงิน, เม่าน้อยคอยหุ้น*

ข) ชื่อภาษาไทยเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ พบไม่มาก ดังตัวอย่าง *Lumpsum* “เขียนแทนคำว่า ล่ำซำ”

ค) ชื่อภาษาไทยเขียนด้วยตัวอักษรไทยร่วมกับตัวอักษรภาษาอังกฤษ โดยอาจเขียนคำเดียวกัน ดังตัวอย่าง *VIRUN LONGTUN วัยรุ่นลงทุน, PomYakRoo (ผมอยากรู้)* หรือเขียนในคำต่างกัน กล่าวคือ ตัวอักษรไทยเขียนแทนคำภาษาไทยคำหนึ่ง ส่วนตัวอักษรภาษาอังกฤษเขียนอีกคำหนึ่ง ดังตัวอย่าง *Lenhoon - หุ้น การลงทุน ความมั่งคั่ง* “Lenhoon เขียนแทนคำว่า เล่นหุ้น”

2) ภาษาอังกฤษ แบ่งเป็นชื่อที่เขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ และชื่อที่เขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษร่วมกับตัวอักษรไทย ดังนี้

ก) ชื่อภาษาอังกฤษเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยคำหลายคำ ดังตัวอย่าง *Money and Banking Channel* “money แปลว่า เงิน banking แปลว่า การธนาคาร channel แปลว่า ช่อง”, *THE MONEY COACH* “coach ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า โค้ช”, *THE STANDARD WEALTH* “standard แปลว่า มาตรฐาน wealth แปลว่า ความมั่งคั่ง”, *Mission To The Moon* “mission แปลว่า งานที่ได้รับมอบหมาย ภารกิจ moon แปลว่า พระจันทร์”

ข) ชื่อภาษาอังกฤษเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษและตัวอักษรไทย โดยเขียนคำเดียวกัน ได้แก่ *Money Skill มันนี่ สกิล* “skill แปลว่า ทักษะ”

1.1.2 การตั้งชื่อสองภาษา ส่วนหนึ่งของชื่อเป็นภาษาไทย อีกส่วนหนึ่งของชื่อเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

1) ชื่อสองภาษาเขียนด้วยตัวอักษรไทย ส่วนของชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเขียนด้วยตัวอักษรไทย ส่วนของชื่อภาษาไทยเขียนตามหลักคำไทย ส่วนของชื่อภาษาอังกฤษ คำกลุ่มหนึ่งเป็นคำทับศัพท์ อาทิ คำว่า กราฟ ทับศัพท์คำภาษาอังกฤษ graph คำภาษาอังกฤษอีกกลุ่มหนึ่งคือคำที่ภาษาไทยมีคำไทยใช้อยู่แล้ว เช่น ไทม์ เขียนแทนคำว่า time คำไทยคือ เวลา, เทรด เขียนแทนคำว่า trade คำไทยคือ ซื้อขายหลักทรัพย์ ฯลฯ การตั้งชื่อช่องยูทูบสองภาษาที่เขียนด้วยตัวอักษรไทย ดังตัวอย่าง *ไอเดียลงทุน* “ไอเดีย-idea แปลว่า ความคิด”, *ไดอารี่การเงิน* “ไดอารี่-diary ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า ไดอารี่”, *จัดพอร์ต กบข., แกะกราฟเทรด* “เทรด-trade แปลว่า การค้าขาย ซื้อขาย” , *ลงทุนแมน* “แมน-man แปลว่า ผู้ชาย”, *ลงทุนบอนด์* “บอนด์-bond แปลว่า พันธบัตร ตราสารหนี้”

2) ชื่อสองภาษาเขียนด้วยตัวอักษรไทยและตัวอักษรภาษาอังกฤษ ส่วนของชื่อภาษาไทยเขียนด้วยตัวอักษรไทย ส่วนของชื่อภาษาอังกฤษเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ หรือตัวอักษรภาษาอังกฤษและตัวอักษรไทย ดังตัวอย่าง *Wealth Republic ครบเครื่องเรื่องกองทุน* “republic แปลว่า

สาธารณรัฐ", *เริ่มลงทุนกับ ลุงทองคำ I am gold bug* "I แปลว่า ผม ฉัน gold แปลว่า ทอง bug แปลว่า แมลง", *ลงทุน Diary, นักลงทุนจิ๋ว LittleInvestor* "little แปลว่า เล็กน้อย investor แปลว่า นักลงทุน", *INVESTMENT ลงทุนเป็นเห็นกำไร* "investment แปลว่า การลงทุน เงินลงทุน", *Wealth Buddy เพื่อนคู่คิด วางแผนชีวิตการเงิน* "buddy แปลว่า เพื่อนรัก"

3) ชื่อสองภาษาเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ ส่วนของชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ โดยส่วนของชื่อภาษาไทยเขียนให้ออกเสียงใกล้เคียงกับคำไทย อาทิ aom เขียนแทนคำว่า ออม ดังตัวอย่าง

aomMoney	"aom เขียนแทนคำว่า ออม"
Mao Investor	"Mao เขียนแทนคำว่า เม่า"
Naiwaen Investment	"Naiwaen เขียนแทนคำว่า นายแว่น"
MONEY MHEE	"MHEE เขียนแทนคำว่า หมี"
Thairath Money	"Thairath เขียนแทนภาษาไทย ไทยรัฐ"
TAXBugnorms	"tax แปลว่า ภาษี" *Bug* เขียนแทนภาษาไทย บัก (ภาษาถิ่นอีสาน) *norms* เขียนแทนภาษาไทย หนอม (ชื่อเล่น)"
Hoon Online Channel	"online ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า ออนไลน์" "Hoon เขียนแทนภาษาไทย หุ้น"

1.2 เครื่องหมายวรรคตอน ใช้ประกอบการตั้งชื่อช่องยูทูบ 5 เครื่องหมาย ได้แก่ ยัติภังค์ ทวิภาค วงเล็บหรือนขลิขิต จุด และไม้ยมกหรือยมก เครื่องหมายวรรคตอนบางเครื่องหมายใช้ตามหลักเกณฑ์ราชบัณฑิตยสภา คือ วงเล็บหรือนขลิขิต จุด และไม้ยมกหรือยมก บางเครื่องหมายไม่ใช้ตามหลักเกณฑ์ราชบัณฑิตยสภา (Royal Institute, 2008, pp. 2-19) คือ ยัติภังค์ และทวิภาค ดังนี้

1.2.1 ยัติภังค์ พบมากที่สุด การใช้ยัติภังค์ประกอบการตั้งชื่อช่องยูทูบ ดังนี้

1) ใช้คั่นส่วนของชื่อภาษาไทยและส่วนของชื่อภาษาอังกฤษ เช่น *ไดอารี่การเงิน-Money Diaries, Value Investing-ลงทุนให้มีอิสระ* "value แปลว่า คุณค่า มูลค่า investing แปลว่า การลงทุน , *นักคิดมั่งคั่ง-Wealth Thinker* "thinker แปลว่า นักคิด"

2) ใช้คั่นระหว่างคำ โดยคั่นคนละคำ เช่น หุ้นไทย-หุ้นนอก หรือคั่นคำเดียวกันแต่เขียนด้วยตัวอักษรไทยกับตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น *Scanhoon-สแกนหุ้น* "scan ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า สแกน"

3) ใช้ขยายความ ส่วนของชื่อที่ปรากฏหลังเครื่องหมายยัติภังค์เป็นส่วนขยาย เช่น *Lenhoon-หุ้น การลงทุน ความมั่นคง, จารย์โจ-เล่าการเงิน, ทนายเทรด-กฎหมาย การเงิน การลงทุน, Tle Naatawoot - เพราะทุกอย่างคือการลงทุน* "Tle ชื่อเล่น Naatawoot ชื่อจริง"

1.2.2 ทวิภาค ปรากฏมากรองจากยัติภังค์ การใช้ทวิภาคประกอบการตั้งชื่อช่องยูทูบ ดังนี้

1) ใช้คั่นส่วนของชื่อภาษาไทยและส่วนของชื่อภาษาอังกฤษ โดยทั้งสองส่วนมีความหมายเดียวกัน ได้แก่ *Self Invesment: ลงทุนในตัวเอง* "self แปลว่า ตนเอง"

2) ใช้ขยายความ ส่วนของชื่อที่ปรากฏหลังเครื่องหมายทวิภาคเป็นส่วนขยาย เช่น *นักรบแห่งเทียน : จับสัญญาณหุ้นขาขึ้นและเทรนด์ธุรกิจ, พลิกชีวิตด้วยการเทรด: คุยเรื่องตังค์หลังเลิกงาน, KruAom: ครูอ้อมสอนรวยแบบสบาย ๆ* "Kru เขียนแทนคำว่า ครู Aom ชื่อเล่น"

1.2.3 วงเล็บหรือนขลิขิต พบไม่มาก ส่วนของชื่อในวงเล็บใช้ขยายความส่วนที่นำมาก่อน เช่น ล*งทุนหุ้นต้นเทรนด์ (หุ้น USA), 10,000 Graph (เทรดหุ้นไทยแม่น ๆ)* “graph ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า กราฟ”

1.2.4 จุด พบเพียงชื่อเดียว เครื่องหมายจุดเขียนไว้หลังตัวอักษร เพื่อแสดงว่าเป็นอักษรย่อ ได้แก่ *จัดพอร์ต กบข.*

1.2.5 ไม้ยมกหรือยมก เครื่องหมายนี้สามารถเขียนหลังคำ วลี หรือประโยค เพื่อให้อ่านคำ วลี หรือประโยคซ้ำอีกครั้งหนึ่ง (Royal Institute, 2008, p. 37) เครื่องหมายไม้ยมกที่ปรากฏในการตั้งชื่อพบเฉพาะซ้ำคำเท่านั้น เช่น *ปันผลกล้วย ๆ – หุ้นปันผล ใคร ๆ ก็เข้าใจได้, ลงทุนง่าย ๆ สไตล์ข้าราชการ*

2. การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน

การวิเคราะห์การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุนแบ่งเป็นการวิเคราะห์วงความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อ และรูปแบบการตั้งชื่อ

2.1 วงความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อ การวิเคราะห์วงความหมายสะท้อนโลกทัศน์และระบบความคิด เพราะหน่วยภาษาที่มีความหมายสัมพันธ์กันในเชิงความหมายมักปรากฏร่วมกันหรืออยู่ในบริบทเดียวกัน (Royal Institute, 2017, p. 389) และแสดงความหมายเชิงระบบทางความคิดของคน อย่างไรก็ดี การวิเคราะห์วงความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อจะพิจารณาเฉพาะคำเนื้อหาเท่านั้น เนื่องจากเป็นคำที่มีความหมายเด่นชัด ส่วนคำไวยากรณ์เป็นคำที่ไม่มีความหมายประจำคำ (Royal Institute, 2017, p. 198) จึงนำมาวิเคราะห์ไม่ได้

ชื่อช่องยูทูบหนึ่ง ๆ อาจประกอบด้วยคำหลายคำที่มีหลายวงความหมายย่อยร่วมกัน เช่น *จารย์โจ-เล่าการเงิน* ประกอบด้วยวงความหมายย่อย ดังนี้ จารย์ เป็นคำตัดของคำว่า อาจารย์ อยู่ในวงความหมายอาชีพ, โจ เป็นชื่อเล่น อยู่ในวงความหมาย ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร, เล่า อยู่ในวงความหมายบอกลักษณะเด่นของเนื้อหา, และการเงิน อยู่ในวงความหมายทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน ดังนั้น การนำเสนอชื่อช่องยูทูบในแต่ละวงความหมายจะทำตัวอักษรเข้มเฉพาะคำในวงความหมายนั้น ๆ

ผลการวิเคราะห์พบวงความหมายหลัก 2 วงความหมาย คือ 1) วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน และ 2) วงความหมายทั่วไป วงความหมายหลักทั้งสองแบ่งวงความหมายย่อยได้อีก 14 วงความหมาย ดังนี้

2.1.1 วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน เป็นวงความหมายที่ใช้มากในการตั้งชื่อช่องยูทูบ แบ่งวงความหมายย่อย ดังนี้

1) สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน ดังนี้

ก) ตราสารทุน วงความหมายนี้ใช้คำว่า หุ้น ในชื่อช่องยูทูบ ดังตัวอย่าง ***หุ้น*** *อเมริกาดีบอกต่อ, ทัน**หุ้น**, Scan**hoon**-สแกน**หุ้น**, **หุ้น**ไทย-**หุ้น**นอก*

ข) ตราสารหนี้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า bond โดยพบชื่อช่องยูทูบเขียนทับศัพท์ว่า ***บอนด์*** ดังตัวอย่าง *ลงทุน**บอนด์***

ค) สินทรัพย์โภคภัณฑ์ มีหลายชนิด อาทิ โลหะมีค่า พลังงาน สินค้าเกษตร ชื่อช่องยูทูบที่ใช้คำในวงความหมายนี้พบแต่โลหะมีค่า คือ ทองคำ ดังตัวอย่าง *เซียน**ทองคำ**, เริ่มลงทุนกับลุง**ทองคำ** I am **gold** bug, เทรด**ทอง**ต้องรู้, สถาบี**ทองคำ***

ง) สินทรัพย์ดิจิทัล พบ 2 คำ คือ คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) มักใช้คำตัดคือ คริปโต หรือ Crypto และบิตคอยน์ (Bitcoin) ดังตัวอย่าง ***Crypto*** *Dog* “dog แปลว่า สุนัข”, *ตามผมลงทุน **คริปโต, Bitcoin** ลงทุนบอย* “บอย-boy แปลว่า เด็กผู้ชาย”

จ) อสังหาริมทรัพย์ ชื่อช่องยูทูบใช้คำตัดคือ อสังหา ดังตัวอย่าง *ครูบีลีฟลงทุน**อสังหา***

ฉ) กองทุนรวม พบคำเดียว คือ ***กองทุน*** ได้แก่ *Wealth Republic ครบเครื่อง เรื่อง**กองทุน***

2) ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน ดังนี้

ก) ทรัพยากรที่จับต้องได้ พบในชื่อช่องยูทูบ ได้แก่ เงิน ดังตัวอย่าง *วิชาใช้**เงิน**, เปิดโลกการ**เงิน**, หา**เงิน**ในอากาศ, ศิลปินการ**เงิน**, ไดอารี่การ**เงิน**-**Money** Diaries, **Money**&Wealth channel, THE **MONEY** COACH*

ข) ทรัพยากรด้านเวลา พบคำว่า ***เวลา*** และคำภาษาอังกฤษ time ดังตัวอย่าง *หมอยุ่งอยากมี**เวลา**, Longtun **Time** - ลงทุน**ไทม์** - ได้**เวลา**ลงทุน*

ค) ทรัพยากรด้านความรู้ ความคิด และทัศนคติ ที่มีต่อการเงินและการลงทุน วงความหมายนี้พบคำว่า ไอเดีย, คิด, สมอง, กล้วย ๆ, ง่าย ๆ, ง่ายจัง ดังตัวอย่าง ***ไอเดีย**ลงทุน, **คิด**นอกกรอบ, **สมอง**การเงิน, ลงทุน**กล้วยๆ**-Bananas Investment* “bananas แปลว่า กล้วย”, *ปันผล**กล้วย ๆ** - หุ้นปันผล ใครๆ ก็เข้าใจได้, หุ้นเมก**ง่ายจัง**, ลงทุน**ง่ายๆ** สไตล์ข้าราชการ*

3) วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน คำที่ใช้ในทางการเงินและการลงทุน เช่น เทรดสั้น คือการซื้อขายสินทรัพย์ทางการเงินและการลงทุนในระยะเวลาสั้น เพื่อทำกำไร ฯลฯ แต่บางคำใช้เป็นคำทั่วไป อาทิ วางแผน หรือ plan ดังตัวอย่าง ***Plan**Tastic **วางแผน**การเงิน, พ่อ**ออม** สอนลูก**ออม** – เรื่องการเงินง่ายๆ สไตล์พ่อสอนลูก, **aom**Money, **เทรด**หาค่าเทอม, **เทรดสั้น**ปั้นพอร์ตล้าน, จารย์ริว**เทรด**ไปกินไป, **จัดพอร์ต** กบข., Lumpsum, หุ้นนอก **มอนิเตอร์***

4) เครื่องมือและเครื่องมือวิเคราะห์ทางการเงินและการลงทุน พบคำว่า **บัญชี**, ประกัน, กราฟ หรือ Graph และ แท่งเทียน เช่น ***บัญชี**อย่างง่าย เพื่อเจ้าของกิจการ, เก่ง**บัญชี** ภาษีบรรเทา, บอส **ประกัน**และลงทุน, คิดนอก**กราฟ**, พีบิ๊ก สาย**กราฟ**, นักรบ**แท่งเทียน** : จับสัญญาณหุ้นขาขึ้นและเทรนธุรกิจ*

5) เป้าหมายทางการเงินและการลงทุน คำในวงความหมายนี้เป็นความคาดหวังทางการเงินและ/หรือการลงทุน เช่น อิสรภาพ, ความมั่งคั่ง หรือ wealth, พลิกชีวิต, กำไร, และ ปันผล ดังตัวอย่าง *เทรดเพื่อ**อิสรภาพ**, แด่**อิสรภาพ**ทางการเงิน, นักคิด**มั่งคั่ง**-**wealth** Thinker, เอก **มั่งคั่ง**ทางการเงิน, Money&**Wealth** channel, **พลิกชีวิต**ด้วยการเทรด: คุยเรื่องตังค์หลังเลิกงาน, **พลิกชีวิต**ด้วยการลงทุนหุ้นอเมริกา, INVESTMENT ลงทุนเป็นเห็น**กำไร**, หุ้น**ปันผล***

6) คำเรียกบุคคลตามบทบาท ในทางการเงินและการลงทุนมีคำเรียกบุคคลตามบทบาท อาทิ กลุ่มนักลงทุน, VI เป็นคำย่อของ Value Investor หมายถึง นักลงทุนที่เน้นคุณค่าของราคาหุ้น คำเรียกในตัวอย่างข้างต้นใช้ในทางการเงินและการลงทุน อย่างไรก็ดี บางคำใช้ทั่วไปด้วย อาทิ นักคิด, มือใหม่ ดังตัวอย่าง ***นักคิด**มั่งคั่ง-wealth **Thinker**, **มือใหม่**ลงทุน, ลงทุนหุ้นอเมริกา **มือใหม่**, **กลุ่มนักลงทุน** Stock Us.* “stock แปลว่า หุ้น Us. เป็นคำย่อของ United States หรือ สหรัฐอเมริกา”, ***เทรดเดอร์** II มนุษย์เงินเดือนพันธุ์ใหม่, **นักสู้**ตลาดเงิน, **VI** Station สถานีคนรักการลงทุนเน้นคุณค่า*

7) คำเชิงเปรียบ คำเชิงเปรียบที่ใช้ในทางการเงินและการลงทุนมีจำนวนหนึ่ง อาทิ คำว่า เม่า, จรวด, กระทิง ดังตัวอย่าง *คุณป้า**เม่า**-เล่าเรื่องหุ้น, **เม่า**น้อยคอยหุ้น, **เม่าเม่า**เล่นหุ้น, **Mao** Investor* “Mao เขียนแทนคำว่า เม่า”, หุ้น ติด จรวด, Money Hero “hero ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า ***ฮีโร่**, **กระทิง** ลงทุน, ลงทุนหุ้น**นอกกะลา**, **หมัดเด็ด**การเงิน, **ฟอมด**ลงทุน, **เจ้าทุย**จะลงทุน, **เซียน**ทองคำ* คำเชิงเปรียบข้างต้นมีความหมายดังนี้

ตารางที่ 1 คำเชิงเปรียบและความหมาย

คำเชิงเปรียบ	ความหมาย
เม่า, เม่าน้อย, เม่าเม่า	นักลงทุนรายย่อย ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและอาจขาดทุนจากการลงทุน
จรวด	สินทรัพย์ทางการเงินและการลงทุนที่มีราคาสูงขึ้นในระยะเวลารวดเร็ว
Hero	ผู้ที่ประสบความสำเร็จทางการเงินและการลงทุน และเป็นแบบอย่างหรือแรงบันดาลใจแก่ผู้อื่น
กระทิง	ภาวะหรือช่วงเวลาที่สินทรัพย์ทางการเงินและการลงทุนมีราคาสูงขึ้นต่อเนื่อง
นอกกะลา	การมีมุมมองกว้าง รู้เท่าทันการลงทุน หรือออกจากกรอบคิดการลงทุนเดิม
หมัดเด็ด	กลยุทธ์หรือวิธีที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินและการลงทุน
พ่อมด	นักลงทุนหรือผู้จัดการกองทุนที่มีความสามารถและสร้างผลตอบแทนได้มาก
เจ้าทุย	ผู้ที่ขาดความรู้และทักษะทางการเงินและการลงทุน
เซียน	ผู้มีประสบการณ์สูงสร้างผลตอบแทนทางการเงินและการลงทุนได้สูงกว่าผู้อื่น

2.1.2 วงความหมายทั่วไป ประกอบด้วยคำหลายกลุ่ม แบ่งวงความหมายย่อยดังนี้

1) ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร พบมากที่สุดในกลุ่มวงความหมายทั่วไป แบ่งได้ดังนี้

ก) ชื่อบุคคล ส่วนใหญ่เป็นชื่อของผู้สร้างช่องยูทูบนั้น ๆ แบ่งเป็นชื่อเล่น, ชื่อเล่นและชื่อจริง, ชื่อจริง, ชื่อจริงและชื่อสกุล, และชื่อตัวละครในวรรณคดี ชื่อบุคคลที่พบมากที่สุดคือชื่อเล่น ส่วนชื่อจริงและชื่อสกุล กับชื่อตัวละครในวรรณคดีพบไม่มาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ชื่อบุคคลที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบ

ชื่อช่องยูทูบ	ประเภทชื่อ	ชื่อ
Vee Investment Academy	ชื่อเล่น	Vee
PK Finance	ชื่อเล่น	PK
คุยการเงินกับที	ชื่อเล่น	ที
นิ้วกลมXคุยการเงิน	ชื่อเล่น	นิ้วกลม
Paul Pattarapon พอล ภัทรพล	ชื่อเล่นและชื่อจริง	Paul, พอล (ชื่อเล่น) Pattarapon, ภัทรพล (ชื่อจริง)
Tle Nattawoot	ชื่อเล่นและชื่อจริง	Tle (ชื่อเล่น) Nattawoot (ชื่อจริง)
Phongthorn TV	ชื่อจริง	Phongthorn
คุยกับชลชญา เพื่อนคู่คิดด้านการเงิน	ชื่อจริง	ชลชญา
ดร. นิเวศน์ เหมวชิรวรากร	ชื่อจริงและชื่อสกุล	นิเวศน์ เหมวชิรวรากร
ขุนแผนการเงิน	ชื่อตัวละคร	ขุนแผน

ข) ชื่อองค์กร เป็นชื่อหน่วยงานหรือชื่อบริษัทที่สร้างช่องยูทูบนั้น ๆ ดังตัวอย่าง *จัดพอร์ต* ***กบข.***, ***กรุงเทพธุรกิจ***, ***Lief Capital***, ***Thairath*** *Money*, ***SCBAM***

2) อาชีพและสถานภาพบุคคล วงความหมายเกี่ยวกับอาชีพใช้คำเรียกอาชีพที่บอกความรู้ ความชำนาญ หรือความรับผิดชอบในหน้าที่ ดังตัวอย่าง ***ข้าราชการ****ลงทุน*, ***ครู****พีช สอนลงทุน*, ***หมอ****ยุ่งอยากมีเวลา*, *THE MONEY* ***COACH***, *สอนเทรดforex* ***โค้ช****พลอย* “forex คือ ตลาดซื้อขายเงินตราต่างประเทศ”, ***หนาย****เทรด - กฎหมาย การเงิน การลงทุน*, ***ศิลปิน****การเงิน* นอกจากนี้ ชื่อช่องยูทูบยังใช้คำตัด เช่น จารย์ จากคำเรียกอาชีพ อาจารย์ ดังตัวอย่าง ***จารย์****โจ-เล่าการเงิน*, ***จารย์****รีวเทรดไปกินไป*

วงความหมายเกี่ยวกับสถานภาพบุคคลใช้คำบอกเพศ วัย หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังตัวอย่าง ***วัยรุ่น****นักลงทุน*, ***VIRUN*** *LONGTUN วัยรุ่นลงทุน*, ***ประธาน****เหมียว, ลงทุน****แมน***, ***Kid****Invest* “kid แปลว่า เด็ก invest แปลว่า ลงทุน”, *Financial* ***Boy*** “financial แปลว่า ทางการเงินเกี่ยวกับการเงิน”, ***เพื่อน****ชวนคุยการเงิน, เทรดเดอร์ II* ***มนุษย์เงินเดือน****พันธุ์ใหม่* คำบอกสถานภาพบุคคลบางคำบ่งอาชีพร่วมด้วย ได้แก่ ***พ่อบ้าน****ลงทุน*

3) เครือญาติ ใช้คำเรียกญาติซึ่งเป็นคำแสดงความสัมพันธ์ทางสายเลือดของบุคคลหรือใช้เรียกบุคคลอื่นที่คุ้นเคย ไม่คุ้นเคย หรือไม่รู้จักกัน (Watanapongsakul, 2010, p. 81) ดังตัวอย่าง *เริ่มลงทุนกับ* ***ลุง****ทองคำ I am gold bug*, *คุณ****ป้า****เม่า-เล่าเรื่องหุ้น*, *คุณ****พ่อ****นักลงทุน*, ***พ่อ****ออมสอน****ลูก****ออม - เรื่องการเงินง่ายๆ สไตล์พ่อสอนลูก*, ***พี่****เข้ไดอารี่การเงินการลงทุน*

4) สัตว์ ประกอบด้วยคำเรียกชื่อสัตว์ อาทิ ยีราฟ, หมี และคำเรียกแทนสัตว์ อาทิ เหมียว เป็นคำที่ใช้เรียกแทนคำว่า แมว ตามเสียงร้องของมัน (Royal Institute, 2011) ดังตัวอย่าง ***ยีราฟ*** *พารวย, ประธาน****เหมียว***, *Money* ***Mhee*** “Mhee เขียนแทน หมี”, *Money* ***Buffalo*** “buffalo แปลว่า ควาย”, *Crypto* ***Dog*** นอกจากนี้พบคำตัดจากคำเรียกชื่อสัตว์ คือ เข้ จากคำว่า จระเข้ คือ ***พี่เข้****ไดอารี่การเงินการลงทุน*

5) สถานที่ แบ่งเป็น คำนามสามัญ ดังตัวอย่าง ***คลินิก****การเงินกับหมอโอ๊ต*, ***อนุบาล*** *การลงทุน, MONEY* ***LAB*** “Lab คำตัดจากคำว่า Laboratory แปลว่า ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ” และคำนามวิสามัญ ดังตัวอย่าง กลุ่มนักลงทุน *Stock* ***Us.***, *จะไป* ***Wall Street*** “Wall Street ถนนสายหนึ่งในนครนิวยอร์ก มีความสำคัญทางการเงิน การลงทุน และธุรกิจ”

6) การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา โดยมากใช้คำกริยาเพื่อบอกลักษณะหรือวิธีการเสนอเนื้อหารายการในช่องยูทูบนั้น ๆ ดังตัวอย่าง ***วิเคราะห์****หุ้นอเมริกา*, ***เมาท์****เรื่องหุ้น*, *Larmy****เล่าเรื่อง****หุ้น “larmy ชื่อเล่น”*, ***แกะเก็บ****หุ้นอเมริกา, การเงิน****ย่อยง่าย****กับหมอใช้*, ***เล่าเรื่อง****ที่ชอบ* ***บอกเรื่อง****ที่ใช่*, ***ย่อย****ข่าวหุ้น*, ***คุย****การเงินกับดา และ Kim Property* ***Live***

7) อื่น ๆ ประกอบด้วยหลายวงความหมายย่อย อาทิ คำนำหน้าชื่อ ดังตัวอย่าง ***คุณ****ป้าเม่า-เล่าเรื่องหุ้น*, ***ดร.*** *นิเวศน์ เหมาชิรวรากร*, ***Na****iwaen Invesment* “Nai เขียนแทน นาย” คำอ้างถึงบุคคลที่ไม่ระบุเฉพาะเจาะจง ดังตัวอย่าง ***คน****ตื่นทุน*, ***คน****รักหุ้น*, *ปันผลกล้วย ๆ - หุ้นปันผล* ***ใครๆ*** *ก็เข้าใจได้* คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกและให้กำลังใจ ดังตัวอย่าง *เงินดีมีสุข*, ***GoodLuck*** *InvestNow* “good luck แปลว่า โชคดี now แปลว่า ตอนนี้” คำบอกช่องทางสื่อสาร ดังตัวอย่าง *A-Academy* ***Channel*** “A ชื่อเล่น academy แปลว่า สถาบันการศึกษา และคำในกลุ่มความหมายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่าง *หาเงินใน****อากาศ***

2.2 รูปแบบการตั้งชื่อ จากการวิเคราะห์ในหัวข้อ 2.1 วงความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อ พบว่า ชื่อช่องยูทูบหนึ่ง ๆ อาจใช้วงความหมายเดี่ยวหรือใช้วงความหมายย่อยหลายวงความหมาย การวิเคราะห์รูปแบบการตั้งชื่อพิจารณาจากการนำวงความหมายต่าง ๆ มาประกอบสร้างเป็นชื่อช่องยูทูบ ดังตัวอย่าง

ศิลปินการเงิน	ประกอบด้วย	คำว่า ศิลปิน เป็นคำในวงความหมายทั่วไป - วงความหมายย่อย อาชีพและสถานภาพบุคคล คำว่า การเงิน เป็นคำวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน - วงความหมายย่อย ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน

ชื่อช่องยูทูบ *ศิลปินการเงิน* ประกอบด้วยวงความหมายหลัก 2 วงความหมาย คือ วงความหมายทั่วไป ได้แก่ คำว่า *ศิลปิน* และวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน ได้แก่ คำว่า การเงิน โดยทั้งสองอยู่ในวงความหมายย่อย อาชีพและสถานภาพบุคคล และทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน ตามลำดับ จากการวิเคราะห์รูปแบบการตั้งชื่อ พบดังนี้ 1) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายทั่วไป 2) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน และ 3) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนร่วมกับวงความหมายทั่วไป ดังนี้

2.2.1 การตั้งชื่อด้วยวงความหมายทั่วไป เป็นรูปแบบที่พบน้อยที่สุด โดยใช้วงความหมายหลักคือวงความหมายทั่วไป แบ่งได้ดังนี้

1) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเดี่ยว ใช้ชื่อบุคคลในการตั้งชื่อช่องยูทูบ ดังตัวอย่าง *Paul Pattarapon พอล ภัทรพล, Aim Martina* หรือชื่อองค์กร เช่น *Finnomena, SCBAM*

2) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายสองส่วน เป็นการประกอบคำในวงความหมายทั่วไปกับคำในวงความหมายทั่วไป โดยวงความหมายย่อยหนึ่งเป็นชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร ส่วนอีกวงความหมายย่อยอาจเป็นคำบอกลักษณะเด่นเนื้อหา หรือคำบอกอาชีพ ฯลฯ ดังตัวอย่าง

A-Academy	A - ชื่อเล่น, Academy - สถานที่
ถามอีก กับอิก	ถามอีก - คำบอกลักษณะเด่นเนื้อหา, อิก - ชื่อเล่น
Coach Bank Supakit	Coach – อาชีพและสถานภาพบุคคล, Bank - ชื่อเล่น, Supakit - ชื่อจริง

2.2.2 การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน เป็นรูปแบบการตั้งชื่อที่พบมากกว่ารูปแบบแรก โดยใช้วงความหมายหลัก คือ วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน ส่วนวงความหมายย่อยมีหลายวงความหมาย ดังนี้

1) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเดี่ยว พบเพียงชื่อเดียว คือ *Lumpsum* - วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

2) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายส่วนสอง เป็นการประกอบคำในวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนสองส่วน ดังตัวอย่าง

ลงทุนกล้วยๆ - Bananas Investment

ลงทุน และ Investment - วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

กล้วยๆ และ Bananas - ทรัพยากรด้านความรู้ความคิด และทัศนคติ

หุ้นมือใหม่

หุ้น - สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน

มือใหม่ - คำเชิงเปรียบ

เทรดเพื่ออิสรภาพ

เทรด - วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

อิสรภาพ - เป้าหมายทางการเงินและการลงทุน

3) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายสามส่วน เป็นการประกอบคำในวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน 3 ส่วน ดังตัวอย่าง

Lenhoon – หุ้น การลงทุน ความมั่งคั่ง

Len และ การลงทุน - วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

Hoon และ หุ้น - สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน

ความมั่งคั่ง - เป้าหมายทางการเงินและการลงทุน

พลิกชีวิตด้วยการลงทุนหุ้นอเมริกา

พลิกชีวิต - เป้าหมายทางการเงินและการลงทุน

การลงทุน - วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

หุ้นอเมริกา – สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน

10,000 Graph (เทรดหุ้นไทย)

10,000 Graph - เครื่องมือและเครื่องมือวิเคราะห์ทางการเงินและการลงทุน

เทรด - วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

หุ้นไทย - สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน

2.2.3 การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนร่วมกับวงความหมายทั่วไป เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด โดยประกอบวงความหมายหลัก 2 วงความหมาย คือ วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนกับวงความหมายทั่วไป วงความหมายทั้งสองอาจปรากฏหนึ่งส่วนหรือมากกว่าหนึ่งส่วน ดังนี้

1) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายสองส่วน ประกอบด้วยคำในวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนกับวงความหมายทั่วไป คำในวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนอาจอยู่ส่วนต้นหรือส่วนท้ายของชื่อ ดังตัวอย่าง

จัดพอร์ต กบข. จัดพอร์ต วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
กบข. วงความหมายทั่วไป
- ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร

THE MONEY COACH
MONEY วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน
COACH วงความหมายทั่วไป
- อาชีพและสถานภาพบุคคล

ครูลงทุน ครู วงความหมายทั่วไป
- อาชีพและสถานภาพบุคคล
ลงทุน วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

ย่อยข่าวหุ้น ย่อยข่าว วงความหมายทั่วไป
- การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา
หุ้น วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน

2) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายสามส่วน ประกอบด้วยคำในวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนกับคำในวงความหมายทั่วไป โดยวงความหมายหนึ่งมีสองส่วน อีกวงความหมายหนึ่งมีหนึ่งส่วน ดังตัวอย่าง

Q Money mentor
Q วงความหมายทั่วไป
- ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร
Money วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
-ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน
mentor วงความหมายทั่วไป
- อาชีพและสถานภาพบุคคล

คุยการเงินกับที คุย วงความหมายทั่วไป
- การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา
การเงิน วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน
ที วงความหมายทั่วไป
- ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร

3) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายสี่ส่วน ประกอบด้วยคำในวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนกับคำในวงความหมายทั่วไป รวมกันสี่ส่วน ดังตัวอย่าง

ครูบีลีฟ ลงทุนอสังหา

ครู วงความหมายทั่วไป
- อาชีพและสถานภาพบุคคล

บีลีฟ วงความหมายทั่วไป
- ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร

ลงทุน วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

อสังหา วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- อสังหาริมทรัพย์

จารย์โจ-เล่าการเงิน

จารย์ วงความหมายทั่วไป
- อาชีพและสถานภาพบุคคล

โจ วงความหมายทั่วไป
- ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร

เล่า วงความหมายทั่วไป
- การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา

การเงิน วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน

4) การตั้งชื่อด้วยวงความหมายห้าส่วน ประกอบด้วยคำในวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนกับคำในวงความหมายทั่วไป รวมกันห้าส่วน ดังตัวอย่าง

คุณป้าเม่า-เล่าเรื่องหุ้น

คุณ วงความหมายทั่วไป
- วงความหมายอื่นๆ (คำนำหน้าชื่อ)

ป้า วงความหมายทั่วไป
- คำเรียกญาติ

เม่า วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- คำเชิงเปรียบ

เล่าเรื่อง วงความหมายทั่วไป
- การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา

หุ้น วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน

พลิกชีวิตด้วยการเทรด: คุยเรื่องตังค์หลังเลิกงาน

พลิกชีวิต วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- เป้าหมายทางการเงินและการลงทุน
การเทรด วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
คุย วงความหมายทั่วไป
- การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา
ตังค์ วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน
- ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน
หลังเลิกงาน วงความหมายทั่วไป
- วงความหมายอื่นๆ (บอกเวลา)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน และวิเคราะห์การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลรายชื่อช่องยูทูบไทย จำนวน 300 ชื่อ ระหว่างวันที่ 1 – 31 สิงหาคม พ.ศ. 2568 การวิเคราะห์ข้อมูลประยุกต์แนวคิดจากงานของ Ronakiat (2012) และ Nida (1979) ผลจากการวิจัยพบว่า ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อช่องยูทูบแบ่งเป็น การตั้งชื่อภาษาเดียว ด้วยภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ และการตั้งชื่อสองภาษา โดยส่วนหนึ่งของชื่อเป็นภาษาไทย อีกส่วนหนึ่งของชื่อเป็นภาษาอังกฤษ ในการตั้งชื่อช่องยูทูบพบการใช้เครื่องหมายวรรคตอน 5 เครื่องหมาย บางเครื่องหมายใช้ตามหลักเกณฑ์ราชบัณฑิตยสภา ได้แก่ วงเล็บหรือ นขลิขิต จุด และไม้ยมกหรือยมก บางเครื่องหมายไม่ใช้ตามหลักเกณฑ์ราชบัณฑิตยสภา ได้แก่ ยัติภังค์ และทวิภาค ผลการวิเคราะห์การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุน แบ่งเป็นการวิเคราะห์วงความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อและการวิเคราะห์รูปแบบการตั้งชื่อ ผลการวิเคราะห์วงความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อพบวงความหมายหลัก 2 วงความหมาย และวงความหมายย่อย 14 วงความหมาย ดังนี้ วงความหมายหลักที่หนึ่ง คือ วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน แบ่งเป็น 7 วงความหมายย่อย ได้แก่ สินทรัพย์เพื่อการเงินและการลงทุน, ทรัพยากรด้านการเงินและการลงทุน, วิธีการหรือกระบวนการที่เกี่ยวกับการเงินและการลงทุน, เครื่องมือและเครื่องมือวิเคราะห์ทางการเงินและการลงทุน, เป้าหมายทางการเงินและการลงทุน, คำเรียกบุคคลตามบทบาท, และคำเชิงเปรียบ วงความหมายหลักที่สอง คือ วงความหมายทั่วไป แบ่งเป็น 7 วงความหมายย่อย ได้แก่ ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร, อาชีพและสถานภาพบุคคล, เครือญาติ, สัตว์, สถานที่, การบอกลักษณะเด่นเนื้อหา, และ อื่น ๆ ผลการวิเคราะห์รูปแบบการตั้งชื่อพบ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก การตั้งชื่อด้วยวงความหมายทั่วไป เป็นรูปแบบที่พบน้อยที่สุด แบ่งเป็นการตั้งชื่อด้วยวงความหมายเดี่ยว และการตั้งชื่อด้วยวงความหมายสองส่วน รูปแบบที่สอง การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน แบ่งเป็นการตั้งชื่อด้วยวงความหมายเดี่ยว การตั้งชื่อด้วยวงความหมายสองส่วน การตั้งชื่อด้วยวงความหมายสามส่วน และรูปแบบที่สาม การตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนร่วมกับวงความหมายทั่วไป พบมากที่สุด โดยใช้วงความหมายสองส่วนถึงวงความหมายห้าส่วน

การตั้งชื่อช่องยูทูบไทยด้านการเงินและการลงทุนเป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงและระบุตัวตนในสื่อออนไลน์โดยมุ่งหวังสร้างการรับรู้และการจดจำ การตั้งชื่อช่องยูทูบภาษาเดียวพบใกล้เคียงกับการตั้งชื่อช่องยูทูบสองภาษา อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าชื่อช่องยูทูบที่ประกอบด้วยคำเรียกอาชีพ หรือคำเรียกญาติ จะตั้งชื่อเป็นภาษาไทยและเขียนด้วยอักษรไทย ส่วนชื่อช่องยูทูบที่ใช้หน่วยงานหรือชื่อองค์กรมักตั้งเป็นภาษาอังกฤษและเขียนด้วยอักษรภาษาอังกฤษ ในด้านรูปแบบการตั้งชื่อที่พบมากที่สุดคือการตั้งชื่อด้วยวงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนร่วมกับวงความหมายทั่วไป เนื่องจากตอบสนองในการสร้างการรับรู้และการจดจำ กล่าวคือ วงความหมายเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนสัมพันธ์โดยตรงกับเนื้อหา อีกทั้งบ่งประเภทเนื้อหาหลักในช่องยูทูบ ส่วนวงความหมายทั่วไปช่วยสร้างการจดจำและระบุตัวตนของเจ้าของช่องยูทูบ โดยใช้ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กร Kersten และ Lotze (2021) กล่าวว่า ชื่อบัญชีหรือชื่อผู้ใช้ในสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านเครือข่ายออนไลน์ การใช้ชื่อบุคคล/ชื่อองค์กรจึงสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว โดยเฉพาะบุคคลที่มีชื่อเสียงจะใช้ชื่อและชื่อสกุลของตนในการตั้งชื่อช่องยูทูบ ส่วนคนทั่วไปใช้ชื่อเล่นที่สั้น กระชับ สำหรับคำเรียกอาชีพที่พบมาก คือ ครู อาจารย์ นักกฎหมายหรือทนายความ แพทย์หรือหมอ คำกลุ่มนี้ยังสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้ช่องยูทูบนั้น ๆ ได้ทางหนึ่งด้วย เพราะอาชีพดังกล่าวได้รับการนับถือจากคนในสังคม

References

Burana, T. & Singsawat, P. (2021). Language Characteristics and Tactics of Naming Facebook Accounts of Mahasarakham University Students **Journal of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, 40** (1), pp. 115-128. (In Thai)

Chaiyapan, S. & Watchara-ampai, A. (2011). How Important is a Name (Science of Naming). **Princess of Naradhiwas University Journal, 3** (2), pp. 122-126. (In Thai)

Kersten, S. and Lotze, N. (2021). Anonymity and Authenticity on the Web: Towards a New Framework in Internet Onomastics. **Internet Pragmatics, 5** (1), pp. 38-65.

Khumtong, N. (2014). **A Study of Change in Business Naming in Sampeng Area** [Master's Thesis]. Thammasat University. (In Thai)

Nida, Eugene. A. (1975). **Componential Analysis of Meaning: An Introduction to Semantic Structures.** Hague.

Phokasakonwanit, C and Boonyayotying, A. (2024). Culture Study of Language Usage in Naming toward Belief in Auspicious Things by the Use of K-H Consonants as Auspicious Naming Decision. **Journal of Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand, 6** (4), pp. 325-336. (In Thai)

Ronakiat, N. (2012). Attitudinal Factors of Determining Disyllabic Thai Nicknames. **Journal of Language and Linguistics, 31** (1), pp. 1-19. (In Thai)

Royal Institute. (2008). **Guidelines for the Use of Punctuation Marks and Other Symbols.** Aroon Printing. (In Thai)

The Royal Institute. (2011). **Dictionary of the Thai Language BE. 2554.** [Application software]. The Royal Institute. (In Thai)

Royal Institute. (2017). **Dictionary of Linguistics Terms (General Linguistics).** A Biz Intergroup. (In Thai)

Sakonthawat, K. (2022). **Competency-Based Learning Activities for Enhancing Financial Literacy.** Kaewchaochom Media & Print Center. (In Thai)

Siriwatananawin, W (2001). **The Study of Thais' Naming** [Master's Thesis]. Silpakorn University. (In Thai)

Statcounter. (2025). **Social Media Stats.** https://gs.statcounter.com/social-media-stats/

The Standard Podcast. (2023). **The Money Coach The Money Case EP. 190.** https://www.youtube.com/watch. (In Thai)

The Stock Exchange of Thailand. (2025). **Project to Support Finance and Investment Curricula for General Education in Higher Education.** https://www.set.or.th/ (In Thai)

Watanapongsakul, S. (2010). Pronoun Reference in Khmer and **Thai. In Thai Studies in the Context of Diversity: A Collection of Academic Articles,** Prachachon Publishing House. (In Thai)

Zgusta, L. (2025). **Name.** https://www.britannica.com/topic/

การสืบทอดทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Transmission of Phra Malai Chanting in Chaiya District, Surat Thani Province

สุวิมล เวชวิโรจน์ / Suwimon Vetviroj

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี 84000, ประเทศไทย
Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University, Suratthani 84000, Thailand

E-mail: suwimon026@gmail.com

Received: November 28, 2025
Revised: December 19, 2025
Accepted: December 15, 2025

Abstract

This research article has two objectives: (1) to document the melodies used in the chanting of Phra Malai and (2) to analyze the linguistic strategies employed in Phra Malai chants in Chaiya District, Surat Thani Province. The study adopts a qualitative research approach, focusing specifically on the Phra Malai Waree Panya-Aphiwong troupe which is the only remaining traditional Phra Malai chanting group that continues to perform at funeral ceremonies and has expanded its performances into various public and private sectors. Data were collected from video recordings, interviews with language informants involved in the chanting tradition such as the lead chanter and chorus members, together with field observations and a review of academic documents, textbooks, and related research. The findings reveal that the chants are derived from handwritten manuscripts passed down through generations. At present, there are 15 distinct chant melodies. These include two traditional melodies, chan rap and rai, as well as thirteen lam nok melodies. The lam nok melodies fall into two categories: those composed by the troupe itself and those based on classical literature such as Khun Chang Khun Phaen and Chanthakhorop. The transmission of the chanting tradition occurs in three forms: hereditary transmission within families, formal apprenticeship, and informal learning through observation. The linguistic strategies found in the Phra Malai chants can be categorized into four aspects: (1) linguistic techniques in the chant texts, (2) the use of figurative language,

(3) strategies of meaning-making, and (4) the use of rhetorical questions. The linguistic creativity within Phra Malai chanting reflects the distinctive characteristics of its cultural context.

Keyword: Ppassing down, the chant melody, chanting Phra Malai, Suratthani Province

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อรวบรวมทำนองสวดพระมาลัย 2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลการศึกษาเฉพาะคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวงศ์พระมาลัยเก่าแก่เพียงคณะเดียว ที่ยังคงรับแสดงตามวาระและโอกาสตามงานพิธีศพ และขยายพื้นที่ในการสวดตามส่วนงานราชการ และเอกชน ทั้งนี้ได้เก็บรวมรวมจากแผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหว การสัมภาษณ์กลุ่มผู้บอกภาษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสวดพระมาลัย ได้แก่ แม่เพลงและลูกคู่พระมาลัย ประกอบกับการสังเกตการณ์ภาคสนาม ร่วมกับการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า การสวดพระมาลัยใช้บทสวดจากลายมือเขียนที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันมีทำนองสวดทั้งสิ้น 15 ทำนอง จำแนกเป็น ทำนองเก่า 2 ทำนอง ได้แก่ ทำนองฉันท์ ราบหรือร่าย และทำนองลำนอก 13 ทำนอง ได้แก่ ทำนองลำนอกที่คณะพระมาลัยแต่ง และทำนองลำนอกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดี เช่น ขุนช้างขุนแผน จันทโครบ ส่วนการสืบทอดมี 3 รูปแบบ คือ การสืบทอดโดยสายตระกูลจากบิดามารดา การฝากตัวเป็นศิษย์ และครูพักลักจำ ด้านกลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย แบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ ประการแรก กลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย ประการที่สอง กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ ประการที่สาม กลวิธีด้านการสื่อความหมาย และประการที่สี่ กลวิธีด้านการใช้คำถามวาทศิลป์ อันเป็นการสร้างสรรค์การใช้ภาษาตามลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การสืบทอดทำนอง, สวดพระมาลัย, จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทนำ

ในอดีตกาลการสวดถือเป็นวิถีชุมชนที่ช่วยให้ผู้เสพวรรณกรรมสามารถรับรสวรรณกรรมได้มากขึ้น เพราะนอกจากอรรถรสในเนื้อหาของบทสวด ยังได้รับความเพลิดเพลินจากการฟังทำนองสวดที่ผู้สวดขับร้องออกมาด้วย ดังนั้น สิ่งสำคัญในการสวดจึงได้แก่บทสวดและทำนอง (Pramin, 1999, p.1) อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมทางศาสนาในท้องถิ่นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากคือ “วรรณกรรมพระมาลัย” และยังสามารถนำเรื่องราวในวรรณกรรมมาทำเป็น “ทำนองสวดพระมาลัย” เพื่อให้ได้รับอรรถรสจากเนื้อหาในบทสวด มักใช้ในประเพณีซึ่งเป็นวาระสุดท้ายของชีวิตคือการจัดงานพิธีศพ และในงานพิธีศพจะมีการสวดพระมาลัย เป็นการปลูกฝังความคิดเกี่ยวกับกรรมและวิบากกรรมของชีวิตหลังความตาย ผู้ที่มีชีวิตอยู่สามารถครองตนให้อยู่ในกรรมดีได้อีกด้วย (Winai, 1989, p.65)

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัย พบว่า จังหวัดทางภาคใต้ในอดีตเมื่อมีงานศพที่ใดมักมีประเพณีของสังคมที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา คือ การสวดมาลัยเป็นการตั้งวงกันขึ้นมาเพื่อสวดด้วยท่วงทำนองการร้องที่มีลักษณะเฉพาะ การสวดนี้ใช้เฉพาะตอนกลางคืนหลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว การสวดมาลัยแต่เดิมมุ่งสั่งสอนให้เห็นหลักธรรมเพื่อให้ตระหนักถึงบาปบุญคุณโทษตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและคลายความโศกเศร้าในงานศพ ในขณะที่การสวดพระมาลัยในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะที่อำเภอไชยา และอำเภอท่าชนะ มีการฟื้นฟูขึ้นมาหลายคณะ (Anan, 2005, p.21) Charoen, , et al. (2007, pp.109-116) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาศักยภาพศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ : กรณีศึกษาลิเกป่าและสวดมาลัย” พบว่า อำเภอไชยามีคณะพระมาลัยอยู่ 3 คณะ คือ คณะสวดพระมาลัยยางเตี้ย คณะพระมาลัยบ้านสามสัก และคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวงศ์ ปัจจุบันจากการสำรวจและเก็บข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัย พบว่า การสืบทอดพระมาลัยในพื้นที่อำเภอไชยายังคงหลงเหลืออยู่เพียงคณะเดียว คือคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวงศ์ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน ได้ความว่าการสวดพระมาลัยน่าจะมีมาเป็นร้อย ๆ ปีแล้ว ในอดีตชาวบ้านอำเภอไชยาจะมีการสวดพระมาลัยเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ปัจจุบันพบว่าได้ขยายพื้นที่การสวดไปตามส่วนงานราชการ และเอกชน

ปัจจุบันการสวดพระมาลัยเสื่อมความนิยมและสูญหายไปจากสังคมไทย เพราะผู้เสพวรรณกรรมนิยมอ่านด้วยตามากกว่าที่จะอ่านด้วยหู ทำนองสวดซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสวดพระมาลัยจึงสูญหายไปเป็นอันดับแรก เพราะการเสพวรรณกรรมโดยการอ่านด้วยตานั้น บทสวดหรือวรรณกรรมลายลักษณ์มีความสำคัญมากกว่าทำนองสวด อีกทั้งเมื่อการเสพวรรณกรรมของคนไทยเปลี่ยนไป ผู้ที่จะสืบทอดทำนองสวดไว้ก็เริ่มน้อยลง ทำให้คนไทยปัจจุบันได้รับการถ่ายทอดการอ่านมาแต่เฉพาะตัวบทวรรณกรรมลายลักษณ์ที่ใช้เป็นบทสวด ส่วนท่วงทำนองสวดแบบมุขปาฐะก็สูญหายไปตามกาลเวลาจนไม่ทราบว่าแต่ละทำนองนั้นสวดอย่างไร คงทราบแต่เพียงทำนองสวดที่ปรากฏอยู่ในบทสวดเท่านั้น ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร ศึกษาวรรณกรรมประเภทกลอนสวดของภาคกลางที่เป็นเอกสารตัวเขียนในแผนกเอกสารโบราณ หอสมุดแห่งชาติ พบว่า มีการเรียกชื่อกาพย์ชนิดเดียวกันต่าง ๆ กันไป เช่น กาพย์ 28 เรียกว่า กาพย์สุรางคนางค์ พิราป หรือราบ ส่วนกาพย์ยานีเรียกว่ายานี 11 (Charoen, et al., 2007, p.72) ทั้งนี้ก็เพราะการเรียกชื่อกาพย์นี้เป็นร่องรอยของท่วงทำนองสวดแต่ละทำนองที่สูญหายไปจากสังคมไทย

ผู้วิจัยพบว่า การสวดพระมาลัยยังคงหลงเหลืออยู่เพียงคณะเดียวที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากยังไม่มีการรวบรวมบทสวดและทำนองสวดพระมาลัยอย่างจริงจังในรูปโน้ตสากลอาจสูญหายไปในอนาคต ซึ่งการบันทึกข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ทราบว่าบทสวดแต่ละชนิดมีทำนองสวดอย่างไร และวิเคราะห์การสร้างสรรค์การใช้ภาษาอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรมอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมบทสวดและทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษาครั้งนี้คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

2.1 การรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมิ (Primary Data) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมิอาศัยการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่างคนสวดพระมาลัย ดังนี้

2.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล (Individual Interview) โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนสวดพระมาลัย ในฐานะผู้ส่งสารหรือคนสวดพระมาลัยของคณะวารี ปัญญาอภิวงศ์ จำนวน 5 คนในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลไปพร้อมกับการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง (open interview) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) เป็นคำถามทั่วไปเพื่อทำความรู้จักในเบื้องต้นก่อน จากนั้นผู้วิจัยเพียงแต่ถามนำเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นภาพในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และปล่อยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบและเล่าเรื่อง เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับการรวบรวมตัวบทและทำนองสวดพระมาลัย และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในตัวบทพระมาลัย ทั้งนี้มีการใช้เครื่องมือบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และมีการแจ้งก่อนการบันทึกเสียง

2.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Field Observation) ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการสังเกตการณ์การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และเอกชน เช่น วัด สถานศึกษา ร้านอาหาร ฯ ประกอบกับผู้วิจัยศึกษาจากแผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอการสวดพระมาลัยที่ทางคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวงศ์ เคยบันทึกการสวดพระมาลัยไว้ และวีดิทัศน์การสวดพระมาลัยจากทางสำนักวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานีร่วมกับการศึกษาเอกสารเป็นลายมือเขียนของนายวารี ปัญญาอภิวงศ์ เพื่อวิเคราะห์บทร้องพระมาลัยเป็นข้อมูลหลัก

2.2 การรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสาร หนังสือ บทความ วิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทเทปบันทึก และภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอการสวดพระมาลัย เพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นรวบรวมบทสวดและทำนองสวดพระมาลัย จะใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์มีกำหนดเวลานัดหมายเพื่อการตรวจสอบข้อตกลงที่จะทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์แล้วกลับไปสนทนากับคนสวดพระมาลัย (Cross-Check) อีกครั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและตรวจทานความถูกต้องของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ การสืบทอดทำนองและการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมบทสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้แบ่งงานการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การรวบรวมบทสวดและทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การสวดพระมาลัยจัดเป็นส่วนหนึ่งในงานประเภทวรรณกรรมลายลักษณ์ในรูปแบบสมุดลายมือเขียนของอดีตหัวหน้าคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวงศ์ ในลักษณะฉันท์ที่แต่งเพื่อเป็นลำนำอ่านและสวดร้อง บางครั้งรูปแบบคำประพันธ์อาจจะพอดีหรือเกินกว่าฉันทลักษณ์ที่กำหนดก็เพื่อให้การสวดได้คล่อง และฟังง่ายขึ้น จำแนกได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบคำประพันธ์ในบทสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำประพันธ์	ชื่อบทสวด	จำนวนเพลง
กาพย์ยานี 11	บทในกาล บทเบิกโรง	2
กาพย์ฉบัง 16	สกุณี ประชุมเพลง หน้าแม่นาน้าแม่นาเอ็นดู นางมอญ แขกมอญ จันทร์แรม แข่งเรือ ท้าวโกษรี พรหมณ์มณี	9
กาพย์สุรางคนางค์ 28	ขุนแผน บทลากล้วยตานี พราหมณ์มณี	3
กาพย์สุรางคนางค์ 32	บทไหว้คุณ	1

1.1 รูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์ยานี 11

บทสวดที่มีรูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์ยานี 11 คือ บทสวดที่ใช้สวดทำนองฉันท์ในบทสวดพระมาลัยที่ใช้ทำนองฉันท์จะแบ่งเป็นวรรคหน้า 5 คำ และวรรคหลัง 6 คำ รวมทั้งสิ้น 11 คำใน 1 บาท ดังตัวอย่างบางตอนจากบทในกาลที่ว่า “ในกาลอันลับล้น พ้นไปแล้วแต่ครั้งก่อน”

1.2 รูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์ฉบัง 16

บทสวดที่มีรูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์ฉบัง 16 หรือ บทสวดที่ใช้สวดทำนองเชิด บทสวดพระมาลัยที่ใช้สวดทำนองเชิดประกอบด้วย 1 บท มี 3 วรรค และรวมทั้งหมด 16 คำ โดยบังคับคำในแต่ละวรรคคือวรรคแรก 6 คำ วรรคกลาง 4 คำ และวรรคท้าย 6 คำ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องสกุณี

จะกล่าวถึงสักนี อันนีสัก
อยู่ตำหนักการะเวก

1.3 รูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์สุรางคนางค์ 28

บทสวดที่มีรูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์สุรางคนางค์ 28 คือ บทสวดบทหนึ่งมี 28 คำ แบ่งเป็น 7 วรรค วรรคละ 4 คำ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำบอกเรื่องขุนแผน

กล่าวถึงขุนแผน
แสนสะท่าน เป็นทหารท่านเท้า
ท่าวพรรณษา ทหารเอกกรุงศรีอยุธยา
เที่ยวตามหาจอมขวัญแม่วันทอง มากระทั่งยังสถาน

1.4 รูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์สุรางคนางค์ 32

บทสวดที่มีรูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์สุรางคนางค์ 32 คือ บทสวดที่ใช้ทำนองราบ และบทสวดที่ใช้ทำนองร่าย หนึ่งบทจะมี 8 วรรค จำนวนคำในแต่ละวรรคมี 4-5 คำอาจไม่เสมอกันทุกวรรค ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทไหว้ครู

ผมจะไหว้คุณบิดร ผมจะไหว้คุณมารดา
ท่านได้เลี้ยงรักษา จนเติบใหญ่
ผมจะไหว้คุณครูอาจารย์ ท่านได้สอนตัวของฉัน
ให้ขีดสอนให้เขียน สอนให้เล่าสอนให้เรียน

2. ทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท มีทั้งสิ้น 15 ทำนอง คือ

2.1 ทำนองเก่า หมายถึง เนื้อหาในบทสวดพระมาลัยที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มี 2 ทำนอง คือ ทำนองฉันท์ ทำนองราบหรือร่าย

2.1.1 ทำนองฉันท์ ถือเป็นทำนองเก่าที่เป็นบทไหว้ครูเป็นบทแรก กล่าวคือ เมื่อคณะพระมาลัยสวดบทตั้งนโมจบจะเริ่มสวดบทไหว้ครูเป็นทำนองฉันท์เป็นบทแรก การสวดด้วยทำนองฉันท์จะสวดโดยเอื้อนด้วยในตอนท้ายคำของประโยค ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนทำนองฉันท์ 14 จากบทไหว้คุณ

อีกตัวอย่างเป็นทำนองเก่าที่เป็นบทเบิกโรงเป็นทำนองฉันท์ การสวดด้วยทำนองฉันท์จะสวดโดยเอื้อนใช้คำซ้ำของประโยค คำว่า “ดวงพวงพุ่มประทุมทิพย์” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างทำนองฉันท์ 8 บางตอนจากบทเบิกโรง

2.2 ทำนองราบหรือร่าย ใช้กับสวดที่ 1 วรรคมี 4-5 คำ เนื่องจากบทสวดที่ใช้ทำนองราบและทำนองร่าย มีจำนวนคำ 4-6 คำ เหมือนกัน จึงถือว่าทั้งสองทำนองเป็นทำนองเดียวกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 ทำนองราบหรือร่าย บางตอนจากบทในกาล

บทในกาลเป็นการสวดด้วยทำนองราบหรือร่าย จะสวดโดยแทรกเสียงที่เปล่งมาจากลำคอคำว่า “อีม” ในลักษณะเอื้อน

ตัวอย่างที่ 2 ทำนองราบหรือร่ายบางตอนจากเรื่องบทลากล้วยตานี

บทลากล้วยตานีเป็นบทเลิกสวดหรือบทลาโรง เพื่อเป็นการอำนวยพรให้ผู้สวดและผู้ฟัง มักจะสวดด้วยทำนองราบหรือร่าย จะสวดโดยการลากเสียงคำ หรือแยกคำในการสวดเพื่อเป็นการขยี้คำหรือเน้นคำสำคัญให้กับผู้ฟัง

2.2 ทำนองลำนอก หมายถึง เนื้อหาในบทสวดเกิดจากการแต่งคำร้องขึ้นมาเอง และตัดตอนมาจากวรรณคดี เป็นบทร้องที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องพระมาลัย ดังนี้

2.2.1 ทำนองลำนอกที่คณะพระมาลัยแต่งขึ้นเอง เป็นบทร้องที่คณะพระมาลัยแต่งขึ้นเอง มีเนื้อร้องที่สนุกสาน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บางตอนจากบทลำนอกเรื่องนางมอญ

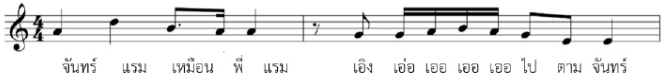
บทนางมอญวรรคแรกแม่เพลงจะขึ้นต้น และลูกคู่จะเอือนทำนองร้องรับในวรรคถัดไปจะสวดโดยแทรกคำว่า “ย่อ เล”

ตัวอย่างที่ 2 บางตอนจากบทลำนอกเรื่องแขกมอญ

บทแขกมอญวรรคแรกแม่เพลงจะขึ้นต้น และลูกคู่จะเอื้อนทำนองร้องรับในวรรคถัดไปจะสวดโดยแทรกคำว่า “เออ เอย” ในวรรคแรก และลงท้ายด้วยคำว่า “เอิง เออ เอิง เออ”

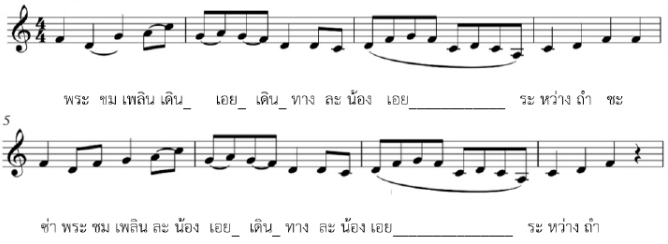
ตัวอย่างที่ 3 บางตอนจากบทลำนอกเรื่องจันทร์แรม

บทจันทร์แรมวรรคแรกแม่เพลงจะขึ้นต้น และลูกคู่จะเอื้อนทำนองร้องรับในวรรคถัดไปจะสวดโดยแทรกคำว่า “เอิง เอ่อ เออ เออ เออ”

ตัวอย่างที่ 4 บางตอนจากทำนองบทลำนอกเรื่องพระชุมเพลิง

ทำนองฉันท์

บทประชุมเพลิงลูกคู่จะร้องทำนองสวดโดยเอื้อนเสียงในตอนท้ายว่า “เอย”

ตัวอย่างที่ 5 บางตอนจากทำนองบทลำนอกเรื่องหน้าแม่นาน้าแม่นาอินดู

ทำนองร่าย (ราบ)

บทหน้าแม่นาน้าแม่นาอินดูวรรคแรกแม่เพลงจะขึ้นต้น และลูกคู่จะเอือนทำนองจะสวดโดยแทรกคำว่า “เฮ” ในบทแรก และลงท้ายด้วยคำว่า “ไอ เยอ เออ”

ตัวอย่างที่ 6 บางตอนจากทำนองบทลำนอกเรื่องแข่งเรือ

ทำนองร่าย (ราบ)

บทแข่งเรือแม่เพลงจะขึ้นต้น และลูกคู่จะเอื้อนทำนองการสวดด้วยทำนองราบหรือร่ายจะสวดโดยแทรกคำว่า “ฮา เฮ ฮ่า ไห่” เฉพาะวรรคแรกเท่านั้น และลงท้ายด้วยคำว่า “เออ” ของทุกวรรค

2.3 ทำนองลำนอกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดี

ทำนองที่คนสวดพระมาลัยแทรกเข้ามาเป็นลูกเล่น ทำนองมักไม่เป็นไม่ตามขนบของเนื้อร้อง เนื้อร้องมักตัดตอนมาจากวรรณคดี เช่น ขุนช้างขุนแผน จันทโครพ ดังตัวอย่างบางส่วนของทำนองลำนอก มี 3 บท ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 ทำนองบทลำนอกเรื่องท้าวโกษรี

บทลำนอกเรื่องท้าวโกษรีเป็นตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ฉบับการ์ตูนเรื่องจันทโครพ ที่เขียนโดย ชลลดา ชะบางบอน และไม่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องจันทโครพฉบับดั้งเดิม บทสวดที่ใช้สวดด้วยทำนองราบหรือร่าย จะสวดโดยแทรกคำว่า “เอย เออ”

ตัวอย่างที่ 2 ทำนองบทลำนอกเรื่องพราหมณ์มณี

จากตัวอย่างทำนองบทลำนอกเรื่องพราหมณ์มณี เป็นบทเกี้ยวพาราสีหญิงงามชื่อพราหมณ์มณี จากการสอบถามคนสวดพระมาลัยได้เค้าเรื่องมาจากวรรณกรรมเรื่องจันทโครพ การสวดด้วยทำนองราบหรือร่าย จะสวดโดยแทรกคำว่า “ฮัน ละ วา” ในวรรคแรก และลงท้ายด้วยคำว่า “ชะ เออ เอิง เอย”

ตัวอย่างที่ 3 บางตอนจากบทลำนอกเรื่องขุนแผน

บทขุนแผนมาจาวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน แม่เพลงจะขึ้นต้นและลูกคู่จะสวดลากเสียงเอื้อนทำนองการสวดของคำที่ต้องการเน้น โดยการแยกคำ

3. การสืบทอดวิธีสวดและทำนองพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การสวดพระมาลัยของคณะวารี ปัญญาอภิวงศ์ ปัจจุบันยังคงรับแสดงในงานพิธีศพ งานตามส่วนงานราชการ และเอกชนในลักษณะของการว่าจ้าง ทั้งนี้ในส่วนของการสืบทอดการสวดพระมาลัยยังคงสืบทอดตามวิธีการอย่างโบราณ ดังรายละเอียด

3.1 การสืบทอดโดยสายตระกูล

เมื่อพิจารณาจากประวัติคณะพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะพระมาลัยรุ่นอาวุโสและสวดพระมาลัยมาเป็นเวลานานมักจะสืบทอดการสวดพระมาลัยทางสายตระกูล คือ จากบิดามารดา ได้แก่ นางบุปผา ปัญญาอภิวงศ์ เรียนสวดพระมาลัยจากพ่อวารี ปัญญาอภิวงศ์ ในฐานะบิดาและหัวหน้าคณะพระมาลัย ปัจจุบันถึงแก่กรรม ทำให้นางบุปผารับหน้าที่หัวหน้าคณะพระมาลัยแทนจนถึงปัจจุบัน

3.2 การสืบทอดจากครูด้วยการฝากตัวเป็นศิษย์

คณะพระมาลัยที่ฝากตนเป็นศิษย์ คือ นายอิทธิพล กุลพงษ์ หลานของลูกคู่ในคณะพระมาลัย สืบทอดพระมาลัยด้วยการฝากตัวเป็นศิษย์ของพ่อวารี ปัญญาอภิวงศ์ อดีตหัวหน้าคณะพระมาลัย ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์นายอิทธิพล กุลพงษ์ กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้เรื่องการสวดพระมาลัย เริ่มจากความสนใจส่วนตัวและมีความตั้งใจจริงที่จะเรียนรู้เสียก่อน จนเป็นเหตุให้เริ่มเฝ้าติดตามคนในคณะพระมาลัยไปทุกที่ที่ทำการแสดง ทำให้ได้ฟังการสวดพระมาลัยและร่วมสวดกับคณะพระมาลัยรุ่นอาวุโสด้วย คณะพระมาลัยก็จะคอยสังเกตการร้องว่าตอนใดหรือทำนองใดที่ยังสวดไม่ได้ หรือยังไม่เพราะ ก็จะคอยเตือนและช่วยแก้ไขให้ในภายหลัง นอกจากนี้ ในฐานะผู้หัดสวดพระมาลัยยังต้องใช้วิธีครูพักลักจำอีกด้วย คือต้องสังเกตตั้งแต่เนื้อร้อง ทำนอง และวิธีการทำท่าทางประกอบในแต่ละเพลง ปัจจุบันนายอิทธิพล กุลพงษ์ เป็นคนสวดที่เป็นตัวหลักคนหนึ่งในการสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.3 สืบทอดโดยใช้วิธีครูพักลักจำ

คนสวดพระมาลัยรุ่นใหม่ที่เริ่มสวดได้ไม่นานนัก ส่วนใหญ่จะเรียนโดยใช้วิธีครูพักลักจำ เนื่องจากปัจจุบันคนรุ่นใหม่ที่เป็นลูกหลานของคณะพระมาลัย ยังไม่มีใครสนใจที่จะสืบทอดอย่างจริงจัง จึงไม่มีการถ่ายทอดโดยสายตระกูล และคนสวดพระมาลัยรุ่นอาวุโสก็ไม่มีลูกศิษย์มาฝากตัวขอเรียน จึงต้องใช้วิธีการมาฟังสวดพระมาลัยบ่อย ๆ และจดจำทำนองต่าง ๆ ด้วยตนเอง หากเกิดข้อสงสัยก็สอบถามจากคณะพระมาลัยให้ช่วยแนะนำ ดังที่นายอิทธิพล กุลพงษ์ ที่สืบทอดโดยใช้วิธีการฝากตัวเป็นศิษย์ควบคู่ไปกับครูพักลักจำ

4. วิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่

4.1 กลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย

การถ่ายทอดภาษาจำเป็นต้องอาศัยหน่วยคำ เพื่อใช้เป็นกลวิธีทางภาษาให้เข้าถึงคำร้องหรือลายลักษณ์อักษรที่แต่งขึ้นจากมุมมองของผู้แต่งที่ต้องการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกให้เข้าถึงกลุ่มผู้ฟังดังรายละเอียด

4.1.1 การใช้คำซ้ำและประโยคความซ้ำ เป็นการนำคำที่มีความหมายหรือตัวสะกดเหมือนกันมาเรียงชิดกัน หรือมีการซ้ำคำในลักษณะอยู่ในวรรคเดียวหรือต่างวรรคกัน เป็นวิธีย้ำความเพื่อให้บทสวดมีคำหนักแน่นมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องนางมอญ

มอญขาเฉ เซซังนั่งยอง **ซาบซาบมองมอง** ร้องมีแต่น้ำตา นางมอญลูกอ่อน วอนพ่อมอญใหม่เจ้านอนเสียร่า แม่จะให้กินนม **พี่เยอะสไบลืมห่ม** ลงลงตกบันใด พี่เยอะสไบลืมห่ม แขกเต้ามาชม

จับข้อมือได้ น้องไว้ให้**นิ่งนิ่ง** อย่าหยุดเลยชาย น้องอาย**จริงจริง** มัดผลุดหลุดวิ่ง ชิงได้ผ้าสะใบยังแต่ตัวโล่ง โครงเข้ากอไผ่ ยังแต่ตัวโล่ง ไล่ครุบเหมือนไก่ ไปไหนไม่สาชาย **หลักหลัก**จนตรอก

เรารักกันพรือ พุทโธ บุญลือ เสียชื่อกันกับชาย **ขายหน้าพวกพ้อง** พี่น้องทั้งหลาย **ขายหน้าพวกพ้อง** เสียงสับแห่งหาย รอไว้แต่เพียงนี้

จากบทสวดพระมาลัยพบว่ามีการใช้กลวิธีการใช้ประโยคความซ้ำ อยู่ 2 ครั้ง คือคำว่า “พี่เยอะสไบลืมห่ม” และคำว่า “ขายหน้าพวกพ้อง” เป็นการตอกย้ำความหมายที่เป็นสัญญาณบ่งบอกว่าตกลงคบหาเป็นแฟนกัน และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในลักษณะเย้าหยอกหรือล้อเล่น และอีกวิธีในบทสวดพระมาลัยใช้คือการเลือกใช้คำซ้ำเดียวกันอาจอยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือตำแหน่งอื่น ๆ เช่น คำว่า “ซาบซาบมองมอง” “นิ่งนิ่ง” “น้องอายจริงจริง” และ “หลักหลักจนตรอก” ทั้งนี้ก็เพื่อเน้นย้ำคำให้เห็นความรู้สึก ความสำคัญของผู้แต่งหรือผู้สวดที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้รับสารหรือผู้ฟังรับรู้และเข้าใจบทสวดพระมาลัยยิ่งขึ้น

4.1.2 การใช้คำภาษาถิ่น เป็นการใช้คำภาษาท้องถิ่นใต้มาปะปนในบทสวดพระมาลัยอยู่หลายบท ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องนางมอญ

แหวนตั้ง**หนวยใหญ่** เป็นของ**แต่ไร** ใส่ไว้ในกระเป๋าสีแดงแสงสุข มุกสีพราวพราว

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีการใช้คำว่า “หนวยใหญ่” ซึ่งเป็นลักษณะนามของแหวนว่า “วง” (Southern Thai Dialect Dictionary (A.D. 2007), 2007, p.413) และคำว่า “แต่ไร” ในที่นี้หมายถึงในอดีต (Southern Thai Dialect Dictionary (A.D. 2007), 2007, p.315)

4.1.3 การเล่นเสียงของคำ เป็นการใช้คำที่มีเสียงเดียวกัน แต่ให้ความหมายต่างกัน เพื่อช่วยให้คำมีความไพเราะมากขึ้น คือ การเล่นเสียงสัมผัสอักษร หมายถึง การใช้พยัญชนะเดียวกันมาเรียงชิดกัน หรือมีคำอื่นมาคั่น ตั้งแต่สองคำขึ้นไป เพื่อให้เนื้อหาในบทสวดมีความหมายที่หนักแน่นและเพิ่มความไพเราะทางเสียง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องจันทร์แรม

ดวงต้องเลย**ล่วงลับ**ไปเออเสียไกล ตาโธ่จันทร์เอ๋ย

จากตัวอย่างบทสวดพระมาลัยข้างต้นมีการเล่นเสียงของคำคือคำว่า “ล่วงลับ” ซึ่งในบทสวดกล่าวถึงผู้ชายที่กำลังจะลาจาก จากที่เคยดูแล ใกล้ชิดก็กำลังจะลาจากเหมือนพระจันทร์ข้างแรมที่ตำแหน่งของดวงจันทร์อยู่ใกล้ดวงอาทิตย์ทำให้ไม่สามารถมองเห็นดวงจันทร์ได้อย่างเด่นชัด

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องอนิจจาฟ้ามัว

อนิจจาฟ้ามัวเมฆขยาย พระสุรีย์สายฟ้าคะนองก้องกลางหน ดั่งสะเทือน**เลื่อนลั่น** พโยมบน พระสุริยนเย็นระยับ ลับเมฆมัววายุพัดฟ้าพิรุณ

ตัวอย่างอีกบทที่มีการเล่นเสียงคือคำว่า “เลื่อนลั่น” ในที่นี้หมายถึง ดังสั่น ขึ้นอย่างแรง ซึ่งในบทสวดพระมาลัยกล่าวถึงเรื่องฝนฟ้าคะนองส่งเสียงร้องก้องทั่วท้องฟ้าดังลั่นขึ้นอย่างแรง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องขึ้นต้นงิ้ว

จะไปกลัวอะไรสิวะกับหนามงิ้ว ขี้ริ้วนั้นเอาพระขรรค์**ฟันฟาด**ให้มันขาดเด็ด

จากข้อความข้างต้นพบว่ามีการเล่นเสียงของคำคือคำว่า “ฟันฟาด” เป็นการเล่นเสียงของคำด้วยตัวอักษรคือตัว “ฟ” ความหมายในที่นี้คือ ต่อสู้หรือแข่งขันกันเพื่อให้รู้แพ้รู้ชนะ

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องหอมตังหยุง

พิรุณ**โปรยปราย**ลง**พรายพร่ำ** ในทรวงช้ำพี่หนาวหนัก

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีการเล่นเสียงของคำคือคำว่า “โปรยปราย” ซึ่งในบทสวดกล่าวถึง ผู้ชายที่คิดถึงหญิงอันเป็นที่รัก และสภาพอากาศมีฝนตกกระจายไปทั่ว ทำให้หวนคิดถึงคนรัก และในบทสวดเดียวกันนี้ก็มีการใช้คำว่า “พรายพร่ำ” ในที่นี้หมายถึง บ่อย ๆ เป็นลักษณะของฝนตกกระจายไปทั่วลงมาบ่อย ๆ ทำให้ไม่อาจหยุดคิดถึงหญิงคนรักได้เลย

4.1.4 ภาษาบาลี บทสวดพระมาลัยผูกโยงเข้ากับศาสนาพุทธ ดังนั้นจึงมีรูปแบบของคำยืมภาษาบาลีมาใช้ในบทสวด ดังตัวอย่างบทในกาลที่ขึ้นต้นด้วยบทนมัสการพระคุณเจ้า ดังบทสวดพระมาลัยที่ว่า “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุท ธัสสะ” หมายถึง ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง เป็นบทนมัสการพระพุทธเจ้าเพื่อแสดงความเคารพก่อนที่จะเริ่มสวดบทอื่น

4.2 กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ เป็นคำหรือสำนวนที่ผู้แต่งใช้เพื่อสร้างมโนภาพให้ผู้ฟังเห็นภาพและเข้าถึงความคิด อารมณ์จินตนาการของคนสวดพระมาลัย ดังรายละเอียด

4.2.1 อุปมา เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่มีสภาพที่แตกต่างกัน มักใช้คำว่า “เหมือน” มาใช้ในการเปรียบเทียบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทในกาล

ท่านได้สอนให้ผมเขียน สอนให้เล่า สอนให้เรียน สอนให้เขียน เปรียบ**<u>เหมือน</u>**หลักปักในเลน ยังคลอนแคลน มุดโตยังไม่ถนัด มันยังขัดยังข้อง

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่ามีการใช้คำว่า “เหมือน” ในที่นี้หมายถึง เป็นความเปรียบหมายถึงความรู้ที่ได้เรียนมายังไม่สามารถพึ่งได้ หรือไม่แน่นอนเปรียบได้กับหลักปักในเลนที่แสดงให้เห็นความไม่แน่นอน ความไม่มั่นคง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องนางมอญ

โครงเข้ากอไผ่ ยังแต่ตัวโล่ง ไล่ครุบ**<u>เหมือน</u>**ไก่ ไปไหนไม่สาชาย

จากตัวอย่างข้างต้น มีการใช้คำว่า “เหมือน” มาใช้เปรียบผู้ชายเหมือนไก่ตัวผู้คอยไล่ตะครุบไก่ตัวเมีย ตัวเมียจะดิ้นเมื่อตัวผู้ไล่ตาม มักเป็นอาการของผู้ชายคลั่งรัก เกินการควบคุมตัวเองจนอาจเลยเถิดไปถึงความรู้สึกที่อยากครอบครองหญิงอันเป็นที่รัก

4.2.2 อุปลักษณ์ เป็นการนำเอาลักษณะสำคัญของสิ่งที่ต้องการเปรียบมาใช้โดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง หรืออาจมีก็มักจะพบคำว่า “เป็น” และ “คือ” ในประโยค ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทในกาล

แม้น**<u>เป็นดอกไม้ในมนุษย์</u>** ถึงสูงสุด เอาก็ไม่ได้ เอาไม้สอย เฝ้าแต่คอย ชะแง้แล ชะแง้คอย เมื่อไหร่จะลอย ล่องฟ้า ลงมาชม

จากบทสวดพระมาลัยข้างต้นพบว่าผู้แต่งได้เปรียบเทียบผู้หญิงเป็นดอกไม้ บทสวดพระมาลัยนี้ถือว่าเป็นการเปรียบเทียบผู้หญิงสูงศักดิ์ กับ“ดอกไม้ในมนุษย์” โดยใช้คำเชื่อม คำว่า “เป็น” มาแสดงความเปรียบ เป็นการใช้คำที่บ่งบอกถึงการรอคอยอย่างมีความหวังว่าสักวันหนึ่งผู้หญิงที่สูงส่งจะโน้มตัวลงมามองบ้าง

4.2.3 อติพจน์ เป็นการกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้แต่งที่ต้องการตอกย้ำความรู้สึกให้เห็นภาพในจิตใจให้ผู้ฟังรับรู้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องเจ้าพราหมณ์

น่าน้อยจิตคิดไป**ใจจะขาด** โอ้อนาถเจ้าพระคุณพ่อทูนหัว

จากตัวอย่างบทสวดพระมาลัยพบมีคำกล่าวเกินจริงคำว่า “ใจจะขาด” หมายถึง ความรู้สึกทางใจเหมือนจะขาดใจ โดยใช้คำเพื่อให้เห็นสภาพความคับข้องใจเป็นการแสดงความรู้สึกน้อยใจอยู่ภายในใจ ซึ่งในความเป็นจริงหัวใจไม่สามารถฉีกขาดแยกออกจากกันได้

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องเจ้าสมิงพระราม

ขึ้นบนเตียงเคียงข้างเห็นนางหลับ **ใจจะปลิว**หวิววับเสียให้ตาย

จากตัวอย่างมีการใช้คำที่กล่าวเกินจริงอยู่คือ “ใจจะปลิว” หมายถึง อาการตกใจเสียววาบขึ้นมาทันที เป็นการตอกย้ำความรู้สึกใจหายเมื่อจะต้องจากหญิงอันเป็นที่รัก จึงใช้คำกล่าวเกินจริงในลักษณะใจจะปลิวหายไปในอากาศซึ่งไม่มีทางที่ใจจะปลิวหายไปได้

4.2.4 บุคลาธิษฐาน เป็นการสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตให้สามารถแสดงอารมณ์หรือกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องขึ้นต้นจิ้ว

ยมบาลท่านมาเป็นเกลอเสนอรัก ให้นึกรักเมียเขาพอเบาใจ

จากตัวอย่างข้างต้นพบมีการใช้คำว่า “ยมบาลท่านมาเป็นเกลอเสนอรัก” แทนสิ่งสมมุติด้วยยมบาลมีหน้าที่ลงโทษคนที่ตกนรกตามคำตัดสินของพญายม เป็นการใช้คำที่บ่งบอกถึงการเป็นเพื่อนสนิทให้สามารถลดโทษทันได้หากกระทำผิดลูกเมียผู้อื่น

4.3 กลวิธีการทางภาษาด้านการสื่อความหมาย เป็นการถ่ายทอดมุมมอง ความคิด หรือความรู้สึกผ่านภาษามาใช้ในการสื่อความหมาย ดังตัวอย่าง

4.3.1 การสื่อความหมายโดยตรง เป็นการสื่อความหมายตามความเข้าใจของคนทั่วไป ทั้งนี้ ผู้แต่งเลือกหยิบยกวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนมาชี้ให้เห็นการพูดบอกปัดหรือป้องกันตัวเองเมื่อกำลังจะถูกคุกคามทางเพศ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องลูกจันทน์ขวัญใจ

วันทองทรามเชย ไม่พาที โกรธเนื้อเคืองใจอย่างไรพี่ ไม่พอที่แล้วอย่าทำให้รำคาญ ที่พลัดพรากจากมาป่าดงดาน แกล้งทำประจานให้ได้อาย ได้กับขุนช้างนอนร้างที่นอน ห่วงไว้ก่อนจนท้องโต **วันทองงอนว่าอย่าเอาเลยหญิงเคยชายสองคนเขาจะหัว**

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้แต่งได้เลือกใช้คำว่า “อย่าเอาเลย หญิงเคยชายสอง คนเขาจะหัว” ตามบริบทของสังคมแล้วเป็นการกล่าวอ้างว่าหากเป็นมนุษย์ที่รู้สึกผิดชอบชั่วดีและมีศีลธรรมไม่ควรคบกับหญิงที่มีสามีแล้ว เพราะหากสังคมรับรู้ก็จะกลายเป็นเรื่องที่สามารถนำมาติฉินนินทา ทั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมในการมองผู้หญิงมากรักว่าเป็นหญิงสองใจ

4.3.2 การสื่อความหมายโดยนัย เป็นการสื่อความหมายที่แฝงอยู่เบื้องหลังคำพูด ซึ่งมีความหมายมากกว่าความหมายตามตัวอักษร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องแข่งเรือ

ดอกขาวละเจ้าเออ**ขาวผกา** นางพลาง ก็เก็บฮา เฮฮาไห้ บางนางพลาง ก็เก็บละเจ้าเออน้องเออดอก**ลั่นทม** เอามายี เออสีนมละเจ้าเออแล้วเอยดม

จากตัวอย่างบทลำนอกข้างต้นพบว่ามีการให้ความหมายโดยนัยเปรียบผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ดังคำว่า “ดอกขาวดอกผกา” เป็นการเปรียบเปรยความรักที่บริสุทธิ์ ดอกผกาเป็นดอกไม้ขนาดเล็กกว่าดอกไม้ทั่วไป แต่มีข้อดีคือด้านการดึงดูดแมลงในธรรมชาติ เป็นการแฝงความหมาย หมายถึง ผู้หญิงที่บริสุทธิ์ ผู้ชายก็อยากจะได้ผู้หญิงที่ขาวบริสุทธิ์มาครอบครอง อาจกล่าวได้ว่าดอกผกาถูกนำมาใช้ในงานวรรณกรรมในบทสวดพระมาลัยเช่นเดียวกัน ส่วนคำว่า “ดอกลั่นทม” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงความเศร้าโศกเสียใจ แต่เป็นการสื่อแฝงความหมายให้เห็นถึงผู้หญิงที่ไร้ค่า ในที่นี้หมายถึง หญิงที่ไม่มีใครต้องการ และเป็นการตอกย้ำความหมายโดยนัยด้วยการเสริมคำว่า “เอามายี” เป็นลักษณะอาการเดียวกับขยี้ให้แหลกเป็นการสื่อความหมายแฝงว่า ผู้หญิงที่ไม่มีชายใดต้องการ ไม่คู่ควรนำมาครอบครองหรือสามารถเด็ดมาเชยชมเสร็จแล้วก็ทิ้งไปอย่างไม่ใยดี

4.4 กลวิธีการทางภาษาด้านการใช้คำถามวาทศิลป์ มักเป็นประโยคในรูปคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ซึ่งเป็นคำถามที่ผู้พูดรู้อยู่แล้วว่าผู้ฟังจะเข้าใจได้ ดังที่ Fowler (1991, P40) กล่าวว่า คำถามวาทศิลป์สามารถกำกับความคิดของผู้ฟังได้เพราะจะต้องสร้างจินตนาการตามผู้ส่งสาร ส่วนใหญ่เป็นการตั้งคำถามเพื่อตอกย้ำถึงหญิงคนรัก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทลำนอกเรื่องพราหมณ์มณี

ลูกสาวของใครหนอ ไม่มีมุ้งยุงเอ๋ยก็มันกัด ไม่มีมุ้งยุงเอ๋ยก็มันไต เอานั่งยองยองกองไฟ นั่งอยู่ในเชิงคราน **ลูกสาวของใครหนอ** นั่งอยู่ในเรือนแพฮันละวา

จากตัวอย่างพบการใช้คำถามแบบไม่ต้องการคำตอบ ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นคำถามที่ให้ความรู้สึกรักที่สมหวัง แต่เป็นคำถามในลักษณะเกี้ยวพาราสี เช่น ลูกสาวของใครหนอ คนถามพยายามรักษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้ ยังมีตัวอย่างคำถามในลักษณะเพื่อตัดพ้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทในกาล

หมายเอาดวงพระอาทิตย์ บนเวหา **เมื่อไหร่เลยจะตกต่ำ** ค่ำลงมา จะลับแล้ง ตั้งตาคอย

ตัวอย่างข้างต้นเป็นคำถามถึงความไม่สมหวัง หรือความทุกข์ระทมที่เกิดจากความรัก ดังคำว่า “เมื่อไหร่เลยจะตกต่ำ” คนถามแน่ใจอยู่แล้วในคำตอบแต่เป็นการถามเพื่อประชดความรู้สึกเจ็บปวด เพราะส่วนใหญ่เวลาตั้งคำถามลักษณะนี้มักเป็นคำถามเพื่อตัดพ้อต่อความรัก อาจกล่าวได้ว่าการใช้คำถามวาทศิลป์ที่พบมากมาจากการตั้งคำถามที่ผู้แต่งถามในเชิงหยอกล้อหรือเกี้ยวพาราสีมากกว่าเป็นการถามถึงความรักที่ไม่สมหวังอย่างที่ใจต้องการมากนัก ทั้งนี้ การใช้คำถามในบทสวดพระมาลัยเป็นส่วนหนึ่งในการเร้าความสนใจจากผู้ฟังกลอนสวดได้อีกทางหนึ่งด้วย

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การสืบทอดทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการรวบรวมบทสวดและทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะพระมาลัยเป็นฆราวาส ปัจจุบันมีทำนองสวดทั้งสิ้น 15 ทำนอง จำแนกเป็นทำนองเก่า 2 ทำนอง และทำนองลำนอก 13 ทำนอง ผู้วิจัยพบว่า การสืบทอดทำนองสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกับการสืบทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรีของ Pramin (1999) พบว่า การสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรีใช้บทสวดจากคัมภีร์สวดพระมาลัยฉบับ ส.ธรรมภักดีเป็นหลัก มีทำนองสวด 22 ทำนอง จำแนกเป็นทำนองสวดพระธรรม 2 ทำนอง ทำนองเก่า 5 ทำนองและทำนองลำนอก 15 ทำนอง แตกต่างจากการศึกษาของผู้วิจัยในแง่ของการใช้บทสวดจากการบันทึกลายมือเขียนผ่านรุ่นสู่รุ่น มีทำนองสวด 15 ทำนอง จำแนกเป็นทำนองเก่า 2 และทำนองลำนอก 13 ทำนอง ประกอบกับการถ่ายทอดโดยใช้วิธีการพลพักลักจำ ทำให้ทำนองเพลงผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ จนบางทำนองไม่สามารถบอกได้ว่ามาจากทำนองเพลงใด ซึ่งงานศึกษาดังกล่าวเป็นการชี้ให้เห็นความแตกต่างของการสวดพระมาลัยในพื้นที่อำเภอไชยาที่พบว่าไม่มีทำนองสวดพระธรรมที่เป็นบทสวดบาลีเคร่งครัดตามคัมภีร์สวด มีเพียงทำนองเก่าและทำนองลำนอกที่คนสวดพระมาลัยสวดตามทำนองที่สืบทอดกันมาเท่านั้น และงานวิจัยในพื้นที่เดียวกับงานของ Aramrat (1995) ศึกษาเรื่อง

ประเพณีสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อ คุณค่าของการสวดพระมาลัย ซึ่งแตกต่างจากงานการศึกษาของผู้วิจัยในแง่ของการรวบรวมบทสวดและทำนองสวดพระมาลัยในรูปโน้ตสากล และวิเคราะห์ศิลปะทางภาษา

ประเด็นที่ 2 กลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ประเภทแรก กลวิธีทางภาษาในบทสวดพระมาลัย พบการใช้คำซ้ำและประโยคซ้ำ การใช้คำภาษาถิ่น การเล่นเสียงของคำ และมีการใช้ภาษาบาลีปะปนในบทสวด ประการที่สอง กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ พบการใช้คำอุปมาอุปลักษณ์มาเป็นคำเปรียบเทียบในบทสวด คำอติพจน์ และคำบุคลาธิษฐาน ประการที่สาม กลวิธีด้านการสื่อความหมาย มีทั้งการสื่อความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย และประการที่สี่ กลวิธีด้านการใช้คำถามวาทศิลป์ใช้ประโยคในรูปคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบใน เช่น คำถามว่า “ใคร เมื่อไหร่” เป็นต้น

นอกจากนี้ในวงวิชาการด้านกลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงประเภทต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือวิจัย เช่น เพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกทุ่งอีสาน เพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย แต่ยังไม่มีงานการศึกษาที่นำบทสวดพระมาลัยมาใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ดังนั้น ผู้วิจัยใช้งานการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างในด้านทฤษฎีกลวิธีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันออกไปตามเนื้อหาของสารเพื่อบ่งบอกวิธีการนำเสนอข้อมูลตามแบบฉบับในแต่ละสาร เช่น การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและความเชื่อในเรื่องความรักที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากลปัจจุบัน Angsuwiriya, Komoltri & Phetchabun (2021) พบว่า กลวิธีการใช้ภาษากับความเชื่อเรื่องความรักที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากล มีการใช้อุปลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบความรัก การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้ทัศนภาวะ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน และการใช้ความหมายชี้บ่งเป็นนัยในเรื่องความรักที่เป็นเรื่องไม่น่าพูด ในขณะที่การศึกษากลวิธีทางภาษา : การสื่อความหมายทางเพศในเพลงลูกทุ่งอีสาน ของ Anan (2005) พบว่า มีการใช้ภาษาตามความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย เช่นเดียวกับการศึกษากลวิธีทางภาษาในเพลงลูกทุ่งเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น ของ Sirichaya (2017) พบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาทั้งการใช้ถ้อยคำและการใช้ภาพพจน์ และการศึกษากลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยของ Peeraphong (2022) พบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาในด้านการใช้คำ ด้านการใช้ความหมาย ด้านการใช้โวหารภาพพจน์ เป็นต้น แตกต่างจากการศึกษาในแง่ของผลการศึกษาตามบริบทของเนื้อหา ในส่วนของกลวิธีการใช้ภาษาในบทสวดพระมาลัยที่พูดถึงกลวิธีการทางภาษา กลวิธีด้านการสื่อความหมาย กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ และกลวิธีการใช้คำถามวาทศิลป์ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความแตกต่างในด้านการใช้ภาษาอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม

จากการตรวจสอบสถานภาพการสวดพระมาลัยในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันชาวไชยาสวดพระมาลัยในงานพิธีศพลดลงและเริ่มหาชมได้ยาก แต่ในขณะเดียวกันชาวไชยาได้ขยายพื้นที่การสวดพระมาลัยในรูปแบบของการแสดงไว้ตามส่วนงานราชการและเอกชน ทำให้การสวดพระมาลัยถูกนำมาตีความใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองในด้านความบันเทิงและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ไว้บางวาระและโอกาส ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานทุกภาคส่วน เช่น ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมการสวดร้องพระมาลัยของชาวไชยาที่เป็นรากเหง้าของตนเองอย่างจริงจังเพื่อป้องกันการสูญหายไปในอนาคต

References

Anan, A. (2005). **Phra Malai: Essence and transmission** (Research report). Thailand Science Research and Innovation. (In Thai)

Ansuwiriya, N., Komoltri, B., & Phetchabun, J. (2021). Linguistic strategies and beliefs about love in Thai popular songs. **KKU International Journal of Humanities and Social Sciences, 10** (2), 155–184.(In Thai)

Aramrat, D. (1995). **Study of the tradition of chanting Phra Malai of the people of Chaiya District, Surathani Province** (Master's thesis). Srinakharinwirot University. http://research.culture.go.th/index.php/544-2012-09-17-17-38-27.html (In Thai)

Charoen, S. (2007). **A study and development of the potential of Southern Thai folk performances: A case study of Likay Pa and Suat Malai** (Research report). Suratthani Rajabhat University. (In Thai)

Iem, A. (2017). Linguistic strategies: Sexual communication in Isan Luk Thung songs. **Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus Journal, 6** (2), 196–205. (In Thai)

Peeraphong, K. (2022). **Linguistic strategies in contemporary Isan Luk Thung songs** (Master's thesis). Mahasarakham University. http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1242/1/60010180004.pdf (In Thai)

Pramin, J. (1999). **The transmission of chanting melodies and the tradition of chanting Phra Malai in Ban Nong Khao, Kanchanaburi Province** (Master's thesis). Chulalongkorn University. https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/9646 (In Thai)

Sirichaya, C. (2017). Linguistic strategies in Luk Thung songs for communicating identity and cultural-political expression of migrant Isan people. **Veridian E-Journal, 10** (2), 50–61. (In Thai)

Areephong, A. (2008). **Southern Dialect Dictionary B.E. 2550. (2008).** Nakhosrithammarat Rajabhat University. (In Thai)

Pimlaks.Trisin, B. (1987). **Folk songs and modern Thai poetry.** In B. Trisin (Ed.), Saitarn Trisin Nipon (pp. 147–166). Sangsarn Books. (In Thai)

Winai, S. (1989). **Literature related to Southern folk theatre: Essence and transmission** (Research report). Thailand Science Research and Innovation. (In Thai)

การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักขรวิธีของคำโบราณ จากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

An Analytical Study of the Orthography of Archaic Words in Ancient Thai Laws of Phitsanulok Province

สมเกียรติ ติดชัย / Somkiat Tidchai

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000, ประเทศไทย
Thai Department, Faculty of Humanities and Social Sciences Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000, Thailand

E-mail: somkiat.t@psru.ac.th

Received: October 7, 2025
Revised: January 7, 2026
Accepted: February 10, 2026

Abstract

This research aims to analyze the orthography of archaic words and the classification of words that appear in the original ancient legal documents from Phitsanulok province. This qualitative study employed a documentary research methodology to examine 46 original ancient legal manuscripts from the Office of Arts and Culture, Pibulsongkram Rajabhat University. These documents were transcribed into modern Thai by the researchers, applying the conceptual framework for the study of Phitsanulok ancient documents developed by Somkiat Tidchai. The findings revealed 130 ancient words, which were categorized into seven orthographic patterns: Pattern 1: Orthography similar to modern Thai, with 51 words (the most frequent). Pattern 2: Orthography both similar to and different from modern Thai, with 23 words. Pattern 3: Orthography different from modern Thai, with 22 words. Pattern 4: Orthography both similar to and exactly the same as modern Thai, with 15 words. Pattern 5: Orthography exactly the same as modern Thai, with 11 words. Pattern 6: Orthography similar to, exactly the same as, and different from modern Thai, with 7 words. Pattern 7: Orthography both exactly the same as and different from modern Thai, with 1 word. The words were further classified into four types: Nouns: 105 words. Verbs: 21 words. Adverbs: 3 words. Verbs and Nouns: 1 word. This research serves as another guide for transcribing Phitsanulok ancient legal texts, helping those interested in ancient laws

understand the context of various archaic words. It will also enable those who transcribe or read these laws to interpret the original manuscripts more accurately and precisely.

Keyword: Analytical Study, Orthography, Archaic Words, Ancient Thai Laws, Phitsanulok Province

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอักขรวิธีของการเขียนคำโบราณและจำแนกประเภทของคำที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางเอกสาร โดยเอกสารที่ใช้ศึกษา คือ ต้นฉบับกฎหมายโบราณ เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ ซึ่งปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบันโดยผู้วิจัย และประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของการศึกษาเอกสารโบราณพิษณุโลกจากสมเกียรติ ติดชัย ผลการศึกษาพบคำโบราณจำนวน 130 คำ สามารถแบ่งออกตามรูปแบบของอักขรวิธีได้ 7 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน จำนวน 51 คำ (พบมากที่สุด) รูปแบบที่ 2 อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบันและไม่เหมือนกับปัจจุบัน จำนวน 23 คำ รูปแบบที่ 3 อักขรวิธีไม่เหมือนกับปัจจุบัน จำนวน 22 คำ รูปแบบที่ 4 อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบันและเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ จำนวน 15 คำ รูปแบบที่ 5 อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ จำนวน 11 คำ รูปแบบที่ 6 อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบัน เหมือนกับปัจจุบันทุกประการ และไม่เหมือนกับปัจจุบัน จำนวน 7 คำ และรูปแบบที่ 7 อักขรวิธีมีทั้งเหมือนกับปัจจุบันทุกประการและไม่เหมือนกับปัจจุบัน จำนวน 1 คำ คำโบราณที่พบนั้นสามารถแบ่งออกเป็นคำประเภทต่าง ๆ ตามการจำแนกคำได้ 4 ประเภท คือ 1. คำนาม จำนวน 105 คำ 2. คำกริยา จำนวน 21 คำ 3. คำวิเศษณ์ จำนวน 3 คำ และ 4. เป็นทั้งคำกริยาและคำนาม จำนวน 1 คำ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นคู่มือการปริวรรตกฎหมายโบราณพิษณุโลกอีกฉบับหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สนใจกฎหมายโบราณเข้าใจถึงบริบทของคำโบราณ และจะทำให้ผู้ปริวรรตหรืออ่านกฎหมายโบราณสามารถอ่านเอกสารต้นฉบับได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ อักขรวิธี คำโบราณ กฎหมายโบราณ จังหวัดพิษณุโลก

บทนำ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเก็บรักษาต้นฉบับเอกสารโบราณท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเอกสารเหล่านี้ได้ถูกรวบรวมมาจากวัดในเขตภาคเหนือตอนล่างซึ่งมีเนื้อหาต่าง ๆ เช่น ธรรมคดี ตำรายาแพทย์แผนไทย โหราศาสตร์ กฎหมายโบราณ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายโบราณ ซึ่งมีเนื้อหาว่าด้วยกฎหมายของชาวพิษณุโลกและใกล้เคียงเกี่ยวกับการตัดสินคดีต่าง ๆ แนวปฏิบัติในการตัดสิน ตัวอย่างการตัดสินคดี เป็นต้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ปริวรรตกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จำนวน 46 ฉบับ ให้เป็นภาษาไทยปัจจุบัน และทำการศึกษาวิเคราะห์พบว่า กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก มีสารัตถะเกี่ยวกับพระไอยการเบ็ดเสร็จ ประกาศพระราชปรารภ พระไอยการทาส หลักไชย พระไอยการลักษณะผัวเมีย เป็นต้น (Tidchai, 2025, p.288)

เนื้อหาของกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกนั้นน่าจะได้รับอิทธิพลจากกฎหมายตราสามดวง กฎหมายสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชำระขึ้นเมื่อต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (Tidchai, 2025, p.289) กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกปรากฏเนื้อหาสำคัญคล้ายกับกฎหมายตราสามดวง ได้แก่ พระอัยการเบ็ดเสร็จ ประกาศพระราชปรารภ พระอัยการทาส หลักไชย พระอัยการลักษณะผัวเมีย พระอัยการลักษณะพยาน พระอัยการลักษณะรับฟ้อง พระอัยการลักษณะมรดก เป็นต้น (Tidchai, 2025, p.372) โดยความเก่าแก่ของกฎหมายโบราณพิษณุโลกนั้น เมื่อกำหนดอายุเอกสารแล้วพบว่า ฉบับที่เก่าที่สุด คือ กฎหมายโบราณวัดกรับพวงเหนือ (3) อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารเลขที่ พส.ข.0373 ระบุวันเดือนปีที่บันทึก คือ วันอาทิตย์ที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2305 สมัยกรุงศรีอยุธยา (Tidchai, 2025, p.288)

จากการปริวรรตให้เป็นภาษาไทยปัจจุบันแล้ว ผู้วิจัยพบว่า ยังมีอีกหลากหลายแง่มุมที่น่าสนใจในการศึกษากฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลก โดยเฉพาะการศึกษาเชิงอักขรวิธีของคำโบราณ ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งสังเกตการเขียนรูปการเขียนพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ของคนโบราณที่ใช้ในการบันทึกกฎหมายโบราณ เมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวอักษรที่ใช้ในการบันทึกกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกนั้นพบว่า เอกสารเหล่านี้น่าจะบันทึกในช่วงต้นรัตนโกสินทร์จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 สัณฐานของตัวอักษรส่วนใหญ่พบทั้งคล้ายและต่างจากปัจจุบัน แต่ที่สังเกตได้อย่างชัดคือ ไม่ค่อยปรากฏการใช้วรรณยุกต์ตรีและจัตวา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งไปที่อักขรวิธีของคำโบราณเพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะร่วมหรือแตกต่างระหว่างอักขรวิธีในอดีตกับปัจจุบัน อีกทั้งงานวิจัยเรื่องนี้จะช่วยเป็นคู่มือสำคัญคอยนำทางสำหรับผู้ที่สนใจอ่านต้นฉบับกฎหมายโบราณได้อย่างดีอีกด้วย

วัตถุประสงค์

ศึกษาอักขรวิธีของการเขียนคำโบราณและจำแนกประเภทของคำที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

ใช้ต้นฉบับกฎหมายโบราณ เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ ซึ่งปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบันโดยผู้วิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 กฎหมายโบราณจากวัดในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 46 ฉบับ

ฉบับที่	ชื่อเอกสาร (กฎหมายโบราณ)	ฉบับที่	ชื่อเอกสาร (กฎหมายโบราณ)	ฉบับที่	ชื่อเอกสาร (กฎหมายโบราณ)
1	วัดท่านา/0262[1]	17	วัดกระบังมัง คลาราม (11)/0383	33	วัดบางแก้ว/0033
2	วัดท่านา (2)/0321	18	วัดกระบังมัง คลาราม (12)/0387	34	วัดบางแก้ว(2)/0327
3	วัดท่านา (3)/0322	19	วัดกระบังมัง คลาราม (13)/0388	35	วัดบางแก้ว(3)/0372
4	วัดท่านา (4)/0324	20	วัดกรับพวงเหนือ/ 0323	36	วัดหนองหลวง/0321
5	วัดท่านา (5)/0383	21	วัดกรับพวงเหนือ (2)/0370	37	วัดหนองหลวง (2)/0325
6	วัดท่าตาล/0322	22	วัดกรับพวงเหนือ (3)/0373	38	วัดหนองหลวง (3)/0377
7	วัดกระบังมังคลาราม/ 0318	23	วัดกรับพวงเหนือ (4)/0375	39	วัดหนองหลวง (4)/0380
8	วัดกระบังมังคลาราม (2)/0320	24	วัดกรับพวงเหนือ (5)/0381	40	วัดปลักแรต/ 0326
9	วัดกระบังมังคลาราม (3)/0324	25	วัดกรับพวงเหนือ (6)/0393	41	วัดปลักแรต (2)/0365
10	วัดกระบังมังคลาราม (4)/0358	26	วัดปากพิงตะวันออก/ (4)/0358	42	วัดปลักแรต (3)/0376
11	วัดกระบังมังคลาราม (5)/0366	27	วัดปากพิงตะวันออก (2)/0343	43	วัดปลักแรต (4)/0385
12	วัดกระบังมังคลาราม (6)/0369	28	วัดท่าโรงตะวันออก/ 0319	44	วัดปลักแรต (5)/0386
13	วัดกระบังมังคลาราม (7)/0371	29	วัดท้อแท้/0322	45	วัดปลักแรต (6)/0399
14	วัดกระบังมังคลาราม (8)/0378	30	วัดท้อแท้ (2)/0324	46	วัดปลักแรต (7)/0399
15	วัดกระบังมังคลาราม (9)/0378	31	วัดเหล่าขวัญ/0367		
16	วัดกระบังมังคลาราม (10)/0378	32	วัดบางสะพาน/0424		

[1] วัดท่านา/0262 หมายถึง กฎหมายโบราณวัดท่านา ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เลขที่ พส.ข.0262

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอักขรวิทยาและคำโบราณ จำนวน 30 เรื่อง สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอักขรวิทยา จำนวน 21 เรื่อง ซึ่งเป็นกลุ่มงานที่เน้นศึกษาเอกสารต้นฉบับเอกสารโบราณประเภทต่าง ๆ โดยจะมีส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ระบุถึงการศึกษาอักขรวิธี คือ รูปของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ โดยเน้นไปที่อักขรวิธีของตัวอักษรโบราณของจารึกแต่ละยุคสมัย ซึ่งงานเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้วิจัยสามารถปริวรรต และสันนิษฐานคำโบราณที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ดังนี้

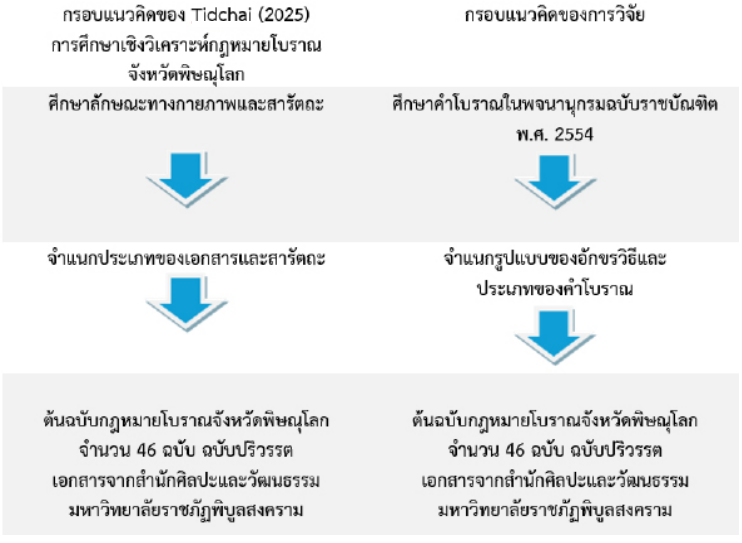
เรื่องที่ 1 Pornprasatsook (2016) ศึกษาจารึกและเอกสารไทยสมัยอยุธยา: การศึกษาเชิงอักขรวิทยา เรื่องที่ 2 Meechai (2023) ศึกษาลักษณะเด่นและคุณค่าในใบบอกเมืองนครศรีธรรมราช เรื่องที่ 3 Chaovanalikit (2023) การศึกษาวิเคราะห์สารัตถะในจารึกมังคลารถ (K.567) เรื่องที่ 4 Maneepong (2023) ศึกษารูปแบบ เนื้อหา และภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมจากใบบอกเมืองน่าน เรื่องที่ 5 Thodsa (2023) ศึกษาด้านอักขรวิทยา และปราปรบท (Paratexts) ในเอกสารใบลานของพระภิกษุหลวง ศรีพฤษผล ป. (อุปละ ศรีจันทร์) เรื่องที่ 6 Luelai (2022) ศึกษาวรรณกรรมไทลื้อเรื่องตองเตยตองมอง เรื่องที่ 7 Wanthong (2022) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมบาลีเรื่อง มหาโพธิวัส เรื่องที่ 8 Phoyen (2021) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมชาดกล้านนาเรื่องอุสสาบารส เรื่องที่ 9 Ngamchan (2021) ศึกษาวิเคราะห์จารึกยโศธราศรมของพระเจ้ายโศวรมันที่ 1 เรื่องที่ 10 Khonkaen (2021) ศึกษาสารตราและใบบอกระหว่างสยามกับล้านนาสมัยรัชกาลที่ 1-4

เรื่องที่ 11 Phlaykumnerd (2021) ศึกษาสารัตถะและการใช้ภาษาทางการทูตในพระราชสาส์นสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องที่ 12 Visadsirivarrakul (2021) ศึกษาคำศัพท์เขมรโบราณและสารัตถะจากจารึกโอเสม็ด K.1198 เรื่องที่ 13 Sukhavanit (2020) ศึกษาเวสสันดรชาดก กัณฑ์ที่ 14 ชาลีกัณหาภิเสก ฉบับหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี เรื่องที่ 14 Pachanee (2021) ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะและสารัตถะของเอกสารตัวเขียนที่ใช้ในการติดต่อข้อราชการระหว่างไทยและกัมพูชาในช่วง พ.ศ. 2325–2427 เรื่องที่ 15 Choosab (2017) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระปรมัตถ์ เรื่องที่ 16 Yamdate (2015) ศึกษาอลังการในจารึกปราสาทตาพรหมของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เรื่องที่ 17 Panunwong (2016) ศึกษาวิเคราะห์จารึกที่ฐานพระพุทธรูป พิพิธภัณฑ์วัดพระธาตุศรีดอนคำ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ เรื่องที่ 18 Punjaburi (2014) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมค่าวซอเรื่องเศรษฐีหัวเวียง เรื่องที่ 19 Sangngern (2023) ศึกษาต้นฉบับตัวเขียนและสารัตถะตำรายาแพทย์แผนไทยของจังหวัดพิษณุโลก เรื่องที่ 20 Jayadat (2023) ศึกษาคำเรียกขวัญไทอาหม “ขอนมิงลุงไผ” และเรื่องที่ 21 Boonthawatchai (2023) ศึกษาวิเคราะห์ปัทยจูฑามณีของพุทธโฆษาจารย์

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำโบราณ จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งเป็นกลุ่มงานที่เน้นศึกษาคำศัพท์โบราณที่ปรากฏในเอกสารโบราณยุคสมัยต่าง ๆ หรือเป็นแหล่งข้อมูลที่รวบรวมคำศัพท์โบราณที่เคยใช้ในอดีต (ประเภทพจนานุกรม) หรือจากวรรณคดีโบราณยุคสมัยอดีต ดังนี้

เรื่องที่ 1 Prangchayaphum et. al. (2021) ศึกษาคำโบราณที่ปรากฏในบทละครเรื่องบุพเพสันนิวาส เรื่องที่ 2 Duangsri (2019) การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์และความหมายของคำอ้างถึงพระสงฆ์ไทยในจารึกสมัยสุโขทัย เรื่องที่ 3 Chertchinnapa (2006) ลักษณะสำคัญของภาษาไทยสมัยสุโขทัย เรื่องที่ 4 Polmuk & Poolrak (2023) คำไทย - คำเทศ เรื่องที่ 5 Changjai, Nantachantoon & Bumrungsuk (2018) พัฒนาการนามศัพท์ ทนาย ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เรื่องที่ 6 Khrutmueang (2012) รวบรวมโบราณศัพท์ เรื่องที่ 7 Ketparn (2015) การวิเคราะห์ร่องรอยภาษาสมัยสุโขทัยจากคำโบราณในจารึกสมัยสุโขทัยที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เรื่องที่ 8 Pallegoix (1971) สัพะ พจนะ พาสาไท รวบรวมคำศัพท์ภาษาไทยโบราณ เรื่องที่ 9 Office of the Royal Society (2020) พจนานุกรมโบราณศัพท์ และเรื่องที่ 10 Tidchai (2025) ศึกษาเชิงวิเคราะห์กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้วพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับอักขรวิธีของคำโบราณ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะอักขรวิธีของคำโบราณที่ปรากฏในต้นฉบับเอกสารกฎหมายโบราณจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยคำโบราณนั้น ผู้วิจัยจะยึดตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นหลัก โดยการวิจัยครั้งนี้จะนำกรอบแนวคิดการวิจัยของ Tidchai (2025) “การศึกษาเชิงวิเคราะห์กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก” มาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย
Note: Figure created by Somkiat Tidchai (2025)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 46 ฉบับ และปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบัน

1.2 สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำโบราณ โดยแบ่งประเภทของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอักขรวิทยา

1.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำโบราณ

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์อักขรวิธีของการเขียนคำโบราณที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

2.1.1 ใช้คำโบราณที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นเกณฑ์แล้วนำคำโบราณนั้นมาค้นหาในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก โดยเปรียบเทียบจากเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

2.1.2 ใช้คำปัจจุบันจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ในการศึกษาเปรียบเทียบ

2.1.3 นำภาพต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกประกอบการอธิบายอักขรวิธีของการเขียนคำโบราณแต่ละคำในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

2.1.4 วิเคราะห์ความหมายของคำโบราณ

2.1.5 จำแนกประเภทของคำโบราณที่พบ

3. ขั้นสรุปผลการวิจัย

3.1 สรุปผลการวิจัย

3.2 อภิปรายผลการวิจัย

3.3 ข้อเสนอแนะ

4. ขั้นการนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คำโบราณ หมายถึง คำนั้น ๆ เคยปรากฏหรือใช้ในเอกสารโบราณฉบับต่าง ๆ โดยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานจะใช้คำว่า “โบ” หมายถึง คำโบราณ กำกับคำนั้น ๆ แสดงว่า คำนั้นเป็นคำโบราณ

2. อักขรวิธี หมายถึง รูปแบบการเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

3. กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก หมายถึง กฎหมายโบราณเอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเท่านั้น

ผลการวิจัย

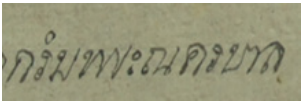
ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ สามารถแบ่งผลการวิจัยได้ตามจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

คำโบราณที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก พบ 29 หมวดตัวอักษร จำนวน 130 คำ 1. สามารถแบ่งออกตามรูปแบบของอักขรวิธีได้ 7 รูปแบบ ดังนี้

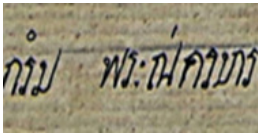
รูปแบบที่ 1 อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน[2] จำนวน 51 คำ คือ คำว่า 1. กรมพระคลัง-พระคลัง 2. กรมพระนครบาล 3. กระตัก 4. กระไทชาย 5. กระบถ 6. กระบัด-ประบัด 7. กระษัตรี 8. กระหนก 9. กลางทาสี 10. กลางเมือง 11. กะดี 12. กำภู 13. เกณฑ์หัด 14. ข้าราชการ 15. ขี้ครอก 16. ขุนนาง 17. ขุนบาล 18. ขุนโรง 19. เข้า 20. เงินแดง 21. เงินตรา 22. จังหวัด 23. เจ้าครอก 24. ชเล 25. ชัด 26. ด่ำ 27. เดินสาร 28. ตราภูมิคุ้มห้าม 29. ทาส 30. ทำเนียม 31. ธรรมศาสตร์ 32. บังเหตุ 33. บาเรียน 34. ปราบดาภิเษก 35. ปล้นสะดม 36. ผู้รั้ง 37. ผูกดอก 38. พลำภัง 39. เพียน 40. ไพร่หลวง 41. เมือง 42. ลูกขุน 43. ศักดินา 44. สมุหนายก 45. สมุหพระกลาโหม 46. สักหมายหมู่ 47. สินหัวบัวนาง 48. ไสร้ 49. หัวงาน 50. หัวเบี้ย 51. หางว่าว ตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

คำว่า **กรมพระนครบาล** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง กรมใหญ่กรมหนึ่งในจตุสดมภ์ มีเสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในราชธานีและปริมณฑล ปราบปรามโจรผู้ร้าย รวมทั้งบังคับบัญชาศาลในสังกัดซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความองค์จากการและดูแลคุก (เรือนจำ) มหันตโทษ (Royal Institute, 2013, p.13) ตัวอย่างการเขียนคำว่า กรมพระนครบาล พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

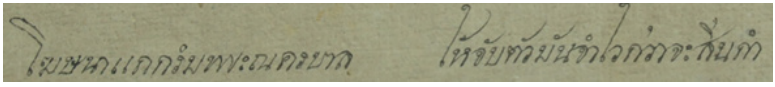
ตารางที่ 2 กรมพระนครบาล

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า กรม ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางบนอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป คำว่า พระ ใช้อักขรวิธีพิเศษดังภาพ (คล้ายกับอักษร พ วางซ้อนกัน 2 ตัว) คำว่า นครบาล ใช้อักษร ณ แทนอักษร น	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0324, f.8

[2] อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน หมายถึง คำนั้น ๆ ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เพียงบางส่วนเท่านั้น โดยการศึกษาครั้งนี้จะอ้างอิงคำปัจจุบันจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นหลัก

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า กรม ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางบนอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป คำว่า “นครบาล” ใช้อักษร ณ+เครื่องหมายไม้เอก แทนอักษร น คำว่า บาร ใช้อักษร บ+สระอา สะกดด้วยอักษร ร	Ancient Thai Law, Wat Krabang Nuea, Ms. 0393, f.28

ตัวอย่าง

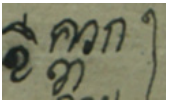
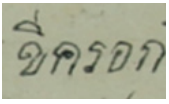

(Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0324, f.8)

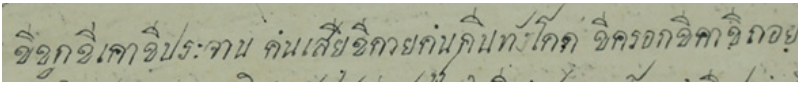
สามารถอ่านได้ว่า “โฆษณาแก่กรมพระนครบาล ให้จับตัวมันจำไว้กว่าจะสิ้นกรรม...”

คำว่า **ขี้ครอก** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง คำดูถูกเหยียดหยามว่าเป็นผู้มีฐานะต่ำต้อยกว่า ครอกหรือทาส (ใช้เป็นคำด่า) (Royal Institute, 2013, p.197) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า ขี้ครอก คือ เป็นคำเขาด่าคนทาสเป็นต้นว่า อ้ายขี้ครอก คือ เกิดเป็นลูกครอก (Bradley, 1873, p.69) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ กฎหมายตราสามดวง (Office of the Royal Society, 2020, p.47) ตัวอย่างการเขียนคำว่า ขี้ครอก มักเขียนด้วยสองรูป ดังนี้

ตารางที่ 3 ขี้ครอก

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่าง ที่คำว่า ขี้ ไม่ใส่เครื่องหมายไม้โท คำว่า คอก ใช้อักษร ค+สระออ สะกดด้วยอักษร ก ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้คำว่า ครอก	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0320, f.9
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า ขี้ ไม่ใส่เครื่องหมายไม้โท ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้คำว่า ครอก	Ancient Thai Law, Wat Bangkaew, Ms. 0033, f.101

ตัวอย่าง

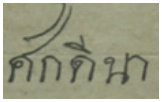
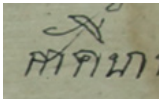

(Ancient Thai Law, Wat Bangkaew, Ms. 0033, f.101)

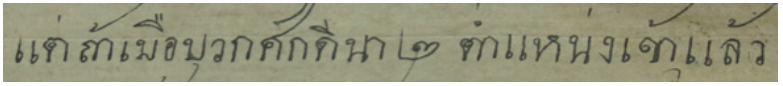
สามารถอ่านได้ว่า “ขี้คุกขี้เค้าขี้ประจานคนเสียขี้ควยคนกินทั้งโคตรขี้ครอกขี้ข้าขี้ถ่อย...”

คำว่า **ศักดินา** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง อำนาจหรือสิทธิที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานให้แก่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินตามศักดิ์ของแต่ละคน เดิมเป็นการถือครองที่ดินคิดเป็นจำนวนไร่ ต่อมาถือเป็นการกำหนดสถานะ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของคนในสังคม (Royal Institute, 2013, p.1138) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า ศักดินา คือ ถานาศักดิ์ เช่น คนเป็นขุนหมื่นเป็นต้น ว่าเป็นคนมีศักดินานั้น (Bradley, 1873, p.710) ตัวอย่างการเขียนคำว่า ศักดินา พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 4 ศักดินา

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า ดิ ใช้อักษร ด+สระอี	Ancient Thai Law, Wat Thor Thae, Ms. 0324, f.17
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า ศัก ใช้อักขรวิธีพิเศษ อักษร ก+สระอา แล้วขีดเส้นจากบริเวณกลางอักษร ก ไปจรดที่หัวของสระอา ดังรูป คำว่า ดิ ใช้อักษร ด+สระอี	Ancient Thai Law, Wat Nong Luang, Ms.0321, f.10

ตัวอย่าง

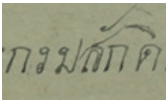
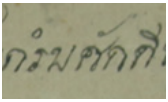
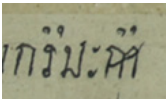
(Ancient Thai Law, Wat Thor Thae, Ms. 0324, f.17)

สามารถอ่านได้ว่า “แต่ถ้าเมื่อบวกศักดินา 2 ตำแหน่งเข้าแล้ว...”

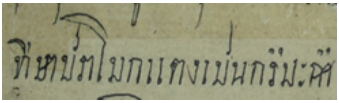
รูปแบบที่ 2 อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบันและไม่เหมือนกับปัจจุบัน[3] จำนวน 23 คำ คือ คำว่า 1. กรมศักดิ์ 2. เกณฑ์หัด 3. ขนอน 4. ขุนการ-ขุนกาล 5. ขุนหมื่น 6. ขุนหลวง 7. คุมนุม 8. ชักสื่อ 9. ตรีนิศก 10. ติงทุเลา 11. ถือศักดินา 12. ทิพพยาน 13. ฝากบำเรอ 14. พดด้วง 15. ไพร่ 16. เฟื้อง 17. ภูดาด 18. ริบราชบาตร 19. วิญญาณกทรัพย์ 20. สินบน 21. เสมียน 22. หมื่น 23. ไอยการ ตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

คำว่า **กรมศักดิ์** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ชื่อกฎหมายลักษณะหนึ่ง ซึ่งกำหนดระวางโทษปรับตามศักดินา อายุของฝ่ายที่ชนะคดีหรือฝ่ายที่แพ้คดี และความร้ายแรงหนักเบาของความผิดที่กระทำ (Royal Institute, 2013, pp. 11-12) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ พระไอยการพรมศักดิจากกฎหมายตราสามดวง และขุนช้างขุนแผน (Office of the Royal Society, 2020, p.14) ตัวอย่างการเขียนคำว่า กรมศักดิ์ พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 5 กรมศักดิ์

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างกันที่ใช้ ส และไม่ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาต	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0321, f.4
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างกันที่ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางบนอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป และไม่ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาต	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0324, f.3
	ใช้เครื่องหมายนิคหิตซ้อนกัน 2 ตัว (คล้ายเครื่องหมายบุพสัญญา) วางบนอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป และระหว่างอักษร ศ และ ก เพื่อแทนอะลดรูป	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0324, f.2

ตัวอย่าง

(Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0324, f.2)

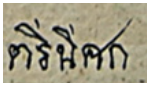
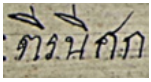
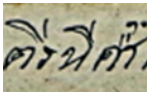
สามารถอ่านได้ว่า “ทิศาปาโมกข์แต่งเป็นกรมศักดิ์[4] ...”

[3] อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบันและไม่เหมือนกับปัจจุบัน หมายถึง ใน 1 คำพบการเขียนหลายแบบ คือ 1. ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เพียงบางส่วนเท่านั้น และ 2. ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์แตกต่างจากอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

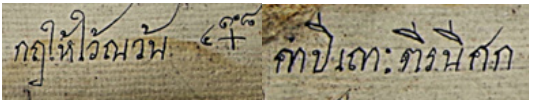
[4] ลักษณะการเขียนคำว่า ศัก-สัก มักใช้รูปนี้หลายแห่งในต้นฉบับกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลก โดยผู้เขียนนิยมเขียนด้วยอักษร ก+สระอา แล้วขีดเส้นจากบริเวณกลางอักษร ก ไปจรดที่หัวของสระอา เพื่อให้อ่านเป็นคำว่า ศัก หรือ สัก

คำว่า **ตรีนิศก** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ตรีศก (Royal Institute, 2013, p.461) เรียกปีจุลศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข 3 เช่น ปีระกาตรีศก จุลศักราช 1343 (Royal Institute, 2013, pp. 462-463) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า ตรีนิศก คือ เป็นชื่อกำหนดปีที่สาม เช่นใช้ในศักราชนั้น (Bradley, 1873, p.262) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ (Office of the Royal Society, 2020, p.121) ตัวอย่างการเขียนคำว่า ตรีนิศก พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 6 ตรีนิศก

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า นิ ใช้สระอี	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0383, f.28
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า ตรี วางสระอีบนอักษร ต คำว่า นิ ใช้สระอี	Ancient Thai Law, Wat Pluk Rat, Ms. 0376, f.59
	คำว่า ตรี วางสระอีระหว่างอักษร ต และอักษร ร คำว่า นิ ใช้อักษร น+สระอี คำว่า ศก ใช้ลักษณะอักษร ศ+สระอา วางเครื่องหมายฟันหนูระหว่างอักษร ศ และ สระอา เพื่อแทนโอะลดรูป	Ancient Thai Law, Wat Bangkaew, Ms. 0372, f.63

ตัวอย่าง

(Ancient Thai Law, Wat Pluk Rat, Ms. 0376, f.59)

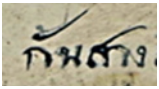
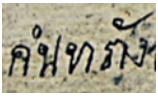
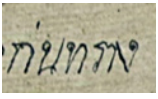
สามารถอ่านได้ว่า “กฎให้ไว้ ณ วันพุธ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 8 ปีเถาะตรีนิศก”

รูปแบบที่ 3 อักขรวิธีไม่เหมือนกับปัจจุบัน[5] จำนวน 22 คำ คือ คำว่า 1. กฎ 2. กฎหมาย 3. ก่นสร้าง 4. กรมท่า 5. กรมธรรม์ 6. กรมนา 7. กรมวัง 8. กลัง 9. ขุนพัฒน์ 10. ขุนศาล 11. เข้าเดือน 12. ค่าน้ำ 13. ค่าน้ำนม 14. ทานบน 15. บาดไหม 16. พยาบาล 17. ไพ 18. สัก 19. หลบฝาก 20. หัวหมื่น 21. อวิญญาณกทรัพย์ 22. อัญมณี ตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

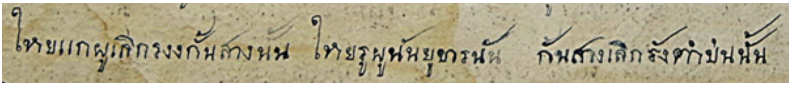
[5] อักขรวิธีไม่เหมือนกับปัจจุบัน หมายถึง คำนั้น ๆ ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์แตกต่างจากอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

คำว่า **ก่นสร้าง** เป็นคำโบราณและภาษาถิ่น ประเภทคำกริยา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ขุดโค่นต้นไม้ตอไม้และแผ้วถางเพื่อปลูกสร้าง (Royal Institute, 2013, p.7) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า ก่น คือ การที่คนขุดรากไม้หรือรากให้ใหญ่ขึ้นจากดินจนสิ้นเชิง (Bradley, 1873, p.36) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ พระไอยการอาชญาหลวง และพระราชกำหนดเก่าจากกฎหมายตราสามดวง (Office of the Royal Society, 2020, p.39) ตัวอย่างการเขียนคำว่า ก่นสร้าง พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 7 ก่นสร้าง

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	คำว่า ก่น ใช้เครื่องหมายไม้โทวางบนอักษร ก คำว่า สร้าง ใช้อักษร ส+สระอา สะกดด้วยอักษร ง	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0383,f.27
	คำว่า ก่น ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางระหว่างอักษร ก และอักษร น เพื่อแทนโอะลดรูป คำว่า สร้าง ใช้อักษร ทร เพื่อให้แทน ซ วางเครื่องหมายไม้หันอากาศระหว่างอักษร ร และสระอา	Ancient Thai Law , Wat Kra Phuang Nuea, Ms.0375, f.51
	คำว่า ก่น ใช้เครื่องหมายไม้เอกวางระหว่างอักษร ก และอักษร น คำว่า สร้าง ใช้อักษร ทร เพื่อให้แทน ซ	Ancient Thai Law, Wat Lao Khwan, Ms.0367, f.1

ตัวอย่าง

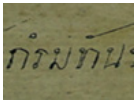
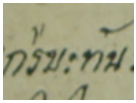
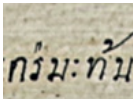

(Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0383,f.27)

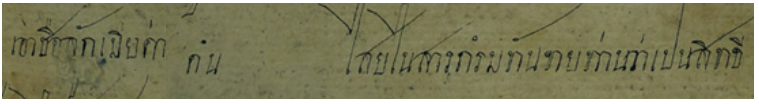
สามารถอ่านได้ว่า “ให้แก่ผู้เลิกรั้งก่นสร้างนั้น ให้รู้ผู้นั้นอยู่บ้านนั้น ก่นสร้างเลิกรั้งตำบลนั้น...”

คำว่า **กรมธรรม์** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง เอกสารสัญญาซึ่งทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เอกสารที่ทาสลูกหนี้ยินยอมให้กรมการอำเภอทำให้ไว้แก่เจ้าหนี้นายเงิน สัญญาขายฝากที่ไร่ที่สวน (Royal Institute, 2013, p.13) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า กรมทันต์ คือ หนังสือที่เขากู้เงิน หรือขายตัวแล้วสัญญาท้าทายกันตามแบบธรรมเนียมเมือง (Bradley, 1873, p.58) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ เช่น พระไอยการกู้หนี้ และพระไอยการทาสจากกฎหมายตราสามดวง (Office of the Royal Society, 2020, p.12) ตัวอย่างการเขียนคำว่า กรมธรรม์ พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 8 กรมธรรม์

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	คำว่า กรม- ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางระหว่างอักษร ก และอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป คำว่า ธรรม์ ใช้ ท+เครื่องหมายไม้หันอากาศ สะกดด้วยอักษร น ตรงตัว	Ancient Thai Law , Wat Tha Tarn, Ms. 0322, f.18
	คำว่า กรม- ใช้เครื่องหมายฟันหนูวางบนอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป ใส่สระอะหลังอักษร ม คำว่า ธรรม์ ใช้อักษร ท+เครื่องหมายไม้หันอากาศ สะกดด้วยอักษร น ตรงตัว	Ancient Thai Law ,Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0320, f.33
	คำว่า กรม- ใช้เครื่องหมายนิคหิตซ้อนกัน 2 ตัว (คล้ายเครื่องหมายฟันหนู) วางบนอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป ใส่สระอะหลังอักษร ม คำว่า ธรรม์ ใช้อักษร ท+เครื่องหมายไม้โท (ตรงกับเครื่องหมายไม้หันอากาศในปัจจุบัน) สะกดด้วยอักษร น ตรงตัว	Ancient Thai Law ,Wat Kra Phuang Nuea, Ms. 038, f.58

ตัวอย่าง

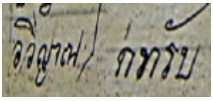
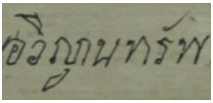
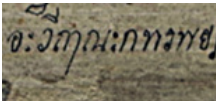

(Ancient Thai Law of Wat Tha Tarn, Ms. 0322, f.18)

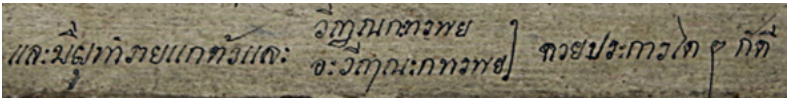
สามารถอ่านได้ว่า “เอาชื่อลูกเมียข้าคน ใส่ในสารกรมธรรม์ขายท่านว่าเป็นสิทธิ...”

คำว่า **อวิญญาณกทรัพย์** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง สิ่งที่ไม่มีวิญญาณหรือชีวิตซึ่งนับเป็นทรัพย์ เช่น เงิน ทอง ที่ดิน (Royal Institute, 2013, p.1381) ตัวอย่างการเขียนคำว่า อวิญญาณกทรัพย์ พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 9 อวิญญาณกทรัพย์

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	คำว่า อวิญญาณก- ใช้อักษร อ+อักษร ว+สระอี อักษร ญ+สระอา สะกดด้วยอักษร ณ อักษร ก+เครื่องหมายไม้เอก คำว่า ทรัพย์ ใช้อักษร ทร+เครื่องหมายไม้หันอากาศ สะกดอักษร บ	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaramm, Ms. 0388, f.92
	คำว่า อวิญญาณก- ใช้อักษร อ เครื่องหมายไม้เอก+อักษร ว+สระอิ อักษร ญ+สระอา สะกดด้วยอักษร น ไม่มีอักษร ก คำว่า ทรัพย์ ใช้อักษร ทร+เครื่องหมายไม้หันอากาศ สะกดอักษร พ	Ancient Thai Law, Wat Pluk Rat, Ms. 0326,f.26
	คำว่า อวิญญาณก- ใช้อักษร อ+สระอะ อักษร ว+สระอี อักษร ญ+สระอา (คล้ายกับ ถ+สระอามีหาง) สะกดด้วยอักษร ณ+สระอะ และอักษร ก คำว่า ทรัพย์ ใช้อักษร ทร สะกดอักษร พ และ ย ไม่ใส่เครื่องหมายไม้หันอากาศและเครื่องหมายทัณฑฆาต	Ancient Thai Law, Wat Pluk Rat Ms. 0386, f.9

ตัวอย่าง

(Ancient Thai Law, Wat Pluk Rat, Ms. 0386, f.9)

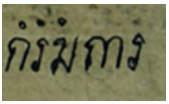
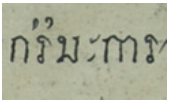
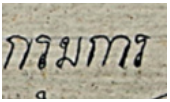
สามารถอ่านได้ว่า “และมีผู้ทำร้ายแก่ตัวและวิญญาณกทัพย์อวิญญาณกทรัพย์ด้วยประการใด ๆ ก็ดี...”

รูปแบบที่ 4 อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบันและเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ[6] จำนวน 15 คำ คือ คำว่า 1. กรมการ 2. กันโชก 3. กำ-กำม 4. เกน 5. คำนับ 6. ชุบ 7. ชู้ 8. ตราสิน-ตราสีน 9. ใบสัจ 10. พระไอยการ 11. มุนนาย-มูลนาย 12. ยกกระบัตร-ยุกระบัตร 13. ลูกขุนศาลหลวง 14. หึง 15. ไหม ตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

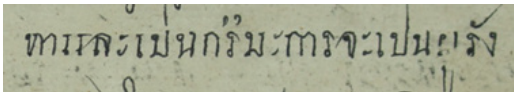
[6] อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบันและเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ หมายถึง ใน 1 คำพบการเขียนหลายแบบ คือ 1. ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เพียงบางส่วนเท่านั้น และ 2.ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เหมือนกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ทุกประการ

คำว่า **กรมการ** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ตำแหน่งพนักงานปกครองที่มีมาแต่สมัยโบราณ และได้กำหนดไว้ในข้อบังคับลักษณะการปกครองหัวเมือง ร.ศ. 116 เรียกว่า กรมการเมือง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ กรมการในทำเนียบ และกรมการนอกทำเนียบ (Royal Institute, 2013, p.12) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า กรมการ คือ การที่ขุนนางหัวเมืองทั้งปวงที่เป็นพนักงานได้ชำระว่าความของราษฎร (Bradley, 1873, p.57) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ พระราชกำหนดใหม่จากกฎหมายตราสามดวง (Office of the Royal Society, 2020, p.10) ตัวอย่างการเขียนคำว่า กรมการ พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 10 กรมการ

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางบนอักษร ก ร และ ม เพื่อแทนโอะลดรูป	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0322, f.12
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่ใช้เครื่องหมายนิคหิตซ้อนกัน 2 ตัว (คล้ายเครื่องหมายบุพสัญญา) วางบนอักษร ร เพื่อแทนโอะลดรูป ใส่สระอะหลังอักษร ม	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0324, f.3
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law, Wat Krabung Mungalaram, Ms. 0378, f.18

ตัวอย่าง

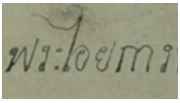
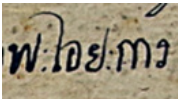

(Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0324, f.3)

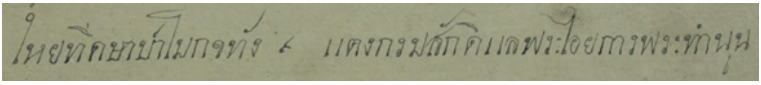
สามารถอ่านได้ว่า “ถ้าแลเป็นกรมการจะเป็นผู้รั้ง...”

คำว่า **พระไอยการ** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ชื่อหมวดของกฎหมาย เช่น พระไอยการลักษณะกู้หนี้ (Royal Institute, 2013, p.812) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ กฎมณเฑียรบาลจากกฎหมายตราสามดวง (Office of the Royal Society, 2020, p.363) ตัวอย่างการเขียนคำว่า พระไอยการ พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 11 พระไอยการ

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0321, f.4
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า พระ ใช้อักษร พ+สระอะ คำว่า ไอยการ ใช้อักษร อ+สระไอไม้มลาย ตามด้วยอักษร ย+สระอะ	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0378, f.17

ตัวอย่าง

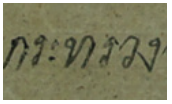
(Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0321,f.4)

สามารถอ่านได้ว่า “ให้ทิศาปาโมกข์ทั้ง 9 แต่งกรมศักดิ์แลพระไอยการพระธรรมนูญ...”

รูปแบบที่ 5 อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ[7] จำนวน 11 คำ คือ คำว่า 1. กรุณา 2. กระทรวง 3. กลางนอก 4. จางวาง 5. ตู 6. เทพยุดา 7. บาดหมาย 8. ภาษา 9. สาตรา 10. เสนา 11. อำแดง ตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

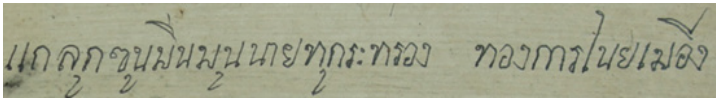
คำว่า **กระทรวง** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ส่วนราชการที่พอเทียบได้กับกรมหรือกระทรวงในปัจจุบัน (Royal Institute, 2013, p.41) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ พระไอยการลักษณะผัวเมียจากกฎหมายตราสามดวง (Office of the Royal Society, 2020, p.20) ตัวอย่างการเขียนคำว่า กระทรวง มักเขียนด้วยรูปเดียว ดังนี้

ตารางที่ 12 กระทรวง

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0318,f.52

[7] อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ หมายถึง คำนั้น ๆ ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เหมือนกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ทุกประการ

ตัวอย่าง

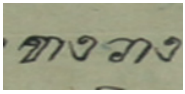

(Ancient Thai Law, Wat Pluk Rat, Ms.0326, f.3)

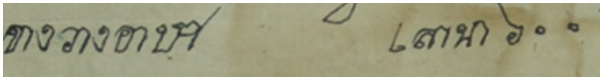
สามารถอ่านได้ว่า “แก่ลูกขุนหมื่นมูลนายทุกกระทรวงทบวงการในเมือง...”

คำว่า **จางวาง** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ตำแหน่งข้าราชการชั้นสูงกว่าเจ้ากรมที่มิใช่กรมเสนาบดี ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา กำกับดูแลกรมนั้น ๆ ตำแหน่งในสังกัดของเจ้านายที่ทรงกรม ทำหน้าที่กำกับดูแลกรมเจ้านาย ตำแหน่งข้าราชการชั้นสูงในกรมมหาดเล็ก ตั้งขึ้นในรัชกาลที่ 4 มีหน้าที่บังคับบัญชาหัวหมื่นมหาดเล็ก เจ้าเมืองที่พ้นตำแหน่งแล้ว ซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาของเจ้าเมือง เรียกว่า จางวางเมือง (Royal Institute, 2013, p.315) ตัวอย่างการเขียนคำว่า จางวาง มักเขียนด้วยรูปเดียว ดังนี้

ตารางที่ 13 จางวาง

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law, Wat Nong Luang, Ms. 0321, f.4

ตัวอย่าง

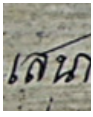

(Ancient Thai Law, Wat Nong Luang, Ms. 0321, f.4)

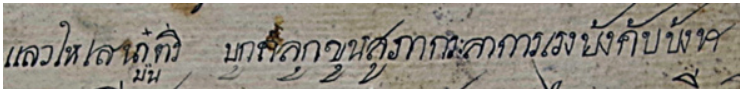
สามารถอ่านได้ว่า “จางวางอาสา เหล่านา 600...”

คำว่า **เสนา** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ข้าราชการฝ่ายทหาร (Royal Institute, 2013, p.1254) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า เสนา คือ แปลว่า พลโยธาทหาร เช่น คนยกกองทัพไปจะรบศึกพลทหารนั้น เรียกเสนา (Bradley, 1873, p.691) ตัวอย่างการเขียนคำว่า เสนา มักเขียนด้วยรูปเดียว ดังนี้

ตารางที่ 14 เสนา

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0387, f.121

ตัวอย่าง

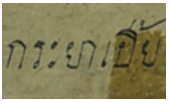
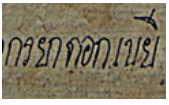
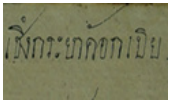
(Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms. 0378, f.19)

สามารถอ่านได้ว่า “แล้วให้เสนามนตรี มุขลูกขุนสุภาตระลาการเร่งบังคับบัญชา...”

รูปแบบที่ 6 อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบัน เหมือนกับปัจจุบันทุกประการ และไม่เหมือนกับปัจจุบัน[8] จำนวน 7 คำ คือ คำว่า 1. กระยาดอกเบี้ย-กระยาเบี้ย-เชิงกระยาดอกเบี้ย 2. เจ้ากรม 3. ตระลาการ-กระลาการ 4. ตระเวน-ตะเวน-ทะเวน 5. นายเงิน 6. ปรับไหม 7. สินไหม ตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

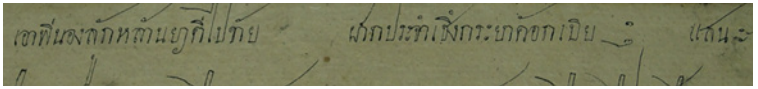
คำว่า **กระยาดอกเบี้ย กระยาเบี้ย เชิงกระยาดอกเบี้ย** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง สิ่งที่ส่งชำระแทนดอกเบี้ยเงินกู้ เช่น มอบบุตรภริยาให้รับใช้การงานแทนการจ่ายดอกเบี้ย (Royal Institute, 2013, p.53) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า กระยาดอกเบี้ย คือ เงินค่าป่วยการที่คนขายตัวหรือกู้เงินหรือจำนำทรัพย์สิ่งของทั้งปวงไว้ เขาได้ส่งเงินดอกเบี้ยให้เป็นค่าป่วยการ (Bradley, 1873, p.52) ตัวอย่างการเขียนคำว่า กระยาดอกเบี้ย, กระยาเบี้ย และเชิงกระยาดอกเบี้ย พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 15 กระยาดอกเบี้ย กระยาเบี้ย เชิงกระยาดอกเบี้ย

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0262, f.38
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า กระ ไม่ใส่สระอะหลังอักษร กร คำว่า เบี้ย วางสระอีบนอักษร ย แทนอักษร บ และไม่ใส่เครื่องหมายไม้โท	Ancient Thai Law, Wat Nong Luang, Ms.0377, f.52
	คำว่า เชิง ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางบนสระอิ คำว่า ดอก มีเครื่องหมายไม้หันอากาศวางบนอักษร ด คำว่า เบี้ย ใช้สระอิวางบนอักษร บ แทน สระอี และไม่ใส่เครื่องหมายไม้โท	Ancient Thai Law of Wat Tha Tarn, Ms. 0322, f.20

[8] อักขรวิธีมีทั้งคล้ายกับปัจจุบัน เหมือนกับปัจจุบันทุกประการ และไม่เหมือนกับปัจจุบัน หมายถึง ใน 1 คำพบการเขียนหลายแบบ คือ 1. ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เพียงบางส่วนเท่านั้น 2. ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เหมือนกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ทุกประการ และ 3. ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์แตกต่างจากอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

ตัวอย่าง

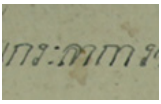
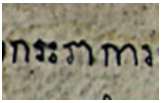
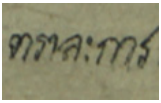
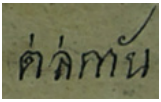

(Ancient Thai Law, Wat Tha Tarn, Ms. 0322, f.20)

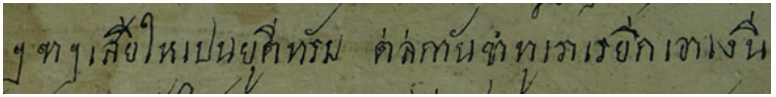
สามารถอ่านได้ว่า “เอาพี่น้องลูกหลานญาติไปขาย ฝากประจำเชิงกระยาดอกเบี้ย 1 แสน 2 แสน...”

คำว่า **ตระลาการ และกระลาการ** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ตำแหน่งเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ศาล มีหน้าที่ชำระชี้ขาดข้อเท็จจริงในคดีความ (Royal Institute, 2013, p.458) หนังสืออักขราภิธานศัพท์ว่า ตระลาการ คือ เป็นชื่อคนที่สำหรับชำระทุกข์สุขของราษฎร เช่น ขุนศาลชำระความ (Bradley, 1873, p.264) พบคำนี้ในวรรณคดีโบราณ คือ พระไอยการลักษณะโจรจากกฎหมายตราสามดวง และกาพย์พระไชยสุริยา (Office of the Royal Society, 2020, p.325) ตัวอย่างการเขียนคำว่า ตระลาการ และกระลาการ พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 16 ตระลาการ กระลาการ

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms. 0321, f.5
	อักขรวิธีคล้ายกับปัจจุบัน แตกต่างที่คำว่า ลา ใช้อักษร ร	Ancient Thai Law, Wat Tha-na, Ms.0383, f.3
	คำว่า ตระ ใช้อักษร ตร+สระอา คำว่า ลา ใช้อักษร ล+สระอะ	Ancient Thai Law, Wat Krabang Mangalaram, Ms.0320, f.37
	คำว่า ตระ ใช้อักษร ต+เครื่องหมายไม้เอก คำว่า ลา ใช้อักษร ล+เครื่องหมายไม้เอก คำว่า การ ใช้อักษร ก+สารอา สะกดด้วยอักษร น วางเครื่องหมายไม้หันอากาศระหว่างสระอาและอักษร น	Ancient Thai Law, Wat Pakphing Tawan-ok, Ms.0318, f.2

ตัวอย่าง

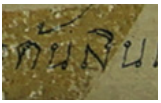
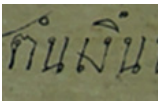
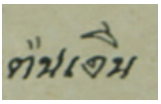
(Ancient Thai Law, Wat Pakphing Tawan-ok, Ms. 0318, f.2)

สามารถอ่านได้ว่า “ข้าพเจ้าเสียให้เป็นยุติธรรม ตระลาการคำทุเลาเรียกเอาเงิน...”

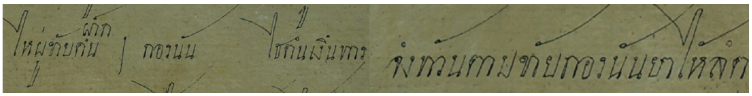
รูปแบบที่ 7 อักขรวิธีมีทั้งเหมือนกับปัจจุบันทุกประการและไม่เหมือนกับปัจจุบัน[9] จำนวน 1 คำ คือ คำว่า 1. ต้นเงิน ดังนี้

คำว่า **ต้นเงิน** เป็นคำโบราณ ประเภทคำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง เงินต้น เงินที่ให้กู้ยืมโดยไม่รวมดอกเบี้ย (Royal Institute, 2013, p.453) ตัวอย่างการเขียนคำว่า ต้นเงิน พบในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกหลายฉบับ ซึ่งมักเขียนได้หลายแบบ เช่น

ตารางที่ 17 ต้นเงิน

คำโบราณ	วิเคราะห์อักขรวิธี	ที่มา
	อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ	Ancient Thai Law of Wat Tha-na, Ms. 0262, f.33
	คำว่า ต้น ใช้เครื่องหมายนิคหิตวางบนระหว่างอักษร ต และอักษร น คำว่า เงิน วางนิคหิตบนสระอิของคำว่า เงิน	Ancient Thai Law, Wat Tha Tarn, Ms. 0322, f.24
	คำว่า ต้น ใช้เครื่องหมายฟันหนูวางบนอักษร ต คำว่า เงิน ใช้สระอีวางบนอักษร ง	Ancient Thai Law of Wat Krabang Mangalaram Ms. 0320, f.33

ตัวอย่าง

(Ancient Thai Law, Wat Tha Tarn, Ms. 0322, f.24)

สามารถอ่านได้ว่า “ให้ผู้ขายฝากขายคนก่อนนั้น ใช้ต้นเงินท่านจงถ้วนตามขายก่อนนั้นอย่าให้ลด”

[9] อักขรวิธีเหมือนกับปัจจุบันทุกประการ หมายถึง คำนั้น ๆ ใช้และวางตำแหน่งของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เหมือนกับอักขรวิธีที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ทุกประการ

2. สามารถแบ่งออกเป็นคำประเภทต่าง ๆ ตามการจำแนกคำได้ดังนี้

2.1 คำนาม พบจำนวน 105 คำ คือ คำว่า

1. กฎหมาย 2. กรมศักดิ์ 3. กรมการ 4. กรมท่า 5. กรมธรรม์ 6. กรมนา 7. กรมพระคลัง-พระคลัง 8. กรมพระนครบาล 9. กรมวัง 10. กรรุณา 11. กระตัก 12. กระทรวง 13. กระไทชาย 14. กระบถ 15. กระยาดอกเบี้ย-กระยาเบี้ย-เชิงกระยาดอกเบี้ย 16. กระษัตรี 17. กลัง 18. กลางทาสี 19. กลางนอก 20. กลางเมือง 21. กะดี 22. กำ-กำม 23. กำภู 24. เกน 25. เกณฑ์หัด 26. ขนอน 27. ข้าราชการ 28. ขี้ครอก 29. ขุนการ-ขุนกาล 30. ขุนนาง 31. ขุนบาล 32. ขุนพัฒน์ 33. ขุนโรง 34. ขุนศาล 35. ขุนหมื่น 36. ขุนหลวง 37. เข้าเดือน 38. เข้า 39. ค่าน้ำ 40. ค่าน้ำนม 41. คำนับ 42. เงินแดง 43. เงินตรา 44. จังหวัด 45. จางวาง 46. เจ้ากรม 47. เจ้าครอก 48. ชเล 49. ชู้ 50. ด้ำ 51. ต้นเงิน 52. ตระลาการ-กระลาการ 53. ตราภูมิคุ้มห้าม 54. ตราสิน-ตราสีน 55. ตรีนิศก 56. ตู 57. ทานบน 58. ทาส 59. ทำเนียม 60. ทิพพยาน 61. เทพยุดา 62. เทพดา 63. ธรรมศาสตร์ 64. นายเงิน 65. บาดหมาย 66. บาเรียน 67. ใบสัจ 68. ปราบดาภิเษก 69. ผู้รั้ง 70. ฝากบำเรอ 71. พดด้วง 72. พระไอยการ 73. พลำภัง 74. ไพ 75. ไพร่ 76. ไพร่หลวง 77. เฟื้อง 78. ภาษา 79. ภูดาด 80. มุนนาย-มูลนาย 81. เมือง 82. ยกกระบัตร-ยุกระบัตร 83. ลูกขุน 84. ลูกขุนศาลหลวง 85. วิญญาณกทรัพย์ 86. ศักดินา 87. สมุหนายก 88. สมุหพระกลาโหม 89. สักหมายหมู่ 90. สาตรา 91. สินบน 92. สินหัวบัวนาง 93. สินไหม 94. เสนา 95. เสมียน 96. หมื่น 97. หลบฝาก 98. หัวงาน 99. หัวเบี้ย 100. หัวหมื่น 101. หางว่าว 102. อวิญญาณกทรัพย์ 103. อัญมณี 104. ไอยการ 105. อำแดง

2.2 คำกริยา พบจำนวน 21 คำ คือ คำว่า 1. กฎ 2. ก่นสร้าง 3. กระบัด-ประบัด 4. กระหนก 5. กันโชก 6. คุมนุม 7. ชักสื่อ 8. ชุบ 9. ชัด 10. เดินสาร 11. ตระเวน-ตะเวน-ทะเวน 12. ติงทุเลา 13. ถือศักดินา 14. บังเหตุ 15. บาดไหม 16. ปรับไหม 17. ปล้นสะดม 18. ผูกดอก 19. พยาบาล 20. ริบราชบาตร 21. สัก

2.3 คำวิเศษณ์ พบจำนวน 3 คำ คือ คำว่า 1. เพียน 2. ไสร้ 3. หึง

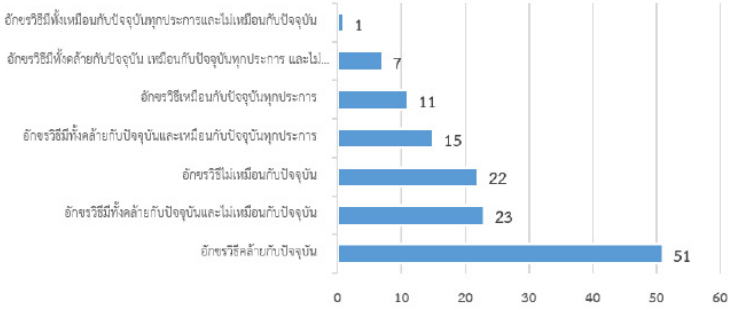
2.4 คำกริยาและคำนาม[10] พบจำนวน 1 คำ คือ คำว่า 1. ไหม

งานวิจัยเล่มนี้ถือเป็นคู่มือการปริวรรตกฎหมายโบราณพิษณุโลกฉบับสำคัญอีกฉบับหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจถึงบริบทของคำโบราณต่าง ๆ ทำให้ผู้ปริวรรตหรืออ่านกฎหมายโบราณสามารถอ่านเอกสารต้นฉบับได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

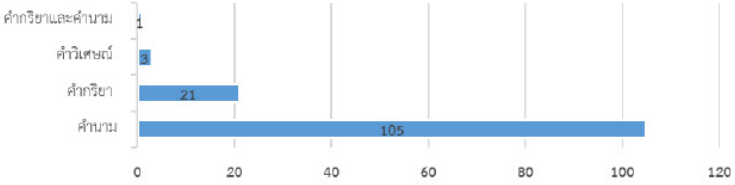
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักขรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก มุ่งศึกษาศึกษาอักขรวิธีของการเขียนคำโบราณที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก ใช้ต้นฉบับกฎหมายโบราณ เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ ผู้วิจัยปริวรรตให้เป็นภาษาไทยปัจจุบัน แล้วใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยด้วยแผนภูมิต่าง ๆ ดังนี้

[10] ในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก พบคำนี้ใน 2 บริบท คือ บริบทหนึ่งเป็นคำกริยา และอีกบริบทหนึ่งเป็นคำนาม

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบของอักขรวิธีคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก
Note: Figure created by Somkiat Tidchai (2025)

แผนภูมิที่ 2 ประเภทของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก
Note: Figure created by Somkiat Tidchai (2025)

การศึกษาอักขรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกนั้นพบว่า ระบบการวางตำแหน่ง พยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับปัจจุบัน คือ พบทั้งสิ้น 51 คำ สอดคล้องกับงานวิจัยด้านการศึกษาอักขรวิทยาของ Phlaykumnerd (2021, p.54) ที่ศึกษาลักษณะของเอกสารต้นฉบับในพระราชสาส์นสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จำนวน 64 ฉบับ ที่ว่า อักขรวิธีที่ใช้ในพระราชสาส์นมีการเขียนสะกดคำคล้ายกับปัจจุบัน แต่มีการวางตำแหน่งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์และการสะกดคำแตกต่างไปจากปัจจุบันบ้าง และสอดคล้องกับงานของ Meechai (2023, p.110) ที่ศึกษาอักขรวิธีในใบบอกเมืองนครศรีธรรมราชพบว่า อักขรวิธีบางส่วนในใบบอกเมืองนครศรีธรรมราชไม่ตรงกับอักขรวิธีภาษาไทยปัจจุบันเนื่องจากในอดีตยังไม่กฎเกณฑ์ตายตัวเรื่องไวยากรณ์ การสะกดคำเหมือนปัจจุบัน โดยรูปคำในใบบอกเมืองนครศรีธรรมราชที่สอดคล้องกับรูปคำในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก คือ คำว่า พร (พระ) ที่นิยมเชื่อมต่อ หาง พ เพื่อแทนว่า พะ หรือ พะ นับเป็นความนิยมมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 22 เป็นต้น

การศึกษาอักขรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกในครั้งนี้ จะเป็นกุญแจสำคัญสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาต้นฉบับกฎหมายโบราณ การปริวรรตกฎหมายโบราณเป็นภาษาไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะการศึกษากฎหมายโบราณจังหวัดอื่น ๆ ในเขตท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ข้อเสนอแนะ

กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกมีสารัตถะที่หลากหลาย หากศึกษาเฉพาะด้านเนื้อหา เช่น พระไอยการหมวดต่าง ๆ หลักไชย เป็นต้น จะทำให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักขรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก” โดยใช้ทุนวิจัยส่วนตัวของผู้เขียน ขอขอบพระคุณสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่อนุเคราะห์ต้นฉบับกฎหมายโบราณแก่ผู้เขียน โดยหวังว่าการศึกษาในครั้งนี้จะจุดประกายการศึกษาคำโบราณจากเอกสารโบราณฉบับต่าง ๆ อย่างน้อยก็เป็นคู่มือสำคัญในการปริวรรตกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลกและใกล้เคียง

References

Ancient Thai Law of Wat Bangkaew. [Manuscript, 0033]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Krab Phuang Nuea. [Manuscript, 0375]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Krabang Mangalaram. [Manuscript, 0318.]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Lao Khwan. [Manuscript, 0367]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Nong Luang. [Manuscript, 0321]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (2025). (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Pakphing Tawan-ok. [Manuscript, 0318]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Pluk Rat. [Manuscript, 0326]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Tha-na. [Manuscript, 0262]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Tha Tarn. [Manuscript, 0322]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Ancient Thai Law of Wat Thor Thae. [Manuscript, 0324]. Art and Cultural Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (In Thai).

Boonthawatchai, S. (2023). **An Analytical Study Of Suvarnaprabhasottamasutra** [Doctoral's dessertation]. Silapakorn University. (In Thai).

Bradley, D. B. (1873). **Dictionary of the Siamese Language.** Khurusapha.

Changjai, N., Nantachantoon, S., & Bumrungsuk, S. (2018). The Development of the Common Noun "Tha-nai" During the Ayutthaya and Rattanakosin Periods. **Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC), 16** (1), 357-376. (In Thai).

Chaovanalikit, T. (2023). **Mangalartha inscription (K. 567) : An analysis of the essence** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Chertchinnapa, P.(2006). Key Characteristics of the Sukhothai Thai Language. **VANNAVIDAS, 6**, 161–188. (In Thai)

Choosab, J. (2017). **An Analytical Study of a Didactic Poem "Phra Paramattha"** [Master's thesis] Silapakorn University. (In Thai).

Duangsri, E. (2019). Lexical and Semantic Change of Reference Terms for Buddhist Thai Monks in the Sukhothai Period, **Journal of Humanities, 20** (1), 119–154. (In Thai)

Jayadat, K. (2023). **"Khon Ming Lung Phai," the soul-calling manuscripts of the Tai Ahom** [Doctoral's dessertation]. Silapakorn University. (In Thai).

Ketparn, J. (2015). **An Analysis the Line of Sukhothai Period Language through the Absent Cognate Words from Sukhothai Inscriptions in B.E. 2542 Royal Institute's Thai Dictionary.** Naresuan University. (In Thai).

Khonkaen, S. (2021). **A study of Santra and Baibok between Siam and Lanna from the Reign of King Rama I to the Reign of King Rama IV** [Doctoral's dessertation]. Silapakorn University. (In Thai).

Khrutmueang, S. (2012). **Ancient Words.** Naresuan University. (In Thai).

Luelai, H. (2022). **A Study of Tai Lue Literature : Dong De Dong Meng** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Maneepong, K. (2023). **The Regional Reports (Baibok) of Nan : Form, Content and Reflection of Society and Culture** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Meechai, N. (2023). **Characteristics and values of Southern Regional Reports (Bai bok) from Nakhon Si Thammarat** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Ngamchan, P, T. (2021). **An Analytical Study of Yaśodharāśrama Inscriptions of King Yaśovarman I** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Office of the Royal Society. (2020). **The Royal Society of Thailand's Dictionary of Ancient Terms. Office of the Royal Society.** (In Thai).

Pachanee, C. (2021). **An Analytical Study of the Form and Content of the Manuscripts Used in Official Communication Between Thailand and Cambodia in 1782-1884** [Doctoral's dessertation]. Silapakorn University. (In Thai).

Panunwong, C. (2016). **The analytical study of inscription at Buddha image's base in Wat Phra that Si Don Kham museum, Long district, Phrae province** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Phlaykumnerd, P.(2021). **A Study of Essence and Usage of Diplomatic Language in Royal Letters in the reign of King Rama IV** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Phoyen, P.(2021). **An Analytical Study of the Ussā Pārassa, A Lanna Jātaka Literary Work** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Polmuk, C. & Poolrak, A. (2023). Thai Words-Foreign Words. **Journal of Thai Language and Literature, 40** (2), 158–170. (In Thai).

Pornprasatsook, N. (2016). **Thai inscriptions and manuscripts in the Ayutthaya period : a palaeographical study** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Prangchayaphum, K., Vernsiang N., Meechuea, M., Pengpit, J. & Srisuk, K. (2021). **A Study of the Archaic Lexicon in the Television Drama Bupphesanniwat (Love Destiny)** [Bachelor's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Punjaburi, N. (2014). **An analytical study of a Lanna Khaosaw, the Setthi Hua** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Royal Institute. (2013). **Dictionary of the Royal Institute 2013 Edition.** Royal Institute. (In Thai).

Sangngern, P.(2023).**Thai Traditional Medical Texts of Phitsanulok Province :The Study of Manuscripts and Essences** [Doctoral's dessertatition]. Silapakorn University. (In Thai).

Sukhavanit, N. (2020). V**essantaraJataka : A study of 14 th Kantha Jalikanhaphisek As found in Ratchamangkhalaphisek National Library, Chanthaburi** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Thodsa, J. (2023). **Palm-Leaf Manuscripts of Luang Sripruesaphon P.(Upala Srichan): A Study of Orthography and Paratexts** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Tidchai, S. (2025). An Analytical Study of Ancient Thai Laws in Phitsanulok Province. **Journal of Variety in language and literature, 9** (2), 371-394. (In Thai).

Visadsirivarrakul, K. (2021). **O Smach Inscription K.1198 : Ancient Khmer Vocabulary and Essence** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Wanthong, P.(2022). **An Analytical Study of Pali Literature "Mahabodhivamsa"** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

Yamdate, N. (2015). **A Study of Alaṃkāra in the Ta - Prohm Inscription of Jayavarman Vii** [Master's thesis]. Silapakorn University. (In Thai).

ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำของวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา

The Arts of Diction in Phayao's Song Literature

ปาริชาต โปธิ[1] / นลินภัสร์ เมฆเกรียงไกร[2*] / วรวรรธน์ ศรียาภัย[3]

Parichart Pothi[1] / Nalinpat Mekkriengkrai[2*] / Warawat Sriyabhaya[3]

[1-3] สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา 56000, ประเทศไทย

Thai Language Department, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand

**Corresponding author. E-mail: nalinpat.pi@up.ac.th*

Received: February 27, 2025

Revised: March 22, 2026

Accepted: March 24, 2026

Abstract

The objectives of this study were to analyze the distinctive features of the word choice and phrasing in Phayao's songs and to synthesize the identity of Phayao through the word choice and phrasing in Phayao's songs. In this study, 31 songs were examined and categorized into two types based on word choice and phrasing: Luk Krung (Thai Golden Oldies) and Luk Thung (Thai Country Music) songs. The contents of these songs were then analyzed and synthesized, and the findings were presented in a descriptive analytical format. The study found that, in terms of the distinctive features of word choice and phrasing, the authors employed six literary techniques: emotive words and expressions, repetition of words and meanings, compound words, local dialect words (Kam Mueang), alliteration, and synonyms. Regarding the development of Phayao identity through word choice and phrasing, four aspects were identified: history and the sacred, way of life deeply influenced by significant geographical locations, nature of Phayao, and the identity of the people of Phayao. This study demonstrates that in addition to being a source of entertainment, Phayao's songs are also an aesthetic medium that documents cultural foundations and establishes lasting recognition of Phayao identity.

Keyword: Word Choice, Phrasing, Identity, Phayao's Song Literature

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา และเพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา โดยการศึกษาจากตัวบทวรรณกรรมเพลงจำนวน 31 เพลง ตามลักษณะการใช้ภาษาในการประพันธ์บทเพลงไว้ 2 ด้าน ได้แก่ เพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารตัวบทแล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านลักษณะเด่นของศิลปะการใช้คำและถ้อยคำ ผู้ประพันธ์มีการคัดสรรการใช้คำและถ้อยคำอย่างมีวรรณศิลป์ไว้ 6 ด้าน ได้แก่ การใช้คำและถ้อยคำสื่ออารมณ์ การซ้ำคำและซ้ำความ การซ้อนคำ การใช้คำภาษาถิ่น (คำเมือง) การเล่นเสียงสัมผัส และการใช้คำความหมายเหมือน ส่วนด้านการสร้างอัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำพบ 4 ด้าน ได้แก่ อัตลักษณ์ประวัติศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อัตลักษณ์วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับภูมิสถานสำคัญ อัตลักษณ์ธรรมชาติของพะเยา และอัตลักษณ์ชาวพะเยา โดยการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยามิได้ให้เพียงความบันเทิง แต่ยังเป็นสื่อกลางเชิงสุนทรียภาพที่บันทึกรากเหง้าทางวัฒนธรรมและสร้างการจดจำความเป็นเมืองพะเยาได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การใช้คำ, การใช้ถ้อยคำ, อัตลักษณ์, วรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา

บทนำ

ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงนับเป็นสื่อกลางเชิงสุนทรียภาพที่ทรงพลัง และสามารถเข้าถึงมิติทางอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลได้อย่างลึกซึ้ง โดยหัวใจสำคัญของการประพันธ์บทเพลงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเลือกใช้ถ้อยคำที่ไพเราะรื่นหูเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการคัดสรรถ้อยคำที่มีพลังในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพและสัมผัสถึงแก่นแท้ของเนื้อหาที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ ดังที่ Chongstitvatana (2006, pp. 1-2) กล่าวถึงความสำคัญของวรรณศิลป์ไว้ว่า “ผู้เขียนจะต้องมีศิลปะในการใช้ภาษา สามารถใช้ภาษาให้เกิดวรรณศิลป์หรือความงามของภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสามารถเชิงวรรณศิลป์ทำให้งานเขียนเป็น ‘อมตะ’ คือ ความไม่ตาย เพราะสามารถรักษาคุณค่าผ่านกาลเวลาทุกสมัย”

จังหวัดพะเยาเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์และเปี่ยมด้วยอัตลักษณ์แห่งวิถีชีวิตล้านนา โดยมีวรรณกรรมเพลงเป็นสื่อกลางด้านหนึ่งที่เผยให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นสะท้อนผ่านศิลปะการใช้ภาษา ซึ่งพื้นที่นี้ถือเป็นแหล่งรวมประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตที่มีความเฉพาะตัว จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์เพื่อสืบสานและถอดรหัสร่องรอยทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในวรรณกรรมเพลง ไม่ว่าจะเป็นเพลงลูกกรุงหรือเพลงลูกทุ่ง เพราะวรรณกรรมเพลงเหล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเปรียบเสมือนขุมทรัพย์ทางภูมิปัญญาแสดงถึงวิถีชีวิตของคนล้านนาและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งด้านประเพณี ภาษาประจำถิ่น อาหารพื้นเมือง เครื่องแต่งกาย รวมไปถึงการพรรณนาทัศนียภาพทางธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น โดยหลักสำคัญของการสื่อสารผ่านวรรณกรรมเพลงพะเยา คือ ศิลปะการคัดสรรถ้อยคำอย่างมีวรรณศิลป์ซึ่งเกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์ที่ต้องอาศัยทักษะการเลือกสรรการใช้คำและถ้อยคำให้มีสำนวนไพเราะ สละสลวย (Chaisinwattana, 2001, p. 11) เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์เชิงประจักษ์ให้แก่ผู้ฟังและผู้อ่าน

ศิลปะการใช้ภาษาในการประพันธ์บทเพลงจึงไม่เพียงแต่สร้างความสุนทรีย์ทางวรรณศิลป์เท่านั้น แต่ยังเป็นดัชนีชี้วัดอัจฉริยภาพของผู้ประพันธ์ในการสื่อสารอย่างมีชั้นเชิงไว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของเมืองพะเยา การคัดสรรถ้อยคำจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงการบรรยายภาพที่ปรากฏแต่เป็นการเลือกใช้ถ้อยคำทางภาษาที่แฝงเร้นด้วยนัยยะทางวัฒนธรรม เพื่อประกอบการสร้างภาพลักษณ์ของท้องถิ่นให้มีความเด่นชัดและมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว กระบวนการดังกล่าวเปรียบเสมือนการบันทึกประวัติศาสตร์ความรู้สึกที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ประพันธ์ พื้นที่ และผู้ฟังเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นพื้นที่จำลองในบทเพลงที่ทำให้คนรุ่นหลังสามารถสัมผัสถึงความเป็นเมืองพะเยาได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้วรรณศิลป์ในบทเพลงนำเสนอความเป็นพะเยาให้โลดแล่นอยู่ในกระแสธารของสังคมร่วมสมัยอย่างยั่งยืน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจวิเคราะห์ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา และสังเคราะห์อัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงไม่เพียงแต่จะเป็นการนำเสนอความงามทางภาษา แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อการสืบสานและสร้างความเข้าใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของความเป็นพะเยาให้ดำรงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา
2. เพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่องศิลปะการใช้คำและถ้อยคำของวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ 2 ด้าน คือ ด้านข้อมูลและด้านแนวคิดทฤษฎี มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านข้อมูล ข้อมูลใช้ในการศึกษา คือ ตัวบทวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา จำนวน 31 เพลง โดยผู้วิจัยจัดหมวดหมู่วรรณกรรมเพลงเมืองพะเยาไว้ 2 ด้าน ได้แก่ เพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง โดยพิจารณาการแบ่งแยกประเภทของบทเพลงตามลักษณะการใช้ภาษาในการประพันธ์ (Kingkanchanawong, 1991, pp. 13-15; Faithet, 2005, pp. 31-32) กล่าวโดยสรุปดังนี้

1.1 เพลงลูกกรุง เป็นกลุ่มเพลงที่ใช้ภาษาเน้นความสละสลวยแบบกวีนิพนธ์ มีโวหารอุปมาอุปมัย เป็นนามธรรม มีภาษาเล่นสัมผัสคล้องจองและไพเราะ เพราะเป็นภาษากวีคำร้องของเพลงจึงมักไม่ใช้คำพูดแสดงความรู้สึกตรง ๆ มักจะเป็นเรื่องความรัก และแฝงไว้ด้วยลีลาภาษาให้ความรู้สึกและเรื่องราวผ่านถ้อยคำได้อย่างมีสุนทรียภาพ

1.2 เพลงลูกทุ่ง เป็นกลุ่มเพลงที่ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ ไม่อ้อมค้อม และสื่อความหมายโดยตรงชัดเจน คำร้องของเพลงอาจมีการใช้ภาษาถิ่นและมีสำเนียงเหน่อแบบชนบท หรือสำเนียงมาตรฐาน เนื้อหาของเพลงมักเปิดกว้างเพื่อบรรยายถึงเรื่องของความรัก พื้นเพความเป็นอยู่ และการใช้ชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 1 การแบ่งหมวดหมู่วรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา

หมวดหมู่	รายชื่อบทเพลง	ผู้แต่ง
เพลงลูกกรุง	กว๊านพะเยา	ชาลี อินทรวิจิตร และ สมาน กาญจนะผลิน
	ริมฝั่งกว๊านพะเยา	สุนทราภรณ์
	หัวใจพะเยา	สง่า อารัมภีร
	สุดทางที่พะเยา	เอื้อ สุนทรสนาน
	กว๊านพะเยาในความหลัง	ปิ่นนริศ จันทิมา
	ธารสวรรค์กว๊านพะเยา	เนรัญชรา และ วิชัย ปุญญะยันต์
	มนต์เมืองพะเยา	คนึงนิจ ทวีคำ
	พะเยารอเธอ	พิมล สินธุนาวา
	แหล่งสวรรค์เมืองพะเยา	เอื้อ มณีรัตน์
เพลงลูกทุ่ง	กว๊านพะเยา	สุรพล สมบัติเจริญ
	พะเยาม่วนแต้	หนุ่มทุ่งลอ
	ฮักพะเยา	หมอก เมืองหนาว
	พะเยามาแล้วมาอีก	ณัฏฐ์ กิตติสาร
	ฮักเมืองพะเยา	ชัยวัฒน์ จันธิมา
	ฟ้าสางที่พะเยา (ชาย)	บัญเย็น แก้วเสียงทอง
	ฟ้าสางที่พะเยา (หญิง)	บัญเย็น แก้วเสียงทอง
	มนต์เมืองพะเยา	ปู่นาน ล้านนา
	พะเยาที่รัก	นิวัตร ก้อนทอง
	กลับพะเยาเต๊อะน้อง	ณัฏฐ์ กิตติสาร
	ปิ๊กกว๊านเต๊อะมาลี	บุญศรี รัตนัง
	หนุ่มพะเยา	ศิวกร ศิริคำน้อย
	ปิ๊กคืนพะเยา	คำต่าย
	สาวพะเยา	สิงห์คำ ชัยศรี
	พะเยา	แอ๊ด คาราบาว
	พะเยายังรอ	ปริญญา ตั้งตระกูล
	แอ่วพะเยา	วิชัย ศรีจันทร์
	แอ่วพะเยาม่วนใจ	สล่าพรม กันทะไชย และ นุรักษ์ นนทรีย์
	เจิญแอ่วพะเยา	ขิงป่า ผญาดอย
	ซอแอ่วพะเยา	นภาพันธ์ วงศ์ปัน
	ซอแอ่วพะเยา (ครูดน)	ครูดน คนมักม่วน
	ไหว้สาพญางำเมือง	อริน พูลเกษม และ ธีรวัฒน์ หมื่นทา

2. ด้านแนวคิดทฤษฎี ผู้เขียนประยุกต์ใช้แนวคิดจำนวน 2 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดด้านการใช้คำและถ้อยคำ เพื่อวิเคราะห์ศิลปะของผู้ประพันธ์ในการเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ในการสื่อสารทั้งในด้านการสื่อความหมายและการสร้างอารมณ์ และ 2) แนวคิดอัตลักษณ์ เพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์พะเยาผ่าน

ศิลปะการคัดสรรถ้อยคำ อันสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและความคิดที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะตัวของคนในพื้นที่

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดด้านการใช้คำและถ้อยคำ

การใช้คำและถ้อยคำเป็นการเลือกสรรใช้ให้ถูกต้อง ผู้เขียนที่ดีจะต้องรู้จักเลือกคำมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมตามกาลเทศะ ต้องรู้จักความหมายของคำและนำมาใช้ให้ถูกที่ การใช้คำจึงเป็นศิลปะที่ต้องฝึกฝนจนสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายที่ต้องการสื่อสารในงานเขียนให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ในการเขียน Pathumsoot (2005, p. 45) กล่าวถึงศิลปะการใช้ภาษา สรุปได้ดังนี้

1.1 การใช้คำที่เหมาะสม คำแต่คำเกิดขึ้นมีความหมายในตนเอง ไม่ว่าคำนั้นจะเป็นคำหยาบหรือคำสุภาพ ผู้เลือกใช้ต้องเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อความ

1.2 การใช้คำมีชีวิต ต้องมุ่งอธิบายความรู้หรือความคิดที่จะสามารถตรึงใจผู้อ่านให้มีความสุขและความเพลิดเพลินปัจจัยสำคัญ คือ ถ้อยคำ

1.3 การเล่นคำ เป็นศิลปะที่ทำให้งานเขียนมีสีสันแห่งทวงทำนองแต่งให้ชวนอ่าน ได้แก่ การเล่นสัมผัสอักษร การเล่นคำซ้ำ และการเล่นคำล้อคำ ในลักษณะก่อให้เกิดความรู้สึกเล่นล้อคำของกลุ่มคำพวกเดียวกัน หรือกลุ่มคำเล่นล้อบันไดเสียงเดียวกัน

2. แนวคิดด้านอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เกิดขึ้นภายใต้วัฒนธรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบทางสังคม และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงส่งผลให้อัตลักษณ์แต่ละพื้นที่มีกระบวนการถูกผลิตให้เกิดขึ้น สามารถควบคุมจัดการอยู่ภายใต้วัฒนธรรม และยังมีการสร้างความหมายต่าง ๆ ผ่านทางระบบการสร้างภาพตัวแทนในแต่ละพื้นที่จนกลายเป็นอัตลักษณ์หรือความโดดเด่นในพื้นที่นั้น ๆ อัตลักษณ์จึงเป็นตัวตนที่ก่อตัวขึ้นภายใต้วัฒนธรรมซึ่งมีความแตกต่างด้านระบบการสื่อสารและภาษา ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย อาหารและนิสัยการบริโภค ค่านิยมและบรรทัดฐาน การพัฒนาด้านจิตใจและการเรียนรู้ ความเชื่อและทัศนคติ (Tangsae, et al, 2020, pp. 8-9) นักสังคมวิทยาได้อธิบายลักษณะของอัตลักษณ์ และการแบ่งประเภทของอัตลักษณ์ ไว้ดังนี้

2.1 อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) เป็นภาพเอกลักษณะเฉพาะตัวในสายตาบุคคลอื่น โดยสังคมจะมีวิธีการระบุอัตลักษณ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันไป (Fuangfoosakul, 2003)

2.2 อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เป็นสถานภาพทางสังคม เช่น เพศ อาชีพ ชนชั้น ชาติพันธุ์ สังคมจะมีความคาดหวังว่าปัจเจกบุคคลในวัย เพศ อาชีพ ชนชั้นนั้น ๆ ควรปฏิบัติและวางตนอย่างไร สังคมจะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคล เช่น ความเป็นแม่กับลูก ความเป็นอาจารย์กับศิษย์ เป็นต้น (Fuangfoosakul, 2003)

2.3 อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) เป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของกลุ่มสังคม และการมีประสบการณ์และความสนใจร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม อัตลักษณ์ร่วมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (George, 2008) ผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคม ปฏิสัมพันธ์ และปฏิกิริยาทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารหรือตัวบท แล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลตัวบทและข้อมูลแนวคิดทฤษฎี โดยข้อมูลตัวบทได้รวบรวมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เผยแพร่วรรณกรรมเพลงเมืองพะเยาครอบคลุมทั้งเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง ประพันธ์ขึ้นโดยศิลปินชาวพะเยาหรือกล่าวถึงบริบทของเมืองพะเยา จำนวน 31 เพลง โดยเกณฑ์การคัดเลือกจากความเด่นชัดของเนื้อหาเพื่อให้ได้ชุดข้อมูลวรรณกรรมเพลงที่สะท้อนลักษณะเด่นด้านการใช้คำและถ้อยคำ และการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นพะเยาในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยาได้อย่างแท้จริง ข้อมูลแนวคิดทฤษฎีด้านการใช้คำและถ้อยคำ แนวคิดด้านอัตลักษณ์ และการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเพลง การใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง และการสะท้อนอัตลักษณ์ในวรรณกรรมเพลง

2. เก็บข้อมูล หลังจากอ่านตัวบทวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา โดยกระบวนการอ่านคร่าว ๆ อ่านเก็บความคิด และอ่านละเอียดแล้ว จึงเก็บข้อมูลงแบบบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ 2 ส่วนหลัก คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์ศิลปะการใช้คำ และแบบบันทึกอัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา

3. วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บบันทึกไว้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วเขียนนำเสนอด้วยการบรรยายและพรรณนาประกอบตัวอย่างข้อความบางตอนจากบทเพลง จากนั้นสรุปผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ อภิปรายผล และนำเสนอผลการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษาไว้ 2 ประเด็น ได้แก่ ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา และอัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา รายละเอียดดังนี้

1. ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา เป็นการคัดสรรคำมาใช้ในบทประพันธ์เพื่อให้เกิดสุนทรียภาพทางภาษา สื่อความหมายได้ตรงจุด และสร้างอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการ ตลอดทั้งการร้อยเรียงคำเป็นกลุ่มคำหรือสำนวนเพื่อดูภาพรวมของประโยคหรือวลีที่รวมกันแล้วเกิดความหมายใหม่หรือความรู้สึกที่ทรงพลังยิ่งขึ้น ดังนี้

1.1 การใช้คำและถ้อยคำสื่ออารมณ์ เป็นการคัดสรรและเรียบเรียงถ้อยคำของผู้ประพันธ์เพื่อถ่ายทอดความรู้สึก ทัศนคติ และอารมณ์ ผ่านการเลือกใช้คำและถ้อยคำที่มีพลังในการโน้มน้าวและกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดสุนทรียภาพ จินตภาพ และความรู้สึกร่วมไปกับเนื้อหาของบทเพลง เช่น ความรัก ความชื่นชมในธรรมชาติ หรือความภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยเฉพาะเพลงลูกกรุงดังตัวอย่างเพลงริมฝั่งกว๊านพะเยา ของสุนทราภรณ์ เนื้อความว่า

"โอ้กว๊านแสนงาม แลอร่ามวิไล ยากจะหาที่ใดเทียบได้หนา
เมื่อยามแสงจันทราส่องน้ำระยิบงามจับตา ลมรื่นมาเบา ๆ
แสนงามแท้ ยิ่งแลเพลิดเพลิน งามตระการโอ้ธารพะเยา
หลากมวลเหล่าปลานิลน้อยใหญ่ วิ่งไปไกลเรา
โอ...หนอกว๊านพะเยา พริ้มเพราเพริศจริง"

(Suntaraporn, 2025)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ประพันธ์แสดงถึงการเลือกใช้คำภาษาสวยงามเชิงกวี สื่ออารมณ์รัก ความชื่นชม และความภาคภูมิใจในทัศนียภาพของกว๊านพะเยา เปรียบเสมือนการนำชมสวรรค์บนดินที่กว๊านพะเยามีใช่เพียงแหล่งน้ำที่นิ่งสงบแต่เป็นพื้นที่ที่มีชีวิตชีวา โดยการเลือกใช้คำสื่ออารมณ์และสร้างจินตภาพ ดังคำว่า *"งามตระการ"* สื่อถึงความงดงามที่น่าตื่นตาตื่นใจ ยิ่งใหญ่ และน่าประทับใจ *"ปลานิลน้อยใหญ่ วิ่งไปไกลเรา"* การเลือกใช้คำกริยา "วิ่ง" แทนคำว่าว่ายน้ำ เป็นศิลปะการคัดสรรถ้อยคำที่สร้างจินตภาพให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวเปลี่ยนภาพฝูงปลาในกว๊านพะเยาจากความนิ่งสงบให้กลายเป็นความเคลื่อนไหวที่มีพลัง สื่อถึงความมีชีวิตชีวาและการดิ้นรนในวิถีธรรมชาติ *"ธารพะเยา"* หรือกว๊านพะเยาไม่ใช่เพียงแหล่งน้ำที่นิ่งสงบแต่ความสดใสของมวลปลาช่วยเติมเต็มอารมณ์ความสุขและความรื่นรมย์ให้กับบทเพลง *"เพริศจริง"* เป็นการเน้นย้ำถึงความสวยงามที่สมบูรณ์ รวมถึงคำว่า *"โอ้.."* และ *"หนอ"* แสดงถึงอารมณ์รำพึงรำพันเป็นการตอกย้ำอารมณ์รักและชื่นชมกว๊านพะเยาที่ฝังลึกอยู่ให้ห้วงความคิด ทำให้ทวงทำนองของภาษาดูอ่อนโยนและนุ่มนวล

ในขณะที่บทเพลงลูกทุ่งผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ผลงานให้มีการใช้คำและถ้อยคำที่เข้าใจง่าย เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังในวงกว้าง และมุ่งเน้นการสื่อสารอารมณ์รักอย่างตรงไปตรงมามากกว่าการใช้คำศัพท์ที่ซับซ้อน ดังตัวอย่างเพลง กว๊านพะเยา ของ สุรพล สมบัติเจริญ เนื้อความว่า

"โอ...โอโอโอ้นวลน้อง เจ้าคงสร้างบุญด้วยทอง
ไผมองเห็นจึงหลงเพ้อ ถึงอยู่พะเยาน้องยังสวยแจ่มเลิศเลอ
สาวเมืองกรุงยังบ่เทียมเธอ ใช่ยอนะเออพี่พูดด้วยใจ
เจ้าแต่งตัวยามเล่นน้ำ เจ้านุ่งกระโจม
เก็บกล้วยไม้มาแซมเสียบผม แลสลวยสวยงามวิไล
เห็นดอกบัวตูม เด่นงามท่ามกลางน้ำใส
เจ้าผุดดำโผแหวกเวียนว่าย ร้องกรีดหวีดไปในเพื่อนหนุ่มสาว

(Sombatcharoen, 2025)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ประพันธ์แสดงการใช้คำภาษาปากหรือภาษาบรรยายที่เข้าใจง่าย เช่น *"สาวเมืองกรุง" "ใช่ยอนะเออพี่พูดด้วยใจ"* และการเน้นภาพลักษณ์วิถีชีวิตที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น *"นุ่งกระโจม" "เก็บกล้วยไม้มาแซมเสียบผม" "ผุดดำโผแหวกเวียนว่าย"* การแสดงอารมณ์เน้นความจริงใจตรงไปตรงมาและมีลูกคู่หรือคำสร้อยตามแบบเพลงพื้นบ้าน เช่น *"โอ...โอโอโอ้นวลน้อง"* และการผสมผสานภาษาถิ่นเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นกันเอง เช่น การใช้คำว่า *"ไผ"* (ใคร) และคำว่า *"บ่"* (ไม่) แม้ในเนื้อหาจะกล่าวถึงภูมิภาคภาคเหนือ แต่การเลือกใช้ถ้อยคำที่กึ่งกลางระหว่างภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานเช่นนี้ช่วยทลายกำแพงด้านภาษา ทำให้ผู้ฟังทั่วประเทศสามารถเข้าถึงจินตภาพของความงามในท้องถิ่นพะเยาได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 การซ้ำคำและซ้ำความ เป็นการนำคำหรือวลีมากล่าวซ้ำสองครั้งโดยอาจใช้เครื่องหมายไม้ยมกในการกล่าวซ้ำ (Bhandhumetha, 2006, pp. 76-79) รวมถึงการย้ำเน้นมโนทัศน์และอารมณ์ความรู้สึกเดิมในหลายระดับเพื่อสร้างพลังในการสื่อความหมายเน้นหนักขึ้นหรือเบาบางลง หรือความหมายเปลี่ยนแปลงไปอย่างอื่น ดังตัวอย่างเพลงฮักเมืองพะเยา ของชัยวัฒน์ จันธิมา เนื้อความว่า

“เกิดที่พะเยา อยู่เมืองพะเยา ฮักเมืองพะเยา
ป้อแม่ลูกหลานตานเต้า เป็นคนพะเยา ฮักเมืองพะเยา
ตั้งแต่ละอ่อน โตใหญ่กลายเป็นคนเฒ่า
หัวใจนั้นเป่นพะเยา หมู่เฮาฮักบ้านเกิดเมืองนอน..”.

(Janthima, 2025)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ประพันธ์ได้แสดงถึงกลวิธีการซ้ำคำและซ้ำความในหลายระดับ การซ้ำคำ เช่น คำว่า *“พะเยา” “ฮัก”* และ *“เมือง”* และการซ้ำความเป็นการใช้วลี *“ฮักเมืองพะเยา”* ในหลายช่วงของบทเพลง ถือเป็นศิลปะการสร้างความเชื่อมโยงของเสียงที่ช่วยสร้างจังหวะภายในและสร้างภาวะความจดจำให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้รับสาร วลีที่ถูกกล่าวซ้ำทำหน้าที่เป็นเครื่องมือโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับกระแสอารมณ์แห่งความภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดตนเอง นอกเหนือจากนี้ ผู้ประพันธ์ได้ขยายขอบเขตของการซ้ำไปสู่ระดับความหมาย โดยการบรรยายบทเพลงไล่เรียงช่วงวัยตั้งแต่ *“ละอ่อน”* (วัยเด็ก) จนถึง *“คนเฒ่า”* (วัยชรา) ควบคู่ไปกับการซ้ำคำว่า *“พะเยา”* การเลือกใช้กลวิธีนี้เป็นการสื่อความหมายในเชิงลึกว่า ความรักและความผูกพันต่อเมืองพะเยานั้นเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างมั่นคงข้ามกาลเวลาซึ่งส่งผลให้บทเพลงมีพลังในการหลอมรวมความรู้สึกของคนในท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นปึกแผ่น

อีกหนึ่งตัวอย่างจากบทเพลงพะเยายังรอ ของปริญญา ตั้งตระกูล ที่โดดเด่นด้านการซ้ำคำโดยการขึ้นต้นวรรคด้วยคำเดิมซ้ำ ๆ เพื่อสร้างพลังและเน้นย้ำความรู้สึก เนื้อความว่า

“อิ่มอกอิ่มใจแท้เล่า อิ่มข้าวอิ่มปลาลำ
อิ่มฮิมกว๊าน รู้แล้วอย่าช้า ปล่อยเวลาผ่าน
อิ่มฝันกรุ่นตำนานกว๊านพะเยา งามล้ำเกินคำกล่าว
คำไหนใครใดเล่า พะเยาเฝ้ารอคุณไปเยือน”

(Tangtragul, 2025)

บทเพลงข้างต้นนี้ ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการซ้ำคำเพื่อสร้างพลังทางวรรณศิลป์ โดยมีลักษณะการซ้ำคำว่า *“อิ่ม”* ปรากฏเป็นคำเริ่มต้นในหลายวรรคต่อเนื่องกัน การซ้ำในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างจังหวะที่สื่นไหลและท่วงทำนองที่จดจำง่ายคล้ายระลอกคลื่น แต่ยังเป็นการขยายขอบเขตความหมายของคำว่า *“อิ่ม”* ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการซ้ำเพื่อบอกถึงความรู้สึกภายใน (อิ่มอกอิ่มใจ) เชื่อมโยงไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร (อิ่มข้าวอิ่มปลา) และขยายไปสู่การซึมซับบรรยากาศเชิงพื้นที่ (อิ่มฮิมกว๊าน) จนถึงขั้นสูงสุดคือความอิ่มเอมในจินตนาการ (อิ่มฝัน)

1.3 การซ้อนคำ เป็นการนำคำที่มีคำเดี่ยวสองคำ ที่มีความหมายเหมือนกันหรือเสียงใกล้เคียงกัน หรือทำนองเดียวกันหรือเขียนด้วยกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น (Bhandhumetha, 2006, p. 62) แม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก ดังตัวอย่างเพลงธารสวรรค์กวีวานพะเยา ของเนรัญชรา และไมตรี อินทุสุต เนื้อความว่า

"ดุจแดนสวรรค์ผันลอยลัดลงผืนหล้า ถิ่นทองธารา โสภาล้ำเลอเหลือเอย
ยืมมือสวรรค์วาดแทนเสียเลย สวยสุดเปรียบเปรย เพิ่งเคยพบมา
ตะวันยอแสง แฝงเงาฟ้าดอยน้ำงาม อร่ามเขตคาม แสงงามย้อมเรายิ้มร่า
ปานปานสวรรค์เยี่ยมเยียนยิ้มมา แล้วเราต่างสบตา ค้นวาจาจริงจากใจ"
(Neranchara & Punyayun, 2568)

ตัวอย่างบทเพลงข้างต้นนี้ผู้ประพันธ์เลือกใช้ถ้อยคำที่เป็นคำซ้อนซึ่งเป็นการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกันมาวางรวมกันเพื่อให้ความหมายชัดเจนและเพื่อจังหวะในบทประพันธ์ ได้แก่ คำซ้อนเพื่อความหมาย พบการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาวางคู่กัน เช่น คำว่า *"ล้ำเลอ" "เปรียบเปรย" "เขตคาม"* และ *"เยี่ยมเยียน"* เพื่อขยายภาพให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น

1.4 การใช้คำภาษาถิ่น (คำเมือง) เป็นการเลือกสรรและปรากฏของถ้อยคำ วลี หรือสำนวนภาษาไทยถิ่นเหนือ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของภาษาคำเมืองมาบรรจุไว้ในบทเพลง เพื่อทำหน้าที่สื่อสารอารมณ์ความรู้สึกและสื่อถึงความเป็นตัวตนที่ชัดเจนของชาวพะเยา ดังตัวอย่างเพลงซอแอ่วพะเยา ของนภาพันธ์ วงศ์ปัน เนื้อความว่า

"งามตี้ว่านั้นธรรมชาติสร้างแป้ง งามตะวันแลงที่ดอยหนอกหั้น
งามตึงเมื่อวันและเมื่อคืนค่ำเช้า ไปแอ่วหลายกว๊านที่หั้นงามขำ
ดอยบุษราคัมก็งามเลิศหล้า งามอย่างเมืองอินทร์ตี้อยู่จั้นฟ้า"
(Wongpan, 2025)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้นนี้ ผู้ประพันธ์ได้กล่าวชื่นชมความงามของจังหวัดพะเยาในมุมมองของธรรมชาติสร้างสรรค์จากสิ่งที่ปรากฏโดยความงามที่เห็นไม่ใช่สิ่งที่ปรุงแต่งแต่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาเอง บทเพลงดังกล่าวมีเนื้อความใช้ภาษาถิ่นเหนือหรือเรียกว่าคำเมืองมาสอดแทรกในการนำเสนอ ซึ่งคำภาษาถิ่นเหล่านี้ช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่องราวให้มีความสมจริง และแสดงถึงความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของผู้ประพันธ์และคนในท้องถิ่น ตัวอย่างดังตารางนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์คำเมืองและบริบทการใช้คำในวรรณกรรมเพลงพะเยา

คำเมือง	คำแปลภาษาไทยมาตรฐาน	บริบทในเนื้อหา
ตี้	ที่	งามตี้ว่านั้น (ความงามที่ว่านั้น)
แป๋ง	สร้าง, ทำขึ้น	ธรรมชาติสร้างแป๋ง(ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้นมา)
ตะวันแลง	เวลาเย็น, ช่วงพระอาทิตย์ตก	งามตะวันแลง (งามช่วงยามเย็น)
หั้น	ตรงนั้น, ที่นั่น	ดอยหนอกหั้น (ตรงดอยหนอกนั่นไง)
ตึง	ทั้ง, ทั้งหมด	งามตึงเมื่อวัน (งามทั้งกลางวัน)
เมื่อคืนค่ำเช้า	ตลอดเวลา (คืน ค่ำ เช้า)	เป็นการเน้นว่าสวยทุกช่วงเวลา
แอ่ว	เที่ยว	ไปแอ่วกว๊าน (ไปเที่ยวกว๊านพะเยา)
งามขำ	สวยมาก, สวยสง่า	ที่หั้นงามขำ (ที่นั่นสวยสง่างามมาก)
จั้น	ชั้น	จั้นฟ้า (ชั้นฟ้า/ สวรรค์)

1.5 การเล่นเสียงสัมผัส เป็นกลวิธีในการแต่งด้วยการเล่นเสียงสัมผัสสระและเสียงสัมผัสอักษรให้เกิดเสียงเสนาะ หรือให้มีความหมายที่ลึกซึ้งกินใจ การสรรคำเสียงสัมผัสสระและเสียงสัมผัสพยัญชนะที่ปรากฏในบทเพลงนิยมใช้ทั้งเสียงสัมผัสสระและสัมผัสอักษรในวรรคเดียวกัน ในบาทเดียวกัน และระหว่างบท ตัวอย่างการเล่นเสียงสัมผัสในบทเพลงแหล่งสวรรค์เมืองพะเยา ของเอื้อ มณีรัตน์ เนื้อความว่า

“เมืองพะเยาของเราแสนสุขร่มเย็น *สมกับที่เป็นดินแดนแห่งแผ่นดินธรรม*
กว๊านพะเยาลำเนาชลอันชุ่มฉ่ำ *สุขใจเกินก้ำงามล้ำเหนือกว่าแดนใด*
มาเตือะมาขอเชิญมาแอ่วพะเยา *เยือนถิ่นชาวเขาต่างเผ่าในถิ่นแดนไพร*
สวยตระการถ้ำธารห้วยดอยน้อยใหญ่ *รื่นรมย์สมดังฤทัยแม้นใครได้มาเยี่ยมเยือน”*

(Maneerat, 2025)

บทประพันธ์ข้างต้นผู้ประพันธ์เล่นเสียงสัมผัสสระและเสียงสัมผัสอักษร โดยเสียงสัมผัสสระแบ่งเป็นการเล่นเสียงสัมผัสสระในวรรค เช่น พะเยา-เรา แดน-แผ่น พะเยา-เนา ก้ำ-ล้ำ เขา-เผ่า การ-ธาร ดอย-น้อย รื่นรมย์-สม และเสียงสัมผัสสระระหว่างวรรค เช่น เย็น-เป็น ฉ่ำ-ก้ำ เยา-เขา ใหญ่-ใคร ตลอดจนเสียงสัมผัสอักษรด้วยการใช้พยัญชนะเสียงเดียวกัน เช่น แสน-สุข ดิน-แดน ชุ่ม-ฉ่ำ เกิน-ก้ำ ถ้ำ-ธาร รื่น-รมย์ และ เยี่ยม-เยือน การเล่นเสียงสัมผัสเหล่านี้ล้วนทำให้เสียงในบทเพลงบทนี้ไพเราะ

1.6 การใช้คำความหมายเหมือน เป็นลักษณะคำต่าง ๆ ในภาษาไทยอาจสัมพันธ์กันทางความหมาย เรียกว่าคำความหมายเหมือนหรือคำพ้องความหมาย (Bhandhumetha, 2025, p. 14) อันเกิดจากไทยยืมคำจากภาษาอื่นไว้ ดังตัวอย่างเพลงกว๊านพะเยา ของชาลี อินทรวิจิตร เนื้อความว่า

"โอ้ธารสวรรค์ กว๊านพะเยา ธารรักเราครวญคร่ำ
ลมโชยพริ้วฉ่ำ ในวังน้ำวน พร่างพรมมนต์รักมา
ดูราวสายชลธาร สวยตระการอยู่ในนิทรา
แว่วเพลงรักของปักษา ร้องอำลาคืนรัง...
โน่นทิวทุ่งลิบ รวงทิพย์เรืองรอง
ราวสีทองเปลวปลั่ง ธาราไหลหลั่ง"

(Inthrawichit, 2025)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้ประพันธ์ในการเลือกใช้คำพ้องความหมายเพื่อสื่อถึงมโนทัศน์เดียวกันคือคำว่า *"น้ำ"* แต่มีการคัดสรรรูปคำที่แตกต่างกันมาใช้ในบริบทที่หลากหลาย ผู้ประพันธ์ได้หยิบยกคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต เช่น *"ธาร" "ชลธาร"* และ *"ธารา"* มาใช้สลับกับคำไทยแท้อย่างคำว่า "น้ำ" ในวลี "วังน้ำวน" กลวิธีการเลือกใช้คำที่มีระดับภาษาต่างกันช่วยให้บทเพลงมีความสละสลวยและมีท่วงทำนองที่ไพเราะยิ่งขึ้น การใช้คำหลายพยางค์อย่าง *"ชลธาร"* หรือ *"ธารา"* ยังช่วยในเรื่องการลงจังหวะหนักเบาของเนื้อเพลงให้สอดรับกับทำนองได้อย่างเหมาะสม

อาจกล่าวได้ว่าศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยาถือเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้ประพันธ์ใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความงดงามของท้องถิ่น จากการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการใช้คำในประเด็นต่าง ๆ ทั้งการคัดสรรคำสื่ออารมณ์ การซ้ำคำ การซ้อนคำ การใช้ภาษาถิ่น การเล่นเสียง และการใช้คำพ้องความหมาย ล้วนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงอารมณ์และความรู้สึกระหว่างผู้ประพันธ์กับผู้ฟัง โดยหน้าที่หลักคือการสร้างสุนทรียภาพทางภาษาที่ช่วยขับเน้นมโนทัศน์ความงดงามของพื้นที่ให้ชัดเจนและทรงพลังยิ่งขึ้น รวมไปถึงด้านการใช้ถ้อยคำ ผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์ความกลมกลืนของถ้อยคำด้วยการหลอมรวมภาษาเขียนที่สละสลวยเข้ากับกลิ่นอายภาษาถิ่นและชื่อเฉพาะของชุมชนได้อย่างแนบเนียน หน้าที่ดังกล่าวนำไปสู่การเกิดภาวะร่วมทางความรู้สึกและการตระหนักในท้องถิ่น ทำให้บทเพลงมิใช่เพียงการเล่าเรื่องทัศนียภาพแต่เป็นการหลอมรวมจิตวิญญาณและความภาคภูมิใจของคนพะเยาเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นปึกแผ่น สร้างแรงดึงดูดใจที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจและปรารถนาที่จะมาเยือนเมืองพะเยาอย่างไม่เสื่อมคลาย

2. อัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา เป็นการสังเคราะห์ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำของผู้ประพันธ์ แสดงให้เห็นว่าถ้อยคำคัดสรรมานั้นทำหน้าที่สื่อสารความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดอันสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นพะเยาผ่านการการสร้างตัวตนจากการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการประกาศรากเหง้าของคนเมืองพะเยา การบันทึกประวัติศาสตร์ทางสังคม การพรรณนาทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดทั้ง การสร้างความภาคภูมิใจและด้านความรักผ่านการเรียบเรียงถ้อยคำที่สละสลวยแต่ยังคงกลิ่นอายท้องถิ่น เพื่อบ่งบอกชี้ชัดตัวบุคคล ชุมชน ของความเป็นพะเยาที่มีอัตลักษณ์อันโดดเด่น ดังนี้

2.1 อัตลักษณ์ประวัติศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในบทเพลงผู้ประพันธ์กล่าวถึงร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรภูกามยาวจากความรุ่งเรืองในอดีตสู่ปัจจุบัน ร่องรอยเหล่านี้มิได้ปรากฏเพียงในโบราณสถานหรือพงศาวดาร แต่ยังคงอยู่ในจิตวิญญาณของกลุ่มชนผ่านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เปรียบเสมือนศูนย์รวมใจและสัญลักษณ์แห่งเมืองพะเยา ดังตัวอย่างเพลงมนต์เมืองพะเยา ของคนึงนิจ ทวีคำ เนื้อความว่า

"เมืองพะเยาของเราอดีต จารึกอักษรรอยลิขิตในอดีตชื่อภูกามยาว
พ่อขุนจอมธรรม เลิศล้ำสร้างเมืองพะเยา เก่งกล้าสามารถไม่เบา
สร้างพะเยาให้เราอาศัย วัดศรีโคมคำที่งามสง่า อารามหลวงอันมีค่า
เป็นศรีสง่าของชนชาวไทย พระเจ้าตนหลวงสิ่งศักดิ์เลื่องลือไปไกล
พระธาตุจอมทองนั้นไซร้ ใครๆ กราบไหว้บูชา กว๊านพะเยาของเราลือชื่อ
เที่ยวแล้วผู้คนร่ำลือ แดนมีชื่อของถิ่นล้านนา เดินเล่นในสวน
หอมกลิ่นลำดวนสมเด็จย่า พ่อขุนงำเมืองนั้นหนา ยืนสง่าบนฐานใหญ่โต"
(Thaweekham, 2025)

ตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้เลือกสรรถ้อยคำเพื่อการกล่าวถึงการสร้างเมืองพะเยา ซึ่งแต่เดิมชื่อว่า *"ภูกามยาว"* ในฐานะรากเหง้าดั้งเดิมก่อนจะมาเป็นเมืองพะเยาในปัจจุบัน ตลอดจนการกล่าวถึงวีรกษัตริย์ผู้สร้างเมืองพะเยาได้แก่ "พ่อขุนจอมธรรม" ในฐานะผู้ก่อตั้งเมืองและความภาคภูมิใจในความสามารถของท่าน และ "พญางำเมือง" ในฐานะกษัตริย์ผู้ทรงอิทธิพลที่สุดท่านหนึ่งของเมืองพะเยาและอาณาจักรล้านนา ตลอดจนการใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหมุดหมายศูนย์รวมใจ เช่น พระเจ้าตนหลวงแห่งวัดศรีโคมคำและพระธาตุจอมทอง ที่ถูกยกย่องให้เป็นศูนย์กลางความศรัทธาของชาวเมืองพะเยาและผู้คนที่ได้มาเยี่ยมเยียน การนำเสนอเนื้อหาผ่านการใช้คำและถ้อยคำของบทเพลงดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงการรังสรรค์ของผู้ประพันธ์ในการธำรงไว้ซึ่งประวัติศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเมืองพะเยาอันแสดงถึงความมีรากเหง้าและความสง่างามของบ้านเมืองไว้

2.2 อัตลักษณ์วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับภูมิสถานสำคัญ ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำและถ้อยคำเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ทางวิถีชีวิตและสถานที่ในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยาเปรียบเสมือนภาพฉายทางวัฒนธรรมที่บรรยายถึงมนต์เสน่ห์แห่งเมืองพะเยาผ่านเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอ ดังตัวอย่างเพลงพะเยาม่วนแต้ของหนุ่มทุ่งลอ เนื้อความมีการใช้คำภาษาถิ่น (คำเมือง) เช่น เจียง (เชียง) เตียวตาง (เดินทาง) ตึงม่วนแต้เน้อ (ช่างมีความสนุกสนาน) ดังความว่า

"ตำนานบอกเล่าอายุกว่าเก้าร้อยปี *เมืองเจียงคำเมืองงามไทลื้อ*
ผ้าทอทำมือเลื่องลือถิ่นทอน้ำไหล *เมืองเจียงม่วนพระธาตุภูปอยอใจ*
เมืองปงพงไพรน้ำยมใสไหลเย็น *ภูซางเตียวตางไปสู่เมืองลาว*
เมืองจุนอู่ข้าวนกยูงไก่ฟ้าหาคู่ *เมืองแม่ใจอิงหนองเล็งทรายไหลอยู่*
ดอกคำใต้โฉมตรูผู้คนล้วนจิตใจงาม *เมืองพะเยานั้นมันตึงม่วนแต้เน้อ*
ของฝากรอเธอปลาส้มผักตบชวา *กราบเจ้าตนหลวงบวงสรวงงำเมืองพญา"*
(Num Thung Lo, 2025)

ตัวอย่างบทเพลงข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้เลือกสรรถ้อยคำเพื่อสะท้อนวิถีชีวิตและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ด้านมรดกทางวัฒนธรรมและหัตถศิลป์ของอำเภอเชียงคำจากการนำเสนอภาพลักษณ์ของชาวไทลื้อผ่านผ้าทอน้ำไหลซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สะท้อนรากเหง้าทางประวัติศาสตร์และความประณีตของงานฝีมือระดับประเทศอันเป็นเอกลักษณ์ของเมืองพะเยา ด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรบ่งบอกถึงชัยภูมิที่อุดมสมบูรณ์ด้วยระบบนิเวศ ตั้งแต่ต้นกำเนิดแม่น้ำยมในป่าพงไพรของอำเภอปง และแหล่งน้ำสำคัญอย่างหนองเล็งทรายของอำเภอแม่ใจที่ไหลลงสู่กว๊านพะเยาก่อนจะไหลไปสบทบกับน้ำอิงและไหลผ่านอำเภอ

ต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาและเชียงรายจนไปสิ้นสุดที่แม่น้ำโขง ตลอดจนการกล่าวถึงแหล่งอนุรักษ์นกยูงไทยที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียของอำเภอจุน อีกทั้งผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงจิตวิญญาณและวิถีชีวิตของผู้คนเมืองพะเยาที่สะท้อนภาพเมืองแห่งความสงบที่ผู้คนจิตใจงามและเป็นเมืองแห่งความสนุกสนาน และการบรรยายถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างพระธาตุภูปอของอำเภอเชียงม่วน พระเจ้าตนหลวงของอำเภอเมืองพะเยา ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนพะเยา ควบคู่ไปกับวิถีเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียง เช่น ปลาส้ม และงานจักสานผักตบชวา ที่บรรพบุรุษทำมาตั้งแต่ดั้งเดิมสืบทอดสู่ลูกหลานปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการคัดสรรคำและถ้อยคำเพื่อนำเสนอภาพสะท้อนของการดำรงอยู่ของผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมในพื้นที่เมืองพะเยามาอย่างยาวนาน

2.3 อัตลักษณ์ธรรมชาติของพะเยา ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำและถ้อยคำมีเนื้อหาโดดเด่นในการบรรยายทัศนียภาพทางธรรมชาติที่งดงามของเมืองพะเยา โดยเฉพาะกลุ่มเพลงที่เน้นความงามของธรรมชาติโดยตรง และกลุ่มที่เน้นความงามของธรรมชาติในฐานะพื้นที่แห่งความทรงจำ ดังตัวอย่างเพลงธารสวรรค์กว๊านพะเยา ของเนรัญชรา และไมตรี อินทุสุต เนื้อความว่า

“กว๊านพะเยาเราฝากใจไว้ต่อกัน *กว๊านพะเยาเก็บความทรงจำเราไว้*
เราจะรักจะภักดีต่อกันเรื่อยไป *ตราบจนชั่วฟ้า ชั่วนิรันดร์กาล*
ข้างแรมดาวระยิบพริบพริบในน้ำสวยเด่น *ยิ่งเงาเดือนเพ็ญเห็นในน้ำงามไหลปาน*
ลมระรินกลิ่นหอมชื่นฉ่ำสราญ *เหลือเปรียบประมาณกว๊านเมืองพะเยาสุดงาม”*

(Neranchara & Punyayun, 2025)

บทเพลงนี้สะท้อนการชื่นชมธรรมชาติในฐานะ “พื้นที่แห่งความทรงจำ” โดยการนำเสนอกว๊านพะเยาถูกยกระดับจากสถานที่ทางธรรมชาติที่สวยงามไปสู่พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นประจักษ์พยานแห่งสัญญารักอันนิรันดร์ จากการสร้างเนื้อหาทางสุนทรียศาสตร์ที่งดงามด้วยปรากฏการณ์แสงสะท้อนของดาวระยิบและเงาเดือนเพ็ญบนผิวน้ำที่ใสบริสุทธิ์ อีกทั้งการผสานสัมผัสทางกายด้วยสายลมระรินและกลิ่นหอมชื่นฉ่ำที่สื่อถึงความละเมียดละไมของธรรมชาติอันทรงคุณค่าเกินกว่าจะเปรียบประมาณ การพรรณนาเหล่านี้จึงทำให้ภาพของกว๊านพะเยาไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่น แต่เป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำที่สวยงามของผู้คนอย่างแท้จริง

2.4 อัตลักษณ์ชาวพะเยา เปรียบเสมือนภาพสะท้อนของตัวตนที่หล่อหลอมขึ้นภายใต้รากฐานทางวัฒนธรรมอันหลากหลาย โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การสื่อสารและภาษาที่ใช้เชื่อมโยงผู้คนเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งยังปรากฏชัดผ่านลักษณะนิสัย ท่าทาง ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคมที่ยึดถือร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ปรากฏควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาทางจิตใจและการเรียนรู้ที่ขัดเกลาให้เกิดความเชื่อและทัศนคติเฉพาะตน (Tangsae, et al, 2020, pp. 8-9) จนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่สร้างความแตกต่างและโดดเด่นท่ามกลางความหลากหลายทางสังคม ดังนี้

2.4.1 ด้านความงามของสตรีชาวพะเยา ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำและถ้อยคำมีเนื้อหาแสดงทั้งในด้านความงามทางหน้าตา รูปร่างงดงาม และบุคลิกภาพที่งดงามของหญิงสาวชาวพะเยาตามแบบฉบับผู้หญิงล้านนา ดังตัวอย่างเพลงสาวพะเยา ของสิงห์คำ ชัยศรี เนื้อความมีการใช้คำภาษาถิ่น (คำเมือง) เช่น อู้ (พูด) บ่เจื้อ (ไม่เชื่อ) เป้น (เขา) ดังความว่า

"สาวพะเยาแก้มแดงแห่งแม่นาเรือ อู้ไปใครคงบ่เจื้อว่างามเหลือสุดพรรณนา
ปากบาง ๆ ผิวนางผ่องพรรณงามตา ท่าทีน้องมีสง่าสมดังเป็นว่านางฟ้าพะเยา"
(Chaisri, 2025)

บทเพลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการชื่นชมความงามของผู้หญิงเมืองพะเยาผ่านการพรรณนาลักษณะทางกายภาพที่หมดจดงดงามทั้งสีสันของใบหน้าและผิวพรรณที่ผ่องใส การใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างภาพจำของหญิงสาวพะเยาให้มีความโดดเด่นผ่านการพรรณนาแบบจินตภาพ เช่น *"แก้มแดง"* และ *"ผิวนางผ่องพรรณ"* ซึ่งสะท้อนถึงสุขภาพดีและผิวพรรณที่สะอาดตาอันเป็นลักษณะเด่นที่ผู้ประพันธ์ต้องการเน้นย้ำ รวมถึงการใช้คำว่า *"ปากบาง ๆ"* เพื่อสื่อถึงสรีระที่งดงามตามค่านิยมความงามในท้องถิ่น ตลอดจนการใช้ถ้อยคำระบุเจาะจงถึงพื้นที่ *"แม่นาเรือ"* ควบคู่ไปกับวลี *"ท่าทีน้องมีสง่า"* เป็นการกล่าวถึงภาพลักษณ์จากหญิงสาวชาวบ้านทั่วไปสู่สถานะ "นางฟ้าพะเยา" สะท้อนถึงการหล่อหลอมให้หญิงสาวพะเยามีบุคลิกภาพที่ดูสูงค่า มีความสวยงาม และน่าเลื่อมใสตามแบบฉบับกุลสตรีล้านนา

2.4.2 ด้านอุปนิสัย ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำและถ้อยคำสื่อถึงการบรรยายลักษณะนิสัย พฤติกรรมของคนพะเยาถึงความมีน้ำใจงาม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีไมตรี ดังตัวอย่างเพลงหัวใจพะเยา ของส่า อารัมภีร เนื้อความว่า

"คนพะเยาน้ำใจใหญ่ เอ่ยปากรักใครมอบรักไว้ด้วยศรัทธา
น้ำใจพะเยาช่างงามนักหนา ยากจะหาใจคนอื่นเทียมทัน
เมื่อเพื่อน ๆ มีทุกข์ร้อนมา เฝ้าเช็ดน้ำตาดังว่ามีทุกข์ด้วยกัน
น้ำใจพะเยาเท่านั้น จิตใจสวรรค์หล่นมาอยู่ในอกใคร"
(Aramphee, 2025)

บทเพลงข้างต้น ผู้ประพันธ์เลือกสรรถ้อยคำที่เน้นกล่าวถึงคนพะเยามีความเอื้ออาทรและการเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอย่างจริงใจ โดยเฉพาะคำว่า "น้ำใจใหญ่" และ "จิตใจสวรรค์" การสรรคำดังกล่าวเพื่อยกย่องคุณลักษณะนิสัยใจคอให้เห็นจิตใจที่งดงามอย่างยิ่งของชาวพะเยาและหาได้ยากในสังคมทั่วไป นอกจากนี้การเปรียบเปรยถึงการช่วย "เช็ดน้ำตา" เมื่อเพื่อนมีความทุกข์ยังเป็นรูปธรรมของความมีกัลยาณมิตรที่ธำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ซึ่งถ้อยคำทั้งหมดนี้มิได้เพียงพรรณนาถึงนิสัยส่วนบุคคล แต่เป็นการสร้างนิยามใหม่ให้คนพะเยาเป็นสัญลักษณ์ของความเมตตาอันยิ่งใหญ่ที่ส่งต่อผ่านเสียงเพลงอย่างทรงพลัง

2.4.3 ด้านความภาคภูมิใจกับผืนแผ่นดินบ้านเกิด ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำและถ้อยคำมีเนื้อหาแสดงความภูมิใจในบ้านเกิดเป็นการเห็นคุณค่าในรากเหง้าและวิถีชีวิตที่หล่อหลอมให้ความรู้สึกรักและหวงแหนแผ่นดินเกิด ความผูกพันนี้เปรียบเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงผู้ประพันธ์ให้พร้อมที่จะเติบโตไปกับชุมชนอย่างภาคภูมิใจ ดังตัวอย่างเพลงแหล่งสวรรค์เมืองพะเยา ของเอื้อ มณีรัตน์ เนื้อความว่า

"เมืองพะเยาของเราเป็นแผ่นดินทอง สมบัติเนืองนองแน่นไปในปฐพี
แสนภูมิใจอยู่ในพะเยาเรานี่ สุขสันต์ทั้งวันเดือนปีเพราะนี่คือแหล่งสวรรค์"
(Maneerat, 2025)

ผู้ประพันธ์บทเพลงบทนี้สะท้อนอัตลักษณ์ของเมืองพะเยาในฐานะแผ่นดินแห่งความอุดมสมบูรณ์และสิริมงคล ผ่านการใช้คำ *“แผ่นดินทอง”* เพื่อยกย่องคุณค่าของเมืองพะเยาว่าเต็มไปด้วยทรัพยากรและ *“สมบัติเมืองนอง”* อันสื่อถึงความมั่งคั่งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกอยู่ในผืนแผ่นดินอย่างแน่นแฟ้น การเลือกใช้ถ้อยคำพรรณนาเหล่านี้ไม่ได้เพียงแต่แสดงภาพลักษณ์ของเมืองที่กินดีอยู่ดี แต่ยังสะท้อนถึงภาคภูมิใจของผู้คนในท้องถิ่นที่ได้อาศัยอยู่ในแหล่งพักพิงอันแสนสุขสันต์ตลอดทุกวันคืน จนกลายเป็นภาพตัวแทนของ “แหล่งสวรรค์” บนพื้นดินที่สมบูรณ์แบบ สิ่งที่ปรากฏจึงเด่นชัดในมิติของความผูกพันระหว่างผู้คนกับผืนแผ่นดินบ้านเกิดที่เปี่ยมไปด้วยสันติสุขและคุณค่าอันประเมินค่ามิได้ นับเป็นการสร้างความรู้สึกผ่านบทเพลงได้อย่างลุ่มลึก

2.4.4 ด้านความรัก วรรณกรรมเพลงเมืองพะเยามีเนื้อหาสาระด้านความรักหลากหลายรูปแบบ โดยการนำเสนอความรักมีลักษณะให้เมืองพะเยาเป็นพื้นที่แห่งการปลอบประโลมและการเริ่มต้นใหม่ภายใต้บริบทของวิถีวัฒนธรรมล้านนา รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การขอความรักเพื่อการครองคู่ ดังตัวอย่างเพลงกว๊านพะเยา ของสุรพล สมบัติเจริญเนื้อความว่า

“โอ...โอโอโอ้ละหนอ ทำบุญจั่งใด๋พี่ขอ ยกผลกุศลให้เจ้า ขอตักบาตรพระร่วมเรียงเคียงคู่กับสาวแม่ตาหวานกว๊านแห่งพะเยา ขอปองฮักเจ้าจนวันชีพวาย”

(Sombatcharoen, 2025)

2) ความรักที่ไม่สมหวังเนื่องจากการรอคอย ดังตัวอย่างเพลงพะเยารอเธอ ของพิมล สินธุนาวา เนื้อความว่า

“จงกลับคืนมาหารักดังเก่า ลืมเรื่องร้ายคลายเศร้า เจ้าอย่าทำเมินไฉน พะเยารอเธอรอรักด้วยความห่วงใย จะนานแสนนานเท่าไร ขอให้เธอนั้นกลับมา”

(Sinthunawa, 2025)

3) ความรักที่ไม่สมหวังเนื่องจากถูกทิ้ง ดังตัวอย่างเพลงปิ๊กคืนพะเยา ของคำต่าย เนื้อความมีการใช้คำภาษาถิ่น (คำเมือง) เช่น เกย (เคย) ฮัก (รัก) จ่วย (ช่วย) หื้อ (ให้) ง่อม (เหงา) กึดเติง (คิดถึง) อีนาย (ผู้หญิง) อ้าย (คำเรียกแทนพี่ชาย) ดังนี้

“เกยบอกฮักเจ้าที่ดอยภูนาง ฮักเฮาจืดจางต้องจนอ้ายอ้างว้าง ขาดน้องคู่กาย ป้อขุนงำเมืองจ่วยหื้อลูกนี้ บ่ต้องเดียวดาย ง่อมหากึดเติงอีนาย เจ้าทิ้งอ้ายไป ณ เมืองพะเยา”

(Khamtai, 2025)

4) ความรักที่เป็นพื้นที่แห่งความหวังและการเริ่มต้นใหม่ ดังตัวอย่างเพลงฟ้าสางที่พะเยา (ผู้ชายขับร้อง) ของบัญเย็น แก้วเสียงทอง เนื้อความมีการใช้คำภาษาถิ่น (คำเมือง) เช่น ฮัก (รัก) หวังปิ๊กตี้เก่า (หวังว่าจะได้กลับมา) ดังนี้

“โอ้...หน่าย...น้องนาง ฟ้าคงจะสาง หากแม่นางปลอบใจ แบกฮักคืน หวังป๊กตี้เก่า พอเจอะนงเยาว์ ความเศร้าเริ่มหาย หากว่านวลน้อง สาวพะเยาไม่หน่าย ตัวอ้ายคนจน จะขอฝากใจกาย มอบให้นายนวลนาง ตอนฟ้าสางที่พะเยา”

(Kaewsiangthong, 2025)

ในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า ศิลปะการใช้คำและถ้อยคำของผู้ประพันธ์ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนและเครื่องมือการสร้างอัตลักษณ์ที่ทรงพลังผ่านการคัดสรรถ้อยคำที่ไม่ได้เป็นเพียงการบรรยายความงามตามรูปแบบการเขียนทั่วไป แต่เป็นการทำหน้าที่เชื่อมโยงมิติด้านประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต และธรรมชาติเข้าสู่ความรู้สึกของชาวพะเยาและผู้คนทั่วไปอย่างเป็นรูปธรรม ถ้อยคำเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นหมุดหมายทางวัฒนธรรมที่ช่วยสร้างความเป็นพะเยาให้เด่นชัด ทั้งในฐานะเมืองที่มีรากเหง้าอันรุ่งเรืองและเมืองแห่งความอบอุ่นเอื้ออาทร การประสานสอดคล้องทางภาษานี้แสดงให้เห็นถึงการยืดหยุ่นของภาษาที่สามารถสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกร่วมสมัยแต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ดั้งเดิม ส่งผลให้บทเพลงทำหน้าที่เป็นรอยต่อสำคัญของการบันทึกประวัติศาสตร์ทางสังคมและส่งต่อความภาคภูมิใจในแผ่นดินเกิด กล่าวสรุปได้ว่าศิลปะแห่งการใช้คำและถ้อยคำในบทเพลงเมืองพะเยาคือการสะท้อนอัตลักษณ์อันโดดเด่นที่ถูกรังสรรค์ผ่านภาษาเพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณค่าแห่งความเป็นพะเยาให้ยั่งยืนสืบไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา และเพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยาจากตัวบทวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา จำนวน 31 เพลง โดยผู้เขียนจัดหมวดหมู่ตามลักษณะการใช้ภาษาในการประพันธ์บทเพลงไว้ 2 ด้าน ได้แก่ เพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดทฤษฎี 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการใช้คำและถ้อยคำและแนวคิดอัตลักษณ์ จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารตัวบทแล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาที่พบสรุปได้ว่า ด้านลักษณะเด่นของศิลปะการใช้คำและถ้อยคำ ผู้ประพันธ์มีการคัดสรรถ้อยคำอย่างมีวรรณศิลป์ไว้ 6 ด้านได้แก่ การใช้คำและถ้อยคำสื่ออารมณ์ การซ้ำคำและซ้ำความ การซ้อนคำ การใช้คำภาษาถิ่น (คำเมือง) การเล่นเสียงสัมผัส และการใช้คำความหมายเหมือน ส่วนด้านการสร้างอัตลักษณ์เมืองพะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำเป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนอัตลักษณ์พบ 4 ด้าน ได้แก่ อัตลักษณ์ประวัติศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อัตลักษณ์วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับภูมิสถานสำคัญ อัตลักษณ์ธรรมชาติของพะเยา และอัตลักษณ์ชาวพะเยา

การศึกษาศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยาแสดงให้เห็นถึงอัจฉริยภาพในการเลือกสรรคำเพื่อสร้างสุนทรียภาพ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เพลงเมืองพะเยามีศิลปะในการใช้ภาษาโดยเฉพาะการใช้คำมีชีวิตและการเล่นคำ เช่น ในบทเพลง “ริมฝั่งกว๊านพะเยา” ที่มีการใช้คำกริยา “วิ่ง” กับปลา และคำรำพึง “โอ้...หนอ” ซึ่งช่วยเปลี่ยนภาพแหล่งน้ำที่นิ่งสงบให้ดูมีชีวิตชีวาและสื่ออารมณ์รักได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งการใช้คำพ้องความหมาย เช่น “ธาร” “ชลธาร” “ธารา” และ “น้ำ” ในเพลงกว๊านพะเยา สะท้อนถึงความสามารถในการปรับระดับภาษาให้เข้ากับท่วงทำนองดนตรีได้อย่างลงตัว

ตลอดจนการใช้คำและถ้อยคำระหว่างเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่งแสดงให้เห็นว่าเพลงลูกกรุงเน้นการใช้ภาษาที่ประณีตละเมียดละไมเพื่อสร้างจินตภาพผ่านภาษาเชิงวรรณศิลป์และการเปรียบเทียบเชิงนามธรรม เช่น เพลงริมฝั่งกว๊านพะเยา ของสุนทราภรณ์ มีการใช้คำว่า “แลอร่ามวิไล” หรือ “พริ้มเพราเพริศจริง” ส่วนเพลงลูกทุ่งมีลักษณะเด่นในการสรรคำที่เรียบง่าย เป็นภาษาปาก และการหยิบยกภาษาถิ่นมาสร้างอัตลักษณ์ เช่นคำว่า “กึดเติง” (คิดถึง) หรือ “ม่วนแต้เน้อ” (สนุกจริง ๆ เลย) ควบคู่ไปกับการบรรยายภาพลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เช่น “นุ่งกระโจมเล่นน้ำ” และการใช้คำสร้อยอย่าง “โอ้ละเน้อ” เพื่อสร้างความเป็นกันเอง ส่งผลให้เพลงลูกทุ่งนำเสนอภาพลักษณ์ชีวิตและอารมณ์รักอย่างตรงไปตรงมาผ่านการเลือกใช้ภาษาที่เรียบง่ายแทนคำศัพท์ซับซ้อนทำให้สื่อสารความหมายได้อย่างชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าการเลือกใช้การใช้คำและถ้อยคำจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การประพันธ์บทเพลงไม่ใช่แค่การสื่อความหมาย แต่เป็นศิลปะของการปรุงอารมณ์ที่เปลี่ยนจากแค่ประโยคบอกเล่าให้กลายเป็นงานศิลปะที่กินใจผู้ฟัง สอดคล้องกับที่ Nakasakul, et al (1981, p. 4) กล่าวว่า การใช้คำเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่ง เพราะอาจทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านมีความรู้สึกได้ต่าง ๆ กัน เช่น อาจทำให้รู้สึกเฉย ๆ ก็ได้ พอใจก็ได้ รักก็ได้ โกรธก็ได้ ผู้เลือกสรรใช้ภาษาทุกคนจึงควรระลึกอยู่เสมอว่าคำทุกคำมีความสำคัญและมีค่า ถ้ารู้จักเลือกสรรใช้อย่างระมัดระวังหรือถูกต้องก็จะทำให้คำพูดหรือข้อเขียนมีค่า แต่ถ้าไม่รู้จักการเลือกสรรใช้คำก็จะได้ผลตรงข้าม ดังนั้น หากผู้ประพันธ์ขาดความพิถีพิถันหรือเลือกใช้คำที่ไม่สอดคล้องกับบริบท ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อการสื่อสารอารมณ์และคุณค่าของบทเพลง

ด้านอัตลักษณ์พะเยาผ่านศิลปะการใช้คำและถ้อยคำในวรรณกรรมเพลงเมืองพะเยา แสดงให้เห็นถึงผู้ประพันธ์เลือกใช้ภาษาถิ่นเหนือและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในฐานะเครื่องมือสร้างความสมจริงและอัตลักษณ์ร่วม กล่าวคือ การใช้ภาษาถิ่นเหนือหรือ “คำเมือง” ในบทเพลงพื้นบ้านประยุกต์และเพลงร่วมสมัยนับเป็นกลวิธีสำคัญที่สร้างบรรยากาศความสมจริง และบทเพลงที่กล่าวถึงอาณาจักรภูกามยาวและกษัตริย์ในอดีต เช่น พ่อขุนจอมธรรมและพญางำเมือง แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเพลงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการธำรงไว้ซึ่งประวัติศาสตร์ทำให้ความรุ่งเรืองในอดีตยังคงโลดแล่นอยู่ในความทรงจำร่วมของคนปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ร่วมของ George (2008) ที่กล่าวว่า การสร้างจิตสำนึกร่วมกันของกลุ่มคนในสังคม ภาษาเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นรหัสวัฒนธรรมที่ทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกผูกพันและภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง นอกเหนือจากนี้บทเพลงเมืองพะเยาสามารถทำหน้าที่เป็นภาพฉายทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งมิติกายภาพและจิตใจ และการอ้างถึงสถานที่สำคัญ เช่น กว๊านพะเยาหรือหัตถศิลป์อย่างผ้าทอน้ำไหลอำเภอเชียงคำซึ่งไม่ได้เป็นเพียงการระบุสถานที่ แต่เป็นการสร้างหมุดหมายทางวัฒนธรรม ขณะที่การใช้คำว่า “น้ำใจใหญ่” หรือ “จิตใจสวรรค์” เพื่ออธิบายลักษณะของคนพะเยา นับเป็นการสร้างนิยามใหม่ที่ยกย่องคุณธรรมและวิถีชีวิตแบบกัลยาณมิตรให้เป็นที่จดจำในสายตาบุคคลภายนอก อาจกล่าวได้ว่าการเลือกสรรศิลปะการใช้คำและถ้อยคำที่ถูกกลั่นกรองอย่างประณีตทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด ภาษาในบทเพลงจึงเปรียบเสมือนภาพสะท้อนจิตวิญญาณและอัตลักษณ์ของชาวพะเยาที่เด่นชัด การเลือกใช้ถ้อยคำเฉพาะถิ่นหรือการพรรณนาที่แฝงด้วยภูมิปัญญาและวิถีชีวิต ไม่เพียงแต่สื่อสารถึงความเป็นมาของท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างภาพจำที่เด่นชัดให้เกิดขึ้นในใจของผู้ฟัง ซึ่งส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้และจดจำตัวตนของพะเยาในฐานะพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว

References

Aramphee, S. (2025, November, 25). **The Heart of Phayao** [Status update]. Facebook. https://www.facebook.com/watch/?v=792645970877474. (In Thai)

Bhandhumetha, B. (2006). **Nature of the Thai Language** (15th ed.). Ramkhamhaeng University. (In Thai)

Bhandhumetha, N. (2025). **Thai Wisdom in Thai Language.** Mag Express Company Limited. (In Thai)

Chaisinwattana, Y. (2001). **An Introduction to Literary Studies** (2nd ed). Thammasat University. (In Thai)

Chaisri, S. (2025, November, 25). **A Girl from Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=rdBfqz8dHCo (In Thai)

Chongstitvatana, S. (2006). **Jerm-Jan Kangsadan: The Aesthetics of Literary Language in Thai Literature.** Chulalongkorn University. (In Thai)

Faithet, K. (2005). **Political communication in Thai country songs: 1964-2004** [Doctoral dissertation]. Thammasat University. (In Thai)

Fuangfoosakul, A. (2003). **Identity: Theoretical Review and Conceptual Framework.** National Research Council of Thailand. (In Thai)

George, R. (2008). **Sociological theory.** York: McGraw-Hall.

Inthrawichit, C. (2025, November, 25). **Kwan Phayao Lake** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=3OSzyxamPks. (In Thai)

Janthima, C. (2025, November, 25). **Love Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=HhqPkEOElGM&list=RDHhqPkEOElGM&1. (In Thai)

Kaewsiangthong, B. (2025, November, 25). **Dawn in Phayao** [Video]. YouTube. (In Thai) https://www.youtube.com/watch?v=RGjst8r8_Ik&list=RDRGjst8r8_Ik&start_radio=1.

Khamtai. (2025, November, 25). **Back to Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=BDua755lOHk (In Thai)

Kingkanchanawong, S. (1991). **An Analysis of Luk Krung Songs** [Master's thesis]. Srinakharinwirot University. (In Thai)

Maneerat, E. (2025, November, 25). **The Celestial Destination of Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=2792Fs7WTVs&list=RD2792Fs7WTVs&star1. (In Thai)

Nakasakul, K. (1981). **The Use of Language.** Bangkok: Kled Thai Publishing. (In Thai)

Neranchara & Punyayun, V. (2025, November, 25). **The Celestial Waters of Kwan Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=O5O0E_MqGQ4.

Num Thung Lo. (2025, November, 25). **The Joy of Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=jSl2WvzKD_U. (In Thai)

Pathumsoot, S. (2005). **Creative Writing is Not Hard at All.** Nawasarn Printing. (In Thai)

Sinthunawa, P. (2025, November, 25). **Phayao Waiting for You** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=OR1_9H49TtQ&list=RDOR1_9H49TtQ&start1 (In Thai)

Sombatcharoen, S. (2025, November, 25). **Kwan Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=4o0gFig0Ghs. (In Thai)

Suntaraporn. (2025, November, 25). **The Banks of Kwan Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=EmCOWidyBQc&list=RDEmCOWidyBQc&start_radio=1. (In Thai)

Tangtragul, P. (2025, November, 25). **Phayao is Still Waiting** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=bAwTdvCAyNI. (In Thai)

Tangsae, T. (2020). **Identity and Value of Buffalo Kite-Making Wisdom for Promoting Creative Tourism in Satun Province.** Bangkok: Thailand Science Research and Innovation. (In Thai)

Thaweekham, K. (2025, November, 25). **The Charm of Phayao** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=MqCnX8fhuFk&list=RDMqCnX8fhuFk&start_radio=1. (In Thai)

Wongpan, N. (2025, November, 25). **Phayao Folk Chant** [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=bdzIwowEyow. (In Thai)

การศึกษาปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย: กรณีศึกษาแรงงานชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุ

A Study of Communication Problems in Japanese Language Among Thai Workers: A Case Study of Japanese Elderly Caregivers from Chiang Rai

ศุภธิดา นันต๊ะภูมิ[1] / วริทธิ์ สร้อยจาตุรนต์[2*] / โซอิจิ ทานากะ[3]

Supatida Nuntapoom[1] / Warit Soijaturon[2*] / Soichi Tanaka[3]

[1-3]สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เชียงราย 57100, ประเทศไทย

[1-3]Japanese Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai 57100, Thailand

**Corresponding author. E-mail: waritto@hotmail.com*

Received: February 3, 2025
Revised: February 27, 2026
Accepted: March 3, 2026

Abstract

This study aims to 1) examine the challenges and difficulties in Japanese language communication faced by Thai workers from Chiang Rai who provide elderly care in Japan, and 2) propose the guidelines to address and overcome these communication problems. Samples for this research were 12 Thai caregivers from Chiang Rai with at least six months of elderly care experience in Japan. Data were collected through an online questionnaire consisting of 66 questions, and the analysis employed statistical methods including percentages, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). The findings revealed that: 1) The Thai caregivers faced the most significant challenges in reading and writing Japanese for work-related documentation. They expressed the highest need for improvement in listening skills and preferred classroom learning with foreign instructors. 2) Relevant institutions or agencies in Chiang Rai province should plan and organize educational programs or training activities to adequately prepare Thai workers in Japanese writing, reading, and listening skills. These programs should be conducted by instructors to enhance the caregivers' confidence in using the language. This would enable them to perform their caregiving duties for the elderly in Japan more effectively and seamlessly.

Key words: Communication problems, Japanese language, Thai workers, Chiang Rai, Elderly caregivers

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงรายและมีระยะเวลาทำงานดูแลผู้สูงอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 12 ชุด จำนวน 66 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการศึกษาพบว่า 1) แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น มีปัญหาการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการทำงานด้านเอกสารเกี่ยวกับงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น (อ่าน-เขียน) มากที่สุด ต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านทักษะด้านการฟังมากที่สุด และรูปแบบการเรียนที่ต้องการมากที่สุด คือ เรียนในชั้นเรียนกับผู้สอนชาวต่างประเทศ 2) แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น คือสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตจังหวัดเชียงรายควรวางแผนจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมอบรมเตรียมความพร้อมทักษะด้านการเขียน การอ่าน และการฟังภาษาญี่ปุ่นให้เพียงพอโดยมีผู้สอนหรือวิทยากรดำเนินการสอนหรืออบรมแก่แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุเพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาญี่ปุ่นและทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น

คำสำคัญ: ปัญหาการสื่อสาร, ภาษาญี่ปุ่น, แรงงานไทย, เชียงราย, ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

บทนำ

ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Super aged society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มีประชากรที่มีอายุเกิน 65 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมด ร้อยละ 20.2 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 29.1 ในปี พ.ศ. 2563 และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกต่อไป ซึ่งคาดว่าในปี พ.ศ. 2593 ประเทศญี่ปุ่นจะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.8 (Shibuya, 2018, p. 11)

Department of Employment (2021, p. 1) ได้กล่าวถึงความเป็นมาและปัญหาการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศในระยะแรกเป็นการเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างประเทศจากประเทศที่มีรายได้ต่ำไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงกว่า จึงทำให้แรงงานไทยมีความต้องการไปทำงานต่างประเทศจำนวนมาก และขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นการเริ่มต้นของธุรกิจจัดหางานซึ่งเดิมนายจ้างต่างประเทศเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายพร้อมทั้งจ่ายค่าตอบแทนให้กับแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานด้วยตนเอง เปลี่ยนมาเป็นระบบที่ผู้ประกอบธุรกิจจัดหางานเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนซื้อตำแหน่งงานให้แก่นายจ้างหรือนายหน้าในต่างประเทศ ปี 2559 กลุ่มประเทศที่มีแรงงานไทยเดินทางไปทำงานมากที่สุด คือ กลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชีย ร้อยละ 67.03 ส่วนใหญ่ยังคงเดินทางไปทำงาน

ในภาคอุตสาหกรรมการผลิต ภาคก่อสร้าง ภาคเกษตร และภาคบริการ ซึ่งตำแหน่งที่มีแรงงานไทยทำงานมากที่สุด เป็นการแจ้งการเดินทางกลับเข้าไปทำงานใหม่ หรือ Re-entry มากที่สุด ร้อยละ 40.21 ทั้งนี้ เดินทางไปทำงานในไต้หวันมากที่สุด รองลงมาเป็นสาธารณรัฐเกาหลี อิสราเอล ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามโอกาสของแรงงานไทยก็ยังมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศ นโยบายการรับแรงงานต่างชาติของประเทศผู้รับแรงงาน และการแข่งขันทางด้านแรงงาน

จากสถิติของกรมจัดหางาน กองบริหารแรงงานไทยในต่างประเทศพบว่า สถิติจำนวนคนหางานที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานต่างประเทศประจำ พ.ศ. 2565 มีผู้ที่เดินทางไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นจำนวน 6,686 คน ซึ่งเป็นอันดับที่ 2 ในกลุ่มประเทศเอเชีย และเป็นอันดับที่ 3 จากทุกประเทศทั่วโลก (Department of Employment, Division of Thai Overseas Workers Administration, 2022) แสดงให้เห็นว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญของแรงงานชาวไทยในปัจจุบัน ประเภทของงานที่แรงงานชาวไทยนิยม ได้แก่ งานภาคการเกษตร งานภาคอุตสาหกรรม งานโรงแรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานดูแลผู้สูงอายุหรืองานบริบาลผู้สูงอายุ เป็นงานที่ได้รับความนิยมสูงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เพราะแรงงานชาวไทยมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจชอบช่วยเหลือและดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น เป็นมิตรและอดทนทำงาน สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นได้ดี ทำให้บริษัทจัดหางาน รวมถึงโรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย มุ่งเน้นการพัฒนาแรงงานในด้านการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น พ.ศ. 2565 จังหวัดเชียงรายมีแรงงานชาวไทยเดินทางไปทำงานประเทศญี่ปุ่นจำนวน 310 คน เป็นอันดับที่ 1 ของภาคเหนือตอนบน อันดับที่ 2 ได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 188 คน อันดับที่ 3 คือ จังหวัดพะเยา จำนวน 95 คน (Department of Employment Division, Thai Overseas Workers Administration, 2022, pp. 2-4)

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีแรงงานชาวไทยเดินทางไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก Nishikito & Suksamana (2021, p. 4) ชี้ให้เห็นความต้องการไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นของแรงงานไทย โดยได้ศึกษาถึงแรงจูงใจของเยาวชนไทยที่ต้องการประกอบอาชีพผู้ดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน พบว่า นอกเหนือจากค่าแรงที่สูงกว่าการทำงานในประเทศไทยแล้ว กลุ่มตัวอย่างมองว่าเป็นโอกาสในการพัฒนาอาชีพ และการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น ส่วนบุคคลที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุมาก่อน ต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการพยาบาล นอกจากนี้ ด้วยอิทธิพลทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นยังมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย ผลการศึกษาเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกับแรงจูงใจของกลุ่มแรงงานชาวอินโดนีเซียรุ่นเดินทางไปทำงานด้านการพยาบาลประเทศญี่ปุ่น แต่แรงจูงใจของแรงงานชาวไทยในการศึกษานี้ มีเหตุผลหลักคือปัญหาเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่น เป็นปัญหาสำคัญของแรงงานชาวไทยที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นจะต้องพบในการทำงาน อย่างไรก็ตามงานดูแลผู้สูงอายุ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ดูแลทำหน้าที่ดูแลและผู้สูงอายุเป็นผู้รับการดูแล อีกทั้งยังมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ชาวญี่ปุ่นที่ทำหน้าดูแลผู้สูงอายุ ผ่านการสนทนาและการจดบันทึกรายละเอียด ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้ในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาญี่ปุ่นในระดับหนึ่งทำให้แรงงานชาวไทยที่ทำหน้าดูแลผู้สูงอายุ ประสบปัญหาในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นทั้งในด้านการทำงานและด้านการใช้ชีวิตประจำวัน อีกประการหนึ่งคือ แรงงานชาวไทยแต่ละคน มีระดับความรู้ภาษาญี่ปุ่นไม่เท่ากัน บางคนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นได้ในระดับดี บางคนมีพื้นฐานภาษาญี่ปุ่น บางคนเพิ่งจะเริ่มเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นจากการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนการไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งโรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นหรือบริษัทจัดหางาน

ในประเทศไทยที่ทำการจัดส่งแรงงานไปทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น มีการอบรมภาษาญี่ปุ่นให้แก่ผู้สมัครเข้าเรียนเป็นจำนวน 480 ชั่วโมง หลังจากการอบรมเสร็จสิ้น ผู้เข้าอบรมต้องผ่านการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นหรือ JLPT (Japanese Language Proficiency Test) เพื่อวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นของชาวต่างชาติ ซึ่งมีระดับในการสอบผ่าน 5 ระดับตั้งแต่ N1 ถึง N5 โดยระดับสูงที่สุด คือ ระดับ N1 ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้กำหนดให้ระดับ N4 เป็นมาตรฐานของแรงงานชาวต่างชาติที่จะทำงานการดูแลผู้สูงอายุที่ประเทศญี่ปุ่น ถึงแม้แรงงานชาวไทยทุกคนจะได้รับการอบรมด้านภาษาญี่ปุ่น และสามารถสอบผ่านการสอบ JPLT ระดับ N4 ก่อนเดินทางไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นแล้วก็ตาม แต่แรงงานชาวไทยก็ยังคงประสบปัญหาด้านการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นในการปฏิบัติงานจริงรวมถึงปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวันอีกด้วย ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นสมควรที่จะศึกษาเพราะเป็นประเด็นที่น่าสนใจและยังมีผู้ศึกษาจำนวนไม่มากนักและสามารถนำผลการศึกษาและองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปต่อยอดด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพแรงงานไทยที่ต้องการไปทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่ประเทศญี่ปุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น

ทบทวนวรรณกรรม

Kulrattanamoniporn (2012) งานวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2551 แสดงให้เห็นว่า มีคนไทยอยู่เกินกำหนดในประเทศญี่ปุ่นถึงกว่า 6,000 คนเป็นผู้หญิง ในช่วงระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา มีคนไทยถูกส่งตัวกลับมาจากญี่ปุ่น ปีละประมาณ 2,000 คน เหตุผลที่ผู้ย้ายถิ่นกลับมีทั้งแบบสมัครใจและถูกบังคับ สิ่งที่น่าจะเป็นเหตุผลหลักสำคัญขึ้นอยู่กับความสำคัญในการย้ายถิ่น ความต้องการในการทำงานและอายุของผู้ย้ายถิ่น หากผู้ย้ายถิ่นกลับประสบความสำเร็จในการย้ายถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการที่จะทำงาน ขณะที่กลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จในการ ย้ายถิ่นกลับมีความต้องการที่จะทำงาน ส่วนงานวิจัยของ Kongplanont (2016) ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของแรงงานไทยในรัฐปีนังประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานสูงที่สุด ขณะที่แรงงานไร้ฝีมือมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานสูงที่สุด จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพบว่าแรงงานไทยส่วนใหญ่มีการปรับตัวด้านวัฒนธรรมโดยการพัฒนาทักษะทางภาษา มีการปรับตัวได้ดีต่อกฎระเบียบของหน่วยงาน สามารถอยู่ร่วมกับแรงงานต่างเชื้อชาติได้อย่างดี และงานวิจัยของ Chueaphat (2020) ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ระดับอุปสรรคของการสื่อสารในองค์กรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับปฏิบัติการ องค์ประกอบการติดต่อสื่อสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสารระดับรูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารจากบนลงล่าง พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน จะมีรูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการทำงานแตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีความเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาญี่ปุ่นสำหรับนักศึกษาและแรงงานชาวไทยในจังหวัดเชียงรายที่สนใจทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้ชุดแบบสอบสอบถามโดยตรงและออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาญี่ปุ่น รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาญี่ปุ่นสำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก แขนงภาษาญี่ปุ่น และการอบรมภาษาญี่ปุ่นสำหรับแรงงานชาวไทยในจังหวัดเชียงรายที่สนใจงานทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สมมติฐานการวิจัย

1. การสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication) มีผลกระทบต่อปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย กรณีศึกษาแรงงานที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น

2. การสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง (Ethnic Social Communication) มีผลกระทบต่อปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย กรณีศึกษาแรงงานที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น

3. ความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) มีผลกระทบต่อปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย กรณีศึกษาแรงงานที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น

4. สิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition) มีผลกระทบต่อปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย กรณีศึกษาแรงงานที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงราย และมีระยะเวลาในการทำงานดูและผู้สูงอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปจำนวน 12 คน

2. การกำหนดขนาดตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (Thaweerat, 1997, pp. 284-285) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแรงงานชาวไทยที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นจำนวน 12 คน ที่ทำงานกับบริษัทในเครือข่ายและอยู่ในจังหวัดเชียงราย เพื่อให้สะดวกต่อการติดตาม การตอบกลับและการได้ข้อมูลจากแบบสอบถาม

3. คณะผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีขั้นสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ร่างแบบสอบถามจากการทบทวนเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องเนื่องจากแบบสอบถามจะต้องแจกให้แรงงานชาวไทยที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น โดยออกแบบแบบสอบถาม 2 รูปแบบคือ รูปแบบเอกสารและรูปแบบสอบถามออนไลน์ google form

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถามที่ได้สำรวจจากประชากรแล้วมาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือก่อนวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ด้วยค่า Cronbach's Alpha

3.1 แบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน จำนวน 66 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น รายได้ต่อเดือนและเขตพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 ความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบจำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 4 การสื่อสารต่างวัฒนธรรมเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบโดยแบ่งเป็น 4 ข้อใหญ่ ข้อละ 3 ข้อย่อย รวมทั้งสิ้น 34 ข้อ ดังนี้

1) การสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication)

2) การสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง (Ethnic Social Communication)

3) ความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) จำนวน 3 ข้อ

4) สิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition)

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แจกแบบสอบถามให้แก่แรงงานชาวไทยที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น ที่ทำงานกับบริษัทในเครือข่ายและอยู่ในจังหวัดเชียงราย ในรูปแบบเอกสารและรูปแบบสอบถามออนไลน์ google form โดยใช้แบบสอบแบบรูบิกส์ (Rubric Score) จำนวน 66 ข้อ

2. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) เพื่อหาค่าทางสถิติดังต่อไปนี้

1. โดยการใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เพื่อพรรณนาคุณลักษณะของตัวแปรแต่ละตัวในการวิจัยครั้งนี้ โดยค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การศึกษาผลกระทบของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่มีผลต่อแรงงานชาวไทยที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น ใช้วิธีการทดสอบสมมติฐาน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation : r)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานของผู้ตอบแบบสอบถามที่ศึกษาวิจัยซึ่งแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น จำนวนระยะเวลาทำงาน 6 เดือนขึ้นไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 12 คน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่น	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การมีความรู้คำศัพท์ที่จำกัด	3.58	0.66	มาก
2. การมีความรู้ไวยากรณ์ที่ไม่เพียงพอ	3.00	0.60	ปานกลาง
3. ปัญหาการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวัน	2.66	0.88	ปานกลาง
4. ปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นในการทำงานดูแล	3.00	0.85	ปานกลาง
5. ผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น (ฟัง-พูด)	2.66	0.88	ปานกลาง
6. ปัญหาการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการทำงานด้านเอกสารเกี่ยวกับงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น (อ่าน-เขียน)	3.66	0.77	มาก
7. ปัญหาการให้ข้อมูลเพิ่มอื่นเติมนอกเหนือจากงาน	2.91	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงราย ที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นมีปัญหาการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการทำงานด้านเอกสารเกี่ยวกับงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นด้านการอ่านและการเขียนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมาคือ ด้านปัญหาความรู้คำศัพท์ที่จำกัด มีค่าเฉลี่ย 3.58 น้อยที่สุดคือ ด้านปัญหาการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวันและผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น (ฟัง-พูด)โดยมีค่าเฉลี่ย 2.66

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านทักษะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านทักษะ	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ทักษะด้านการฟัง	4.16	0.83	มาก
2. ทักษะด้านการพูด	3.83	0.93	มาก
3. ทักษะด้านการอ่าน	3.75	0.86	มาก
4. ทักษะด้านการเขียน	3.66	0.88	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านทักษะและด้านเนื้อหาของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น มีความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านทักษะด้านการฟัง มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 รองลงมา ได้แก่ ด้านปัญหาความรู้คำศัพท์ที่จำกัด มีค่าเฉลี่ย 3.83 สำหรับความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านเนื้อหา พบว่า แรงงานไทยชาวเชียงรายมีความต้องการพัฒนาด้านการอ่านและการเขียนในการทำงาน เช่น การอ่าน

และเขียนข้อมูล เอกสาร จดหมาย อีเมล รายงาน แบบฟอร์ม เป็นต้นและคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นสำหรับการทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น มากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการให้ข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากงาน และการสื่อสารในสถานการณ์ทั่วไปในชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านรูปแบบการเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านรูปแบบการเรียน	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
1. เรียนในชั้นเรียนกับผู้สอนชาวไทย	3.41	0.90	ปานกลาง
2. เรียนในชั้นเรียนกับผู้สอนชาวต่างประเทศ	3.83	1.11	มาก
3. เรียนในชั้นเรียนกับผู้สอนชาวไทยและชาวต่างประเทศ	3.75	1.42	มาก
4. อบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการปฏิบัติและกิจกรรม	3.50	0.90	มาก
5. อบรมผ่านระบบออนไลน์กับผู้สอนโดยตรงตามเวลาที่กำหนด เช่น การอบรมผ่าน Zoom/Microsoft Team	3.08	1.16	ปานกลาง
6. เรียนด้วยตนเอง ผ่านเว็บไซต์/แอปพลิเคชัน ที่มีบทเรียนและแบบฝึกหัดโดยไม่มีการตอบโต้กับผู้สอน	3.08	0.99	ปานกลาง
7. เรียนด้วยตนเองผ่านการรับชมคลิปสอนภาษาในช่องทางต่าง ๆ เช่น YouTube/Tiktok/Facebook เป็นต้น	3.00	1.20	ปานกลาง
8. เรียนด้วยตนเองผ่านคู่มือแบบ E-book	2.66	1.23	ปานกลาง
9. เรียนด้วยตนเองผ่านเอกสารแบบรูปเล่ม เช่น หนังสือ/คู่มือ	2.66	1.23	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้านรูปแบบการเรียนของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นมีความต้องการพัฒนาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นด้วยการเรียนในชั้นเรียนกับผู้สอนชาวต่างประเทศมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.83 อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การเรียนในชั้นเรียนกับผู้สอนชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.75 และเรียนในชั้นเรียนกับผู้สอนชาวไทย มีค่าเฉลี่ย 3.41 ในขณะที่เรียนด้วยตนเองผ่านคู่มือแบบ E-book และเรียนด้วยตนเองผ่าน เอกสารแบบรูปเล่ม เช่น หนังสือ/คู่มือ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 2.66 เท่ากัน

ตารางที่ 4 การสื่อสารต่างวัฒนธรรมด้านการสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication)

การสื่อสารต่างวัฒนธรรม	Mean	S.D.	ระดับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม
1. ด้านการสื่อสารในสังคมเจ้าบ้าน	3.25	1.04	ปานกลาง
2. ด้านการสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง	3.77	0.99	มาก
3. ด้านความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน	3.59	0.74	มาก
4. ด้านสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า	3.58	1.42	มาก
ภาพรวม	**3.55**	**0.17**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่าการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง (Ethnic Social Communication) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 3.76 รองลงมาคือ ด้านสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.58 และด้านความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.55

ตารางที่ 5 การสื่อสารต่างวัฒนธรรมด้านการสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication)

การสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน	Mean	S.D.	ระดับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม
1. ในชีวิตประจำวันของท่านคุยกับคนญี่ปุ่นเป็นประจำ	3.92	1.04	มาก
2. ท่านไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ กับคนญี่ปุ่นเสมอ	3.00	1.15	ปานกลาง
3. ท่านดูรายการโทรทัศน์เป็นภาษาญี่ปุ่นเป็นประจำ	3.00	0.91	ปานกลาง
4. ท่านดูหนังญี่ปุ่นและฟังเพลงญี่ปุ่นเป็นประจำ	3.08	1.04	ปานกลาง
รวม	**3.25**	**1.04**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 5 พบว่า การสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication) พบว่า แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น มีการสื่อสารต่างวัฒนธรรมด้านการสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องในชีวิตประจำวันของท่านคุยกับคนญี่ปุ่นเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.92 รองลงมา ได้แก่ การไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ กับคนญี่ปุ่นเสมอ ดูรายการโทรทัศน์เป็นภาษาญี่ปุ่นเป็นประจำ และท่านดูหนังญี่ปุ่นและฟังเพลงญี่ปุ่นเป็นประจำ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00

ตารางที่ 6 ด้านการสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง (Ethnic Social Communication)

ด้านการสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง	Mean	S.D.	ระดับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม
1. ช่วงเริ่มต้นที่อยู่ประเทศญี่ปุ่นท่านมักจะปรับทุกข์หรือระบายความรู้สึกต่าง ๆ กับเพื่อนคนไทยมากกว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น	3.92	0.95	มาก
2. ช่วงเริ่มต้นที่อยู่ประเทศญี่ปุ่นท่านมักจะรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนคนไทยมากกว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น	3.92	0.95	มาก
3. ท่านมักจะไว้ใจเพื่อนคนไทยมากกว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น	3.92	0.86	มาก
4. ท่านมักจะดูหนังไทยและฟังเพลงไทยมากกว่าดูหนังญี่ปุ่นและฟังเพลงญี่ปุ่น	3.33	1.18	ปานกลาง
รวม	**3.77**	**0.99**	**มาก**

จากตารางที่ 6 พบว่า การสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง (Ethnic Social Communication) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องช่วงเริ่มต้นที่อยู่ประเทศญี่ปุ่นมักจะปรับทุกข์หรือระบายความรู้สึกต่าง ๆ กับเพื่อนคนไทยมากกว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น และช่วงเริ่มต้นที่อยู่ประเทศญี่ปุ่น มักจะรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนคนไทยมากกว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น และเรื่องมักจะไว้ใจ

เพื่อนคนไทยมากกว่าเพื่อนชาวญี่ปุ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.92 รองลงมา ได้แก่ เรื่องดูภาพยนตร์ไทยและฟังเพลงไทยมากกว่าดูภาพยนตร์ญี่ปุ่นและฟังเพลงญี่ปุ่น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33

ตารางที่ 7 ด้านความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence)

ด้านความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน	Mean	S.D.	ระดับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม
1. ท่านพูดภาษาญี่ปุ่นได้อย่างคล่องแคล่ว	3.33	0.75	ปานกลาง
2. ท่านมีความเชื่อในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบชาวญี่ปุ่น	3.45	0.89	ปานกลาง
3. เมื่อท่านเจอเพื่อนหรือคนรู้จักชาวญี่ปุ่นท่านจะทักทายด้วยการโค้งคำนับหรือกล่าวคำทักทายสวัสดี	4.42	0.76	มาก
4. ท่านอ่านและเขียนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างคล่องแคล่ว	3.17	0.55	ปานกลาง
รวม	**3.59**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 7 พบว่า ด้านความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) พบว่า แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น มีความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องเจอเพื่อนหรือคนรู้จักชาวญี่ปุ่นจะทักทายด้วยการโค้งคำนับหรือกล่าวคำทักทายสวัสดี รองลงมา ได้แก่เรื่อง พูดภาษาญี่ปุ่นได้อย่างคล่องแคล่วและมีความเชื่อในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบชาวญี่ปุ่น มีค่าเฉลี่ย 4.42 และ 3.33 ตามลำดับ ในขณะที่เรื่องอ่านและเขียนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างคล่องแคล่ว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 3.17

ตารางที่ 8 การสื่อสารต่างวัฒนธรรมด้านสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition)

ด้านสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า	Mean	S.D.	ระดับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม
1. ท่านเรียนภาษาญี่ปุ่นมาก่อนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่น	4.08	1.32	มาก
2. ท่านเรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นมาก่อน ที่จะเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่น	4.00	1.29	มาก
3. ท่านศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นมาก่อน ที่จะเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่น	3.50	1.32	ปานกลาง
4. ท่านมีเพื่อนหรือคนรู้จักชาวญี่ปุ่นมาก่อน ที่จะเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่น	2.75	1.74	ปานกลาง
รวม	**3.58**	**1.42**	**มาก**

จากตารางที่ 8 พบว่า การสื่อสารต่างวัฒนธรรมด้านสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition) พบว่า การสื่อสารต่างวัฒนธรรมการด้านสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องเรียนภาษาญี่ปุ่นมาก่อนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.08 รองลงมา

คือ เรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นมาก่อน ที่จะเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่น มีค่าเฉลี่ย 4.00 และ ศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นมาก่อนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่น มีค่าเฉลี่ย 3.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 การปรับตัวด้านความคิด (Cognitive Component)

การปรับตัวด้านความคิด	Mean	S.D.	ระดับการปรับตัว
ส่วนตัว			
1. ท่านคิดว่าจะไปร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ของคนญี่ปุ่นถ้าคนญี่ปุ่นชวนไป	2.73	1.81	ปานกลาง
2. ท่านคิดว่าจะแต่งกายแบบคนญี่ปุ่นได้	4.00	1.28	มาก
3. ท่านคิดว่าจะอยู่ในประเทศญี่ปุ่นอย่างมีความสุขถ้าคนญี่ปุ่นให้การยอมรับกับท่านเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	4.18	0.94	มาก
รวม	3.64	1.34	มาก
การทำงาน			
4. ท่านคิดว่าการพูดภาษาญี่ปุ่นให้ชัดเจนเหมือนคนญี่ปุ่นเป็นเรื่องสำคัญต่อการทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น	4.18	0.94	มาก
5. ท่านคิดว่าความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเกิดจากการมาทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น	4.27	0.75	มาก
6. ท่านคิดว่าการปรับตัวให้เข้ากับสถานที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นเป็นประโยชน์กับท่าน	3.73	1.21	มาก
รวม	4.06	0.97	มาก
การรปรับตัวด้านความคิดในภาพรวม	3.84	1.14	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า การปรับตัวด้านความคิด (Cognitive Component) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นข้อย่อย พบว่าการปรับตัวความคิด (Cognitive Component) ในเรื่องการทำงาน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คิดว่าการปรับตัวให้เข้ากับสถานที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นเป็นประโยชน์และคิดว่าการพูดภาษาญี่ปุ่นให้ชัดเจนเหมือนคนญี่ปุ่นเป็นเรื่องสำคัญต่อการทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น ในขณะที่ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คิดว่าความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเกิดจากการมาทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น สำหรับการปรับตัวด้านความคิด (Cognitive Component) ในเรื่องส่วนตัว ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คิดว่าจะอยู่ในประเทศญี่ปุ่นอย่างมีความสุข ถ้าคนญี่ปุ่นให้การยอมรับกับท่านเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่วนประเด็นที่มีค่าต่ำที่สุด คือ คิดว่าจะไปร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ของคนญี่ปุ่นถ้าคนญี่ปุ่นชวนไป

ตารางที่ 10 การปรับตัวด้านความรู้สึก (Affective Component)

การปรับตัวด้านความรู้สึก	Mean	S.D.	ระดับการปรับตัว
ส่วนตัว			
1. ท่านรู้สึกดีใจเมื่อได้มีส่วนร่วมในงานประเพณีต่าง ๆ ของคนญี่ปุ่น	4.27	0.86	มาก
2. ท่านรู้สึกดีใจที่สามารถพูดคุยกับชาวญี่ปุ่นในที่ทำงานได้รู้เรื่อง	4.00	1.13	มาก
3. ท่านรู้สึกพอใจในความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม	4.45	0.78	มาก
รวม	4.24	0.92	มาก
การทำงาน			
4. ท่านรู้สึกภูมิใจที่การทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นของท่านได้รับการยอมรับจากคนญี่ปุ่น	4.00	0.85	มาก
5. ท่านรู้สึกพอใจค่าตอบแทนและงานในปัจจุบัน	4.18	1.19	มาก
6. ท่านรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นและได้เข้าในการทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นมากขึ้น	3.45	1.16	ปานกลาง
รวม	3.88	1.07	มาก
การปรับตัวด้านความรู้สึกในภาพรวม	4.06	1.00	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า การปรับตัวด้านความรู้สึก (Affective Component) พบว่าการปรับตัวด้านความรู้สึก (Affective Component) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นย่อยพบว่าการปรับตัวด้านความรู้สึก (Affective Component) ในเรื่องส่วนตัว ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้สึกดีใจที่สามารถพูดคุยกับชาวญี่ปุ่นในที่ทำงานได้รู้เรื่อง ในขณะที่ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รู้สึกดีใจเมื่อได้มีส่วนร่วมในงานประเพณีต่างๆ ของคนญี่ปุ่นและรู้สึกพอใจในความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม สำหรับการปรับตัวด้านความรู้สึก (Affective Component) ในเรื่องที่ทำงาน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นและได้เข้าในการทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นมากขึ้น ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รู้สึกพอใจค่าตอบแทนและงานในปัจจุบัน

ตารางที่ 11 การปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component)

การปรับตัวด้านพฤติกรรม	Mean	S.D.	ระดับการปรับตัว
ส่วนตัว			
1. ท่านใช้ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้สูงวัยชาวญี่ปุ่นและคนญี่ปุ่นมากขึ้น	4.27	1.05	มาก
2. ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์หรือสื่อทางอินเทอร์เน็ตของญี่ปุ่น	4.18	0.83	มาก
3. ท่านปฏิบัติตามประเพณีญี่ปุ่นมากขึ้น	3.00	1.04	ปานกลาง
รวม	3.82	0.98	มาก

การปรับตัวด้านพฤติกรรม	Mean	S.D.	ระดับการปรับตัว
การทำงาน			
4. ท่านใช้ภาษาญี่ปุ่นอธิบายในงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น	3.91	1.08	มาก
5. ท่านเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่นเพื่อประโยชน์ในการทำงาน	4.00	0.95	มาก
6. ท่านปรับวิธีการทำงานเพื่อให้เหมาะสมกับงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น	4.09	0.79	มาก
รวม	4.00	0.94	มาก
การปรับตัวด้านพฤติกรรมในภาพรวม	3.91	0.96	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า การปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component) พบว่า มีการปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component) ในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component) ในเรื่องส่วนตัว ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้สูงวัยชาวญี่ปุ่นและคนญี่ปุ่นมากขึ้น ในขณะที่ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชอบดูรายการโทรทัศน์หรือสื่อทางอินเทอร์เน็ตของญี่ปุ่น สำหรับการปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component) ในเรื่องการทำงาน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่นเพื่อประโยชน์ในการทำงาน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปรับวิธีการทำงานเพื่อให้เหมาะสมกับงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการปรับตัวในภาพรวมพบว่า แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นมีการปรับตัวในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการปรับตัวด้านความคิด (Cognitive Component) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความรู้สึก (Affective Component) และการปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการปรับตัวในเรื่องส่วนตัวและเรื่องงาน พบว่าการปรับตัวในเรื่องส่วนตัวมากกว่าเรื่องทำงาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปรับตัวด้านความรู้สึก (Affective Component) ในเรื่องส่วนตัวมากกว่าเรื่องการทำงาน และการปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component) ในเรื่องการทำงานมากกว่าเรื่องส่วนตัว

แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น คือ สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตจังหวัดเชียงราย ควรวางแผนจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมอบรมเตรียมความพร้อมทักษะด้านการเขียน ด้านการอ่าน และด้านการฟังภาษาญี่ปุ่นให้เพียงพอ โดยมีผู้สอนหรือวิทยากรเป็นผู้ดำเนินการสอนหรืออบรมแก่แรงงานไทยชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุเพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาญี่ปุ่นและทำงานดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นได้อย่างราบรื่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากศึกษาปัญหาการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของแรงงานชาวไทย : กรณีศึกษาแรงงานชาวเชียงรายที่ทำงานดูแลผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น คณะผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การสื่อสารต่างวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์การสื่อสารต่างวัฒนธรรมในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง (Ethnic Social Communication) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.77 ส่วน ด้านความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.59 และด้านสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.58 ตามลำดับซึ่งยังคงอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสื่อสารในสังคมเจ้าบ้าน (Host Social Communication) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดที่ 3.25 อันเนื่องมาจากการรวมตัวกันของกลุ่มแรงงานชาวไทยในญี่ปุ่น ทั้งในอาชีพเดียวกันและต่างอาชีพ เพื่อหาเพื่อนชาติเดียวกันในต่างประเทศ เพื่อการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการใช้ชีวิต และเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งแสดงในเห็นถึงความไม่สอดคล้องในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวญี่ปุ่นในด้านชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mahakhan (2014, pp. 52-53) ที่ได้ศึกษาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมการทำงานของญี่ปุ่นและไทยและพนักงานชาวญี่ปุ่นได้กล่าวถึงปัญหาในการสื่อสารกับแรงงานไทยว่ามีอุปสรรคในการสื่อสารเรื่องเวลา เช่น เรื่องกำหนดการส่งงานมีความล่าช้าขัดต่อวัฒนธรรมการทำงาน อุปสรรคในการสื่อสารเรื่องกฎ เช่น ชาวไทยมักทำงานแบบเดี่ยวไม่ถนัดทำงานแบบกลุ่ม ซึ่งชาวญี่ปุ่นเน้นในการทำงานเป็นทีม อุปสรรคในการสื่อสารเรื่องการถ่ายทอดงานให้แก่ผู้อื่น อันสืบเนื่องมาจากชาวไทยชอบการทำงานแบบเดี่ยวทำให้มีอุปสรรคในการสื่อสารถ่ายทอดงานและความรู้ อุปสรรคในสื่อสารเรื่องลักษณะการทำงาน เช่น ชาวไทยชอบการทำงานสบาย สะดวกและสนุก ซึ่งแตกต่างจากชาวญี่ปุ่นที่ทำงานจริงจังเน้นความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ส่วน Tindall & Beardsley & Kimberlin (1994, pp. 15-17) ได้ศึกษากระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับผู้รับสาร (receiver, audience) ว่า ผู้รับสารต้องมีทักษะในการสื่อสารของภาษานั้นๆ ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับระบบทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วน Kananurak (2004, pp. 4-5) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความเกี่ยวพันกับกระบวนการทางจิตวิทยา กระบวนการทางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่เกิดจากพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นผลบวกหรือผลลบได้ ทางด้าน Ministry of Health Labour and Welfare Japan (2022) กล่าวว่า การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร มีความสำคัญต่องานดูแลผู้สูงวัย โดยปัจจุบันมีปัจจัย ต่าง ๆ ที่ทำให้ความสามารถในการสื่อสารของมนุษย์ลดลง จึงจำเป็นที่จะต้องใช้ความสามารถในการสื่อสารรูปแบบอื่น ๆ เข้ามาร่วมในกระบวนการสื่อสารด้วย จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นเกิดประสิทธิภาพ ส่วน Ueno (2005, pp. 47-55) กล่าวว่า ความสามารถทางด้านวัจนภาษาและอวัจนภาษาและความสามารถในการรวบรวมเสาะหาข้อมูลคือสิ่งจำเป็นต่อการดูแลผู้สูงวัย ส่วน Fujimoto (2007, pp. 347-361) กล่าวว่า ความสามารถในการสื่อสารคือความสามารถในการใช้วัจนภาษาและอวัจนะภาษา และ Pickering & Garrod (2004, pp. 169-226) กล่าวว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น ระหว่างการสนทนาคู่สนทนาจะต้องให้ความสำคัญในความรู้ความสามารถทางด้านภาษาของฝ่ายตรงข้าม

2. การปรับตัว ผลการวิเคราะห์ด้านการปรับตัวในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึก (Affective Component) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.06 ส่วน ด้านพฤติกรรม (Behavior Component) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.91 และ ด้านความคิด (Cognitive Component) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.84 ตามลำดับซึ่งยังคงอยู่ในระดับมาก อันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องทางด้านการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

ทำให้ชาวไทยในญี่ปุ่นมีความยากลำบากในการปรับตัวในทั้งสามด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Japan Labor Office (2018) ที่ได้ศึกษาถึงความเป็นอยู่และการปรับตัวของชาวไทยในญี่ปุ่น ที่ใช้ชีวิตอยู่ในญี่ปุ่นเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับภาษา วัฒนธรรมและอาหารแตกต่างจากการใช้ชีวิตที่เคยเป็นอยู่ในไทยทำให้เกิดความเหงาคิดถึงบ้าน จนอาจทำให้เกิดความเบื่อและเครียด ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้าน Brown (2000, pp. 177-178) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นรูปแบบของพฤติกรรมและกระบวนการที่ฝังรากลึกอยู่ในความคิดของมนุษย์ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเรียนภาษาที่สอง และเนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน การเรียนรู้ภาษาที่สองจึงมีความหมายรวมไปถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมที่สองด้วย ส่วน Heath & Bryant (2000, p. 276) กล่าวว่า ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เมื่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันถูกนำมาเปรียบเทียบในเชิงบวก จะช่วยลดความไม่แน่ใจในการสื่อสาร ทำให้บุคคลมีทัศนคติในเชิงบวก ยินดีที่จะเรียนรู้และสื่อสารกับสมาชิกจากวัฒนธรรมอื่น

References

Brown, H. D. (2000). **Principles of language learning and teaching** (4th ed.). Longman.

Chueaphat, R. (2020). **Effective internal communication patterns of organizations in Rojana Industrial Estate, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province** [Master's thesis]. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. (In Thai)

Department of Employment, Division of Thai Overseas Workers Administration. (2022). **Number of Thai workers permitted to work overseas, classified by domicile, destination country, and travel method: Annual summary for 2022 (January–December)** (pp. 2,4). https://doe.go.th/prd/overseas/statistic/param/site/149/cat/81/sub/0/pull/ (In Thai)

Department of Employment. (2021). **Strategy for the administration of overseas employment placement (2017–2021). Division of Thai Overseas Workers Administration.** https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/oversea.pdf (In Thai)

Fujimoto, M., & Daibo, I. (2007). ENDCORE: A hierarchical structure theory of communication skills. **The Japanese Journal of Personality, 15**(3), 347 361. https://doi.org/10.2132/personality.15.347

Heath, R. L., & Bryant, J. (2000). **Human communication theory and research: Concepts, contexts, and challenges** (2nd ed.). Erlbaum.

Japan Labor Office. (2018). **Living conditions of Thai workers in Japan.** https://japan.mol.go.th/situation/the-general-problem-of-thai-workers

Kongplanont, W. (2016). Problems and cultural adaptation of Thai workers in Penang State, Malaysia. **Journal of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, 10**(2), 1–26. (In Thai)

Kulrattanamoniporn, C. (2012). Willing or forced return: Reasons for return migration of Thai workers from Japan. **Japanese Studies Journal, 9**(1), 35–46. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/japanese/article/view/13735/12390

Kananurak, M. (2004). **Psychology and Human Communication.** Odeon Store.

Ministry of Health, Labour and Welfare, Japan. (2022). **Annual Health, Labour and Welfare Report 2022.** Ministry of Health, Labour and Welfare. https://www.mhlw.go.jp/english/wp/wp-hw2022/index.html

Mahakhan, N. (2014). **Working under different cultures: Problems and expectations of Japanese companies** (Research report). Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University. (In Thai)

Nishikito, E. M., & Suksamana, C. (2021). Motivation of youth aspiring to work in elderly care occupations in Japan. **Journal of the Japanese Studies Association of Thailand, 11**(2), 4.

Pickering, M. J., & Garrod, S. (2004). Toward a mechanistic psychology of dialogue. **Behavioral and Brain Sciences, 27** (2), 169 226. https://doi.org/10.1017/S0140525X04000056

Shibuya, M. (2018). **Japanese retirement migration in Chiang Mai, Thailand.** Chiang Mai University Press.

Thaweerat, P. (1997). **Research methods in behavioral and social sciences** (7th ed.). Srinakharinwirot University, Prasarnmit Campus. (In Thai)

Tindall, W. N., Beardsley, R. S., & Kimberlin, C. L. (1994). **Communication skills in pharmacy practice.** Lea & Febiger.

Ueno, K. (2005). **Socioeconomic research on formation of living activities and living environment.** Hyougokenritsu Keizai Keiei Kenkyuujo.

กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย

Linguistic Strategies Conveying the "Good Child" Ideology in March Songs of Provincial Anuban Schools in Thailand

ประภากร ทัดเทียม[1*] / ราชันย์ นิลวรรณาภา[2]

Prapakorn Thadthiam[1*] / Rachan Nillawannapha[2]

[1-2]หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150, ประเทศไทย

[1-2]Master of Art Program Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University Maha Sarakham, 44150, Thailand

[*]Corresponding author. E-mail: aomaam.29.aa@gmail.com

Received: February 27, 2025
Revised: March 24, 2026
Accepted: March 26, 2026

Abstract

This research article to investigate linguistic strategies conveying the "good child" ideology in march songs of provincial kindergarten schools in Thailand, employing critical discourse analysis and ideology theory as conceptual frameworks. The data comprised 194 march songs from 264 kindergarten schools across 77 provinces throughout Thailand. Qualitative data analysis was conducted through the categorization and interpretation of linguistic strategies. The findings revealed that kindergarten school march songs employed seven types of linguistic strategies: 1) lexical strategies, comprising naming and address terms that establish familial relationships and collective identity; 2) modality strategies, utilizing imperative and obligatory expressions such as chong (shall), tong (must), and mi yom (refuse to); 3) referencing strategies, invoking sacred objects, national institutions, and prominent figures; 4) simile strategies, comparing schools and students to valuable entities; 5) metaphor strategies, transferring meanings such as conceptualizing education as light; 6) symbolism strategies, employing colors, flowers, and trees; and 7) naming strategies based on individuals, temples, geographical features, and semantic meanings. These strategies function synergistically to convey the "good child" ideology, encompassing dimensions of academic and athletic excellence, moral virtues, love for nation-religion-monarchy,

unity, and volunteerism. This ideology is transmitted through the ritualistic practice of daily morning singing, which profoundly and enduringly shapes the consciousness and identity of Thai children.

Key words: Linguistic strategies, good child ideology, school march songs, Anuban schools

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย โดยใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์และทฤษฎีอุดมการณ์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือเพลงมาร์ชของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 77 จังหวัด จำนวน 264 โรงเรียน รวม 194 เพลง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจำแนกและตีความกลวิธีทางภาษา ผลการวิจัยพบว่า เพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดใช้กลวิธีทางภาษา 7 ประเภท ได้แก่ 1. กลวิธีทางศัพท์ ประกอบด้วย การใช้คำเรียกชื่อและคำเรียกขานที่สร้างความสัมพันธ์แบบครอบครัวและอัตลักษณ์ร่วม 2. กลวิธีการใช้ทัศนภาวะ ผ่านคำสั่งและความจำเป็นเช่น จง ต้อง มิยอม 3. กลวิธีการอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถาบันหลัก และบุคคลสำคัญ 4. กลวิธีการใช้คำอุปมา เปรียบเทียบโรงเรียนและนักเรียนกับสิ่งมีค่า 5. กลวิธีการใช้อุปลักษณ์ถ่ายโอนความหมายเช่น การศึกษาเป็นแสงสว่าง 6. กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ผ่านสี ดอกไม้ และต้นไม้ และ 7. กลวิธีการตั้งชื่อตามบุคคล วัด ภูมินาม และความหมาย กลวิธีเหล่านี้ทำงานร่วมกันสร้างอุดมการณ์เด็กดี ที่ครอบคลุมมิติด้านความเป็นเลิศทางวิชาการและกีฬา ด้านคุณธรรม ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความสามัคคี และมีจิตอาสา โดยถ่ายทอดผ่านพิธีกรรมการร้องซ้ำทุกเช้า ซึ่งหล่อหลอมจิตสำนึกและอัตลักษณ์ของเด็กไทยอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา อุดมการณ์เด็กดี เพลงมาร์ชโรงเรียน โรงเรียนอนุบาล

บทนำ

เพลงเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และเรื่องราวต่างๆ โดยมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (กรัณฑรัตน์ หัสจำนงค์, 2561) เพลงไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอุดมการณ์และค่านิยมของสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับสถาบัน (Frith, 1996; Boonkeab, 2009) โดยเฉพาะเพลงมาร์ช โรงเรียน ซึ่งเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่ถูกใช้ในพิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพลงมาร์ชเป็นเพลงที่มีจังหวะแสดงถึงความเข้มแข็ง นิยมใช้ในการเดินแถวและสร้างความบันเทิงในงานต่าง ๆ (Kristine, 2003)

นอกจากจะเป็นเครื่องหมายสร้างเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจของสถาบันการศึกษาแล้ว เพลงมาร์ชโรงเรียนยังทำหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังอุดมการณ์ และค่านิยมที่พึงประสงค์ผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย (Turino, 1999) ทั้งการเลือกใช้คำศัพท์ รูปแบบประโยค สัญลักษณ์ และภาพพจน์ต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเยาวชน (Fairclough, 2003) ดังตัวอย่าง

“อนุบาลอุบลราชธานี
ศักดิ์ศรีสถาบันอันเกรียงไกร
ธงฟ้าขาวเป็นศรีแห่งธงชัย
ความภูมิใจก้องกระเดื่องเมืองอุบล
ดวงอาทิตย์ทอแสงได้อย่างไร
อนุบาลก้าวไปได้อย่างนั้น
ความสุขในวิชาสารพัน
ช่วยสร้างสรรค์ประชาธิปไตย
เรียนดีมีจรรยาสามัคคี
วินัยดีดนตรีเด่นเป็นไฉน
การกีฬานั้นเรืองแล่นเขตแคว้นไกล
สุขสดใสดั่งเพชรเม็ดงาม”

(Ubon Ratchathani Anuban School, 2025)

จากตัวบทสื่อถึงอุดมการณ์ “เด็กดี” ที่มีหลากหลายมิติสื่อให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนผ่านกลวิธีการใช้คำ ข้อความ ได้แก่ มิติทางวิชาการ “เรียนดี” มิติทางศีลธรรมจรรยา “มีจรรยา” และมิติทางสังคม “สามัคคี” การเน้นย้ำคุณลักษณะด้านวินัยและความเป็นเลิศทางศิลปะ “วินัยดีดนตรีเด่นเป็นไฉน” รวมถึงความสามารถด้านกีฬาที่โดดเด่น “การกีฬานั้นเรืองแล่นเขตแคว้นไกล” ซึ่งสื่อถึงชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ และได้ภาพรวมทั้งหมด “สุขสดใสดั่งเพชรเม็ดงาม” ที่ใช้คำอุปมาเชื่อมโยงความเป็นเลิศกับความมีค่าและความงดงามของเพชร แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีทางภาษาที่ผสมผสานระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และการสร้างภาพพจน์เชิงบวกเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sroikudruea (2018) ที่พบว่าเพลงมาร์ชมีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่ออุดมการณ์เกียรติภูมิ ได้แก่ ชื่อเสียงของโรงเรียน ความเป็นเลิศทางวิชาการและกีฬา รวมถึงประวัติและบุคคลสำคัญของโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมร่วมสมัยที่เด็กและเยาวชนกำลังเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายมิติ ทั้งปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน การขาดวินัยและความรับผิดชอบ ปัญหายาเสพติด และการขาดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ทำให้เกิดคำถามถึงประสิทธิภาพของการสื่ออุดมการณ์ผ่านเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 6-12 ปี ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ทางสังคมที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังอุดมการณ์ เนื่องจากเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางด้านความคิด ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และสนใจการเรียนรู้ในทุกด้าน การศึกษากลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์ในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาล จึงมีความจำเป็น เพื่อทำความเข้าใจว่าอุดมการณ์ “เด็กดี” ที่ถูกสื่อสารผ่านเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมีลักษณะอย่างไร และถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาใดบ้าง ทฤษฎีการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995, as cited in Sukwisit, 2011)) ที่มองว่าภาษาเป็นทั้งผลผลิตทางสังคมและเครื่องมือในการสร้างความเป็นจริงทางสังคม สามารถนำมาใช้วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในเพลงมาร์ชผ่าน 3 มิติ ได้แก่ มิติของตัวบท (Text) ที่วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาจากข้อความ มิติของวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) ที่วิเคราะห์กระบวนการผลิตและการรับสาร และมิติของวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice) ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม และอุดมการณ์ รวมถึงทฤษฎีอุดมการณ์ของอัลทูเซอร์ (Althusser, 1971) ที่อธิบายว่าสถาบันต่าง ๆ รวมถึงโรงเรียน ทำหน้าที่เป็น

กลไกอุดมการณ์ของรัฐ (Ideological State Apparatus) ในการหล่อหลอมอุดมการณ์ให้แก่บุคคล (De Tracy, 1796, as cited in Wantana, 2001) เมื่อพิจารณาเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี จะพบว่ามีการใช้กลวิธีทางสัญวิทยา (Semiotics) ผ่านสี “ฟ้าขาว” สะท้อนความเป็นระเบียบเรียบร้อย การเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาไทย และความภักดีต่อสถาบันชาติที่กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งศักดิ์ศรี และความภักดี (Chandler, 2007) และใช้กลวิธีทางอารมณ์ (Pathos) ผ่านวลี “อันเป็นที่รักยิ่งกว่าสิ่งใด” เพื่อสร้างความผูกพันทางจิตใจ ซึ่งสะท้อนอุดมการณ์ของความภักดี ความสามัคคี และความมีระเบียบวินัย ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งหวัง ให้ผู้เรียนเป็นเด็กที่มีคุณภาพ มีคุณค่าแก่สังคมและประเทศชาติ

จากความสำคัญของเพลงมาร์ชโรงเรียนในฐานะเครื่องมือในการสื่ออุดมการณ์เด็กดีและปลูกฝังค่านิยมแก่เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดซึ่งเป็นโรงเรียนของรัฐที่เปิดให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบในการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีอยู่ทุกจังหวัดในประเทศไทยทั้งหมด 77 จังหวัด จำนวน 264 โรงเรียน โรงเรียนเหล่านี้เป็นสถานศึกษาที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นศูนย์รวมความเจริญทางการศึกษา มีระบบการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีเครื่องอำนวยความสะดวก อาคารเรียนและห้องปฏิบัติการที่เพียบพร้อม บุคลากรด้านการศึกษาที่มีคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญสูง รวมถึงนักเรียนส่วนใหญ่ที่มาเรียนล้วนมีความพร้อมและได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองในทุกด้าน ประกอบกับการที่ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและประสงค์จะศึกษาเรื่องนี้ โดยศึกษาเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทยทั้ง 194 เพลง เพื่อนำเสนอกลวิธีภาษาที่ถูกใช้ในการสื่อสารอุดมการณ์ รวมถึงอุดมการณ์ “เด็กดี” ที่ถูกสร้างสรรค์และถ่ายทอดผ่านเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาล โดยประยุกต์ใช้แนวคิดกลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์มาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันการศึกษาในการหล่อหลอมอุดมการณ์แก่เยาวชนไทย และอาจนำไปสู่การพัฒนาการใช้เพลงมาร์ช เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังคุณค่าและค่านิยมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมร่วมสมัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เพลงมาร์ชของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย 77 จังหวัด จำนวน 264 โรงเรียน เพลงมาร์ชจำนวน 194 เพลง โดยแบ่งตามภูมิศาสตร์ 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 62 โรงเรียน 41 เพลง ภาคกลาง จำนวน 33 โรงเรียน 26 เพลง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 81 โรงเรียน 62 เพลง ภาคใต้ จำนวน 44 โรงเรียน 33 เพลง ภาคตะวันออก จำนวน 23 โรงเรียน 18 เพลง ภาคตะวันตก จำนวน 16 โรงเรียน 10 เพลง และกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน 4 เพลง

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Angkapanitkit (2014, p. 23) กล่าวถึงการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในข้อความ สรุปได้ว่า การอธิบายวิธีการใช้ภาษาในข้อความนั้น นอกเหนือจากการพรรณนาว่าปรากฏลักษณะทางภาษาอะไรและใช้อย่างไรแล้ว หากยังปรากฏการตีความและการอธิบายความคิดบางประการที่แฝงอยู่ในการใช้ภาษาช่วยให้เข้าใจการสื่อความหมายในข้อความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการอธิบายลักษณะภาษาในการนำเสนอข้อความเป็นการอธิบายในเชิงการใช้อย่างมีวัตถุประสงค์หรือเรียกว่า “กลวิธีทางภาษา” เป็นกลวิธีที่ปรากฏในการผลิตข้อความเพื่อสื่อสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งกลวิธีทางภาษามักปรากฏทั่วไปภายในข้อความ เพราะตัวบทแต่ละตัวบท ได้ผ่านการเลือกใช้ภาษาอันแฝงวัตถุประสงค์หรือเจตนามุ่งหมายของผู้ส่งสารสื่อความไปยังผู้รับสาร ท่ามกลางกิจกรรมการสื่อสารบางประการ ส่งผลให้ตัวบทหรือข้อความประเภทต่าง ๆ เจือปนไปด้วยกลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันไป นับเป็นระบบการใช้ภาษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป้าหมายการวิเคราะห์ข้อความจึงไม่ใช่การวิเคราะห์เพียงลักษณะภาษาในข้อความเท่านั้น แต่เป็นการวิเคราะห์วิธีคิด และการเปิดเผยความคิดที่แฝงอยู่ในข้อความนั้นด้วย โดยการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษามีแนวทางและวิธีการวิเคราะห์อย่างหลากหลาย เช่น ถ้าเน้นโครงสร้างอาจเริ่มต้นจากการวิเคราะห์โครงสร้างประโยค โครงสร้างข้อความและโครงสร้างตัวบทตามประเภท หากนั้นลักษณะภาษาอาจวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ วลี ประโยคหรือลักษณะทางวัจนลีลา (style) วิเคราะห์ด้านเจตนาของข้อความในการสื่อสารตามหลักวัจนปฏิบัติศาสตร์ วิเคราะห์ลักษณะการเรียบเรียงข้อความ เป็นต้น

Angkapanitkit (2018, pp.180-181) ได้ให้ความหมายกลวิธีทางภาษา (linguistic strategies) หมายถึง ลักษณะภาษาที่ใช้นำเสนอข้อความ ซึ่งเป็นภาษาที่ถูกเลือกเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างในการสื่อสาร กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในสถานการณ์การสื่อสารที่แตกต่างกัน ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และเจตนาของผู้ส่งสาร สื่อไปยังผู้รับสาร ท่ามกลางกิจกรรมการสื่อสารบางประการ ตัวบทหรือข้อความประเภทต่าง ๆ ก็มักจะเจือปนด้วยกลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันไปด้วย

จากแนวคิดกลวิธีทางภาษาข้างต้นของ Angkapanitkit (2014, 2018) มิได้เพียงการพรรณนาลักษณะทางภาษาที่ปรากฏเพียงผิวเผิน แต่เป็นการมุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจ “กลวิธีทางภาษา” (Linguistic Strategies) ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือในการสื่อสารที่ผู้ส่งสารเลือกสรรมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง กลวิธีเหล่านี้มิได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นผลผลิตจากการตัดสินใจเลือกใช้ภาษาที่แฝงไปด้วยเจตนาและวิธีคิดของผู้ผลิตข้อความภายใต้บริบทการสื่อสารที่แตกต่างกัน หัวใจสำคัญของการวิเคราะห์ตามแนวคิดนี้ คือการก้าวข้ามจากการอธิบายว่าภาษา “ใช้อย่างไร” ไปสู่การ “ตีความเพื่อเปิดเผยอุดมการณ์หรือความคิดที่แฝงอยู่” ช่วยให้เห็นภาพรวมของการสื่อความหมายที่ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยสามารถดำเนินการวิเคราะห์ได้หลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างของตัวบท การพิจารณาวัจนลีลา (Style) ผ่านการเลือกใช้คำ วลี และประโยค ไปจนถึงการวิเคราะห์ตามหลักวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อค้นหาเจตนาที่แท้จริงของการสื่อสาร ซึ่งส่งผลให้ข้อความแต่ละประเภทมีกลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ตามวัตถุประสงค์ของตัวบทนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่เน้นลักษณะภาษา มาเป็นกรอบในการศึกษา “ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย” โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์การใช้คำ วลี และประโยค เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายและมิติทางความคิดที่ซ่อนอยู่ในบทเพลงอันเป็นสัญลักษณ์ของสถาบันการศึกษาเหล่านี้ ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาถ้อยคำต่าง ๆ ผ่านกลวิธีทางภาษาในเพลงมาร์ชโรงเรียน

อนุบาลประจำจังหวัด เพื่อให้มองเห็นอุดมการณ์เด็กดีที่เกาะเกี่ยวอยู่ในข้อความต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้แนวคิดกลวิธีทางภาษาที่สื่อให้เห็นอุดมการณ์เด็กดีในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีอยู่ทุกจังหวัดทั้งหมด 77 จังหวัด ซึ่งข้อมูลในการวิเคราะห์ทั้งสิ้นจำนวน 194 เพลง

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โดยจำแนกประเด็นดังต่อไปนี้ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการใช้ทัศนภาวะ กลวิธีการอ้างถึง กลวิธีการใช้คำอุปมา กลวิธีการใช้อุปลักษณ์ กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ และกลวิธีการตั้งชื่อ

3. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลวิธีทางภาษา หมายถึง กระบวนการใช้ภาษาในการนำเสนออุดมการณ์เด็กดีผ่านบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีทัศนภาวะ กลวิธีการอ้างถึง กลวิธีการใช้คำอุปมา กลวิธีการใช้คำอุปลักษณ์ กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ และกลวิธีการตั้งชื่อ

2. อุดมการณ์เด็กดี หมายถึง ชุดความเชื่อและค่านิยมที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อแสดงคุณลักษณะในอุดมคติของเด็ก ซึ่งประกอบด้วยความเป็นเลิศทางวิชาการ การมีวินัยและคุณธรรม ความสามัคคี ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความสามารถรอบด้านทั้งกีฬาและกิจกรรม โดยถูกถ่ายทอดผ่านสถาบันการศึกษาเพื่อหล่อหลอมเด็กให้เป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ของชาติ

3. โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ พ.ศ. 2486 เพื่อให้ทุกจังหวัดมีโรงเรียนต้นแบบด้านการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวนจังหวัดละ 1 โรงเรียน (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร และพิจิตร) จำนวน 81 โรงเรียนและโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่จำนวน 183 โรงเรียน ปัจจุบันมีโรงเรียนอนุบาลจำนวน 264 โรงเรียน ได้รับการคัดเลือกจากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลและเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยทุกโรงเรียน และมีตราสัญลักษณ์เป็นรูปอักษร “อ.” สีน้ำเงิน มีดอกบัวสีชมพูอยู่กลาง

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า บทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย ใช้ภาษาในการสื่ออุดมการณ์เด็กดี 7 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีทางศัพท์

กลวิธีทางศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้คำศัพท์ (lexical choices) เพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร เป็นการแสดงความคิดเห็นและสื่อแทนความคิดของผู้ส่งสาร (Fairclough, 1995, p. 185) ชี้ให้เห็นว่าการเลือกใช้คำศัพท์ของผู้เขียนในฐานะผู้ผลิตตัวบทนั้นเป็นเรื่องที่แปรไปตามปัจจัยทางสังคม ได้แก่

1.1 การใช้คำเรียกชื่อ

การเรียกชื่อเป็นกลวิธีการใช้คำศัพท์ในการตั้งชื่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีลักษณะเดียวกันกับวิธีการส่งสารใช้คำศัพท์อ้างถึงหรือกล่าวถึงบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเรียกชื่อจะเกี่ยวพันกับวิถีปฏิบัติทางสังคม เกี่ยวกับการตั้งชื่อเรียกบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเรียกชื่อเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุมมองและความคิด สิ่งที่กล่าวถึงได้เป็นอย่างดีและมักจะเกี่ยวพันกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เราทุกคนต่างมีและได้รับการตั้งชื่อตั้งแต่แรก แล้วเราก็ใช้ชื่อเช่นนั้น ทำให้เรารู้ว่าเราเป็นใครและคนอื่นก็แยกเราออกจากคนอื่นได้ อีกทั้งการเรียกชื่อยังสัมพันธ์กับการแสดงอัตลักษณ์ (Identity) ด้วยคำศัพท์ที่นำมาใช้เป็นชื่อเรียกมิใช่เพียงลักษณะทางภาษาเท่านั้น แต่ยังแฝงทัศนคติและความคิดทางสังคมบางอย่างที่บุคคลมีต่อสิ่งที่กล่าวถึง (Angkapanitkit, 2018, p. 184) กลวิธีการเรียกชื่อนี้ยังสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีที่มีความรัก ความผูกพัน และเชื่อมโยงกับคุณลักษณะเด่นของสถาบันการศึกษา ดังตัวอย่างที่ปรากฏต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

เรียนดีวินัยเด่นเป็นคุณค่า ***ลูก น.พ.ล.***

(Anuban Phanat Suksa Lai School, 2025)

การใช้คำเรียกชื่อ **“ลูก น.พ.ล.”** ในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลพนัสศึกษาลัย จังหวัดชลบุรี เป็นการใช้อักษรย่อสร้างภาษาชุมชนและความเป็นคนใน โดยใช้คำว่า “ลูก” เพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบครอบครัวและความผูกพัน การเชื่อมโยงกับคุณลักษณะ “เรียนดีวินัยเด่น” คำเรียกชื่อนี้เป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมจิตสำนึก สร้างอัตลักษณ์ ถ่ายทอดคุณค่า สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน และยังสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี เรียนดี มีวินัย เมื่อได้มาเป็นลูกของ น.พ.ล.

ตัวอย่างที่ 2

*อนุบาลลำปาง****บ้านของเรา***

(Anuban Lampang School, 2025)

เพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลลำปาง **“บ้านของเรา”** แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการเรียกชื่อที่เปลี่ยนสถาบันการศึกษาจาก “โรงเรียน” ให้กลายเป็น **“บ้าน”** สร้างมิติทางอารมณ์ของความอบอุ่น ความปลอดภัย และความเป็นครอบครัว การใช้คำว่า **“ของเรา”** เสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความผูกพัน และอัตลักษณ์ร่วม ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าโรงเรียนไม่ใช่สถานที่ชั่วคราว แต่เป็นบ้านหลังที่สองที่มีความหมายและคุณค่าทางจิตใจ อีกทั้งยังสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีที่สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ด้านความรัก ความสามัคคี

ตัวอย่างที่ 3

*เรา**น้องพี่**ผูกพัน*

(Chiang Mai Anuban School, 2025)

“เราน้องพี่ผูกพัน” แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการเรียกชื่อที่ขยายระบบเครือญาติจากครอบครัวสู่สถาบันการศึกษา คำว่า **“น้องพี่”** สร้างความสัมพันธ์แบบพี่น้องที่มีทั้งความอบอุ่นและลำดับความรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวใหญ่ที่มีความผูกพันลึกซึ้งเกินกว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมโรงเรียนทั่วไป คำเรียกขานนี้ยังสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ความรัก ความสามัคคีในสถาบันแห่งนี้

1.2 การใช้คำเรียกขาน

ในการระบุตัวบุคคลนั้น นอกจากการเรียกชื่อแล้ว การเรียกขานก็เป็นกลวิธีหนึ่งที่คนเราใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกัน คำเรียกขาน (address term) เป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลเมื่อต้องการปฏิสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสื่อสารแบบต่อหน้า (face-to-face interaction) ในแต่ละสังคมวัฒนธรรม อาจมีระบบการเรียกขานไม่เหมือนกัน หรือแม้แต่ในบางสถานการณ์ของการสื่อสารก็อาจใช้การเรียกขานต่างกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้พูดต้องการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ฟังในลักษณะใด ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังเป็นอย่างไร มีความใกล้ชิด สนิทสนมกัน เคารพยกย่องกันมากน้อยเพียงใด (Angkapanichkit, 2014, p. 188) กลวิธีการใช้เรียกขานนี้ยังสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ความรัก ความสามัคคี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

*วรนคร**พี่น้อง**ร่วมใจ มิให้ใครประณามหยามเหยียดเกียรติเรา*

(Woranakhon Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบท พบว่า มีการใช้คำเรียกขาน **พี่น้อง** ในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลวรนคร จังหวัดน่าน เป็นกลวิธีทางภาษาในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และการถ่ายทอดอุดมการณ์ คำเรียกขานนี้ไม่ได้เพียงระบุตัวบุคคลหรือแสดงความสัมพันธ์ แต่เป็นเครื่องมือในการขยายระบบเครือญาติจากครอบครัวสู่สถาบันการศึกษา สร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว ถ่ายทอดคุณค่าเรื่องความสามัคคี เกียรติยศ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น คำเรียกขานนี้จะหล่อหลอมอัตลักษณ์ และสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี มีความรัก ความสามัคคี ของเด็กอนุบาลและให้ความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัววรนคร มีพี่น้องที่ร่วมใจกัน และมีหน้าที่ปกป้องเกียรติของกลุ่มร่วมกัน

ตัวอย่างที่ 5

*โรงเรียนวัดสามง่ามคงทองอนุสรณ์ ดุจ**บิดามารดร**ของพวกเรา*

(Sam Ngam Khong Thong Anusorn Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบท แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการเรียกขานโดยนัยที่เปรียบเทียบสถาบันการศึกษากับ **บิดามารดร** สร้างความสัมพันธ์แบบครอบครัวที่มีอำนาจในการดูแล คุ้มครอง และให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพัน ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าโรงเรียนมีบทบาทเหมือนพ่อแม่ที่ให้ทั้งความรู้และความอบอุ่น สะท้อนปรัชญาการศึกษาไทยที่มองโรงเรียนเป็นมากกว่าสถานที่เรียนหนังสือ แต่เป็นบ้านหลังที่สองที่หล่อเลี้ยงทั้งกายและจิตใจ และเพื่อสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีความรัก ความกตัญญูต่อสถาบันที่เหมือนเป็นบิดา-มารดา หรือครอบครัว

ตัวอย่างที่ 6

*ปลูกฝัง**กุลบุตรกุลธิดา**ของชาวประชานคร*

(Nakhon Si Thammarat Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการเรียกขานที่ยกย่องนักเรียนด้วยคำว่า **กุลบุตรกุลธิดา** ซึ่งเป็นคำภาษาบาลีที่สื่อถึงบุตรธิดาผู้มีตระกูลดี มีเกียรติยศ และศักดิ์ศรี สร้างความคาดหวังให้นักเรียนประพฤติตนให้สมเกียรติและรักษาชื่อเสียง การเชื่อมโยงกับชาวประชานคร เสริมสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อชุมชน จากการใช้คำเรียกขานนี้ยังสื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีโดยทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนไม่ได้เป็นเพียงเด็กธรรมดา แต่เป็นผู้สืบทอดเกียรติยศของบ้านเกิดที่ต้องรักษาไว้ซึ่งความดีงามและศักดิ์ศรีของตระกูล ท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจและรักในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ และยังสื่อถึงอุดมการณ์ความเป็นเด็กดีที่ตามค่านิยมหลักสิบสองประการ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

2. กลวิธีการใช้ทัศนภาวะ

การใช้คำทัศนภาวะ (Modality) (Simpson, 1993, as cited in Angkapanichkit, 2014) อธิบายว่า การแสดงทัศนภาวะ หมายถึง การที่ผู้ส่งสารแสดงความคิดหรือเจตคติเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ การแสดงทัศนภาวะทำได้โดยการใช้คำแสดงทัศนภาวะต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ เช่น “น่าจะเป็น” “อาจจะเป็น” “ท่าทาง” “แน่นอน” เป็นต้น กลวิธีการใช้คำทัศนภาวะนี้ได้สื่ออุดมการณ์เด็กดีด้านความรักต่อสถาบันการศึกษา ความอดทน ความขยัน และความประหยัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

*เกียรติของพวกเราเรา**จง**เทิดไว้*

(Mae Sai Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลแม่สาย พบการใช้ทัศนภาวะคำสั่งคำว่า **จง** ซึ่งสื่อถึงความจำเป็นและหน้าที่อย่างสุภาพแต่เด็ดเดี่ยว ไม่ใช่การบังคับ แต่เป็นการชี้นำที่มีอำนาจให้นักเรียนตระหนักว่าการรักษาเกียรติเป็นพันธกรณีร่วมกัน การใช้ **จงเทิดไว้** สะท้อนความมุ่งมั่นและความจริงจังในการปกป้องเกียรติยศของกลุ่ม ปลูกฝังอุดมการณ์เด็กดี มีจิตสำนึกความรับผิดชอบและความภาคภูมิใจในสถาบันตั้งแต่วัยเยาว์

ตัวอย่างที่ 8

*ศิษย์ ช.ร.ก. **ต้อง**อดทนขยันประหยัด*

(Choeng Chum Ratnukoon Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลเชิงชุมราษฎร์นุกูล พบการใช้ทัศนภาวะแสดงความจำเป็นคำว่า **ต้อง** ซึ่งมีระดับความบังคับที่เข้มแข็งและเด็ดขาดกว่า จง สื่อให้เห็นความคาดหวังที่ชัดเจน และการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงสามประการ คือ **อดทน ขยัน ประหยัด** เป็นการสร้างมาตรฐานพฤติกรรมที่ชัดเจนและไม่มีทางเลือก ทำให้นักเรียนตระหนักว่าการเป็นศิษย์ของสถาบันนี้มาพร้อมกับความรับผิดชอบ

ในการประพฤติตนตามคุณค่าเหล่านี้อย่างเคร่งครัด สะท้อนปรัชญาการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังวินัยและคุณธรรมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ตัวอย่างที่ 9

*รักศักดิ์ศรี**มิ**ยอมให้ใครหยามหมิ่น*

(Prachuap Khiri Khan Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ แสดงให้เห็นการใช้ทัศนภาวะปฏิเสธ คำว่า **มิยอม** ซึ่งสื่อถึงความมุ่งมั่นและจุดยืนที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหว ความตั้งใจที่จะต่อต้านและปกป้องศักดิ์ศรีอย่างเด็ดเดี่ยว ไม่ว่าจะเผชิญสถานการณ์ใด ปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักว่าศักดิ์ศรีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องรักษาไว้ด้วยความเข้มแข็งและความกล้าหาญ สะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่ให้ความสำคัญกับเกียรติและความภาคภูมิใจในตนเอง

3. กลวิธีการอ้างถึง

การอ้างถึง (Referencing) (Simpson, 1993, as cited in Angkapanichkit, 2014) เป็นหนึ่งในกลไกการเชื่อมโยงข้อความ อาจเป็นชื่อบุคคลก็ได้ หรือการใช้สรรพนาม (Pronoun) ซึ่งโดยมากมักเป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 รวมไปถึงคำบ่งชี้ต่าง ๆ เช่น นี่ นั่น โน่น นี้ ซึ่งคำเหล่านี้แสดงมุมมองของผู้พูดต่อสิ่งที่กล่าวถึงไม่เหมือนกัน ขณะเดียวกันการอ้างถึงอาจมิใช่บุคคลก็ได้ อาจเป็นสิ่งของ สิ่งไม่มีชีวิตต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงมุมมองของผู้ที่พูดที่มีต่อสิ่งของหรือบุคคลที่กำลังพูดถึง กลวิธีการอ้างถึงนี้ได้สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีที่ต้องมีความรักและศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่กับสถาบันการศึกษา ดังตัวอย่างที่ปรากฏต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10

***หลวงพ่อขาว**เป็นศรีสง่า ต่างศรัทธาเคารพเลื่อมใส*

(Phra Nakhon Si Ayutthaya Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำถิ่น คือ **หลวงพ่อขาว** ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญของพระนครศรีอยุธยา เพื่อเชื่อมโยงสถาบันการศึกษาเข้ากับศาสนาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การอ้างถึงนี้ทำหน้าที่ยึดมอำนาจทางศาสนามาสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่โรงเรียน สร้างความรู้สึกปลอดภัยและได้รับการปกป้องจากพลังเหนือธรรมชาติ และปลูกฝังความศรัทธาและความเคารพในพุทธศาสนา ซึ่งการอ้างถึงนี้สื่อให้เห็นถึงอุดมการณ์เด็กดีที่มีความรักและศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่สถาบันแห่งนี้ได้กำหนดให้เป็นพระพุทธรูปประจำโรงเรียน

ตัวอย่างที่ 11

***หลวงพ่อเสือ** บริจาคที่พึ่ง นับเป็นมิ่ง มงคล ชนยินดี*

(Lom Kao Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการอ้างถึงเกจิอาจารย์ผู้ก่อตั้ง คือ **หลวงพ่อเสือ** เพื่อเชื่อมโยงสถาบันการศึกษากับบารมีของพระสงฆ์

และการภุศล การระบุการกระทำเฉพาะเจาะจงว่า บริจาคที่พิง เป็นการถ่ายทอดประวัติศาสตร์การก่อตั้งและปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีให้นักเรียนระลึกถึงผู้มีพระคุณ การใช้คำว่า มิ่งมงคล และ ชนยินดี ยกระดับการบริจาคให้เป็นมากกว่าการให้ทรัพย์สิน แต่เป็นพรและความสุขที่แผ่ไปสู่ชุมชน สะท้อนคุณค่าทางพุทธศาสนาเรื่องการให้ทานและการสร้างบุญ ทำให้โรงเรียนกลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากจิตศรัทธาและการเสียสละ

ตัวอย่างที่ 12

*ยึดมั่นใน**ศาสนา**เป็นศักดิ์ศรี พึ่ง**เศรษฐกิจพอเพียง***
เลี้ยงชีวีเรารู้รักสามัคคีไม่เสื่อมคลาย

(Mujalinthawapiwihan Anuban School, 2025).

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลมุจลินทวาปีวิหาร จังหวัดปัตตานี แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการอ้างถึงสถาบันหลักของชาติ คือ **ศาสนา**และ**ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การอ้างถึงศาสนาเป็นการอ้างถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเชื่อมโยงสถาบันการศึกษากับพระราชดำริและภูมิปัญญาไทย สะท้อนการผสมผสานระหว่างหลักธรรมทางศาสนากับแนวทางการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความสามัคคี เพื่อให้เด็กเป็นคนดีตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

4. กลวิธีการใช้คำอุปมา

การใช้อุปมา (simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ที่เข้าด้วยกัน เพื่อเชื่อมโยงความคิดของผู้อ่าน เห็นภาพได้ดีขึ้น ความเปรียบในลักษณะนี้มักมีคำเชื่อมโยงสองสิ่งนำมาเปรียบเทียบกัน ได้แก่ เหมือน ดุจ ดัง ปาน ประหนึ่ง ราวกับ เช่น ประดุจ ฯลฯ (หทัยวรรณ ไชยะกุล, 2544: 13) จากการวิเคราะห์กลวิธีการใช้อุปมา พบการใช้คำอุปมาเพื่อเปรียบโรงเรียนกับสิ่งต่าง ๆ ที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ความเป็นเลิศทางวิชาการ ความเข้มแข็ง ความกล้าหาญ ดังตัวอย่างที่ปรากฏต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 13

*โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด **ดั่งเพชรน้ำหนึ่ง**ของภาคอีสาน*

(Roi Et Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีอุปมาผ่านคำว่า **ดั่ง** เพื่อเปรียบเทียบโรงเรียนกับ **เพชรน้ำหนึ่ง** ซึ่งสื่อถึงคุณภาพสูงสุด ความมีค่า ความหายาก และความเป็นเลิศที่ไม่มีใครเทียบได้ การระบุขอบเขตว่าเป็นของภาคอีสาน เป็นการสร้างความภาคภูมิใจในระดับภูมิภาค ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเรียนอยู่ในสถาบันที่ดีที่สุดของภาค สร้างแรงจูงใจในการรักษามาตรฐานและพัฒนาตนเองให้สมกับสถานะอันทรงเกียรติ อุปมานี้ยังสะท้อนอุดมการณ์เด็กดีด้านความเป็นเลิศทางการศึกษาและการแข่งขันที่สถาบันการศึกษาต้องการปลูกฝังให้แก่นักเรียนตั้งแต่วัยเยาว์

ตัวอย่างที่ 14

*เลือดชมพูน้ำเงินพิศเพลินสดใส เลิศฟิไลใจ**สุดแกร่งดั่งสิงขร***

(Phen Prachanukoon Anuban School, p.2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลเพ็ญประชานุกูล จังหวัดอุดรธานี แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีอุปมาผ่านคำว่า **ดั่ง** เพื่อเปรียบเทียบความแข็งแกร่งทางจิตใจของนักเรียนกับ **สิงขร** ที่มีความหมายว่า สิงโต ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สากลของความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง อำนาจ และความเป็นผู้นำ กลวิธีนี้สื่อว่านักเรียนแม้จะมีความสวยงามและสดใส พิศเพลินสดใส เลิศฟิไล แต่ภายในมีพลังและความมุ่งมั่นที่แข็งแกร่งเหมือนสิงโต ปลูกฝังอุดมการณ์ให้เด็กมีความเข้มแข็งทางจิตใจ ความกล้าหาญ และความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สะท้อนการผสมผสานระหว่างความงดงามภายนอกกับพลังภายในที่สมดุล

5. กลวิธีการใช้คำอุปลักษณ์

การใช้อุปลักษณ์ (metaphor) คือ การเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่ง โดยที่ทั้งสองเป็นสมาชิกของกลุ่มทางความหมายที่ต่างกัน เรียกสิ่งที่เป็นต้นแบบของการเปรียบว่า “แบบเปรียบ” หรือ “แวดวงความหมายต้นทาง” และเรียกสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบว่า “สิ่งที่ถูกเปรียบ” หรือ “แวดวงความหมายปลายทาง” (Phakdeephasuk, 2019) จากการวิเคราะห์กลวิธีการใช้อุปลักษณ์ พบว่า การใช้คำอุปลักษณ์ในวรรณกรรมเพื่อเปรียบ ที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ได้แก่ ความเป็นเลิศทางวิชาการ ใฝ่เรียนรู้ และศรัทธาในศาสนา ดังตัวอย่างปรากฏต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 15

*ปทุม**เทียนนำทาง**ดั่งแสงทอง ฉายสาด**ส่องสว่าง**กล้าวิชาการ*

(Wat Bang Nang Bun Anuban School, 2025).

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลวัดบางนางบุญ แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีอุปลักษณ์โดยถ่ายโอนคุณสมบัติของ **แสงสว่าง** สื่อว่าการศึกษาเป็นแสงสว่างที่ขับไล่ความมืดมิด นำทางชีวิต ทำให้มองเห็นความจริง และให้ความหวัง อุปลักษณ์นี้เชื่อมโยงกับปรัชญาพุทธที่มองความรู้เป็นแสงสว่างแห่งปัญญา และสะท้อนบทบาทของโรงเรียนในฐานะผู้ให้แสงสว่าง **ดั่งเทียน** ที่ส่องนำทางให้แก่เยาวชน คำว่า **ปทุมเทียน** ยังเป็นการเล่นคำจากชื่อจังหวัดปทุมธานี การใช้อุปลักษณ์นี้สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่สำคัญ ได้แก่ อุดมการณ์ความเป็นเลิศทางวิชาการ และการแสวงหาความรู้ แสงสว่างสัญลักษณ์ของความรู้และปัญญา สื่อว่าเด็กดีต้องใฝ่เรียนรู้ มีความกระหายในการศึกษาหาความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการเป็นผู้ใฝ่รู้และรักการเรียนรู้

ตัวอย่างที่ 16

*เป็นศูนย์รวมใจผสานนาม อนุบาลศรีสุทโธดุจ**ร่มโพธิ์ทอง***

(Si Sutho Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลศรีสุโท แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีอุปลักษณ์โดยถ่ายโอนคุณสมบัติของ ต้นโพธิ์ ซึ่งเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ใต้ร่มเงา มาสู่โรงเรียน ที่ต้องการสื่อให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความคุ้มครอง ความรู้และปัญญา และความศักดิ์สิทธิ์ทางจิตวิญญาณ คำว่า **โพธิ์ทอง** เป็นการยกระดับความศักดิ์สิทธิ์ให้สูงสุด สื่อถึงความมีค่าอันประเสริฐ และการเป็นศูนย์รวมใจ เสริมความหมายว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณที่รวมคนเข้าด้วยกัน การใช้อุปลักษณ์นี้สื่ออุดมการณ์เด็กดีที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และนโยบายคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้แก่ ความรักและศรัทธาในศาสนา การเชื่อมโยงกับต้นโพธิ์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของพุทธศาสนา ปลูกฝังความศรัทธาและความเคารพในศาสนาตั้งแต่วัยเยาว์ สอดคล้องกับนโยบายเด็กดีที่เน้นความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

6. กลวิธีการใช้สัญลักษณ์

การใช้สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยใช้คำอื่นแทนคำที่ใช้เรียกนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและตีความ ซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป (Jitjamnong, 1984, p. 184) จากการวิเคราะห์กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ พบกลวิธีการใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดี ได้แก่ ความเข้มแข็ง ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความรักสถาบัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 17

เขียว*คือพลัง****ขาว****คือความดี*

(Hong Yok Bamrung Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์การใช้สัญลักษณ์สีนี้สื่อสารอุดมการณ์เด็กดีที่สอดคล้องกับนโยบายเด็กและเยาวชนคนดีของแผ่นดิน ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในหลายมิติ ได้แก่ **พลัง** จากสีเขียวสะท้อนความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ความมีพลังในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมถึงความมีชีวิตชีวาและความสามารถ ในการเติบโตอย่างเต็มศักยภาพ ขณะที่ **ความดี** จากสีขาวสื่อถึงมิติความซื่อสัตย์และมีวินัย ความบริสุทธิ์ทางจิตใจ การยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และความดีงามที่ปราศจากมลทิน การผสมผสานระหว่างสองสีนี้สะท้อนอุดมการณ์ของเด็กดี คือ ความเข้มแข็ง ความซื่อสัตย์ และมีวินัย ควบคู่ไปกับความบริสุทธิ์และความดีงามทางจิตใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ตัวอย่างที่ 18

ต้นจาน*สัญลักษณ์ไม้มงคล ศิษย์ทุกคนเคารพรักสถาบัน*

(Rattanaburi Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ที่ว่า ต้นจานสัญลักษณ์ไม้มงคล ศิษย์ทุกคนเคารพรักสถาบัน แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีสัญลักษณ์ผ่าน ต้นจาน ซึ่งเป็นพฤกษาสัญลักษณ์ท้องถิ่นที่ถูกกำหนดอย่างชัดเจนว่าเป็น ไม้มงคล สื่อถึงความเป็นสิริมงคล ความศักดิ์สิทธิ์ ความคงทน และรากฐานที่มั่นคง ต้นจานในวัฒนธรรมไทยมักปลูกในวัดและสถานที่สำคัญ เป็นสัญลักษณ์

ของความร่มเย็นและพรแห่งสวรรค์ การระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นสัญลักษณ์ แสดงถึงการสอนความหมายของระบบสัญลักษณ์โดยตรง ทำให้นักเรียนเรียนรู้ว่าต้นจานไม่ใช่เพียงต้นไม้ธรรมดา แต่เป็นตัวแทนของสถาบันและคุณค่าที่ต้องเคารพรัก ประโยคที่สอง ศิษย์ทุกคนเคารพรักสถาบัน เชื่อมโยงสัญลักษณ์กับพฤติกรรมที่คาดหวัง สะท้อนการใช้ธรรมชาติท้องถิ่นเป็นสื่ออุดมการณ์เด็กดีที่ปลูกฝังความจงรักภักดีและความผูกพันต่อสถาบัน

7. กลวิธีการตั้งชื่อ

กลวิธีการตั้งชื่อ (naming strategies) เป็นกลไกทางภาษาที่ใช้ในการกำหนดชื่อเรียกบุคคล สถานที่ สถาบัน หรือสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเจตนาและมีความหมาย การตั้งชื่อไม่ใช่เพียงการระบุหรือแยกแยะสิ่งหนึ่ง จากอีกสิ่งหนึ่ง แต่เป็นการสร้างอัตลักษณ์ ถ่ายทอดคุณค่า เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ และสะท้อนอุดมการณ์เด็กดี ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที ความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง ความพอเพียง และมีจิตสาธารณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 19

*อนุบาล**พระยาประเสริฐสุนทราศรัย***

(Phraya Prasert Suntharasai Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อ พบว่า ชื่อโรงเรียน **อนุบาลพระยาประเสริฐสุนทราศรัย** แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ คือ **พระยาประเสริฐสุนทราศรัย** (เกิด แก้วบรรจง) นักการศึกษาและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5-6 ผู้มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานระบบการศึกษาสมัยใหม่ของไทย การใช้ราชทินนามเต็ม (พระยาประเสริฐสุนทราศรัย) เป็นการแสดงความเคารพสูงสุดและยืมบารมีจากบุคคลผู้มีเกียรติยศ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ สื่ออุดมการณ์เด็กดีด้านความกตัญญูกตเวที และเชื่อมโยงสถาบันการศึกษากับประวัติศาสตร์การศึกษาไทย ทำให้นักเรียนตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของมรดกอันทรงคุณค่าและมีหน้าที่สืบสานเกียรติยศของผู้ก่อตั้ง

ตัวอย่างที่ 20

*อนุบาล**วัดไชยชุมพลชนะสงคราม***

(Wat Chai Chumphon Chana Songkhram School, 2025)

จากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อ พบว่าชื่อโรงเรียน **อนุบาลวัดไชยชุมพลชนะสงคราม** แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการตั้งชื่อตามวัดที่มีชื่อเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์การสงคราม คำว่า **ไชยชุมพล** และ **ชนะสงคราม** สื่อถึงความกล้าหาญ ความแข็งแกร่ง การร้องเพลงมาร์ชชื่อโรงเรียนที่มีคำว่า **ไชยชุมพล** และ **ชนะสงคราม** ทุกเช้าปลูกฝังอุดมการณ์เด็กดีด้านความกล้าหาญ และความเข้มแข็งทางจิตใจ ให้แก่นักเรียนตั้งแต่วัยเรียน แม้ว่าเด็กในวัยนี้อาจยังไม่เข้าใจความหมายทางประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง แต่การทำซ้ำคำที่มีพลัง เช่น ชัยชนะ และชนะสงคราม สร้างความรู้สึกเชิงบวกเกี่ยวกับความแข็งแกร่ง ความไม่ย่อท้อ และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค

ตัวอย่างที่ 21

*อนุบาล**ลานสัก***

(Lan Sak Anuban School, 2025)

จากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อ พบว่า ชื่อโรงเรียน **อนุบาลลานสัก** แสดงให้เห็นการใช้กลวิธีการตั้งชื่อตามภูมินามท้องถิ่น คำว่า **ลานสัก** หมายถึงพื้นที่ราบกว้างที่มีต้นสักขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก สะท้อนลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของท้องถิ่นในอดีต การตั้งชื่อนี้เชื่อมโยงสถาบันการศึกษากับประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ทางภูมิศาสตร์ของชุมชน สร้างความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ต้นสักในวัฒนธรรมไทยยังเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคง ความคงทน และคุณค่าทางเศรษฐกิจ การร้องเพลงมาร์ชชื่อนี้จึงเป็นการสื่ออุดมการณ์และปลูกฝังรู้จักและภาคภูมิใจในรากเหง้าทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของบ้านเกิด ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ นโยบาย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ความรักชาติและท้องถิ่น ผ่านการปลูกฝังความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความเป็นคนไทย การอยู่อย่างพอเพียง ผ่านการเรียนรู้ภูมิปัญญาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน ความเข้มแข็ง ผ่านสัญลักษณ์ต้นสักที่สื่อถึงความมั่นคง ความคงทน และความอดทน และจิตสาธารณะ ผ่านความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย พบว่า เพลงมาร์ชเป็นกลไกทางวาทกรรมที่ทรงพลังในการหล่อหลอมจิตสำนึกแก่เด็กไทยตั้งแต่วัยอนุบาล ผ่านการใช้กลวิธีทางภาษา 7 ประเภท ได้แก่ 1. กลวิธีทางศัพท์ ที่สร้างความสัมพันธ์และอัตลักษณ์ผ่านการเรียกชื่อและเรียกขาน 2. กลวิธีการใช้ทัศนภาวะ ผ่านคำสั่งและความจำเป็น 3. กลวิธีการอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสถาบันหลัก 4. กลวิธีการใช้คำอุปมา ที่เปรียบเทียบกับสิ่งมีค่า 5. กลวิธีการใช้อุปลักษณ์ ที่ถ่ายโอนความหมาย และ 6. กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ และ 7. กลวิธีการตั้งชื่อ

จากผลการศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้ 1. ด้านกลวิธีทางภาษา สอดคล้องกับการศึกษาของ Angkapanichkit (2014, 2018) ที่เน้นย้ำว่ากลวิธีทางภาษาเป็นกระบวนการเลือกใช้ภาษาอย่างมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อความหมายและอุดมการณ์ โดยการวิเคราะห์ไม่ใช่เพียงลักษณะภาษาในข้อความเท่านั้น แต่รวมถึงการเปิดเผยความคิดที่แฝงอยู่ในข้อความด้วย การศึกษาครั้งนี้ขยายขอบเขตการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวไปสู่วรรณกรรมเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาล ซึ่งเป็นบริบทที่ยังไม่เคยมีการศึกษาด้านกลวิธีทางภาษามาก่อน 2. ด้านอุดมการณ์และการปลูกฝัง การศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ Sroi Kutruea (2018) ที่พบว่าเพลงมาร์ชมีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่ออุดมการณ์เด็กดีด้านเกียรติภูมิ ได้แก่ ชื่อเสียงของโรงเรียน ความเป็นเลิศทางวิชาการ ความใฝ่เรียนรู้ รวมถึงประวัติและบุคคลสำคัญของโรงเรียน ที่สื่อถึงอุดมการณ์ความกตัญญูกตเวที ความรัก ความสามัคคี และมีจิตสาธารณะ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ขยายผลไปไกลโดยไม่เพียงแต่วิเคราะห์การเลือกใช้คำศัพท์ แต่ยังรวมถึงกลวิธีทางภาษาที่หลากหลายและครอบคลุม รวมทั้งแสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ที่ถ่ายทอดมีมิติที่กว้างขวางกว่าเพียงเกียรติภูมิของสถาบัน แต่รวมถึงการสร้างอัตลักษณ์แห่งความเป็นพลเมืองที่ดี นอกจากนี้กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย มีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่นโดยมีขอบเขตที่กว้างและ

ครอบคลุม วิเคราะห์เพลงมาร์ชจากโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด รวม 194 เพลง ใน 6 ภูมิภาค พบว่า แต่ละภูมิภาคมีความโดดเด่นของอุดมการณ์ที่สะท้อนบริบททางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) ภาคตะวันตกโดดเด่นด้านอุดมการณ์เกียรติภูมิและชัยชนะทางการทหาร สะท้อนประวัติศาสตร์การสงครามและตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ 2) ภาคใต้เน้นความสามัคคี ความเข้มแข็ง และการยึดมั่นในศาสนาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวและความเคารพในความหลากหลาย 3) ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดดเด่นด้านความผูกพันกับท้องถิ่นและภูมิปัญญา ผ่านการตั้งชื่อตามภูมินามและทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมเน้นความสัมพันธ์แบบครอบครัวผ่านคำเรียกขาน “น้องพี่” และ “ลูก” และยังมีการเปรียบเทียบโรงเรียนกับ “เพชรน้ำหนึ่งของภาคอีสาน” แสดงความภาคภูมิใจในระดับภูมิภาค 4) กรุงเทพมหานครและภาคกลางเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการและความทันสมัย และการตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์การศึกษา สะท้อนความเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาระดับชาติ และ 5) ภาคตะวันออกแสดงความโดดเด่นในการผสมผสานระหว่างความทันสมัยกับการอนุรักษ์ สะท้อนบริบทของภูมิภาคที่มีทั้งพื้นที่อุตสาหกรรมและพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ ความแตกต่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เพลงมาร์ชสามารถตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของแต่ละภูมิภาค ในขณะที่ยังคงรักษาอุดมการณ์หลักร่วมกันทั่วประเทศ ได้แก่ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเป็นเลิศทางวิชาการ วินัย คุณธรรม และความสามัคคี

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สามารถสะท้อนแง่มุมกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีในเพลงมาร์ชโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทย ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในวรรณกรรมหรือตัวบทประเภทอื่น โดยใช้กรอบแนวคิดกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์เด็กดีที่หลากหลายยิ่งขึ้น

References

Angkapanichkit, C. (2018). **Text Analysis** (2nd ed.). Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Angsuviriya, C. (2008). **Femininity in Women’s Magazine (1948-1996): education The relationship between language and ideology** [Doctoral dissertation]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Chamwong, W. (2015). **The Strategies of Using language in cosmetic Advertising** (Research Report). Rajamangala Rattanakosin University. (In Thai)

Chitchamnong, D. (1984). **Aesthetics in Thai.** Kledthai. (In Thai)

Hongladarom, K. (2000). **A Perspective on Ethnic Minorities in Thailand: A Study The relationship between language and ideology** (Research Report). Chulalongkorn University. (In Thai)

Iammanon, C. (2006). **A study of discourse on people living with HIV/AIDS in Thai society: A critical discourse analysis** [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Intellectual Repository. https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2006.1949

Klinsuwan, K. (2013). **Differences between men and women in relationship advisory discourse on Salaprachakhom Webboard on www.pantip.com: A Critical Discourse Analysis** (Master' s thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)

Masavisut, N. , Sajjaphan, R. & Sukpanich, T. (1990). **Male to female. Contents Thai Concepts.** Sukhothai Thammathirat University. (In Thai)

Phakdeephasuk, S. (2019) **Discourse of femininity in health and beauty magazines in Thai.** (Research Report). Thailand Science Research and Innovation. (In Thai)

Pongudom, R. (2005). **The relationship between language and values about beauty: a study of Advertising Discourse on Cosmetic in Thai** [Master' s thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Royal Institute. (2011). https://dict.longdo.com. (In Thai)

Sroikuduea, T. (2018). **Lexical choices for conveying prestige ideology in school march songs** [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Intellectual Repository. https://www.chula.ac.th/en/research-and-innovation/cuir/ (In Thai)

Rungruangying, P. (2017). **Discourse and Ideology Analysis in Female Homosexuality in the @tom actz Magazines** [Master' s thesis]. Mahasarakham University. (In Thai).

Rakmani, S. (2008). **Literary Language** (3rd ed.) Sai Namjai. (In Thai)

Swasburi , A. (1990). **Counselling column in Thai magazine in reflecctng role and status of Thai women** [Master' s thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Worakhot, S. (1999). **Women's Perspective in Sriburapa's Novel** [Master' s thesis]. Mahasarakham University. (In Thai).

กลวิธีทางภาษาเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ในการขายสินค้าออนไลน์: กรณีศึกษา “พิมรี่พาย”

The Linguistic Strategies for Identity Construction in Online Product Sales: A Case Study of ‘Pimrypie’

รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์[1*] / เชิดชัย อุดมพันธ์[2]

Radchadaporn Tantasit[1*] / Cherdchai Udomphan[2]

[1-2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี 94000, ประเทศไทย

[1-2]Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani 94000, Thailand

**Corresponding author. E-mail: radchadaporntantasit@gmail.com*

Received: January 6, 2025
Revised: March 14, 2026
Accepted: March 19, 2026

Abstract

This research article aims to analyze the linguistic strategies employed by the Thai online seller “Pimrypie” in constructing a self-made entrepreneurial identity on digital platforms. Drawing on perspectives from language use and identity construction, the study analyzes nine popular livestream videos broadcast between January and September 2024. The data were analyzed using a qualitative descriptive-analytical approach.

The findings reveal two main aspects. First, nine types of linguistic strategies are identified in the livestream discourse: lexical choices, narrative strategies, speech acts, comparison, intertextuality, referencing, emphatic structures, stance expressions, and presupposition. These strategies are used to communicate and reinforce five core identity themes: diligence, a difficult life background, affordable product pricing, social contribution, and filial gratitude. Second, the findings highlight the social contexts that support these identity themes. The construction of Pimrypie’s identity reflects a dynamic process of digital identity formation in online media spaces, where the seller’s role evolves from an ordinary vendor to a socially influential online entrepreneur in Thai society. In particular, the use of direct, intense, and informal language plays a significant role in fostering emotional closeness and shared understanding with consumers. Such linguistic practices

align with the culture of digital commerce platforms, which value authenticity and personal branding. Furthermore, this process of identity construction can be interpreted through Goffman's dramaturgical perspective, which explains how individuals adjust their roles and self-presentation according to audiences and social contexts to manage impressions and construct desired identities in public online spaces.

Key words: Online Product Sales, Pimrypie, Identity Construction, Language Use

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาของ "พิมรี่พาย" ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์การเป็นผู้ประกอบการแบบสร้างตัวตน (Self-Made) บนแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการใช้ภาษา และแนวคิดอัตลักษณ์ เก็บข้อมูลจากวิดีโอไลฟ์สดยอดนิยม 9 คลิป ระหว่างเดือนมกราคม–กันยายน 2024 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยปรากฏ 2 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีทางภาษาพบ 9 ประเภท ได้แก่ การเลือกใช้คำและวลี การใช้เรื่องเล่า การใช้วัจนกรรม การใช้การเปรียบเทียบ การใช้สหบท การอ้างถึง การใช้โครงสร้างเน้นย้ำ การใช้คำแสดงทัศนะภาวะ การใช้มูลบท เพื่อสื่อสารและย้ำชุดความคิดหลัก 5 ประการ ได้แก่ การเป็นคนขยัน การมีพื้นฐานชีวิตลำบาก การขายสินค้าราคาย่อมเยา การทำประโยชน์เพื่อสังคม และความกตัญญูต่อบุพการี และบริบททางสังคมที่สนับสนุนชุดความคิดของพิมรี่พาย พบว่า การสร้างอัตลักษณ์ของพิมรี่พายสะท้อนกระบวนการก่อรูปอัตลักษณ์ดิจิทัลของผู้ขายในพื้นที่สื่อออนไลน์ที่มีลักษณะพลวัตและปรับเปลี่ยนตามบทบาทและสถานการณ์ทางสังคม จากแม่ค้าทั่วไปสู่การเป็นผู้ประกอบการออนไลน์ที่มีอิทธิพลในสังคมไทย ทั้งนี้ กลวิธีทางภาษาที่มีลักษณะตรงไปตรงมา เข้มข้นและไม่เป็นทางการมีบทบาทในการสร้างความใกล้ชิดและความรู้สึกร่วมกับผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมการค้าบนแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ให้คุณค่ากับความจริงใจและการสร้างแบรนด์ส่วนบุคคล นอกจากนี้ กระบวนการประกอบสร้างตัวตนดังกล่าวยังสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดทฤษฎีการแสดงละครของกอฟแมน ซึ่งอธิบายว่าปัจเจกบุคคลมีการปรับบทบาทและการแสดงออกของตนให้สอดคล้องกับผู้ชมและบริบททางสังคม เพื่อจัดการความประทับใจ (impression management) และสร้างอัตลักษณ์ตามที่ต้องการในพื้นที่สาธารณะของสื่อออนไลน์

คำสำคัญ: การขายสินค้าออนไลน์, พิมรี่พาย, การประกอบสร้างอัตลักษณ์, การใช้ภาษา

บทนำ

ในสังคมไทยยุคดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่สำคัญที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะการซื้อขายสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ขายและผู้บริโภคสามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้โดยตรงและทันทีผ่านการถ่ายทอดสด (live streaming) การสื่อสารลักษณะดังกล่าวไม่เพียงทำหน้าที่เป็นช่องทางทางการตลาดเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ของการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ขายกับผู้บริโภค ตลอดจนการนำเสนออัตลักษณ์ของผู้ขายผ่านภาษาในบริบทการสื่อสารดิจิทัลร่วมสมัย

จากการศึกษางานวิจัยด้านอัตลักษณ์บุคคลในโลกดิจิทัลจำนวนมาก พบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ของบุคคลในโลกดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแพลตฟอร์มดังกล่าวเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ที่ต้องการ ตามอย่างอิสระ ซึ่งส่งผลต่อการได้รับการยอมรับในสังคมและความภาคภูมิใจในตนเอง (Rosana & Fauzi, 2024) อัตลักษณ์ดังกล่าวมักถูกประกอบสร้างผ่านกระบวนการทางวาทกรรม โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการสื่อสารและการสร้างความหมายในบริบททางสังคมต่าง ๆ ขณะเดียวกัน วาทกรรมและอุดมการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการนำเสนออัตลักษณ์ของบุคคลในพื้นที่สื่อออนไลน์ เช่น การสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านความคิดเห็นในพื้นที่สื่อออนไลน์ซึ่งสะท้อนอุดมการณ์และความคิดทางสังคมผ่านการปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้สื่อ (Liu, 2022) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับมุมมองของ Turkle (1997) ที่เสนอว่า มนุษย์ใช้ภาษาและสื่อผสม (multimedia) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความหมายและการนำเสนอตัวตน (self-presentation) ในโลกดิจิทัล โดยบุคคลสามารถสร้างตัวตนขึ้นได้หลายรูปแบบผ่าน “ชิ้นส่วน” (objects) ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ตัวตนดิจิทัลเหล่านี้อาจสะท้อนตัวตนที่แท้จริงของบุคคลบางส่วน หรืออาจเป็นเพียงการสร้างภาพแทนของตัวตนในบริบทการสื่อสารเฉพาะสถานการณ์ก็ได้

ในบริบทของประเทศไทย ผู้ขายสินค้าออนไลน์จำนวนมากที่ใช้การถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการนำเสนอสินค้าและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภค หนึ่งในบุคคลที่ได้รับความสนใจอย่างมากคือ พิมรดาภรณ์ เบญจวัฒนะพัชร์ หรือที่รู้จักในนาม “พิมรี่พาย” ซึ่งเป็นผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในวงกว้าง จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับผู้ขายสินค้าออนไลน์ในสื่อเฟซบุ๊กไลฟ์ พบว่า พิมรี่พายเป็นผู้ขายที่เป็นที่รู้จักของผู้ตอบแบบสอบถามถึง ร้อยละ 98 จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 1,425 คน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลและการรับรู้ของสาธารณชนต่อบุคคลดังกล่าวในสังคมไทย ความโดดเด่นของพิมรี่พายยังสะท้อนผ่านจำนวนผู้รับชมการถ่ายทอดสดในระดับสูง โดยคลิปการถ่ายทอดสดขายสินค้าหลายรายการมียอดรับชมมากกว่าหนึ่งล้านครั้ง และบางคลิปมียอดรับชมสูงถึงหลายล้านครั้ง เช่น 1.3 ล้านครั้ง 2.6 ล้านครั้ง และ 5.1 ล้านครั้ง เป็นต้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การสื่อสารของผู้ขายไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเสนอขายสินค้าเท่านั้น หากแต่ยังสามารถดึงดูดความสนใจและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชมจำนวนมากในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาลักษณะการสื่อสารในการถ่ายทอดสดขายสินค้า พบว่า ความสำเร็จของพิมรี่พายมีความสัมพันธ์กับ ลักษณะการใช้ภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผู้ขายมักใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะตรงไปตรงมา รุนแรงแฝงอารมณ์ขัน หรือใช้ถ้อยคำเชิงท้าทายและตำหนิผู้ชมในบางบริบท เช่น การกล่าวว่า “ยังไม่ขายหรอกจนกว่าแชร์จะครบพัน” “ซื้อไปเถอะอีดอก ของดีราคานี้หาที่ไหนไม่ได้แล้ว” “กดแชร์ก่อนเพื่อนเดี๋ยวกูลดให้ ถูกกว่านี้กูก็แจกแล้ว อีดอก!” ถ้อยคำดังกล่าวสะท้อนกลวิธีการสื่อสารที่ผสมผสานระหว่างการตำหนิ การหยอกล้อ และอารมณ์ขัน ซึ่งแม้จะมีลักษณะเป็นภาษาหยาบหรือไม่เป็นทางการ แต่กลับสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองและความสนุกสนานในการสื่อสาร ทำให้ผู้ชมรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ขายและเกิดการมีส่วนร่วมกับการถ่ายทอดสดมากยิ่งขึ้น

ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวแตกต่างจากรูปแบบการสื่อสารในการขายสินค้าแบบดั้งเดิม ซึ่งมักเน้นความสุภาพ การยกย่องลูกค้า และการนำเสนอคุณสมบัติของสินค้าอย่างเป็นทางการ การใช้ภาษาของพิมรี่พายจึงสะท้อนรูปแบบวาทกรรมการขายสินค้าออนไลน์ที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ผู้ขายไม่ได้เพียงนำเสนอสินค้าเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษาเพื่อสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม สร้างความรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสื่อสารของพิมรี่พายยังสะท้อนให้เห็นกระบวนการประกอบสร้าง

อัตลักษณ์ (identity) และการถ่ายทอด ชุดความคิดหรืออุดมการณ์ (ideology) ผ่านวาทกรรมการขายสินค้าออนไลน์ เช่น การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จจากความพยายามของตนเอง การสร้างภาพแทนของผู้หญิงในอุดมคติ หรือการนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งปรากฏผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำ การเล่าเรื่อง และกลวิธีการสื่อสารต่าง ๆ ในระหว่างการถ่ายทอดสด การนำเสนออัตลักษณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างภาษา อัตลักษณ์ และอุดมการณ์ในบริบทของการสื่อสารออนไลน์ (AlMamoory & Khazaali, 2024)

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาทางภาษาศาสตร์ในภาษาไทยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการวิเคราะห์การใช้ภาษาในบริบทการสื่อสารรูปแบบอื่น เช่น การสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารในกระบวนการยุติธรรม หรือการสื่อสารในสื่อมวลชน ขณะที่การศึกษาการใช้ภาษาในบริบทการขายสินค้าออนไลน์ผ่านการถ่ายทอดสดยังปรากฏอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา อัตลักษณ์ และอุดมการณ์ ในวาทกรรมการขายสินค้าออนไลน์ของบุคคลที่มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาในการขายสินค้าออนไลน์ของพิมรี่พาย เพื่อวิเคราะห์ว่าการใช้ภาษาในบริบทการถ่ายทอดสดขายสินค้าดังกล่าวมีลักษณะอย่างไร และการใช้ภาษาเหล่านั้นมีบทบาทในการประกอบสร้างอัตลักษณ์และถ่ายทอดอุดมการณ์ในวาทกรรมการขายสินค้าออนไลน์ในสังคมไทยร่วมสมัยอย่างไร การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางภาษาในบริบทการสื่อสารใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมดิจิทัล และช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการศึกษาวาทกรรม การสร้างอัตลักษณ์ และการใช้ภาษาในบริบทการขายสินค้าออนไลน์ในสังคมไทยร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ในการขายสินค้าออนไลน์ของ “พิมรี่พาย”

ทบทวนวรรณกรรม

บทความวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์การสร้างอัตลักษณ์ในบริบทการสื่อสารออนไลน์ โดยการทบทวนวรรณกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งอธิบายกระบวนการก่อรูป การนำเสนอ และการต่อรองอัตลักษณ์ของผู้สื่อสารในพื้นที่สื่อดิจิทัล และ (2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งช่วยให้เห็นแนวโน้มของการศึกษา แนวทางการวิเคราะห์ และประเด็นสำคัญที่นักวิจัยให้ความสนใจในบริบทการสื่อสารร่วมสมัย ทั้งนี้ รายละเอียดของการทบทวนวรรณกรรมในแต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์

การศึกษาอัตลักษณ์ในมุมมองทางภาษาและวาทกรรมให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจว่า “อัตลักษณ์” มิได้เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างคงที่ หากแต่เป็นผลลัพธ์ของกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่ถูกประกอบสร้างผ่านการใช้ภาษาในบริบทของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม งานศึกษาหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า

ภาษาไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้อมูลหรือความคิดเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสื่อความหมายเกี่ยวกับตัวตน การจัดวางสถานะทางสังคม และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม (Phakdeephasook, 2018) ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอที่ว่า ภาษาและอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ เนื่องจากมนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการนิยามความหมายของตนเองและผู้อื่นตลอดกระบวนการดำรงชีวิตทางสังคม

ภายใต้กรอบการศึกษาด้านภาษาและวาทกรรม อัตลักษณ์จึงถูกมองว่าเป็นผลจากกระบวนการ “ประกอบสร้างความหมาย” (construction of meaning) ที่เกิดขึ้นผ่านระบบสัญญะทางวัฒนธรรมและการใช้ภาษาในการปฏิสัมพันธ์ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นระบบการให้ความหมาย ซึ่งทำให้สิ่งต่าง ๆ ในสังคมสามารถทำหน้าที่เป็นสัญญะที่สื่อความหมายเฉพาะได้ (Barker, 2004, as cited in Phakdipasuk, 2018) ด้วยเหตุนี้ ภาษาในฐานะเครื่องมือหลักของการสร้างและถ่ายทอดความหมายจึงมีบทบาทสำคัญในการก่อรูปและนำเสนออัตลักษณ์ของบุคคลในสังคม (Wetherell, 2010, as cited in Phakdipasuk, 2018) จากมุมมองดังกล่าว นักวิชาการได้อธิบายบทบาทของภาษาในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในหลายมิติ กล่าวคือ ภาษาอาจทำหน้าที่เป็น “ป้ายฉลาก” ที่ใช้ระบุอัตลักษณ์ของบุคคลหรือกลุ่มสังคม เป็น “ดรรชนี” ที่บ่งชี้สถานะทางสังคมและความเป็นสมาชิกของกลุ่ม และเป็น “เครื่องมือในการนำเสนออัตลักษณ์” ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางภาษา นอกจากนี้ ภาษา ยังทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการนำเสนอภาพตัวแทน (representation) และอุดมการณ์ (ideology) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างความหมายเกี่ยวกับตัวตนและกลุ่มสังคมต่าง ๆ (Phakdipasuk, 2018) กระบวนการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์มิได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว หากแต่เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษา วัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคม

แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ยังมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับแนวคิดด้านวาทกรรม โดยเฉพาะการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม อุดมการณ์ และอำนาจในสังคม แนวคิดดังกล่าวเสนอว่า วาทกรรมเป็นกลไกสำคัญที่กลุ่มผู้มีอำนาจใช้ในการถ่ายทอดและสร้างความชอบธรรมให้กับอุดมการณ์ ค่านิยม และวิถีปฏิบัติทางสังคม ซึ่งรวมถึงการกำหนดและสร้างความหมายของอัตลักษณ์ของบุคคลหรือกลุ่มสังคม (Panphothong, 2013) ดังนั้น ภาษา อัตลักษณ์ และวาทกรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่เกื้อหนุนกันในการอธิบายกระบวนการสร้างความหมายในสังคม และช่วยเปิดเผยนัยทางความคิดหรืออุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในกระบวนการสื่อสารได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น แนวคิดด้านภาษา วาทกรรม และอัตลักษณ์จึงชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์เป็นผลจากกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านการใช้ภาษาในการก่อรูป นำเสนอ และสื่อสารความหมายเกี่ยวกับตัวตนและผู้อื่นในบริบททางวัฒนธรรมและสังคม การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วาทกรรม และอุดมการณ์จึงเป็นกรอบสำคัญในการอธิบายกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทการสื่อสารร่วมสมัย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์

จากการทบทวนงานวิจัยจำนวน 11 เรื่องที่ศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ผ่านภาษาในสื่อรูปแบบต่าง ๆ พบว่าองค์ความรู้ในสาขานี้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยแนวทางการศึกษาค่อย ๆ ขยับจากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในสื่อโฆษณา ไปสู่การอธิบายกระบวนการประกอบสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ในบริบทวัฒนธรรมบริโภคและตราสินค้าที่มีความซับซ้อนมากขึ้น งานวิจัยช่วงแรกมุ่งศึกษาการใช้ภาษาในฐานะเครื่องมือโน้มน้าวใจในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ โดยชี้ให้เห็นว่ากลวิธีทางภาษา เช่น การใช้

คำโฆษณาสรรพคุณ การใช้คำแสลง การใช้ศัพท์เฉพาะ หรือการจัดวางจุดเน้นของเนื้อหา มีบทบาทสำคัญในการสร้างความน่าสนใจและกำหนดภาพลักษณ์ของสินค้าและผู้บริโภคในเชิงสัญลักษณ์ (Limkulakom, 1991) กล่าวได้ว่าในระยะนี้ ภาษาเริ่มถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงสินค้าเข้ากับความหมายทางสังคมและความคาดหวังของผู้บริโภค

ต่อมาในช่วงประมาณ พ.ศ. 2543–2555 แนวทางการศึกษาได้พัฒนาไปสู่การวิเคราะห์เชิงวาทกรรมและสัญญะวิทยามากขึ้น โดยงานวิจัยจำนวนหนึ่งให้ความสำคัญกับการอธิบายว่าสื่อโฆษณาและสื่อร่วมสมัยมีส่วนในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคลอย่างไร ทั้งในมิติของเพศ วัย และชนชั้น ตัวอย่างเช่น งานของ Julphongsathorn (2001) ชี้ให้เห็นบทบาทของกลยุทธ์การสร้างสรรค์และเนื้อหาสารในโฆษณานิตยสารไทย ขณะที่ Kittiwattanakul (2004) แสดงให้เห็นว่าสื่อโฆษณามีส่วนในการสร้างภาพแทนเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในสังคม และ Panlee (2002) ชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทางร่างกายของผู้หญิงถูกประกอบสร้างผ่านวัฒนธรรมบริโภคที่กำหนดมาตรฐานความงามและผลักดันให้ผู้หญิงปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ruangdechsakul (2006) ที่พบว่าสื่อโฆษณามีบทบาทสำคัญในการสร้างและตอกย้ำค่านิยมเกี่ยวกับบุคลิกภาพและความงามของชายชนชั้นกลาง ซึ่งผู้บริโภคมักรับเอาอัตลักษณ์ดังกล่าวโดยไม่รู้ตัว ขณะเดียวกัน งานวิจัยที่ศึกษาแฟชั่นและวัฒนธรรมเยาวชนได้ขยายประเด็นการศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ไปสู่บริบทของการบริโภคสินค้าและการแสดงออกผ่านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม งานของ Suksom (2007) และ Phanphitphat & Asawadechsakul (2015) แสดงให้เห็นว่า อัตลักษณ์มิใช่สิ่งที่ตายตัว หากแต่เป็นกระบวนการที่ลื่นไหลและเปลี่ยนแปลงได้ โดยผู้บริโภคสามารถสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ของตนผ่านการเลือกใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า สี ตราสินค้า หรือรูปแบบการแต่งกาย ซึ่งสะท้อนรสนิยม ชนชั้น และสถานะทางสังคมของตนเอง ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมบริโภค ภาษา และสัญญะทางภาพมีบทบาทเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดในการก่อรูปอัตลักษณ์ของผู้คนในสังคมร่วมสมัย

นอกจากนี้ งานวิจัยที่มุ่งวิเคราะห์สื่อโฆษณาและตราสินค้ายังชี้ให้เห็นบทบาทสำคัญของภาษาและสัญญะในการกำหนดความหมายทางสังคมของสินค้าและการบริโภค Anantachat (2012) พบว่านิตยสารสตรีมักใช้ภาษาและภาพสัญลักษณ์ในการสร้างและตอกย้ำค่านิยมเกี่ยวกับความงาม ความทันสมัย และบทบาททางสังคมของผู้หญิง ขณะที่ Sasanapatchoti (2012) แสดงให้เห็นว่าการวางตำแหน่งตราสินค้าผ่านการใช้ภาษาและภาพสัญลักษณ์สามารถสร้างความหมายเฉพาะให้กับสินค้า เช่น ความหรูหรา ความสะดวกสบาย หรือความมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และการสร้างอัตลักษณ์ของผู้บริโภคทั้งในเชิงสังคมและเชิงจิตวิทยา ในทำนองเดียวกัน Komolvanich (2013) ชี้ให้เห็นว่าบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเพียงอย่างเดียวก็สามารถทำหน้าที่เป็นสัญญะในการสื่อสารบุคลิกภาพของแบรนด์ และมีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของผู้บริโภคผ่านกระบวนการรับรู้เชิงสัญลักษณ์

เมื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้สามประการ ประการแรก ภาษาและสัญญะมีบทบาทสำคัญในการก่อรูปและนำเสนออัตลักษณ์ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม ผ่านกลวิธีการโน้มน้าวใจ การสร้างภาพแทน และการกำหนดบทบาททางสังคมของบุคคล ประการที่สอง วัฒนธรรมบริโภคทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่กำหนดมาตรฐานของความงาม คุณค่า และสถานะทางสังคม ซึ่งทำให้อัตลักษณ์กลายเป็นพื้นที่ของการต่อรองความหมายระหว่างปัจเจกกับโครงสร้างทางสังคม และประการที่สาม การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในสื่อสมัยใหม่มีลักษณะลื่นไหลและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการประกอบสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์การสื่อสารในบริบทการขายสินค้าออนไลน์ผ่านการถ่ายทอดสด โดยมุ่งศึกษาว่าการใช้ภาษา น้ำเสียง การเลือกถ้อยคำ และกลวิธีทางวาทกรรมของผู้ขายสามารถทำหน้าที่ก่อรูป นำเสนอ และตอกย้ำอัตลักษณ์ของผู้ขายได้อย่างไร โดยเฉพาะในกรณีของ “พิมรี่พาย” ซึ่งเป็นผู้ขายออนไลน์ที่มีลักษณะโดดเด่นทั้งด้านการใช้ภาษา การแสดงตัวตน และการสร้างแบรนด์ส่วนบุคคล การผสานกรอบแนวคิดด้านภาษาและการสื่อสารอัตลักษณ์จึงช่วยให้สามารถอธิบายกลไกเชิงภาษาและเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในการสื่อสารออนไลน์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดภาพรับรู้ของผู้ชมและสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัวของผู้ขายในโลกดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษา ค้นคว้าและการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการประกอบสร้างอัตลักษณ์และแนวคิดเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์”

2. เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ภาษาขายสินค้าออนไลน์ของพิมรี่พาย แต่เดือนมกราคมถึงกันยายน 2024 ซึ่งเป็นช่วงที่พิมรี่พายเริ่มขายสินค้านรูปแบบออนไลน์ โดยผู้วิจัยคัดเลือกความคิดเห็นจากวิดีโอที่มียอดวิวสูงสุดจำนวน 9 เทป โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกที่ชัดเจน โดยจะต้องเป็นวิดีโอสตรีมสดที่มีจำนวนผู้ชมที่มียอดวิวไม่ต่ำกว่า 10,000 คนดู/คลิปเท่านั้น

3. วิเคราะห์การใช้ภาษาเพื่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในการขายสินค้าออนไลน์ของพิมรี่พาย

4. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

5. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า พิมรี่พายใช้ภาษาเปิดพื้นที่สร้างอัตลักษณ์และชี้นำความคิดผู้คนในสังคม ทำให้มุมมองบางอย่างถูกทำให้เป็นเรื่องปกติโดยไม่มีการตั้งคำถามผ่านชุดความคิด 5 ชุดความคิดหลัก ได้แก่ พิมรี่พายเป็นคนขยันและทำงานหนัก พิมรี่พายมีพื้นฐานชีวิตที่ลำบาก พิมรี่พายขายสินค้าคุณภาพราคาย่อมเยา พิมรี่พายทำประโยชน์เพื่อสังคม และพิมรี่พายกตัญญูต่อบุพการี โดยสื่อสารผ่านกลวิธีทางภาษารูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอใน 2 ประเด็นคือ กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างตัวตน และบริบททางสังคมที่สนับสนุนชุดความคิดของพิมรี่พาย ดังนี้

1. กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างตัวตน

1.1 พิมรี่พายเป็นคนขยันและทำงานหนัก พิมรี่พายเน้นย้ำถึงความพยายามและการสร้างตัวตนที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง โดยการเลือกใช้คำและวลีที่สะท้อนถึงความขยันหมั่นเพียรและความมุ่งมั่นในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอแผนการทำธุรกิจที่หลากหลาย ซึ่งแสดงถึงความพยายามในการสร้างและขยายกิจการผ่านกลวิธีทางภาษา ดังนี้

1.1.1 การเลือกใช้คำและวลีที่เน้นย้ำถึงความพยายามและการทำงานหนัก พิมรี่พาย ใช้คำและวลีที่สะท้อนถึงการทำงานหนักและการดิ้นรนเพื่อความสำเร็จ เช่น “น้ำพักน้ำแรง” “ไม่ได้เกิดมาบนกองเงินกองทอง” และ “ตั้งใจขายของ ทำงานหนัก” ซึ่งช่วยสร้างภาพของการเริ่มต้นจากจุดที่ลำบาก และมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิต “มีงานที่จะต้องทำนะคะ” เป็นการยืนยันถึงภาระหน้าที่ที่พิมรี่พายต้องรับผิดชอบ การใช้คำว่า “ต้องทำ” สื่อถึงความจำเป็นและความรับผิดชอบที่พิมรี่พายต้องดำเนินการในชีวิตประจำวัน โดยการพูดถึงงานหลายด้านในประโยคเดียว เช่น การเปิดคลินิกและการขยายธุรกิจใหม่ แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการจัดการหลายภารกิจพร้อมกัน เช่น “ปกติแล้วตัวพิมเนี่ยนะคะ มีงานที่จะต้องทำนะคะ เอ่อ... คลินิกนะคะ คลินิกเนี่ย เปิดคลินิกความงาม เปิดมาสามปีแล้วนะคะ อยู่ที่งามวงศ์วาน 47 แยก 42 ชื่อ ‘อีสคิวคลินิก’ แล้วก็กำลังจะมีคลินิกใหม่ ที่ตอนนี้ทำเสร็จหมดแล้ว ขอใบอนุญาตเรียบร้อยแล้วนะคะ เตรียมพนักงานแล้วก็คุณหมอ เชิญคุณหมอเรียบร้อยแล้วนะคะ อยู่ที่ห้วยขวาง เส้นห้วยขวางเส้นหลักเลยนะคะ แล้วก็จะมีร้านทำเล็บนะคะ อยู่ที่ห้วยขวางเหมือนกันนะคะ แต่ว่าอยู่ที่รัชดาซอย 7 นะคะ ชื่อร้าน ‘พิมรี่เนล’ นะคะ แล้วก็จะมีเป็นยูทูบเบอร์นะคะ ทำคอนเทนต์ต่าง ๆ นะคะ เอ่อ... อินฟลูเอนเซอร์นะคะ อินฟลูเอนเซอร์นะคะ รับรีวิวสินค้านะคะ ที่อยู่ในยูทูปเนอะ แล้วก็จะมีคลิปทำความดีนะคะ แล้วก็จะมีธุรกิจข้างนอกอีกนะคะ ซึ่ง... อ่อ! ลืมเรื่องค่ายเพลงไป ก็จะมีค่ายเพลงด้วยนะคะ”

การใช้คำว่า “สามปี” บ่งบอกถึงการทำงานที่ต่อเนื่องและยาวนาน การสร้างธุรกิจให้ประสบความสำเร็จต้องใช้เวลาและความอดทน “ทำเสร็จหมดแล้ว” คำนี้สะท้อนถึงความตั้งใจในการทำงานให้สำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ แสดงถึงการทำงานที่ไม่ทิ้งรายละเอียดและมุ่งมั่นในทุกขั้นตอน หรือประโยคที่ว่า “เชิญคุณหมอเรียบร้อยแล้วนะคะ” การเลือกใช้คำว่า “เรียบร้อย” แสดงถึงการเตรียมตัวอย่างละเอียด เพื่อให้ทุกสิ่งเป็นไปตามแผนและสะท้อนถึงความพยายามในการจัดการทุกรายละเอียด “ทำคอนเทนต์ต่าง ๆ” คำว่า “ต่าง ๆ” บ่งบอกถึงการทำงานหลายด้าน โดยเฉพาะการสร้างเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อดึงดูดผู้ติดตามและตอบสนองความต้องการของตลาด “จะมีร้านทำเล็บ...อยู่ที่ห้วยขวางเหมือนกันนะคะ” การกล่าวถึงการตั้งร้านในพื้นที่ที่มีศักยภาพแสดงถึงการมองหาโอกาสใหม่ ๆ และการขยายธุรกิจ “แล้วก็จะมีธุรกิจข้างนอกอีกนะคะ” คำว่า “ธุรกิจข้างนอก” สื่อถึงการขยายกิจการไปในทิศทางใหม่ที่ยังไม่เปิดเผย ทำให้เห็นถึงความพยายามในการมองหาโอกาสในตลาดที่หลากหลายของพิมรี่พาย ส่วนประโยคที่ว่า “ลืมเรื่องค่ายเพลงไป” แม้จะเป็นการพูดที่ไม่ได้ลงรายละเอียด แต่คำนี้แสดงถึงความพยายามในการขยายธุรกิจในหลายด้าน เช่น ในวงการเพลง ซึ่งสะท้อนถึงการทำงานอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดพักจากการเลือกใช้คำและวลีเหล่านี้ พิมรี่พายได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่ไม่หยุดยั้งในการสร้างธุรกิจและการเติบโตจากจุดเริ่มต้นที่ยากจนไปสู่ความสำเร็จในปัจจุบัน

1.2 พิมรี่พายมีพื้นฐานชีวิตที่ลำบาก พิมรี่พายใช้เรื่องเล่าชีวิตความลำบากในวัยเด็กของตนเองเป็นกลยุทธ์กระตุ้นการขายและเชื่อมโยงอารมณ์กับผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจแก่ผู้ที่เผชิญสถานการณ์คล้ายคลึงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการเปลี่ยนประสบการณ์ของความทุกข์ยากให้เป็นแรงผลักดัน และสามารถพัฒนาสู่การเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกลวิธีการใช้ภาษา

1.2.1 การเลือกใช้คำและวลีที่เน้นย้ำถึงพื้นฐานชีวิตที่ยากลำบาก พิมรี่พายเลือกใช้คำที่สะท้อนถึงความยากลำบากในชีวิต โดยการเล่าเรื่องราวในอดีตเพื่อสร้างภาพของการเริ่มต้นชีวิตที่ยากจนและการพึ่งพาตนเองผ่านการทำงานหนัก ดังตัวอย่าง “พิมไม่ได้เกิดมาบนกองเงินกองทอง” คำนี้สะท้อนถึงพื้นฐานชีวิตที่ยากลำบากมีฐานะยากจน และการต่อสู้ดิ้นรนในการเริ่มต้นชีวิต การใช้คำว่า “ไม่ได้เกิดมา”

ชี้ให้เห็นถึงความยากลำบากที่พิมรี่พายต้องเผชิญในการเติบโต “พ่อขับซาเล้งปั่นซาเล้ง” คำว่า “ซาเล้ง” หมายถึงรถเข็นที่ใช้สำหรับการขนส่งสินค้าด้วยมือ แสดงให้เห็นถึงความลำบากในการใช้ชีวิตของพ่อและการทำงานหนักเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว นอกจากนี้ยังแสดงถึงการดิ้นรนที่เป็นภาพสะท้อนของการทำงานหนักในครอบครัว ส่วนประโยคที่ว่า “พิมโตมาด้วยความว่าดูแลตัวเองไปวัน ๆ” ประโยคนี้แสดงให้ทราบว่าพิมรี่พายต้องพึ่งพาตนเองตั้งแต่วัยเด็ก โดยการดูแลตัวเองในทุกด้าน ทั้งการทำงานบ้านและการศึกษา การใช้คำว่า “ไปวัน ๆ” แสดงถึงการเอาตัวรอดในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน “ไม่ได้วางแผนอนาคตที่ดิบดี” การเลือกใช้คำว่า “ไม่ได้ดิบดี” ช่วยสะท้อนถึงความไม่มีทิศทางในชีวิตในช่วงวัยเด็ก ซึ่งพิมรี่พายมักทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีการวางแผนมากนัก และแสดงให้เห็นถึงการทำงานหนักโดยไม่รู้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร นอกจากนี้ การใช้ประโยคที่ว่า “ลูกค้าที่รัก พิมก้าวผ่านจุดนั้นมาจนถึงทุกวันนี้” การใช้คำว่า “ก้าวผ่าน” บ่งบอกถึงการเดินหน้าต่อไปและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้สำเร็จ การเลือกคำนี้สะท้อนถึงการไม่ยอมแพ้และความมุ่งมั่นพัฒนาตัวเอง “ไม่เคยลืมบรรยากาศตอนนั้น” คำนี้เน้นถึงการไม่ลืมความยากลำบากในอดีต และยังคงเป็นแรงผลักดันของการทำงานในปัจจุบัน การเลือกใช้คำว่า “บรรยากาศ” ช่วยให้เห็นภาพชีวิตที่ยากลำบากในช่วงวัยเด็ก “คนจนมันมีค่ามากกว่าเงินทอง” ประโยคนี้แสดงถึงการเห็นคุณค่าของชีวิตในมุมมองที่ไม่เกี่ยวข้องกับความร่ำรวย การใช้คำว่า “มีค่า” ช่วยเน้นย้ำถึงความยากจนในแง่ของประสบการณ์ชีวิตที่มีค่ามากกว่าเงินทองของพิมรี่พาย

จากตัวอย่างที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นว่าพิมรี่พายใช้คำและวลีที่สะท้อนถึงการทำงานหนัก การดิ้นรน และการมุ่งมั่นในการสร้างอนาคตของตัวเองจากฐานะที่ยากจน ความพยายามและการเอาชนะอุปสรรคในชีวิตได้ถูกเน้นผ่านการเลือกใช้คำที่ทำให้เห็นถึงการใช้ชีวิตอย่างไม่ย่อท้อ ทั้งในแง่ของธุรกิจที่ทำและประสบการณ์ชีวิต การเลือกใช้คำและวลีในการขายสินค้าของพิมรี่พายไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความพยายามและการดิ้นรนในชีวิต แต่ยังแสดงถึงการสร้างตัวตนจากความยากลำบากจนประสบความสำเร็จด้วยตนเอง การทำงานหนักและความมุ่งมั่นในการสร้างธุรกิจเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้พิมรี่พายสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ การเลือกใช้คำเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่การเล่าเรื่อง แต่ยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ฟัง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีพื้นเพและความฝันคล้ายคลึงกัน ทำให้พิมรี่พายกลายเป็นแบบอย่างของคนที่ประสบความสำเร็จจากการสร้างตัวเองโดยไม่พึ่งพาโชคชะตา

1.2.2 การใช้เรื่องเล่า (Narrative) พิมรี่พายใช้การเล่าเรื่องส่วนตัวเกี่ยวกับชีวิตในวัยเด็กและประสบการณ์ที่ยากลำบากในการทำงานเพื่อสร้างการเชื่อมโยงทางอารมณ์กับผู้ฟัง เรื่องเล่าเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ฟังเห็นภาพของการเริ่มต้นที่ท้าทาย แต่ยังสะท้อนถึงการต่อสู้ที่ทำให้พิมรี่พายก้าวข้ามอุปสรรคจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกมีแรงบันดาลใจและเข้าใจได้ว่า ความสำเร็จของพิมรี่พายได้มาอย่างยากลำบาก ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานหนักและความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง การใช้เรื่องเล่าจึงช่วยสร้างภาพลักษณ์ของพิมรี่พายว่าเป็นบุคคลที่ไม่ยอมแพ้และมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จจากจุดเริ่มต้นที่ยากลำบาก พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกว่าผู้บริโภคเองก็สามารถทำได้หากมีความตั้งใจและความอดทน ดังตัวอย่าง “ตัวพิมเนี่ยยากจนนะคะ คุณพ่อเนี่ยขับซาเล้งปั่นซาเล้ง นะคะปั่นซาเล้งนะคะ ปั่นซาเล้งหมายถึงขับซาเล้งเนี่ยใช้เท้าปั่นนะคะแล้วก็ ขอบใจใช้พอมีฐานะขึ้นมาหน่อยก็เป็นซาเล้งแบบติดเครื่องนะคะ พิมนั่ง ซาเล้งของพ่อไปโรงเรียนทุกวัน ถ่วงหน้าถ่วงหลังจนแบบเก่งซาเล้งนะคะบอกเลย ข้อนซาเล้งเก่งมากแล้วคุณแม่ขายข้าวแกงสามหม้อนะคะ พิมโตมาด้วยความว่า โตไปวัน ๆ นะคะ...

1.3 พิมรี่พายขายสินค้าคุณภาพราคาย่อมเยา เป็นชุดความคิดที่พิมรี่พายใช้สร้างตัวตนที่โดดเด่น เพราะพิมรี่พายตั้งใจสื่อชุดความคิดนี้ไปยังผู้บริโภคบ่อยครั้งผ่านกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจในสินค้าคุณภาพที่เข้าถึงได้

1.3.1 การเลือกใช้คำและวลี (Lexical Choices) ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้คำศัพท์ที่เน้นถึง “สินค้าถูก”และ “คุ้มค่า” และการใช้คำศัพท์ที่เน้นถึง “ปริมาณเยอะ” เช่น คำที่เน้นสินค้าถูกและคุ้มค่า พิมรี่พายตั้งใจใช้คำที่เกี่ยวข้องกับราคาถูกและคุ้มค่า เช่น “ถูก ๆ” “ของแท้ราคาดี ๆ” “โปรนี้คุ้ม! 5 หลอด 150.-” “โปรโคตรคุ้ม 6 กล่อง แค่ 190.-” “ราคาพิเศษเพียง 188 บาทเท่านั้น” เพื่อเน้นย้ำถึงความตั้งใจที่จะขายสินค้าของแท้ในราคาที่จับต้องได้ ส่วนคำที่เน้นปริมาณ เช่น คำว่า “คับคั่ง” “อลังการ” “สต็อกพร้อมขาย” แสดงให้เห็นถึงความมั่นใจในปริมาณและความพร้อมของสินค้า ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.2 การใช้วัจนกรรม (Speech Acts) พบการใช้วัจนกรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ วัจนกรรมบอกเล่า (Assertive) วัจนกรรมกระตุ้น (Directive) และวัจนกรรมแสดงความรู้สึก (Expressive) วัจนกรรมบอกเล่า เช่น “น้ำหอมแท้ก็รออยู่คับคั่ง” และ “ในออนไลน์ ที่หนึ่งในการมีสต็อกน้ำหอม” ทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลและสร้างความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับคุณภาพและปริมาณของสินค้า วัจนกรรมกระตุ้น เช่น “ฟังนะคะคุณลูกค้า” และ “เอาราคาแบบถูก ๆ ไปเลย” ใช้เพื่อดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการตัดสินใจซื้อ ในขณะที่ วัจนกรรมแสดงความรู้สึก เช่น “ให้มันถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้” “ขายเอาสนุกไม่ได้เอารวย” เป็นการแสดงทัศนคติและอารมณ์ของผู้ขายอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศการสื่อสารที่เป็นกันเองและทำให้ผู้ชมรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ขายมากขึ้น การใช้วัจนกรรมทั้งสามลักษณะจึงทำงานร่วมกันในการสร้างความน่าเชื่อถือของสินค้า กระตุ้นการตัดสินใจซื้อ และประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้ขายในฐานะผู้จำหน่ายสินค้าที่จริงใจและเข้าถึงง่าย

1.3.3 การใช้การเปรียบเทียบ เพื่อเน้นย้ำถึงความพิเศษของสินค้าในราคาถูก และสร้างความรู้สึกว่าตนเองสามารถขายสินค้าดีในราคาต่ำกว่าคู่แข่ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบการเปรียบเทียบ 2 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่ง คือ การเปรียบเทียบเชิงปริมาณ “น้ำหอมแท้ก็รออยู่เยอะมากคับคั่ง” “สต็อกพร้อมขายแล้วของแท้ราคาดี ๆ นะคะ” การใช้คำว่า “เยอะมาก” และ “คับคั่ง” ในการพูดถึงน้ำหอมและสต็อกสินค้าเป็นการเปรียบเทียบเชิงปริมาณที่ช่วยเน้นย้ำถึงความมากมายของสินค้าที่พร้อมจำหน่าย ช่วยให้ลูกค้ารู้สึกมั่นใจว่าเมื่อซื้อสินค้าแล้วจะได้รับสินค้าจำนวนมากในราคาที่คุ้มค่า ลักษณะที่สอง คือ การเปรียบเทียบเชิงคุณภาพ เช่น “กล้าพูดว่าในออนไลน์ ที่หนึ่งในการมีสต็อกน้ำหอม” “ไม่มีเจ้าไหนขายราคานี้” พิมรี่พายใช้การเปรียบเทียบเพื่อสร้างภาพลักษณ์ว่าราคาของร้านตนเองนั้นถูกกว่าและดีกว่าคู่แข่ง โดยการพูดว่า “ไม่มีเจ้าไหนขายราคานี้” เป็นการเปรียบเทียบราคาของตัวเองกับตลาดในออนไลน์ ซึ่งทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าตนเองให้ราคาที่ดีที่สุดและคุ้มค่ากว่าคู่แข่ง

1.4 พิมรี่พายทำประโยชน์เพื่อสังคม เป็นอุดมการณ์สร้างตัวตนอีกหนึ่งอุดมการณ์ที่พยายามถ่ายทอดชุดความคิดแม่ค้าการกุศลผ่านการช่วยเหลือสังคมไปยังกลุ่มผู้บริโภคผ่านกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ดังนี้

1.4.1 การใช้คำศัพท์ (Lexical Choices) ที่แสดงถึงการผสานระหว่างบทบาททางธุรกิจกับชุดความคิดที่สื่อถึงการทำประโยชน์เพื่อสังคม เช่น “กำไรที่ได้เอาไปช่วยคนจน” ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างจากผู้ขายทั่วไป โดยเน้นว่าตนเองไม่ได้ขายสินค้าเพื่อความมั่งคั่งส่วนตัว แต่เพื่อส่งต่อรายได้ไปยังผู้ด้อยโอกาส คำศัพท์ที่กระตุ้นความเห็นใจ เช่น “เด็กดอย,” “สลัม,” และ “คนตาบอด” เป็นคำที่สะท้อนถึงปัญหาสังคมและความเดือดร้อนอย่างชัดเจน การใช้คำเหล่านี้ทำให้ผู้ฟังรับรู้ถึงความเร่งด่วนของปัญหา และสร้างแรงบันดาลใจให้พวกเขาร่วมสนับสนุน คำศัพท์เกี่ยวกับการบริจาค เช่น “บริจาค,” “มูลนิธิ” สื่อสารถึงการกระทำที่มีคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่

น่าเชื่อถือ การเลือกใช้คำเหล่านี้ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือและกระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนกิจกรรมของพิมรี่พายโดยการซื้อสินค้า

1.4.2 การใช้สหบท (Intertextuality) พิมรี่พายอ้างถึงประเด็นทางสังคม เช่น ความยากจน การขาดโอกาสในชีวิต “เด็กดอย” “สลัม” เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการขายของกับการช่วยเหลือสังคม ทั้งนี้การกล่าวถึง CSR (Corporate Social Responsibility) การใช้คำศัพท์ทางธุรกิจ เช่น CSR ทำให้พิมรี่พายมีความความเป็นแม่ค้ามืออาชีพและสอดคล้องกับแนวคิดของการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม การนำปัญหาทางสังคมมาผูกโยงกับสินค้า เช่น การเชื่อมโยงการซื้อสินค้ากับการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สร้างความรู้สึกว่าผู้ซื้อเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือสังคม การใช้สหบทในลักษณะนี้ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างเรื่องเล่า แต่ยังสร้างเครือข่ายความหมายที่ลึกซึ้งระหว่างธุรกิจของพิมรี่พายกับปัญหาที่พิมรี่พายพยายามแก้ไข ดังตัวอย่าง ตั้งใจทำคลิปนี้ขึ้นมานะคะ ขออนุญาตพูดอีกนิดหนึ่ง ตั้งใจทำคลิปขึ้นมาเพื่อให้คนในสังคมไทยมีมุมมองที่เป็นบวกมากขึ้นนะคะ ใครจะมองลบก็เป็นสิทธิ์ของเขา พิมไม่มีสิทธิ์จะว่าใครอยู่แล้ว ความตั้งใจของพิมคืออยากให้แฟน สามี ภรรยา เรียกกันมาดูแล้วพูดว่า “เฮ้ย เธอเห็นพิมรี่พายหรือยัง” ถ้าเห็นแล้ว เธอดูสิว่าเขาทำบุญ ถ้างั้นเราไปขึ้นดอยกันไหม แล้วลองหาที่ต่างจังหวัดไปเที่ยวและทำบุญด้วยกันดีไหม หรือเราชวนเพื่อนกันไปทำบุญเป็นกลุ่ม เป็นแก๊งกันดีไหม หรือผู้ใหญ่ พ่อแม่ เรียกลูกมาดูแล้วบอกว่า “หนู ดูสิลูก หนูเห็นเด็กดอยอยู่ไหม หนูเห็นมูลนิธิที่รับเด็กพวกนี้มาดูแลไหม หนูเห็นสลัมไหม หนูเห็นคนตาบอด คนที่มองไม่ชัดไหมลูก” หนูยังมีโอกาสนะ พ่อแม่ตั้งใจเลี้ยงหนูให้ดี หนูอย่ามองข้ามโอกาสตรงนี้ไป หนูโชคดีแค่ไหนที่หนูไม่ได้เป็นเหมือนพวกเขา

1.4.3 การอ้างถึง (Reference) พิมรี่พายอ้างถึงกลุ่มคนในสังคมที่ตนเองช่วยเหลือ เช่น “เด็กดอย” “คนตาบอด” คำเหล่านี้ช่วยให้คำพูดมีน้ำหนักและเชื่อมโยงกับการกระทำที่เป็นรูปธรรม การระบุถึงผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ เช่น “เด็กดอย” หรือ “คนตาบอด” ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเชื่อมโยงกับการกระทำของตนเอง เพราะปัญหาเหล่านี้ถูกนำเสนอในลักษณะที่มีตัวตนและมีเรื่องราว การสร้างความชัดเจนผ่านตัวอย่างจริง โดยการเล่าถึงสถานการณ์เฉพาะ เช่น “เด็กในชนบทไม่มีไฟฟ้าใช้” ทำให้เรื่องราวมีน้ำหนักและมีความจริงจัง การอ้างอิงถึงผู้ได้รับผลกระทบในลักษณะนี้ ช่วยกระตุ้นอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจจากผู้ฟัง อีกทั้งยังเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่เจตนาของพิมรี่พาย ดังตัวอย่าง “หนู ดูสิลูก หนูเห็นเด็กดอยอยู่ไหม หนูเห็นมูลนิธิที่รับเด็กพวกนี้มาดูแลไหม หนูเห็นสลัมไหม หนูเห็นคนตาบอด คนที่มองไม่ชัดไหมลูก” ...

1.4.4 การใช้โครงสร้างเน้นย้ำ (Repetition) ช่วยให้ผู้ฟังจดจำประเด็นสำคัญได้ง่าย และยังช่วยเสริมสร้างอิทธิพลทางความคิด เช่น การใช้คำถามซ้ำ ๆ “หนูเห็นเด็กดอยอยู่ไหม หนูเห็นสลัมไหม” ทำให้ผู้ฟังเกิดความคิดตามและเปรียบเทียบสถานการณ์ของตนเองกับผู้ด้อยโอกาส การใช้คำเน้นความแตกต่าง เช่น “หนูโชคดีแค่ไหนที่หนูไม่เป็นแบบพวกเขา” กระตุ้นให้ผู้ฟังเห็นความสำคัญของโอกาสที่ตัวเองมี และสร้างแรงผลักดันให้พวกเขาต้องการช่วยเหลือผู้อื่น การใช้โครงสร้างซ้ำย้ำความเด่นชัดของปัญหา ช่วยส่งเสริมให้ข้อความของพิมรี่พายมีอิทธิพลในเชิงจิตวิทยา

อย่างไรก็ตาม การทำกิจกรรมเพื่อสังคมของพิมรี่พาย ไม่เพียงแต่สร้างภาพลักษณ์ในฐานะ “แม่ค้าการกุศล” แต่ยังเป็นกลยุทธ์ที่สร้างรายได้และส่งเสริมธุรกิจของตนเองในเชิงเศรษฐกิจและการตลาดได้อย่างแยบยล โดยการเผยแพร่กิจกรรมการช่วยเหลือสังคมผ่านคลิปวิดีโอ ไม่ได้เป็นเพียงการบันทึกการทำความดี แต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางการตลาด คลิปที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการช่วยเหลือ “เด็กดอย” “สลัม” หรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส มักดึงดูดความสนใจจากผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเนื้อหาประเภทนี้มีความดราม่าและจับใจผู้ชม ส่งผลให้มีการแชร์และพูดถึงในวงกว้าง โดยยอดการเข้าชม

(views) และการมีส่วนร่วม (engagement) เหล่านี้ สามารถเปลี่ยนเป็นรายได้จากแพลตฟอร์ม เช่น YouTube หรือ Facebook ได้อีกช่องทางหนึ่ง ทั้งนี้ ในยุคที่เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นหัวใจสำคัญ การใช้กิจกรรมเพื่อสังคมเป็นเครื่องมือทางการตลาด ถือเป็นกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดของแม่ค้าออนไลน์ โดยการสร้างคอนเทนต์ไวรัล (Viral Content) คลิปของพิมรี่พายที่แสดงถึงการทำความดีมักถูกแชร์ต่อในวงกว้าง สร้างการเข้าถึง (reach) อย่างมหาศาลโดยไม่ต้องใช้ต้นทุนโฆษณาสูง ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจในระดับที่เหนือกว่าแม่ค้าออนไลน์ทั่วไป จัดเป็นการใช้โมเดลธุรกิจแบบสองต่อ (Dual Purpose Business Model) กล่าวคือ การขายสินค้าและการเผยแพร่คลิปช่วยเหลือสังคมทำงานควบคู่กัน โดยคลิปเป็นตัวขับเคลื่อนยอดขายและสินค้าก็ช่วยสร้างกำไรที่นำไปต่อยอดทำคลิปใหม่ได้

1.5 พิมรี่พายกตัญญูต่อบุพการี แสดงผ่านกลวิธีทางภาษาดังนี้

1.5.1 คำศัพท์เน้นความกตัญญู คำว่า “ดูแลพ่อแม่” “ผู้ให้กำเนิด” “บุญคุณ” สื่อความหมายที่ตรงไปตรงมาและแสดงถึงความสำคัญของการตอบแทนบุญคุณบุพการีอย่างครบถ้วน เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการใช้คำที่สร้างภาพลักษณ์ด้านคุณธรรม (Virtue-laden Language) โดยคำเหล่านี้ไม่เพียงแต่บ่งบอกถึงการแสดงความกตัญญูอย่างเป็นรูปธรรม แต่ยังเชื่อมโยงกับคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่ยึดถือความกตัญญูเป็น “มโนธรรมทางสังคม” (Social Conscience) การเพิ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง เช่น “แบ่งกำไร” “ดูแลลูกน้องลูกเต้า” “บริวาร” สะท้อนความกตัญญูที่ขยายไปถึงการดูแลผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ อันแสดงถึง บทบาทผู้นำที่มีจริยธรรม ซึ่งพิมรี่พายพยายามนำเสนอภาพลักษณ์ตนเองในฐานะตัวแทนความรับผิดชอบที่ครอบคลุมทั้งครอบครัวและบริวาร

1.5.2 การใช้คำแสดงทัศนะภาวะ (Modality) การใช้คำว่า “ต้อง” “ควร” เพื่อเน้นย้ำความจำเป็นในบริบทของความกตัญญู เช่น “ต้องรู้สึกตัวเมื่อทำผิด และต้องกลับตัวทันที สร้างความชัดเจนในกรอบศีลธรรมและความรับผิดชอบส่วนบุคคล โดยผู้พูดตั้งมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติตนทั้งในฐานะลูกและในฐานะมนุษย์ ส่วนวลีที่ว่า “ครบถ้วนเต็มเปี่ยม” แสดงถึงความสมบูรณ์ของหน้าที่ลูก ช่วยตอกย้ำถึงความเพียบพร้อมของการทำหน้าที่ลูก ซึ่งมีนัยแฝงว่าการกตัญญูไม่ควรทำแบบผิวเผิน แต่ต้องทุ่มเทและแสดงถึงความจริงใจ ดังตัวอย่าง “ก็เป็นกำลังใจให้นะคะ ผู้หญิง สาวยุคใหม่ ๆ นะคะ หมายถึงรุ่นพิมหรือว่าอ่อนกว่าพิมที่ทำงานหาเงินเองแล้วไม่ขอเงินคุณพ่อคุณแม่แล้วหรือไม่ขอเงินผัวแล้วนะคะ...ตั้งมั่นอยู่ในความดีนะคะ ความดีในที่นี้หมายถึงว่าคุณไม่จำเป็นต้องดีจำ แต่เมื่อไหร่ที่รู้สึกว่าตัวเองเหี้ยให้กลับตัวทันทีนะคะดูแลพ่อแม่นะคะ ดูแลผู้ให้กำเนิดแล้วก็ผู้มีบุญคุณนะคะ อย่างครบถ้วนเต็มเปี่ยมนะคะ ให้เกียรติลูกน้องให้เกียรติบริวารนะคะ แล้วก็ให้คุณให้โทษคนแบบ แบบที่สมควรจะได้นะคะ แล้วก็ดูแลลูกเต้านะคะ แล้วก็เป็นภรรยาที่ดีของสามีนะคะ แล้วก็ทำงานด้วยความ ด้วยความซื่อสัตย์แล้วก็ไม่ ไม่หลุดจากกรอบไปไหน ไม่รักสบายจนเกินไป ไม่บ้างานจนเกินไป ขอให้ทุกท่านมีสุขภาพจิตที่ดีค่ะ....(เปิดเพลง)

1.5.3 การอ้างถึง (Reference) “พ่อแม่” “ผู้ให้กำเนิด” อ้างถึงผู้มีพระคุณเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์กับผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น การกล่าวถึงพ่อแม่ในฐานะ “ผู้ให้กำเนิด” ช่วยกระตุ้นความทรงจำและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ฟังที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับพ่อแม่ของตนเอง ทั้งนี้ การอ้างถึงเช่นนี้ยังมีพลังในการสร้างความสามัคคีทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสังคมที่ถือว่าครอบครัวเป็นศูนย์กลาง ดังตัวอย่าง “ดูแลผู้ให้กำเนิดแล้วก็ผู้มีบุญคุณนะคะ อย่างครบถ้วนเต็มเปี่ยมนะคะ”

1.5.4 การใช้มูลบท (Presupposition) พิมรี่พายมักใช้มูลบทเพื่อถ่ายทอดชุดความคิดการตอบแทนผู้มีพระคุณหรือการช่วยเหลือครอบครัว ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้สะท้อนถึงค่านิยมด้านความกตัญญูที่เข้าถึงใจคนไทยได้อย่างลึกซึ้ง “คนที่กตัญญูจะได้รับผลดี” แสดงถึงการสร้างเหตุผลที่เชื่อมโยงความเชื่อกับ

พฤติกรรมที่ควรทำ เช่น การกล่าวว่า “สักพ่อแม่มีไว้ให้ปลอดภัย” สะท้อนความเชื่อที่ว่าความกตัญญูจะนำมาซึ่งความเจริญ แฝงความเชื่อในเรื่องผลลัพธ์เชิงจิตวิญญาณหรือความศักดิ์สิทธิ์ การใช้มูลบทในลักษณะนี้เป็นวิธีการเชิงจิตวิทยาที่ช่วยโน้มน้าวใจผู้ฟังให้เห็นความสำคัญของการตอบแทนบุญคุณ นอกจากนี้วลีที่ว่า “ดูแลพ่อแม่อย่างครบถ้วนเต็มเปี่ยม” แสดงถึงมูลบทที่ว่า การดูแลพ่อแม่เป็นหน้าที่ที่ทุกคนควรปฏิบัติ การกล่าวในลักษณะนี้ช่วยเสริมสร้างมาตรฐานทางสังคมที่ผู้พูดต้องการนำเสนอ

พิมรี่พายใช้กลวิธีทางภาษาดังกล่าวในวาทกรรมการขายสินค้าออนไลน์อย่างชาญฉลาด เพื่อสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้กับตนเองและเพื่อโน้มน้าวใจผู้ฟัง โดยเน้นการสร้างแรงบันดาลใจผ่านการยกตัวอย่างตนเองในฐานะบุตรที่มีความกตัญญูต่อบุพการี ตอกย้ำคุณค่าทางสังคมด้วยการเชื่อมโยงแนวคิดเรื่องความกตัญญูกับผลลัพธ์ที่ดีในชีวิต ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งครอบคลุมทั้งการดูแลครอบครัวและบุคคลในแวดวงใกล้ชิด กลวิธีดังกล่าวไม่เพียงขยายความหมายของความกตัญญูในระดับบุคคล แต่ยังสร้างบริบทในระดับที่ส่งผลต่อค่านิยมและการปฏิบัติในสังคมโดยรวม

กลวิธีทางภาษาที่พิมรี่พายใช้นับเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการสร้างตัวตนและถ่ายทอดชุดความคิดเพื่อสร้างตัวตนของตนเองโดยการเลือกใช้คำศัพท์ที่มีเป้าหมายชัดเจน การใช้เรื่องเล่า และการใช้วัจนกรรม กลวิธีดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างภาพลักษณ์ให้พิมรี่พายในฐานะแม่ค้าที่ประสบความสำเร็จ แต่ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ฟังหรือผู้บริโภค อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมความคิดและค่านิยมในสังคม เกี่ยวกับการสร้างตัวตนของชนชั้นกลางในบริบทของสังคมทุนนิยมดิจิทัลอย่างแยบยล

2. บริบททางสังคมที่สนับสนุนชุดความคิดของพิมรี่พาย

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาการสร้างตัวตนของพิมรี่พายผ่านแนวคิดอัตลักษณ์ดิจิทัลพบว่า ตัวตนของพิมรี่พายมีความเป็นพลวัตไม่คงที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และบทบาท เช่น จากแม่ค้าธรรมสู่แม่ค้าออนไลน์ผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย ทั้งนี้ยังมีการสร้างแบรนด์ “พิมรี่พายขายทุกอย่าง” อย่างมีเอกลักษณ์ อาจได้รับแรงบันดาลใจจากการฟื้นฟูคุณค่าแบบดั้งเดิมที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัย เช่นเดียวกับ Gandhi ที่ปรับใช้คุณค่าโบราณเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสร้างตัวตนของพิมรี่พาย (Self-Made) เกิดขึ้นจากการสื่อสารหลายมิติทั้งหยาบคาย ตรงไปตรงมา รุนแรง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับกลุ่มลูกค้า ทั้งนี้ยังมีความยืนหยัดในคุณค่าของตนเองแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายและความเชื่อที่ขับเคลื่อนชีวิตและธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังมีการพัฒนาและปรับตัวเปิดรับความเปลี่ยนแปลงและเติบโตไปพร้อมกับความคาดหวังของสังคม

อย่างไรก็ตามกระบวนการสร้างตัวตนของพิมรี่พายตามที่กล่าว ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าอาจสอดคล้องกับทฤษฎีการแสดงละครของกอฟแมน ซึ่งเป็นมุมมองทางสังคมวิทยาที่พิมรี่พายใช้เพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ชม หากกล่าวตามตามทฤษฎี พิมรี่พายหรือแม่ค้าออนไลน์เปรียบเสมือนนักแสดงบนเวที ที่แสดงบทบาทต่าง ๆ ในบริบททางสังคมต่างๆ กอฟแมนเสนอว่า ผู้คนจัดการการแสดงออกและพฤติกรรมของตนเองเพื่อสร้างความประทับใจในใจของผู้อื่น ซึ่งเขาเรียกกระบวนการนี้ว่า “การจัดการความประทับใจ” (impression management) ในกรอบแนวคิดนี้ ชีวิตสังคมถูกแบ่งออกเป็นพื้นที่ “เวทีหน้า” (front stage) และ “เวทีหลัง” (back stage) พื้นที่ “เวทีหน้า” คือที่ที่บุคคลแสดงออกและปฏิบัติตามบรรทัดฐานและความคาดหวังทางสังคม แสดงตัวเองในลักษณะที่สอดคล้องกับบทบาททางสังคม ในขณะที่ “เวทีหลัง” คือที่ที่บุคคลสามารถผ่อนคลาย ทิ้งบทบาททางสังคม และแสดงตัวตนที่แท้จริงโดยไม่มีแรงกดดันจากการสอดส่องของสาธารณะ (Kivisto & Pittman, 2007) ทฤษฎีการแสดงละครของกอฟแมนเน้นความยืดหยุ่นและธรรมชาติที่สร้างขึ้นของอัตลักษณ์ทางสังคม โดยเน้นถึงวิธีที่บุคคลปรับการแสดงของตนอย่างต่อเนื่อง

ตามผู้ชมและบริบท ทฤษฎีนี้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีค่าเกี่ยวกับความซับซ้อนของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวิธีที่ผู้คนปรับตัวในสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อรักษาอัตลักษณ์ที่ต้องการ เน้นด้านการแสดงออกของชีวิตสังคมที่อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว แต่เป็นกระบวนการที่มีพลวัตและต่อเนื่องในการเจรจาและปรับตัว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดการณ์ว่านอกจากนี้พิมรี่พายจะสร้างอัตลักษณ์หรือสร้างตัวตนในแวดวงธุรกิจของประเทศไทยแล้ว ทั้งนี้ การสร้างตัวตนของพิมรี่พายยังจัดเป็นการแสดงละครเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภคและผู้ชมตามทฤษฎีของการละครของกอฟแมน (Shaivya, 2024) ทฤษฎีของการละครของกอฟแมนจึงเป็นแนวคิดเสริมที่สนับสนุนและเอื้อต่อการสื่ออุดมการณ์สร้างตัวตนของพิมรี่พายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในการขายสินค้าออนไลน์ของ “พิมรี่พาย” พบว่า พิมรี่พายใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ของตนในฐานะผู้ประกอบการออนไลน์ โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และบริบททางสังคมที่สนับสนุนการสร้างตัวตนดังกล่าว ประการแรก ในด้านกลวิธีทางภาษา พบว่าพิมรี่พายใช้กลวิธีทางภาษาหลากหลายรูปแบบเพื่อสื่อสารชุดความคิดสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) การเป็นคนขยันและทำงานหนัก (2) การมีพื้นฐานชีวิตที่ลำบาก (3) การขายสินค้าคุณภาพในราคาย่อมเยา (4) การทำประโยชน์เพื่อสังคม และ (5) ความกตัญญูต่อบุพการี กลวิธีทางภาษาที่ใช้ประกอบด้วย 9 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำและวลี การใช้เรื่องเล่า การใช้วัจนกรรม การใช้การเปรียบเทียบ การใช้สหบท การอ้างถึง การใช้โครงสร้างเน้นย้ำ การใช้คำแสดงทัศนะภาวะ การใช้มูลบท ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ทำหน้าที่ร่วมกันในการสร้างภาพลักษณ์ของพิมรี่พายในฐานะผู้ประกอบการที่สร้างความสำเร็จด้วยตนเอง (self-made entrepreneur)

ประการที่สอง ในด้านบริบททางสังคมพบว่า อัตลักษณ์ของพิมรี่พายมีลักษณะเป็นพลวัตและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสื่อสังคมออนไลน์ โดยพิมรี่พายไม่ได้แสดงบทบาทเพียงในฐานะแม่ค้าออนไลน์เท่านั้น แต่ยังนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคม และผู้มีคุณธรรมในฐานะบุตรที่กตัญญูต่อบุพการี อัตลักษณ์ดังกล่าวถูกสื่อสารผ่านวาทกรรมการขายสินค้าออนไลน์ที่ผสมผสานทั้งความตรงไปตรงมา ความเป็นกันเอง และการเล่าเรื่องชีวิตส่วนตัว ซึ่งช่วยสร้างความใกล้ชิดทางอารมณ์กับผู้ชมและผู้บริโภคในพื้นที่สื่อดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการใช้ภาษาในการขายสินค้าออนไลน์ไม่ได้มีบทบาทเฉพาะการสื่อสารข้อมูลสินค้าเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่สำคัญในการประกอบสร้างอัตลักษณ์และถ่ายทอดอุดมการณ์ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอัตลักษณ์ที่เสนอว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความหมายเกี่ยวกับตัวตนและสถานะทางสังคมของบุคคล (Phakdipasuk, 2018) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับแนวคิดด้านวาทกรรมที่มองว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างผ่านกระบวนการให้ความหมายทางสังคมและวัฒนธรรม โดยภาษาและสัญญะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการนำเสนอภาพตัวแทนและอุดมการณ์ของผู้พูด (Barker, 2004; Wetherell, 2010, as cited in Phakdipasuk, 2018) กล่าวคือ การเลือกใช้คำ การเล่าเรื่อง และการใช้วัจนกรรมของพิมรี่พายไม่ได้เป็น

เพียงเทคนิคการขายสินค้า แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างความหมายเกี่ยวกับตัวตนของผู้ขายในฐานะบุคคลที่ขยัน มุ่งมั่น และประสบความสำเร็จด้วยตนเอง นอกจากนี้ การใช้ภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการหรือคำหยาบคายในบางบริบท ยังมีบทบาทในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้ขายในฐานะบุคคลที่ตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก และมีความเป็นกันเองกับผู้ชม ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์พิมรี่พายในสื่อสังคมออนไลน์

ข้อค้นพบดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าที่ศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ผ่านภาษาในบริบทของสื่อและวัฒนธรรมบริโภค ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาษาและสัญญะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดภาพลักษณ์ของบุคคลและสินค้าในสังคม เช่น งานของ Limkulakom (1991) และ Suwannachang (2010) ที่พบว่ากลวิธีทางภาษาในสื่อโฆษณามีบทบาทในการสร้างความน่าสนใจและกำหนดภาพลักษณ์ของสินค้าและผู้บริโภคในเชิงสัญลักษณ์ นอกจากนี้ งานศึกษาของ Julphongsathorn (2001) และ Kittiwattanakul (2004) ยังแสดงให้เห็นว่าสื่อโฆษณามีบทบาทในการสร้างกรอบการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคม เช่น เพศและบทบาททางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะสามารถมีอิทธิพลต่อการรับรู้และ การสร้างความหมายเกี่ยวกับตัวตนของบุคคลได้ อย่างไรก็ตาม บทความวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากงานศึกษาก่อนหน้า เนื่องจากมุ่งศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบริบทของการขายสินค้าออนไลน์ผ่านการถ่ายทอดสด (live commerce) ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นปฏิสัมพันธ์แบบทันที (real-time interaction) ระหว่างผู้ขายและผู้บริโภค แตกต่างจากงานวิจัยในอดีตที่ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาสื่อโฆษณาในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อกระจายเสียง ผลการศึกษาจึงช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของภาษาในการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทของเศรษฐกิจดิจิทัลและวัฒนธรรมอินฟลูเอนเซอร์ร่วมสมัย

นอกจากนี้ การสร้างตัวตนของพิมรี่พายยังสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีการแสดงละครของกอฟแมน (Goffman) ซึ่งเสนอว่า บุคคลมักจัดการการแสดงออกของตนเพื่อสร้างความประทับใจต่อผู้อื่นในพื้นที่สาธารณะ หรือที่เรียกว่า “การจัดการความประทับใจ” (impression management) โดยปรับบทบาทและการนำเสนอภาพลักษณ์ให้สอดคล้องกับผู้ชมและบริบททางสังคม (Kivisto & Pittman, 2007) ในกรณีของพิมรี่พาย การไลฟ์สดขายสินค้าจึงเปรียบเสมือน “เวทีหน้า” (front stage) ที่ผู้ขายนำเสนออัตลักษณ์ของตนต่อผู้ชมผ่านการใช้ภาษา น้ำเสียง และการเล่าเรื่อง เพื่อสร้างความเชื่อถือและความรู้สึกใกล้ชิดกับผู้บริโภค ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่าการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้ขายในสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมบริโภคและเศรษฐกิจดิจิทัล กล่าวคือ ผู้ขายสามารถใช้การเล่าเรื่องชีวิตส่วนตัว การสร้างภาพลักษณ์เชิงศีลธรรม และการนำเสนอการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของแบรนด์ส่วนบุคคลและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ชม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ในพื้นที่ดิจิทัลที่มองว่าอัตลักษณ์ออนไลน์เป็นกระบวนการที่มีพลวัตและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของการปฏิสัมพันธ์ในสื่อสังคมออนไลน์ (Turkle, 1997; Liu, 2022; Rosana & Fauzi, 2024) แม้ผลการวิจัยในครั้งนี้จะสะท้อนให้เห็นบทบาทของวาทกรรมและภาษาในการกำหนดภาพลักษณ์และอิทธิพลของผู้ขายในพื้นที่สื่อออนไลน์ร่วมสมัย อย่างไรก็ตาม ยังปรากฏข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณา กล่าวคือ การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ภาษาในมุมมองเชิงวาทกรรม จึงไม่ได้ศึกษาการรับรู้หรือการตีความของผู้บริโภคต่อวาทกรรมดังกล่าวโดยตรง ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตอาจขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ขายและผู้บริโภค หรือการศึกษาการรับรู้ของผู้ชมต่อการสร้างอัตลักษณ์ของอินฟลูเอนเซอร์ในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

References

AlMamoory, M., & Khazaali, T. W. (2024). Linguistic strategy in online digital communication: A pragmatic study. **Journal of Media and Communication Culture, 4** (3), 10–21. https://doi.org/10.55529/jmcc.43.10.21

Anantachat, S. (2012). **Advertising and consumer culture.** Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Julphongsathorn, M. (2001). **Creative strategies and information content in Thai magazine advertising** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. https://doi.org/10.14457/CU.the.2001.20 (In Thai)

Kittiwatthanakul, S. (2004). **The portrayal of women roles in magazine advertisement and creative personnel's attitude** [Master's thesis]. Chulalongkorn University]. (In Thai)

Kivisto, P., & Pittman, D. (2007). Goffman's dramaturgical sociology. In P. Kivisto (Ed.), **Illuminating social life: Classical and contemporary theory revisited** (pp. 271–290). Sage Publications.

Komolvanich, M. (2013). **Brand personality communication through perfume packaging** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2013.394 (In Thai)

Limkulakom, S. (1991). **Strategies of word use in Thai in television and magazine advertising** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.1991.843 (In Thai)

Liu, K. (2022). **Identity construction online: Identities and ideologies in reader comments in online news fora** [Doctoral dissertation]. Victoria University of Wellington. https://doi.org/10.26686/wgtn.19119728

Panlee, P. (2002). **Weight loss process of women: A discourse of identity construction in consumer culture** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Panphothong, N. (2013). **Critical discourse analysis from a linguistic perspective: Concepts and applications to Thai discourse.** Academic Publication Dissemination Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)

Phakdeephasook, S. (2018). **The relationship between language and identity and approaches to studying Thai language.** Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)

Phanphitphat, T., & Asawadechsakul, W. (2015). Identity design of fashion brand for M generation men. **Journal of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, 2** (1), 117–130. (In Thai)

Rosana, A., & Fauzi, I. (2024). The role of digital identity in the age of social media: Literature analysis on self-identity construction and online social interaction. **Journal of Social Science, 1** (4), 477–489. https://doi.org/10.59613/a8yyff42

Ruangdechsakul, J. (2006). **Advertising media and the identity of contemporary Thai middle-class men** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. https://doi.org/10.14457/CU.the.2006.160 (In Thai)

Sasanapatchoti, P. (2008). **Analysis of brand positioning and personality in print advertisements** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2008.415 (In Thai)

Shaivya, S. (2024). Voices in the virtual: Constructing linguistic identity in digital spaces. International Journal for Multidisciplinary Research, 6(3). https://doi.org/10.36948/ijfmr.2024.v06i03.21117

Suksom, U. (2007). **Identity formation of youth through fashionable clothings: A case study of Siam Square** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2007.805 (In Thai)

Suwannachang, N. (2010). **Language of persuasion in health magazine advertisements** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2010.2123 (In Thai)

Turkle, S. (1997). Multiple subjectivity and virtual community at the end of the Freudian century. **Sociological Inquiry, 67** (1), 72–84.

A Comparative Study of Masculinity In the Ramcharitmanas and the Ramakien: A Case Study of Hanuman

การเปรียบเทียบความเป็นชายในรามจริตมานัส และรามเกียรติ์: กรณีตัวละครหนุมาน

Sasasiri Suwannathip / ศศศิริ สุวรรณทิพย์

Department of Hindi Literature, Mahatma Gandhi Antararashtriya Hindi Vishwavidyalaya, Wardha, India.
ภาควิชาวรรณคดีภาษาฮินดี, มหาตมะ คานธี อันตรราษฏรียะ ฮินดี วิศวะวิทยาลัย
วรธา (มหาราษฏระ), อินเดีย

E-mail: Sasasiri_suwan11@gmail.com

Received: October 9, 2025
Revised: January 3, 2026
Accepted: January 17, 2026

Abstract

This comparative study examines the construction and representation of masculinity through the character of Hanuman in two literary works from South Asia and Southeast Asia: the Ramcharitmanas of Goswami Tulsidas (1574 CE) and the Ramakien, composed under the royal authorship of King Rama I (1797 CE). This study applies R.W. Connell's concept of hegemonic masculinity as a theoretical framework for analysis, investigating how Hanuman's masculine identity is constructed through four dimensions: physical expression, sexuality and desire, devotional identity, and the exercise of social power. The analytical findings reveal that the Ramcharitmanas constructs Hanuman's masculinity through the perspective of Hindu devotional theology (bhakti), emphasizing service and spiritual fortitude as primary characteristics. In contrast, the Ramakien adapts these attributes to align with the Thai Buddhist cosmological framework, incorporating elements of the devaraja concept and Theravada Buddhist ethics. The study demonstrates that masculine ideals undergo adaptation and transformation according to cultural contexts across geographical and religious boundaries, while maintaining the archetypal structure of the epic. This reflects approaches to heroic masculinity rooted in the philosophical traditions of South Asia and Southeast Asia.

Key words: Ramcharitmanas, Ramakien, Hanuman, masculinity studies, comparative literature

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์และการนำเสนอความเป็นชายผ่านตัวละครหนุมานในวรรณกรรมสองเรื่องของภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ รามจริตมานัสของโคสวามี ตุลสีทาส (ค.ศ. 1574) และรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ค.ศ. 1797) การศึกษานี้ประยุกต์ใช้แนวคิดความเป็นชายเชิงอำนาจ (hegemonic masculinity) ของ R.W. Connell เป็นกรอบทฤษฎีในการวิเคราะห์ โดยพิจารณาว่าอัตลักษณ์ความเป็นชายของหนุมานถูกสร้างสรรค์ผ่านสื่อมิติ ประกอบด้วย การแสดงออกทางกายภาพ เพศวิถีและความปรารถนา อัตลักษณ์เชิงภักติ และการใช้อำนาจทางสังคม ผลการวิเคราะห์พบว่ารามจริตมานัสสร้างสรรค์ความเป็นชายของหนุมานผ่านมุมมองของเทววิทยาภักติฮินดูที่เน้นย้ำการรับใช้และความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณเป็นหลัก ในขณะที่รามเกียรติ์ได้ปรับเปลี่ยนคุณลักษณะเหล่านี้ให้สอดคล้องกับกรอบจักรวาลวิทยาแบบพุทธศาสนาของไทย โดยผนวกองค์ประกอบของแนวคิดเทวราชาและจริยธรรมพุทธศาสนาเถรวาท จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอุดมคติความเป็นชายได้รับการดัดแปลงและเปลี่ยนแปลงตามบริบททางวัฒนธรรมข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์และศาสนา ทั้งนี้ยังคงรักษาโครงสร้างต้นแบบของมหากาพย์ไว้ได้ โดยสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางของความเป็นชายแบบวีรบุรุษที่มีรากฐานมาจากประเพณีปรัชญาของภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำสำคัญ: รามจริตมานัส, รามเกียรติ์, หนุมาน, ความเป็นชาย, วรรณกรรมเปรียบเทียบ

Introduction

The representation of masculinity in epic literature provides crucial insights into cultural values, religious ideologies, and social hierarchies (Goldman, 1993; Doniger, 2009). Hanuman, the monkey warrior-deity appearing in various Ramayana traditions across Asia, serves as a particularly rich site for examining how different cultures construct and negotiate masculine ideals. As Lutgendorf (2007) notes, “Hanuman has become perhaps the most beloved deity in contemporary North India, embodying ideals of strength, devotion, and celibate masculinity. Yet this characterization represents only one cultural iteration of a figure whose masculine attributes have been continuously reimagined across diverse geographical, religious, and historical contexts. This study compares Hanuman’s characterization in two influential texts: Tulsidas’s *Ramcharitmanas* (रामचरितमानस), composed in Awadhi in the 16th century during the Mughal period, and the Thai *Ramakien,* crystallized in its current form during the early Bangkok period (late 18th-early 19th centuries) under royal patronage. While both texts trace their lineage to Valmiki’s Sanskrit *Ramayana,* they emerged from distinct cultural matrices and present markedly different visions of masculine virtue. The Ramcharitmanas, emerging from North Indian bhakti

devotional theology under conditions of Muslim political dominance, constructs what this study terms "consecrated masculinity," a model wherein power derives from spiritual subordination, celibate discipline, and devotional service. In contrast, the Ramakien, shaped by Thai Buddhist-Hindu syncretism and Rattanakosin court culture, articulates "complete masculinity" that integrates martial prowess, erotic accomplishment, trickster intelligence, and aesthetic refinement within frameworks of royal-Buddhist cosmology.

These divergent representations raise critical questions about the cultural construction of hegemonic masculinity: How do religious epistemologies shape ideals of masculine embodiment? What role does political context play in determining which masculine attributes achieve cultural legitimation? How do different textual traditions negotiate tensions between martial violence and spiritual discipline, between celibate renunciation and erotic engagement, between autonomous agency and hierarchical subordination? This comparative analysis addresses these questions by examining four dimensions of masculine representation in both texts: physical embodiment, sexuality and desire, devotional identity, and social agency. By analyzing how each text constructs Hanuman's masculinity through these dimensions, this study contributes to cross-cultural gender studies in several ways. First, it challenges Western-centric frameworks that privilege autonomous individualism as the universal norm of masculine identity, revealing alternative paradigms rooted in devotional subordination and integrative completeness. Second, it demonstrates that hegemonic masculinity, far from being a monolithic construct, operates through culturally specific negotiations between competing ideals, negotiations shaped by religious traditions, political circumstances, and aesthetic conventions. Third, it illuminates how epic literature functions not merely as entertainment but as a crucial site where cultures articulate, contest, and transmit gendered norms across generations.

Objective of the Study /Research Questions

Critically examine how masculine ideals are constructed, negotiated, and contested through the characterization of Hanuman in Ramcharitmanas and Ramakien, within their respective cultural, religious, and historical contexts.

Literature Review

1. Masculinity Studies in Epic Literature:

Scholarship on masculinity in South and Southeast Asian epics has expanded significantly in recent decades. Goldman (1993) argues that the Ramayana tradition presents "a complex negotiation of masculine roles including warrior, ascetic, lover, and king". Sutherland Goldman and Goldman (1996) demonstrate how different Ramayana versions

reflect varying cultural anxieties about male power and sexuality. Doniger (2009) observes that Hindu texts often present "split-level masculinity" wherein male characters embody contradictory ideals of ascetic renunciation and erotic engagement, violence, and compassion. This theoretical framework proves particularly relevant for analyzing Hanuman, who traverses boundaries between animal and divine, servant and hero, celibate and (in some traditions) lover.

2. Hanuman in Ramcharitmanas Studies

Lutgendorf's (2007) seminal work on Hanuman devotion identifies the Ramcharitmanas as central to constructing Hanuman as the ideal bhakta (devotee) and brahmacārī (celibate). He writes: "Tulsidas's Hanuman embodies the paradox of perfect strength through perfect surrender". Sharma (2015) analyzes how Tulsidas constructs Hanuman's masculinity through the triad of bala (strength), buddhi (wisdom), and bhakti (devotion), arguing that "devotional masculinity in Ramcharitmanas subordinates physical power to spiritual surrender".

3. Ramakien and Thai Masculinity

Scholarship on the Ramakien has emphasized its distinctive features, including expanded romantic episodes, comedic interludes, and integration of Thai court culture (Rajanubhab, 2002; Wenk, 1968). Nagavajara (1982) argues that the Ramakien "Thaifies the Indian epic by incorporating Thai aesthetics of sanuk (fun), sabai (ease), and refined eroticism". Concerning Hanuman specifically, Penth (2004) notes: "The Thai Hanuman maintains his devotion to Rama but is simultaneously portrayed as a sophisticated lover, trickster, and aesthete reflecting Thai court ideals of complete manhood".

4. Comparative Approaches

Comparative studies of Ramayana traditions have established methodological frameworks for this research. Richman (1991, 2001) demonstrates how different cultural contexts reshape narrative structures and character portrayals. Blackburn (2000) argues that "each Ramayana tradition negotiates local gender politics through its characterizations". However, focused comparative analysis of masculine representation in Ramcharitmanas and Ramakien, specifically through Hanuman, remains underdeveloped. This study addresses this gap.

Theoretical Framework

This study employs comparative literary analysis, grounded in Connell's (2005) theory of hegemonic masculinity and postcolonial reception theory (Richman, 2001). Connell's framework enables cross-cultural comparison by recognizing that masculine ideals vary historically and culturally, while postcolonial theory views the Ramakien as a creative transformation rather than a derivative imitation, producing hybrid Thai masculinity.

The analysis examines four dimensions of masculine representation: physical embodiment (strength, appearance, bodily control), sexuality and desire (celibacy versus romantic engagement), devotional identity (service, loyalty, hierarchical bonds), and social agency (autonomy, authority, independent action). This framework allows systematic comparison while respecting each tradition's distinctive cultural logic.

Methodology

This study employs close textual analysis to compare Hanuman's characterization in the Ramcharitmanas (focusing on Sundarakanda and related sections) and the Thai Ramakien (including his journey to Lanka, romance with Suvannamaccha, and battle episodes). The analysis examines direct and indirect characterization, narrative framing, and intertextual parallels between corresponding episodes. This literary study focuses exclusively on textual representations and does not address performance traditions, visual arts, or contemporary adaptations.

Results and Findings

1. Physical Embodiment

The physical embodiment of Hanuman in both the Ramcharitmanas and the Ramakien serves as a fundamental site for examining how hegemonic masculinity operates within devotional and courtly literary traditions. Connell's (2005) theory of hegemonic masculinity posits that dominant masculine ideals are not static but are continually constructed, negotiated, and contested within specific cultural matrices. The corporeal representation of Hanuman, his bodily dimensions, radiance, and physical capabilities, functions as a textual strategy through which cultural anxieties about power, divine authority, and masculine virtue are mediated. This analysis examines how the Ramcharitmanas constructs masculine ideals through a devotional-ascetic paradigm emphasizing controlled power and spiritual luminosity. At the same time, the Ramakien negotiates masculinity through courtly-cosmological frameworks that privilege territorial dominance and spectacular physicality.

The Ramcharitmanas :

कनक बरन तन तेज बिराजा। मानहुँ अपर गिरिन्ह कर राजा॥ सिंहनाद करि बारहिं बारा। लीलहिं नाघउँ जलनिधि खारा॥

"His body, golden in hue, shone with a brilliance that made him look like another king of mountains (Sumeru). Roaring like a lion again, (**Hanumān** said) 'I shall easily leap across this salt ocean." (**Gosvāmī Tulasīdās, n.d.**)

Tulsidas's depiction of Hanuman's physical form in the Sundara Kanda reveals a sophisticated construction of masculine ideals rooted in the bhakti tradition's valorization of devotional service combined with martial capability. The description "**कनक बरन तन तेज बिराजा। मानहुँ अपर गिरिन्ह कर राजा॥**" establishes Hanuman's physicality through metaphors of natural sovereignty and spiritual luminosity. The comparison to Mount Sumeru, the axis mundi in Hindu cosmology, positions Hanuman's body not merely as powerful but as cosmologically significant, a physical manifestation of dharmic order. Several analytical observations emerge from this textual representation. First, the emphasis on "**तेज**" rather than mere size or musculature suggests that hegemonic masculinity in the Ramcharitmanas is predicated on the integration of physical prowess with spiritual attainment. This "**तेज**" functions as a visible marker of "**तपस**" and "**ब्रह्मचर्य**", qualities that Hanuman embodies throughout the text. The masculine ideal here is not the indiscriminate display of strength but the disciplined channeling of power toward devotional ends, what might be termed "consecrated masculinity."

Second, the "**सिंहनाद**" performed "**बारहिं बारा**" represents a ritualized demonstration of masculine confidence that precedes action. This vocalization serves multiple functions: it announces intention, intimidates potential adversaries, and affirms self-efficacy. Importantly, this declaration "**लीलहिं नाघउँ जलनिधि खारा**" frames extraordinary physical achievement as "**लीला**", a theological concept suggesting that divine power operates beyond the constraints of human exertion. The construction of masculine competence here involves the paradox of supreme capability presented as natural ease, aligning with Connell's observation that hegemonic masculinity often naturalizes its dominance.

Third, the narrative context is crucial: Hanuman's physical display occurs within the framework of service to Rama. This subordination of personal prowess to devotional duty represents a distinctive negotiation of masculine authority within bhakti ideology, where the most potent form of masculine identity derives not from autonomous power but from surrender to divine will. The physical body becomes an instrument of "**सेवा**", and its magnificence validates rather than threatens the hierarchical order.

The Ramakien :

"...ยืนอยู่ท่ามกลางโยธี ชุลีกรเหนือเกล้าเกศา
หลับเนตรร่ายเวทอันศักดา นิมิตกายาวานร
สูงจดภวัคพรหมาน ใหญ่เท่าจักรวาลสิงขร
เบื้องต่ำใต้พื้นดินดอน หยั่งถึงสาครรองดิน
หางวงเป็นปราการล้อม โอบอ้อมโยธาไว้สิ้น
อันพลับพลาแก้วโกมิน ขุนกบินทร์เอาไว้ในอุรา
อ้าโอษฐ์ออกเป็นทวาร ใบบานปิดเปิดนั้นชิวหา..."

"Hanuman stood among the army, raised his hands in reverence, and chanted sacred incantations. He transformed to cosmic size, reaching the Brahma realm above and

the cosmic ocean below. His tail formed a protective barrier around the army, he sheltered the jeweled pavilion in his chest, and his mouth became a gateway with his tongue as the door." (King Rama I, 2014).

The Ramakien's representation of Hanuman's physical transformation presents a radically different construction of masculine ideals, one deeply embedded in Thai Buddhist-Hindu syncretism and the aesthetics of the royal court. The passage describing Hanuman's magical expansion as it says: "สูงจดภวัคพรหมาน" and "ใหญ่เท่าจักรวาลสิงขร" tall enough to reach the Brahma realm, large as the cosmic mountain Singkhon) articulates masculinity through hyperbolic corporeality that transcends human scale entirely. This cosmological magnification operates on multiple symbolic registers. First, the sheer dimensional excess body reaching the heavens, feet descending to the underworld, tail circumscribing entire armies constructs masculine power as fundamentally spatial and territorial. Unlike the Ramcharitmanas's emphasis on luminous intensity, the Ramakien privileges extensive domination of space. This aligns with what Connell identifies as the territorial aspect of hegemonic masculinity, where masculine authority is demonstrated through the control and occupation of physical domains.

Second, the specific bodily transformations described reveal a courtly aesthetic of masculine spectacle. The image of Hanuman's mouth opening as gates as it says: "อ้าโอษฐ์ออกเป็นทวาร" and "ใบบานปิดเปิดนั้นชิวหา" opening his lips as doors, his tongue forming the threshold) transforms the body into architecture, specifically palatial architecture. This metaphorical complex suggests that the masculine body in Thai court literature functions as a microcosm of royal power, a living fortress capable of protecting subordinates (the armies enclosed within) while projecting invincibility to enemies.

Third, the magical-martial synthesis in this passage reflects Thai cultural negotiations between Hindu epic traditions and Southeast Asian indigenous concepts of supernatural power. The invocation of as it says: "เวทอันศักดา" (sacred Vedic spells) to achieve bodily transformation situates masculine potency within systems of esoteric knowledge and ritual mastery. Unlike the Ramcharitmanas's internalized spiritual radiance, the Ramakien's masculine ideal requires external validation through visible, dramatic metamorphosis that can be witnessed and verified by others.

2. Sexuality and Desire

The representation of sexuality and desire in Hanuman's characterization reveals fundamentally divergent constructions of masculine identity between the Ramcharitmanas and the Ramakien. Through Connell's (2005) framework of hegemonic masculinity, we observe how these epic traditions negotiate competing masculine ideals: ascetic celibacy versus romantic engagement, reflecting distinct cultural anxieties about male power, virtue, and social order. While Tulsidas's Ramcharitmanas enshrines brahmacharya (celibacy) as

the pinnacle of masculine virtue, establishing Hanuman as the exemplar of controlled, devotion-channeled masculinity, the Thai Ramakien reimagines this paradigm entirely, incorporating erotic fulfillment as compatible with, indeed, enhancing heroic masculine identity. This fundamental divergence illuminates how hegemonic masculinity operates not as a universal construct but as a culturally contingent negotiation between religious ideology, social structure, and literary tradition.

The Ramcharitmanas: In the Ramcharitmanas, Hanuman's sexuality, or more precisely, its absolute renunciation, constitutes a cornerstone of his masculine perfection. The invocatory verse presents a comprehensive catalog of Hanuman's attributes :

अतुलितबलधामं हेमशैलाभदेहं दनुजवनकृशानुं ज्ञानिनामग्रगण्यम्। सकलगुणनिधानं वानराणामधीशं रघुपतिप्रियभक्तं वातजातं नमामि॥ "I bow to the Son of the Wind-god, who is a home of immeasurable strength, whose body is radiant as a golden mountain, who is a fire to consume the forest of the demon race, who stands foremost among the wise, who is a storehouse of all good qualities, who is the chief of the monkey host, and who is the beloved devotee of Sri Rama (the Lord of the Raghus)."(**Gosvāmī Tulasīdāsa, n.d.**).

The strategic omission of any reference to sexuality or desire in this litany is itself significant. Hanuman's identity is constructed through alternative masculine markers: अतुलितबलधामं, ज्ञानिनामग्रगण्यम्, सकलगुणनिधानं, and, crucially, रघुपतिप्रियभक्तं. This formulation establishes what Connell terms "hegemonic masculinity," a culturally idealized form that legitimizes patriarchal structures through strategic exclusions and inclusions. Tulsidas's explicit statement that Hanuman possesses virtue and practices brahmacharya reveals the ideological architecture undergirding this construction. Brahmacharya functions not merely as sexual abstinence but as a technology of masculine power, the transmutation of sexual energy (ojas) into spiritual potency and physical prowess. Within the Vaishnava devotional framework, this celibacy represents the complete sublimation of erotic desire into bhakti (devotion), positioning Hanuman as the ideal servant whose undivided consciousness remains fixed upon Rama. This construction aligns with orthodox Brahmanical ideology wherein controlled sexuality demarcates civilized masculinity from bestial impulses. Hanuman's celibacy effectively "humanizes" him despite his vanara (monkey) nature, elevating him above both his simian origins and the demon adversaries whose uncontrolled sexuality marks their moral degradation. The hegemonic masculine ideal here operates through the renunciation of power achieved through what is not done, desire conquered rather than fulfilled.

The Ramakien: The Thai Ramakien presents a radically alternative construction, wherein Hanuman's sexual encounter with Suphannamatcha becomes an integral component of his heroic narrative. The passage describing their union employs elaborate erotic aesthetics :

"... เมื่อนั้น นวลนางสุพรรณมัจฉา
ได้ร่วมรสรักภิรมยา กับวายุบุตรวุฒิไกร

อิงแอบแนบชิดพิศวง งวยงงด้วยความพิสมัย
แสนรักแสนสวาทจะขาดใจ ร่ไทลืมกลัวพระบิดา
ลืมเล่นในท้องชลธาร ลืมฝูงบริวารมัจฉา
ลืมอายลืมองค์กัลยา เสน่หาเพิ่มพ้นพันทวี ฯ...”

“Then the fair Lady Suphannamatcha experienced amorous bliss [**raṅgarasa**] with Hanuman, son of Vayu. [They] embraced closely, clinging together in wonderment, bewildered with amazement. [She felt] infinite love, infinite sweetness, almost breathless. The excellent maiden forgot fear of her father, forgot playing in the waters, forgot her attendant mermaids, forgot shame, forgot her maiden form, desire multiplying beyond a thousandfold” (King Rama I, 2014).

The terminology here, “**raṅgarasa**” (amorous bliss), “พิศวง” (wonderment), “แสนรักแสนสวาท” (infinite love, infinite sweetness), draws upon classical Thai literary conventions celebrating erotic experience as a legitimate dimension of heroic identity. Significantly, this encounter produces no narrative censure; Hanuman experiences no fall from grace, no diminution of his powers or devotion to Phra Ram. This construction reflects the syncretic nature of Thai Buddhist-Hindu culture, where Theravada Buddhist acceptance of lay sexuality merges with indigenous Tai traditions and courtly literary conventions. Unlike the Ramcharitmanas’s brahmanical framework, where celibacy signifies spiritual superiority, the Ramakien operates within a cultural matrix that views sexuality as a natural expression of vitality compatible with virtue when properly contextualized. Through Connell’s analytical lens, the Ramakien presents an alternative hegemonic masculinity, one that integrates rather than excludes erotic capacity. Hanuman’s masculinity is not diminished but rather enhanced through his ability to inspire overwhelming desire in Suphannamatcha, as it says: “เสน่หาเพิ่มพ้นพันทวี.” His sexual prowess becomes another manifestation of his extraordinary nature, parallel to his strength and wisdom rather than contradictory to them. Crucially, this episode serves narrative functions: Hanuman’s union with Suphannamatcha produces Macchanu, who later aids Phra Ram, transforming potential enmity into alliance through kinship bonds. The Ramakien thus constructs masculine sexuality not as a dangerous impulse requiring suppression but as a productive force generating social cohesion and dynastic continuation values central to Thai monarchical ideology.

3. Devotional Identity and Service

The devotional dimension of Hanuman’s masculinity constitutes a pivotal axis through which both texts articulate hierarchical relationships and construct idealized masculine subjectivity within their respective cultural matrices. Through Connell’s (2005) framework of hegemonic masculinity, this analysis interrogates how devotion operates not as a subordination of masculine agency but rather as its ultimate validation, a paradox wherein self-abnegation becomes the supreme expression of masculine potency.

The selected passages exemplify distinct epistemological approaches to devotional masculinity: the Ramcharitmanas articulates an ontological merger between servant and served through bhakti philosophy, while the Ramakien instantiates martial devotion within courtly hierarchies of royal service.

The Ramcharitmanas :

सो अनन्य जाकें असि मति न टरइ हनुमंत। मैं सेवक सचराचर रूप स्वामि भगवंत॥ "He alone is exclusively devoted to Me, O **Hanumān**, whose mind, thus resolved, never wavers. I am the servant, and He who pervades all creation, both animate and inanimate, is my master and lord." (**Gosvāmī Tulasīdāsa, n.d.**).

Presents a sophisticated theological conceptualization of devotion that transcends conventional master-servant binaries. As it says: "**सो अनन्य जाकें असि मति न टरइ हनुमंत**" deploys the critical term "**अनन्य**" literally "not-other" or "non-different" which signals an absolute, undifferentiated devotion that dissolves the ontological distance between devotee and deity. This semantic choice is crucial: ananya bhakti in Vaishnava theology denotes a devotional state wherein the devotee's consciousness becomes so thoroughly saturated with the divine that no space remains for alternative orientations or competing loyalties. The phrase, as it says: "**नटरइ**" employs the Awadhi verb **ṭaranā**, connoting both physical deviation and mental vacillation, thus establishing devotional constancy as simultaneously a cognitive and existential state. This unwavering quality (**dṛḍhatā**) functions as a quintessential masculine virtue in the bhakti tradition, where steadfastness in devotion surpasses martial prowess as the ultimate marker of heroic masculinity. The subsequent declaration, as it says: "**मैं सेवक सचराचर रूप स्वामि भगवंत**" articulates a radical reconfiguration of selfhood. Rama identifies himself as a servant (sevaka) while simultaneously recognizing the all-pervading Lord as the true sovereign. This theological inversion, wherein the Avatar declares his own servitude, establishes a paradoxical hierarchy that validates Hanuman's devotional masculinity by divine precedent. The term, as it says, "**सचराचर**" invokes the philosophical totality of divine immanence, situating devotional service within a cosmic rather than merely interpersonal framework. Through Connell's lens, this passage constructs devotional masculinity as hegemonic not through domination but through voluntary subordination to transcendent authority, a configuration wherein power is paradoxically accumulated through its renunciation. Hanuman's masculine identity is validated precisely because it mirrors divine self-understanding: just as Rama serves the supreme Brahman, Hanuman serves Rama. This creates a hierarchical chain in which masculine legitimacy flows from one's position within devotional relationships, rather than from autonomous action.

The Ramakien :

"... บัดนั้น หนุมานผู้ชาญชัยศรี
ได้ฟังบัญชาพระจักรี ชุลีกรสนองพระโองการ

อันตัวของข้าผู้รองบาท ก็นับว่าเป็นชาติทหาร
จะขออาสาพระอวตาร ป้องกันภัยพาลกุมภัณฑ์
มิให้มันล่วงเข้ามาได้ ถึงองค์ภูวไนยรังสรรค์
ทูลแล้วถวายบังคมคัล ทั้งสุครีพนั้นก็ออกมา ฯ...”

“Thereupon, the valiant Hanuman, having received the command of Phra Chakri, paid obeisance in acceptance of the royal decree. He declared that, as a humble vassal of martial lineage, he volunteered to safeguard the Avatar against the demonic forces, ensuring no intrusion could threaten the Sovereign. Upon concluding his vow, he prostrated in homage and withdrew, accompanied by Sugriva...” (King Rama I, 2014).

The Ramakien passage instantiates devotional masculinity within distinctly different sociopolitical coordinates, those of Siamese courtly culture and martial aristocracy. Hanuman’s self-designation as it says: “อันตัวของข้าผู้รองบาท ก็นับว่าเป็นชาติทหาร” strategically positions devotion within military service frameworks rather than purely theological ones. The term, as it says, “ชาติทหาร” literally denotes “warrior caste” or “martial lineage,” invoking hereditary military aristocracy wherein service to the sovereign constitutes both social obligation and the foundation of masculine honor. The elaborate propitiatory language, as it says: “ชุลีกรสนองพระโองการ” and the physical gesture of prostration, as it says: “ถวายบังคมคัล” exemplify the highly formalized protocols of Thai royal court culture, where hierarchical positioning is enacted through precise linguistic registers and ritualized bodily comportment. This courtly devotion differs markedly from the Ramcharitmanas’ ontological merger; here, the devotee’s subjectivity remains distinctly separate from, albeit oriented toward, sovereign authority. Hanuman’s volunteer oath as it says: “จะขออาสาพระอวตาร ป้องกันภัยพาลกุมภัณฑ์” frames devotion explicitly through martial capacity and protective function. The term volunteer implies voluntary military service, a concept resonant with phrai suam or volunteer retainer systems in classical Thai military organization. Significantly, this devotional expression centers on functional utility protection of the sovereign rather than metaphysical union, positioning masculine worth within frameworks of military efficacy and defensive capability.

4. Social Agency: Trickster, Warrior, Diplomat

The Ramcharitmanas: The episode of Hanuman’s transformation in the Ramcharitmanas represents a foundational moment in the construction of devotional masculinity, wherein social agency emerges not through autonomous assertion but through hierarchical interpellation and spiritual authorization. Tulsidas’s narrative privileges interiority, restraint, and subordination as the primary markers of exemplary masculine power, fundamentally reconceptualizing the epic hero within the theological framework of North Indian bhakti tradition, as it says:

कवन सो काज कठिन जग माहीं। जो नहिं होइ तात तुम्ह पाहीं॥ राम काज लगि तव अवतारा। सुनतहिं भयउ पर्बताकारा॥

"What undertaking is there in this world too difficult for you to accomplish, dear child? You have come down upon earth for the express purpose of accomplishing ***Śrī Rāma's*** work." On hearing this, **Hanumān** grew to the size of a mountain." (**Gosvāmī Tulasīdās, n.d.,710**).

The catalytic moment occurs through **Jāmavanta's** strategic invocation: "कवन सो काज कठिन जग माहीं। जो नहिं होइ तात तुम्ह पाहीं॥" This rhetorical question functions as far more than mere encouragement; it operates as ideological interpellation in the Althusserian sense, "hailing" Hanuman into a specific subject position within the cosmic hierarchy. The affectionate address "तात" establishes a filial relationship that simultaneously elevates Hanuman's status while positioning him within a structure of benevolent authority. The interrogative form, suggesting that no task is too difficult, does not simply affirm Hanuman's capability; rather, it constructs his power as always-already present yet requiring external activation through proper hierarchical recognition. The subsequent line crystallizes the theological justification for this power: "राम काज लगि तव अवतारा." This declaration performs critical ideological work in constructing what Connell (2005) would recognize as hegemonic masculinity operating through legitimation and authorization. Hanuman's **avatāric** descent, his very existence in material form, is explicitly tethered to service (**kāja**) rather than autonomous self-realization. The phrase "राम काज" frames all subsequent action within a framework of instrumental devotion, wherein power becomes meaningful only when channeled toward divinely sanctioned purposes. This construction negotiates the potential tension between martial prowess and spiritual discipline by subordinating the former entirely to the latter, resolving what might otherwise appear as competing masculine ideals through hierarchical integration. Hanuman's response to this invocation is immediate and somatic: "सुनतहिं भयउ पर्बताकारा." The temporal marker "सुनतहिं" emphasizes the direct causal relationship between hierarchical authorization and physical manifestation. This is not a gradual transformation requiring internal deliberation; rather, it represents the instantaneous alignment of body with devotional purpose. The description "पर्बताकारा" employs a simile that carries multiple significations within Hindu cosmology: mountains as axis mundi connecting earthly and divine realms, as repositories of sacred power, as symbols of immovability and permanence. Hanuman's assumption of mountainous form thus represents not merely physical enlargement but cosmic alignment, the body becoming a vehicle for transcendent purpose.

Significantly, what Tulsidas's account elides is as revealing as what it includes. There is no description of Hanuman's facial expression, emotional state, or psychological processing of this transformation. There is no catalogue of specific physical changes, no attention to muscular development or bodily details. Most strikingly, there is no immediate depiction of violence, combat, or destruction. The verse concludes with transformation

itself, suggesting that the alignment of devotional intent with physical capacity represents the culmination of masculine realization rather than its preliminary stage. This economy of description reflects a broader theological commitment within the *Ramcharitmanas* to privileging internal spiritual states over external material actions. Applying Connell's framework of hegemonic masculinity, Tulsidas's construction reveals several key dimensions. First, this masculinity operates through what might be termed "devotional subordination." Power is legitimate precisely because it is derivative, channeled through proper hierarchical relations rather than asserted autonomously.

This model establishes a form of masculine authority that resolves potential conflicts between different power claims (martial, spiritual, social) by integrating them within a unified devotional framework. Second, the body becomes significant not as the site of individual agency or aesthetic display but as the instrument of divine purpose. Physical transformation serves devotional ends rather than constituting an end in itself. Third, the masculine subject achieves recognition and validation not through the accumulation of visible exploits but through the proper alignment of will, capacity, and cosmic purpose. This construction emerges from and reinforces specific historical and cultural contexts. The sixteenth-century North Indian bhakti movement, within which Tulsidas composed the *Ramcharitmanas*, sought to democratize access to spiritual authority while maintaining brahmanical social hierarchies. The devotional masculinity embodied by Hanuman offers a model wherein power becomes accessible to those outside traditional kshatriya martial classes, yet remains tethered to proper hierarchical relations and divine authorization. Hanuman's status as a vanara (monkey) rather than human or divine becomes significant here; his masculinity must be constructed through devotion precisely because he lacks the inherent social status that would grant automatic authority. The text thus negotiates competing claims about the basis of legitimate masculine power, ultimately privileging devotional alignment over birth status while maintaining the necessity of hierarchical structure. The role of the elder (**Jāmavanta**) in catalyzing Hanuman's transformation also merits attention. Masculine agency here is not individually generated but communally facilitated, emerging through the proper functioning of social hierarchies and generational transmission of authority. This construction contests more individualistic models of heroic masculinity by suggesting that even the most powerful masculine subject requires external authorization and recognition to actualize latent capacities. The scene thus constructs an interdependent model of masculine community wherein authority flows through proper hierarchical channels rather than erupting from autonomous individual will.

The Ramakien: The Ramakien's depiction of Hanuman's assault on ***Laṅkā*** constructs a fundamentally different model of masculine agency, one predicated upon spectacular violence, aesthetic performance, and autonomous assertion of martial supremacy. Where the Ramcharitmanas privileges interiority and devotional subordination,

the Ramakien celebrates exteriority and performative excess, revealing how the Rattanakosin -era Siamese court culture negotiated ideals of masculine power through the epic protagonist's visible demonstration of destructive capacity.

"... ฝ่ายหน้ามาตยาหักหาญ เย้ยหยันขุนมาร
ก็โถมเข้าเผาโรงคัล
เหาะวกวงเวียนหกหัน เห็จขึ้นสุวรรณ
ปราสาทพิจิตรพิศเพรา
เจ็ดชั้นนพรัตน์เนืองเนา พรายพรายพรรเหา
ก็ลุกวะวาบปลาบควัน
จูโจมโหมหักเหิรหัน ตีนเหยียบยืนยัน
เข้าง้างปราลีพราย
ทิ้งถูกมารม้วยมากมาย สำแดงแรงกาย
ทะยานเข้าถอนรอนราญ
น้าวยอดนภศูลประหาร พรหมพักตร์แหลกลาญ
ก็ถอดออกฟัดปัฐพี
หักกระเด็นเซ็นต้อง ยักษีตายเต็มธรณี
ระเนนระนับทับกัน
เสียงสนั่นครั่นครื้นสรวงสวรรค์ เปลวเพลิงพลุ่งพรรณ
วิโรจน์ระงมเวียงไชย
ไหม้หมดโรงรถคชไกร เรือนเสนาใน
บเล็ดบลอดสักอัน..."

"The valiant minister mocked the Demon Lord and attacked, setting fire to the ceremonial halls. He ascended the seven-tiered Golden Palace and reduced it to flames. With tremendous force, he tore down the fortifications, killing countless demons whose bodies piled upon the ground. He seized and destroyed the sacred Nopasul spire, its fragments scattering everywhere. Thunder echoed through the heavens as fires consumed the entire Victorious City chariot depots, elephant stables, and inner court residences, leaving nothing standing." (King Rama I, 2014).

The passage opens with immediate action and characterization: "ฝ่ายหน้ามาตยาหักหาญ เย้ยหยันขุนมาร" This opening establishes multiple dimensions of Hanuman's masculine identity simultaneously. First, his official status as "มาตยา" positions him within hierarchical state structures, yet this institutional role is immediately superseded by personal qualities "หักหาญ" and the active verbs "เย้ยหยัน". The act of verbal defiance, ridiculing the demon lord, constructs masculinity through confrontational assertion rather than devotional deference. This represents a direct challenge to authority through linguistic performance, suggesting that heroic masculinity includes not merely physical prowess but also rhetorical dominance and the willingness to transgress protocols of respectful address toward enemies.

The subsequent description of destructive action builds through accumulating clauses of escalating violence: “โถมเข้าเผาโรงคัล.” The verb “โถม” conveys aggressive momentum, while “เผา” specifies the mode of destruction. The target— “โรงคัล” is significant; Hanuman does not merely attack military installations but targets the symbolic heart of demonic sovereignty, the spaces where ritual authority is performed and legitimized. This strategic selection of targets constructs masculinity through the ability to read and dismantle power structures, attacking not merely bodies but the architectural and ceremonial foundations of enemy authority.

The kinetic descriptions that follow emphasize bodily virtuosity and acrobatic prowess: “เหาะวกวงเวียนหกหัน”. The series of verbs— “เหาะ”, “วกวง”, “เวียน”, “หกหัน”— creates a sense of continuous, fluid motion that defies gravity and conventional spatial constraints. This construction of masculinity through aerial mastery suggests that heroic bodies transcend normal physical limitations, operating in three-dimensional space with balletic grace even while engaged in violent destruction. The emphasis on movement aesthetics, the beauty of the destructive performance, indicates that masculine agency achieves its fullest realization not merely through effective violence but through violence rendered as spectacular art.

The architectural description of the target adds layers of significance: “เห็จขึ้นสุวรรณปราสาทพิจิตรพิศเพรา เจ็ดชั้นนพรัตน์เนืองเนา พรายพรายพรรเหา”. The detailed cataloguing of architectural splendor, seven tiers, nine gems, golden construction, exquisite craftsmanship, serves multiple rhetorical functions. First, it establishes the magnitude of Hanuman’s achievement; he destroys not ordinary structures but the pinnacle of demonic architectural achievement, spaces encoded with maximum material and symbolic value. Second, the aesthetic description— “พิจิตรพิศเพรา”, “พรายพรายพรรเหา”—creates a kind of sublime tension, where beauty precedes and intensifies the impact of its destruction. The masculine hero proves his supremacy not merely by defeating enemies but by destroying beauty itself, demonstrating that his power transcends even aesthetic considerations.

The moment of conflagration receives elaborate description: “ก็ลุกวะวาบปลาบควัน”. The onomatopoetic quality of “ลุกวะวาบปลาบ” creates auditory and visual imagery simultaneously: the whooshing of flames, the explosive eruption of fire, and the billowing of smoke. This multisensory description constructs the destructive event as a total sensory experience, engaging sight, sound, and implied heat. The masculine hero’s agency is thus measured not merely by outcomes but by the intensity and completeness of sensory impact generated through his actions.

The subsequent passage escalates the violence through direct physical engagement: “จู่โจมโหมหักเหิรหัน ตีนเหยียบยืนยัน เข้าง้างปราลีพราย”. The progression from aerial attack “จู่โจม” to grounded stance “ตีนเหยียบยืนยัน” to forceful dismantling “ง้าง”constructs

masculinity through the mastery of multiple combat modes aerial bombardment, stable positioning, and raw physical strength applied to architectural structures. The phrase "ปราลีพราย" again invokes aesthetic qualities even in military fortifications, suggesting that the entire built environment of **Laṅkā** represents not merely functional but symbolic and aesthetic power that must be dismantled.

The deployment of thrown projectiles receives special attention: "ทิ้งถูกมารม้วยมากมาย สำแดงแรงกาย". The verb "สำแดง" is particularly significant; it frames violence not merely as instrumental action toward military goals but as revelatory performance. The phrase "สำแดงแรงกาย" suggests that the purpose of combat extends beyond defeating enemies to include the public demonstration of masculine capacity. This construction aligns with Connell's concept of hegemonic masculinity as requiring constant performance and validation through visible displays that establish hierarchical dominance.

The attack on the Nopasul spire represents the climactic moment of architectural destruction: "ทะยานเข้าถอนรอนราญ น้าวยอดนพศูลประหาร พรหมพักตร์แหลกลาญ ก็ถอดออกฟัดปัฐพี" The specificity of the target the "นพศูล" tower with "พรหมพักตร์"decorations indicates that Hanuman attacks not random structures but those encoded with maximum religious and cosmological significance. The Brahma-faced finials represent divine sanction of **Rāvaṇa's** rule; their shattering thus constitutes not merely physical but theological violence, a forceful rejection of demonic claims to legitimate sovereignty. The verbs of destruction— "ถอน", "แหลกลาญ", "ถอดออก", "ฟัด"—create a progressive intensification, where each action leads to more complete dismantling until the spire is literally torn from its foundations and weaponized against the earth itself.

The consequences for the demon host receive graphic description: "หักกระเด็นเซ็นต้องยักษี ตายเต็มธรณี ระเนนระนับทับกัน". This represents the most explicit violence in the passage, directly depicting mass casualties. The phrases "ตายเต็มธรณี" and "ระเนนระนับทับกัน" quantify destruction through accumulated bodies, constructing masculine potency through kill counts and the visual spectacle of massed corpses. This construction reflects what Connell identifies as one dimension of hegemonic masculinity, the capacity for legitimate violence that establishes hierarchical dominance through the physical subjugation or elimination of rival masculine subjects.

The cosmic dimensions of the destruction receive final emphasis: "เสียงสนั่นครั่นครื้นสรวงสวรรค์ เปลวเพลิงพลุ่งพรรณวิโรจน์ระงมเวียงไชย". The auditory impact "เสียงสนั่นครั่นครื้นสรวงสวรรค์" extends the significance of Hanuman's actions beyond terrestrial witnesses to include divine observation. This suggests that heroic masculinity achieves ultimate validation when it becomes spectacle for celestial as well as earthly audiences, when the reverberations of violent action literally reach the cosmic realms. The visual imagery "เปลวเพลิงพลุ่งพรรณวิโรจน์" aestheticizes destruction through light imagery, transforming fire from a mere element to a luminous spectacle. The final phrase "ระงมเวียงไชย" carries

ironic weight; the city named for victory becomes the site of comprehensive defeat, its nominal identity inverted through Hanuman's actions. The passage concludes with a totalizing catalogue of destruction: "ไหม้หมดโรงรถคชไกร เรือนเสนาใน บเล็ดบลอดสักอัน" This exhaustive listing military infrastructure: "โรงรถ", martial animals: "คชไกร", aristocratic residences: "เรือนเสนาใน"demonstrates that Hanuman's violence achieves totality, sparing nothing. The emphatic conclusion "บเล็ดบลอดสักอัน" underscores completeness, suggesting that masculine agency proves itself through exhaustive rather than selective destruction, through the capacity to leave nothing standing.

Applying Connell's framework, the Ramakien's construction reveals hegemonic masculinity operating through spectacular performance, autonomous agency, and the aestheticization of violence. Unlike the Ramcharitmanas's devotional subordination, this model privileges individual prowess, visible demonstration, and the accumulation of destructive achievements as markers of masculine supremacy. The extensive descriptions serve not merely narrative functions but ideological ones, constructing a model of masculine heroism wherein power achieves legitimacy through its public performance and visible effects. This construction emerges from Rattanakosin-era Siamese court culture, where royal authority required constant theatrical demonstration through ceremony, display, and the visible subjugation of rivals. The epic protagonist becomes a figure through which these cultural anxieties and aspirations surrounding masculine power find articulation, embodying an ideal of autonomous, spectacular, performative masculinity that serves royal ideology while entertaining court audiences with detailed descriptions of violent artistry.

Discussion

This comparative analysis reveals fundamentally divergent masculine constructions in the Ramcharitmanas and Ramakien, shaped by distinct religious-political contexts.

Religious Frameworks: The Ramcharitmanas constructs "consecrated masculinity" through bhakti theology, where Hanuman's brahmacharya follows tantric physiology's "hydraulic model" (White, 1996), sexual retention generates spiritual potency (tejas). The Ramakien reflects Thai Buddhist-Hindu syncretism, constructing sexuality as a productive force; Hanuman's romance with Suvannamaccha generates kinship alliances, embodying courtly ideals of "ความสำเร็จ" (completeness) without renunciation.

Sociopolitical Contexts: Composed during Mughal dominance, the Ramcharitmanas relocates masculine power to the spiritual domain, offering dignity despite political subordination (Lutgendorf, 2007). The Ramakien, under Siamese royal patronage, legitimizes monarchical authority through spectacular performance, "สำแดงแรงกาย" frames violence as a theatrical demonstration essential to court culture (Reynolds, 1991).

Embodiment and Agency: Tulsidas emphasizes internalized luminosity ("तेज") and relational autonomy; power requires hierarchical activation ("राम काज लगि तव अवतार"). The Ramakien privileges hyperbolic corporeality and autonomous judgment within loyalty; Rama's praise "ฉลาด กล้าหาญมีปัญญาเป็นเลิศ" reflects "graduated reciprocity" (Van Esterik, 2000).

Tricksterism and Form: The Ramcharitmanas suppresses deception, privileging devotional authenticity; its repetitive meters (doha, chaupai) mirror single-pointed devotion. The Ramakien celebrates tricksterism as intelligence (ฉลาด), employing ornate forms, reflecting multifaceted courtly accomplishment.

These divergent constructions demonstrate masculinity as culturally contingent production rather than universal essence, shaped by religious epistemologies, political circumstances, and aesthetic traditions. The Ramcharitmanas presents devotional masculinity through celibacy and ego-dissolution; the Ramakien presents complete masculinity integrating martial, romantic, and intellectual dimensions. Both offer alternatives to Western autonomous individualism, revealing gender's openness to creative transformation.

Conclusion

This comparative study reveals fundamentally divergent masculine constructions in Tulsidas's *Ramcharitmanas* (1574 CE) and the Thai *Ramakien* (1797 CE) through Hanuman's characterization. The *Ramcharitmanas* constructs "consecrated masculinity" where power derives from devotional subordination. Hanuman embodies spiritual luminosity (*tejas*), absolute celibacy (*brahmacharya*), non-differentiated devotion (*ananya bhakti*), and hierarchically authorized action. This reflects North Indian bhakti theology under Mughal dominance, offering spiritual dignity when temporal power remained inaccessible. The Ramakien articulates "complete masculinity" (*ความสำเร็จ*), integrating martial prowess, erotic accomplishment, trickster intelligence, and aesthetic refinement. Hanuman achieves cosmic dimensions, generates alliances through romance, exercises autonomous judgment within loyal service, and manifests spectacular performative violence. This reflects the Thai Buddhist-Hindu syncretism and Rattanakosin court ideology, which required theatrical demonstrations of power. These divergent constructions demonstrate that hegemonic masculinity is culturally contingent, shaped by religious epistemologies, political circumstances, and aesthetic traditions. Both texts challenge Western-centric frameworks by presenting alternative paradigms of devotional subordination and integrative completeness that contest autonomous individualism as the norm. In contemporary contexts of global gender transformation, these texts demonstrate that gender configurations are culturally constructed and open to creative reimagining, contributing to culturally pluralistic approaches to masculinity studies.

References

Connell, R. W. (2005). **Masculinities** (2nd ed.). University of California Press.

Doniger, W. (2009). **The Hindus: An alternative history.** Penguin Press.

Goldman, R. P. (1993). Transsexualism, gender, and anxiety in traditional India. **Journal of the American Oriental Society, 113** (3), 374-401.

King Rama I. (2014). **Ramakien** (Vols.1–4).Fine Arts Department. (Original work composed 1782–1809). (In Thai)

Lutgendorf, P. (2007). **Hanuman's tale: The messages of a divine monkey.** Oxford University Press.

Nagavajara, C. (1982). **Comparative literature from a Thai perspective.** Chulalongkorn University Press.

Penth, H. (2004). Hanuman in Thailand: From Indian epic hero to Thai folk character. In J. Leslie (Ed.), **Authority, anxiety and canon: Essays in Vedic interpretation** (pp. 223-248). State University of New York Press.

Rajanubhab, D. (2002). **The Ramakien: A prose translation** (N. Suebsaeng, Trans.). Orchid Press. (Original work published in 1917)

Reynolds, C. J. (1991). Buddhist cosmography in Thai history, with special reference to nineteenth-century culture change. **Journal of Asian Studies, 35** (2), 203-220.

Richman, P. (Ed.). (1991). **Many Ramayanas: The diversity of a narrative tradition in South Asia.** University of California Press.

Richman, P. (Ed.). (2001). **Questioning Ramayanas: A South Asian tradition.** University of California Press.

Tulsidas. (1968). **Shri Ramcharitmanas.** (R. C. Prasad, Trans.). Motilal Banarsidass. (Original work composed ca. 1574-1577)

Van Esterik, P. (2000). **Materializing Thailand.** Berg Publishers.

Wenk, K. (1968). **The restoration of Thailand under Rama I, 1782-1809.** University of Arizona Press.

White, D. G. (1996). **The alchemical body: Siddha traditions in medieval India.** University of Chicago Press.

Tulsidas, G. (n.d.). **Ramacaritamasa.** Gita Press. (In Hindi).

Critical Synthesis of Rhetoric of Horror and Disability Representation in *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017)

การสังเคราะห์เชิงวิพากษ์เกี่ยวกับวาทศิลป์แห่งความหวาดกลัวและภาพแทนของความพิการในเกม *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017)

Sutina Rianthong[1*] / Wiriya Dankamphaengkaew[2]

สุทินา เหรียญทอง[1*] / วิริยา ด่านกำแพงแก้ว[2]

[1-2]*Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand*

[1-2]*คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพ 10110, ประเทศไทย*

**Corresponding author. E-mail: sutina.rianthong@g.swu.ac.th*

Received: February 3, 2025
Revised: March 20, 2026
Accepted: March 23, 2026

Abstract

The purpose of this research article is to identify and analyze the rhetoric of horror employed in *Hellblade: Senua's Sacrifice* (Ninja Theory, 2017), and to examine how it portrays individuals with mental disorders. Adopting Thomas G. Couser's concept of the "rhetoric of horror" as its primary analytical framework, this research study utilizes a qualitative methodology involving close textual and audiovisual analysis of selected gameplay sequences, narrative structure, character representation, visual imagery, and sound design. The findings reveal that *Hellblade: Senua's Sacrifice* presents many tropes of the rhetoric of horror through its depiction of mental disorders as grotesque and terrifying, as well as through the maltreatment of individuals with mental disorders by able-bodied characters. The study argues that while this game still reinforces some negative stereotypes of mental illness through its representation of Senua, it also moves beyond mere sympathy to evoke deep empathy by placing the player in the shoe of protagonist with mental disorder, effectively using the rhetoric of horror as a tool for social critique and mental health awareness.

Key words: Rhetoric of horror, Disability representation, Video games, Critical synthesis

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อระบุและวิเคราะห์วาทศิลป์แห่งความหวาดกลัวที่ปรากฏในเกม *Hellblade: Senua's Sacrifice* (Ninja Theory, 2017) และเพื่อศึกษาการนำเสนอภาพของผู้มีอาการทางจิตในเกมดังกล่าว การวิจัยนี้ใช้แนวคิดเรื่อง "วาทศิลป์แห่งความหวาดกลัว" ของ Thomas G. Couser มาเป็นกรอบการวิเคราะห์หลัก และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์อย่างละเอียดทั้งด้านตัวบท สื่อภาพ และเสียงของฉากการเล่นที่คัดเลือกมา โดยมุ่งเน้นไปที่โครงสร้างเรื่อง การนำเสนอภาพตัวละคร ภาพลักษณ์เชิงทัศนศิลป์ และการออกแบบเสียง ผลการศึกษาพบว่า เกม *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017) ได้นำเสนอรูปแบบวาทศิลป์แห่งความหวาดกลัวในหลายลักษณะ ผ่านการสร้างภาพความผิดปกติจากจิตใจให้มีลักษณะน่าหวาดกลัวและผิดปกติ รวมถึงการแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมต่อผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตโดยตัวละครที่มีร่างกายปกติ งานวิจัยนี้เสนอว่า แม้ว่าเกมดังกล่าวอาจยังคงตอกย้ำภาพเหมารวมเชิงลบบางประการเกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางจิตผ่านการนำเสนอตัวละคร Senua แต่ในขณะเดียวกัน เกมดังกล่าวสามารถก้าวข้ามการสร้างความรู้สึกเห็นใจแบบผิวเผินไปสู่การสร้างความเห็นอกเห็นใจอย่างลึกซึ้ง ด้วยการทำให้ผู้เล่นได้สวมบทบาทเป็นตัวละครเอกที่มีความผิดปกติทางจิต เป็นการใช้วาทศิลป์แห่งความหวาดกลัวเป็นเครื่องมือในการวิพากษ์สังคมและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: วาทกรรมแห่งความหวาดกลัว, อาการทางจิตเวช, วิดีโอเกม, การสังเคราะห์เชิงวิพากษ์

Introduction

Videogames, although a relatively new medium, have millions of consumers around the world. Videogames are an established form of art and culture, with their unique set of interactive possibilities. A variety of academic sources offer different definitions, for example Nicolas Esposito (2005, p. 2) formulates the definition of video games as an interactive medium through an audiovisual technology where the player is both the spectator and an actor of the stories and the challenges he must complete in a game world. Henry E. Lowood (2024) defines videogames as electronic games played on different platforms including computers, consoles, mobile devices, and server-based technology

Studies of videogame character diversity and representation of various groups within the medium have repeatedly found the representation of characters with disabilities, including mental disorders, to be problematic. Shell (2021, p. 7) determined that disabled characters in gaming continue to be vastly underrepresented with only 18.52% of the game trailers analyzed having any disabled characters. Groves and Anderson (2017, p. 17) argue that when mental disorders are represented, they are most often stigmatized representations that do not reflect the lived experiences of many people with mental disorders and appear in a narrow range of plotlines. Characters with mental disorders are also more likely to be represented as villains, two-dimensional, or as plot devices

(Groves & Anderson, 2017, p. 17). Videogame scholar Diane Carr in "Ability, disability and Dead Space" (2014) concludes that the game like "Dead Space" reinforces the negative stereotype of disability as the game represents the concept of disability as threatening.

Nonetheless, many research depict the link between video games as the potential medium to increase understanding of mental health conditions. Abdul Aziz, Ibrahim and Abdullah (2024) claim that a well-structured game design can be an effective tool for promoting and educating mental health awareness. Independent game studios, not constrained by the demands of corporate management, have also found their own approaches to combining game design with the depiction of mental disorders.

Independent game designers have been commended for their innovative approaches to mental disorders, as evident in *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017). The game was developed with insights from individuals who have lived experiences with mental disorders (Takahashi, 2017). Released on August 8, 2017, *Hellblade: Senua's Sacrifice* is an independent action-adventure game developed by Ninja Theory Studio with neuroscientists, mental health professionals and people with mental disorders as consultants for the game development process. The player progresses through the story by defeating enemies and completing puzzles. The game received an 18 PEGI Rating because it contains both explicit language and realistic violence that is intended for mature audiences aged 18 and above (Steam, 2023). The story takes place in the Viking age of 790 A.D. (Houghton & Crimson Staff Writer, 2017). Senua, who is from the Pictish Celt, is an exiled warrior who returns to her homeland and discovers her lover, Dillion, was sacrificed to the Norse gods. In an attempt to overcome the grief of her lost love, she sets off on the quest, traveling into Helheim, the Norse goddess of death Hela's lair to retrieve her lover's spirit (Ninja Theory, 2018, 0:03:22).

Figure 1 Official banner of Hellblade: Senua's Sacrifice (2017).
Note: Banner from Steam. (2017). *Hellblade: Senua's Sacrifice* [Banner]. Steam. https://store.steampowered.com/app/414340/Hellblade_Senuas_Sacrifice/

Figure 2 Senua discovers her lover's corpse.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017), developed by Ninja Theory.

The game depicts mental disorder through Senua's character, who experiences auditory and visual hallucinations. For instance, as she journeys further into the dark places of Helheim, she can detect the presence of many male and female voices, named the Furies. They speak to her in a non-stop conversation of encouragement and attempts to break her down at the same time, often resulting in a muddle and a conflicting state. (Ninja Theory, 2018, 0:09:34).

Figure 3 Senua experiences auditory and visual hallucinations.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017), developed by Ninja Theory.

Hellblade: Senua's Sacrifice is an acclaimed game that has received multiple awards for its portrayal of mental health. The game was awarded "generally favorable reviews" on Metacritic based on Critic Reviews and User Reviews (*Hellblade: Senua's sacrifice* reviews, 2017). The game won five BAFTA Games Awards, three Game Awards, and a lot of other nominations from the part of industry experts for its story, sound design, and acting (IMDb, n.d.). The game won the Independent Game Developers' Association Awards 2017 for Best Action and Adventure Game (TIGA Games Industry Awards 2017, 2017), the Game Awards 2017 for Best Audio Design, and Games for Impact (Hester, 2017). Furthermore, many scholars have praised this game for its groundbreaking in depicting mental disorder as heroin as well as its medical accuracy (Austin, 2021; Antoniades, 2018)

Therefore, the study focuses on *Hellblade: Senua's Sacrifice* as the object of research due to its reputation and the popularity of the game. The number of recognitions and awards are evidence of high-quality game production and a potential mass audience. Lastly, the studio has gone to unprecedented lengths to provide an accurate representation of Senua's experience. It collaborated with neuroscientists, mental health experts, and people who have first-hand experience with psychosis. The producer's approach to writing a narrative around Senua's experience, in conjunction with discussions with people who have had a similar experience, exemplifies a unique study method and serves as an excellent case study for this research.

As this research focuses on the depiction of people with mental disorders, the narrative of disability will be used as a tool for analysis. In the disability field of study, Thomas G. Couser is one of the pioneers who studied the disability narrative. In his book *Signifying bodies: disability in contemporary life writing* (2009), he classified the five types of rhetoric used in disability life writing, which are: rhetoric of triumph, rhetoric of horror, rhetoric of spiritual compensation, and rhetoric of nostalgia. In those type of rhetoric, they mostly present life experience of disabled people, which vary from depicting disability as tragic to inspiring impairment. His concept offers valuable insight into how disabled people depicted themselves and its effect of each type of rhetoric on the representation of disability people in public.

Research Objectives

1. To identify and critically analyze the rhetoric of horror employed in *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017)

2. To examine the representation of individuals with mental disorders as depicted in *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017)

Theoretical Framework

The theoretical foundation of this study is grounded in the field of disability studies, specifically focusing on the analysis of disability narratives. The primary framework utilized is G. Thomas Couser's conceptualization of the rhetoric of horror, as detailed in his seminal work, *Signifying bodies: Disability in Contemporary Life Writing* (2009)

In *Signifying bodies: Disability in Contemporary Life Writing* (2009), Couser examines how disability is portrayed in contemporary life writing. He focuses specifically on memoirs and provides a critical lens through which to understand how personal narratives about disability can contribute to broader social and cultural conversations about disability, challenging stereotypes and advocating for more rights and recognition for disabled people.

In Chapter 3, "Rhetoric and Self-Representation in Disability Memoir" in *Signifying bodies: Disability in contemporary life writing.* He identifies five rhetoric patterns are generally employed in Disability memoirs: rhetoric of triumph, rhetoric of horror, rhetoric of spiritual compensation, rhetoric of nostalgia, rhetoric of nostalgia, and rhetoric of emancipation (p.33). However, this research will focus solely on the rhetoric of horror, as it is the most prominently presented element in the game's narrative.

Couser explains that gothic rhetoric or rhetoric of horror, is a common rhetorical pattern used in the description and narrating of disability, borrowed from gothic fictions that regularly depicted maimed or deformed characters. The rhetoric of horror simply describes disability as something that is hideous or terrible. This might give people with disabilities the notion that they are a victim of a horrible situation or destiny which can be neglected or avoided (Couser, 2009, p.34).

Turner (2018) expands on Couser's concept by suggesting that the rhetoric of horror can be repurposed in a more constructive way when the source of horror is shifted from the disabled body itself to society's treatment of disabled individuals. In her analysis of American Horror Story: Freak Show, Turner argues that "when the horror stems from how hegemonic culture treats the 'other' instead of the 'other' being horrific" (p. iv), the rhetoric of horror can actually serve as a critique of societal prejudices rather than reinforcing negative stereotypes about disability.

Furthermore, Couser argues that by presenting the disability as a horrible or terrifying condition, it may influence how others respond to people with disabilities. Other people might be filled with sympathy for disabled individuals as a pathetic creature. Other people can be feeling disliking about disability thus reinforcing negative sentiment and stereotype towards these individuals. This may seem to be unlike to be found in first-person life stories, for an author narrator seems to appear to be negative towards him or herself. However, these negative attitude to the author-narrator can change in a happy end of narrative, if the narrator happens to overcome or to become better. As far as people with disability is healed or in the state of rehabilitation, as in the case of people who destigmatize their disability conditions, it is common to describe their disability as something frightful and not preferred. Readers should be part of the joy of narrator for having gotten rid of the stigma or negative distinction of being disabled (Couser, 2009, p.34).

In *Signifying Selves: Disability Life Writing* (2017), Couser explains that rhetoric of horror often has a happy ending like a conquering narrative. Conquering stories represent narratives about individuals defeating their disabilities or recovering from them. A clear illustration involves achieving complete recovery from an illness or successfully addressing an impairment. Both of them can be called a "comic plot" meaning not humorous but have a good ending (p.5).

However, the rhetoric of horror may be used in a different way. For instance, instead of focusing on the disability condition, it may point out the treatment of people with disabilities, such as abuse, negligence, and other inhuman treatment. It can also be used to criticize and question the healthcare they are getting because many people with disabilities do not receive the health attention and healthcare they are so much needed. It also helps to expose how people with disability are being failed by the system and society at large giving the rhetoric its counterhegemonic potential (Couser, 2009, p.35).

Rowan (2015), in her review of Couser's book *Signifying Bodies: Disability in Contemporary Life Writing* (2009), states that Couser lays out the development of disability narratives in life writing texts such as memoir, autobiography, and biography. She explains that Couser's insights into disability narratives reveal how both individuals and society view disability, and how these types of narratives serve as a critical response to common misrepresentations of disability (p.177).

Related Research

In the past, studies on the representation of disability within games are rare (Carr, 2009) However, in recent years, researchers have increasingly focused on video games and the ways in which disabilities are portrayed by game characters.

In the master thesis "Rated T for Therapy: How Video Games Portray Mental Illness and Their Effects on Social Stigmas," (2013) Wendell explores how video games depict mental disorders and the impact of this portrayal on social stigmas surrounding them. The research critically examines how games can act as an amplification of damaging stigmas surrounding issues like anxiety and depression; they can just as easily represent them in an empathetic, sensitive, and productive light (p.1). Wendell finds games like *The Evil Within and Outlast* as examples that reinforce negative stigmas (p.12). In contrast, she highlights games like *Celeste* and *Hellblade: Senua's Sacrifice* for their positive contributions. These successful examples are noted for their ability to induce empathy through the subjectification of a person with a mental disorder. Wendell even created a concept design of a character to showcase how symptoms of the disorder could be projected. The conclusion she came to is that video games could be used to promote combating the stigmatization of mental health through engaging and empathetic narratives (Wendell, 2023, p.23).

In Austin's study "The hardest battles are fought in the mind": Representations of Mental Illness in Ninja Theory's *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2021)," employs a disability studies framework to critically evaluate the portrayal of psychosis in the video game. Austin concludes that *Hellblade: Senua's Sacrifice* offers a complex representation that successfully subverts some, though not all, stereotypes associated with mental illness.

The study acknowledges the video game for authentically representing mental suffering through partnerships with subject matter experts and presents this development as an exemplary case of ethical portrayal. Austin's recommendations include the need for sustained and formalized collaboration between game industry workers, humanities researchers, and medical professionals to avoid inadvertently perpetuating stigma.

Austin's study focuses on analyzing the portrayal of people with mental disorders in the game, comparing it to the stereotypes associated with mental disorder that frequently appear in media, and examining the distinction between illusion and delusion as portrayed in the game. However, this research will focus on identifying the rhetoric of horror used in the narrative and examining the effect this type of rhetoric has on the image of people with mental disorders.

Similarly, Turner (2018) examines the representation of disability in popular media through her analysis of American Horror Story: Freak Show. While focusing on a different medium, Turner's work provides valuable insights into how the rhetoric of horror can be repurposed to critique societal treatment of disabled individuals rather than portraying disability itself as horrific. Turner argues that when combined with what Couser calls the "rhetoric of emancipation," the rhetoric of horror can actually serve as a powerful tool for challenging stereotypes and advocating for more nuanced representations of disability. This framework is particularly relevant to understanding how Hellblade: Senua's Sacrifice portrays mental illness, as the game similarly employs elements of horror while also attempting to create empathy for its protagonist.

Methodology

A qualitative approach will be employed in this study, utilizing a descriptive content analysis as its research methodology. The data will be collected through a purposive sampling method focusing on the portrayal of Disability and the narrative in *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017) using rhetoric of horror in G. Thomas Couser's "Rhetoric and Self-Representation in Disability Memoir" in *Signifying Bodies: Disability in Contemporary Life Writing* (2009) as theoretical framework for this study. An interpretive research perspective will be applied to analyze how disability narratives are constructed within the game, which focus on the rhetoric of horror as conceptualized by G. Thomas Couser.

Results and Discussion

Hellblade: Senua's Sacrifice (2017) uses rhetoric of horror to narrate the story which mainly evidence on Senua's disfigured hand, her hallucination, and the relationship between Senua and her father. The applications of the rhetoric of horror are visible in the

abuse of Senua's father and Senua's symptoms that are manifested as horror. In order to get a better understanding of how the game applies the rhetoric of horror, this part will examine her disfigured right hand, the hallucination and the relationship between Senua and her father.

Mental Disability as Terrifying and Grotesque

One of the central elements of the rhetoric of horror is the portrayal of disability as the terrifying and grotesque state of being. In *Hellblade: Senua's Sacrifice*, Senua's mental disorder is introduced at the beginning of the game through her auditory hallucinations. Throughout the gameplay, Senua constantly hears voices, referred to in the game as the "Furies". These voices continue to talk throughout the game, commenting, mocking, and warning about her actions. These voices overlap in whispers, laughter, sudden yelling or screaming at the players, creating a disorienting and menacing soundscape. These auditory hallucinations intend to mimic the real-life experience of those who have mental disorder; however, they also establish an atmosphere of fear and heighten tensions, creating dreadful conditions for being disabled. This condition reflects the rhetoric of horror that disability is usually presented in fearful conditions that need to be avoided.

Furthermore, the rhetoric of horror does not only present through auditory hallucinations but also through the visual transformation of her body, specifically her disfigured right hand. At the beginning of the game, Senua's hand appears normal. However, after encountering the dark figure representing darkness of Hela, she experiences an illusion in which her right hand begins to rot and later spreads to her head, resulting in a tragic death. After that her right hand is infected until the end of the game and each time she is defeated, when she respawns, the dark rot continues to spread.

After Senua contact the darkness and experience the illusion of her death due to the dark rot, the voice of the narrator states that:

> A vision, of what's to come? Poor Senua. The darkness does not bargain. It does not reason. It is rot. And now it has taken hold, it will spread towards her head, the seat of the soul, until there is nothing left of her. All her suffering will have been in nothing. It's just a matter of time (Ninja Theory, *Hellblade: Senua's Sacrifice*, 0:21:10).

Figure 4 Senua tries to get rid of the dark rot that spread through her right hand.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017), developed by Ninja Theory.

In this dialogue, the narrator, who is one of the voices in her head, pities Senua as she figures out that the situation she is in is an illusion; however, her right hand remains rotten. This storyline reflects the use of the rhetoric of horror through the presentation of Senua's rotten hand. In this game, the rotten hand is applied to make the disability condition more dreadful in combination with her agonized scream as the rot spreads each time she dies. This increases fear and pressure on the player who role plays the role of Senua, creating a fearsome experience of being a disabled person. Throughout the game, the game does not provide any item that heals the dark rot on her right hand which made it initially incurable, creating a sense of hopelessness in Senua's situation as it relates to the real-life struggles of people with mental health issues. This is in line with the rhetoric of horror where mental disorder is a horrific condition and further reinforce negative image of mental disorder.

Furthermore, the condition of the game is that when each time Senua dies, the rot will begin to spread to her body and if it reaches her head, the result will be permanent death meaning that all save files will be deleted. The narrator states, "The dark rot will grow each time you fail. If the rot reaches Senua's head, her quest is over, and all progress will be lost" (Ninja Theory, *Hellblade: Senua's Sacrifice*, 0:22:08).

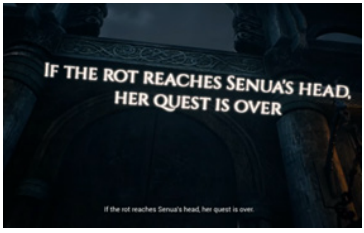

Figure 5 A warning to the player.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017), developed by Ninja Theory.

In this warning to the player, it intensifies the horror by threatening permanent death and deletion of all files. The player's fear of losing the progresses mirrors Senua's fear of losing her mind, creating a shared vulnerability between the player and the character. The grotesque transformation of Senua's hand can symbolize the breakdown of mental stability. The game intensifies this horror through visual and auditory cues, which are Senua' agonized screams and the increasingly grotesque appearance of her hand. These elements reinforce the idea that mental disorder is a consuming and repulsive state that destroys the person's life. This condition of the rotting hand and the spreading of the rotting condition relate to the rhetoric of horror as it intended to depict the mental disability of Senua as threatening and grotesque that needs to be avoided at all costs.

The Maltreatment toward Mental Disorder

Another trope of rhetoric of horror is the maltreatment of the abled people toward those who have disability. This section will explain how Zynbel's abusive actions embody horror tropes through his ill-treatment behavior towards Senua. Senua's relationship with Zynbel, her father, remains dysfunctional because of his abusive and manipulative actions which affect her physical health as well as her mental well-being. Senua is not the only person who faces Zynbel's cruelty since her mother too becomes his victim.

The first scene depicts Zynbel informing the villagers of the message he purportedly received from the deities, which states that Galena, Seuna's mother, the village's priestess, and healer, must be sacrificed to ensure the safety of the Village. He sacrifices Galena in front of Senua, who was merely five years old at the time. Although Zynbel assures Senua that his loathsome act is intended to free Galena from a curse, Senua experiences profound trauma and, as a result, believes that her mother willingly met her demise. Zynbel holds an authentic belief that mental illness is a curse, but his major motivations are driven by his quest for political power and control rather than true conviction. In the moment when Senua confronts the shadow, which symbolizes Zynbel, after recalling the circumstances surrounding her mother's death, he asserts that Galena challenges the gods by rejecting his assertion that mental illness is a curse requiring eradication.

> Zynbel: This is what happens when you listen to the voices of the underworld. They crawl into your soul and rot you from the inside. Defy the gods like your mother, and the darkness will come for you too. Do you understand, Senua? (Ninja Theory, *Hellblade: Senua's Sacrifice*, 4:05:46).

Figure 6 The shadow threatens Senua.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017), developed by Ninja Theory.

From this dialogue, the way he refers to mental disorder as "rot" or "curse" reflects the rhetoric of horror that presents disability as something "repulsive" that needs to be cured, and in this scene the way of curing is to "eradicate" the symptom which is to kill Galena.

The scene which shows Zynbel's abusive actions takes place when he separates Senua from the community members by declaring her cursed and unfit for social connections. Zynbel amplifies his manipulative parenting style after Galena dies. Zynbel keeps Senua trapped in the pit and rarely allows her to leave for necessary tasks while pretending to show parental concern to manipulate her into following his demands. The isolation relates to rhetoric of horror that often shows the condition that those who inflict with disability are "shunned". In this scene, Senua is shunned by her father due to his view of mental disability as a curse that needs to be fear. At the same time, his action shows the mistreatment toward those who have mental disorder by belittle them as evil. As the game obvious presents Zynbel as the villain through his cruel' actions, the rhetoric of horror in this scene serves to raise the issue of maltreatment of people toward mental disability people.

Figure 7 Zynbel slaps Senua's face.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017) at 2:14:18, developed by Ninja Theory.

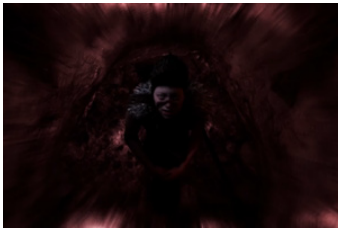

Figure 8 Senua being trapped in the pit by Zynbel.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017) at 3:27:19, developed by Ninja Theory.

Figure 9 Galena burned at the stake by Zynbel and the villagers.
Note: Screenshot from video game, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017) at 4:06:05, developed by Ninja Theory.

This portrayal aligns with Turner's (2018) constructive application of horror rhetoric. In *Hellblade: Senua's Sacrifice*, the true horror lies not in Senua's mental condition itself, but in Zynbel's cruel treatment of her based on his superstitious beliefs about mental illness. By positioning Zynbel as the antagonist demonstrates this constructive approach, where mental illness itself is not demonized, but rather the societal response to it becomes the true source of horror. This distinction creates opportunities for empathy while maintaining the atmospheric tension essential to the horror genre.

Conclusions

Hellblade: Senua's Sacrifice (2017) provides a unique example of horror rhetoric being used both traditionally and inversely when depicting mental health. While the game reinforces traditional negative stereotypes through grotesque imagery—such as Senua's deteriorating hand and pervasive darkness—it simultaneously subverts these conventions through Turner's (2018) constructive framework.

Firstly, the source of horror is shifted away from Senua's disability and placed onto others mistreating those with her disability. A character by the name of Zynbel is shown tormenting Senua in many ways because of her "madness." By pushing back on others' ableist perceptions of those with mental illnesses, *Hellblade: Senua's Sacrifice* (2017) effectively uses horror rhetoric to critique others who stigmatize those with mental illness.

Additionally, by placing players in her shoes during her journey with mental illness, game creators may have reduced sympathy and heightened empathy in players when faced with players with mental illnesses in real life. Therefore, the use of the rhetoric of horror in this game could be beneficial in promoting awareness toward individuals with mental disorders, especially when considered alongside Turner's framework for understanding constructive representations of disability in popular media.

Recommendation

As this game focuses solely on the main character and relies on a single text, it would be beneficial to increase the number of texts to strengthen the results and identify whether this type of rhetoric is commonly used to portray mental disorders in games. Furthermore, adding more texts could allow the application of other types of rhetoric as analytical framework.

References

Antoniades, T. (2018, October 10). **Hellblade: Senua's Psychosis Mental Health Feature** [Video].YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=31PbCTS4Sq4&has_verified=1

Austin, J. (2021). "The hardest battles are fought in the mind": Representations of mental illness in Ninja Theory's Hellblade: Senua's Sacrifice. **Game Studies, 21** (4). https://gamestudies.org/2104/articles/austin

Steam. (2017). **Hellblade: Senua's Sacrifice** [Banner]. Steam. https://store.steampowered.com /app/414340/Hellblade_Senuas_Sacrifice/

Carr, D. (2009). **Textual Analysis, Digital Games, Zombies.** Presented at DiGRA 2009, Breaking New Ground: Innovation in Games, Play, Practice and Theory (London, September 2009).

Carr, D. (2014). Ability, Disability and Dead Space. **Game Studies, 14** (2). http://gamestudies.org /1402/articles/carr

Couser, G. T. (2009). Rhetoric and Self-Representation in Disability Memoir [Review of Rhetoric and Self-Representation in Disability Memoir]. In **Signifying bodies : disability in contemporary life writing** (pp. 32–44). University of Michigan Press. https://www.sas.upenn.edu/~cavitch/pdf-library/Couser_Signifying_Bodies.pdf

Couser, G. T. (2017). **Signifying Selves: Disability Life Writing.** Cambridge University Press. https://www.academia.edu/9137321/Signifying_Selves_Disability_Life_Writing

Esposito, N. (2005). **A Short and Simple Definition of What a Videogame Is.** ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/221217421_A_Short_and_Simple_Definition_of_What_a_Videogame_Is

Groves, C. L., & Anderson, C. A. (2016). Negative Effects of Video Game Play. **Handbook of Digital Games and Entertainment Technologies,** 1297–1322. https://doi.org/10.1007/978-981-4560-50-4_13

Hester, B. (2017, November 14). **"Horizon Zero Dawn," "Zelda," "Mario" Top List of Game Award Nominees.** Rolling Stone. https://web.archive.org/web/20171114185939/http://www.rollingstone.com/glixel/news/horizon-zelda-mario-tie-for-most-game-award-noms-w511742

Houghton, N. F., & Crimson Staff Writer. (n.d.). An Interview with Dominic Matthews of "Hellblade: Senua's Sacrifice." **Arts The Harvard Crimson.** Www.thecrimson.com. https://www.thecrimson.com/article/2017/8/8/interviewwithdominicmatthews/

IMDb. (n.d.). **Hellblade: Senua's sacrifice.** IMDb. https://www.imdb.com/title/tt4674622/awards/

Lowood, H. E. (2024). **Electronic game. In Encyclopædia Britannica.** https://www.britannica.com/topic/electronic-game

Metacritic. (2017, August 8). **Hellblade: Senua's sacrifice reviews.** Metacritic. https://www.metacritic.com/game/hellblade-senuas-sacrifice/

Hellblade: Senua's Sacrifice. (2017). (PC version) [Steam]. Ninja Theory.

Ninja Theory. (2018, October 10). **Hellblade: Senua's Psychosis Mental Health Feature.** [Video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=31PbCTS4Sq4

N. U. Abdul Aziz, R. Ibrahim and F. Abdullah (2024). Review of Game Features to Develop a Serious Game Model for Mental Health Awareness," **2024 International Conference on Computing Innovation, Intelligence, Technologies and Education (CIITE), Sepang, Selangor, Malaysia,** (pp. 1-6). doi: 10.1109/CIITE62244.2024.10987762.

Rowan, K. S. (2015). Review essay: Towards a disability literacy in writing center studies [Review of the books Signifying bodies: Disability in contemporary life writing, by G. T. Couser; Mad at school: Rhetoric of mental disability and academic life, by M. Price; & Tell me how it reads: Tutoring deaf and hearing students in the writing center, by R. D. Babcock]. **The Writing Center Journal, 34** (2), 175–190. http://www.jstor.org/stable/43442809

Shell, J. (2021). **What Do We See: An Investigation into the Representation of Disability in Video Games.** ArXiv:2103.17100 [Cs]. https://arxiv.org/abs/2103.17100

Steam (n.d.). **Hellblade: Senua's Sacrifice on Steam.** Store. steampowered.com. https://store.steampowered.com/app/414340/Hellblade_Senuas_Sacrifice/

Takahashi, D. (2017, October 22). **Game boss interview: Tameem Antoniades's journey into madness with Hellblade.** Games Beat. https://gamesbeat.com/game-boss-interview-tameem-antoniades-journey-into-madness-with-hellblade/

TIGA Games Industry Awards 2017. (2017). **TIGA.** https://tiga.org/awards/2017-winners

Turner, A. (2018). **"You May Look like a Motion Picture Dreamboat, but You Are the Biggest Freak of Them All": Understanding Disability in American Horror Story** [Master's thesis]. California State University, Northridge. https://scholarworks.csun.edu/handle/10211.3/123456

Wendell, C. (2023). **Rated T for Therapy: How Video Games Portray Mental Illness and Their Effects on Social Stigmas.** Clemson OPEN. https://open.clemson.edu/all_theses/4036

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

A Study of Learning Achievement in Thai Literature by Mind Mapping Technique Integrated with Blended Learning Approach of Grade 9 Students at Chiang Rai Provincial Administrative Organization School

พรทิพย์ ทิศอุ่น[1*] / สมหวัง อินทร์ไชย[2] / อาภิสรา พลนรัตน์[3]

Porntip Tidaoon[1*] / Somwang Inchai[2] / Abhisara Bholnarattana[3]

[1-3]สาขาการสอนภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เชียงราย 57100, ประเทศไทย

[1-3]Thai Language Teaching Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai 57100, Thailand

**Corresponding author. E-mail: tidaoon@hotmail.com*

Received: November 28, 2025
Revised: January 26, 2026
Accepted: February 3, 2026

Abstract

This research aimed to investigate learning achievement in Thai literature and to compare students' learning achievement before and after the implementation of mind mapping technique integrated with a blended learning approach among grade 9 students at Chiang Rai Provincial Administrative Organization School. The sample consisted of 30 students from Class 3/10 in the first semester of the academic year 2025, selected by simple random sampling using the classroom as the sampling unit. The research instruments included lesson plans on Thai literature employing the mind mapping technique integrated with a blended learning approach and a learning achievement test. The study findings revealed that the instructional process achieved the E1/E2 efficiency criteria of 87.57/84.18, which was higher than the standard criteria set at the level of 80/80. Furthermore, the students' post-test scores were significantly highe than their pre-test scores at the .01 level.

Key words: Thai literature, Mind mapping technique, Blended learning approach

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/10 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียน เป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 87.57/84.18 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ระดับ 80/80 และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: วรรณคดีไทย, เทคนิคแผนผังความคิด, การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญและคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) (Royal Gazette, 1999, pp. 5–7) ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาจัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากพัฒนาการ การมีส่วนร่วม และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้าน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ และเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความสามารถในการคิดการสื่อสาร การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งล้วนเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะสาระที่ 1 การอ่าน และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการตีความของผู้เรียน โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอ่าน วิเคราะห์ และสรุปสาระสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนเชื่อมโยงคุณค่า แนวคิด และข้อคิดที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (Ministry of Education, 2008, pp. 3–5) การเรียนรู้วรรณคดีจึงมิได้เป็นเพียงการรับรู้เนื้อเรื่อง หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล การพิจารณาคุณค่าทางวัฒนธรรม และการพัฒนาความเข้าใจสังคม ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการสร้างผู้เรียนที่มีวิจารณญาณและสำนึกทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามผลการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในสถานศึกษาหลายแห่งยังสะท้อนปัญหาการเรียนรู้ที่ไม่บรรลุตามเป้าหมาย โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่ยังเน้นครูเป็นศูนย์กลางและการท่องจำ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ ขาดความเข้าใจเชิงวิเคราะห์ และไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบทชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Waenphet (2017) และ Munphawana (2018) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสอนวรรณคดีแบบบรรยายไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

บริบทของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนออนไลน์และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 พบว่าการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังคงประสบปัญหาดังกล่าว โดยผลการทดสอบหลังเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระวรรณคดีและวรรณกรรมต่ำกว่ามาตรฐาน โดยมีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 49.24 ของผู้เรียนทั้งหมด (Chiang Rai Provincial Administrative Organization School, 2022) สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สามารถตอบสนองต่อบริบทผู้เรียนและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ได้อย่างแท้จริง

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ในชั้นเรียนร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (Klaisri, 2017) เมื่อผสานกับแนวคิด Active Learning จะช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริง ซึ่งเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในบริบทการศึกษาปัจจุบัน นอกจากนี้เทคนิคแผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นเครื่องมือทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนากระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระบบความคิด เชื่อมโยงเนื้อหาหลักและเนื้อหารองอย่างมีความหมาย และสะท้อนความเข้าใจจากการอ่านวรรณคดีได้อย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยของ Waenphet (2017) และ Munphawana (2018) สนับสนุนว่า การใช้แผนผังความคิดช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการสรุปความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในรายวิชาที่มีเนื้อหาเชิงนามธรรมอย่างวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

จากปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของผู้เรียนในบริบทจังหวัดเชียงราย และแนวคิดทางทฤษฎีที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเห็นคุณค่าวรรณคดีไทย และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยมีความน่าสนใจและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ทบทวนเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาและสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย โดยสามารถจำแนกสาระสำคัญออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

Ministry of Education (2022, p. 2) การเรียนการสอนวรรณคดีไทย เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่า ความงาม และแนวคิดทางศีลธรรมผ่านผลงานวรรณศิลป์ เนื่องจากวรรณคดีไทย หมายถึงงานประพันธ์ที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก และจินตนาการของมนุษย์อย่างงดงาม มีเนื้อหาให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน และคติธรรม ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนาน คุณค่าของวรรณคดีไทยจึงมีความเชื่อมโยงกับชีวิตหลากหลายด้าน เช่น ช่วยปลูกฝังความละเอียดอ่อนและความซาบซึ้งด้านจิตใจและอารมณ์ ช่วยสร้างความเข้าใจชีวิตและสังคม ถ่ายทอดแนวคิดคุณธรรมจริยธรรมด้านศีลธรรม เป็นสื่อสะท้อนสังคม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมในแต่ละยุคด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นความงดงามของภาษาไทยและภูมิปัญญาแห่งชาติด้านภาษาและศิลปะการประพันธ์ เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่าวรรณคดีไทยหนึ่งเรื่องมีแนวคิดที่น่าสนใจแฝงอยู่หลายประการประกอบด้วย เนื้อหา รูปแบบ ภาษา กลวิธีการประพันธ์และเอกภาพของเรื่องซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และจินตนาการอย่างลึกซึ้ง เกิดความเข้าใจเนื้อหาและคุณค่าเห็นความสำคัญของวรรณคดี มีทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการวิพากษ์วิจารณ์ สามารถเชื่อมโยงแง่คิดในวรรณคดีกับชีวิตจริง และปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อภาษาและวัฒนธรรมไทย ดังนั้น แนวทางการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยจึงควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนควรเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ บูรณาการทักษะภาษาไทยให้ครอบคลุมสมรรถนะ ใช้กิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ และสรุปสาระสำคัญได้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยที่มีประสิทธิภาพจึงควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด คุณธรรม และความงามทางภาษา เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและนำข้อคิดจากวรรณคดีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2. แนวคิดเรื่องเทคนิคแผนผังความคิด (Mind Mapping)

เทคนิคแผนผังความคิด เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นโครงสร้างของเนื้อหา เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีการพัฒนาแนวคิดขึ้นโดย Tony Buzan ในหนังสือ Use your Head by Toney Buzan (ใช้หัวคิด) (Phonanan, 2001, p. 105) กล่าวว่า เป็นเทคนิคการจดบันทึกและเรียกความจำจากจุดศูนย์กลางความคิด ทำให้สมองสามารถสร้างความคิดและเชื่อมโยงข้อมูลได้รวดเร็วกว่าเทคนิคการจดบันทึกแบบเดิม ๆ ที่ใช้เพียงตัวอักษรหรือประโยคยาว ๆ เทคนิคนี้ช่วยให้การเรียนรู้ การวางแผน การตัดสินใจ การนำเสนอข้อมูล และการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนาน เนื่องจากค้นพบว่าสมองส่วนบนจะมี 2 ซีก ซึ่งทำงานแตกต่างกัน โดยสมองซีกซ้าย ทำหน้าที่ด้านตรรกะ ภาษา การวิเคราะห์ตัวเลขและข้อมูล ส่วนสมองซีกขวา ทำหน้าที่ด้านจินตนาการ สี สัดส่วน

และภาพรวม การพัฒนาสมองทั้งสองซีกพร้อมกันจะช่วยเพิ่มพลังสร้างสรรค์ เหมือนนักวิทยาศาสตร์หรือศิลปินผู้ยิ่งใหญ่การเขียนแผนผังความคิดจึงเน้นให้เริ่มจากศูนย์กลางด้วยความคิดหลัก แล้วแตกสาขาเป็นความคิดย่อย โดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ และคำสำคัญ เพื่อให้สมองสามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ แผนผังความคิดยังเป็นเครื่องมือระดมสมอง ช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระโดยไม่ต้องกังวลว่าความคิดนั้นถูกหรือผิด สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดของตนเอง และเมื่อใช้ร่วมกับผู้อื่นจะช่วยมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของแต่ละคนได้ชัดเจน การเขียนแผนผังความคิดจึงเป็นการส่งเสริมการใช้สมองทั้งสองซีกอย่างสมดุล ทำให้เกิดพลังสร้างสรรค์สูงสุดและช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และจัดการความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นแนวคิดสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์และกิจกรรมในห้องเรียนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานวิธีการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เช่น การเรียนแบบเผชิญหน้ากับครูในห้องเรียน ควบคู่กับการเรียนผ่านระบบออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและฝึกฝนทักษะได้เต็มที่ (Bureerat, 2018 ; Pahe, 2017; Thumthong, 2013) การเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยพิจารณาศักยภาพและความแตกต่างของผู้เรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมและความเหมาะสมของสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพและบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายประการ เช่น การเรียนแบบออนไลน์ โดยใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นฐานการเรียน จัดเรียงบทเรียนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนกิจกรรมโต้ตอบและการค้นคว้าข้อมูล การเรียนแบบเผชิญหน้า ครูสอนเพิ่มเติมหรือเสริมความเข้าใจ เป็นต้น การวัดและประเมินผล ยังมุ่งเน้นการประเมินทักษะความรู้ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถใช้วัสดุอ้างอิงหรือสื่อการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลหลากหลาย เช่น เอกสาร PDF, Search Engine, PDA เป็นต้น สามารถออกแบบกิจกรรมแบบประสานเวลา โดยใช้เหตุการณ์จริงหรือจำลองเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมพร้อมกัน และผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ เช่น อีเมล แชท หรือบล็อก เป็นต้น บทบาทของผู้สอนจึงควรออกแบบวิธีการสอนและกิจกรรมทั้งแบบออนไลน์และแบบเผชิญหน้า เตรียมสื่อเอกสาร และแหล่งเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ศึกษาและค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ทั้งแบบออนไลน์และในชั้นเรียนได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้และแก้ปัญหา ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning จึงเป็นการจัดการเรียนการสอน ที่บูรณาการการเรียนแบบเผชิญหน้าและออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ โดยครูออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียน

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด และความซาบซึ้งในคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรม โดยแนวคิดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเชื่อมโยงสาระสำคัญจากวรรณคดีกับชีวิตจริง ขณะเดียวกันเทคนิคแผนผังความคิดเป็นเครื่องมือที่ช่วย

ส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบความคิด วิเคราะห์ และเชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และจากการศึกษางานวิจัยยังพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการนำแนวคิดหรือเทคนิคดังกล่าวมาใช้แยกกัน ไม่มีการบูรณาการเทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการเรียนการสอนวรรณคดีไทย โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงนำแนวคิดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเทคนิคแผนผังความคิด และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 15 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 451 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/10 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มและวิธีจับฉลาก ทั้งนี้การใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากนักเรียนแต่ละห้องเรียนมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเดียวกัน มีลักษณะพื้นฐานด้านช่วงวัย ระดับชั้น และบริบทการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นตัวแทนของประชากรในการวิจัยครั้งนี้

2. แผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest–Posttest Design) ประกอบด้วย 1) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย 2) จัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และทำแบบทดสอบย่อยก่อนและหลังเรียนจากแต่ละแผนการเรียนรู้โดยใช้เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนแผนละ 5 ข้อ 3) หลังจากนักเรียนเรียนจบตามแผนการเรียนรู้ทุกชุด ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ขอบเขตเนื้อเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนและ 4) นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาในการทดลอง 16 ชั่วโมง ภายในระยะเวลา 4 สัปดาห์ และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2) จัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด 3) ดำเนินการทดสอบหลังเรียนเมื่อสิ้นสุดการทดลอง และ 4) รวบรวมคะแนนที่ได้จากการทดสอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบทดสอบเพื่อตรวจสอบค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ของข้อสอบ และนำไปใช้วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ดังนี้

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ซึ่งทดสอบโดยใช้แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ของนักเรียนทั้งหมด 30 คน แบบทดสอบระหว่างเรียน จำนวน 6 ชุด ชุดละ 5 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E1/E2)

คะแนนผลสัมฤทธิ์	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละ (%)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ระหว่างเรียน	30	30	26.27	87.57	1.68
หลังเรียน	30	40	33.57	83.93	1.07

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 26.27 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนรวมเท่ากับ 1.68 และ ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน Post-Test รวมคะแนนเต็ม 40 คะแนน มีผลคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนรวมเท่ากับ 1.07 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับสูง เมื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80/80 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 26.27 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 87.57 และ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.93 คิดเป็นค่า E1/E2 เท่ากับ 87.57/83.93 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่าระดับคะแนนมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

2. การเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย จากคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด 30 คน คะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยวิเคราะห์ด้านความก้าวหน้าทางการเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยก่อนและหลังเรียน

คะแนนความสามารถ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	30	40	22.57	330	3678	46.81**
หลังเรียน	30	40	33.57			

df = 29 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 22.57 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.82 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 33.57 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.07 มีค่าความก้าวหน้า (D) เท่ากับ 11.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.29 โดยความสามารถทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 22.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 56.43 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.93 เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนจึงสรุปได้ว่า นักเรียนมีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 11.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 48.73 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยพัฒนาความสามารถทางการเรียนของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนของนักเรียนกับค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 22.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 33.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยมีผลต่างคะแนนของนักเรียน ผลรวม $\sum D$ เท่ากับ 330 คะแนน และ $\sum D^2$ เท่ากับ 3678 คะแนน และเมื่อวิเคราะห์ด้วย t-test แบบ dependent ค่า t เท่ากับ 46.81 โดยมี df เท่ากับ 29 ผลการทดสอบซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยเทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานส่งผลให้ความสามารถ ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมี ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ E1/E2 เท่ากับ 87.57/84.18 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ระดับ 80/80 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพในระดับที่น่าพึงพอใจ นอกจากนี้

จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 22.57 คะแนน และหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 33.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ได้ค่า t เท่ากับ 46.81 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนว่าแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ ตามหลักการทางการวัดและประเมินผล ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) และค่าความยากง่ายรายข้อ (P) รวมถึงการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ทำให้สามารถมั่นใจได้ว่าแบบทดสอบมีคุณภาพและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้พบว่าเทคนิคแผนผังความคิดมีบทบาทในการช่วยให้นักเรียนสามารถ มองเห็นโครงสร้างเนื้อหาอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างชัดเจน ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานได้เปิดโอกาส ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์และกิจกรรมในห้องเรียนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดลำดับกิจกรรมที่ชัดเจนยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียน มีพัฒนาการด้านการวิเคราะห์ การสรุปความ และความเข้าใจเนื้อหาวรรณคดีไทยได้ดีขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าว ยังสอดคล้องกับ การศึกษาของ Munphawana (2018) ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านวรรณคดีของนักเรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.40 และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคดังกล่าวในระดับดี เช่นเดียวกับการศึกษาของ Waenphet (2017) ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ซึ่งพบว่าหลังเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.46 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Thiengrach (2016) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นโดยมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 57.79 ขณะเดียวกัน Chankaeo (2016) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคผังกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยมร้อยละ 53.33 ผลการศึกษาของ Duangtakuar (2014) ยังพบว่าจากการศึกษาการใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับวิธีสอนแบบ SQ4R พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีวรรณกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญและคะแนนหลังเรียนยังสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยมีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 17.33

จากการศึกษาครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นแนวทางที่ส่งเสริมประสิทธิภาพของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ดังเช่น Bureerat (2018) ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับอุดมศึกษาโดยพบว่า ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนจากคะแนนภาคปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.01 คะแนน ภาคทฤษฎีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.07 และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ Limpaphan (2018) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการเสริมศักยภาพทักษะ

การเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 76.34 อีกทั้งนักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกันกับ Klaisri (2017) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีแบบผสมผสานร่วมกับทฤษฎีอภิปัญญาของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 และนักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก อีกทั้งผลการทดลองยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างชัดเจน

ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงสามารถเป็นแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ และครูสามารถช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้เรียนตามเป้าหมาย ทั้งยังสอดคล้องกับหลายงานวิจัยที่ชี้ชัดว่าการใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีผลช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวรรณคดีไทยให้สูงขึ้นอีกทั้งยังช่วยกระตุ้นทักษะการคิดวิเคราะห์และส่งเสริมการจดจำเนื้อหาด้วยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน นักเรียนจำนวนทั้งหมด 30 คน มีผลการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 22.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 56.43 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 83.92 การวิเคราะห์ทางสถิติด้วย t-test แบบ dependent พบว่าค่า t เท่ากับ 46.81 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนวรรณคดีไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน เนื่องจากในขั้นตอนการพัฒนาได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งร่วมพิจารณาความถูกต้องความเหมาะสมของเนื้อหา และความสอดคล้องกับแนวคิดทางการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการทดลองใช้ในกลุ่มนักเรียนจริงในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งระดับรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ก่อนนำไปใช้จริงในชั้นเรียน ทำให้กิจกรรมที่สร้างขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด (Mind Mapping) จึงมีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากแผนผังความคิดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ได้อย่างมีระบบ ช่วยให้มองเห็นภาพรวมของบทเรียนได้ชัดเจน ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของสมองที่มักจดจำข้อมูลที่มีโครงสร้างเชื่อมโยง อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่มีการผสมผสานระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ช่วยเปิดโอกาส ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบซึ่งส่งเสริมให้เกิดความยืดหยุ่นในกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตามความสนใจโดยมีรูปแบบการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ยังส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความน่าสนใจช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ย่อมส่งผลต่อความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ จนก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของบทเรียน ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Munphawana (2018) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาได้ดีขึ้นเปรียบเทียบความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Waenphet (2017) ที่พบว่าการใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ 0.5 และจากงานวิจัยของ Thiengrach (2016) ที่แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคนิคแผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะ ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในส่วนของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bureerat (2018) ซึ่งศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาของ Limpaphan (2018) และ Klaisri (2017) ยังพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยส่งเสริมศักยภาพทางวิชาการของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

จากการอภิปรายผลข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นแนวทางที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการเร้าความสนใจของนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นจากการเรียนและทำกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนานักเรียนจนมีความรู้ความเข้าใจตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ครูผู้สอนควรนำเทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไปปรับใช้ในบทเรียนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการออกแบบกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ควรเน้นการจัดสรรเวลาสำหรับกิจกรรมออนไลน์ และมอบหมายงานที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรบันทึกปัญหาหรือข้อสงสัยที่นักเรียนซักถาม เพราะถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้นี้จะผ่านการปรับปรุงมาแล้วหลายครั้ง แต่อาจมีข้อบกพร่องที่ยังไม่พบ จึงควรติดตามผลเพื่อจะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัย เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยวิธีการเรียนหรือเทคนิคการสอนรูปแบบอื่น ๆ

2. ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยเน้น การติดตามพฤติกรรมการเรียนรู้ ความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และความยั่งยืนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยกำหนดระยะเวลามากยิ่งขึ้น หรือเพิ่มเติมบทเรียนอื่น ๆ ร่วมด้วย

References

Boonliang, T. (2013). **Curriculum and learning.** Suveeriyasarn. (In Thai)

Chanantida, T. (2016). **Developing analytical thinking ability using mind map techniques with skill practice exercises in Thai language learning for grade 9 students** [Master's thesis]. Mahasarakham Rajabhat University. (In Thai)

Chiang Rai Provincial Administrative Organization School. (2022). **Teacher self-assessment report of Chiang Rai Provincial Administrative Organization School.** Chiang Rai Provincial Administrative Organization School. (In Thai)

Kanchanok, D. (2014). **A study of analytical reading ability in Thai literature and literary unit of grade 10 students using the SQ4R method with mind mapping** [Master's thesis]. Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)

Ministry of Education. (2008). **The Basic Education Core Curriculum (2008).** Agricultural Cooperative Federation of Thailand Printing House. (In Thai)

Munphawana, S. (2018). **Reading comprehension in Thai literature of grade 9 students through teaching using mind mapping techniques** [Master's thesis]. Burapha University. (In Thai)

Nucharee, B. (2018). The development of blended learning management to promote creativity based on the creative economy concept in higher education. **Christian University Journal, 25** (3), 14–24. (In Thai)

Office of the National Education Commission, Office of the Prime Minister. (1999). **Royal Gazette.** Office of the National Education Commission. (In Thai)

Phanthip, L. (2018). **Development of an experiential-based blended learning model and enhancement of English writing skills for elementary school students** [Doctoral dissertation]. Naresuan University. (In Thai)

Pratuwan, K. (2017). **Development of a blended learning and metacognition-based instructional model for education students in Rajabhat Universities in Northeastern Thailand** [Doctoral dissertation]. Dhurakij Pundit University. (In Thai)

Ronnachai, C. (2016). **The effects of instruction using graphic organizer techniques on critical thinking, learning achievement, and learning retention in Thai literature of grade 7students** [Master's thesis]. Prince of Songkla University. (In Thai)

Sathaporn, P. (2017). **Educational technology paradigm in the digital era** (1st ed.). Phrae Thai Industry Printing. (In Thai)

Sathaporn, T. (2008). **Mind map for the new generation.** Khwankaow Publishing. (In Thai)

Sukhlarpkit, S. (2018). **Monogamy: Family colonial in Siam.** Matichon. (In Thai)

Waenphet, P. (2017). **Development of Thai literature learning achievement of grade 9 students using inquiry-based learning combined with mind map technique** [Master's thesis]. Silpakorn University. (In Thai)

การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

An Investigation of the Effectiveness of Local Wisdom–Based Instruction to Enhance Thai Literature Teaching Competency among Pre-service Teachers at Nakhon Ratchasima Rajabhat University

หนึ่งฤทัย ชวนะลิขิกร[1] / จันทร์จิรา หาวิชา[2*] / อนันต์ ลากุล[3] / ชมชนก ธนาวีราภรณ์[4]

Nuengruethai Chavanalikikorn[1] / Janjira Havicha[2*] / Anan lakul[3] / Chomchanok Thanaweeraporn[4]

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา 13000, ประเทศไทย

[1]Faculty of Education, Phranaknon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phranaknon Si Ayutthaya, 13000, Thailand

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา 13000, ประเทศไทย

[2]Faculty of Education, Phranaknon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phranaknon Si Ayutthaya, 13000, Thailand

[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ปทุมธานี 13180, ประเทศไทย

[3]Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, 13180, Thailand

[4]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

[4]Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 30000, Thailand

**Corresponding author. E-mail: jass_v_@hotmail.com*

Received: October 30, 2025
Revised: December 12, 2025
Accepted: December 18, 2025

Abstract

The purposes of this research were to study the efficiency of learning management using local wisdom to develop abilities in organizing the learning of Thai literature for teacher professional students of Rajabhat universities. This research is based on research and development (R&D) process of mixed method. Using qualitative research methods and quantitative research methods. The samples in this research consisted of third-year teaching students in the Bachelor of Education program. Department of Thai Language, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat university, 29 people, semester 1, academic year 2023. Research instruments and gather information consisted of 1. Lesson plans by using local wisdom 2. A competency measurement model In the Thai literature

learning management ability. Statistics used are contents Analysis, percentage (%), mean and standard deviation. The results were as follows: The research study results reveal that the effectiveness of utilizing indigenous knowledge in learning management to enhance proficiency in Thai literature education among professional education students at Rajabhat University is noteworthy. During the study period, the students' in-class scores, with a maximum score of 50, had an average of 40.59, equating to 81.17%. Moreover, the scores from the post-learning ability assessment in managing Thai literature education, with a maximum score of 15, averaged 12.38, equivalent to 82.53%. Therefore, the effectiveness of learning management employing indigenous knowledge is 81.17/82.53, surpassing the established standard of 80/80. This demonstrates that the utilization of indigenous knowledge in learning management is indeed highly effective.

Key words: The Effectiveness, Thai Literature Learning Management Competency, Local Wisdom, Professional Education Student

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีรูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed method) ที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 29 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. แบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า คะแนนระหว่างเรียนของนักศึกษา มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.59 คิดเป็นร้อยละ 81.17 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยหลังเรียน คะแนนเต็ม 15 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.38 คิดเป็นร้อยละ 82.53 ดังนั้นประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เท่ากับ 81.17/82.53 ซึ่งมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักศึกษาวิชาชีพครู

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพของคนไทยเริ่มจากการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน ดังแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579 ได้กำหนดเป้าหมายด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไว้ว่า ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21(3Rs 8Cs) โดยมีทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรมอยู่ในทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้วย (Office of the Education Council, 2017, pp. 79-80) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับความก้าวหน้าในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะนักศึกษาวิชาชีพครูที่ต้องมีคุณลักษณะของการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชา กระตุ้นให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งเจตคติที่ดีในการเรียน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่กล่าวว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์มีคุณภาพมีสมรรถนะ และเป็นสถาบันหลักที่บูรณาการองค์ความรู้สู่นวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ” (Office of the President of Rajabhat Universities, 2018, p. 8)

จากการสังเกต ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาไม่สามารถตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานได้ ดังจะได้เห็นได้จากข้อมูลการสอบถามอาจารย์นิเทศก์ในสาขาวิชาการสอนภาษาไทยทั้ง 5 คน ที่ได้ประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูตามเกณฑ์คุรุสภา ครั้งที่ 1 ด้านการปฏิบัติงานในส่วนของสมรรถนะย่อยที่กล่าวถึงการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำวัฒนธรรมของชุมชนและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ โดยเฉพาะเนื้อหาวรรณคดีไทยที่ควรจะนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการสอนได้ชัดเจนมากที่สุด ดังนั้นระดับคุณภาพของคะแนนจึงอยู่ในระดับปานกลาง

จากปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สมมติฐานการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ทบทวนวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ และทักษะการดำรงชีวิตของบุคคลที่ได้จากการสะสมประสบการณ์มาเป็นเวลานาน และมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งในท้องถิ่นนั้น แสดงออกผ่านการประพฤติปฏิบัติและผลผลิตที่สร้างขึ้น เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับตัวและการดำรงชีวิต กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้รวมทั้งหมดของชาวบ้านในหมู่บ้าน ไม่ใช่เป็นองค์ความรู้ของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ (Wasi, 1989, p. 75) (Na Thalang, 1997, p. 11) (Kaewdaeng, 2004, p. 204)

ขั้นตอนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสำรวจค้นคว้าแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและคัดเลือกบางส่วน นำมาใช้เป็นเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 2. การวางแผนการเรียนรู้ 3. การบูรณาการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไว้ในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน 4. นำเสนอผลการเรียนรู้หรือแสดงผลงาน (Office of the Basic Education Commission, 2004) Suangsawaeng, 2000, pp. 117-121) (Office of the Basic Education Commission, 2004, pp. 42-43)

แนวคิดของการประเมินภาคปฏิบัติในการวัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดี โดยการประเมินผลงานการออกแบบที่มีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์คุณภาพที่สร้างขึ้น (Rubrics) แบ่งคุณภาพออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก (3 คะแนน) ระดับปานกลาง (2 คะแนน) และระดับน้อย (1 คะแนน) (บุญชม ศรีสะอาด 2540: 56-57)

ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 56 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ห้อง 1 จำนวน 29 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาคติชนวิทยาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

รายวิชาคติชนวิทยา โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับคติชนวิทยาที่หลากหลาย เช่น นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัดและความสนใจแล้วนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่มีเนื้อหาครอบคลุมในระดับประถมศึกษา โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นลักษณะ

ของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed method) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบสองระยะต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis and documentary synthesis) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (R1)

การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย, ความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (D1)

ผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ (ฉบับร่าง) ที่ได้จากข้อสรุปในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

1. พัฒนาร่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 5) การวัดและการประเมินผล 6) บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดการเรียนรู้วรรณคดี

1.2 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ฯ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาฉบับร่างไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำคำแนะนำมาแก้ไขปรับปรุง

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ฯไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านคติชนวิทยา 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพความสอดคล้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแก้ไขปรับปรุง โดยผลการประเมินคุณภาพด้านความสอดคล้อง

แผนการจัดการเรียนรู้ฯ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x}$ = 4.54 และค่า S.D. = 0.54 ส่วนผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x}$ = 4.52 และค่า S.D. = 0.49

2. แบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยและศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก 3 ระดับ

2.2 กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบความคิดและสร้างแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สร้างตารางวิเคราะห์และสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย มีลักษณะเป็นรูบริก (Rubrics) 3 ระดับ มีระดับคะแนน 3, 2, 1 ตามลำดับ และนำแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเสนออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

2.3 นำแบบวัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านคติชนวิทยา 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแก้ไขปรับปรุง โดยผลการประเมินคุณภาพของแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{x}$ = 4.44 และค่า S.D. = 0.53

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นแบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

3. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 คน ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อประเมินสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรของ Phromwong, (2013 pp. 7-20)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ห้อง 1 จำนวน 29 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาคติชนวิทยา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสำรวจค้นคว้าแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและคัดเลือกบางส่วน นำมาใช้เป็นเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนนำเสนอเนื้อหาคติชนวิทยาที่หลากหลาย ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรม ปริศนาคำทาย แล้วให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยจำนวน 4-5 คน ร่วมกันเลือกหัวข้อคติชนวิทยาตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และมอบหมายงานในกลุ่มให้ไปสำรวจค้นคว้าข้อมูลคติชนวิทยาที่เลือกแล้วในท้องถิ่น 2. การวางแผนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในระดับประถมศึกษา 3. การบูรณาการผสมผสานภูมิปัญญา

ท้องถิ่นเข้าไว้ในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน โดยกลุ่มผู้เรียนนำข้อมูลทางคติชนวิทยาที่ได้จากการสำรวจ ค้นคว้าแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในขั้นตอนที่ 1 มาสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน 4. นำเสนอผลการเรียนรู้หรือแสดงผลงาน กลุ่มผู้เรียนนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าชั้นเรียน

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ผลของประสิทธิภาพจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย หลังการทดลองใช้ มีประสิทธิภาพ 80/80 จากสูตร E1/E2 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	($\bar{x}$)	S.D.	ร้อยละ (%)
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)	50	40.59	2.28	81.17
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2)	15	12.38	1.15	82.53
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E1/E2) เท่ากับ 81.17/82.53				

*ยอมรับสมมติฐาน

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า คะแนนระหว่างเรียนของนักศึกษา มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.59 คิดเป็นร้อยละ 81.17 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยหลังเรียน คะแนนเต็ม 15 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.38 คิดเป็นร้อยละ 82.53 ดังนั้นประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เท่ากับ 81.17/82.53 ซึ่งมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า คะแนนระหว่างเรียนของนักศึกษา มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.59 คิดเป็นร้อยละ 81.17 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยหลังเรียน คะแนนเต็ม 15 คะแนนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.38 คิดเป็นร้อยละ 82.53 ดังนั้นประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เท่ากับ 81.17/82.53 ซึ่งมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ข้อมูลเบื้องต้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วนำมาออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน

การวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้งานวิจัยได้ผลการศึกษาที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยและยอมรับสมมติฐานที่ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ เป็นผลทำให้ผู้เรียนสามารถการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ จุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ที่การใช้สื่อบุคคล เช่น ผู้สอนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน มาร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้สื่อทำมือ การใช้สถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประกอบการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น เอกสารหรือตำราเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประกอบการจัดการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด กระบวนการทำงานเป็นทีม การศึกษาค้นคว้าข้อมูลแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ตลอดจนทักษะการนำเสนอหรือแสดงผล การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Koddee (2022) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์และการออกแบบ การเรียนการสอนวรรณคดีของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีวิพากษ์และคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับครูมีประสิทธิภาพ 78.52/77.42 ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีวิพากษ์สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโดยรวมอยู่ในระดับการใช้วิจารณญาณ ส่วนความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนวรรณคดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ Muenjam (2020, pp. 91-104) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูสามารถจัดทำคู่มือ แผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ครูมีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ Chotwichai (2014, pp. 51-58) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษา มีประสิทธิภาพ 81.08/83.58 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้เรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษาหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษาสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยนี้ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรมโดยใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างหลักสูตรการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการกลุ่ม อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดังนั้นผู้สอนควรสอดแทรกกิจกรรมบางกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาศักยภาพ

ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เช่น การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรายบุคคล

2. การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการกลุ่มที่มีหลายขั้นตอน อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการจัดกิจกรรม ดังนั้นผู้สอนควรกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย ผู้สอนจึงควรศึกษาตัวแปรตามอื่น ๆ นอกเหนือจากความสามารถในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เช่น การคิดสร้างสรรค์

4. ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำไปประยุกต์ใช้ในสร้างหลักสูตรการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย

References

Chotwichai, Y. (2014). The development of a local wisdom learning package to enhance analytical thinking of Chandrakasem Rajabhat University students. **Chandrakasem Journal of Humanities and Social Sciences, 20** (38), 51–58. (In Thai)

Kaewdaeng, R. (2004). **Thai educational revolution.** Matichon Publishing House. (In Thai)

Koddee, T. (2022). **The development of a literature instructional model based on critical theory to enhance critical reflective thinking ability and the design of literature instruction of Rajabhat University pre-service teachers** [Doctoral dissertation]. Naresuan University. (In Thai)

Muenjam S. (2020). Teachers' learning management development to promote students' analytical thinking skills through local wisdom.**Graduate Research Journal, 11** (1), 91–104. (In Thai)

Na Thalang, A. (1997). **Local wisdom in four regions: Thai villagers' lifestyles and learning processes.** Sukhothai Thammathirat University Press. (In Thai)

Office of the Basic Education Commission. (2004). **The use of learning resources in schools and communities.** Kurusapha Printing House. (In Thai)

Office of the Education Council. (2017). **National Education Plan (A.D. 2017– 2036).** Prikwan Graphic. (In Thai)

Office of the President of Rajabhat Universities. (2018). **The 20-year strategic plan for Rajabhat Universities for local development (2017–2036)** (Revised version, 2018). https://e-par.kpru.ac.th/contents/edmsEDMS-Doc-201905131557735366.pdf (In Thai)

Phromchot, W. (2021). The development of teachers' competencies in learning management in schools under Surat Thani Municipality. **Ratchapark Journal, 15** (41), 326–341. (In Thai)

Phromwong, C. (2013). Efficiency testing of instructional media or instructional packages. **Silpakorn Educational Research Journal, 5** (1), 7–20. (In Thai)

Srisasat, B. (1997). **Research in measurement and evaluation.** Suweeriyasarn. (In Thai)

Suangsawaeng, W. (2000). Local wisdom and teaching and learning in Rajabhat Institutes. **Rajabhat Krung Kao Academic Journal, 6** (12), 117–121. (In Thai)

Wasi, P. (1989). **Culture and development.** Kurusapha. (In Thai)

ประวัติผู้เขียน
About Author

ก่อพงศ์ นามวัฒน์
Korpong Namwat
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Education,
Ramkhamhaeng University

จันทร์จิรา หาวิชา
Janjira Havicha
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา
Faculty of Education,
Phranaknon Si Ayutthaya Rajabhat University

ชญานนท์ ชมดี
Chayanon Chomdee
สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Educational Research Development and
Demonstration Institute,
Srinakharinwirot University

ชมชนก ธนาวีราภรณ์
Chomchanok Thanaweeraporn
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Faculty of Humanities and Social Sciences
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

เชิดชัย อุดมพันธ์
Cherdchai Udomphan
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Faculty of Humanities and Social Sciences
Prince of Songkla University,
Pattani Campus

โซอิจิ ทานากะ
Soichi Tanaka
สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Japanese Department, Faculty of Humanities
and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat
University

ณิชาดา ดิษยบุญสุวรรณ
สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Nichada Ditsayaboonsuwan
Thai language Program, Faculty of Education
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

นนทิยา จันทร์เนตร์
สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Nontiya Channate
Thai language Program, Faculty of Education
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

นลินภัสร์ เมฆเกรียงไกร
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
Nalinpat Mekkriengkrai
Thai Language Department
School of Liberal Arts, University of Phayao

ปาริชาต โปธิ
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
Parichart Pothi
Thai Language Department
School of Liberal Arts, University of Phayao

ประภากร ทัดเทียม
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Prapakorn Thadthiam
Master of Art Program in Thai Language
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University

พรทิพย์ ทิศอุ่น
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Porntip Tidaoon
Thai Language Teaching Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Rai Rajabhat University

ราชันย์ นิลวรรณาภา
หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน
ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Rachan Nillawannapha
ASEAN Language and Culture Program
Department of Thai and Oriental Languages,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University

รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Radchadaporn Tantasit
Faculty of Humanities and Social Sciences
Prince of Songkla University,
Pattani Campus

วรวรรธน์ ศรียาภัย
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
Warawat Sriyabhaya
Thai Language Department
School of Liberal Arts, University of Phayao

วริทธิ์ สร้อยจาตุรนต์
สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Warit Soijaturon
Japanese Department, Faculty of Humanities
and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat
University

วิเชษฐชาย กมลสัจจะ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
สุวรรณภูมิ
Wichetchay Kamonsujja
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

วิริยา ด่านกำแพงแก้ว
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Wiriya Dankamphaengkaew
Faculty of Humanities, Srinakharinwirot
University

ศศิริ สุวรรณทิพย์
Sasasiri Suwannathip
ภาควิชาวรรณคดีภาษาฮินดี, มหาตมะคานธี อันตรราษฏรียะ ฮินดีวิศวะวิทยาลัย, วรธา (มหาราษฏระ), อินเดีย
Department of Hindi Literature, Mahatma Gandhi Antararashtriya Hindi Vishwavidyalaya, Wardha, India

ศุภธิดา นันต๊ะภูมิ
Supatida Nuntapoom
สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Japanese Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University

สมเกียรติ ติดชัย
Somkiat Tidchai
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Thai Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล
Somkiat Watanapongsakul
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

สมหวัง อินทร์ไชย
Somwang Inchai
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Thai Language Teaching Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University

สายธาร ทิมทับ
Saythan Timtab
นักวิชาการอิสระ
Independent scholars

สุทินา เหรียญทอง
Sutina Rianthong
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

สุวิมล เวชวิโรจน์
Suwimon Vatviroj
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
the Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

หนึ่งฤทัย ชวนะลิขิกร
Nuengruethai Chavanalikikorn
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Faculty of Education, Phranaknon Si Ayutthaya Rajabhat University

อนันต์ ลากุล
Anan lakul
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage

อาภิสรา พลนรัตน์
Abhisara Bholnarattana
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Thai Language Teaching Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University

รูปแบบของบทความในวิวิธวรรณสาร

ระยะขอบบน
2.54 cm

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK 20 point, Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

Title in English

(TH SarabunPSK 20 point, Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

เว้น 15 pt.

ระยะขอบซ้าย
2.54 cm

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนคนที่1[1*] / ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนคนที่2[2]

(ชื่อภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point., Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)
กรณีมากกว่า 3 คนให้ใส่ชื่อผู้เขียนคนแรกและคณะ

ระยะขอบขวา
2.54 cm

เว้น 15 pt.

Author Name – Lastname1[1*] / Author Name – Lastname2[2]

(ชื่อภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point., Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ) กรณีมากกว่า 3 คนให้ใส่ชื่อผู้เขียนคนแรกและคณะ

[1]สาขาวิชา คณะ มหาวิทยาลัย จังหวัด รหัสไปรษณีย์, ประเทศ
(ชื่อหน่วยงานภาษาไทย TH SarabunPSK 13 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)
[1]Department, Faculty, University, Province, Country Postal code
(ชื่อหน่วยงานภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 13 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)
(กรณีต่างสังกัดให้ใส่หมายเลขกำกับหน้าชื่อสถาบัน)

*Corresponding author: .....@.....
(อีเมลล์ติดต่อผู้เขียนบทความ TH SarabunPSK 12 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

เว้น 15 pt.

วันที่ Received/ Revised/ Accepted (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 12 point, normal, ชิดขวา) ดังตัวอย่าง

Received: June 18, 2021
Revised: November 1, 2021
Accepted: December 19, 2021

Abstract (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) เนื้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal).....

.....

.....

เว้น 8 / 10 pt.

Keywords: //aa,//bb,//cc//,//dd,//ee (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal, ชิดขอบซ้าย) 3-5 คำ

ระยะขอบล่าง
2.54 cm

เว้น 15 pt.

บทคัดย่อ (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) เนื้อความบทคัดย่อภาษาไทย (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, normal

.....

.....

เว้น 8 / 10 pt.

คำสำคัญ: //กก//ขข//คค//งง//จจ (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, normal, ชิดขอบซ้าย) 3-5 คำ

เว้น 15 pt.

บทนำ (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) .....

.....

.....

.....

เว้น 15 pt.

วัตถุประสงค์ (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) 1. (TH SarabunPSK 16 point, normal).....

2. .....

3. .....

เว้น 15 pt.

ทบทวนวรรณกรรม (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) .....

.....

.....

เว้น 15 pt.

วิธีดำเนินการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) 1. (TH SarabunPSK 16 point, normal).....

2. .....

3. .....

(บทความทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้ใช้ "วิธีดำเนินการวิจัย" บทความทางหมวดด้านวิทยาศาสตร์ให้ใช้ "อุปกรณ์และวิธีการ")

เว้น 15 pt.

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) .....

.....

.....

เว้น 15 pt.

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) .....

.....

.....

.....

เว้น 15 pt.

References (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกชิดขอบซ้าย).....

(เคาะ 7 ตัวอักษร).....

เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกชิดขอบซ้าย).....

(เคาะ 7 ตัวอักษร).....

เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกชิดขอบซ้าย).....

(เคาะ 7 ตัวอักษร).....

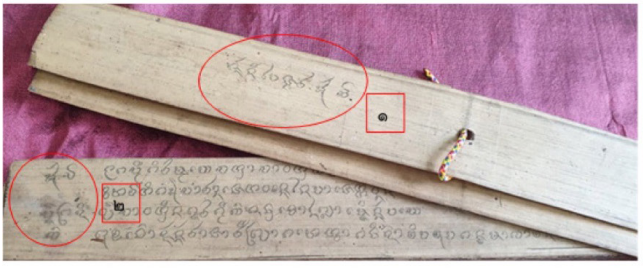
การนำเสนอตาราง และ รูปภาพ

(ตารางที่ x TH SarabunPSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย ไม่ใส่เส้นแนวตั้ง
(ชื่อตาราง TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างตารางสรุปบัญชีรายชื่อคัมภีร์ใบลาน

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หมวด	ตัวอักษร	จำนวนผูก	ลักษณะเอกสาร	ลักษณะชุด/สภาพ
1	ปกิณกะพระวินัย	01 พระวินัย	ธรรมอีสาน	5	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดีมาก
2	คิริมานันทสูตร	02 พระสุตตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	7	ใบลานยาว	ไม่ครบชุด/ดีมาก
3	ปกิณกะมูลนิพพาน	02 พระสุตตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	9	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดี

(ชื่อรูปภาพ แผนภูมิ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์)
ที่มา: (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง)

ภาพที่ 3 ตัวอย่างใบปกหน้าคัมภีร์ใบลาน
ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

ข้อกำหนดของวารสาร

วิวิธวรรณสาร กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับแรกระหว่างเดือน มกราคม- เมษายน ฉบับที่สองระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่สามระหว่างเดือน กันยายน-ธันวาคม วารสารเปิดรับบทความวิจัย (research article) บทความวิชาการ (academic article) บทวิจารณ์หนังสือ (book review) เพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ตามที่เห็นสมควร และบทความที่จะตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่ยังไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อลงพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมสาขาย่อยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ดังต่อไปนี้ ภาษาไทย วรรณคดีไทย คติชนวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งกองบรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับ (manuscript) ตามข้อกำหนดของวารสาร และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (peer reviewer) จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้อ่าน หากผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทความนั้นอาจถูกให้ปรับแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหา รูปแบบและสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการวารสารเห็นสมควร กองบรรณาธิการจะส่งข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิให้แก่ผู้เขียนเพื่อดำเนินการแก้ไข หากผู้เขียนมีเหตุผลตามหลักวิชาการที่ไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้ ให้ผู้เขียนชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อกองบรรณาธิการจะได้พิจารณาในการตีพิมพ์ต่อไปและเพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของบทความ 12 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (อาจอนุโลมให้เกิน 12 หน้าได้แต่ไม่เกิน 20 หน้า)
2. รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น
3. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
4. ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
5. ชื่อผู้เขียนทุกคน ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา)
6. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ขนาดตัวอักษร 13 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
7. อีเมลของผู้ประสานงาน ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์
8. วันที่ส่ง วันที่แก้ไข วันที่รับบทความ ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
9. เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ จัดชิดซ้ายขวา พิมพ์ 1 คอลัมน์
10. คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
11. เนื้อหาคำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ วรรค 2 เคาะระหว่างคำ

12. ชื่อหัวเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่

13. เนื้อหาบทความ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์

14. เนื้อหาบทความ ย่อหน้า 2 ซม.

15. ชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ใต้ตารางให้บอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย ส่วนรายละเอียดตัวอักษรปกติ

16. ชื่อรูปภาพ ชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้รูปภาพ แผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพ แผนภูมิให้บอกแหล่งที่มาเป็นภาษาอังกฤษ จัดกึ่งกลาง

17. ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน

18. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านล่างขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์

19. ชื่อเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

20. เนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ จัดชิดซ้าย บรรทัดที่สองจัดเยื้องมาทางขวา ½ นิ้ว หรือ 7 ตัวอักษรเคาะ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

2. ชื่อผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ความยาวไม่เกิน 300 คำ

4. คำสำคัญ 3-5 คำ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

5. เนื้อเรื่อง

    1) บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป

    2) บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

    3) บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหาวิจารณ์ และ บทสรุป

6. เอกสารอ้างอิงในตัวเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)

7. ตารางประกอบ รูปภาพ แผนภูมิ หรืออื่น ๆ ต้องใส่หมายเลขกำกับในบทความและอ้างอิงแหล่งที่มาของตารางรูปภาพและแผนภูมิให้ถูกต้อง โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำ ที่มีความคมชัด และส่งภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหาก แนบมาพร้อมกับบทความด้วย

8. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (ภาษาอังกฤษ) ให้แนบเอกสารอ้างอิงภาษาไทยมาด้วย

คำแนะนำในการเขียนอ้างอิง

การเขียนอ้างอิงตามรูปแบบของวารสาร วิวิธวรรณสาร กองบรรณาธิการวารสาร ได้ยึดรูปแบบการเขียนอ้างอิงตาม Publication Manual of the American Psychological Association ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 โดยปรับรูปแบบบางรายการให้เข้ากับบริบทของวารสารไทยของวิวิธวรรณสาร รูปแบบการเขียนอ้างอิงในบทความในวารสารจะประกอบการอ้างอิง 2 ส่วน คือ 1) การอ้างอิงในตัวเนื้อหา 2) รายการอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาเป็นการอ้างอิงในระบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ เพื่อเป็นการแนะผู้อ่านไปยังแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงท้ายเล่มเอกสารวิชาการ ที่มีการจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร การอ้างอิงในเนื้อหา จะมี 2 ลักษณะ คือ การอ้างอิงต้นข้อความ (Narrative Citation) การอ้างอิงท้ายข้อความ (Parenthetical Citation)

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ต้นข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบสรุปใจความ หรือ ใส่ตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มีจำนวนหน้าเดียว หรือตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีมีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบระบุเลขหน้า ตัวอย่างเช่น

Triwiset (2018) พบว่า..... หรือ Triwiset (2018, p. 4) พบว่า..... หรือ
Triwiset (2021, pp. 4-5) พบว่า.....

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ท้ายข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่งตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาคหลังชื่อผู้แต่งในวงเล็บ หรือตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มีจำนวนหน้าเดียว หรือ ตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีที่มีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บ ตัวอย่างเช่น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.....(Triwiset, 2018) หรือ
การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.....(Triwiset, 2018, p. 4) หรือ
(Triwiset, 2021, pp. 4-5)

การอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ในกรณีที่ผู้เขียนใช้แหล่งข้อมูลชั้นต้นที่ไม่มีการพิมพ์เผยแพร่หรือค้นหาไม่ได้ การอ้างแหล่งข้อมูลชั้นรองหรือการอ้างตามบุคคลอื่น ให้ใช้คำภาษาอังกฤษว่า 'as cited in' ในวงเล็บ เช่น ผู้เขียนอ่านบทความที่แต่งโดย Knipe & Horowitz (2018) ที่อ้าง Truslow (2009) โดยที่ผู้เขียนไม่สามารถอ่านงานเขียนต้นฉบับของ Truslow ด้วยตนเอง ในรายการอ้างอิงจะใส่เฉพาะแหล่งข้อมูลชั้นรองที่เขียนโดย Knipe & Horowitz (2018) เท่านั้น การอ้างอิงในตัวเนื้อหาจะใช้รูปแบบ ดังตัวอย่าง

(Truslow, 2009, as cited in Knipe & Horowitz, 2018)

ถ้าผู้เขียนไม่ทราบปีที่พิมพ์เผยแพร่ของแหล่งข้อมูลชั้นต้น ก็ให้ละปีที่พิมพ์ไว้ในการอ้างอิงตัวในตัวเนื้อหาโดยไม่ต้องใส่ ดังตัวอย่าง

Newton's diary (as cited in Hale, 1912)

การอ้างอิงการสัมภาษณ์

งานเขียนบางประเภทที่ไม่สามารถสามารถสืบค้นโดยผู้อ่านทั่วไปได้ เช่น งานที่ไม่มีแหล่งอ้างอิง จะถูกอ้างเป็นการสื่อสารส่วนบุคคล (personal communication) ซึ่งการสื่อสารส่วนบุคคลรวมถึง อีเมล ข้อความ การสนทนาออนไลน์หรือ ข้อความส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การบรรยายในชั้นเรียนที่ไม่ได้บันทึกไว้ บันทึกข้อความ จดหมาย ข้อความจากการอภิปรายกลุ่มที่ไม่สามารถค้นได้ เนื่องจากว่าผู้อ่านไม่สามารถสืบค้นข้อมูลการสื่อสารส่วนบุคคลเหล่านี้ได้ การอ้างอิงการสื่อสารส่วนบุคลในบทความจึงไม่ใส่ไว้ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ แต่ให้ใส่ข้อมูลเท่าที่เป็นไปได้ในตัวเนื้อหาเท่านั้น โดยใช้รูปแบบต่อไปนี้ ชื่อตัวผู้ที่สัมภาษณ์เป็นอักษรย่อในกรณีชาวต่างชาติและตัวเต็มในกรณีคนไทย และนามสกุลเต็มเป็นภาษาอังกฤษใส่คำว่า 'personal communication' ตามด้วย เดือน วันที่ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วย ปีเป็นปีคริสต์ศักราช และ ใช้ตัวเลขอารบิค ดังตัวอย่าง

ในการอ้างอิง ต้นข้อความ J. T. Lewis (personal communication, May 14, 2018) หรือ
ในการอ้างอิง ท้ายข้อความ (K. Taylor, personal communication, March 17, 2019)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงท้ายบทความในรูปแบบที่กำหนดของวิวิธวรรณสาร ในกรณีที่รายการอ้างอิงต้นฉบับเขียนเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษและใส่คำภาษาอังกฤษที่บอกว่าอยู่ภาษาไทย (In Thai) หรือว่าในภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (In 'Language') กำกับต่อท้ายเอกสารอ้างอิงที่แปลเป็นภาษาอังกฤษจากต้นฉบับเดิมที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

Suklarpkit, S. (2018). **Monogamy: Family colonial in Siam**. Bangkok: Matichon. (In Thai)

Kruawitchayachan, J. (1994). **The Way of Life of the Mon People**. Bangkok: Dan Suttha Printing. (In Chinese)

2. การอ้างอิงผู้แต่งชื่อเดียวกันแต่ปีที่พิมพ์ต่างกันให้เรียงลำดับโดยใช้ปีที่พิมพ์ก่อนเป็นเกณฑ์ ส่วนการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกันที่ตีพิมพ์ภายในปีเดียวกัน ให้ใช้ตัวอักษรในภาษาอังกฤษว่า a หรือ b เป็นต้น กำกับหลังจากปีที่พิมพ์ภายในวงเล็บ ดังตัวอย่าง

Bednarik, R. G. (2003a). Concerns in rock art science. **Aura Newsletter, 20** (1), 1-4.

Bednarik, R. G. (2003b). A figurine from the African Acheulian. **Current Anthropology, 44** (3), 405-413.

References Samples (ตัวอย่างการอ้างอิง)

Journal article (บทความในวารสาร)

McCauley, S. M., & Christiansen, M. H. (2019). Language learning as language use: A cross-linguistic model of child language development. **Psychological Review, 126** (1), 1–51.

Magazine article (บทความในนิตยสาร)

Bergeson, S. (2019, January 4). Really cool neutral plasmas. **Science, 363** (6422), 33–34.

Newspaper article (บทความในหนังสือพิมพ์)

Guarino, B. (2017, December 4). **How will humanity react to alien life? Psychologists have some predictions.** The Washington Post.

Book republished in translation (หนังสือแปล)

Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). **The psychology of the child** (H. Weaver, Trans.; 2nd ed.). Basic Books.

Book in a series (หนังสือที่มีพิมพ์หลายครั้ง)

Madigan, S. (2019). **Narrative therapy** (2nd ed.). American Psychological Association.

Anthology (หนังสือรวมเล่ม)

Gold, M. (Ed.). (1999). **The complete social scientist: A Kurt Lewin reader**. American Psychological Association.

Religious work (คัมภีร์ทางศาสนา)

The Qur'an (M. A. S. Abdel Haleem, Trans.). (2004). Oxford University Press.

Ancient Greek or Roman work (หนังสือกรีกหรือโรมันโบราณ)

Aristotle. (1994). **Poetics** (S. H. Butcher, Trans.). The Internet Classics Archive.

Shakespeare (หนังสือของเช็คสเปียร์)

Shakespeare, W. (1995**). Much ado about nothing** (B. A. Mowat & P. Werstine, Eds.). Washington Square Press.

Chapter in an edited book (บทในหนังสือที่มีบรรณาธิการ)

Weinstock, R., Leong, G. B., & Silva, J. A. (2003). Defining forensic psychiatry: Roles and responsibilities. In R. Rosner (Ed.), **Principles and practice of forensic psychiatry** (2nd ed., pp. 7–13). CRC Press.

Grant (รายงานวิจัยที่ได้รับทุนจากหน่วยงาน)

Blair, C. B. (Principal Investigator). (2015–2020). **Stress, self-regulation and psycho-pathology in middle childhood** (Project No. 5R01HD081252-04) [Grant]. Eunice Kennedy Shriver National Institute of Child Health & Human Development.

Conference session (การประชุมสัมมนาวิชาการ)

Fistek, A., Jester, E., & Sonnenberg, K. (2017, July 12–15). **Everybody's got a little music in them: Using music therapy to connect, engage, and motivate** [Conference session]. Autism Society National Conference, Milwaukee, WI, United States.

Unpublished dissertation or thesis (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโท)

Harris, L. (2014). **Instructional leadership perceptions and practices of elementary school leaders** [Doctoral dissertation]. University of Virginia.

Dissertation or thesis published online (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโทที่เผยแพร่ออนไลน์)

Hutcheson, V. H. (2012). **Dealing with dual differences: Social coping strategies of gifted and lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer adolescents** [Master's thesis, The College of William & Mary]. William & Mary Digital Archive. https://digitalarchive.wm.edu/bitstream/handle/10288/16594/ HutchesonVirginia2012.pdf

Unpublished manuscript (เอกสารที่ยังไม่ตีพิมพ์)

Yoo, J., Miyamoto, Y., Rigotti, A., & Ryff, C. (2016). **Linking positive affect to blood lipids: A cultural perspective** [Unpublished manuscript]. Department of Psychology, University of Wisconsin–Madison.

Film or video (ภาพยนตร์หรือวีดิโอ)

Forman, M. (Director). (1975). **One flew over the cuckoo's nest** [Film]. United Artists.

TV series (ซีรีส์ในโทรทัศน์)

Simon, D., Colesberry, R. F., & Kostroff Noble, N. (Executive Producers). (2002–2008). **The wire** [TV series]. Blown Deadline Productions; HBO.

YouTube video or other streaming video (ทูบวีดิโอหรือสตรีมมิ่งวีดิโอ)

Cutts, S. (2017, November 24). **Happiness** [Video]. Vimeo. https://vimeo.com/244405542

Single song or track (เพลงเดี่ยว)

Beyoncé. (2016). **Formation** [Song]. On Lemonade. Parkwood; Columbia.

Tweet (ทวีตในทวิตเตอร์)

White, B. [@BettyMWhite]. (2018, June 21). **I treasure every minute we spent together #koko** [Image attached] [Tweet].Twitter. https://twitter.com/BettyMWhite/status/100995189284622745

Facebook post (โพสต์ในเฟซบุ๊ก)

Gaiman, N. (2018, March 22). **100,000+ Rohingya refugees could be at serious risk during Bangladesh's monsoon season. My fellow UNHCR Goodwill Ambassador Cate Blanchett is** [Image attached] [Status update]. Facebook. http://bit.ly/2JQxPAD

Webpage on a news website (เว็บเพจในข่าวเว็บไซต์)

Avramova, N. (2019, January 3). **The secret to a long, happy, healthy life? Think age-positive**. CNN. https://www.cnn.com/2019/01/03/health/respect-toward elderly-leads-to-long-life-ntl/index.html

JOURNAL OF VARIETY
IN LANGUAGE AND LITERATURE

A Poetic Account of the Relocation of the Reclining Buddha: The Artistic Techniques of Literary Language and Influence on the Pa Mok Community, Ang Thong Province

Trauma Narratives and the Construction of an Imagined Motherland in “Nieak Na Chea Mday Khyom” (Who is My Mother?) by Oum Sophany

An Analysis of Thai Language Textbooks for Grade 7 between 2010 – 2021

The Naming of Thai YouTube Channels Focusing on Finance and Investment

The Transmission of Phra Malai Chanting in Chaiya District, Surat Thani Province

An Analytical Study of the Orthography of Archaic Words in Ancient Thai Laws of Phitsanulok Province

The Arts of Diction in Phayao’s Song Literature

A Study of Communication Problems in Japanese Language Among Thai Workers: A Case Study of Japanese Elderly Caregivers from Chiang Rai

Linguistic Strategies Conveying the “Good Child” Ideology in March Songs of Provincial Anuban Schools in Thailand

The Linguistic Strategies for Identity Construction in Online Product Sales: A Case Study of ‘Pimrypie’

A Comparative Study of Masculinity In the Ramcharitmanas and the Ramakien: A Case Study of Hanuman

Critical Synthesis of Rhetoric of Horror and Disability Representation in Hellblade: Senua’s Sacrifice (2017)

A Study of Learning Achievement in Thai Literature by Mind Mapping Technique Integrated with Blended Learning Approach of Grade 9 Students at Chiang Rai Provincial Administrative Organization School

An Investigation of the Effectiveness of Local Wisdom–Based Instruction to Enhance Thai Literature Teaching Competency among Pre-service Teachers at Nakhon Ratchasima Rajabhat University